…ENDELE

LEGENDELE
MAICII DOMNULUI

STUDIU FOLKLORISTIC

DE

SIM. FL. MARIAN
MEMBRU AL ACADEMIEI ROMÂNE
PROFESOR LA GIMNAZIUL GR. OR. DIN SUCEAVA.

EDIȚIUNEA ACADEMIEI ROMÂNE.

BUCUREȘTI
INST. DE ARTE GRAFICE „CAROL GÖBL“ S-sor ION ST. RASIDESCU
16, STRADA DOAMNEI, 16
1904. 11142

Prețul 4 Lei.

LEGENDELE
MAICII DOMNULUI

STUDIU FOLKLORISTIC

DE

SIM. FL. MARIAN
MEMBRU AL ACADEMIEI ROMÂNE
PROFESOR LA GIMNAZIUL GR. OR. DIN SUCEAVA.

EDIŢIUNEA ACADEMIEI ROMÂNE.

BUCUREŞTI
INST. DE ARTE GRAFICE „CAROL GÖBL“ S-sor ION ST. RASIDESCU
16, STRADA DOAMNEI, 16
1904. 11142

PREFAȚĂ.

Poporul român are o mulțime de legende, datine și credințe foarte interesante despre Maica Domnului.

Cu toate acestea însă, după cât îmi este mie cunoscut, nimenea nu și-a dat până acuma silința ca să le adune la un loc și să le scoată la lumină.

Tot ce s'a scris și s'a publicat până în momentul când scriu aceste șire, sunt numai vre-o câtevà variante ale legendei Povestea Maicii Domnului, *răslățite prin unele ziare*

Văzând eu aceasta, mi-am dat toată silința ca, pe lângă alte studii folkloristice, să adun și acelea ce le cred și le istorisesc Românii despre Maica Domnului.

Și acuma, după ce mi-a succes a adunà toate Legendele Maicii Domnului, *câte se află răspândite în sânul poporului român de pretutindene și câte mi-au venit la cunoștință, și după ce le-am întrunit dimpreună cu toate variantele lor într'un singur mănunchiu, vin a le prezentà Onor. public cetitor.*

Tot odată mă simt dator a exprimà cu această ocaziune mulțumirile mele cele mai sincere tuturor P. T. Domni, cari mi-au întins mâna de ajutor la alcătuirea studiului de față, și în deosebi d-lui M. Lupescu, *director al Orfelinatului agricol* «Ferdinand» *din Zorleni, în România, și d-lui* Th. A. Bogdan, *învățător în Transilvania, orașul Bistrița, precum și mult stim.* Academii Române, *care a binevoit a-l tipărì pe spesele sale.*

Maica Domnului *fie-le tuturor spre mângâiere și de ajutor!*

Suceava, 3/16 Septemvrie 1904.

S. Fl. Marian.

I.

NAŞTEREA MAICII DOMNULUI.

Prea curata fecioară *Maria*, Maica Domnului, a fost fiica drepţilor şi dumnezeeştilor părinţi *Ioachim* şi *Ana*.

Ioachim se trăgeà din seminţia împăratului *David*, iar *Ana* din seminţia archiereului *Aron*, şi locuiau într'un orăşel din Galilea, anume *Nazaret*.

Trecuse peste 50 de ani de când aceşti doi soţi s'au fost căsătorit, ajunsese acum la adânci bătrâneţe, şi cu toate acestea ei tot nu aveau încă nici un fiu.

Toţi cei căsătoriţi însă, cari nu aveau fii, erau, după credinţa Iudeilor, nevrednici şi neplăcuţi înaintea lui Dumnezeu.

Din cauza aceasta apoi *Ioachim* şi *Ana* se rugau necontenit ca să se îndure de dânşii şi să le dea Dumnezeu şi lor măcar un unic prunc.

Şi tot spre scopul acesta aduse *Ioachim* şi «daruri Domnului Dumnezeu în biserica Ierusalimului la un praznic mare, întru care toţi fiii lui Israil aduceau darurile sale.»

Archiereul *Issachar* însă, care ţineà în ziua aceea serviciul dumnezeesc, n'a voit să-i primească darurile. Din contră el începù a-l defăimà şi a-l batjocorì pentru nerodire, zicându-i:

— Nu se cade a primì din mânile tale daruri, că fără de fii eşti, neavând dumnezeească binecuvântare pentru oarecare tăinuite păcate ale tale!

Tot atunci îl mai batjocorì încă şi un alt evreu din seminţia lui *Ruvim*, care aşişderea adusese daruri dimpreună cu cei-lalţi oameni, zicându-i:

— De ce apuci înaintea mea aducând dar lui Dumnezeu, au nu ştii că nevrednic eşti ca să aduci cu noi daruri, de vreme ce n'ai lăsat seminţie întru Israil?

Ioachim, auzind aceste defăimări şi batjocuri, părăsì templul şi se întoarse foarte întristat şi ruşinat înapoi. Insă el nu se întoarse acasă la Nazaret, ci plin de mâhnire, cum erà, s'a dus *în pustie* la păstorii turmelor sale şi acolo începù a plânge pentru două lucruri, şi anume: pentru nerodire şi pentru necinstita defăimare şi batjocura cu care a fost batjocorit. Apoi aducându-şi aminte de *Avram*, căruia i-a dat Dumnezeu fiu după ce îmbătrânise cu anii, a început a se rugà Domnului mai cu deadinsul ca şi el de aceeaşi binecuvântare să se învrednicească... ca să se ridice batjocura lui dintre oameni, şi ca să dea rod însoţirii sale la bătrâneţe, precum oare când lui *Avram*.

Auzind *Ana*, soţia lui *Ioachim*, care rămăsese acasă, că Archiereul n'a voit să le primească darurile şi că bărbatul ei numai de mare mâhniciune a lăsat-o şi s'a dus în pustie, a început şi ea a plânge cu nemângâiate lacrimi, pentru că nu s'a putut învrednicì de a se numì şi ea maică ca şi celelalte femei măritate.

Iar într'una din zile, intrând *Ana* în *livada* sa şi şezând acolo sub un *dafin*, a suspinat din adâncul inimii. Apoi ridicându-şi cu lacrimi ochii săi spre cer, a văzut într'un copaciu un cuib de pasere, care aveà pui mici, şi de la aceasta luând pricină de cea mai mare durere a inimii, a început a se tânguì amarnic şi a se rugà lui Dumnezeu ca să-i deà şi ei măcar un prunc.

Şi iată că pe când se tânguià şi se rugà ea ast fel, i se arată *Ingerul Domnului* şi-i zice:

— Ano! Ano! s'a auzit rugăciunea ta, şi suspinurile tale au străbătut norii, şi lacrimile tale au intrat înaintea lui Dumnezeu, şi iată vei zămislì şi vei naşte pe fiica cea binecuvântată, pentru care se vor binecuvântà toate seminţiile pământului, şi printr'însa se va da mântuire la toată lumea şi se va chemà numele ei Maria.

Ana, auzind aceste cuvinte îngereştĭ, s'a închinat lui Dumnezeu şi a zis:

— Viu este Domnul Dumnezeu, că de voiu naşte prunc, îl

voiu da pre el spre slujba lui, ca să fie slujind şi lăudând numele lui cel sfânt ziua şi noaptea, întru toată vremea vieţii sale.

Apoi, umplându-se de negrăită bucurie, a alergat la templul din Ierusalim ca şi acolo să mulţumească lui Dumnezeu pentru milostiva lui cercetare.

In acelaşi timp s'a arătat *îngerul Domnului* şi lui *Ioachim* în pustie, spuindu-i şi lui că Dumnezeu i-a auzit rugăciunea şi că soţia sa *Ana* va naşte o fiică, de a cărei naştere toată lumea are să se bucure. Iar spre încredinţare îi zise să meargă la Ierusalim, unde va aflà pre soţia sa *Ana*, căreia aceeaşi veste îmbucurătoare i s'a adus.

Ioachim, auzind această bună-vestire cerească, s'a bucurat şi a început a-l lăudà şi preamărì pre Dumnezeu. Apoi, plin de veselie şi bucurie, alergă el la Ierusalim, unde, aflând pre *Ana*, îşi împărtăşiră unul altuia celea ce le vestise lor îngerul.

Şi după aceasta se întoarse apoi amândoi acasă la Nazaret.

Nu mult însă după ce s'au întors ei acasă şi anume la 9 Decemvrie, *Ana* purcese greà, iar la 8 Septemvrie a anului viitor născù o fiică, căreia îi deteră numele *Maria*.

La trei ani după naştere, voind *Ioachim* şi *Ana* a-şi împlinì juruinţa dată, luară pre *Maria* şi o duseră la templul din Ierusalim ca să o închine Domnului.

Maria, deşi erà numai de trei ani, cum ajunse la starea locului, suì singură treptele, cari duceau în templu.

Iară Archiereul, care se aflà atunci de rând, însuflat fiind de Spiritul sfânt, îi eşì dimpreună cu alţi preuţi înainte şi o introduse nu numai în templu, ci şi în Sfânta Sfintelor, unde nu-i erà nimărui ertat să intre, fără numai Archiereului odată pe an.

Inchinându-se Domnului, *Maria* nu se mai întoarse cu părinţii săi acasă, ci rămase pe lângă templul din Ierusalim sub privegherea fecioarelor, cari se aflau acolo. Pe lângă templu, unde s'a închinat Domnului, îşi petrecù ea apoi anii copilăriei, şi anume până la vârsta de 14 ani, parte rugându-se şi ascultând cuvântul lui Dumnezeu şi parte ocupându-se cu lucrul de mână.

La vr'o câţi-và ani însă, după ce a fost *Maria* închinată Domnului, murì tatăl său *Ioachim* în vârstă de 80 de ani, iar maica sa, rămâind văduvă, părăsì Nazaretul şi se duse şi ea la Ierusalim ca să petreacă aproape de fiica sa.

La doi ani după aceasta murì şi *Ana* în vârstă de 79 de ani, şi *Maria* rămase acuma orfană.

Acestea sunt pe scurt toate datele despre zemislirea şi naşterea preacuratei fecioare *Maria*, câte ni le-a transmis tradiţiunea şi cari se află în «*Vieţile Sfinţilor*» de pe luna lui Septemvrie, traduse din limba slovenească şi tipărite în Mânăstirea Neamţului în anul 1807, fila 79—83.

Şi tot aceste date au dat în decursul timpului naştere mai multor legende despre *Naşterea Maicii Domnului*, cari se află astăzi răspândite nu numai în sânul poporului român din *Bucovina*, ci şi din cele-lalte ţări locuite de Români (1).

Iar legendele respective sunt următoarele:

1.— Prima legendă, şi anume din *Bucovina*, care e o compilaţiune a unei legende despre scoaterea lui *Adam* din iad şi a tradiţiunii despre *Naşterea Maicii Domnului*, sună precum urmează:

«Zice că *Adam*, după ce l-a scos Dumnezeu pentru neascultarea sa din raiu, petrecù un timp mai îndelungat pe pământ. Apoi, sosindu-i ceasul morţii şi trecând în ceea-laltă lume, se duse de-adreptul în *iad*.

«In iad trăì el dintru început foarte bine cu *Faraon*, mai marele dracilor. Mai pe urmă însă, după ce s'au îmmulţit popoarele pe faţa pământului şi după ce erau acuma şi în iad o mulţime de oameni, a început pe încetul a se cam răcì prietenia între dânşii.

«Văzând-o aceasta Dumnezeu şi făcându-i-se milă de *Adam*, a trimis într'una din zile pre un înger la dânsul să-l înveţe ce şi cum să facă ca să poată scăpà din ghiarele lui *Faraon*.

«*Ingerul* trimis, căutând un prilej bun, pe când *Faraon* erà dus de acasă, merse la *Adam* în iad şi-i zise:

—«*Adame!* vrei tu să rămâi pentru tot-deauna în iad, ori ai fi bucuros să scapi cât mai de grabă de aici?

(1) Vezi *Jiul*, revistă ştiinţifică şi literară, an. I. T.-Jiu 1894, p. 27.

—«Da cum păcatele mele să nu fiu bucuros! — răspunse Adam. Dar cine să mă scape? Dumnezeu, pe care n'am voit să-l ascult? ori poate *Faraon*, căruia pe voie i-am făcut?

—«Ştii ce! — zise mai departe îngerul — dacă vrei tu să scapi, fă ce ţi-oiu spune eu, şi atunci las' dacă n'a fi bine!... Când va venì *Faraon* acasă, are să-ţi dea «bună ziua». Tu însă să nu-răspunzi nimică, ci să taci ca chiticul. Atunci el, mâniindu-se pe tine, te va întrebà: cine te-a învăţat să faci aşà. Iară tu să nu-i spui cine, ci din protivă să zici ca el să-ţi spue ţie: cum s'ar puteà scoate sângele tău din locaşul său. Faraon va zice ca să i te iscăleşti pe vecie şi apoi ţi-a spune. Tu la aceasta să nu zici ba, ci să zici că te vei iscălì. Şi el atunci, de bucurie mare, va uità cu totul să te mai întrebe: cine te-a învăţat să nu vorbesci cu el nimică, şi are să-ţi spue cum s'ar puteà scoate sângele tău din locaşul său.

«Şi cum rostì îngerul cuvintele acestea se făcù nevăzut şi se întoarse înapoi de unde a venit.

«La o bucată de timp, după ce s'a dus îngerul de acolo, iată că sosesce şi *Faraon* c'o falcă'n cer şi una în pământ şi cum întră în iad zice către *Adam*:

— «Bună ziua, *Adame!*

«*Adam* tace.

—«Bine te-am găsit, *Adame!* — zice *Faraon* a doua oară, ce-và mai tare, cugetând că întâiaşi dată nu l-a auzit.

«Insă *Adam* se'ntoarce cu faţa în altă parte şi iarăşi nu răspunde nimică.

—«—Bună ziua, *Adame!* — strigă *Faraon* a treia oară cât îl luă gura, de se cutremură iadul şi toţi dracii săriră ca fripţi de pretutindene pe unde se aflau.

«Dar *Adam* şi de astă dată se face că nu-l aude.

«Acuma *Faraon*, văzând că nici de astă dată nu-i răspunde nimică, se face foc şi pară de mânie şi-l întreabă răstit:

— «Cine te-a învăţat să faci aşà, să nu-mi răspunzi mie, stăpânitorul acestui locaş, nici un cuvânt?

—«Dacă tu, mai marele acestui locaş, îmi vei spune cu ce s'ar puteà scoate sângele meu din locaşul tău, atunci ţi-oiu spune şi eu cine m'a învăţat să fac ceea ce am făcut. Până atunci însă poţi să-ţi pui pofta'n cuiu! — răspunse Adam cu sânge rece.

— «Da tu iscălì-te-vei, dacă ţi-oiu spune că vei fi al meu pe vecie? — întrebă acuma repede *Faraon*.

— «Mă voiu iscălì, de ce nu! — răspunse *Adam*.

«*Faraon*, bucurându-se c'a pus acuma pentru tot-deauna labele sale cele spurcate pe dânsul, îi zise:

— «Sângele tău l-ar puteà scoate din locaşul meŭ numaĭ un bărbat născut dintr'o muere, care, la rândul ei, *s'a născut prin durere de inimă!*

«Şi spuindu-i aceasta *Faraon,* uitând ca pământul să-l mai întrebe: cine l-a învăţat ca să nu vorbească cu el nimică, se duse iarăşi de acasă.

«Nu mult însă, după ce se pornì *Faraon,* se coborâ *îngerul lui Dumnezeu* iarăşi în iad şi-l întreabă pre *Adam:*

— «Eĭ, *Adame!* făcut-ai aşà cum te-am învăţat?

— «Făcut!

— «Şi ce ţi-a spus Faraon?

— «Ce să-mi spue!... iacă ce mi-a zis!... Şi începù a-i istorisì din fir în păr toate celea ce i s'au întâmplat de la început până la sfârşit.

«Auzind îngerul cele ce i le-a spus *Faraon* lui *Adam,* se suì iarăşi în cer şi precum le-a auzit, aşà le-a istorisit şi el lui Dumnezeu.

«*Dumnezeu,* cu a cărui ştire şi voe s'au făcut toate acestea, dete acuma unui moşneag de 77 de ani minte ca să ieà pe o copilă de 7 ani de soţie.

«Dar fiind că femeia aceea erà aşà de tânără şi bărbatul ei aşà de bătrân, nu putù să aibà nici un copil. Din pricina aceasta apoi, supărându-se ea foarte tare, a părăsit într'o bună dimineaţă pe bărbatul ei şi se duse în lume, şi de supărare mare atâta ce se tânguì şi plânse, până ce prin *durere de inimă* purcese greà şi născù o copilă.

«Moşneagul acela se numia *Iachim,* iară soţia sa *Ana,* şi copila ce a născut-o aceasta s'a numit *Maria.*

«*Maria* a născut apoi pre Domnul nostru *Is. Christos.*

«Iar Domnul nostru *Is. Christos,* după ce a învăţat mai întâiu poporul cum să trăească şi ce să facă ca să nu intre în iad, şi după ce fu prins de Jidovi şi răstignit pe cruce, se pogorâ la iad, sfărmă porţile acestuia, intră în năuntru, şi scoase dintr'însul nu numai pre *Adam,* ci dinpreună cu dânsul şi pre toţi urmaşii săi. Numai pre cei ce şi-au omorât părinţiĭ n'a voit să-i scoată, ci-i lăsă pentru tot-deauna acolo.» (1)

(1) Dict. de Pinteleiu Pauliuc, agricultor în Tişeuţ, comună în distr. Sucevei, com. de Victor Sorocean, stud. gimn. — Ce se atinge de scoaterea lui *Adam* şi a urmaşilor săi din *iad* prin Domnul nostru Is. Chr. vezi şi legenda *Ciuda lui Archanghel,* publ. în *Datinele şi credinţele poporului român* de Elena N. Voronca, vol. I. Cernăuţi 1903, p. 38.

2. — A doua legendă, tot din *Bucovina*, sună ast-fel:

«In vremurile de demult trăiră doi oameni, anume *Iachim* şi *Ana*. Ei ajunsese acuma la adânci bătrâneţe şi nu mai aveau încă nici un copil. Din pricina aceasta apoi şi jertfa, ce o duceau ei la biserică, nu erà primită. Şi tot din această pricină şi *pălimariul* (1) o luà tot-deauna de pe masa, unde o aşezau ei, şi o puneà jos.

«Într'o zi, ducând ei iarăşi jertfă la biserică şi luând-o pălimariul şi de astă-dată de pe masă, unde o aşezase şi puind-o, ca şi mai înainte, jos, îl întrebă *Iachim* într'un ton cam răstit:

— «Ian auzi, pălimare! de ce iei d-ta tot-deauna jertfa noastră de pe masă şi o pui jos?... de ce n'o laşi acolo unde o punem noi?... au doară jertfa noastră nu e tot aşà ca şi jertfa celor-lalţi oameni?...

— «Ba da! — răspunse pălimariul—ea-i ca şi a celor-lalţi oameni, cu acea deosebire numai că pe când jertfa celor-lalţi oameni e primită la Dumnezeu, pe atunci a d-voastre nu e primită, pentru că nu aveţi copii şi de aceea o pun eu tot-deauna jos.

«Auzind *Iachim* şi *Ana* cele ce le spuse pălimariul, se supărară foarte tare şi întorcându-se acasă, hotărâră ca să se despărţească şi să se ducă care în cotro vor vedeà cu ochii.

«Şi cum hotărâră, aşà şi făcură.

«Se porniră într'o bună dimineaţă amândoi la drum şi, apucând unul într'o parte, iar cel-lalt în altă parte, merseră în cotro îi duseră ochii şi picioarele.

«După ce s'au dus ei acuma, cât s'or fi dus, fiind *Ana* foarte ostenită de drum, se puse la umbra unui copac ca să se mai odihnească şi să se mai răcorească puţin, căci pe acolo, pe unde erà ea, fiind tot-deauna căldură foarte mare şi nesuferită, nu mai puteà merge de cald şi de ostenită ce erà. Şi stând ea la umbra acelui copac, cât timp va fi stat, a adormit.

«Şi după cum i s'a întâmplat *Anei*, tot aşà i s'a întâmplat şi lui *Iachim*. Acesta, ne mai putând merge de ostenit şi de asudat ce erà, se puse asemenea sub un copac ca să se odihnească şi să se răcorească, şi precum a adormit *Ana*, aşà a adormit şi el.

«Iată însă că aşà, cum dormiau ei duşi, visară amândoi unul şi acelaşi vis, şi anume: pare că li se arătă un *înger*, care le zise să nu meargă mai departe, ci să se întoarcă înapoi acasă, că ei vor aveà încă odraslă, dacă se vor rugà din toată inima

(1) *Pălimariu* = făt, eclesiarch, crâstnic.

lui Dumnezeu şi dacă vor juruì că rodul ce-l vor aveà, când va fi de 7 ani, îl vor închinà bisericii.

«Şi cum visară ei visul acesta se deşteptară din somn şi apoi, urmând sfatului îngeresc, se întoarseră înapoi acasă.

«Sosind acasă începură amândoi a se rugà zi şi noapte din toată inima lui Dumnezeu ca să le deà şi lor măcar un băiat ori o copilă, că ei, dacă le va da un copil, când va fi acela de 7 ani, îl vor duce la biserică şi-l vor închinà acesteia.

«Şi Dumnezeu, ca unul ce este a-tot-bun, şi prea îndurat, le-a ascultat ruga şi le-a dat la adânci bătrâneţe o copilă, căreia îi puse numele *Maria,* şi pre care, de dragă ce le erà, o ţineà ca pe palmă şi o ferià ca ochii din cap de toate celea ce ar fi putut să-i strice sau să-i aducă vre-o neplăcere oareşi-care.

«Iar când a fost *Maria* de 7 ani o duseră la biserică şi o închinară acesteia, după cum le-a spus lor îngerul în vis.

«La biserica aceea apoi a petrecut *Maria,* până ce a crescut mare. Iar după ce a crescut mare, a părăsit biserica şi s'a întors îndărăt la casa părintească» (1).

3. — A treia legendă, asemenea din *Bucovina,* sună aşà.

«*Ioachim* şi *Ana,* părinţii *Maicii Domnului,* erau acuma sfârşiţi din lume de bătrâni, părăsiţi şi slabi, şi cu toate acestea ei nu aveau încă nici un singur copil. Şi fiind-că nu aveau nici un copil, de aceea ori de câte ori duceau ei colăcei la biserică, nu li se primià pe masă ca colăceii altor oameni de tagma şi sama lor, ci tot-deauna pălimariul îi luà şi-i puneà sub masă.

«Intr'o zi, ducând *Ioachim* iarăşi colăcei la biserică şi văzând că nici de astă dată nu sunt primiţi pe masă, se întoarse foarte supărat şi amărât înapoi şi, cum ajunse acasă, zise către soţia sa *Ana*:

— «Auzi *Ană!* până acuma a fost cum a fost, dar de acuma nu mă mai trage inima să vin acasă!

— «Şi de ce, *Ioachime?* — întrebă *Ana.*

— «De aceea, că noi, de când suntem luaţi şi, slavă Domnului, suntem luaţi cam de multişor, nu avem nici un singur copil. Iar jertfa noastră, ce o ducem la biserică, în loc să fie primită pe măsuţă, ca jertfa altor soţi, noi trebue s'o punem tot-dauna sub măsuţă. De aceea nu mă mai trage inima să vin acasă, ci îmi

(1) Din Zahareşti, distr. Sucevei, com. de Ioan Gramadă, stud. gimn. şi din Drăgoeşti, distr. Gura-Homorului, dict. de Zamfira Brădăţan şi com. de Isaie Brădăţan, stud. gimn.

vine să apuc lumea în cap ca să nu mai ştie nimeni unde am mers şi ce m'am făcut!

— «Dar tu, *Iachime*, ştii ce am gândit eu, pe când erai dus la biserică? — zise acuma *Ana*.

— «Ce?

— «Eu am gândit aşà: să te duci tu într'un munte şi acolo, departe de ochii lumii, să te rogi lui Dumnezeu, iar eu să mă duc *în grădină* şi asemenea să mă rog lui Dumnezeu ca să se îndure de noi şi să ne dea şi nouă un copil, şi apoi ceea ce ne-a da, dacă s'a îndurà să ne dea, fie fecior sau fecioară, s'o ducem şi s'o închinăm bisericii. Cum socoţi?... Fi-o-a bine aşà?...

— «De-a fi bine, de-a fi rău, ştie unul Dumnezeu! Ori şi cum însă eu voiu face aşà cum ai gândit tu, căci alt ce-và nu ştiu ce să mai fac!

«Şi după aceasta s'a dus *Ioachim* într'un munte şi acolo a început a se rugà. Iară *Ana* s'a dus în grădină şi acolo a început şi ea a se rugà.

«Şi după ce s'au rugat ei acuma, cât timp se vor fi rugat, venì *archanghelul Gavril* la *Ioachim* şi-i zise:

— «*Ioachime!* întoarce-te acuma acasă şi întâlneşte-te cu soţia ta *Ana*, căci Dumnezeu a auzit rugăciunea voastră!

«*Ioachim,* auzind cuvintele acestea, nu-i venià a crede, ci i se păreà că e vis. Şi de bucurie mare, n'ar fi mers ci, numai dacă ar fi putut, ar fi sburat acasă. Dar fiind-că erà om bătrân, şi nu puteà merge cum îl trăgeà inima, de aceea el o luă pe încetişorul, ca moşnegii, şi aşà se întoarse acasă.

«Sosind acasă şi întâlnindu-se cu *Ana*, soţia sa, aceasta în scurt timp purcese greà şi când îi sosì ceasul născù o copiliţă.

«Şi acuma, sá fi prins pre Dumnezeu de un picior, şi bucuria lor n'ar fi fost aşà de mare. Dar ce nume să-i pue ei copilei?... Cugetă ce cugetă, se sfătuesc cât se sfătuesc şi în urmă, după multă cugetare şi chibzuire, îi pun numele *Maria*, adecă *mare*, nume de împărătească. Şi o ţineau ca pe palme şi le erà dragă, foarte dragă, că de dragă ce le erà, trei ani de-a rândul au uitat că au juruit-o bisericii.

«La trei ani însă, aducându-şi aminte c'au juruit-o bisericii, au gătit-o foarte frumos, şi aşà au dus-o apoi în ziua de *Ovidenie*, prasnicul cel dintâiu din *Postul Crăciunului*, şi au închinat-o bisericii la care slujià un patriarch bătrân anume *Zaharie*.

«Şi după ce au închinat-o, i-au făcut un pătuţ, în care aveà să se odihnească în biserică, şi apoi au lăsat-o acolo şi s'au întors amândoi acasă.

«Rămâind *Maria* la biserică şi fiind încă mică, venià la dânsa

un *înger* şi acela o ungeà cu mir pe la gură şi aceea erà toată mâncarea ei, mâncare cerească.

«Şi aşà a petrecut ea la biserica aceea, de cum au dus-o şi au lăsat-o părinţii săi acolo, doi-spre-zece ani de-a rândul, singură ziua şi noaptea,

Singurică singureà,
Şi creşteà, mereu creşteà,
Şi voinică se făceà,
Şi voinică şi frumoasă
Ca o floricic'aleasă
Şi a lumii 'mpărătează!» (1)

4. — A patra legendă, aşişderea din *Bucovina*, care se deosebeşte de cele premergătoare, precum şi de cea următoare, prin aceea, că *Ana* purcede greà cu prea-curata fecioară Maria nu numai în urma rugei sale celei necontenite şi din toată inima rostită, ci şi din causa uneĭ *frunze de păr*, pre care o sărute şi o miroasă, sună precum urmează:

«*Ioachim* şi *Ana*, părinţii *Maicii Domnului*, erau foarte evlavioşi şi bisericoşi. De aceea tot-deauna, când mergeà pălimariul dimineaţa la biserică, ei erau înaintea lui cu jertfa.

«Cu toate acestea însă şi cu toate că trecuse acuma 32 de ani de când erau luaţi, ei tot nu aveau încă nici un singur copil.

«Pălimariul o ştià aceasta de mult şi într'o bună dimineaţă o spuse şi preotului, care slujià la biserica aceea, unde duceau ei jertfa.

«Iar preotul, la rândul său, zise într'o zi către *Ioachim*:

— «Auzi, *Ioachime*! de giaba te mai osteneşti tu şi soţia ta să aduceţi atâta jertfă la biserică, căci jertfa voastră nu e primită la Dumnezeu, pentru că nu aveţi copii!

«Auzind *Ioachim* şi *Ana* cele ce le spuse preotul, se supărară foarte tare şi se hotărâră ca mai mult să nu vieţuească împreună, ci să se despărţească.

«Şi cum se hotărâră, aşà şi făcură.

«La vre-o câte-và zile, după ce le-a spus preotul că jertfa lor nu e primită la Dumnezeu, se porniră amândoi de acasă şi se duseră până ce ajunseră şi intrară într'o pădure. Intrând ei în pădurea aceea, merseră mai departe, până ce deteră de un pod, care despărţià drumul în două părţi. La podul acela stătură

(1) Dict. de Nechifor Grigorean, agricultor în Todireşti, distr. Sucevei.

apoi locului şi se puseră în cale ca unul s'apuce pe un drum iar altul pe cela-lalt drum şi aşà să se ducă apoi mai departe până unde i-or duce ochii şi picioarele, şi mai de grabă decât până într'un an să nu se întoarcă îndărăt. La anul însă să vie iarăşi la acel pod ca să se mai întâlnească odată, şi atunci... vor mai vedeà ce va mai fi de făcut.

«Şi după ce au hotărât ei ce şi cum să facă, îşi luară rămas bun unul de la altul şi se despărţiră.

«In cotro a apucat *Ioachim* şi ce s'a întâmplat cu dânsul în decursul timpului, cât a petrecut el despărţit de soţia sa, nu se ştie. *Ana* însă, mergând cât va fi mers, şi cum va fi mers, dete în urmă de locuinţa unui *pustnic*, care erà deşartă fiind că pustnicul murise. Acolo se oprì ea şi în locuinţa pustnicului aceluia se hotărâ să petreacă tot anul, adecă până când, după cum s'au fost sfătuit, aveà să se întoarcă şi să se întâlnească cu soţul său *Ioachim*.

«Şi tot timpul cât a petrecut ea acolo, s'a rugat necontenit zi şi noapte lui Dumnezeu ca să se îndure de dânsa şi să-i dee şi ei un fiu ca la toată lumea.

«Iată însă că într'o zi, pe când sta ea dinaintea locuinţei pustnicului şi se rugà dintr'o carte lui Dumnezeu, vede plutind prin aer şi venind spre dânsa o *frunză de păr*, care, cum ajunse, i se puse pe cartea din care cetià şi acolo rămase.

«*Ana* dintru început se uità lung şi cu mirare la frunză, o luă apoi de pe carte, o sărută pe de amândouă părţile, şi după aceea o puse în sân, şi începù iarăşi a cetì şi a se rugà mai departe.

«Din momentul acela însă, când a pus ea frunza cea de păr în sân, *pornì însărcinată.* Dar ei, dintru început, nici prin minte nu i-a trecut că s'ar puteà întâmpla aşà ce-và. Mai pe urmă însă, simţind că nu mai e aşà cum a fost până atunci şi înţelegând că e însărcinată, nu mai ştià ce să facă de bucuroasă şi veselă ce erà. Şi numai dacă s'ar fi putut, îndată s'ar fi întors ca să se întâlnească cu *Ioachim*. Dar ea nu voì să calce cuvântul, ci aşteptă timpul hotărât.

«Sosind acuma şi timpul, la care aveà să plece spre a se întâlnì cu *Ioachim*, nu întârzià nici un minut de a plecà. Şi când ajunse la podul, unde se despărţì înainte de un an de soţul său *Ioachim*, acesta erà acuma de mult acolo şi aşteptà.

«*Ana*, cum dete cu ochii de el, alergă tot într'o fugă la dânsul, îl cuprinse în braţe, îl sărută în faţă, şi apoi începù a istorisì din fir în păr toate celea ce i s'au întâmplat.

«Şi acuma, bucurându-se şi *Ioachim* de vestea cea neaşteptată,

nu se mai despărţiră unul de altul, ci se întoarseră amândoi veseli acasă.

«Şi nu mult, după ce au sosit acasă, *Ana* născù o copiliţă, căreia îi puse numele *Maria* şi care, la rândul ei, născù pre Domnul nostru *Is. Chr.*, ce-a fost lumii de mare folos» (1).

O variantă a acestei legende, tot din *Bucovina* şi tot din acea comună, sună ast-fel:

«Zice că *Ichim* şi *Ana*, părinţii *Maicii Domnului*, erau nişte oameni foarte evlavioşi şi cu frica lui Dumnezeu. De aceea orì de câte ori mergeau ei la biserică ca să se roage, tot-deauna duceau şi jertfă. Dar jertfa lor nu erà primită, pentru că ei nu aveau copii. Insă ei nu ştiau aceasta, până ce nu s'a pogorât *Duhul sfânt* din cer şi le-a spus-o zicând:

— «*Ichime*! numai de geaba vă osteniţi voi să aduceţi jertfă la biserică, căci jertfa voastră nu se primeşte la Dumnezeu, pentru că nu aveţi nici un singur copil!

«Auzind *Ichim* şi *Ana* cuvintele acestea, s'au supărat foarte tare, şi de scârbă mare au părăsit într'o bună zi casa şi s'au dus amândoi în pustiu, şi anume: el într'o parte a pustiului, iar ea în altă parte.

«In cotro s'a dus şi în ce loc s'a oprit *Ichim* nu se ştie. *Ana* însă s'a tot dus pe calea apucată înainte, până ce a dat de o poiană. In poiana aceea apoi s'a oprit şi, puindu-se pe un capăt de butuc, care se aflà din întâmplare în mijlocul poenii aceleia, a început a plânge cu hohot. Iar după ce s'a săturat de plâns, a prins a cetì într'o carte, care o luase cu dânsa.

«Iată însă că pe când cetià ea în cartea aceea, pică de odată o *frunză de păr* în braţele ei.

«*Ana*, văzând frunza, s'a mirat foarte mult cum şi de unde a venit şi a picat în braţele ei, de oare-ce nu se aflà nici un singur păr prin apropiere.

«Şi fiind-că frunza aceea erà frumoasă, a luat-o de pe braţe şi a mirosit-o. Şi iată că îndată cum a mirosit-o, a şi purces îngreunată.

«Simţind şi văzând ea acuma că e îngreunată, s'a întors plină de bucurie acasă. Şi cum a sosit acasă, îndată a şi trimis *poteră* după *Ichim* ca să-l caute şi să-l aducă şi pe dânsul acasă.

«*Ichim*, cum l-a aflat potera şi i-a spus cine a trimis-o după dânsul, îndată s'a şi scoborât din pustiu şi a venit la soţia sa.

(1) Dict. de Ioana a lui Toader Vedean din Mânăstirea Homorului şi com. de George Vedean, stud. gimn.

Iar după ce a sosit acasă, a întrebat-o pe *Ana*, de ce a trimis ea potera după dânsul.

«*Ana* a început a-i povestì şi a-i spune din fir în păr toate pe unde a umblat şi câte i s'au întâmplat în pustiu, iar la urma urmelor îi spuse şi aceea cum a ajuns într'o poiană, cum s'a pus plângând pe un capăt de butuc şi a început a cetì din carte şi cum mai pe urmă, stând şi cetind ea pe butucul acela, a venit, nu se ştie cum şi de unde, o frunză de păr şi i-a picat în braţe. Iar luând-o şi mirosind-o, cum a purces îndată îngreunată.

«*Ichim*, ascultând cu luare aminte şi auzind toate cele ce i le-a spus ea, îi zise:

«Până ce nu vei merge cu mine în poiana aceea şi nu-mi vei arătà butucul pe care ai şezut şi frunza cea de păr, care ţi-a căzut în braţe şi pe care ai mirosit-o, până atunci nu te cred, ci mai de grabă îmi va venì a crede cu totul alt ce-và!

«*Ana*, văzând că bărbatul său n'o crede, s'a supărat foarte tare şi-i zise plină de amărăciune:

— «Dacă nu vrei să mă crezi, apoi vino cu mine şi vezi!

«Şi s'au luat după aceasta amândoi şi s'au dus iarăşi în pustiu. Şi cum au ajuns ei în poiana, unde fusese *Ana*, aceasta îndată i-a şi arătat butucul pe care a stat ea şi frunza pe care a mirosit-o şi care se aflâ încă lângă butuc, unde a fost lăsată.

«*Ichim*, văzând acuma că cele ce i le spuse soţia sa, sunt adevărate, a căzut în genunchi dinaintea *Anei* şi a rugat-o de ertare, zicând că numai de giaba a năpăstuit-o, pentru că acum vede singur că a greşit.

«*Ana* l-a ertat. Şi s'au întors iarăşi veseli acasă.

«Iar după ce au sosit acasă, s'au sfătuit şi s'au pus în cale că ceea ce va naşte *Ana,* fie băiat ori copilă, îl vor dăruì bisericii.

«Şi *Ana,* sosindu-i timpul, a născut o copilă, şi i-a pus numele *Maria*. Şi... să fi prins pe Dumnezeu de un picior şi nu s'ar fi bucurat atâta, cum se bucurară ei acuma cu dânsa.

«Şi când a fost *Maria* de trei ani, au luat-o părinţii săi şi ducând-o au dăruit-o bisericii, după cum au fost juruit mai nainte de a se naşte.

«Iar Maria creşteà, creşteà,
Şi duhu 'ntr'ânsa se 'mmulţià
Şi lumea 'ntreagă c'o iubià!» (1).

---

(1) Dictată de Constantin Macoveiu, agricultor în Mânăstirea Homorului, şi comunicată de George Croitoriu, stud. gimn.

5. — In fine a cincea şi ultima legendă, din *Bucovina*, despre *Naşterea Maicii Domnului*, e aceasta:

«*Ioachim* şi soţia sa *Ana*, părinţii *Maicii Domnului*, au fost dintru început sterpi, căci ei până la adânci bătrâneţe n'au avut nici un singur copil din trupul lor.

«De aceea, ori de câte ori mergeau ei la biserică şi duceau jertfă, *aerul bisericii* tot-deauna îi respingeà, adecă nu-i lăsà să intre în năuntru şi să aducă jertfă.

«Văzând ei aceasta şi fiindu-le ruşine de cei-lalţi oameni, că nu pot să intre în biserică şi să aducă jertfă, se sfătuiră ca să facă ce vor face, doară li se iea ruşinea aceasta de pe cap.

«Şi cum s'au sfătuit ei, aşà şi făcură. Nu merseră mai mult de fel la biserică, ci au început a se rugà lui Dumnezeu atât în grădina lor, cât şi în câmp, ca să le dea şi lor roadă şi să le încuviinţeze a intrà apoi şi ei în biserică ca şi cei-lalţi oameni de tagma şi de sama lor.

«Şi iată că de la un timp ruga lor li s'a auzit şi dorinţa li s'a împlinit. Iar când li s'a împlinit dorinţa, un glas din cer s'a auzit strigând şi zicând:

— «*Ioachime!* ruga voastră vi s'a auzit până la ceruri. Pentru aceea nu veţi mai fi de acuma sterpi, ci veţi căpăta om din voi, care va fi nu numai spre lauda şi cinstea voastră, ci şi spre lauda şi cinstea întregului neam omenesc!

«Auzind *Ioachim* cuvintele acestea, s'a bucurat, şi de mare bucurie a juruit lui Dumnezeu că ceea ce va naşte *Ana* vor jertfì bisericii.

«Şi la nouă luni după aceasta *Ana* a născut o pruncă, căreia i-au pus numele *Maria*, pentru că din mare neam se trăgeà.

«Dar după ce s'au împlinit toate acestea, *Ioachim* şi *Ana* trei ani după olaltă au uitat ca pământul de ceea ce au juruit bisericii.

«Când a fost însă *Maria* de trei ani, atunci şi-au adus aminte de juruinţa lor şi cum şi-au adus aminte, îndată au şi luat pe *Maria* şi ducând-o cu mare dragoste au jertfit-o bisericii.

«Iar preotul, care slujià atunci la biserică, a întâmpinat-o şi primit-o cu o bucurie ne mai spus de mare. Apoi, luând-o în braţe, a dus-o şi a pus-o pe masa altarului, iar îngerii Domnului au hrănit-o cu mană cerească doi-spre-zece ani de-a rândul» (1).

---

(1) Dictată de Dumitru Cucu, agricultor în Botuşana, districtul Gura-Homorului, şi comunicată de Ştefan Boca, stud. gimn.

II.

MAICA DOMNULUI ÎN STARE BINECUVÂNTATĂ.

Ajungând preacurata fecioară *Maria* vârsta de14 ani, trebuì să părăsească locul creşterii sale.

Murind însă, după cum am amintit în capitolul premergător, cu vr'o câţi-và ani mai înainte de aceasta părinţii săi şi rămâind orfană, nu ştià încotro să se ducă şi în ce loc să se aşeze.

Din cauza aceasta apoi Archiereul şi cu preoţii din Ierusalim, nedându-le mâna a o lăsà fără de nici un scut, o logodiră cu un bătrân de 80 de ani anume *Iosif.*

Iosif erà un om drept şi cu frica lui Dumnezeu şi se trăgeà, ca şi *Maria*, din seminţia împăratului *David.* El locuià în *Nazaretul Galileii* şi, fiind de meserie teslar, se nutrià cu lucrul mânilor sale.

Părăsind deci preacurata fecioară *Maria* Ierusalimul se duse la *Nazaret*, locul naşterii sale, şi se aşeză acolo în casa bătrânului *Iosif.*

Nu mult însă după aceasta trimise Dumnezeu pre *Archanghelul Gavriil* la *Maria* să-i vestească că ea va fi Maica Mântuitorului lumii.

Archanghelul Gavriil, mergând şi intrând la dânsa, îi zise :

— Bucură-te ceea ce eşti plină de dar, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între mueri!

Maria, văzându-l c'a intrat la dânsa pe neaşteptate şi pe neştiute, se turbură de cele ce i le spuse, şi se gândià în sine ce fel de urare să fie aceasta.

Archanghelul Gavriil însă îi zise:

— Nu te teme, *Marie*, că ai aflat dar la Dumnezeu. Iacă vei purcede greà, şi vei naşte fiu, şi vei chemà numele lui *Isus*. Acesta va fi mare şi fiul celui prea înalt se va chiemà. Şi-i va da lui Domnul Dumnezeu tronul lui *David*, părintele său. Şi va împărăţì în casa lui *Iacob* în veci, şi împărăţiei lui nu va fi sfârşit.

Maria îl întreabă atunci zicând:

— Cum va fi aceasta, de oare ce eu nu ştiu de bărbat?

Ingerul îi răspunse:

— Spiritul sfânt se va pogorâ preste tine şi puterea celui prea înalt te va umbrì. De aceea şi sfântul, care se va naşte din tine, fiul lui Dumnezeu se va chemà!

Maria zise atunci plină de umilinţă:

— Iacă, roaba Domnului, fie-mi mie după cuvântul tău!

Şi din momentul acela purcese *Maria* greà cu Domnul nostru Is. Christos, Mântuitorul lumii (1).

Iosif însă nu ştià nimică despre taina cea mare ce i s'a vestit logodnicei sale *Maria*. De aceea, văzând-o el că e greà, nu numai că s'a întristat şi turburat foarte tare, ci tot-odată s'a şi hotărât ca s'o părăsească în ascuns, anume ca să n'o vădească, căci vădind-o, ar fi trebuit, după legea lui Moisi, să fie ucisă cu pietre.

Ingerul Domnului însă, văzând cu ce fel de gânduri se poartă el, i se arătă în vis şi-i zise:

— *Iosife*, fiul lui David! Nu te teme a ţineà la tine pe *Maria*, căci ceea ce s'a zămislit într'ânsa este din Spiritul sfânt. Ea va naşte fiu şi vei chemà numele lui *Isus*, căci el va mântuì poporul său de păcatele lui. Iară acestea toate s'au făcut ca să se împlinească ceea ce a prezis Domnul prin prorocul, care zice: Iată fecioara va purcede greà şi va naşte fiu, şi vor chema numele lui *Emanuil*, care înseamnă cu noi este Dumnezeu.

Iosif, deşteptându-se din somn, se miră de cele ce i le vestì îngerul Domnului şi... aşteptă apoi cu nerăbdare ca să le vadă împlinite (2).

---

(1) Evang. Luca, c. I, v. 26—43.
(2) Evang. Mateiu, c. I, v. 19—25.

Acestea sunt datele, cuprinse în sf. Scriptură, despre chipul cum a purces preacurata fecioară *Maria* greà cu Domnul nostru Is. Christos şi cu ce fel de gânduri se purtà dintru început logodnicul ei *Iosif* în urma acestei purcederi.

Atât datele acestea, cuprinse în sf. Scriptură, cât şi cele ce le-a transmis tradiţiunea (1) au dat mai pe urmă naştere mai multor legende nu numai despre *Maica Domnului în starea ei binecuvântată,* ci tot odată şi despre purtarea Iudeilor faţă de dânsa în decursul timpului acestuia.

Iar legendele câte le-am putut eu adunà până acuma în această privinţă, şi anume de la Românii din *Bucovina*, sunt următoarele:

1. — Prima legendă:

«Zice c'au fost odinioară, în vremea de demult, doi oameni bătrâni anume *Ioachim* şi *Ana*. Şi oamenii aceia nu aveau copii. De aceea se rugau ei în toată sara şi dimineaţa lui Dumnezeu, doară le dărueşte şi lor vr'un copilaş. Şi au făgăduit că, dacă vor aveà vr'un copil, l-or duce la biserică ca să slujească lui Dumnezeu.

«Şi Dumnezeu, ca unul ce este prea bun şi prea îndurat, le-a ascultat ruga şi le-a dat o copilă, căreia îi puse numele *Maria*.

«Şi acuma, voind ei a-şi împlinì făgăduinţa, învăliră copila într'un tulpan ca pre o păpuşă şi apoi, ducând-o la o *mânăstire de călugăriţe* şi puind-o pe masa bisericii, se întoarseră acasă.

«Venind nu mult după aceasta *călugăriţele* la biserică ca să se roage şi dând peste *Maria*, o luară de pe masă, unde au pus-o părinţii săi, şi o duseră la chiliile lor. Acolo îi deteră apoi o chiliuţă spre locuinţă precum şi o *babă ertată* ca să îngrijească de dânsa şi s'o crească.

«Păzită şi îngrijită fiind de baba aceea, *Maria* crescù pe încetul mărişoară. Şi cu cât creşteà ea, cu atâta se făceà mai isteaţă şi mai înţeleaptă.

«Iată însă că, după ce a crescut ea acuma hăt mare, s'a pogorât *Duhul sfânt* din cer şi a suflat cu suflare dumnezeească preste dânsa, şi din minutul acela a purces greà cu *Domnul nostru Is. Chr.*

«*Baba*, care căută de dânsa, văzând de la o vreme că e *în altă*

(1) Vezi: *Vieţile Sfinţilor* de pe luna lui Decemvrie, tâlmăcite din limba rusească şi tipărite în Mânăstirea Neamţului, 1811, fila 262—267.

stare, şi neştiind de unde-i vine aceasta, nu ştià ce să înceapă şi ce să facă de spaimă şi supărarea cea mare ce-o cuprinse. Mai pe urmă însă, luându-şi inima în dinţi, se duse şi spuse stariţei.

«*Stariţa*, nevenindu-i a crede ceea ce-i spuse baba, îi trase o palmă şi apoi, zicându-i că nu poate să fie adevărat, o luă şi o dete de spate afară. Mai pe urmă însă, trăgându-şi pe samă, se duse şi ea la chilia unde se află *Maria* ca să vadă şi să se încredinţeze singură ori de întru adevăr e drept ceea ce i s'a spus. Iară după ce s'a încredinţat că întru adevăr e aşà, cum îi spusese baba, şi neştiind nici ea că *Maria* prin umbrirea şi suflarea *Duhului sfânt* a purces greà, o scoase cu nepusa 'n masă din chilie afară şi batjocorind-o în tot felul, o fugărì de acolo.

«*Maria*, văzându-se alungată cu ruşine şi ştiindu-se cu totul nevinovată, a început a plânge cu hohot şi a se îndreptà spre biserică ca să se roage lui Dumnezeu pentru nevinovăţia sa.

«N'a apucat însă bine a se apropià de biserică şi uşile acesteia i se deschiseră singure, făcliile dintr'ânsa se aprinseră, şi aşà intră ea în biserică.

«Intrând în biserică îngerii Domnului au început a cântà, iar ea prinse a se închinà pe la icoane şi a bate mătănii tot oftând şi plângând ca şi mai nainte, când a intrat în năuntru.

«Stareţa şi călugăriţele, văzând uşile bisericii deschise şi ştiind prea bine că nici una dintre dânsele nu le-au deschis, s'au dus şi ele acolo ca să vadă ce este. Intrând în năuntru şi văzând pe *Maria* îngenunchiată şi plângând, iar pre îngerii Domnului cântând, s'au înspăimântat, au îngenunchiat şi ele şi au început a o rugà pe *Maria*, ca să nu se supere pe dânsele, ci să se întoarcă înapoi la chilia sa.

«Însă *Maria* n'a voit să se întoarcă mai mult înapoi, ci eşind mai pe urmă din biserică, se duse în satul de unde erau părinţii ei» (1).

2. — A doua legendă:

«Când erà *preacurata fecioară Maria* de 15 ani şi se aflà încă tot în mânăstire, unde au fost dus-o şi lăsat-o părinţii săi, a venit într'o noapte, pe când dormià ea, *archanghelul Gavril* la dânsa şi i-a zis:

— «*Marie*, dormi?

— «Dorm! — răspunse ea tresărind din somn.

«Archanghelul Gavril zise mai departe:

(1) Dict. de Grigore Croitoriu, agricultor în comuna Reusenĭ, distr. Sucevii, com. de Vasile Pop, stud. gimn.

Ian te trezeşte
Şi te grăbeşte
Şi spre multe te găteşte,
Că'nc'un lucru-ţi trebueşte,
C'ai să naşti un împărat,
Impărat prealuminat
Peste toţi cei-lalţi
Crai şi împăraţi
Mai puternic, mai înalt,
Dumnezeu adevărat!

— «Cum se poate una ca aceasta! — zise preacurata fecioară *Maria,* — ca să nasc eu, o pruncă, un împărat preste toţi cei-lalţi împăraţii mai mare, împărat şi Dumnezeu adevărat?... Zice-ţi-aşi că eşti nălucă, dar năluca nu grăeşte!... zice-ţi-aşi că eşti om pământean, dar un om pământean nu-mi poate aduce mie o veste aşà de bună şi de îmbucurătoare ca aceasta!... Deci zicu-ţi: fie-mi mie cum mi-ai zis!..

«Atunci s'a scoborât din cer *Duhul sfânt,* care de la Tatăl purcede, şi puindu-i-se pe creştetul capului, *Maria* purcese greà cu Is. Chr.,

Domnul cerului
Şi al pământului,
Domn puternic şi 'mpărat,
Dumnezeu adevărat.

«Văzând prorocul *Zaharie,* care se aflà la mânăstirea aceea, cum că *Maria* a purces greà, s'a speriat şi s'a supărat foarte tare, şi de spaimă şi supărarea cea mare a fugit în nişte munţi pustii.

«*Archangelul Gavril* însă, văzând că *Zaharie* s'a spăriat şi din pricina aceasta a fugit, s'a dus la dânsul în munţii cei pustii, unde fugise, şi-i zise:

«*Zaharie!* întoarce-te înapoi, căci ceea ce este în *Maria* nu este zemislire omenească, ci Duh de la Dumnezeu trimis!

— «*Zaharie,* auzind aceasta, îi venì inima la loc, se întoarse înapoi şi începù iarăşi a purtà grija bisericii, unde a fost:

Maica sfântă, preacurată,
Juruită şi'nchinată!» (1)

O variantă a acestei legende sună precum urmează:

«Când a împlinit preacurată fecioară *Maria* doi-spre-zece ani, i s'a arătat ei *Gavril Blagovecïnicul,* sfetnicul lui Dumnezeu, şi închinându-i-se îi zise:

— «Bucură-te ceea ce eşti plină de dar, Domnul este cu tine!

(1) Din Todereştĭ, dict. de Nechifor Grigorean.

«*Maria*, văzându-l că a venit la dânsa pe neaşteptate şi pe neştiute, s'a înspăimântat de vederea şi închinăciunea lui, şi de aceea îi zise într'un ton cam restit:

— «Cum şi pe unde ai întrat tu la mine, şi ce va să însemneze închinarea aceasta?

«*Gavril Blagovecĭnicul* îi răspunse zicând:

— «Nu te supără *Marie*, că eu bună vestire îţi aduc ţie. Tu vei purcede grea şi ai să naşti pe Is. Chr., care va mântuì lumea de păcate!

«*Maria* îl întrebă plină de mirare:

— «Cum poate să se întâmple una ca aceasta, de oare-ce eu nu ştiu de bărbat?

«*Gavril* îi zise:

— «Duhul lui Dumnezeu, care de la Tatăl purcede, acela te va umbrì!

«*Maria* atunci s'a bucurat şi a zis:

— «Fie dară după vorba ta!

«După aceasta *Gavril Blagovecĭnicul* a suflat cu Duhul sfânt asupra ei şi s'a zemislit într'ânsa Is. Chr., Mântuitorul lumii.

«Cunoscând-o mai pe urmă preotul de la biserica, unde au închinat-o părinţii săi, că e îngreunată, şi neştiind cum şi în ce chip a purces ea grea, mai ales că era *preuteasă*, a alungat-o de la biserică.

«*Maria*, alungată fiind fără a fi vinovată şi neştiind unde să-şi plece capul şi ce să înceapă, s'a prins la vorbă cu un bătrân anume *Iosif*, şi s'a logodit cu dânsul.

«*Iosif*, care erà un om sărac ce se hrănià numai cu lucrul mânilor sale, dar foarte cinstit, auzind nu mult după aceea pe unii oameni vorbind că *Maria* e îngreunată, s'a supărat pe dânsa şi a voit s'o alunge de la casa sa.

«Ingerul Domnului însă i s'a arătat în somn şi-i zise:

— «Nu te teme, *Iosife*, că *Maria* n'a purces grea după cum îţi închipueşti tu, ci prin umbrirea Duhului sfânt, şi cel ce se va naşte dintr'ânsa nu va fi un om de rând ca toţi oamenii, ci *Mesia* cel prezis de proroci, care are să mântuească lumea de păcate!

«Auzind *Iosif* cuvintele acestea ale îngerului, nu zise mai mult nimică, ci ţinù şi mai departe pre *Maria* pe lângă sine» (1).

A doua variantă a legendei de mai sus e aceasta:

«Zice că pe când erà *preacurată fecioară Maria* fetişcană, s'a dus într'o zi la o fântână ca să aducă apă.

(1) Din Botuşana, dict. de D. Cucu, şi com. de St. Boca.

«Ajungând ea la fântâna aceea şi scoţând apă dintr'ânsa, aude de odată un glas din năuntru vorbind şi zicând:

— «Te primeşti să naşti pre *Mesia* cel prezis de proroci fără ştire de bărbat?

«*Maria*, neştiind cine vorbeşte şi ce însemnează cuvintele acestea, n'a răspuns nimică, ci s'a dus de grabă la maica sa şi-i spuse toate ce le-a auzit din fântână.

«Maica sa i-a zis atunci ca să se întoarcă îndărăpt, să *ţipe* (1) apa înapoi în fântână, şi dacă va mai întrebà-o *îngerul Domnului*, căci glasul acela erà glasul *archanghelului Gavril*, pre care Dumnezeu îl trimise anume s'o întrebe ori de se primeşte să nască pre *Mesia*, ea să-i răspundă că se primeşte.

«*Maria* ascultă de maica sa, se întoarse îndărăpt şi *ţipă* apa în fântână. Iar când auzì ea iarăşi zicându-i-se: «te primeşti», ea răspunse: «mă primesc! dar cum să nasc eu prunc, dacă nu ştiu de bărbat!»

— «*Duhul sfânt*, care de la Tatăl purcede, acela te va umbrì, şi pruncul ce-l vei naşte *Mântuitorul lumii* va fi! — răspunse archanghelul.

— «Ce mi-a da Dumnezeu sfântul, aceea voiu primì! — zise în urmă preacurată fecioară Maria.

«N'a apucat însă bine a rostì ea cuvintele acestea şi iată că *îngerul Domnului* a suflat cu Duh sfânt asupra ei. Şi din minutul acela a purces ea apoi grea cu Domnul nostru Is. Chr. şi groasă s'a întors apoi acasă» (2).

3. — A treia legendă sună precum urmează:

«Când erà *preacurata fecioară Maria* mare, i s'a arătat un *înger* şi i-a spus că ea are să nască un fiu, care, după ce va creşte mare, va răscumpărà întreg neamul omenesc de sub jugul păcatului strămoşesc.

«Şi întru adevăr că nu mult după aceasta, suflându-i *Tatăl ceresc* prin creştet *Duh sfânt*, purcese ea grea cu *Domnul nostru Is. Chr.*, *Mântuitorul lumii*.

«Tot pe timpul acela erà şi o rudenie de a ei, anume *Lisaveta*, însărcinată cu *Ioan Botezătorul*.

«Mergând într'o zi atât *Preacurata fecioară Maria* cât şi *Li-*

---

(1) *A ţipà* însemnează aicea atâta cât *a aruncà*, *a vărsà*.

(2) Din Mânăstirea Homorului, dict. de Constantin Macoveiu, şi com. de George Croitoru, şi din Pârteştii-de-sus, distr. Gura-Homorului, dict. de Domiţian Andronic, agricultor.

saveta la biserică, se închinară pe la icoane şi apoi, după cum e datina în cele mai multe locuri chiar şi în ziua, de astăzi, ca neamurile cele mai de aproape să se sărute, se sărutară şi ele.

«Iată însă că pe când se sărutaŭ ele, zise *Is. Chr.* din pântecele maicii sale *Maria* către *Ioan* din pântecele *Lisavetei*:

— «*Ioane*! când îmi va venì timpul să mă botez, să mă ţii în braţe!

— «Bine!... te-oiu ţineà, de ce nu! — răspunse *Ioan*.

«De aici vine apoi că *Ioan*, fiul *Lisavetei*, l-a botezat pe *Is. Chr.* în apa Iordanului şi de aceea s'a numit el apoi *Ioan Botezătorul*.

«Insă mamele lor nu ştiau nimică despre aceasta, pentru că ele nu auziră ce şi cum au vorbit fiiilor între olaltă, de oare-ce ei ceea ce au vorbit cu puterea *Duhului sfânt* au vorbit» (1).

4. — A patra legendă care, între multe altele, ne spune şi aceea că preacurata fecioară Maria nu prin umbrirea Spiritului sânt purcese grea cu Domnul nostru Is. Chr., ci din causa unei *iconiţe* ce o aflǎ la o fântână, sună aşà:

«La început părinţii *Maicii Domnului* nu avură nici un copil. De aceea fiind ei foarte supăraţi şi amărâţi, se rugau în fie-care zi lui Dumnezeu ca să aibă milă de dânşii şi să le dee şi lor măcar un singur copil. Şi rugându-se, ziceau că dacă vor aveà un copil, ei îl vor închinà lui Dumnezeu.

«Şi Dumnezeu, ca unul ce este a-tot-bun şi prea îndurat, le-a ascultat rugăciunea şi le dete la adânci bătrâneţe o copilă.

«Şi erà copila aceea frumoasă şi rumenă ca o rujă şi-i puseră numele *Maria*. Si după cum au juruit ei, aşà au şi făcut, o puseră adecă într'un leagăn de aur şi, ducând-o la biserică, o lăsară în altarul acesteia cu leagăn cu tot şi apoi se întoarse acasă.

«Şi *Maria*, rămâind în biserică, din zi în zi ce mergeà, tot mai mare creşteà, şi mai frumoasă, mai voinică şi mai cuminte se făceà, şi Dumnezeu o înzestră cu putere dumnezeească.

«După ce a crescut însă *Maria* mare, nu rămase mai mult în altar, ci se duse de acolo şi prinse a învăţà pe oameni cele bune, adevărate şi plăcute lui Dumnezeu.

«Intr'o zi, mergând ea la o fântână după apă, dete acolo de o *iconiţă* foarte frumoasă, cum nu mai văzuse alta în viaţa ei. Şi cum dete ea de iconiţa aceea, o luă de unde se aflà, o sărută, şi apoi o puse în sân, anume ca, întorcându-se acasă, să o aräte şi părinţilor săi.

(1) Din Zahareşti, distr. Sucevii, com. de Ioan Gramadă, stud gimn.

«Iată însă că tocmai atunci, când luă ea iconiţa de jos şi sărutând-o, o băgă în sân, vine la aceeaşi fântână şi vizitiul împăratului Irod cu nişte cai ca să-i adape. Şi cum dete el cu ochii de *Maria* c'a băgat iconiţa în sân, se repede la dânsa şi începe a o bate cu un harapnic, zicând ca să-i deà lui iconiţa.

«*Maria* însă n'a voit să i-o deà.

«El atunci a început din nou a o bate şi a-i cere iconiţa.

«Insă *Maria* nici de data asta n'a voit să i-o deà.

«Vizitiul, văzând că nici într'un chip nu voeşte să-i deà iconiţa, o legă cu căpestrele cailor, anume ca s'o ducă acasă la dânsul şi acolo să-i ieà apoi iconiţa cu puterea.

«*Maria* însă ce făcù, ce direse, destul atâta că smâncindu-se odată, rupse căpestrele în bucăţele, iar vizitiul se duse de-a rostogolul printre cai, caii se speriară şi începură a fugì, vizitiul buimăcit de cap după dânşii, şi aşà scăpă ea din mânile acestui om sălbatic şi fără inimă.

«Şi după ce a scăpat acuma de vizitiu, se apropie de fântână, scoase apă şi apoi, uitând de ceea ce s'a întâmplat, se întoarse acasă foarte voioasă că încalte va aveà ce să arăte părinţilor săi.

«Ajungând însă acasă, când bagă mâna în sân şi dă să scoată iconiţa ca s'o arăte părinţilor săi, scoate-o Marie dacă ai de unde!... Iconiţa se făcù nevăzută, pare că s'ar fi băgat în pămînt.

«Şi din pricina iconiţei aceleia a rămas ea apoi îngreunată» (1).

5.— A cincea şi ultima legendă din *Bucovina*, care nu numai că se deosibeşte cu totului tot de cele premergătoare, ci ne spune tot-de odată şi aceea că preacurata fecioară Maria, îndată ce s'a simţit că e *în altă stare*, îşi puse în gând, de supărarea şi ruşinea cea mare, ca să se înece, şi poate că s'ar fi şi înecat, dacă n'ar fi abătut-o de la aceasta *un înger*, pe care i-l trimise Dumnezeu, anume ca s'o abată de la gândurile ei cele nesocotite, sună precum urmează:

«*Maica Domnului*, cât timp a fost mică, erà foarte bine ţinută de părinţii săi şi ferită de ori-şi-ce că nici muştele n'o supărau.

«Dar cu toate că ea aveà o purtare feciorească aşà de cinstită şi cu toate că i s'a adus vestea de mult acum că este foarte de treabă, nu ştiu cum şi în ce fel s'a întâmplat, destul atâta că

(1) Din Udesci, distr. Sucevii, com. de G. Mihăescul, stud. gimn.

după ce crescù mai mare, se simţì din ce în ce *nu-ş-cum* tot mai trândavă, adecă tot mai greoae, de cum fusese mai nainte, când după o bucată de vreme s'a cunoscut ea singură că-i grea. Şi ştiind ea mai de nainte de la alte fete de seama ei: ce cinste-i aceea a face un copil de fată mare, a început a cădeà pe gânduri şi a se descurajà. Şi în descurajarea ei cea mare a hotărât să meargă şi să se înece în vre-o apă spre a scăpà de ruşinea cea mare ce o aşteaptă.

«Atunci Domnul Dumnezeu, care ştie toate gândurile cum se nasc în creerii oamenilor, aflând de gândul *preacuratei fecioare Maria*, fără a sta şi a judecà mult ce e de început şi de făcut cu dânsa, a chemat pe un înger la sine şi i-a zis:

— «Du-te, îngere, în taină la *Maria*, fiica lui *Iachim* şi a *Anei*, şi depărtează de la dânsa gândul cel rău ce i-a întrat în cap, adecă că vrea să se înece, căci cu nimic nu-i vinovată să facă aşa ce-và, de oare ce ea prin umbrirea *Duhului sfânt* este însărcinată.

— «Iacă merg! — zise îngerul — dar oare ce-oiu folosì eu, fiind ea aşà de grosnic hotărâtă numai şi numai să se peardă?

— «Mergi numai, dacă-ţi zic, căci povăţui-te-voiu eu şi mai departe ce şi cum ai să faci!

«Şi merse îngerul şi o întâlnì pe prea curata fecioară *Maria* eşind chiar atunci de acasă şi pornindu-se unde şi-a fost propus să meargă.

— «Bun întâlnişul! — zise el cum se apropie de dânsa.

— «Mulţumim d-tale! — răspunse preacurata fecioară *Maria*.

— «Dar din cotro şi unde? — întrebă îngerul.

— Ia mă duc şi eu în cotro m'or duce ochii şi picioarele! — răspunse preacurata fecioară Maria supărată.

— «Dacă aşi şti că nu ţi-ar fi cu supărare m'aşi duce şi eu cu d-ta, căci după cum văd amândoi avem unul şi acelaşi drum! — zise îngerul mai departe.

«Preacurata fecioară *Maria* îl măsură din cap până în picioare cu privirea şi apoi îi răspunse:

— «Despre mine!... poţi merge, că eu una nu te opresc!

— «Şi pornindu-se merg ei amândoi mai departe, fără însă a şti în cotro şi la ce merg.

«Şi s'au dus ei aşà o zi întreagă, fără ca îngerul, ce o însoţià, să se gândească măcar cât de puţin cum să-i scoată gândurile cele rele din cap. Şi trecură ei prin păduri şi prin sate, până ce a început a li se întunecà dinaintea ochilor şi a se trezì de odată cu noaptea împrejurul lor.

«Atunci zise *Maria* către îngerul pe care-l credeà ea de un fecioraş fără căpătâiu ce a luat lumea în cap ca şi dânsa.

— «Ce vom face acum, că-i cap de noapte?

— «Ce să facem?... ia ne-om duce la vre-un om şi-l vom rugà ca să ne primească în casa sa peste noapte!... alta ce să facem?

«Şi merg ei după aceasta la un om, care, din întâmplare, locuià în apropiere, şi cum ajung se roagă ca să-i primească în casă până dimineaţa.

«Omul acela, fiind din firea lui un om foarte bun la inimă, nu se puse de pricină, ci-i primì şi-i omenì ca pe nişte călători şi apoi se culcară cu toţii.

«Şi dorm ei până dimineaţa, fiind-că erau foarte trudiţi de drumul cel lung ce l-au fost călcat.

«A doua zi se scoală îngerul desdemineaţă, se spală pe obraz, spune rugăciunile şi apoi, luând o ulcică, zice către omul de casă:

— «Bădişorule! n'ai d-ta să-mi dai nişte seminţe de pâne cu cât s'ar umpleà ulcica aceasta?

— «Ba am, fecioraş, şi ţi-oiu da bucuros, de ce să nu-ţi daŭ!

«Şi pe loc se duce omul şi-i aduce câte un pumn bun din fiecare sământă.

«Atunci îngerul, luându-le, le pune în ulcica pregătită, toarnă apă într'ânsa, şi apoi o pune la foc ca să fearbă bine, cât a ştiut el că-i va fi de ajuns. După aceasta, trăgând-o la o parte ca să se răcească, a luat un pahar şi a turnat puţină zeamă din fiertura aceea ca să beà. Bea el un pahar, şi dă apoi şi omului să beà. Şi omul, după ce a băut, nu se putù destul mirà de băutura şi de dulceaţa acelei zeame de pâne.

«Pe când s'a fiert însă băutura aceea şi pe când paharul se părândà de la înger la omul de casă, pe atunci preacurata fecioară *Maria* dormià încă dusă. Mai după aceea, trezindu-se, spălându-se şi rugându-se şi ea, întrebă:

— «Ce faceţi d-voastre acolo şi mie nu-mi spuneţi nimic, sau să-mi daţi şi mie din ceea ce aţi făcut?

— «Iacă ce-am făcut! — zise îngerul — *băutura vieţii!* Şi dacă ai poftă, ţi-om da şi d-tale de băut! — Şi cum rostì el cuvintele acestea, îi dete şi ei un pahar din *băutura vieţii* de băut.

«Bea acuma şi preacurata fecioară Maria un pahar, mai beà unul, şi încă unul, şi nu se poate destul mirà de băutura cea atât de dulce şi de bună mai de hai decât zahărul şi mierea.

«Şi după toate acestea, mulţumind omului pentru primire, es din casă cu gândul spre a-şi urmà pribegia mai departe. Dar cum eşiră în drum stă preacurata fecioară Maria, stă şi îngerul,

stau şi unul şi altul, şi nu ştiu încotro să apuce. Când, de la o vreme, zice *Maria* către fecioraş, adecă către înger:

— «Ce stai locului şi nu porneşti în cotro-và?

— «Porneşte d-ta mai întâiu! — zice îngerul. Cum ai mers până acum înaintea mea, mergi şi de acuma!

— «Ba eu nu m'oiu duce, ci mă întorc mai bine acasă!

— «Dacă te întorci d-ta, atunci mă întorc şi eu, căci se vede că aşà a vrut Dumnezeu!

«Şi s'au întors amândoi spre casă.

«Şi aşà a scăpat preacurata fecioară Maria de gândurile cele rele ce o apucase.

«Iar pricina scăpării sale să fi fost băutura cea dulce din care i-a dat îngerul să beà şi din care n'a fost gustat până atunci nici odată în viaţa ei» (1).

6. — Acestea sunt toate legendele cu privire la *Maica Domnului în starea ei cea binecuvântată*, câte le-am putut eu până acuma adunà de la Românii din *Bucovina*.

Dar nu numai Românii din *Bucovina* sunt aceia, cari ştiu şi pot să ne istorisească asemenea legende, ci şi cei din *Ţara-Românească*, cu acea deosebire numai că, pe când Românii din Bucovina au în privinţa aceasta legende de sine stătătoare, pe atunci la Românii din Ţara-Românească, după cât ştiu eu până acuma, se află numai o singură legendă, care se începe cu *Naşterea Maicii Domnului*, continuă cu *Starea ei cea binecuvântată* şi se sfârşeşte cu *Căutarea şi aflarea Domnului nostru Is. Chr. răstignit pe cruce.*

Iată şi partea legendei acesteia, care se referă la *Naşterea Maicii Domnului* şi la *Starea ei cea binecuvântată:*

«A fost odată un om şi o femee, care nu făceà copii.

«Intr'o zi vine la ei un moş bătrân şi le spune că, dacă vor să aibă copii, femeia să se ducă în grădină la o tufă de *rosmarin*, iar bărbatul la biserică, şi amândoi să se roage aşà:

— Doamne, Doamne! dă-ne şi nouă o fată ori un băiat!

«Făcând ei aşà, peste puţin femeia rămase grea şi născù o fată, căreia îi puseră numele *Maria*.

«Când fata se făcù mare, părinţilor le venì în gând, pentru că erà de la Dumnezeu, s'o ducă la biserică şi să se facă sfântă.

(1) Comunicată de d-l Ionică al lui Iordachi Isac, agricultor în Mahala, districtul Boianului.

«Şi aşà *Maria* se duse la biserică, dar tot venià pe acasă, pe la părinţĭ, din când în când.

«Intr'o zi, venind fata iar pe acasă, zise către mă-sa:

— «Mamă! şezând eu în biserică, a venit la mine un băiat, tânăr şi frumos, care mi-a zis de trei ori: *Marie, primeştĭ o floare?*

«Iar mă-sa, auzind aşà, o învăţă că, dacă o mai venì tânărul pe la ea şi o mai întrebà-o, să-i răspundă că primeşte.

«Ducându-se fata iarăşi la biserică, tânărul venì din nou la dânsa şi iarăşi o întrebă:

— «Marie, primeşti o floare?

«Atuncĭ fata, după sfatul ce-i dăduse măsa, îi răspunse că *«primeşte»*, iar tânărul îi puse o floare în sân.

«Din clipa aceea fata se schimbă cu totul şi rămase grea.

«Părinţii, aflând de aceasta, se supărară foc, o oropsiră cu totul, nu mai voiră s'o primească pe acasă, ci-i deteră drumul în lume.

«Ea plecă, dar de la satul ei, unde se născuse şi trăise, nu se depărtă. Trăià şi ea acuma cum puteà, se adăpostià unde găsià, şi toţi o cunoşteau, zicându-i: «*Neroada* care umblă prin sat (1).

(1) *Jiul*, an. I, p. 27.

III.

MAICA DOMNULUI ŞI CRĂCIUN.

Preacurata fecioară *Maria* şi logodnicul ei *Iosif* trăiau în *Nazaret*.

Mesia însă, după prezicerea prorocilor, aveà să se nască în *Vifleemul Iudeei*.

De aceea Dumnezeu, voind ca să se împlinească cele prezise de proroci, făcù pre împăratul roman *August* să deà tocmai atunci poruncă ca toţi locuitorii Palestinei să se înscrie în cetatea părintească.

În urma acestei porunci împărăteşti merse şi *Iosif* cu *Maria* să se înscrie în *Vifleemul Iudeei*, cetatea împăratului *David*, pentru că amândoi erau din casa şi din neamul acestuia.

Sosind la Vifleem, aflară o mulţime aşà de mare de popor, că toate casele erau pline de călători.

Şi iată că chiar atunci i se împlinì preacuratei fecioare *Maria* timpul ca să nască.

Neaflând însă unde să tragă de mas, eşì afară din cetate şi întră în una din peşterile, cari se aflau în apropierea Vifleemului şi în cari îşi adăpostiau păstorii turmele la timp de furtună.

Acolo, în peştera aceea, apoi născù preacurata fecioară *Maria* pe Domnul nostru Is. Chr. Iar după ce-l născù, îl învălì în scutice şi-l culcă în iesle (1).

Acestea sunt datele, cuprinse în *Sf. Scriptură*, despre tim-

(1) Evang. Luca, c. II, v. 1—8.

pul, locul şi împrejurările în cari preacurata fecioară *Maria* a născut pre Domnul nostru Is. Chr.

Pe lângă aceste date însă, atât unele *legende* cât şi unele *colinde* răspândite mai în toate părţile locuite de Români, ne mai spun încă şi aceea că peştera, respective staulul, în care s'a născut Mântuitorul lumii, erà proprietatea unui om anume *Crăciun.*

Iar *Crăciun*, după credinţa şi spusa Românilor din *Ţara-Românească*, să fi fost un păstor foarte bătrân, de legea păgână, care aveà o mulţime de oi şi capre şi care treceà de un om cu mare vază şi autoritate între semenii săi (1).

După credinţa şi spusa Românilor din *Bucovina* însă *Crăciun*, proprietarul peşterei sau al staulului din cestiune, să fi fost un Iudeu bogat, care aveà nu numai oi, ci şi boi şi cai, iar soţia sa *Crăciuna* saŭ *Crăciuneasa* să fi fost de profesiune *moaşă* (2).

Până la un timp *Crăciun* dete soţiei sale *Crăciuneasa* sau *Iova*, după cum se mai numeşte aceasta de către unii Români din *Ţara-Românească* (3), încuviinţare ca să moşească. Nu mult însă înainte de Naşterea Domnului nostru Is. Chr. îi oprì moşitul sub pedeapsă că-i va tăià mânile de prin coate, dacă nu-l va ascultà.

Mergând preacurata fecioară *Maria* la Vifleem dimpreună cu logodnicul ei *Iosif*, şi ajungând din întâmplare tocmai de către seară, trase la *Crăciun* şi se rugară ca să fie primiţi de mas.

Primiţi fiind, după unele legende, în casă, iar după altele în peşteră sau staul şi sosindu-i preacuratei fecioare *Maria* timpul ca să nască pre Domnul nostru Is. Chr., *Crăciuneasa*, rugată fiind, nu se poate reţineà de a nu-i sărì întru ajutor şi de a nu-i ridicà pruncul.

Crăciun, care erà un om foarte răutăcios şi apucat, se

---

(1) Vezi: *Naşterea şi restignirea Mântuitorului*, publ. de H. N. Ţapu, în *Albina*, revistă enciclopedică populară, an. III. Bucureşti 1900, p. 787;— *Jiul*, an. I, p. 27.

(2) Unii Români, tot din *Bucovina*, spun că un *cioban*, îndată după ce s'a născut Is. Chr., să fi adus acestuia o oaie ca dar şi ciobanul acela să se fi numit *Crăciun*.

(3) *Albina* cit, p. 787; —*Jiul*, cit., p. 27.

ține de cuvânt și în furia sa, când auzì că soția lui nu l-a ascultat, ci *și-a spurcat mânile*, moșind iarăși și încă pe o străină necunoscută, îi taie amândouă mânile de prin coate.

Maica Domnului însă, căreia i se plânge *Crăciuna*, nu numai că-i pune mânile la loc și i le vindecă, ci i le face încă cu mult mai puternice și mai frumoase, de cum au fost mai nainte.

Crăciun, văzând această minune dumnezeească, se înspăimântă și mergând la *Maica Domnului* cade dinaintea ei în genunchi și i se roagă de ertare.

Și *Maica Domnului*, după ce mai întâiu îl mustră pentru fapta lui cea neomenească, îl eartă.

Acesta e pe scurt cuprinsul celor ce se află în Sfânta Scriptură precum și al celor ce ni le spun legendele și colindele despre locul și împrejurările în cari s'a născut Domnul nostru Is. Chr.

Să vedem acuma și *legendele* respective, cari cuprind în sine nu numai cele ce ni le spune *Sf. Scriptură*, ci tot odată și cele ce ni le-a păstrat tradițiunea și credința, a căror obârșie e cu mult mai veche decât cele cuprinse în Sf. Scriptură.

Incepem mai întâiu cu reproducerea legendelor precum și a variantelor acestora adunate de la Românii din *Bucovina*.

1.— Prima legendă, din *Bucovina*, despre *Nașterea Domnului nostru Is. Chr.* sau mai bine zis despre *Maica Domnului* și *Crăciun*, sună precum urmează:

«Voind împăratul, care domnià pe timpul acela, când aveà să se nască Domnul nostru Is. Chr., să facă o conscripție asupra tuturor oamenilor din împărăția sa, a dat poruncă ca fie-care să se ducă la locul nașterii părintești și acolo să se înscrie.

«De această poruncă trebuì să asculte și preacurata fecioară *Maria* dimpreună cu logodnicul ei *Iosif*. De aceea se duseră ei la *Vifleem* ca acolo să se înscrie, fiind-că din acest oraș li se trăgeà vița și sămânța.

«Ajungând ei la *Vifleem* pe la înserate și începând a plouà

o ploae cam deasă şi friguroasă, când au ajuns, nu ştiau ce să facă şi unde să tragă de mas. Ar fi intrat în oraş, şi ar fi tras acolo unde-và, se temeau că toate casele vor fi pline de oameni bogaţi, iar pre dânşii, fiind sărmani, nimeni n'a voì să-i primească. Deci stând ei pe gânduri ce să înceapă şi ce să facă ca să nu rămâe peste noapte pe drum, se abătură la o casă din marginea oraşului şi întrebară de gospodina casei aceleia, care erà din întâmplare afară, ori de nu i-ar primì, de mas.

«Gospodina, uitându-se la dânşii şi văzându-i cât sunt de osteniţi de drum, le răspunse că ea foarte bucuroasă i-ar primì, dar nu se încumătă, căci bărbatul ei anume *Crăciun* nu e acasă şi, fiind el un om foarte aspru, se teme cà, dacă-i va primì, când se va întoarce acasă are s'o bată.

«Fii aşà de bună — se rugă mai departe preacurata fecioară *Maria*, — şi ne primeşte, dacă nu în casă, măcar sub straşina casei ca să nu ne ploae!

— «Dacă numai de atâta vi-i ca să nu vă ploae, apoi intraţi în grajdul dobitoacelor şi acolo n'are să vă ploae! — le răspunse atunci *Crăciuneasa*, adecă soţia luĭ *Crăciun*.

«Ce eraŭ să facă acum preacurata *Maria* şi *Iosif?* De voe de nevoe să băgară în grajdiul, unde li s'a spus, şi acolo, fiind foarte osteniţi de drum, se culcară ca să se odihnească.

«Iată însă că tocmai în noaptea aceea îi sosì preacuratei fecioare *Maria* timpul ca să nască.

«*Iosif*, văzând că au pălit-o durerile naşterii, se duse de grabă în casă şi spuindu-i *Crăciunesei* ce s'a întâmplat cu *Maria*, o rugă să vie şi s'o moşească.

«*Crăciuneasa*, care fusese mai nainte moaşă, nu se lăsă mult rugată, ci merse cu bucurie la grajdul dobitoacelor şi se apucă de moşit.

«După ce a sfârşit treaba aceasta şi după ce copilul, ce l-a ridicat, l-a înfăşat şi l-a culcat în iesle, se întoarse înapoi în casă şi se apucă să facă de mâncare soţului său.

«Iată însă că nu mult după aceasta soseşte şi *Crăciun* acasă.

«*Crăciuneasa*, când îl văzù, se bucură, şi începù apoi a-i spune toate: cum a primit ea pe un moşneag bătrân şi pe o femee tânără de mas în grajdul dobitoacelor şi cum pălind-o pe tânăra femee durerile naşterei, s'a dus şi a moşit-o.

«Auzind *Crăciun* cele ce i le spuse soţia sa, a început a o mustrà zicând:

— «Tu netrebnica femeilor ce eşti!... N'ai moşit până acuma destul!... Acuma te-ai apucat de moşit şi la nişte venetice!...

«Şi cum rostì cuvintele acestea, înhăţă de grabă o bardă şi-i tăie amândouă mânile de prin coate.

«*Crăciuneasa* mai mult moartă decât vie, atât de spaimă cât şi de durerea cea mare, alergă plângând în grajdul unde erà Is. Chr. şi de la care strălucià ca de la o lumină, şi cum ajunse, zise către *Maica Domnului* arătându-i mânile:

— «Eu ţi-am făcut bine şi ţi-am moşit, iar bărbatul meu iată ce mi-a făcut pentru aceasta!... mi-a tăiat mânile!...

«*Maica Domnului*, văzând-o plină de sânge şi fără mâni, i se făcù milă de dânsa şi-i zise:

— «Nu te văetà, ci întoarce-te de grabă în casă, ia-ţi, cum vei puteà, mânile tăiate, vino cu dânsele încoace, atinge-le de faşa fiului meu Isus, şi las' dacă nu va fi iară bine!

«*Crăciuneasa* făcù aşà după cum i s'a spus. Se întoarse de grabă în casă, luă mânile cu *monturile* (1), se duse cu dânsele în grajd, le atinse de faşa Domnului nostru Is. Chr. şi, cum le atinse, mânile îndată crescură la loc şi se făcură aşà de frumoase, ca şi când ar fi fost de aur.

«Văzând *Crăciuneasa* că mânile i-au crescut iarăşi la loc şi i s'au făcut cu mult mai frumoase, de cum erau mai nainte, uită ca pământul de toate cele ce i s'au întâmplat cu puţin mai nainte de aceasta, merse în casă la bărbatul său *Crăciun*, şi-i zise plină de bucurie:

— «Tu în răutatea şi mânia ta cea mare mi-ai tăiat mânile, pentru că am moşit pe o străină, dar iată ce mâni frumoase de aur mi-a dăruit acuma pruncul străinei pe care am moşit-o!

«*Crăciun*, văzând această minune mare, începù a se căinà de păcatul ce l-a făcut. Merse apoi în grajd şi căzând în genunchi dinaintea *Maicii Domnului*, se rugă de ertare.

«*Maica Domnului* îi zise că, dacă va crede în fiul ei Is. Chr. pe care l-a moşit soţia sa *Crăciuneasa*, şi în puterea lui cea dumnezeească şi se va botezà, atunci îl va ertà.

«*Crăciun* nu numai că crezù şi se botezà, ci el descoperì minunea făcută cu soţia sa şi altor Jidovi, şi toţi cei ce-l auziră asemenea crezură şi se botezară» (2).

O variantă a acestei legende sună ast-fel:

«Zice că sosindu-i preacuratei fecioare *Maria* timpul ca să nască, s'a dus la *Vifleem*.

(1) Partea mânii de la cot şi până la umăr se numeşte *mont*, pl. *monturi*.

(2) Din Botuşana, dict. de Dumitru Cucu şi com. de Ştefan Boca.

«Ajungând ea la *Vifleem* şi fiind acuma seară, când a ajuns, s'a abătut la casa unui om anume *Crăciun*, voind a-l rugà s'o primească ca să mâe la dânsul peste noapte.

«*Crăciun* însă nu erà acasă, ci numai femeia lui *Crăciuna*.

«*Crăciuna*, cum a văzut-o pe preacurata fecioară *Maria* că se apropie de casă, a întrebat-o ce doreşte.

«Preacurata fecioară *Maria* i-a spus că voeşte să mâe în noaptea aceea la dânsa.

«*Crăciuna* însă i-a spus că ea în casă n'o poate primì, fiind-că bărbatul ei e un om foarte rău şi se teme că, când se va înturnà acasă, are s'o pedepsească. Dar dacă voeşte numai decât să mâe la dânşii, atunci poate să se ducă şi să se culce în ieslea boilor.

«Preacurata fecioară *Maria* ce erà să facă? Fiind pe de o parte foarte ostenită de drum, iar pe de altă parte fiind-că înoptase acum hăt binişor şi nu ştià în cotro să se mai ducă, se băgă în grajdul, care i-l arătase *Crăciuna*, şi acolo se culcă în ieslea boilor ca să se odihnească.

«Iată însă că nu mult după ce s'a culcat, lovind-o durerile naşterii, se duse şi rugă pe *Crăciuna* să vie şi s'o moşească.

«*Crăciuna* nu se puse de pricină, ci se duse şi o moşì.

«Intorcându-se mai după aceea *Crăciun* acasă şi spuindu-i soţia sa că a moşit pe o femee necunoscută, i-a tăiat mânile de prin coate, mustrând-o şi suduind-o în tot felul: de ce s'a apucat şi a moşit pe o săracă!

«*Crăciuna*, mai mult moartă decât vie, se duse cu mânile tăiate la *Maica Domnului* şi i se plânse că bărbatul ei i-a tăiat mânile, pentru că a moşit-o.

«*Maica Domnului*, văzând ceea ce s'a întâmplat, s'a supărat foarte tare, şi a făcut apoi că *Crăciuna* a căpătat mânile iară la loc.

«*Crăciuna*, văzând că i s'aù pus mânile iară la loc şi i s'au vindecat, ca şi când n'ar fi fost tăiate, a alergat tot într'o fugă în casă şi zise bărbatului său:

— «Iată! tu mi-ai tăiat mânile, iar femeia cea străină mi le-a pus iară la loc!

«*Crăciun*, văzând minunea aceasta, s'a înspăimântat şi ducându-se la *Maica Domnului*, a rugat-o de ertare, desvinovăţindu-se că el n'a ştiut cine este ea şi de aceea a tăiat mânile soţiei sale.

«Şi *Maica Domnului*, după ce mai întâiu l-a mustrat, cum i s'a căzut, l-a ertat» (1).

---

(1) Dictată de Emanoil Leonte, agricultor în Frătăuţul vechiu, districtul Rădăuţului, comunicată de Ioan Boca, stud. gimn.

A doua variantă e aceasta:

«Când i-a sosit preacuratei fecioare *Maria* timpul ca să nască, a părăsit biserica, unde au închinat-o părinţii săi, şi s'a dus de acolo până la *Vifleem*. Ajungând în Vifleem, a nimerit din întâmplare la un om, anume *Crăciun*, care erà un beţiv şi jumătate şi care tocmai atunci erà dus la crâşmă.

«*Maria* s'a rugat femeii lui *Crăciun* să fie aşà de bună şi s'o primească de mas, că e greà şi-i e de-a facerea.

«Femeia lui *Crăciun* însă n'a voit s'o primească, zicând că bărbatul ei e beţiv şi foarte rău şi se teme că, dacă va venì acasă, va face huit, căci el ori de câte ori vine acasă, tot-deauna se sfădeşte cu dânsa şi face şi huit.

«*Maria* s'a rugat acuma că, dacă nu poate s'o primească în casă, s'o primească măcar în grajd ca să mâe acolo, pentru că fiind noapte şi ea foarte ostenită de drum, nu poate să meargă mai departe.

«Femeia lui *Crăciun*, după multă rugăminte, a primit-o în grajd.

«Preacurata fecioară *Maria*, bucuroasă si de atâta, s'a culcat în ieslea din grajdul lui *Crăciun*, la care erà un *cal* şi un *bou* legat, şi acolo în ieslea aceea a născut ea apoi pe Domnul nostru Is. Chr.

«Şi femeia lui *Crăciun* a moşit pe Domnul nostru Is. Chr. şi i-a adus toate celea ce i-a trebuit de înfăşat, precum: faşă, scutice, şi altele de asemenea, şi l-a înfăşat.

«Şi acuma, după ce-a născut preacurata fecioară *Maria* pre Domnul nostru Is. Chr., s'a acoperit bine cu fân atât pe dânsa cât şi pre fiul său Iisus, ca să se poată odihnì şi să le fie cald.

«*Boul* a mâncat cât a mâncat, apoi s'a culcat şi a început a rugumà.

«*Calul* însă nu s'a culcat de fel, ci a mâncat tot fânul care se aflà în iesle. Iară după ce l-a gătit pre acesta de mâncat s'a apucat şi de fânul cu care erà Is. Chr. acoperit şi nu s'a lăsat până ce nu l-a mâncat şi pre acela tot, lăsându-l pre Is. Chr. descoperit.

«Văzând-o aceasta *Maica Domnului*, s'a supărat pe dânsul şi l-a blestemat ca să nu mai aibă nici când saţ. Pre bou însă l-a binecuvântat ca să fie tot-deaunea sătul.

«Nu mult după aceasta a venit şi *Crăciun* mort de beat de la crâşmă şi, cum a sosit acasă, a şi început, după cum îi erà obiceiul, a huì şi a răcnì de s'auzià cine ştie până unde.

«Femeia sa, văzându-l că răcneşte aşà de tare, i-a zis :

— «Ian taci, omule, nu răcnì aşà de tare şi nu face un huet aşà de mare, c'a venit o femee străină la noi, care erà grea şi care a născut în grajd şi eu am moşit!

«*Crăciun*, cum auzì aceasta, se făcù foc şi pară de mânie pe dânsa şi începù a strigà şi mai tare şi a zice:

— «Ce-ai spus!?... tu te-ai apucat acuma de moşit?!...

«Şi cum rostì cuvintele acestea: haţ pe femeia sa de cap, apucă barda, o duce la pragul uşii şi-i tae amândouă mânile. Iar după aceasta, ca şi când nu s'ar fi întâmplat nimică, s'a dus să se culce, şi cum s'a culcat îndată a şi adormit ca mort.

«Femeia sa însă, cum i-a tăiat el mânile, s'a dus la *Maica Domnului* în grajd şi i-a arătat ce-a păţit ea, pentru că a primit-o şi moşit-o.

«*Maica Domnului*, cum a văzut-o, i-a spus să se ducă de grabă şi să aducă, cum va puteà, mânile până la dânsa.

«Femeia s'a dus şi, având o copiliţă în casă, aceea i-a luat mânile şi le-a dus la *Maica Domnului*.

«*Maica Domnului* a luat mânile de la copiliţă, le-a lipit la locul lor, şi ele chiar în aceeaşi noapte nu numai că s'au prins la un loc, ci s'au vindecat ast-fel, că nici nu se cunoşteà că au fost tăiate.

«Sculându-se *Crăciun* a doua zi desdedimineaţă şi văzând că toţi păreţii sunt stropiţi de sânge, îşi aduse aminte de posna cea mare ce a făcut-o, cá adică a tăiat mânile soţiei sale, şi atunci, speriindu-se, s'a dus de grabă să vadă ce face soţia sa: mai trăeşte sau poate că a murit de durere? Şi aflând-o pre aceasta sănătoasă şi cu mânile iarăşi la loc şi vindecate, s'a minunat cum şi de unde vine aceasta, şi a întrebat pre soţia sa:

— «Cine ţi-a pus ţie mânile la loc şi cum ţi le-a vindecat?

«Soţia sa i-a spus că femeia cea străină, din pricina căreia i-a tăiat el mânile, aceea a vindecat-o.

«Atunci *Crăciun* s'a speriat şi mai tare şi pe loc s'a dus în grajd şi, picând în genunchi dinaintea *Maicii Domnului*, a început a o rugà de ertare.

«*Maica Domnului*, mustrându-l, l-a ertat.

«*Crăciun* însă nu s'a sculat din genunchi, ci a mai stat încă trei nopţi şi trei zile în genunchi lângă preacurată fecioară *Maria*, pentru că foarte tare s'a speriat şi a cunoscut ce posnă mare a făcut, şi abià după aceea s'a sculat» (1).

(1) Din Todireşti, dict. de Nechifor Grigorean.

A treia şi ultima variantă sună precum urmează:

«Zice că trecând din întâmplare femeia unui om, anume *Crăciun*, pe lângă grajdul, în care aveà să se nască Domnul nostru Is. Chr. şi aflând pe maica sa, adică pe *preacurata fecioara Maria*, în iesle trudindu-se de naştere, fără să aibă pre cine-và pe lângă sine de ajutor, i s'a făcut milă de dânsa şi i-a moşit şi apoi, într'un târziu, după ce a văzut acuma că nici un rău nu poate să i se întâmple, s'a întors acasă.

«Sosind acasă, bărbatul ei *Crăciun*, care erà un om foarte rău şi arţăgos, a început a o suduì şi a o întrebà zicând:

— «Unde mi-ai fost până acuma şi de ce ai venit aşà târziu?

«*Crăciuneasa*, fără să-i plesnească măcar prin minte ce i s'ar puteà întâmpla, dacă-i va spune adevărul, îi istorisì din fir în păr toate: unde a fost şi ce a făcut.

«Atunci *Crăciun*, crâşcând din dinţi de mânie şi suduind-o din nou, o luă şi-o închise într'o odae, unde nu erà nici un lucru, ci numai păreţii goi, şi acolo o lăsă el apoi până dimineaţă.

«A doua zi desdimineaţă se duse la dânsa, o scoase din închisoare afară şi, spre pedeapsă că a moşit o femee necunoscută, îi tăie amândouă mânile de prin coate.

«*Crăciuneasa*, care n'a dormit mai toată noaptea, ci stete dusă cu gândurile la femeia cea străină, adică la *Maica Domnului*, văzându-se de odată fără de mâni, a început a se văetà şi, chinuită de dureri, a alergà la *Maica Domnului* şi a i se plânge acesteia, istorisindu-i toate câte i s'au întâmplat cu bărbatul ei *Crăciun*.

«*Maica Domnului*, fiind bună de inimă şi înduioşindu-se la vederea bietei femei, care sta mai mult moartă decât vie dinaintea ei, i-a pus alte mâni la loc şi încă de aur. Apoi dându-i ca dar o *cruciţă de aur*, pe care erau tipărite cuvintele *Maica Domnului*, îi zise să se întoarcă acasă la bărbatul ei.

«*Crăciuneasa*, pe câtă scârbă şi durere a avut mai nainte, pe atât de bucuroasă şi veselă erà acuma. De aceea mulţumind ea *Maicii Domnului*, pentru că i-a pus mânile la loc, şi luând *cruciţa cea de aur*, s'a întors tot într'o fugă acasă.

«Sosind acasă şi văzând-o bărbatul său *Crăciun* cu mânile de aur, a întrebat-o:

— «Cine ţi-a făcut ţie mânile acestea?

— «Aceea, al cărei nume e tipărit pe cruciţa aceasta! — răspunse *Crăciuneasa*, arătându-i *cruciţa cea de aur*, care a căpătat-o ca dar de la *Maica Domnului!*

«Iar după ce i-a arătat şi cruciţa, începù a-i spune că la femeia,

căreia i-a moşit ea, este numai smirnă şi tămâe şi că toată noaptea ard lumânări.

«Atunci *Crăciun*, spre încredinţare că cele spuse de soţia sa sunt adevărate, a făcut o petrecere mare şi la petrecerea aceea a chemat el pre toţi oamenii cei mai însemnaţi din oraşul în care locuià, şi a chemat şi pre *Maica Domnului*. Şi la petrecerea aceea s'a adeverit că toate sunt drepte cele ce i le spuse soţia sa şi că vindecarea mânilor acesteia cu puterea lui Dumnezeu s'a făcut. De aceea a cerut el apoi ertare de la *Maica Domnului*, şi mai pe urmă s'a făcut şi *creştin*.

«Şi de atunci încoace ţin oamenii, spre aducere aminte de această faptă şi întâmplare minunată, toată noaptea spre *Naşterea Domnului* una sau mai multe lumini aprinse în casă. Şi tot de atunci se numeşte şi ziua, în dimineaţa căreia s'a născut Domnul nostru Is. Chr., *Crăciun*» (1).

2.—A doua legendă din *Bucovina*, se deosebeşte de cea premergătoare numai prin aceea că *Crăciun*, în al cărui grajd s'a născut Domnul nostru Is. Chr., e de mai nainte înştiinţat că are să capete un *Impărat mare* ca oaspe. Insă cu toate acestea el numai pe urmă, după ce taie mânile soţiei sale şi după ce *Maica Domnului* i le pune la loc şi i le vindecă, se pricepe că *Impăratul cel mare* e tocmai pruncul pre care l-a ridicat soţia sa.

Iată şi legenda aceasta:

«Zice că în *Vifleemul Iudeii*, unde s'a născut Domnul nostru Is. Chr., erà un boer mare şi avut anume *Crăciun*.

«Boerului acestuia i-a adus într'o zi un om necunoscut o scrisoare, în care erà scris că are să-i vie oaspeţi: un *împărat mare* pre care nu l-a văzut nici odată în viaţa sa.

«*Crăciun*, cum a cetit scrisoarea aceasta, îndată a şi apucat a se pregătì de oaspeţi mari.

«Cu vre-o câte-và zile însă mai nainte de aceasta, voind împăratul de pe atunci să ştie câţi oameni de toţi are în împărăţia sa, dete poruncă ca fie-care supus să se ducă la locul, de unde i se trage viţa şi sămânţa, şi acolo să se înscrie.

«Şi fiind-că preacurata fecioara *Maria*, Maica Domnului, se

(1) Din Băieşeşti, distr. Gura-Homorului, com. de Alexandru Vasilovici, stud. gimn.

trăgeà din Vifleemul Iudeii, cetatea lui David, de aceea s'a dus şi ea la Vifleem ca să se înscrie.

«Sosind în Vifleem cam pe la apusul soarelui şi neaflând unde să tragă de mas, fiind-că toate ospătăriile erau bucşite de mulţimea cea mare de oameni, cari sosise mai nainte decât dânsa, de aceea se abătù ea, din întâmplare, tocmai la *Crăciun*, căruia cu puţin mai nainte de aceasta îi sosise scrisoarea în care i se spuneà că are să capete oaspeţi mari, şi începù a strigà la uşă ca să-i deà drumul în nuntru.

«Auzind *Crăciuneasa*, soţia lui *Crăciun*, că strigă cine-và, a ieşit afară să vadă cine-i şi ce doreşte. Şi când se uită, vede pre o femee foarte simplu îmbrăcată, care i se roagă s'o primească peste noapte de mas.

«*Crăciuneasa* se întoarce în nuntru şi spune soţului său că o femee străină aşà şi aşà îmbrăcată se roagă să fie primită de mas.

— «Du-te şi spune-i că n'am unde-o primì, pentru că mie au să-mi vie oaspeţi mari! — strigă *Crăciun* mânios.

«*Crăciuneasa* merge şi spune femeii străine:

— «Nu putem să te primim, că suntem gátiţi de oaspeţi mari!

— «Dacă nu mă puteţi primì în casă — zise preacurata fecioară Maria mai departe, — atunci vă rog să mă primiţi măcar în grajd, căci eu, drept să-ţi spun, nu numai că sunt foarte ostenită de drum, ci tot odată, fiind şi îngreunată, tocmai acuma mi-a sosit ceasul ca să nasc!

«*Crăciuneasa*, auzind aceasta, i se face milă de dânsa, o duce în grajd şi acolo apoi îi aşterne în ieslea vitelor ca să se culce.

«*Maica Domnului*, fără a spune cine-i, cum o cheamă şi de unde-i, se roagă să n'o lase la greu, ci să vie şi să-i fie moaşă.

«*Crăciuneasa*, întorcându-se acasă, spune lui *Crăciun* cum a aşezat-o pe femeia cea străină în grajd ca să mâe, cum s'a culcat ea şi a adormit.

«*Crăciun* nu zice la aceasta nimică, ci se culcă şi el şi, fiind ostenit de pregătire, cum s'a culcat îndată a şi adormit ca dus.

«*Crăciuneasa* însă rămâne sculată şi aşteaptă mai departe oaspeţi. Iar după ce a adormit *Crăciun* bine, merge în grajd ca să-i ajute femeii străine, adică să-i fie moaşă.

«Şi iată că tocmai când ajunse ea în grajd, născù şi preacurata fecioara Maria pre Domnul nostru Is. Chr.

«*Crăciuneasa* îi ridică pruncul, il înfăşă în scutece şi apoi, grijind şi de maica sa şi puindu-l la piept, se întoarce în casă. In-

torcându-se şi intrând în casă, începe a grijì şi a mătură prin odaia unde erà *Crăciun* culcat.

«*Crăciun*, care tocmai atunci se trezise din somn, văzând-o că-i încruntată pe mâni, o întrebă zicând :

— «De ce eşti pe mâni cu sânge?

«*Crăciuneasa* îi răspunse :

— «Fiind femeia cea străină, care am primit-o în grajd de mas, îngreunată şi sosindu-i ceasul ca să nască, n'am lăsat-o să moară cu zile, ci i-am ajutat, i-am fost ca moaşă!

«Atunci *Crăciun* se mânie foc, apucă o secure şi-i tae amândouă mânile de pe la coate zicându-i :

— «Eu te-am pus să fii tu tocmai acuma, când avem să căpătăm oaspeţi, moaşă la o femee străină şi săracă !

«*Crăciuneasa*, văzându-se fără mâni şi neştiind alta ce să facă, aleargă în grajd şi i se jeluește *Maicii Domnului* zicând:

— «Iacă ce-am păţit pentru că te-am ajutat la greu!... Bărbatul meu mi-a tăiat mânile !

«*Maica Domnului*, făcându-i-se milă de dânsa, îi zise :

— «Du-te de iea, cum îi puteà, cu *monturile* mânile tăiate, strânge-le la piept şi vină de grabă cu dânsele în coace!

«*Crăciuneasa* se duce în casă şi cu mare greu iea mânile şi aducându-le i le dă *Maicii Domnului.*

«Preacurata fecioara Maria iea mânile, le pune lângă fiul său Is. Chr. în iesle şi apoi zice Crăciunesei:

— «Lipeşte monturile lângă mâni!

«*Crăciuneasa* ascultă şi face aşà după cum i s'a spus.

«Şi iată că, minunea minunilor, mânile i s'au lipit la loc cum au fost mai nainte. Ba, ce este încă şi mai mult, ele străluciau ca aurul de la coate înainte.

«Intorcându-se după aceasta *Crăciuneasa* cu mânile sănătoase în casă, află că bărbatul său *Crăciun* se tânguește cu mare părere de rău că i-a tăiat mânile, nu zice însă nimică, ci se apucă de lucru prin casă.

«*Crăciun* aude pre cine-và hodorogind, dar crede că e vre-o argată. Nu mult după aceasta însă vede pe soţia sa că intră cu mătura în mâni în odaia în care se aflà el şi se apucă de măturat. Şi cum o vede, nu-i vine a crede că e soţia lui şi de aceea se înspăimântă aşà de tare că rămâne ca împietrit locului. Şi numai într'un târziu, venindu-şi puţin în ori, o întrebă zicând:

— «Mare minune!... ce e cu tine?... Eu ştiu că ţi-am tăiat mânile, şi tu iară le ai la loc?... Cine şi cum ţi le-a lipit iară la loc?

— «Mama copilului pe care l-am moşit! — răspunse *Crăciuneasa.*

— «Cum aşà?

— «Iac'aşà!... Cum mi-ai tăiat tu mânile, eu îndată m'am dus la femeia cea străină din grajd şi, arătându-i monturile, m'am jeluit spuindu-i ce mi-ai făcut. Ea mi-a spus atunci să mă întorc de grabă în casă, să ieau, cum voiu puteà, mânile cu monturile şi să i le duc ei. Eu am făcut ce am putut şi i le-am dus. Ea le-a luat, le-a pus lângă copilul său şi apoi, lipind monturile de dânsele, s'au prins la loc, şi acuma sunt cu mult mai frumoase de cum au fost mai nainte.

«Auzind aceasta *Crăciun,* se sculă spăimântat de pe locul unde erà şi strigă cu glas mare:

— «Vai şi amar mie, scumpa mea soţie!... Copilul, despre care mi-ai spus tu că l-ai moşit, e de bună seamă împăratul cel mare, pentru care ne-a venit nouă ştire că avem să-l căpătăm ca oaspe!

«Şi cum rostì cuvintele acestea, se duse în grajd şi căzând în genunchi se rugă de ertare atât pruncului nou născut, adică Domnului nostru Is. Chr., cât şi maicii sale, preacuratei fecioare *Maria,* pentru marea greşală ce-a făcut-o, că a tăiat mânile soţiei sale.

«Şi cum s'a rugat el de ertare şi *Maica Domnului* dimpreună cu fiul său îi ertă greşala, îndată a şi văzut îngerii lui Dumnezeu plutind în aer de-asupra lui Is. Chr. şi cântându-i cântece de laudă şi preamărire» (1).

O variantă a acestei legende sună aşà:

«Cu vre-o câte-va zile înainte de Naşterea Domnului nostru Is. Chr., zice că s'a arătat un înger prin vis lui *Crăciun,* care erà un om avut, şi i-a spus să-şi gătească şi să-şi curăţească curţile şi ogrăzile, că în scurt timp are să vie o persoană foarte mare şi însemnată la dânsul.

«*Crăciun,* cum s'a deşteptat din somn, a făcut aşà după cum i s'a spus. A curăţit şi a gătit curţile şi ogrăzile. Dar nu se puteà destul mirà: ce fel de persoană aşà de mare şi de însemnată e aceea, care are să vie la dânsul, căci aceasta îngerul nu i-a spus-o.

«Iată că nu mult după ce şi-a pregătit şi şi-a curăţit el curţile şi ogrăzile, şi anume într'o zi de către seară, se abate *preacurata*

---

(1) Com. de d-l Ioan Nistor, cantor bis. în Vicovul-de-sus, distr. Rădăuţului.

fecioară Maria pe la dânsul să-l roage ca s'o primească peste noapte de mas.

«Nefiind însă *Crăciun* acasă, când s'a abătut preacurata fecioară Maria pe la dânsul, ci numai soția lui *Crăciuneasa*, a rugat-o pe aceasta s'o primească de mas.

— «Vai săraca, cum nu te-aşi primì eu cu toată inima — răspunse *Crăciuneasa*, — dar am un bărbat dedat în timpul din urmă beţiei şi aşà de hârţăgos şi de rău că, dacă te-ar găsì aici la mine, când s'a întoarce acasă, ne-ar omorî pe amândouă în bătae.

— «Dacă nu poţi să mă primeşti în casă — se rugă mai departe preacurata fecioară *Maria*,—atunci fă bine şi mă primeşte *batră* (1) în grajdul oilor sau al boilor ca să mă odihnesc peste noapte, căci sunt foarte trudită de drum şi, fiind-că a prins acuma să înopteze, nu ştiu în cotro să mă mai duc!

«La această rugăminte *Crăciuneasa* nu s'a pus de pricină, ci cugetând că viind bărbatul său *Crăciun* acasă şi culcându-se, nu va mai ştì că a primit pe o străină de mas, îi dete voie să meargă în grajd şi să se culce.

«Mergând preacurata fecioară Maria în grajd şi culcându-se acolo, n'a trecut mult timp la mijloc şi iată că, pălind-o durerile naşterii, şi neştiind ce să facă şi să înceapă singură, s'a dus şi a rugat-o pe *Crăciuneasa*, ca să fie aşà de bună, să vie şi să-i ridice pruncul ce-l va naşte.

«*Crăciuneasa*, văzând că a înoptat cum se cade şi e acuma hăt târziu şi n'are cine alta să vie ca să-i ajute, nu s'a lăsat mult rugată, ci fiindu-i milă de dânsa, s'a dus şi-a moşit-o.

«Şi cum s'a născut Domnul nostru Is. Chr., de odată s'a luminat tot grajdul în care se aflà.

«*Crăciuneasa*, văzând această minune, îndată s'a priceput că persoana cea mare şi aleasă, despre care i-a spus îngerul bărbatului său în vis că are să vie la dânşii, nu poate să fie alta fără numai pruncul acesta.

«Şi acuma, după ce a ridicat ea pruncul, adecă pe Domnul nostru Is. Chr., după ce l-a înfăşat şi l-a culcat în iesle, şi după ce a dat şi maicii sale ajutorul trebuincios, s'a întors de grabă în casă, căci bărbatul ei nu sosise încă de unde erà dus.

«N'a apucat însă bine a se întoarce în casă, şi numai ce aude un glas strigând:

— «Femee! deschide-mi porţile! — apoi: femee! deschide-mi uşile!

---

(1) *Batră*=batăr, măcar, cel puţin.

«Erà bărbatul său *Crăciun*, care sosise mort de beat de la crâşmă, şi care cum a intrat în casă, a şi întrebat-o:

— «Făcutu-mi-ai demâncare?

— «Ţi-am făcut! — îi răspunse soţia sa.

— «Şi e potrivită?

— «Potrivită!

«Sub cuvântul *potrivită* înţelegeà el ca mâncarea să nu fie nici prea fierbinte, nici prea rece, ci numai aşà la vreme, adecă cum e mai bună pentru un om beat.

«Puindu-i *Crăciuneasa* mâncarea pe masă, amuş erà în casă, amuş la *Maica Domnului* în grajd să vadă ce face.

«*Crăciun*, băgând de seamă de la o vreme că soţia sa nu are astâmpăr, ci umblă amuş în colo, amuş în coace, a întrebat-o:

— «Măi femee! ce cauţi tu amuş în casă, amuş afară?... Ce nu te astâmperi odată locului?

— «Eu ţi-aşi spune ce caut — răspunse *Crăciuneasa*, — dar mă tem că mă-i bate!

— «Spune-mi, că nu-ţi voiu face nimic!

«Atunci *Crăciuneasa* a început a-i spune şi a zice:

— «A venit la noi pe la înserate o femee străină şi m'a rugat s'o primesc peste noapte de mas. Eu însă i-am zis că în casă nu pot s'o primesc, pentru că avem să căpătăm oaspeţi. Dar dacă are gust ca numai decât să mâe la noi, atunci să intre şi să mâe în *grajdul cel pustiu*. Ea s'a dus în grajd şi acolo, fiind îngreunată, a născut un prunc şi eu i l-am moşit, căci din întâmplare, acuma în vremea nopţii, cine erà să-l moşească!

— «I-ai moşit tu ei? — întrebă Crăciun răstit.

— «Da, i-am moşit!

— «Şi zici că i-ai moşit!

— «D'apoi cum?

— «De bună seamă?

— «Fireşte!

«La răspunsul acesta *Crăciun* care, după cum am spus, erà un om foarte hărţăgos, sărì ca un turbat de pe locul unde se aflà, se repezì la soţia sa, îi prinse mânile la un loc şi i le legă cu o frânghie, şi apoi luând o bardă şi puindu-i mânile pe pragul uşii, le tăie pe amândouă de prin coate.

«Cum i-a tăiat el însă mânile nu mă pot pricepe! Destul atâta că pe *Crăciuneasa* mânile n'au durut-o de fel, nici sânge nu i-a curs dintr'însele.

«*Crăciuneasa*, în spaima cea mare, a luat mânile subsuori şi ducându-se cu dânsele la *Maica Domnului* în grajd, a început plân-

gând a i se jeluì şi-a-i arătà ce a făcut bărbatul ei cu dânsa, pentru că i-a ridicat pruncul.

«*Maica Domnului*, văzând-o ast-fel şi făcându-i-se milă de dânsa, îi zise:

— «Nu plânge nici nu te sperià, moaşă dragă, că ast-fel nu vei rămâneà!

«Şi cum rostì cuvintele acestea, luă mânile *Crăciunesei*, le băgă sub faşa fiului său, şi apoi puindu-i-le iarăşi la un loc, se făcură cu mult mai frumoase şi mai lucitoare de cum au fost mai nainte.

«*Crăciuneasa*, văzându-se iarăşi cu mânile la loc, alergă plină de bucurie la bărbatul său în casă şi cum ajunse îi zise:

— «Ia, măi bărbate, mânile mele sunt cu mult mai frumoase şi mai lucitoare ca mai nainte, batră că tu mi le-ai tăiat!

«*Crăciun*, văzând această minune, îndată şi-a închipuit că persoana cea mare şi aleasă, despre care i-a spus îngerul în vis că are să vie la dânsul, nu poate să fie alta, fără numai cel ce a făcut minunea aceasta. De aceea a şi picat în genunchi, şi aşà în genunchi a mers el apoi până în grajd, unde se aflà *Maica Domnului*, şi cum a ajuns la dânsa, a început a i se rugà de ertare.

— «Numai atuncia vei fi tu ertat pentru fapta aceasta, ce ai făcut-o cu soţia ta, când vei postì câte şease săptămâni în fiecare an înainte de ziua naşterii fiului meu Isus. De abià atunci vei fi ertat de tatăl, de fiul meu şi de Duhul sfânt şi de mine!

«*Crăciun* s'a prins c'a postì şi în tot răstimpul acesta nu va mâncà de fel de frupt, numai să fie aşà de bună şi să-l erte, căci el vede acuma singur că a greşit atât înaintea ei cât şi înaintea fiului său, Domnul nostru Is. Chr.

«Şi cum a juruit, aşà a şi făcut. Şi de atunci în coace postesc oamenii *Postul Crăciunului*, ca şi lor să le erte Dumnezeu toate greşelile şi păcatele» (1).

A doua şi ultima variantă a acestei legende sună ast-fel:

«Zice că *Crăciun*, în grajdul căruia s'a născut Domnul nostru Is. Chr., erà un om ca toţi oamenii, dar aveà o patimă foarte rea, erà adecă neprimitor de străini şi mai ales de sărmani şi foarte crunt la inimă.

«Lui *Crăciun* acestuia îi soseşte într'o zi, nu ştiu de la cine

(1) Dictată de Simeon Moldovan, agricultor în Mânăstirea Homorului, şi comunicată de George Croitoriu, stud. gimn.

şi prin cine, o veste că-i vor venì nişte oaspeţi foarte însemnaţi, dar cine anume şi din care parte nu ştià.

«Destul atâta că nemijlocit cum a prins el de vestea aceasta, a şi început cu pregătirea.

«Şi pe când se aflà el în toiul pregătirii celei mai mari, iată că vine o femee străină şi se cere de mas.

«*Crăciun* dintr'un început nu prea voià să o primească, căci aşteptà pe fie-care minut să-i sosească oaspeţii pe cari îi aşteptà şi pentru cari se pregătise. Dar la rugămintea femeii se înduplică şi o primì peste noapte, însă nu în casă, ci în grajd.

«Peste noapte naşte femeia un băeţel frumos ca soarele.

«Femeia *Crăciunului* se scoală desdemineaţă şi merge în grajd. Şi acolo ce să-i vadă ochii?... vede că femeia a fost născut în ieslele boilor un copilaş frumos. Şi cum vede ea aceasta, se apropie de dânsul, îl iea în braţe, îl duce în casă şi-l arată Crăciunului, bărbatului său.

«*Crăciun*, care erà în cea mai mare nedumerire că nu-i mai sosesc oaspeţii aşteptaţi, mai văzând încă şi una ca aceasta, de ciudă iea şi-i taie *Crăciunei* amândouă mânile de prin coate zicându-i:

— «Acuma cară-mi-te cu copil cu tot şi mai mult să nu te văd!

«Biata femee, cu mânile pline de sânge şi cu palmele spânzurându-i în jos, apucă de frică copilul în braţe, ca să nu i se întâmple şi lui aşà ce-và şi fuga cu el la grajd şi-l dă mâ-ne-sa să-l ţie.

«Făcând ea aceasta, amândouă mânile i s'au lipit de odată la un loc, de nu se mai cunoşteà: tăiate au fost ori nu.

«După aceasta se întoarce în casă şi-i arată bărbatului minunea ce s'a intâmplat cu dânsa.

«*Crăciun*, văzând aşà o minune ne mai văzută şi ne mai aşteptată, a zis către dânsa:

— «Femee dragă! cu adevărat aceştia-s oaspeţii, cari au avut să-mi sosească, căci nu s'ar fi întâmplat o minune neaşteptată ca aceasta!» (1)

3. — A treia legendă din *Bucovina*, ne spune că preacurata fecioară *Maria*, alungată fiind de călugăriţe, în a căror mănăstire se aflà ea înainte de a purcede grea, se duce mai întâiu la un bogat, căruia i se roagă ca să fie primită şi

(1) Din Mahala, distr. Boianului, com. de d-l Ionică al lui Iordachi Isac.

adăpostită şi abià, după ce o alungă şi acesta, se duce la *Crăciun* şi naşte. Această legendă sună aşà:

«Zice că *călugăriţele*, în a căror mânăstire se aflà preacurata fecioară *Maria*, pe când a purces aceasta grea cu Domnul nostru Is. Chr., neştiind cum şi în ce chip a ajuns ea în *altă stare*, au batjocorit-o şi au alungat-o cu ruşine de la mânăstire.

«Preacurata fecioară *Maria*, ştiindu-se cu totul nevinovată de starea în care se aflà, văzând că călugăriţele o batjocoresc şi o alungă cu ruşine, prinse a plânge şi a oftà, de se cutremurà cămeşa pe dânsa, şi apoi părăsind mânăstirea, s'a dus la un om bogat din sat şi i s'a rugat aceluia ca s'o primească şi s'o adăpostească.

«Bogatul însă, fiind un om foarte cărpănos şi rău la inimă, nu numai că n'a voit s'o primească, ci a amuţat-o încă cu cânii şi ast-fel a alungat-o şi el de la casa sa.

«Văzând preacurata fecioară *Maria* că nu-i chip să mai steà în părţile acelea, s'a pornit în altă parte şi s'a dus încotro o duseră ochii şi picioarele şi ast-fel a umblat ea o bucată bună de timp ca buimacă în colo şi în coace, până ce i-a sosit timpul să nască. Atunci s'a dus ea la un om, anume *Crăciun*, şi fiind-că erà spre seară, când a ajuns ea la dânsul, l-a rugat s'o prmească de mas.

«*Crăciun* dintr'un început nu prea voià s'o primească, mai pe urmă însă totuşi a primit-o.

«Iată însă că de la un timp de noapte, făcându-i-se preacuratei fecioare *Maria* rău, a eşit din casă afară şi eşind a rugat pe soţia lui *Crăciun* să easă şi ea după dânsa.

«Eşind nu mult după aceea şi baba, adecă soţia lui *Crăciun*, afară şi căutând-o unde-i, o aflá într'o poiată, în care se aflà o păreche de boi şi vr'o câte-và oi, trudindu-se de naştere.

«Văzând baba pe preacurata fecioară *Maria*, pre care n'o cunoşteà cine-i şi de unde-i, că se trudeşte de naştere şi că e singură fără de nici un ajutor, i s'a făcut milă de dânsa şi a moşit-o. Iar după ce a moşit-o şi după ce a căutat atât de dânsa, cât şi de băeţelul ei, adecă de Is. Chr., ca să nu li se întâmple nimică, s'a întors în casă şi a început a istorisì moşneagului său ce şi cum s'a întâmplat, zicând:

— «Iacă amărâta cea de copilandră, care a venit la noi şi am primit-o de mas, a născut în poiata boilor un băeţel frumuşel, că de-a dragul să caţi la el şi eu am trebuit să o moşesc!

«Auzind *Moş Crăciun* ceea ce s'a întâmplat, s'a făcut foc şi pară pe babă şi de mânie i-a tăiat amândoue mânile de prin coate.

«Baba, de spaima şi de durerea cea mare şi crâncenă, neştiind în grabă ce să facă, a eşit văetându-se din casă şi ducându-se la preacurata fecioară *Maria,* a început a i se plânge acesteia şi a-i istorisì toată pătărania ce a trebuit să sufere din pricina ei.

«*Maica Domnului,* văzând-o fără mâni şi toată numai un sânge, i s'a făcut milă de dânsa şi-i zise:

— «Taci, moaşă dragă, taci nu te maì văetă, ci întoarce-te de grabă în casă şi adă, cum vei puteà, cu *monturile* mânile în coace şi atunci n'aveà frică, că toate se vor întoarce spre bine.

«Baba nu aşteptă să-i mai spue încă odată, ci întorcându-se în casă şi luând cum a putut mânile cu monturile, le duse şi le puse de naintea *Maicii Domnului* şi a fiului său, Domnul nostru Is. Chr., care se jucà în ieslea boilor.

«*Maica Domnului* luă atunci mânile, i le puse frumuşel la loc şi apoi legându-i-le bine cu o bucăţică de pânză, care se aflà din întâmplare la dânsa, mânile babei se făcură cu mult mai sănătoase şi mai puternice de cum au fost mai nainte.

«Baba, văzându-se iarăşi cu mânile la loc şi încă cu mult maì puternice şi mai sănătoase de cum au fost ele mai nainte, a început a bate în pălmi de bucurie şi ast-fel, tot bătând în pălmi s'a întors ea la moşneagul său *Crăciun* în casă.

«*Crăciun,* când o văzù iarăşi cu mânile la loc şi încă cu mult mai puternice decât mai nainte, până a nu i le tăià, s'a înspăimântat şi a întrebat:

— «Cine ţi-a pus ţie mânile la loc şi cum de s'au vindecat într'un timp aşà de scurt?

— «Copilandra, din pricina căreia mi le-ai tăiat, aceea mi le-a pus şi tot ea mi le-a vindecat! — răspunse baba.

«Atunci *Crăciun* s'a dus şi el să vadă pe *Maica Domnului* şi pe fiul ei, Domnul nostru Is. Chr. Şi văzând puterea lui Dumnezeu, i s'a închinat *Maicii Domnului* şi picând în genunchi de naintea ei i s'a rugat de ertare. Şi *Maica Domnului,* certându-l, l-a ertat.

«Şi de atunci de când *Maica Domnului* a legat mânile soţiei lui *Crăciun* cu pânză şi mânile s'au prins şi s'au ţinut la un loc, este datină ca să se deà fie-cărei moaşe *pânză de mâneci*». (1)

5. — A patra legendă a *Maicii Domnului şi Crăciun,* se deosebeşte de cele premergătoare mai mult prin aceea că

(1) Dictată de Grigore Croitoru, agricultor în Reuseni, districtul Sucevei, comunicată de Vasile Pop, stud. gimn. — Ce se atinge de pânza aceasta, vezi mai pe larg S. Fl. Marian, *Naşterea la Români*, p. 279.

preacurata fecioară *Maria* blestemă caii, cari nu-i deteră pace să se odihnească şi să nască şi binecuvintează boii, cari nu numai că i-au dat pace să se odihnească, ci tot odată au şi încălzit-o prin suflarea lor cea călduroasă. Ea sună aşà:

«Zice că *Jidanii*, cari nu puteau suferì pe preacurata fecioară *Maria*, când văzură că aceasta e acuma aproape ca să nască pe Domnul nostru Is. Chr., începură a o batjocorì cum le veniă la gură şi a o chinuì în tot felul.

«Preacurata fecioară *Maria*, văzând aceasta şi ne mai putând pe de o parte a suferì batjocurile şi chinurile lor, iar pe de altă parte temându-se ca nu cum-và să i se întâmple vre-o nenorccire, părăsì oraşul în care petrecuse până atuncia, şi se duse la *Vifleèm*.

«Ajungând la *Vifleem* şi fiind-că începuse acuma a se îngânà ziua cu noaptea, când a ajuns ea acolo, a intrat într'o casă din marginea *Vifleemului* şi s'a rugat stăpânului de casă, anume *Crăciun*, ca s'o primească de mas.

«*Crăciun* însă neavând destul loc în casă unde s'o primească şi s'o adăpostească peste noapte, îi zise să meargă în grajd şi să mâe acolo în ieslea vitelor.

«Ce erà să facă acuma preacurata fecioară *Maria?*... De voe de nevoe se duse în grajdul lui *Crăciun*, în care se aflà o păreche de cai şi una de boi, şi acolo se culcă ea în ieslea cailor.

«Caii însă, ca caii, toată noaptea roaseră la fân, tropotiră din picioare, forăiră şi suflară rece din nări asupra ei, ast-fel că ea nu putù nici un pic să se odihnească şi să nască.

«Văzând aceasta preacurata fecioară *Maria* s'a supărat pe ei şi i-a blestemat zicând:

— «Fire-aţi cai voi blestemaţi,
Tot anul să n'aveţi saţ,
Numa'n ziua de Ispas,
Dar şi-atunci numai un ceas,
Şi peste drum când veţi trece
Şi la apă când veţi merge!

«Şi după ce rostì ea cuvintele acestea, se sculă din ieslea lor şi se duse de se culcă în ieslea boilor.

«Boii, cum s'a culcat preacurata fecioară *Maria* în ieslea lor, mai mâncară un rând şi apoi făcându-şi cruce şi culcându-se, au început a rugumà şi a suflà cald asupra ei.

«Preacurata fecioară *Maria*, văzând aceasta, s'a bucurat, şi de aceea i-a bine-cuvântat zicând:

— «Fire-aţi, boi, blagosloviţi,
Tot anul să fiţi hrăniţi
Că voi atâta mâncaţi
Până ce vă săturaţi,
Dup'aceea vă culcaţi
Şi prindeţi a rugumà
Şi din nări cald a suflà!

«Şi cum rostì ea cuvintele acestea îndată se mai linişti şi aţipì.

«Dar iată că nu mult după aceasta, apucând-o durerile naşterii, tresare din somn şi căutând împrejurul ei vede o mulţime de lumini lipite de stâlpii la cari erau legaţi boii, arzând care de care mai frumos şi luminând grajdul mai de hai de cât într'o biserică, iar pe marginile ieslei smirnă şi tămâe asemenea arzând şi respândind mirosul lor cel plăcut, în toate părţile. Un semn că nu peste mult are să nască pre Mântuitorul lumii, Domnul nostru Is. Chr.

«Tocmai atunci iese din întâmplare şi *Crăciuneasa* afară şi vàzând grajdul numai o lumină, s'a speriat, şi de aceea, cugetând că s'a aprins, a voit să se întoarcă repede în casă ca să deà de scire şi bărbatului său.

«Preacurata feciòră *Maria* însă, care a fost auzit că s'a apropiat cine-và de grajd, n'a lăsat-o să se întoarcă, ci a strigat o să-i vie întru ajutor, s'o moşească.

«*Crăciuneasa* i-a respuns că nu poate să meargă fiind-că bărbatul său n'o mai lasă să moşească şi că i-a hotărît că de va mai moşì vre odată, îi tae amândouă mânile de prin încheeturi.

— «Vină, vină, că nu ţi le-a mai tăià! — Se rugă iarăşi preacurata fecioară *Maria*.

«Atunci *Crăciuneasa*, înţelegând că nu mai e când stà mult de vorbă, a intrat în nuntru şi a moşit-o. Iar după ce a rădicat ea acuma pre Is. Chr.

L-a luat
Şi l-a'nfăşat
Cu scutic
De urşinic
Şi cu faşă de mătasă
Pe de laturi cu-aur trasă,
Şi pe cap
Cu comănac
De buibarac.

«Apoi, puindu-l alăturea cu maica sa şi învălindu-l cu un pic de fân ca să nu se recească, s'a întors în casă şi zise bărbatului său:

— «Mi-am mai câştigat un nepot!

«*Crăciun*, fiind un om foarte răutăcios şi apucat, cum a auzit că soţia sa i-a eşit din cuvânt şi iarăşi a moşit, s'a făcut roş ca racul de mânie asupra ei şi în furia lui cea mare i-a tăiat amândouă mânile de prin coate zicându-i:

— «Nu ţi-am hotărât odată ca să nu mai moşeşti, şi tu tot nu m'ai ascultat şi ai moşit!... Na!... mai moşeşte de acuma înainte, dacă poţi!...

«*Crăciuneasa*, văzând aceasta şi neştiind alta ce să facă, a alergat de grabă la *Maica Domnului* şi prinse a i se plânge că bărbatul său i-a tăiat mânile, pentru că nu l-a ascultat, ci iarăşi a moşit.

«*Maica Domnului*, cum a văzut-o cu mânile tăiate, i se făcù milă de dânsa şi-i zise:

— «Du-te de grabă şi adă mânile cum vei puteà încoace!

«*Crăciuneasa* s'a întors atunci de grabă înapoi, a luat cum a putut mânile de unde erau aruncate şi i le duse *Maicii Domnului*.

«*Maica Domnului* le-a luat şi, puindu-le la loc, zise să le bage puţin sub fiul său, adică sub Domnul nostru Is. Chr.

«*Crăciuneasa* făcu aşà. Şi iată că mânile sale, cât ai bate în palme, se prinseră iarăşi la un loc şi se făcură cu mult mai sănătoase şi mai frumoase de cum erau mai înainte; căci prin puterea cea dumnezeească a Domnului nostru Is. Chr. şi a maicii sale, ele se făcură până în coate de aur.

«Acum *Crăciuneasa*, de bucurie că iarăşi e cu mâni, s'a dus tot într'o fugă în casă şi începând a bate în palme zise către bărbatul său *Crăciun*:

— «Uite ce mâni mi-a dat noul meu nepot în locul celor ce mi le-ai tăiat tu!

«*Crăciun*, văzând-o cu mânile de aur, a întrebat-o plin de mirare:

— «Dar bine! Spune-mi şi mie cine e nepotul acela şi cum se cheamă mama lui, ca să ştiu şi eu!

«*Crăciuneasa* însă nu ştiù alta ce să-i spue decât atâta că, întorcându-se înapoi după ce i-a tăiat mânile, la femeea aceea pre care a moşit-o, aceea şi cu fiul ei i-au făcut mânile. Şi îi zise ea mai departe, că în grajd, unde a născut femeea aceea numai lumini şi smirnă şi tămâe arde, şi că e minunat de frumos, şi se vede că femeea aceea nu poate să fie alta, fără numai preacurata fecioară Maria şi fiul ei Domnul nostru Is. Chr.

«*Crăciun*, mai auzind încă şi aceasta, s'a înspăimântat foarte tare şi, de frică ca nu cum-và să-l ajungă pedeapsa lui Dumnezeu pentru fapta lui cea neomenoasă şi sângeroasă, fără întârziere s'a dus în grajd, şi căzând în genunchi dinaintea *Maicii Domnului*, care se află în iesle cu fiul ei Isus în braţe, a început a o rugà de ertare, zicând că n'a sciut cine-i şi de aceea a tăiat el mânile soţiei sale, dar ce a făcut mai mult n'a face.

«Şi *Maica Domnului* l-a ertat» (1).

5. — A cincia şi ultima legendă din *Bucovina*, se deosibesce foarte mult în privinţa cuprinsului de cele ce s'au înşirat până aici; ea sună precum urmează:

«Când s'a început lumea, oamenii lucrau la lună noaptea cum ar lucrà ziua la lumina soarelui, că erau mai credincioşi, nu eraŭ legile împărţite.

«*Maica Domnului* s'a simţit grea de *Ovidenie*.

«Pe atunci erà unul *Cràciun*. Acela pornise 12 care cu povară la moară. El erà aşà de rău, că nu lăsà pe nimeni să doarmă noaptea; pe fete, pe femee, le băteà, că toate erau betege şi stâlcite. Când a pornit el de acasă, mă-sa a zis la fete:

— «De-amù culcaţi-vă câte o leacă pe rând, pân' ce el va venì şi apoi voiu dormì eŭ!

«Când venià el trăsnind, huind... mă rog, 12 cară cu povară toate trebuiau să fie cu furcile în mână.

«Vine *Maica Domnului* în ziua de ajun la femeea lui *Crăciun:*

— «Mă rog lasă-mă să fac la d-ta!

— «Bucuroasă te-aşi lăsà, dar am bărbat tare rău. Uită-te fetele mele: una-i şchioapă, alta-i oarbă, a treia e oloagă. Da eu uită-te ce am pe trup şi pe mâni!

«Erà toată ucisă.

«*Maica Domnului* ştià.

— «Lasă-mă, te rog, măcar în ocol să mă duc!

«Ea a lăsat-o.

«Atunci încă nu erau stelele pe cer, numai luna umblà şi oamenii la lună lucrau.

«Cum l-a născut pe Domnul Christos, boii l-au aburit şi femeea lui *Crăciun* i-a ajutat. Atunci s'a arătat şi *luceafărul de seară* pe casa lor şi apoi stelele.

(1) Dict. de Zamfira Brădăţan, romăncă din com. Drăgoeşti, distr. Gura-Homorului, şi com. de Isae Brădăţan, stud. gimn.; — apoi dict. de Anisia Brădăţan, tot de acolo, şi com. de Sofronie Brădăţan, stud. gimn.

«*Crăciun* vede de departe şi zice:

—«Oare ce au făcut nebunele cele, de mi-au aprins casa?

«Trimite *Crăciuneasa* pe fata cea ciuntă cu rodini la *Maica Domnului*.

«*Maica Domnului* i-a pus mânile de aur la loc.

«Trimite pe cea şchioapă, i-a pus piciorul. Trimite pe cea oarbă, i-a pus ochii.

«Vine *Crăciun* spre casă şi se miră, vede stelele pe cer, luceafărul de miezul nopţii, luceafărul de dimineaţă, apoi zorile de ziuă, ziua şi pe urmă soarele răsărind.

«*Crăciun*, când a văzut acestea toate, auzind şi cine se află la dânsul, a cunoscut puterea lui Dumnezeu. A mers şi a adus pe *Maica Domnului* în casă şi a cinstit-o, căci, mă rog, a văzut că-i sfântă, fără de păcat» (1).

6. — Legenda despre *Naşterea Domnului nostru Is. Chr.* sau mai bine zis despre *Maica Domnului şi Crăciun* e cunoscută nu numai Românilor din *Bucovina*, ci şi Românilor din cele-lalte ţări.

Iată ce spun Românii din *Moldova* în privinţa aceasta:

«Dracul a fost făcut cu Dumnezeu lumea şi pământul şi ei tot nu se puteau împăcà a cui să fie lumea. Oamenii bună-oară, cum şi azi, se duceau cei mai mulţi la Dracul.

«Dumnezeu nu ştià ce să mai facă.

«S'au apucat amândoi să facă ocoale ca la vite şi în care ocol vor intrà mai mulţi, aceluia să fie lumea.

«Dracul s'a apucat şi a pus la poarta ocolului său nişte dihănii: urşi, momiţe, cari jucau, doar ar venì oamenii să se uite.

«Dumnezeu ce să facă? A făcut o cărare şi pe amândouă părţile busuioc şi flori, să le fie drag oamenilor de miros şi să vie.

«Tineretul care în cotro a apucat spre poarta Dracului, să se uite la comedie şi toţi au intrat înăuntru.

«Pe drumul cel cu flori s'au luat numai câţi-và bătrâni.

—«Ei vezi — zice *Dracul* — ce ai tu? Numai vr'o câţi-và bătrâni şi aceştia ca mâni vor murì!

«Vede *Dumnezeu* că-i rău, contractul nu-l puteà strică.

— «Hai şi ne-om apucà alt-fel! — zice *Dumnezeu*. — Acela ce va naşte din fecioară neumblată cu om şi se va naşte prin creştet, acela să strice contractul acesta!

---

(1) El. N. Voronca, *Datinele şi credinţele poporului romîn*, vol. I. Cernăuţi 1903, p. 42-43.

«*Dracul* a gândit că aşà lucru nu se poate şi s'a primit.

«*Dumnezeu* a suflat duh într'o floare şi *Maica Domnului* a cules-o, a mirosit-o şi a rămas grea. Când s'a simţit grea, s'a ascuns, — şi *Postul Crăciunului* de aceea se posteşte, pentru că tot fugià şi se ascundeà, până ce s'a lipit de curţile lui *Cràciun*. El a văzut-o şi a zis femeii sale:

— «Să nu cum-và să-mi oploşeşti pe haita asta!

«Femeea lui *Crăciun* a băgat-o în grajd între vite.

«Amù erà şi la dânşii *Crăciunul*. Venise o mulţime ca la sărbători. Da ea tot eşià din casă şi fuga în grajd s'o vază, că se trudià. A început a o frecà să meargă copilul în jos. Copilul tot în sus se ridicà. Numai ce vede că ese copilul prin creştet. Când s'a născut, lumea s'a luminat. Vine ea în casă, da *Crăciun* o vede tăvălită de sânge şi zice:

— «Aşà-i c'ai mers, n'ai făcut cum am zis eu!

«Şi iea o bardă şi-i taie mânile.

«Vine ea în grajd cu mânile tăiate.

«Domnul Christos a blagoslovit-o şi s'au făcut mânile de aur la loc.

«Când a venit în casă şi a văzut-o *Crăciun* cu mânile de aur, vine la musafiri şi le zice:

— «Cinstiţi meseni! Sculaţi-vă, ţineţi-vă sătui, că la mine e mare minune!

«Atunci au văzut cu toţi puterea lui Dumnezeu» (1).

7. — Românii din *Ţara-românească* ne istorisesc în privinţa *Maicii Domnului şi a lui Crăciun* următoarele:

«*Crăciunul* se apropià şi *Năroada* — adecă preacurata fecioară Maria — erà să fie mamă.

«In ziua de ajun plecă şi *Năroada*, cu copiii, *în piţerei* după colaci (2).

(1) El. N. Voronca, op. cit., p. 43—44.

(2) Ziua dinaintea *Crăciunului* o numesc oamenii din Vădeni: *Ajun* sau *Piţerei*. In această zi se adună la capul satului toţi copiii de ambele sexe, mic şi mare, până la vârsta de 15 ani, pentru a se duce apoi prin tot satul din casă în casă şi a luà *colaci*, un fel de pâne mică, făcută de ţărance, colaci cari se numesc şi ei câte-odată *piţerei*. *Piţerei* se numesc şi copiii, cari umblă după colaci. In alte comune, cuvântul *Piţerei* însemnează mai special copiii cari merg în ziua Ajunului după colaci sau obiceiul de a adunà colaci. Câte odată *Piţerei* = ajunul. In comuna Peşticani, *Piţereii* se numesc şi *Moşteniori*, iar în comuna Stolojeni *Colindeţi*.

«Dar tocmai în ziua aceea fetei îi venì din ce în ce mai greu, ca unei femei însărcinate, şi de la un timp abătându-i să nască, nu mai putù merge cu copiii prin sat şi se duse acasă la părinţii ei, dar aceştia nu voiră s'o primească.

«Văzând aşà fata plecă şi se abătù la o altă casă din vecinătate, căci nu mai puteà suferì durerile, fiind timpul ca să nască.

«Din întâmplare femeea din casa aceea erà şi ea grea şi nu voì s'o primească. Dar copilul cu care stăpâna casei erà însărcinată grăì din pântece, până a nu plecà *Neroada*, zicând:

— «Scoală, *boule*, dinaintea lui Dumnezeu!

«Atunci toţi cei din casă se minunară şi scoaseră iute afară pe fata cea neroadă.

«Plecând şi de acì şi umblând mai mult timp de colo până colo, fără ca s'o primească nimeni, biata fată se duse şi la *Crăciuneasa*.

«Acì *Crăciuneasa*, după mai multe rugăciuni, fiind că se temeà că are să vină *Moş Crăciun* cu caprele de la pădure şi are s'o certe, în cele din urmă o primì şi îi zise să se ducă să nască în *ieslea cailor*, pentru că în casă nu erà loc.

«Merse *Năroada* la ieslea cailor şi zise:

— «Voi, cailor, să mâncaţi, să vă săturaţi şi din nări să suflaţi, pe Domnul să aburaţi!

«Dar caii tot mâncară, nu se săturară şi sgomot tot făcură, de nu putù să nască.

«Atunci *Maica Precista* blestemă pe cai aşà:

— «Voi, cailor, să tot mâncaţi şi până în ziua de *Ispas* să nu vă săturaţi!

«De acì *Maica Precista* merse la *ieslea boilor* şi le zise şi lor:

— «Voi, boilor, să mâncaţi, să vă săturaţi, din nări să suflaţi, pe Domnul să aburaţi!

«Boii mâncară şi se săturară, apoi începură să sufle şi *Maica Precista* născù.

«De odată grajdul se lumină cu fel de fel de lumini şi *Crăciuneasa*, eşind din casă şi văzând aşà lumină frumoasă, se duse să vadă ce este acolo, găsì pe *Maica Precista* că născuse. Iar *Maica Precista*, văzând-o, îi zise:

— «Moşeşte iute, moaşă, moşeşte!

«Crăciuneasa o moşì, iar când se duse în casă, spuse lui *Moş Crăciun*, care tocmai sosise de la munte, că ea a moşit pe *Năroada*, care umblà prin sat.

«*Moş Crăciun*, supărat de una ca aceasta, îi tăià mânile din cot.

«Cu braţele cele ciunge, *Crăciuneasa* îşi luă de jos mânile tăiate şi se duse la ieslea boilor, zicând:

— «Vezi, *Năroadă*, ce-mi făcù *Crăciun* pentru tine!

«*Maica Precista* atunci îi spuse:

— «Bagă-le iute, moaşă, în scaldă!

«Şi băgându-şi *Crăciuneasa* mânile şi braţele în apă, mânile i se prinseră de braţe şi se făcură mai frumoase de cum fusese. Apoi aleargă iute la *Moş Crăciun* şi i le arătă.

«*Moş Crăciun*, înţelegând că la mijloc este o mare putere dumnezeească, merse la iesle, căzù în genunchi şi se rugă de ertare. Iar ciobanii lui, merseră şi ei şi se închinară ca şi stăpânul lor (1).»

8. — O altă legendă, tot din *Ţara-românească*, între multe alte amănunte deosebite de cele ale legendei premergătoare, ne arată şi aceea că soţia lui *Crăciun* nu se numià *Crăciuna* sau *Crăciuneasa* ci *Iova;* ea sună ast-fel:

«Se povesteşte de bătrâni că pe vremea lui *Irod*, împăratul Jidovilor, trăià în Vifleemul Iudeii un păstor bătrân, de tot bătrân, de lege păgână, cu numele *Crăciun:*

Acest păstor aveà,
Aveà, măre, aveà,
Stâne de oi multe,
Multe şi cornute
Cu lână miţoasă
Ca firul de mătasă.

«Şi treceà de om cu vază printre semenii săi din acel oraş.

«Intâmplarea a făcut ca *Mântuitorul lumii*, Domnul nostru Isus Christos, să se nască din Sf. *Fecioară Maria* chiar în staulul de vite al acestui bătrân păstor, păgân de lege, şi iată cum:

«In sara de 24 spre 25 Decemvrie, adunându-se în Vifleem mult norod călător şi, ne mai fiind loc de dormit pe nicăirea, căci toate gasdele erau acuma înţesate de lume călătoare, sfânta *Maria* cu logodnicul ei *Iosif* a fost nevoită să poposească la marginea oraşului, la casele bătrânului *Crăciun.*

«Abătându-i să nască, femeea lui *Crăciun*, baba *Iova*, o gonì pe *Maica Domnului* din casă, spunându-i că bărbatul ei *Crăciun* e un om rău la inimă, că nu sufere în casa lui oameni străini

(1) Jiul cit., p. 27—28.

şi, când va venì cu oile de la păşune, are să fie foc şi pară, chin şi vai de dânşii.

«Ce să facă sfânta Fecioară? Ceasul naşterii Mântuitorului lumii se apropià. In culmea durerilor, ea se furişează într'o iesle de boi din staulul păstorului. Sara târziu, pe la ori-ce vreme din noapte, *Crăciun*, doinind din fluer, îşi îndrumează a lene turma sătulă doldora, spre locuinţa sa.

«Ajuns acasă, dă poruncă numai decât babei *Iovei* să-i pregătească bucate multe pentru a doua zi, căci erà zi de sărbătoare, *Ziua cărnurilor*. In acea zi va chemà la masă să se ospăteze cu el, după obiceiul păgân, multă lume. Ii mai porunceşte nevestei sale să-i deà să mănânce că e mort de foame, pa'rcă n'a mâncat de un an şi să-i fearbă niţică apă la foc, să se spele pe cap, că mâne e zi de sărbătoare mare.

«Baba *Iova* îi face pe plac, căci vai de cojocul ei ar fi fost, să nu fi ascultat vr'odată pe *Moş Crăciun*.

«Trecuse de miezul nopţii. Erà pe la al doilea cântat de cocoşi, când *Moş Crăciun*, pomenindu-se din somn, scoală pe baba *Iova* să-i pue la foc bucatele să fearbă pentru a doua zi.

«Ţîşti din somn biata babă *Iova*. Aleargă în ogradă, adună uscături să aţâţe focul. Nici n'apucă să-l aprinză şi o lumină din coşarul boilor, o lumină de păreà că toată ograda e în flacări, o face să alerge, sà ţipe, să se vaete, strigă pe *Moş Crăciun*, olcabul lor e prăpădul focului!

«*Moş Cràciun* păstorul dormià de-a sforăitele şi nici habar n'aveà de cele ce se petreceau în ograda sa.

«Baba *Iova* aleargă în staulul boilor şi, în loc de foc, ce vede? Vede pe Maria lui Iosif, pe sfânta Fecioară, că născuse în ieslea boilor pe Mântuitorul, pe Ziditorul lumii, pe Domnul nostru Is. Chr. In iesle dobitocească se născuse Impăratul luminilor şi în palat dumnezeesc se schimbase staulul lui *Moş Crăciun*.

«La această privelişte dumnezeească, baba *Iova* cade încremenită la pământ şi strigă:

— «Maică preasfântă, Fecioară slăvită, miluește-mă!

«*Maica Domnului*, cu vorbe blajine, o roagă să se apropie de sfântul prunc, şi după obiceiul moaşelor de ţară, să taie buricul *dumnezeescului fiu*.

«Erà de alt-fel şi moaşă băbuca *Iova* şi, ca toate babele, moaşă de ţară, purtà o *custurice*, un fel de bricegel ruginit, la brâu.

«Ajunsă în ieslea pruncului, într'un suflet îi retează buricul şi, veselă de această minunată întâmplare, aleargă în casă, bate în palme de bucurie, spune unchiaşului ei *Crăciun*, că ea de acum înainte este moaşa Mântuitorului lumii.

Ce bucurie,
Ce veselie
Pe noi Crăciune,
C'a venit în lume;
La noi s'a născut
Domnul cel de sus,
Domnul cerului
Şi-al pământului.
Christos, Domnul cel slăvit,
Cum de mult s'a prorocit!

«*Moş Crăciun* nu numai că nu crede, dar în furia lui, trânteşte pe baba Iova la pământ, iea o bardă şi-i taie mânile ei pângărite chiar pe pragul casei.

«Cu mânile *boante* sermana babă aleargă ţipând la ieslea dumnezeescului prunc şi se roagă s'o mântuească.

— ‹Apropie-ţi, moaşă *Iovo*, boantele tale de scuticele prea sfinţite ale pruncului!» — zisu-i-a atunci *Maica Domnului.*

«Nici n'apucă s'atingă bine legăturile leagănului şi ce să vezi? Minune, de trei ori minune! Babei *Iovei* mânile sângerânde i se lipiră la loc şi din palmele ei eşiau raze mai strălucitoare decât soarele.

«Ea îngenunche cu cuvioşie înaintea fiului Mariei şi i se închină, sărutându-i mânuţele cu lacrămi de bucurie.

«Iute ca fulgerul baba *Iova* aleargă în casă la *Crăciun* şi-i spune, plesnind din palme, de minunea întâmplată:

— «Iată, *Crăciune,* că în locul păcătoaselor mele mâni, pe cari tu mi le-ai tăiat, fiul Mariei, Impăratul Cerurilor, mi-a dat altele şi mult mai frumoase, mai albe ca zăpada, şi mai luminoase decât soarele.

«Bătrânul *Crăciun*, înspăimântat de îngrozitoarea faptă ce săvârşise, cade cu faţa la pământ, plânge amarnic, plânge ca un copil.

«Intr'un târziu el se redeşteaptă ca dintr'un somn adânc. Se scoală şi cu paşi repezi, mânat ca de o mână sfântă se apropie de ieslea Mântuitorului.

«Nu mai erà acel *Crăciun* de odinioară, cu căutătura-i fioroasă, cu faţa posomorâtă, cu inima împetrită, ci un unchiaş bătrân, cu barba albă ca zăpada, cu fruntea senină, blând la suflet ca un mieluşel, şi plin de bunătate. Smerit el cade în genunchi la picioarele lui Christos şi cu ochii scăldaţi în lacrimi îi cere ertare.

«Glasuri de îngeri, strigăte de bucurie şi de veselie din ceruri se aud:

Slavă întru cei de sus
Lui Christos Domnul Isus,
Lui Christos, lui Dumnezeu,
Din oraşul *Vicleem.*
Pe pământ pace
Bucurie, veselie,
La oameni bună-voire!

«Din păgân, cum erà cu o clipă mai nainte, acum unchiaşul *Crăciun* se face creştin.

«Fiul Mariei l-a dăruit pe el ca în veci să nu mai moară, ci în fie-care an, cât va fi lumea şi pământul, *Moş Crăciun* se colinde prin vânt, prin frig, prin ger, prin vifor şi ninsoare, cu traista-i plină doldoră, pe la casele oamenilor, pe la cei mari ca şi pe la cei mici, pe la cei bogaţi ca şi pe la cei săraci, aducându-le îmbucurătoarea veste despre naşterea Mântuitorului lumii, a Domnului nostru Is. Chr. (1).

9. — Românii din *Transilvania,* după cât îmi este mie până acuma cunoscut, nu au o legendă despre *Maica Domnului şi Crăciun* asemenea celor ale Românilor din *Bucovina*, *Moldova* şi *Ţara-românească;* au însă şi ei în privinţa aceasta o legendă, şi anume în versuri, care formează trecerea de la *legendele în proză* la *colindele* de acelaşi cuprins, cari s'au născut din legendele în proză şi despre cari vom vorbì mai pe larg în şirele de mai la vale.

Iată şi această legendă:

August marele 'mpărat
Mare poruncă c'a dat,
La tot omu-a poruncit
Să meargă la iscălit
Acol' unde s'a născut.
Maica sfântă şi Iosup
Asemenea că s'au dus
De la răsărit l'apus
Şi-au mers, şi-au tot mers
Peste deal şi peste şes,
Peste munţi şi peste văi,
Pe drumuri şi pe cărări.
Şi mergând s'au întâlnit
Cu sute şi cu mii
De dobitoace şi-alte jivenii.
Şi s'aŭ dus, s'au dus
Până ce-au ajuns
In oraş în *Viflaim,*

(1) Publ. de Hristea N. Ţapu, în *Albina,* an, III. Bucureşti 1900, p. 787—789.

Tocma pe când se 'ntunecà,
Tocma pe când ziua
Cu noaptea se mestecà.
Au mers prin Viflaim
Şi s'au rugat,
Dar salaş
Nime nu le-a dat,
Nici domnii
Din case boereşti,
Nici săracii
Din bordee ţărăneşti,
Nici cârşmarii,
De şi loc aveà,
N'au vrut să le deà.
Au mers ei, de-au obosit;
Şi salaş nu şi-au găsit.
Aflând un grajd de cai,
Au vrut să intre la ei.
Dar să între n'au putut,
Căci cu cozile i-au bătut,
Cu gura tare-au rânchezat,
Cu picioarele-au aruncat,
Ca să lovească pe cel nevi-
[novat.
Atunci *Maica Domnului*
Foarte rău s'a supărat
Şi pe cai i-a blestemat:
Să n'aibă splină
Nici hodină
Şi răgaz
Nice pe-un ceas,
Să umble tot flămânzi,
Numa într'un ceas
Să fie sătui
In ziua de Ispas.
Să fie cu năravuri rele,
De cari num'atunci să scape,
Când i-or împărţì în şepte.
Şi-apoi iară s'au luat
Cu mare jale şi banat
Şi pe la toţi s'au rugat
Să le deà 'ntr'un locaş
Batăr un pic de sălaş.
Dar nime nu s'a aflat
Cu inimă, cu gând curat,
Şi nime sălaş nu le-au dat.
Atunci s'au dus de-au intrat
Intr'un grajd mic, desfundat,
In care trei vite-au aflat,
In a căror iesle s'au culcat
Pe ogrinji de fân uscat,
Unde apoi a născut
Pe fiul ei mult iubit,
Pe pruncul ei mult dorit,
Pe Mesia cel vestit,
Care iadu l-a sdrobit.
Şi ea dacă a născut
Pe fiul fără 'nceput,
Ingerii au cântat,
Grajdul s'a luminat,
Cerul s'a deschis,
Stelele s'au aprins,
Lumea s'a înspăimântat,
Apoi boii din salaş,
Din sfântul locaş,
I-a binecuvântat
Şi i-a lăudat,
Daruri multe că le-a dat.
La Dumnezeu s'a rugat
Să le deà un mers lin,
Nutreţ să le fie fân,
De care să se 'ngraşe *spân* (1).
Auzind despre aceasta
Irod împărat
Rău s'a spăimântat,
Pai-spre-zece mii
De prunci a tăiat,
C'a gândit că va aflà
Pe Isus şi-l va tăià.
Dar el rău s'a celuit,
Dumnezeu l-a pedepsit:
Cu moarte grea,

(1) Foarte gras.

Cu moarte rea
Pentru pruncii cei tăiaţi
Şi nici de cum vinovaţi.
Irod, dacă a murit,
Maica sfântă s'a 'nveselit,
Pe toţi i-a blagoslovit
Şi din gură a grăit:
— Fie binecuvântat
Tot neamul cel omenesc
C'a putut şi c'a scăpat
De-al strămoşilor păcat:
După aia un bun sfat
Omenimei că i-a dat,
Ca toţi, câţi or ştì
Şi s'or trudì
De-a învăţà
Povestea asta,
Cu dar sfânt i-a binecuvântà,
De mână i-a luà,
In locuri sfinte i-a purtà,
Cu daruri i-a dăruì,
Cu bine i-a răsplătì,
De multe rele i-a scutì
Pe-acei ce-o vor pomenì!

Tot la Românii din *Transilvania* există şi credinţa că junele, care ştie legenda aceasta, trebue să o zică din *Crăciun* până în *Anul nou*, în toată ziua de două ori, dacă vrea ca *Maica Domnului* să-i trimită în vis, în noaptea Anului nou, pre aceea pre care o doreşte ca să o ieà de nevastă (1).

10. — Legendele în proză despre *Maica Domnului* şi *Crăciun*, cari s'au înşirat mai sus, nu numai că s'au răspândit şi susţinut până azi printre Români, ci ele au dat în decursul timpului naştere şi la o mulţime de *Colinde*, cari asemenea sunt pretutindene respândite şi cunoscute şi cari an după an se colindă în *Ajunul Crăciunului* sau al *Naşterii Domnului nostru Is. Chr.* atât de către tineret cât şi de către unii bărbaţi mai înaintaţi în vârstă.

Colindele din Bucovina, al căror isvor este una dintre legendele de mai sus înşirate şi pre cari le-am putut eu până acuma adunà, sunt următoarele:

Prima:

Luară-se Maica sfântă,
Luară-se şi se duse
Prin ţările 'ntr'aurite,
De oameni nepovestite,
La tulpina plopului,
C'acolo, la umbra lui,
Să-şi stee, să-şi odihnească
Şi pe fiul său să-l nască,
Să nască mândru 'mpărat
Pe fân verde şi uscat:
Dar ea nu s'a odihnit,
Nici a naşte n'a putut

(1) Dat. Rom. din. *Transilvania*, com. Samşudul-de-Câmpie, comitatul Mureş-Turda, comunicat de d-l Th. A. Bogdan, învăţător în Bistriţa.

De vâjiitul crengilor,
De foşcătul frunzelor.
Maica sfântă, când văzù
Că nu poate s'odihnească
Şi pe fiul său să nască,
Blestemare-şi blestemà
Şi din gură cuvântà:
--Fiu-o-ai tu, plop, blestemat,
Frunza ta să n'aibă stat
Nici pe ud nici pe uscat,
Frunza ta să n'aibă stare
Nici pe vânt, nici pe răcoare!
Luară-se Maica sfântă,
Luară-se şi se duse,
Prin ţările 'ntr'aurite,
De oameni nepomenite
La ocolul cailor,
Epelor şi-a mânzilor,
Acolo să odihnească
Şi pe fiul său să nască,
Să nască mândru 'mpărat
Pe fân verde şi uscat.
Dar ea nu s'a odihnit
Nici a naşte n'a putut
De rosătul cailor,
De tropotul epelor,
De rânchezul mânzilor.
Maica sfântă, când văzù
Că nu poate s'odihnească
Şi pe fiul său să nască,
Blestemare-şi blestemà
Şi din gură cuvântà:
—Fiu-aţi, cai, voi blestemaţi
Tot anul să n'aveţi saţ
Până 'n ziua de Ispas,
Dar şi-atunci numai un ceas!
Luară-se Maica sfântă,
Luară-se şi se duse
La ocolul boilor,
Boilor blajinilor,
C'acolo să odihnească
Şi pe fiul său să-l nască,
Să nască mândru 'mpărat
Pe fân verde şi uscat.
Acolo s'a odihnit
Şi pe-al său fiu l-a născut,
Şi-a născut mândru 'mpărat
Pe fân verde şi uscat,
Şi născând s'a bucurat
Şi din gur'a cuvântat:
— Fiu-aţi, boi, voi luminaţi,
Tot-deauna s'aveţi saţ
Fiu-aţi boi voi fericiţi,
Tot anul să fiţi hrăniţi!
Când plugarul va gustà,
Bine vă veţi săturà,
Când plugarul va prânzì,
Şi voi că veţi poposì,
Bine vă veţi odihnì
Şi bine vă veţi hrănì! (1)

A doua:

Luară-se Maica sfântă
Prin ţările aurite,
De oameni nepovestite,
La grădina plopilor,
Acolo să odihnească,
Pe fiul său ca să nască.
Dar n'a putut s'odihnească
Şi pe fiul său să-l nască
De vâjiitul crengilor,
De sunetul frunzelor.
Şi ea că s'o supărat,
Plopii că i-o blestemat,
Şi din gur'o cuvântat:
— Fire-aţi, plopi, voi blestemaţi,
Frunzele să n'aibă stare,

(1) Din Stupca, distr. Gura-Homorului, dict. de Glicheria Botuşan şi Ileana Bodnarescu, şi com. de Dumitru Botuşan, stud. gimn.

Crengile-umbră şi răcoare!
Luară-se Maica sfântă
Şi se duse mai departe
Prin ţările aurite,
De oameni nepovestite,
La ocolul cailor,
Acolo să poposească
Şi pe fiul său să nască.
Dar n'o putut s'odihnească
Şi pe fiu său să nască
De tropotul cailor,
De nechezul mânzilor.
Şi ea că s'o supărat
Şi pe cai i-o blestemat
Şi din gur'o cuvântat:
— Fire-aţi, cai, voi blestemaţi,
Tot anul să n'aveţi saţ,
Num'odată la Ispas
Şi şi-atunci numai un ceas!
Luară-se Maica sfântă,
Luară-se şi se duse
Prin ţările aurite.
De oameni nepovestite,
La ocolul boilor,
Boilor blajinilor,
Acolo să poposească
Şi pe fiul său să-l nască.
Acolo c'o poposit,
Bine că s'o odihnit
Pe fân moale şi uscat
Şi-a născut mare 'mpărat,
Pe la toţi de bucurie
Şi nouă de veselie
Intru mulţi ani să ne fie,
O Christoase slavă ţie! (1)

A treia:

Maria se preumblà
Vr'un locaş a-şi căpătà
Jos, în sus, şi iară 'n jos,
Că băteà vânt friguros,
Şi-aveà vestmânt de argint,
Să nască pre fiul sfânt.
Şi-ajungând ea la o casă,
Tocmai pe când înserase,
A 'nceput a se rugà
Şi din gur'a zice aşà:
— Bună sara, măi Crăciun,
Ian fii tu aşà de bun,
Lasă-mă 'n palatul tău,
C'am să nasc pe Dumnezeu!
Dar Crăciun aşà grăià:
Palatul meu nu-ţi voiu dà,
Du-te 'n grajdul cailor
Sau în ieslea boilor,
Căci aici tu n'ai ce face,
Nu te las să naşti în pace!
Maria atunci plecă,
Ici şi colea c'alergă
Şi un grajd mare aflând
Intră 'ntr'ânsul tot plângând.
Durerile-o cuprindeà,
Să mai meargă nu puteà.
Stătù jos, se odihnì,
Caii prins'a tropăì,
Mânzi 'ncepur'a sburdà
Şi epele-a rânchezà,
Maria le cuvântà:
— Staţi pe loc, nu tropăiţi,
Cu rânchezul conteniţi,
Căci durerea mi-o măriţi,
Insă caii n'o'ncetat.
Maria s'o supărat,
Ea de jos că s'o sculat
Şi ast-fel le-o cuvântat:

(1) Din Bosanci, distr. Sucevei, com. în anul 1888 de Ioan Nuţu, stud. gimn.

— Fire-aţi, cai, voi blestemaţi,
Nici când să nu aveţi saţ
Cu ori şi câtă mâncare
Să n'aveţi îndestulare
Până 'n ziua de 'Nălţare!
  Din grajd apoi cà-mi eşì
Şi 'n cale mi se pornì
Şi tot merse pân' aflà
O peşteră şi 'n ea intrà
Şi 'n iesle că se băgà,
Pe fân moale se culcà,
In cea iesle-a vitelor,
Vitelor, săracelor.
Boii prinse-a rumegà,
Maria a suspinà
Şi din gur'a cuvântà:
— Staţi pe loc, nu rumegaţi,
Linişte nu-mi turburaţi!
  Zise Maica lăcrămând
Către ei duios cătând.
Boi 'ndat'o ascultà
Şi grăbesc a o-ajutà.
Maria iar cuvântà:
— Fire-aţi, boi, voi fericiţi
Şi de oameni mulţi iubiţi,
De mine de Dumnezeu,
Şi de sfânt fiuţul meu!
  Când fu către miez de noapte,
Durerile-i trecù toate
Şi se născù fiul sfânt,
Dumnezeu pe-acest pământ
Şi cum sfântul s'a născut
Ieslea 'n raiu s'a prefăcut
Şi peştera în palat,
Palat de-un mare 'mpărat,
Mii de făclii îmi ardeà
Şi-alte mii mi s'aprindeà;
Mii şi mii de luminele
Strălucià ca nişte stele
Şi prin iesle flori creşteà,
Fânu 'n flori se prefăceà
Şi frumos amirosià,
Maria se veselià,
Pruncu 'n braţe-l cuprindeà
Şi pe frunte-l sărutà,
Foarte mult se bucurà,
Cum că lumea va scăpà.
Astăzi s'a născut Christos
Să ne fie spre folos! (1)

A patra şi ultima colindă din *Bucovina:*

Preumblă-se Maica sfântă
Prin ţarini într'aurite
Şi fânaţe înflorite,
Un loc bun ca să-şi găsească
Şi pre fiul sfânt să-l nască.
Şi uitându-se 'ntr'o parte
Vede-un plop nu prea departe,
Merge la el s'odihnească
Şi pre fiul sfânt să-l nască.
Dar de sunetul frunzii
Nu s'a putut odihnì
Şi Maica l-a blestemat
Şi din gur'a cuvântat:
— Fire-ai tu'n veci blestemat
De mine, de Dumnezeu,
Mai vârtos de fiul meu,
Frunza ta să n'aibă stare
Nici la vânt nici la răcoare!
  Preumblă-se Maica sfântă
Prin ţarini într'aurite,
Pe fânaţe înflorite,
Un loc bun ca să-şi găsească
Şi pre fiul sfânt să-l nască.
Văzând grajdul cailor

(1) Din Siret, dictată de Ana Ştefănescu, cf. At. M. Marienescu, *Colinde*. Pesta 1859, p. 3—5.

Şi-adăpostul epelor
Merse să se odihnească,
Ca pre fiul sfânt să-l nască.
Dar ea ori şi cât dorì,
Nu s'a putut odihnì
De rosătul cailor,
De tropotul epelor,
De rânchezul mânzilor.
Şi Maica i-a blestemat
Şi din gur'a cuvântat:
— Fire-aţi, cai, în veci să fiţi
Blestemaţi şi-afurisiţi
De mine, de Dumnezeu,
Mai vârtos de fiul meu,
Ne'ntrerupt voi să mâncaţi
Şi să nu mai aveţi saţ,
Numa'n ziua de Ispas,
Dar şi-atunci numai un ceas!
Preumblă-se Maica sfântă
Prin ţarini într'aurite,
Ca un loc bun să-şi găsească
Şi pre fiul sfânt să-l nască.
Văzând grajdul boilor,
Boilor, blajinilor,
Merse să se odihnească,
Ca pre fiul sfânt să-l nască.
Maica s'a pus s'odihnească,
Boii-au prins a aburì,
Maica sfânt'a-i alduì:
— Fire-aţi, boi, voi alduiţi
Şi de mine fericiţi,
De mine, de Dumnezeu,
Mai vârtos de fiul meu.
Voi ori-când să aveţi saţ,
Un ceas, două să lucraţi
Şi pe urmă să'ncetaţi.
Un ceas să vă odihniţi
Şi unul să vă hrăniţi
Şi la lucru-ori cât să fiţi
Să nu vă mai osteniţi,
Un ceas, două să lucraţi
Şi unul să rumegaţi! (1)

11. — Aceeaşi legendă, din care s'au născut colindele bucovinene, a dat naştere şi următoarelor colinde, cari se află răspândite în toate părţile *Transilvaniei.*

Prima din comuna Strâmbul:

Tot umblà, se preumblà,
Maica sfântă tot umblà
Pe drumuri nebătucite,
Prin ţarini tot aurite,
Unde locul să-l găsească,
Ca pre fiul sfânt să nască.
Şi'n mijlocul drumului,
La trupina plopului,
Se puse să odihnească
Şi pre fiul sfânt să-l nască.
Nu se putù odihnì
De sunetele frunzii.
Maica rău s'a supărat
Şi pre plop l-a blestemat:
— Fire-ai, plop, afurisit
Şi de mine urgisit,
De mine, de Dumnezeu,
Mai tare de fiul meu,
Frunza'n tine să nu steà
Nici ziua şi nici noaptea,
Nici cu vânt,
Nici fără vânt!
Şi Maica iar s'a luat
Şi drumul şi l-a urmat
Pe cărări nebătucite,
Prin ţarini tot aurite,

(1) Din Cârlibaba, distr. Dornei, com. în 8 Aprilie 1887 de G. Burcutean, stud. gimn.

Doară locul să-şi găsească,
Unde fiul să şi-l nască.
La stâna păstorilor,
La staulul oilor,
Se puse să odihnească,
Ca pre fiul sfânt să nască.
Nu se putù odihnì
De sbieratul oilor,
De săritul mieilor.
Ea tare s'a supărat,
Oile le-a blăstămat:
— Fire-aţi voi, oi, blestemate
De mine, de Dumnezeu,
Mai tare de fiul meu.
Ori de ori-ce rău veţi dà,
Voi să nu puteţi sbierà.
Lâna pe voi să nu stee
In tot anul să v'o iee,
Mielul de sub voi să piee!
Şi Maica că s'a luat
Şi drumul şi l-a urmat.
Şi Maica s'a aşezat
La staulul domnilor,
La ieslele cailor.
Când fiul sfânt se năşteà
Cai fierele rodeà,
Din picioare tropoteà.
Maica sfânt'aşà ziceà:
— Fire-aţi, cai, afurisiţi
De mine, de Dumnezeu,
Şi de sfânt fiuţul meu,
Voi să nu mai aveţi saţ
Până'n ziua de Ispas
Şi şi-atunci vreme de-un ceas!
Şi Maica iar a pornit
Şi pe drum ea s'a oprit
La ieslele boilor.
Când fiul sfânt se năşteà,
Boii bine-l aburià.
Maica sfânt'aşà ziceà:
— Fire-aţi, boi, voi alduiţi
De mine, de Dumnezeu
Şi de sfânt fiuţul meu,
Intr'un ceas să vă hrăniţi
Şi'n unul să odihniţi! (1)

A doua:

Maica sfântă Maria
Se luară, se duseră
Şi la Crăciun se băgară.
— Măi Crăciune,
Măi bătrâne!
Dă-mi sălaş lângă cuptor,
Că ţi-oiu naşte-un crăişor!
— Eu, Maică, sălaş ţi-aşi da,
Da-i ajunul de Crăciun
Şi vin grei colindători
De cu sară până'n zori.
Şi ei dacă vor venì,
Nu te-i puteà odihnì,
Du-te'n ieslea cailor,
Cailor poganilor,
C'acolo te-i odihnì!
Da zeu caii poganii
De cu sară ei cinară,
Da ei nu se aşezară.
Maica sfântă-i blestemară:
— Fire-aţi voi, cai, blestemaţi
De mine, de Dumnezeu,
Mai tare de fiul meu!
Maica sfântă se luară
Şi la Crăciun se băgară:
— Măi Crăciune,
Măi bătrâne!
Dă-mi sălaş lângă cuptor,
Că ţi-oiu naşte-un crăişor!
— Io, Maică, sălaş ţi-aşi da,

---

(1) Publicată de I. Pop Reteganul în suplementul de la *Gazeta poporului*, an. I, Timişoara 1885—86, No. 36.

Da-i ajunul de Crăciun
Şi vin grei colindători
De cu sară până'n zori.
Şi ei dacă vor venì,
Nu te-i puteà odihnì!
Du-te'n ieslea boilor,
Boilor şi blânzilor,
C'acolo te-i odihnì!
Da, zău, boii săracii
De cu sară ei cinară
Şi cu bine se culcară.
Când Maica fiuţ năşteà
Roua peste boi cădeà,
Din pociumbi făclii ardeà (1).

A treia, din Valea-Almaşului:

Frigu-i mare, earna-i tare,
Maica sfântă de'ntrebare
La curtea bogatului
In mijlocul satului
Tot de pat şi de salaş.
Bogatul din graiu gràià:
— Că n'ai loc în casa mea!
Maica sfântă se luară,
Se luară, se duseră
La poiata boilor,
Boilor, frumoşilor.
Da boiţii de-o lăsat
Şi din iesle-o făcut pat,
Aşternut cu fân uscat,
Tot uscat şi 'ntr'aurit,
Maica sfântă de-o-adormit.
Boiţii lin d'aburià,
Maica sfântă de năşteà
Pe fiuţul sfânt şi bun.
Da Jidovii nume-i pun,
Nume-i pun şi îl tot cată
Preste lumea, preste toată,
Ca pre fiuţul să-l taie.
Maica sfântă de plângeà
Şi plângeà, se tânguià,
Şi din graiu aşà grăià:
— Fire-aţi Jidovi blestemaţi
De mine, de fiuţ sfânt,
Să vă'ntindeţi pe pământ
Şi să nu aveţi mormânt!
Pe boiţi de-i alduià
Şi din graiu aşà grăià:
— Fire-aţi voi, boi, alduiţi
De mine, de fiul meu,
Şi de bunul Dumnezeu!
Pe fiuţ luând în braţe,
Tot prin neguri şi prin ceaţă
S'a luat, a alergat
La casa săracului
In capătul satului.
Da săracu o primit
Şi de toate s'o'ngrijit.
Când Jidovii de-o venit,
Tot cătând pe fiuţ sfânt,
Tot să-l afle şi să-l tae,
Saracu din graiu grăiare:
— Dare-ar *Moş Crăciun* să dee
Jidovimea să orbească,
Pe fiuţ să nu-l găsească!
Dumnezeu de o voit
Şi Jidovii de-o orbit,
Pe fiuţ nu l-or găsit.
Maica sfântă-şi cuvântă
Şi din graiu aşà grăià:
— Fire-ai gazdă veselos,
Veselos şi sănătos.
Dumnezeu să-ţi crească pruncii
Şi să-ţi immulţească juncii! (2)

(1) Publicată de Romul Luca în *Gazeta Transilvaniei*, an. LVI. Braşov 1893, No. 286.

(1) Colinde de pe Valea Almaşului, publ. în *Telegraful român*, anul XXXIX. Sibiiu 1891, No. 134.

A patra din Reteag:

Bucurie mare avem
De naşterea Domnului,
De neamul pământului.
Că Christos und' s'a născut?
In paiele grâului,
In florile fânului.
B'acolo nu s'a născut.
Maica sfântă ce-a făcut?
Luatu-s'o,
Dusu-s'o
De la un loc
Pân' la alt loc,
Tot şezând şi odihnind
Şi cu Dumnezeu vorbind.
Se opresc în calea lor
La turişul cailor,
Să nască pe fiul sfânt.
Când fiul sfânt se năşteà,
Caii fearele rodeà,
Maica sfântă le ziceà:
— Fire-aţi voi, cai, blestemaţi
De mine, de Dumnezeu,
Mai tare de fiul meu,
Voi să nu mai aveţi saţ
Numa'n ziua de Ispas
Şi şi-atunci vreme de-un ceas!
Luatu-s'o,
Dusu-s'o
De la un loc
Pân' la alt loc,
Tot şezând şi odihnind
Şi cu Dumnezeu vorbind.
Şi s'opresc în calea lor
La turişul oilor,
Să nască pre fiul sfânt.
Când fiul sfânt se năşteà,
Oile se spărià
Maica sfânt'aşà ziceà:
— Fire-aţi voi, oi, blestemate
De mine, de Dumnezeu,
Mai tare de fiul meu!
Lâna pe voi să nu steà
In tot anul să se ià,
Mielul de sub voi *să peà!* (1)
Luatu-s'o,
Dusu-s'o
Din un loc
Pân' la alt loc,
Tot şezând şi odihnind
Şi cu Dumnezeu vorbind.
La o iesle ajungeà,
Unde boi bătrâni mâncà.
Când fiul sfânt se năşteà,
Boi bătrâni nu mai mâncà.
Maica sfânt'aşa ziceà:
— Fire-aţi, boi, voi alduiţi
Şi să fiţi blagosloviţi
De mine, de Dumnezeu,
Mai tare de fiul meu.
Pân' plugarii vor prânzì,
Voi veţi sta şi odihnì;
Până plugarii-or gustà,
Voi veţi sta şi rumegà,
Până plugarii-or cinà,
Sus la luncă vor ţipà.
Din grădele,
Luminele,
Din pociumbi făclii arzând.
Suflă vântul lin şi lin
Mi-l leagănă chitelin,
Legănuţ
De păltinuţ,
Ploae caldă
Tot îl scaldă! (2)

(1) Să peară.

(2) Publ. de I. Pop Reteganul în *Gazeta poporului*, an. II. Timişoara 1886. No. 51, p. 8.

A cincea din Zerneşti:

Maria sfântă se plimbă,
Se plimbă în sus şi 'n jos,
Că e timpul răcoros,
Şi 'n hainele de argint
Ca să nască fiul sfânt,
Dumnezeu pe-acest pământ.
— Bună seara *Moş Crăciun!*
Lasă-mă 'n nuntru *să tun* (1),
Dă-mi cortel după cuptor,
Ca să nasc un domnişor!
— Zău, cortele nu-ţi pot da,
Du-te 'n grajdul cailor,
Ori în ieslea boilor,
De-i aveà un loc de-a nasce,
S'ai noroc să nasci în pace!
Maria sfântă se luà
In grajd la cai se băgà,
Insă caii tropăiră,
Maria-i afurisiră:
— Staţi voi, cai, nu tropăiţi,
Că durerea mi-o măriţi!
Caii însă nu'ncetà.
Maria sfântă-i blestemà:
— Fire-aţi, cai, afurisiţi
De mine, de Dumnezeu,
De drag fiuleţul meu!
Maria sfântă se luà,
In grajd la boi se băgà:
— Staţi voi, boi, nu rumegaţi,
Că durerea mi-o 'nălţaţi!
Boii atunci ascultară,
Maria le cuvântară:
— Fire-aţi, boi, blagosloviţi
De mine, de Dumnezeu,
De drag fiuleţul meu.
Prin grădele, luminele,
Fân şi pae printre ele! (2)

A şeasea din Valea-Timeşului:

Maica sfântă se preumblă
Domnului Doamne!
Umblà'n sus şi umblă'n jos
Domnului Doamne!
Când e timpul răcoros,
La Crăciun că se duceà
Şi din gur'aşà grăià:
— Bună seara, Moş Crăciun,
Auzit-am că eşti bun,
Dă-mi loc de sălăşluire,
Ca să vă nasc mântuire!
Moş Crăciun sus se sculà
Şi din gur'aşà grăià:
— Eu sălaşu nu-ţi pot da,
Du-te'n grajdul cailor,
Ori în ieslea boilor,
Acolo vei puteà naşte,
S'ai noroc să naşti în pace!
Maica sfânt'atunci plecà
In grajdul cailor intrà.
Dară caii tropotiau
Şi tare că-mi rânchezau.
Maica sfântă greu oftà
Şi din gur'aşà grăià:
— Tăceţi, cai, nu tropotiţi,
Durerea nu mi-o măriţi!
Dar caii n'o ascultau,
Ci mai tare tropotiau.
Maria sfântă greu oftà
Şi din gură-i blestemà:
— Fire-aţi voi, cai, blestemaţi
Să n'aveţi voi nici când saţ
Până'n ziua de 'Nălţare,
Nici atunci îndestulare!
Maria sfânt'atunci plecà,
In ieslea boilor intrà,

(1) Să intru.
(2) *Gazeta Transilvaniei*, an. LVIII. Braşov 1895. No. 279, p. 5.

Dară boii rumegau
Şi în coarne se isbiau.
Maica sfântă greu oftà
Şi din gur'aşà grăià:
— Tăceţi, boi, nu rumegaţi,
Să nasc în pace mă lăsaţi!
Boi 'ndat'o ascultau
Şi mai mult nu rumegau.
Maica sfântă că-mi grăià
Şi boii îi alduià:
— Fire-aţi voi, boi, alduiţi
Şi de oameni mult iubiţi,
De mine, de Dumnezeu
Şi de drag fiuţul meu!
Ceasul se apropià,
Maica sfânt'atunci năşteà.
Mântuire pe pământ,
Loc în raiu ne-a dăruit.
Fire-ai, gasdă, sănătos,
Că ne-ai primit bucuros! (1)

A şeaptea şi ultima, din Zarand:

Maica sfântă-şi purcedeà
Prin pomătul raiului
De-amirosul florilor.
Grele munci o d'ajungeà,
Se luà şi se duceà
La umbră de plopuţ verde
Şi din graiu aşà grăià:
— Stai tu, plop, de-a lopăineà
Să mi-şi nasc un fiuţ sfânt,
Fiuţ sfânt pe-acest pământ!
Plopul sama nu băgà
Şi mai tare lopăià.
Maica sfântă-l blestemà:
— Fire-ai tu, plop, blestemat
De mine, de Dumnezeu,
Mai tare de-un fiu al meu,
Şi tu stare să nu ai
Nici în lin nici în senin!
Maica sfântă-şi purcedeà
Prin pomătul raiului
De-amirosul florilor
Grele munci o d'ajungeà,
Se luà şi se duceà
La grăjduţul cailor
Şi din graiu aşà grăià:
—Staţi voi, cai, de-a rompănirea
Să mi-şi nasc un fiuţ sfânt,
Fiuţ sfânt pe-acest pământ!
Caii sama nu băgà
Şi mai tare rompănià.
Maica sfântă-i blestemà:
— Fire-aţi voi, cai, blestemaţi
De mine, de Dumnezeu,
Mai tare de-un fiu de-al meu,
Şi voi saţ să nu aveţi,
Numa'n ḑiua de Ispas
Şi-atuncea numai un ceas!
Maica sfântă-şi purcedeà
Prin pomătul raiului
De-amirosul florilor.
Grele munci o d'ajungeà.
Se luà şi se duceà
La umbră de *tisă verde*,
Tisă verde cum se vede,
Cleombi în jos că slobozià
Maicei sfinte îi umbrià,
Maica sfânt'o alduià:
— Fire-ai, tisă, alduită
De mine, de Dumneḑeu,
Mai tare de-un fiu de-a meu,
Să fii iarna ca şi vara!...
Maica sfântă-şi purcedeà
Prin pomătul raiului
De-amirosul florilor.

---

(1) Publ. de Maria Drăgan în *Gazeta Transilvaniei*, an. LV. Braşov 1892. No. 282, p. 5.

Grele munci o d'ajungeà,
Se luà şi se duceà
La iesluţa boilor
Şi din graiu aşà grăià:
— Staţi voi, boi, de-a rumegà
Să mi-şi nasc un fiuţ sfânt!
Boii dacă o vedeà,
Inapoi mi se dedeà,
Maicii sfinte-i aburau,
Maicii sfinte-i uşurau,
Maica sfântă-i alduià
Şi din graiu aşà grăià:
— Fire-aţi voi, boi, alduiţi
De mine, de Dumnezeu,
Mai tare de-un fiu de-al meu.
Şi voi, boi, să fiţi sătui
In brăsduţa plugului.
Până plugarul prânzeşte,
Bou'n brasdă odihneşte (1).

12. — In fine din acelaşi isvor, din care au purces colindele Românilor din *Bucovina* şi ale celor din *Transilvania*, cred că au purces şi cele următoare aflătoare la Românii din *Biharia*.

Prima *colindă* din această parte locuită de Români sună precum urmează:

Hoi, cum mai treceau
Şi cum mai mergeau
Do, doi drumărei!
Drumari cine-ar fi?
Una-i Maica sântă,
Unu-i sânt Iosif,
Luà se duceau,
Pân'ce nimeriau
In curţile lui Crăciun
De din sara lui Ajun.
Salaş mi-şi cereà
Şi Crăciun grăià:
— Hoi, ştiei mai şti
Domnul Dumnezeu
Că ei îs salăi!
Ce salaş voiu da,
Că poate le-oiu da
Ieslea boilor,
Grajdul cailor!
Luà se duceà,
Până-şi nimerià
Grajdul cailor.
Pe maic'o lovià
Neşte munci cam grele:
Fiu d'a naştere.
Dar nu-l puteà naşte
D'a frânelor sunet,
D'a cailor tropot.
Şi Maica-şi grăià:
— Hoi, Iosife, *blem* (2)
Caii să-i lăsăm
Şi să-i blestemăm
Şi de Dumnezeu
Şi de fiul meu,
Şi să n'aibă saţ
Până la Ispas,
D'atunci
Nici atunci
Până la judeţ!
Şi voi să purtaţi

(1) Din literatura populară a Zarandului, Valea Brad, publ în *Telegraful român*, an. XXXVII. Sibiiu 1889. No 131.
(2) Blem = să mergem.

Oase păcătoase
Pe spatele voastre!
Luà se duceà,
Până-şi nimerià
Ieslea boilor,
Salaş îşi făceà
Din cum îşi ştià.
Boi-o aburà,
Munci o uşurà,
Pe fiul năşteà
Ca o floriceà,
Maica alduià :
— Fire aţi alduiţi
Şi blagosloviţi
Şi de Dumneḑeu
Şi de fiul meu!
Iar voi s'aveţi saţ
Pe brasdă mergând
Cu gura rumpând!
Crăciun şi grăià
La cei ce-l slujià:
— Eşiţi, slugi, afară
Cei salăi de-asară
Morţi îs ori îs vii!
Slugii că mergeà,
Lucru ce vedeà,
La pământ cădeà:
— Stăpâne Crăciune,
Ce şi-ar poate fi?
Da în casă-i earnă
Şi afară-i vară,
Şi noi că ne-am fost
Din sobe căldoase
Şi din perini groase,
Şi-am fost să perim!
Crăciun nădăià,
Cămări descuià.
Valuri,
Postavuri,
Viguri
Şi giolgiuri,
Şi 'ncă le'ntindeà
La Maic'ajungeà.
Iar Crăciun grăià:
— O eartă-mă, eartă,
Că n'am nadăit
Şi io n'am ştiut,
Că să fiu ştiut
V'aşi fi slobozit
Sobe călduroase
Şi 'ncă perini groase!
Maica îşi grăià:
— Crăciune, te ert
Şi ertat să fii
Şi de Dumnezeu
Şi de fiul meu! (1)

Iar a doua sună aşà:

Treceau calea,
Mergeau, Doamne,
Vr'o doi drumărei,
Doi corinde!
Dar drumarii cine sunt?
Una-i Maica sântă,
Unu-i sânt Iosif,
Unu-i sânt Micoară.
Sara-şi d'înserà
Sus pe drumul mare
Lângă Belserin,
Curţi d'a lui Crăciun.
Maica îşi grăià:
— Ian du-te, Iosife,
La cel sânt Crăciun.
Să ni ceri salaş!
Salaşul cereà,
Din cum îl ştià,

(1) T. Daul, *Colinzi şi cântece poporali.* Arad 1900, p. 18—21.

Iar Crăciun grăià:
— Şti-va Dumnezeu,
Că salăi îs mulţi;
Poate io voiu da
Ieslea boilor,
Grajdul cailor!
Iosif se duceà,
La Maic'ajungeà:
— Haida, haide Maică,
Grajdul cailor,
Ieslea boilor!
Noaptea dintr'o vreme
Pe Maic'o lovià
Nişte munci cam grele.
Rău se hodinià
De tropot de cai,
De sunet de frâne.
Maica iar grăià:
— Ieslea boilor!
Caii să-i lăsăm
Şi să-i blestemăm:
Ei să n'aibă saţ
Num'odată'n an
In zi de Ispas,
Atunci înc'un ceas.
B'apoi se duceà
Ieslea boilor.
Boi-o aburà,
Munci o uşurà,
Luceafăr eşià,
Fiul sânt năşteà.
Crăciun iar grăià:
— Ian du-te, măi, du,
Slugă, tu, d'amu,
Cei salăi de-asară,
Cari nu ne cinară,
Ştiu că-s morţi, nu-s vii!
Sluga se duceà,
Ciuda ce vedeà,
Afară eşià,
Napoi se 'ntorceà
La sântul Crăciun.
Slug'aşà grăià:
— Ce rându-i, stăpâne,
Că afară-i vara
Şi în casă-i earna?
Crăciun nădăià
Şi din somn sărià,
Chei în brânci prindeà,
La cămări mergeà,
D'acolo scoteà
Viguri
De giolgiuri,
Valuri
De postavuri,
Şi mi le 'ntindeà,
La Maic'ajungeà,
Mâna-şi întindeà:
— Da eartă-mă, Maică,
Că eu n'am ştiut,
Că să fiu ştiut,
Că io ţi-aşi fi *vut* da
Casă călduroasă
Şi dulce prinoasă!
Maic'apoi grăià:
— Da ertu-te, ert,
Numai du-te *da* (1)
După soaţa ta!
Iosif iar grăià:
— Da cum oiu aduce,
Că de ochi îi oarbă,
De picioare-i şchioapă,
De mâni îi bolnavă!
Maica iar grăià:
— Ad'o cum i-aduce!
Iosif o aduce.
Domnul *ii* (2) i dede
Doi ochi văzători

(1) Da = dar.
(2) *Ii* = ei.

Şi mâni prinzătoare
Şi picioare
Umblătoare.

Fiul sânt naşte,
Ziua se face (1).

Acestea sunt toate *legendele* despre *Maica Domnului şi Crăciun,* precum şi *colindele*, cari s'au născut din aceste legende, câte le-am putut eu adunà până acuma!

(1) T. Daul, op. cit., p. 26—29.

IV.

MAICA DOMNULUI ŞI TRIF-CEL-NEBUN.

Deşì *Trif*, despre care ne este vorba în capitolul de faţă, cade în aceeaşi zi, în care cade şi *Sf. Trifon*, adecă la 1 Faur sau în *Ajunul Intâmpinării Domnului*, totuşi cred că aceste două numiri nu înseamnă una şi aceeaşi persoană, după cum am presupus înainte de 5 ani (1), ci ele înseamnă două persoane cu totul deosebite una de alta.

Şi eată de ce:

Sf. Trifon, după cum rezultă din descrierea vieţii sale, cuprinsă atât în *Mineiul de pe luna lui Fevruarie* (2), cât şi din *Vieţile Sfinţilor*, traduse din limba rusească (3), s'a născut într'un sat din Frigia, anume *Campsada* (sau Lamsac), în anul 259 de la împărăţia lui *August*, şi a trăit pe timpul împăraţilor romani *Gordian* şi *Filip*, precum şi a eparchului *Acvilin*, în zilele căruia a fost şi martirizat.

Sf. Trif însă sau *Trif-cel-Nebun*, după cum îl mai numesc o samă de Români din Bucovina (4), să fi fost de loc din Ierusalim şi anume, după o samă dintre legendele cari se vor reproduce mai la vale, *unul dintre cei mai mari dirigători ai Ierusalimului*, iar după alte legende un fel de praşcău, care şi-a bătut joc de *Maica Domnului*, pe când aceasta se duceà cu Domnul nostru Is. Chr. la templul din

---

(1) S. Fl. Marian, *Sărbătorile la Români*, vol. I, pag. 239.

(2) Mânăstirea Neamţului, 1846, fila 4.

(3) Mânăstirea Neamţului, 1812, fila 1—5.

(4) S. Fl. Marian, *Sărbătorile la Români*, vol. I, pag. 239; — El. N. Voronca, op. cit., partea IV, p. 949.

Ierusalim, unde aveà să i se cetească rugăciunile de deslegare după 40 de zile de la naşterea Mântuitorului. Deci el s'a născut şi a trăit cu mult mai nainte decât *Sf. Trifon*, şi anume în zilele împăratului roman *August*, când s'a născut şi s'a îmbisericit Domnul nostru Is. Chr.

Sf. Trifon aveà darul facerii de minuni şi al vindecării diferitelor boale, şi cu deosebire o putere excepţională asupra diavolilor.

Trif, din contră, după cum ni-l arată legendele, cari se află în sânul poporului românesc, nu aveà nici unul din aceste daruri, ci el erà un simplu om, ca toţi oamenii, atâta numai că, după unele legende, voind a scăpà pre *Maica Domnului* de prigonirea Jidovilor, s'a făcut nebun, şi din cauza aceasta s'a şi numit el mai pe urmă *Trif-cel-Nebun*, iar după alte legende că şi-a bătut joc de *Maica Domnului*, şi de aceea, lăsându-l *Maica Domnului* să meargă înaintea ei, îi cade numele cu o zi înainte de *Intâmpinarea Domnului*.

Deci atât din cele expuse până aici, cât şi din toate credinţele despre *Sf. Trif*, precum şi din toate datinele Românilor de pretutindene uzitate la 1 Faur (1), rezultă că *Sf. Trif* nu e nici de cum de a sè confundà cu *Sf. Trifon*, ci că aceşti doi sfinţi, dacă într'adevăr amândoi au fost sfinţi şi dacă cel dintâiu nu e cum-và o persoană mitică, sunt de a se deosebì cu totul unul de altul.

Dar să lăsăm de o cam dată deosebirea aceasta la o parte şi să trecem de-a dreptul la legendele despre *Maica Domnului şi Trif-cel-Nebun*, cari le-am putut până acuma adunà şi cari ne spun mai cu deamănuntul de unde şi cine anume a fost *Trif*.

1. — Prima legendă din *Bucovina*, com. Volovăţ, distr. Rădăuţului, sună precum urmează:

«Zice că pe timpul când s'a născut Domnul nostru Is. Chr. erà stăpânitor al Ierusalimului un om cu numele *Trif*.

«Auzind Jidovii şi Păgânii din Ierusalim că *preacurata fecioară Maria* voesce să meargă la 40 de zile cu fiul său Is. Chr. la bi-

(1) S. Fl. Marian, *Sărbătorile la Români*, vol. I, p. 239–246, şi El. N. Voronca, op. cit., partea IV şi V, p. 949--950.

serică ca să i se cetească rugăciunile de deslegare, s'au adunat mai mulţi dintre dânşii la un loc şi s'au sfătuit să-iească înainte, să-i ţie calea, s'o prindă, şi apoi, luându-i pruncul, să-l omoare cu pietre, iar pe dânsa să n'o lase nici de cum să intre în biserică, ci s'o alunge din oraş.

«Şi cum s'au sfătuit, aşà au şi facut:

«Când a sosit timpul ca *Maica Domnului* să meargă cu fiul său la biserică, jidovimea şi păgânimea au luat pietre şi i-au eşit înainte.

«Auzind despre aceasta *Trif*, stăpânitorul Ierusalimului, nu i-a venit la socoteală, şi de aceea în ziua când aveà să meargă *Maica Domnului* la biserică, s'a învălit bine peste tot trupul cu paie şi apoi, eşind afară, a prins a fugì în partea oraşului pe unde ştià el că n'are să treacă *Maica Domnului* cu Is. Chr., şi acolo apoi începu a răcnì şi a strigà cât îl luà gura şi a se da *de-a burda boului* ca un nebun.

«Văzând aceasta jidovii au crezut că stăpânitorul lor a nebunit şi de aceea, uitând ca pământul de *Maica Domnului*, a început care din cotro a alergà după dânsul ca să vadă ce e cu el.

«Tocmai pe atuncea însă trecù şi *Maica Domnului* cu Is. Chr. pe de cea-laltă parte a oraşului, pe unde nu se aflà mai nici un singur jidov, şi se duse cu fiul său de-a dreptul la biserică, unde îl întâmpină dreptul *Simion* şi unde i se cetiră şi ei rugăciunile de deslegare.

«Şi aşà scăpă *Maica Domnului* de jidovimea, care aveà de gând să-l omoare pre Is. Chr., iară pre dânsa s'o alunge cu pietre.

«De atunci înainte au început jidovii de mânie a-l numì pre stăpânitorul oraşului lor *Trif-cel-Nebun* sau *Trif Nebunul*, şi acest nume i-a rămas apoi până în ziua de astăzi.

«Dar fiind că *Trif* prin apucăturile sale a scăpat pre *Maica Domnului* şi pre fiul ei Domnul nostru Is. Chr. din mânile jidovilor, cari aveau de gând ca numai de cât să-i prindă şi să-i ucidă cu pietre, de aceea s'a făcut el mai pe urmă *sfânt*, şi ziua lui i se serbează tot-deauna, în fie-care an, în ziua care premerge *Intâmpinării Domnului.*

«Numele însă de *Trif-cel-Nebun* sau *Trif Nebunul*, care i l-au dat jidovii, când a scăpat el prin nebuniile sale pre *Maica Domnului*, i-a rămas până în ziua de astăzi.» (1)

---

(1) Com. de Ilie şi Ioan Buliga, stud. gimn.; — cf. şi S. Fl. Marian, *Sărbătorile la Români*, vol. I, p. 239.

2. — A doua legendă, tot din *Bucovina*, com. Cireş-Opaiţ, distr. Storojineţului, sună ast-fel:

«Zice că mergând *Maica Domnului* la 40 de zile după naşterea Domnului nostru Is. Chr. la biserică ca să i se cetească rugăciunile de deslegare, s'a întâlnit pe drum cu un om, anume *Trif*, şi întâlnindu-se au mers o bucată bună de loc împreună, şi anume *Maica Domnului* înainte cu fiul său Isus în braţe, iară *Trif* înapoia ei.

«De la un timp însă ce-i plesnì lui *Trif* prin minte ?... să meargă el înainte şi *Maica Domnului* înapoia lui... Şi din pricina aceasta a început a se certà cu *Maica Domnului* şi-ai zice ca să-l lase să meargă el înaintea ei.

«*Maica Domnului* însă nu voì să-l lase, ci-i zise că, de oare-ce ea a mers odată înainte, tot ei i se cuvine să meargă şi mai departe.

«*Trif* însă nu, ci o ţineà a lui, una şi bună, că nu ea, ci el trebue să meargă şi... s'a mântuit!

«Văzând *Maica Domnului* de la un timp că n'are cu cine se înţelege în vorbă, că el numai decât voesce să meargă înaintea ei, s'a supărat pe dânsul şi i-a zis:

— Trif, nebun ce eşti!
Văd că ce vorbeşti,
Nu te mai gândeşti,
Nici nu cumpeneşti,
Ci-a ta o păzeşti.
Mergi dară 'nainte,
Om sărit din minte,
Că eu voiu plecà
In urma ta.

«N'a apucat însă ea bine a rostì cuvintele acestea, şi a-l lăsà să meargă înaintea ei şi eată că Trif îndată a şi *nebunit*, şi de atunci oamenii îi zic *Trif-cel-Nebun* sau *Trif Nebunul*.

«Şi tot de atunci vine că ziua lui cade tot-deauna cu o zi înainte de *Stretenie* sau *Intâmpinarea Domnului*, şi cine lucră în această zi, acela nebuneşte.» (1)

---

(1) Com. de Const. Popescu, stud. gimn ; — apoi din Tereblecea, distr. Siretului, dict. de Irina Bulbuc şi com. de Pavel Scripcaru, stud. gimn.; -- şi din Stroeşti, distr. Sucevei, com. de George Bârtoiu, stud. gimn.; cf. şi S. Fl. Marian, *Sărbătorile la Români*, vol. I, p. 240 ; — El. N. Voronca, op. cit, partea IV şi V, p. 949.

3. — A treia legendă, asemenea din *Bucovina*, com. Zaharești, distr. Sucevei, sună așà:

«La 40 de zile după ce a născut preacurata fecioară Maria pe Is. Chr., merse cu dânsul la molitfă.

«Eată însă că mergând ea pe drum, cât va fi mers, cu fiul său Is. în brațe, dă peste un om, anume *Trifon*, care îmblătià pe arie.

«*Maica Domnului*, cum l-a vĕzut că îmblătește, îi zise:

— «*Trifone!* lasă-te de îmblătit și hai mai bine cu mine la biserică, că azi e ziua mea și mâni e a ta!

«*Trifon* însă nu voì s'o asculte, ci-i răspunse zicând:

— «Las că voiu merge mâni, căci mâni e ziua ta, iar azi îi a mea!

«Văzând *Maica Domnului* că numai de geaba își bate capul cu dânsul, că nu-l poate înduplecà să meargă cu ea, se duse singură.

«Când s'a întors însă *Maica Domnului* de la biserică înapoi și a trecut iarăși pe lângă locuința lui *Trifon*, pe aria acestuia nu se mai află acuma nimică. Dumnezeu adecă a dat un vânt mare și a suflat tot ce a fost pe arie, ast-fel că aceasta rămase goală, ca și când ar fi fost de cine-và măturată.

«Și Dumnezeu a făcut-o aceasta din pricină că *Trifon* n'a voit să asculte de *Maica Domnului*, ci a lucrat în zi de sărbătoare.» (1)

O variantă a acestei legende, tot din *Bucovina*, și anume din com. Roșa, distr. Cernăuțului, sună ast-fel:

«*Trif* a fost nebun.

«Pornind *Maica Domnului* în ziua de *Trif* cu copilul în brațe la biserică, se întâlnește cu *Trif*.

«El îmblătià și zice:

— «Ce picioare albe ai!

«Atunci *Maica Domnului* s'a întors înapoi și i-a zis:

— «*Nebunule!* — și pe loc a rămas nebun.

«Din pricina lui, *Maica Domnului* a doua zi și-a luat molitfă în ziua de *Stratenie* și amintirea aceea o serbăm noi.» (2)

4. — A patra legendă, așișderea din *Bucovina*, com. Stupca, distr. Gura-Homorului, e aceasta:

«Zice că pe când s'a dus *Maica Domnului* cu Is. Chr. la biserică ca să i se cetească rugăciunile de deslegare, a dat peste

(1) Com. de Ioan Grămadă, stud. gimn; — și din Câmpulung, com. de Ilie Piticariu, stud. gimn.

(2) El. N. Voronca, op. cit., partea IV și V, p. 949.

un om anume *Trifon*, stând lângă un tăetor şi tăind lemne.

«*Maica Domnului*, văzând că lucră, i-a zis să se lase de tăiatul lemnelor, ca ziua aceea să fie ziua Domnului, iar ziua următoare să fie ziua lui.

«*Trifon* însă, fiind un om încăpăţânat, îndărătnic şi răutăcios, n'a voit s'o asculte, ci *a tuşit-o* zicându-i:

— «Azi e ziua mea şi mâni va fi şi a Domnului!.

«*Maica Domnului*, văzând că *Trifon*, în loc s'o asculte, îşi bate încă joc de dânsa, *tuşind-o*, s'a supărat şi i-a zis:

— «Dacă ţi-i omenia aşà, apoi, despre mine, fie astăzi ziua ta şi mâni va fi a Domnului!

«Şi cum rostì ea cuvintele acestea nu se duse mai departe, ci se întoarse înapoi.

«Ş de atunci cade ziua lui *Trifon* sau *Trif* tot-deauna nemijlocit înainte de *Intâmpinarea Domnului*, iară *Intâmpinarea Domnului* sau *Stretenia* tot-deauna a doua zi de *Trifon*.» (1)

5. — In fine a cincea şi ultima legendă, din *Bucovina*, com. Corlata, distr. Gura-Homorului, despre *Maica Domnului* şi *Trif* e cea următoare:

«Zice că *Maica Domnului*, pe când umblà încă pe pământ, mergând într'o zi, în cotro se va fi dus, a ajuns pe la înserate într'un sat.

«Iată însă că tocmai atunci, când a ajuns ea în satul acela, afară fulgerà, tunà şi plouà ca din cofă, de să-ţi fi dat cine-và o mie de galbeni, şi totuşi n'ai fi eşit din casă afară, aşà de tare turnà.

«Ce să facă acuma *Maica Domnului?*... In cotro să apuce ea pe o vreme ca aceasta şi încă asupra nopţii?... A umblat ea mai tot satul, că doară ar puteà găsì un loc unde-và să mâe peste noapte, dar de geaba, căci în tot satul nu se vedeà nici măcar o singură lumină de leac arzând.

«Văzând Dumnezeu, care toate le ştie şi le vede, văzând că *Maica Domnului* se munceşte atâta, căutând un loc de mas şi nu aflà, i s'a făcut milă de dânsa şi a îndreptat-o într'un loc unde se mai aflà încă o leacă de lumină.

«Na! o bucurie mai mare ca aceasta nu-i trebuì! Pe loc s'a şi dus într'acolo şi ajungând a început a bate în uşă, şi bate cât bate, dar de geaba că nimeni nu se răspunde din nuntru. Abià

(1) Din Stupca, com. de Const. Căilean, stud. gimn., şi din Plăvălariu, com. de Simeon Bolohan, stud. gimn.

într'un târziu, după ce *Maica Domnului* îşi luă acuma de o nădejde că va mai fi lăsată în nuntru, aude un glas slab şi răguşit de babă întrebând:

— «Cine e acolo şi ce caută într'un aşà târziu de noapte?

«*Maica Domnului* îi spune cine-i şi apoi se roagă ca să-şi facă milă de dânsa şi să-i deà drumul în casă, că şi ea îi va face când-và vr'un bine.

«Atunci baba s'a dus şi i-a deschis uşa, i-a dat drumul în nuntru şi, fiind-că acuma o cunoşteà cine-i, îndată a poftit-o să şeadă şi apoi a căutat ce-và şi de mâncare şi, din norocire, găsind o bucată de mămăligă, i-a dat-o aceea ca s'o mănânce.

«*Maica Domnului*, fiind nu numai foarte ostenită, ci tot odată şi foarte flămândă, nu s'a dat îndărăpt, ci luând mămăliga a mâncat-o toată, aşà goală, cum erà. Iară după ce a mâncat, a întrebat pe babă: ce bine să-i facă pentru că a primit-o pe o aşà vreme în casă şi pentru că a ospătat-o?

«Baba aceea aveà un fecior anume *Trifon*. Şi fiind-că feciorul acela nu erà cu toate doagele, oamenii îi ziceau *Trifon-cel-Nebun*. Deci maica sa, când a auzit că *Maica Domnului* vrea să-i facă un bine, zise că ei nu-i trebue nimică alta, ci numai s'o scape de o beleà, adecă să-l facă pe feciorul ei *Trifon* ca să fie sănătos.

«*Maica Domnului* zise că-l va însănătoşà, numai să-l vadă.

«Baba îl arătă.

«*Maica Domnului* rostì vr'o câte-và cuvinte în taină şi *Trifon* care sta ghemuit într'un ungher şi se uità cu nişte ochi înholbaţi şi turburi la dânsa, îndată a căpătat toate minţile la loc şi s'a făcut sănătos ca toţi sănătoşii, s'a sculat din ungherul unde erà ghemuit, s'a dus la *Maica Domnului*, i-a sărutat mâna, şi apoi s'a pus pe un scăunaş lângă vatra focului.

«După aceasta s'a pus şi *Maica Domnului* pe o laiţă ca să se odihnească, fiind-că erà foarte obosită de drum.

«A doua zi desdimineaţă însă, sculându-se şi mulţumind babei pentru primire, se pornì iarăşi mai departe la drum.

«*Trifon*, care erà acuma cu toate minţile şi care asemenea se sculase, drept recunoştinţă şi mulţumită că *Maica Domnului* l-a vindecat de nebunie, s'a dus cu dânsa ca s'o petreacă. Şi după ce a petrecut-o o bucată bună de loc, s'a întors înapoi acasă.

«Oamenii, cari îl văzură petrecând pe *Maica Domnului* şi-l ştiau că erà nebun şi făceà o mulţime de blasgonii prin sat, nu se puteau destul mirà cum de vine că acuma e sănătos.

«Dar nu numai atâta, după ce i-a fost acuma bine, a ajuns mai pe urmă chiar şi *vornic* în satul acela.» (1)

6. — Legenda, care s'a reprodus mai sus sub No. 5 şi care ne arată cum *a tuşit-o Trif* pre *Maica Domnului*, când mergeà aceasta la templul din Ierusalim ca să i se cetească rugàciunea de deslegare după 40 de zile de la naşterea Domnului nostru Is. Chr. e cunoscută, deşì numai foarte pe scurt, nu numai Românilor din *Bucovina*, ci şi celor din *Moldova*.

Iată cum istorisesc aceştia întâmplarea, despre care ne e vorba:

«La 40 de zile, când se duceà *Maica Domnului* la biserică ca să-şi ieà moliftă, *Sf. Trif*, care călătorià cu dânsa, *a tuşit-o*, şi *Maica Domnului* s'a întors şi a zis:

— «Fie ziua ta azi, că a mea va fi mâne!

«Şi rostind cuvintele acestea s'a întors indărăt şi nu s'a dus în ziua aceea la moliftă, ci abià a doua zi!

«De aceea e întâiu *Trif* şi apoi *Intâmpinarea Domnului.*» (2)

Alţi Români, tot din *Moldova*, istorisesc întâmplarea aceasta foarte pe scurt ast-fel:

«Zice că mergeà *Stratenia* pe drum şi *Trif* mergeà după dânsa *şi-a tuşit-o,* doară s'ar înturnà, s'o vadă cine-i.

«Ea atunci s'a întors să vadă cine i-a tuşit în urmă şi i-a zis:

— «Dar fie astăzi ziua ta şi mâni va fi a mea!» (3)

---

(1) Com. de Cornelie Velehorschi, stud. gimn.

(2) S. Fl. Marian, *Sărbătorile la Români*, vol. I, p. 241—242.

(3) El. N. Voronca, op. cit., partea IV şi V, p. 949.

V.

FUGA MAICII DOMNULUI LA EGIPT.

Sfânta scriptură ne spune că, după ce s'a născut Domnul nostru Isus Christos în Vifleemul Iudeii, se duseră câţi-và *Magi* de la răsărit la Ierusalim şi, cum ajunseră la starea locului, întrebară zicând:

— «Unde este nou născutul împărat al Iudeilor? căci noi am văzut steaua sa la răsărit, şi am venit să ne închinăm lui.»

Auzindu-le acestea împăratul *Irod*, s'a turburat, şi tot Ierusalimul cu dânsul. Şi adunând pre toţi archiereii şi cărturarii poporului, i-a întrebat:

— «Unde este să se nască Christos?»

Iar ei zis-au lui:

— «In Vifleemul Iudeii, căci aşà s'a scris prin profetul: «Şi tu Vifleeme, în pământul Iudeii, nici de cum nu eşti mai «mic între Domnii lui Iuda; căci din tine va eşì conducător, «care va paşte pe poporul meu Israel!»

Atunci *Irod*, chemând pe *Magi* într'ascuns, a cercetat cu de-amăruntul de la dânşii despre timpul, în care s'a arătat steaua. Şi trimiţându-i la Vifleem, a zis:

— «Mergeţi şi cercetaţi cu de-amăruntul despre prunc; şi dacă veţi aflà, spuneţi-mi, ca şi eu să merg să mă închin lui!»

Iar ei ascultând pre împăratul s'au dus; şi iacă steaua, pre care o văzuseră la răsărit, mergeà înaintea lor, până ce a ajuns şi s'a oprit asupra locului unde erà pruncul. Şi văzând steaua s'au bucurat cu bucurie foarte mare. Şi in-

trând în casă, au văzut pe pruncul cu *Maria*, muma lui; şi căzând în genunchi se închinară lui; şi deschizându-şi comorile, au adus lui daruri: aur, smirnă şi tămâie. Şi luând ştire prin vis ca să nu se întoarcă la *Irod*, pe altă cale s'au dus la ţara lor.

Iar după ce s'au dus *Magii*, iacă îngerul Domnului s'a arătat lui *Iosif* în vis, zicând:

— «Scoală-te, şi iea pruncul şi pe mama lui şi fugi la *Egipt* şi rămâi acolo până îţi voiu zice, căci *Irod* va să caute pruncul şi să-l peardă!»

Deci *Iosif* sculându-se a luat pruncul şi pre muma lui noaptea, şi s'a dus la *Egipt*. Şi a rămas acolo până la moartea lui *Irod*, ca să se plinească ceea ce s'a zis de Domnul prin profetul care zice: «din Egipt am chemat pre fiul meu.»

Atunci *Irod*, văzând că s'a batjocorit de către *Magi*, s'a mâniat foarte tare, şi a trimis să se omoare toţi pruncii, cari erau în Vifleem şi în toate hotarele lui, de doi ani şi mai în jos, după timpul pre care l-a întrebat de la *Magi*.

Atunci s'a împlinit ceea ce s'a zis prin profetul *Irimie*, care zice: «Glas în Rama s'a auzit, plângere şi tânguire şi bocet mult, Rachil plângând pre copiii săi şi nu voià să se mângâie, pentru că nu sunt.»

Iară după ce a murit *Irod*, iacă îngerul Domnului s'a arătat în vis lui *Iosif* în Egipt şi i-a zis:

— «Scoală-te, şi iea pruncul şi pe mama lui, şi du-te în pământul lui Israil, că a murit cel ce a căutat viaţa pruncului!»

Atunci s'a sculat şi a luat pruncul şi pre mama lui, şi a mers în pământul lui Israil. Dară auzind că *Archelau* domneşte în Iudea în locul lui *Irod*, părintele său, s'a temut să meargă acolo; iar luând ştire în vis s'a dus în părţile Galileei. Şi mergând a locuit în cetatea ce se numeşte *Nazaret*, ca să se împlinească ceea ce s'a prezis prin profeţi: «*Nazarinean* se va chemà.» (1)

Aceste date ale sfintei scripturi şi mai cu seamă cele din urmă, în cari e vorba despre tăierea pruncilor la porunca lui *Irod* şi despre fuga lui *Iosif*, a *Maicii Domnului* şi a lui *Isus Christos* la Egipt, au dat în decursul timpului naş-

(1) Evang. Mateiu, c. II.

tere mai multor legende despre *Fuga Maicii Domnului la Egipt* de frica lui *Irod* care, temându-se ca să nu i se iea domnia, voì să peardă pe Domnul nostru Is. Chr.

Iar legendele, câte le-am putut eu până acuma adunà, şi anume de la Românii din *Bucovina*, sunt acestea:

1. — Prima legendă:

«Auzind împăratul *Irod* că s'a născut Domnul nostru Is. Chr. şi temându-se de dânsul ca nu cum-và mai pe urmă, crescând mare, să-l răstoarne de pe tron şi să-i ieà domnia, a poruncit ostaşilor săi ca să tae pre toţi pruncii cei mici de la doi ani în jos, cugetând în mintea sa că-l vor aflà şi-l vor tăià şi pre *Isus*.

«De geaba i-a fost însă toată vărsarea cea mare de sânge nevinovat, căci *Maica Domnului*, prinzând veste despre această poruncă neaşteptată, a părăsit pe *Crăciun*, în grajdul căruia a născut ea pe Domnul nostru Is. Christos, şi luându-l pre acesta în braţe, a fugit cu dânsul de acolo.

«Părăsind ea pe *Crăciun* şi mergând pe drum, cât timp va fi mers şi pe unde va fi mers, eată că se întâlneşte cu *Lisaveta*, maica lui *Ioan Botezătorul*, care fugià de frica lui *Irod* cu fiul său *Ioan* în braţe, şi al cărei fiu erà cu şease luni mai mare decât Isus Christos.

«Şi acuma, după ce s'a întâlnit ea cu *Lisaveta*, s'au întovărăşit amândouă şi mergând mai departe împreună, au ajuns până la o măgură, şi pe măgura aceea au început apoi a se urcà la deal.

«Şi cum fugiau ele amândouă cu copiii în braţe, urcându-se cu mare greu la deal, au ajuns pe o a treia femee, care asemenea fugià de frica lui *Irod* şi care aveà în braţe, nu unul, ca dânsele, ci doi copii de-a gemenea.

«Şi fugind ele acuma tustrele până la mijlocul măgurii şi neputând mai departe fugì de obosite ce erau, s'au oprit locului şi, punându-se jos ca să se odihnească, au început a vorbì câte de toate între olaltă. Şi din vorbă în vorbă zise *Maica Domnului* către femeia cea cu doi copii:

— «Greu trebue să-ţi fie dumitale a duce doi copii în braţe. Dar şi mai greu încă cred că trebue să-ţi fie a-i aplecà pe amândoi?

— «Greu, greu de tot! dar... ce e de făcut?... Vrând nevrând trebue să mă împac cu ceea ce mi-a fost şi-mi este de la Dumnezeu împărţit! — răspunse femeia.

«*Maica Domnului*, făcându-i-se milă de dânsa, zise mai departe:

— «Dă-mi mie pe unul dintre dânşii să-i dau eu ţâţă de supt!

«Femeia nu se puse de pricină. Din protivă luă cu cea mai mare bucurie pre unul dintre copiii sái şi, fără să ştie că femeia care-i cere copilul e *Maica Domnului*, i-l dete ca să-l aplece.

«*Maica Domnului*, luând copilul, îi dete de supt, până ce s'a săturat bine, apoi îl întoarse maicii sale înapoi.

«După aceasta, sculându-se tustrele de jos, se porniră iarăşi mai departe şi se suiră până pe vârful măgurii.

«Acolo, în *pustiu*, petrecură ele apoi un timp mai îndelungat, până ce a murit *Irod*, ucigaşul de prunci, precum şi toţi ceialalţi ce-l căutau pre Is. Chr., cu scop ca să-l afle şi să-l omoare. După aceea s'au întors înapoi la Vifleem.

«Cei doi copii ai femeii celei străine, care a fugit şi a petrecut împreună cu *Maica Domnului* şi cu *Lisaveta* în pustietate, după ce au crescut mari, au fost amândoi *tâlhari*.

«Iar când a fost Domnul nostru Is. Chr. prins de Jidovi şi muncit, tocmai între aceşti doi fraţi tâlhari a fost răstignit. Şi cel ce n'a supt ţâţă de la *Maica Domnului* zise către Is. Chr., când se află acesta pe cruce:

— «Dacă eşti tu cu adevărat Christos, mântueşte-te pre tine şi pre noi!

«Celă-lalt însă, care a supt ţâţă de la *Maica Domnului*, auzind cuvintele acestea, s'a supărat pe frate-seu şi i-a zis:

— «Măi! ce vorbeşti tu cuvinte de osândă, că noi pentru purtarea şi vina noastră suntem răstigniţi, că multe şi foarte mari rele am făcut, iară acesta este sânge nevinovat, răstignit pe nedreptate între noi, căci el pentru a noastră vină s'a răstignit ca să ne rescumpere din mâna vrăşmaşului!

«Şi apoi întorcându-se cu faţa către Is. Chr. zise:

— «Pomeneşte-mă, Doamne, când vei venì întru împărăţia ta!

«Iară Is. Chr. i-a zis:

— «Tu astăzi încă vei fi cu mine în raiu, căci cu limba ta raiul l-ai deschis!» (1)

2. — A doua legendă:

«Când a dat împăratul *Irod* poruncă ostaşilor săi ca să ucidă pre toţi pruncii de la doi ani în jos, cugetând că-l vor aflà şi pe Isus Chr. printre dânşii şi-l vor ucide şi pre el, atunci *Maica Domnului*, ascultând de îngerul care i s'a arătat în vis şi-i spuse să fugă din Palestina, luă pe fiul său Isus şi fugì cu dânsul la Egipet.

(1) Din Todereşti, dict. de Nechifor Grigorean.

«Eată însă că, mergând ea călare pe o asină și ținând pe Domnul nostru Is. Chr. în brațe, se întâlnește de odată cu mai mulți ostași de ai lui *Irod*.

«Ostașii, cum o văzură, o opriră locului și o întrebară: ce are ea în brațe?

«*Maica Domnului* ce să le răspundă în grabă? . . . . zice că are *grâu*.

«Ostașii însă nu voiră să crează și de aceea ziseră ca să le arăte.

«Atunci *Maica Domnului*, vrând nevrând, le arătă, și întru adevăr că nu erà alta, ci grâu curat, pentru că Domnul nostru Is. Chr., cum a spus Maica sa ostașilor că are grâu în brațe, îndată s'a și prefăcut prin puterea lui cea dumnezeească în grâu.

«Ostașii, văzând că nu are nimic alta, ci numai grâu, îi deteră drumul să meargă mai departe.

«Și așà scăpă *Maica Domnului* cu Is. Chr. și cu *Iosif*, care asemenea călătorià cu dânșii, din primejdia cea dintâi.

«Dar ea nu avù numai pe aceasta, ci mai avù încă multe alte primejdii să întâmpine.

«Așà, calătorind ea mai departe, cât loc va fi călătorit, se întâlnì cu *Iuda Iscarioteanul*, apostolul cel fără de lege, care l-a vândut mai pe urmă pe Is. Chr.

«*Maica Domnului*, care abià scăpase cu obraz curat de ostașii lui *Irod*, văzând acuma că iarăși se întâlnește cu un israiltean, începù a tremurà ca varga de frică, ca nu cum-và acesta să-i facă vre-un rău.

«Și într'adevăr că *Iuda*, cum dete cu ochii de dânsa, o și întrebă ca și soldații lui *Irod*, ce are în brațe.

— «*Smochine!* — răspunse *Maica Domnului*, și dete să plece mai departe.

«Insă *Iuda*, văzând că are o legătură așà de mare și nevenindu-i a crede c'ar fi într'însa smochine, o reținù și se uită singur ca să se încredințeze ori de întru adevăr e așà cum i s'a spus, ori nu. Și aflând numai smochine, după cum îi spuse *Maica Domnului*, căci de astă dată Domnul nostru Is. Chr. se prefăcuse în smochine, o lăsă în pace și se duse în treabă-și.

«Călătorind după aceasta *Maica Domnului* mai departe, se întâlnì cu un *lemnar*, care asemenea erà israiltean. Și întrebând-o și acesta ce are ea în brațe, *Maica Domnului* îi răspunse că are *orez*.

«*Lemnarul*, uitându-se în legătură și văzând că întru adevăr are *orez*, nu zise mai mult nimică, ci se duse încotro erà îndreptat.

«Și acest *lemnar* i-a făcut Domnului nostru Is. Chr. mai pe

urmă crucea pe care a fost el răstignit pentru ertarea păcatelor noastre.

«După amiazi, călătorind *Maica Domnului* mai departe, s'a întâlnit c'un *covaciu.* Şi acesta încă a întrebat-o, ce are în braţe.

«*Maica Domnului* îi răspunse că are *tămâe.*

«Uitându-se *covaciul* în legătură şi văzând că e tămâe, nu zise mai mult nimică, ci plecă mai departe, căci şi el erà ca şi ceilalţi din *Ierusalim.*

«Acest *covaciu* a făcut cuiele cu cari a fost Domnul nostru Is. Chr. răstignit pe cruce.

«Plecând covaciul, plecă şi *Maica Domnului* mai departe şi se întâlnì acuma cu un alt om din Ierusalim, care asemenea întrebă ce are ea în legătura ce o duce în braţe.

— «*Piper!* — răspunse *Maica Domnului.* Şi omul se încredinţă că întru adevăr e *piper*, pentru că Domnul nostru Is. Chr. se prefăcuse de astă dată în *piper.*

«Iar omul acesta a fost mai pe urmă acela, care înainte de răstignire i-a dat o palmă Domnului nostru Is. Chr., când se aflà acesta dinaintea archiereului *Caiafa.*

«Scăpând şi de acesta şi călătorind *Maica Domnului* mai departe, se întâlnì în sfârşit de către seară cu mai mulţi Jidovi de odată, cari veniau hălăcăind din ţarină de la lucru, căci bag-seamă pe vremea aceea Jidovii nu trăiau, ca acuma, numai din munca şi sudoarea altora, ci lucrau şi ei la câmp ca şi noi.

«Aceştia, cum văzură pre *Iosif* şi pre *Maica Domnului* cu Is. Chr. în braţe, deauna îi şi opriră locului şi întrebară pre preacurata fecioară Maria, ce duce în legătura din braţe.

— «*Poame de finic!* — răspunse *Maica Domnului* înverşunată, văzând că necontenit se întâlneşte când cu unul când cu altul şi fie-care pare că anume o tot întreabă ce are în legătura din braţe.

«Dar cu Jidovii aceştia se sfârşì şirul întrebărilor şi aşà scăpă apoi şi ea prin puterea fiului său, Domnul nostru Is. Chr. din toate primejdiile ce le întâmpină ea în decursul călătoriei sale şi aşà ajunseră toţi trei teferi la Egipet.» (1)

3 — A treia legendă:

«Zice că pe când fugià *Maica Domnului* cu fiul său la Egipet, de frica lui *Irod* care poruncise ostaşilor săi ca să-l caute pre

---

(1) Din Bosanci, dict. de Simeon Barbă, agricultor, şi com. la 13 Prier 1887 de Dorimidont Tĕutul, stud. gimn.

Is. Chr. şi să-l omoare, trecù din întâmplare pe lângă un om care semână grâu, şi necunoscând drumul care duceà la Egipet, îl rugă pe omul acela ca să i-l arate.

«Omul, fără a o întrebà de unde-i, cum se cheamă şi ce treabă are la Egipet, îi arătă cu cea mai mare bună-voinţă drumul dorit.

«*Maica Domnului*, mulţumindu-i şi binecuvântându-i dimpreună cu fiul său sămânţa pentru binele ce i-a făcut, călătorì mai departe.

«Iată însă că nu mult după aceasta trecură pe acolo şi prigonitorii lui Is. Şi cum ajunseră la omul cel ce semănà grâu, se opriră şi ei şi-l întrebară, de n'a văzut cum-và pre *Maica preacurată* cu fiul său în braţe trecând pe acolo.

— «Ce-i drept, nu-i păcat! — răspunse semănătorul, — eu am văzut o femee c'un prunc mic în braţe trecând pe aicea, dar atunci când am văzut-o eu *grâul erà mic,* iar acum, după cum vedeţi şi d-voastră singuri, e mare.

«Şi într'adevăr că aşà şi erà. Semănătorul nu minţise. Căci binecuvântând *Maica preacurată* şi cu fiul său Is. Chr. grâul omului, acesta crescù văzând cu ochii ast-fel că, pe când sosiră prigonitorii lui pe acolo, grâul erà acuma hăt mare.

«Prigonitorii Domnului, neînţelegând rostul cuvintelor rostite de semănător şi neştiind de când a crescut grâul său aşà de mare, nu merseră mai departe, ci se întoarse îndărăpt de unde au venit, lăsând pe *Maica Domnului* în pace.

«Şi de atunci, de când a binecuvântat *Maica Domnului* şi cu fiul său Domnul nostru Is. Chr. grâul semănătorului, care i-a arătat drumul spre Egipet, este datină de a se pune, spre aducere aminte de această întâmplare minunată, grâu pe masă în *ajunul Naşterii Domnului* sau al *Crăciunului* şi în *ajunul Botezului Domnului.* Inaintea celor-lalte sărbători însă, fie acelea ori şi cât de mari şi însemnate, nu este datină de a se pune grâu pe masă.» (1)

O variantă scurtă a acestei legende sună precum urmează:

«*Maica Domnului* erà fată de împărat.

«Când a purces grea din *Sfântul Duh,* tatăl ei n'a crezut-o şi a chemat pe toţi domnii cei mari la sesie şi a dat la fie-care câte o bucată de lemn de păduret uscat în gură; la care va înfrunzi, acela i-a făcut copilul. Ea aveà un unchiaş şi la nimeni n'a înfrunzit, numai la el îndată a slobozit lemnul frunze şi floare.

---

(1) Din Frătăuţul-vechiu, distr. Rădăuţului, dict. de Varvara Vataman, şi com. de Laurenţiu Vataman, stud. gimn.

«*Maica Domnului* s'a ascuns într'o peşteră ca să n'o găsească jidanii, şi acolo a născut.

«La ea s'a coborât soarele, luna şi stelele şi au venit la rodini.

«Da un cioban erà aproape şi a văzut toate acestea. El a alergat toată ziua după un mieluţ şi cum l-a prins, l-a adus *Maicii Domnului.*

«De aceea se vede pe icoană lângă Is. Chr. un mieluţ.

«Pe urmă a fugit *Maica Domnului* cu copilul, până ce a ajuns la un om care arà.

«Dumnezeu a dat că *grâul* în ziua aceea s'a copt, şi când au venit jidanii să întrebe, omul le-a spus că a trecut pe acolo când semănà şi jidanii s'au întors, iar *Maica Domnului* a scăpat.» (1)

O altă variantă a acestei legende sună ast-fel:

«Faţa lui Christos e pe grâu de atuncea, când fugià *Maica Domnului* cu dânsul de jidani...

«Fugind Domnul Christos a ajuns pe lângă un om ce semănà grâu, dar nu ştià să-i zică grâului pe nume.

— «Ce sameni acolo? — îi zise Domnul Christos.

— «Ia nişte pâne!

— «Acela e *grâu,* să ştii că ast-fel se cheamă, sileşte-te de grabă şi mergi acasă de adă seceri, căci îndată va fi copt!

«Omul a ascultat, şi când au venit jidanii pe la amiază-zi grâul erà copt, l-au găsit pe om secerând.

— «N'ai văzut un om fugind pe aicea?

— «Ba l-am văzut!

— «De mult?

— «Pe când semănam grâul acesta!

— «Ei apoi cine ştie unde va fi!

«Şi s'au întors înapoi.

«Şi de atunci stă pe grâu scrisă faţa Domnului Christos.» (2)

4. — A patra legendă:

«*Maica Domnului* erà tare fără păcat şi credeà în Dumnezeu; ea erà slugă la alt jidan, erà fata lui David.

«La dânsa umblà feciorul lui *Crăciun* şi vrea s'o ieà. Odată a venit el la dânsa cu o alămâe în buzunar.

(1) El. N. Voronca, op. cit., p. 44—45.

(2) El. N. Voronca, op. cit., p. 132.

— «Ce ai în buzunar? — i-a zis *Maica Domnului* — dă-mi să miros, că tare frumos miroase!

«Şi cum a mirosit, a purces grea din Duhul sfânt.

«Domnul Christos, când erà *Maica Domnului* grea, vorbià din pântece şi ea ştià că are sa fie Dumnezeu, de aceea s'a ascuns de jidani când o căutau.

«Da între jidanii lui *Iuda* (dracului) se auziau vorbe că are să vie un împărat nou şi ei cunoşteau din stele că s'a născut. Ei au trimis să-l caute şi să omoare pre toţi copiii, doar îl vor omorâ şi pe Christos.

«*Maica Domnului* l-a ascuns în ieslele oilor, dar berbecii au zis :

— «Care sunteţi cu lapte hrăniţi-l şi care sunteţi sterpe încălziţi-l!

«Când s'a născut Christos, cu păr de aur, îndată s'a luminat şi pe loc a început a vorbì — mă rog doară e Dumnezeu.

«Oiţele l-au hrănit şi l-au încălzit, şi când a venit mă-sa, l-a întrebat:

— «Cum ţi-i, dragul mamei?

— «Bine! Da cum se cheamă dobitoacele astea?

— «Oi!

— «Blagoslovite să fie şi sfinţit să fie fruptul lor!

— «Şi de atunci se sfinţeşte de Paşti caşul.

— «Pe urmă l-a dus *Maica Domnului* la porci, de l-au ascuns.

«Porcii l-au încălzit şi l-au hrănit.

«Când a venit *Maica Domnului*, Domnul Chr. a întrebat-o:

— «Da dobitoacele astea, mamă, cum se cheamă?

— «*Porci!*

— «Apoi blagoslovită să fie carnea de pe dânşii, şi să se îndulcească oamenii cu ea!

«De atunci se taie porcii de *Crăciun.*

«S'a dus la vaci, iar aşà l-au încălzit şi l-au hrănit şi iar aşà a întrebat-o pe mă-sa:

— «Da dobitoacele astea mari, cu coarne, cum se cheamă?

— «*Vite!*

— «Să fie blagoslovite şi ele şi din pielea lor să se facă ciobote!

— «S'a ascuns la cai. Dar caii au ros tot fânul de pe dânsul, cât pe acì erau să-l găsească jidanii.

«Vine mă-sa şi-l iea. Da Domnul Christos întreabă:

— «Da aeste ce-s?

— «Aceştia sunt *cai*, dragul mamei!

— «Să nu se mai sature! — a zis Dumnezeu — şi carnea lor să o mănânce cânii şi pasările!
«Şi chiar aşà e!» (1)

5. — A cincea legendă:

«Pe când umblà *Maica Domnului* cu Domnul Christos mic, fugare, de frica jidanilor, s'a întâmplat că a ajuns într'o pădure la casa unor tâlhari, 12 de toţi.

«Aceşti tâlhari aveau o femee, care şi ea aveà doi copii; pe unul îl născuse demineaţa şi se chemà *Vargălată* sau *Vărgat*, şi pe altul sara, acestuia îi pusese numele *Sara*.

«*Vargălată* erà plin de tot de bube şi când aveau să vie tâlharii acasă, aşà de tare ţipà, că-ţi erà groază.

«*Maica Domnului*, cum scăldà femeia copilul, îndată ce l-a scos, l-a pus pe al ei, pe Domnul Christos în scăldătoare, în loc.

— «Vai de mine, femee bună, ce faci! Nu destul mă chinuesc eu zi şi noapte cu copilul meu, vrei să se umple şi al tău!

— «Lasă nu te teme, că nu s'a umpleà! — a zis *Maica Domnului.*

«Dar ce minune! *Vărgat*, cum l-a înfăşat mă-sa, când l-a scos din scăldătoare, a adormit.

«Mă-sa gândià că poate-i mort, ştià că îndată au să vie tâlharii şi el nu ţipà. Iea şi-l desfaşă, dar trupul lui erà taftă de curat. A lăsat copilul să doarmă şi a alergat să le easă lor înainte, spuindu-le că este la dânşii o femee cu copil mic, să nu-i facă nimic, că eată ce minune a făcut cu copilul lor.

— «Bine că ni l-au lecuit pe al nostru, n'ai grijă, nu-i vom zice nimic! — au răspuns ei.

«*Maica Domnului* a doua zi s'a sculat şi a plecat.

«Domnul Christos a crescut mare şi Jidanii l-au prins şi l-au pus pe cruce între doi tâlhari.

— «Dacă eşti tu Dumnezeu, poţi să te scapi! — a zis unul dintre tâlhari Domnului Christos.

— «Tu nu vorbì! — a zis cel din dreapta, — căci nu eşti vrednic să judeci sângele acesta curat!

«După ce l-au pus în groapă, a trimis Dumnezeu pe îngerul *Vargălată* ca să ridice piatra de pe mormântul Domnului Christos, cufundată de 7.000 de stânjeni.

«Domnul Christos a eşit şi aducându-şi aminte de cei doi tovarăşi ai lui, cei doi copii *Sara* şi *Vargălată*, a cerut lui Dum-

(1) El. N. Voronca, op. cit., p. 39—40.

nezeu să-i dee, ca să-i fie lui apostoli. Apoi s'a dus Domnul Christos, de a sfărâmat lăcăţile iadului ca să deà drumul sufletelor ce se chinuiau.

«Umblând ei împreună, *Sara* l-a vândut pre Domnul Christos, de l-au muncit.

«Domnul Christos şi a doua oară a înviat, dar pe neprietenul său *Sara* l-a legat şi până la sfârşitul lumii va sta în lanţuri; şi el e *Luna*, ce umblă noaptea pe cer, remâindu-i tovarăş numai îngerul *Vargălată* sau *Vàrgat*, ce s'a născut dimineaţa şi care e *Sfântul Soare.*» (1)

6. — A şeasea şi ultima legendă din *Bucovina* e aceasta:

«Au fost nişte oameni şi aveau un băiat, îl chemă *Mediaş*.

«Copilul cela erà de mic desmierdat şi nu-l puneau părinţii la nimic.

«De atunci de la copilul acela au luat părinţii învăţătură, ca să dee frică la copii până sunt mici, căci dacă sunt mari nu ascultă.

«Băiatul acela, când erà de 7 ani, a mers în grădină şi a rupt un băţ, un ciomag de măr, l-a dus acasă şi l-a pus în pod.

«Când erà acuma flăcău mare, părinţii îl proboziau că de ce a făcut ceea şi ceea şi de ce nu lucrează. Da el a mers în pod, a luat măciuca şi i-a omorât; apoi a pornit cu ciomagul în spate în pădure şi s'a făcut hoţ, prindeà oamenii, îi ucideà şi le luà avutul. In pădure a prins şi o femee şi şi-a făcut-o femeia lui, cu care a avut doi copii de-a gemenea.

«*Maica Domnului* de abià născuse pe Domnul Christos, trece pe acolo şi se opreşte peste noapte să doarmă acolo.

«Femeia, cum a văzut-o, s'a spăriat.

— «Du-te de aice femee, că am un bărbat rău, că pe cine vede omoară!

— «Eu nu mă tem! — zice *Maica Domnului* — că mă va omorâ!

«Dar până atunci copiii nu se scăldau, şi copiii femeei de casă erau tot trupul o rană.

«*Maica Domnului* a cerut o albiuţă să-şi scalde copilul ei.

«Dacă a văzut femeia, şi-a vârât după Domnul Christos şi pe copiii săi şi i-a scos curaţi, sănătoşi.

«Pe cel mai mare Domnul Christos l-a luat de ajutor, apostol

(1) El. N. Voronca, op. cit, p. 324—325; — comp. şi legenda: *Haman şi Domnul Is. Christos* de la p. 322—324 şi mai ales partea finală.

şi când a fost să facă cina cea de taină, i-a dat trei arginţi să cumpere pâne.

«El a mers în târg, a mâncat şi a băut paralele şi amù nu aveà cu ce cumpărà... A luat şi l-a vândut pe Domnul Christos pentru 3 arginţi la jidani şi a cumpărat ce a trebuit. Apoi sara la cină l-a şters pe Domnul Christos pe picioare şi jidanii l-au cunoscut şi l-au luat să-l muncească.

«*Mediaş* bătrânul a ucis mulţi ani oameni. Odată a prins un preot şi a vrut să-l omoare, dar preotul i-a spus că mai bine să se lase să-l spoveduească şi să-i deà canon pentru ertarea păcatelor, căci e bătrân şi-i vine vremea să moară.

«*Mediaş* de spovedanie şi de celea ce-i spuneà preotul nu ştià, l-a ascultat şi s'a spoveduit.

«Preotul îi spuse că băţul acela de măr, cu care a ucis, să-l înfigă în pământ şi să care apă cu gura pe coate şi pe genunchi, să-l ude, până va înfrunzì şi va face mere.

«*Mediaş* l-a ascultat. Mărul a slobozit frunze şi a făcut mere.

«La un timp trece preotul acela cu trăsura pe aproape şi-i vine mirosul de la mere. Trimite pe vizitiu să vadă de sunt unde-và în adevăr.

«Acù *Mediaş* erà bătrân tare, cămeşă nu mai aveà pe trup şi păr crescuse pe el.

«Vizitiul văzându-l s'a spăriat şi a mers de a spus stăpânului său.

«Preotul şi-a adus aminte şi văzându-l, l-a cunoscut. I-a zis să se scoale, dar nu puteà.

— «Scutură dar, cum poţi, mărul!

«El a scuturat.

«Toate merele au picat, numai două nu.

«Toate păcatele îi erau ertate, pe câţi oameni i-a fost omorât, numai pentru tată şi mamă n'a fost ertat.

«L-a mai spoveduit odată şi i-a zis să mai scuture. Au picat şi acelea. Acuma erà deplin ertat şi îndată s'a răsipit ca colbul înaintea preotului.» (1)

7. — O legendă din *Transilvania*, şi anume din Fecheteile Mădăraşului, tratează asemenea despre *Fuga Maicii Domnului la Egipet*, însă se deosebeşte foarte mult de cele din *Bucovina*, reproduse în şirele de până aicea, atât în

---

(1) El. N. Voronca, op. cit., p. 325—326.

privinţa cuprinsului cât şi a formei, fiind de la început şi până la sfârşit în versuri; ea sună precum urmează:

Când câmpii înverzià,
Când florile înflorià,
Maică sfântă îmi pornià
Cu fiul său
Şi-a lui Dumnezeu
Şi-mi mereà
Şi se duceà
Pe drumuri tinoase,
Pe drumuri sbruşioase,
De te sdruncinai la oase.
Şi mi-o drumărit,
Până mi-o sosit
La *Iuăn-cel-sfânt.*
Sfânt Iuăn
Sântion
Cum îi vedeà,
Ca focu înroşià
Şi mi-i cuprindeà
Şi mi-i îmbià
Să stee
Să le dee
Miere din stupină,
Poame din grădină.
Maica sfântă îl privià
Şi din gur'aşà-i ziceà:
— Ioane
Sântioane!
Noi n'am pornit
La drumărit
Ca să stăm
Şi să mâncăm
Miere din stupină,
Poame din grădină.
Fără am pornit
La drumărit
Cu fiul cel sfânt
De rele să-l feresc,
De Jidovi să-l păzesc,
Că ei s'or sfătuit,
Că de cu sară
Să mi-l omoară.
Io, cum am auzit
De la îngerul cel sfânt,
La tine-am venit
Ca să vii şi să ne duci
Noaptea prin lunci,
Ziua pe drumuri lungi,
Noaptea pe întunecat
Ca şi ziua pe luminat,
Ca pe fiul sfânt să-l văd scăpat.
Că mi-i frică,
Că de l-or găsì,
L-or omorâ,
De l-or aflà,
L-or împuşcà
Ori l-or săgetà
Cu săgeată de argint
Ca să moară mai curând!
Iar *Iuăn*
Sântion
Grăià
Şi ziceà:
— Vai, Maică sfântă
Preacurată!
Tare nu te supărà,
Că eu veste-am auzit
Că pe fiul tău l-o răstignit,
Şi cum îl răstignià
Ingerii plângeà,
Stelele picà,
Cerul se despicà,
Soarele se întunecà,
Luna în sânge se învălia!
— Vai, Ioane
Sântioane!
Asta nu s'o întâmplat,
Făr s'a întâmplà,
Că pe fiul meu
Şi-a lui Dumnezeu,
Cum l-or găsì,

Prinde-l-or,
Legà-l-or,
Judecà-l-or,
Restignì-l-or
Pe cruce de brad
Ca pe-un nevinovat.
Ingerii plânge-or,
Cerul s'a despicà,
Stelele or picà,
Soarele s'a întunecà,
Luna în sânge s'a învălì,
Toată lumea va jelì,
Numa jidovii,
Păgânii,
Nu vor jelì,
Făr' vor batjocorì
Pe fiul meu
Şi-a lui Dumnezeu!
— Maică sfântă, de-i aşà,
La Dumnezeu ne-om rugà
Pe Christos
Cel nouă de folos,
Pe fiul tău
Şi-a lui Dumnezeu
Să ni-l scape de la rău!
— Ioane
Sântioane!
Asta am zis-o şi eu
Şi-am grăit.
Dar fiul cel sfânt
Mi-o prorocit
C'aşà vrea Dumnezeu
Pentru neamul păgânesc,
Pentru neamul omenesc!
— Maică, de-i aşà,
Fie în voia ta!
Cum ziceà,
Se porniă,
Lume multă că mereà,
Pân' la Egipt ajungeà,
Pe-o noapte întunecoasă,
Pe-o noapte răcoroasă,
De te înfiorà prin oase.
Iuăn
Sântion
Mereà
Cât mereà
Sălaş să găsească,
Sălaş să cerşească.
Dar cum cerşià,
Nu-mi aflà,
Nu-mi căpàtà,
Pân' îngeru Domnului venià.
Cum venià,
Ingerul grăià:
— Maică sfântă!
Iea pre fiul sfânt
Şi-l ascunde
Intre cucute,
Că Jidovii or venì
Şi cu voi s'or întâlnì
Şi vor întrebà:
N'aţi văzut pe Precista?
Maică sfântă,
Aşà le cuvântă,
Că i-aţi văzut mergând
De pe iest pământ,
Că e apătos,
Că e gloduros
Şi nesănătos.
Că ei cum vor auzì,
La drum vor pornì,
Lumea-or drumărì
Şi pe când vor înturnà,
Pe-aici nu vor mai aflà!
Maica sfântă,
Cum îl auzià
Chiar aşà făceà.
Pe fiul sfânt îl ascundeà
Şi cu Jidovii cum se întâlnià,
In alte ţări îi îndreptà,
Lumea să o drumărească,
Pe drumuri să se pustiească (1).

(1) Com. de d-l Th. A. Bogdan, învăţător în Bistriţa.

8. — Pe lângă legendele, cari s'au reprodus în șirele de mai sus, se mai află încă și unele *Cântece de stea*, cari ne arată asemenea și mult mai cu deamăruntul atât *Venirea Magilor de la răsărit* la Ierusalim, cu scop ca să se închine nou născutului împărat al Iudeilor, adecă lui Is. Chr., cât și fuga *Maicii Domnului la Egipt* și tăiarea pruncilor la porunca lui Irod.

Cântecele acestea însă nu sunt de provenienţă curat poporană, ca legendele de mai sus, ci de provenienţă cărturărească.

Cu toate acestea însă, devenind ele cu timpul poporale și fiind acuma foarte răspândite, mai ales pe la orașe, cred a nu greșì, dacă voiu reproduce aice unul și din aceste *Cântece de stea*.

Iată-l:

Trei crai de la răsărit
Cu steaua-au călătorit.
Când în cale purcedeà,
Steaua 'nainte mergeà,
Când sta, de se odihnià,
Steaua ii îngăduià.
Și tot așà că s'au dus
De la răsărit spre-apus.
Și-au mers, după cum cetim,
Până la Ierusalim.
Acolo când au ajuns,
Steaua lor li s'a ascuns.
Deci le-a fost lor de întrebare
Naștere de împărat mare:
— Unde știţi că s'a născut
Un împărat nu de mult,
Că noi steaua i-am văzut
Și după dâns-am venit
Tocmai de la răsărit.
Irod că s'a supărat,
Craii 'n taină i-a chemat
Și cu poftă i-a rugat
Și lor că le-a cuvântat:
— Ian mergeţi și ispitiţi,
Pe-acel prunc să mi-l găsiţi!
De s'a întâmplà să-l aflaţi,
Mie de știre să-mi daţi
Să merg să mă închin și eu
Ca unuia Dumnezeu!
Craii scârbiţi că s'au dus
Pentru stea că s'a ascuns.
Din oraș dac'au eșit,
Steaua lor li s'a ivit
Și-au mers, până ce-au stătut,
Unde-a fost Christos născut,
Și s'au dus până ce-au stat,
Unde-a fost Christos culcat.
Acolo 'nuntru-au intrat,
Lui Christos s'au închinat
Ca unui mare împărat.
Scumpe daruri i-au adus
Și 'naintea lui le-au pus:
Aur, smirnă și tămâe,
Precum și la carte scrie.
După ce s'au închinat
Și s'au dus de s'au culcat,
Ingerul s'a arătat
Și în vis sfat lor că le-a dat:
Ei spre casă, când s'or duce,
Pe-altă cale să apuce,
Iar pe Iosif l-a învăţat
Și așà i-a cuvântat:

— Iea pruncul şi maica sa
Şi fugi la Egipt cu ea,
Că în scurt Irod va cercà
Pe prunc aici a-l aflà,
Şi de el, dacă va dà,
Lui nu i se va închinà,
Ci viaţa i-a luà!
Craii, cum s'au deşteptat,
Pe-altă cale-au apucat
Şi lui Irod împărat
Ei de ştire nu i-au dat.
Iar Iosif, cum s'a sculat,
Prunc şi maică a luat
Şi pe loc s'a şi pornit
Şi spre Egipt au fugit.
Atunci Irod împărat
Foarte rău s'a supărat,
Că de ştire nu i-au dat,
Multă oaste-a ridicat,
Mulţi coconi mici a tăiat,
Pai-spre-zece mii de prunci
De doi ani în jos mai mici,
De doi ani mai mici în jos
Tot de o samă cu Christos.
Şi mult sânge c'a vărsat,
Lumea de s'a spăimântat.
Şi nu erà nicăire
Casă fără de jelire,
Maică fără tânguire.
Rachil pruncii îşi plângeà,
Că mai mult ea nu-i aveà.
Şi nimene nu puteà
Pe dâns'a o mângâià,
Batăr cine ce-i spuneà...
Râmlenii, cum au aflat
Cetea ce s'a întâmplat,
Pe loc că s'au şi gătat,
Rusalimul l-au dărmat,
Pe Jidovi i-au reschirat
Şi prin lume i-au mânat.
Rusalimu-au pustiit,
Pe Jidovi i-au fugărit,
Lumea de ei c'au umplut
Şi de râs că i-au făcut (1).

O variantă a acestui cântec sună precum urmează:

Trei crai de la răsărit
Cu steaua-au călătorit.
Şi-au mers, după cum cetim,
Până la Ierusalim.
Acolo, când au ajuns,
Steaua lor li s'a ascuns
Şi le-a fost de a umblà
Prin oraş de a se primblà
Şi pre oameni de a întrebà:
— Unde ştiţi că s'a născut
Un împărat nu de mult,
Că noi steaua i-am văzut,
Steaua lui la răsărit
Şi după dâns-am venit,
Ca pe dânsul să-l aflăm
Şi lui să ne închinăm!
Atunci Irod împărat
Auzind s'a tulburat,
Pe crai în grab' i-a chemat
Şi în taină că i-a întrebat,
Ispitindu-mi-i setos
De naşterea lui Christos.
Şi cu graiu adăugat
Foarte lor li s'a rugat
Şi pe urmă i-a mânat:
— Duceţi-vă şi-l cătaţi!
De s'a întâmplà să-l aflaţi,
Inapoi să vă înturnaţi,
Pe mine mă înştiinţaţi,
Să merg să mă închin şi eu
Ca şi unui Dumnezeu!
Craii scârbiţi s'au pornit

(1) Auzit de la un călugăr bătrân din mânăstirea Suceviţa.

Pentru stea că s'a oprit.
Iară după ce-au plecat,
Steaua iar li s'arătat.
Şi-au mers până ce-au stătut,
Unde a fost Christos născut.
Şi după ce l-au aflat,
Cu toţii s'au bucurat,
Cu daruri i s'o 'nchinat
Ca la un mare împărat.
Şi 'napoi când au purces,
Ei pe altă cale-au mers,
Pe-altă cale s'o 'nturnat
Şi lui Irod împărat
Ei de ştire nu i-au dat,
Căci aşà lor le-a fost zis
Ingerul noaptea în vis.
Iară Irod împărat,
Văzând c'a fost înşelat,
Foarte rău s'a supărat,
Multă oaste a ridicat;
Foarte rău s'a năcăjit,
Oaste mare c'a pornit,
Oaste mare, jidovească,
Pe Christos ca să-l găsească
Şi de zile să-l gătească.
Şi oastea, cum s'a ridicat,
In Vifleem c'a intrat
Mulţi coconi mici c'a tăiat
Pân' la pai-spre-zece mii,
Tot cruzi, mărunţei copii,
De doi ani şi mai în jos,
Ca să-l taie pe Christos.
Pe Christos nu l-a tăiat,
Căci maica sa l-a luat
Dup'a îngerului sfat
Şi de-acolo c'au fugit
Şi-au mers cu el la Egipt.
Iar tiranul, crud Irod,
Blestemat fiind de norod,
Blestemat şi afurisit,
Nu peste mult a perit,
Nefiind el bucuros
De naşterea lui Christos.
O naştere fericită,
Lui Irod i-ai fost urâtă,
Nouă ne eşti mult iubită,
De aceea că te slăvim
Şi cu glas că glăsuim:

«Naşterea ta, Christoase, Dumnezeul nostru, răsărit-a lumii lumina cunoştinţei, că întru dânsa cei ce slujià stelelor de la stea s'au învăţat să se închine ţie, soarele dreptăţii, şi să te cunoască pre tine răsăritul cel de sus. Doamne, mărire ţie!» (1)

(1) Com. de Ignatie Corvin, călugăr, care l-a învăţat de la un alt călugăr din mânăstirea Suceviţa.

VI.

MAICA DOMNULUI ŞI PAINGĂNUL.

Un mit grec ne spune că în vechime trăià în oraşul *Colophon* (1) un văpsitor foarte vestit. El se numià *Idmon*, şi aveà o fiică, care se chemà *Arachne*.

Arachne erà atât de iscusită în tot lucrul femeesc, precum: în ţesut, împletit şi cusut, în cât i se duse vestea peste toată ţara în lung şi în lat.

Venind odinioară la dânsa nimfele de pe muntele *Tmolus* şi din râul *Pactolus*, se minunară mult de ţesăturile ei cele prea iscusite.

Arachne, văzând aceasta, se sumeţì aşà de tare, în cât se bizuì a se apucà în rămăşag cu *Athena*, zâna artelor şi a ştiinţelor, zicând că ea va ţese mai frumos decât *Athena*.

Athena primì rămăşagul şi făcù un covor minunat, în care erau ţesute cele patru elemente ale lumii, apoi firmamentul cu planetele, cu soarele şi luna, oamenii, animalele, pasările şi peştii. Toate acestea erau închipuite în cele mai vii şi mai frumoase colori. Apoi mai înfăţişă ea pe acel covor încă şi multe fapte şi minuni ale zeilor din timpurile vechi.

Arachne, la rândul ei, ţesù cu sârguinţă mare pe un covor foarte frumos icoana Europei şezând pe un leu şi înotând peste Oceanul viforos.

Amândouă covoarele acestea fură supuse judecăţii zeilor, cari hotărâră cum că covorul zânei *Athene* este cu mult mai frumos şi mai iscusit decât covorul vestitei *Arachne*.

---

(1) După unii însă *Hypăpa* în Lydia. Vezi: *Mayers Conversations-Lexicon*. I. Bd. Fünfte Auflage. Leipzig und Wien 1893, p. 771.

Fiind că perduse rămăşagul, toţi o râseră pe sumeaţa *Arachne.*

Arachne se scârbì din causa aceasta aşà de tare, în cât îşi făcu seama.

Atunci zeii se îndurară de dânsa şi o prefăcură într'un *Paingăn,* care şeade şi astăzi singuratic şi supărat prin unghere şi tot ţese ţesăturile cele mai subţiri şi mai iscusite (1).

Acest mit, care a trecut mai pe urmă de la Greci la Romani (2), a dat în decursul timpului naştere legendelor cunoscute Românilor sub numirea de *Maica Domnului* şi *Paingănul.*

Iată şi legendele acestea:

1. — La Românii din Bucovina:

«Zice că *Maica Domnului* erà foarte iscusită şi vestită în privinţa torsului, a ţesutului şi a cusutului. De aceea, când aveà ea ce-và de tors, ori îi trebuià vre-o cămaşă atât pentru dânsa cât şi pentru fiul său, Domnul nostru Is. Christos, nici odată n'o da alteia de ţesut şi de cusut, ci tot-deauna şi-o făceà ea singură.

«Intr'o zi de vară, având foarte mult de tors şi fiind în casă foarte cald, a eşit cu furca sub brâu afară, şi acolo s'a pus sub umbra unui pom înalt şi rămuros, anume ca să poată mai bine şi mai uşor toarce.

«Un *Paingăn* însă, care din întâmplare se aflà pe pomul acela, văzând-o cum toarce şi cât de repede i se învârte şi-i sfârâe fusul sub caer, se coborâ la dânsa şi-i zise:

— «Tot am auzit că d-ta eşti foarte iscusită în tors, şi am cugetat că-i chiar aşà. Acuma însă văd că m'am înşelat.

— «Şi de ce, mă rog? — întreabă *Maica Domnului* plină de mirare.

— «De aceea că d-ta torci cu mult mai gros de cum am presupus eu! — răspunse *Paingănul.*

— «D'apoi cine poate să toarcă mai subţire decât mine? — întreabă iarăşi *Maica Domnului.*

— Ia şi eu! — zise *Paingănul.*

---

(1) S. V. Isopescul, în *Cartea de cetire pentru clasa a doua gimnazială* de Ştefan Stefuriac, t. II. Suceava, 1886, p. 65—66; — cf. *Mayers Conversations Lexikon.* I. Bd. Hildburghausen 1874, p. 800. — Idem de eadem: Fünfte Auflage, p. 771.

(2) Ovid, *Metamorph,* lib. VI. *Arachne,* 5—145; — Virg., *Georg.* IV, 246.

— «Asta nu se poate!

— «Ba se poate! — zise iarăşi *Paingănul*, plin de mândrie. — Şi dacă nu mă crezi, hai şi ne-om apucà în rămăşag!

— «Despre mine! — adăugă *Maica Domnului*.

«Şi apucându-se în rămăşag: care va toarce firul cel mai subţire, se puseră amândoi pe tors. Şi atât *Maica Domnului* cât şi *Paingănul* toarseră fire din ce în ce tot mai subţiri.

«In urma urmelor însă tot firul tors de *Paingăn* a fost mai subţire decât cel tors de *Maica Domnului*.

«Văzând aceasta *Maica Domnului* s'a supărat pe dânsul, că a întrecut-o în tors şi de aceea l-a blestemat, zicând că cine-l va vedeà şi-l va omorâ, aceluia i se vor ertà şeapte păcate.

«Şi de atunci oamenii, ori de câte ori şi ori şi unde văd vre-un *Paingăn*, îndată îl omoară cu dosul mânei, crezând şi zicând că de ori-ce paingăn omorât i se eartă şeapte păcate (1).

Altă legendă tot din *Bucovina*:

«Zice că *Maica Domnului*, pe când se aflà pe pământ, nu ştiu cum şi în ce fel s'a întâmplat, destul atâta că într'o zi s'a luat la ceartă c'un *Paingăn*.

«*Paingănul*, foarte obraznic, zise *Maicii Domnului*:

— «Dacă eşti tu aşà de vestită şi de înţeleaptă, poţi să-mi torci un fir de aţă aşà de subţire, ca mine?

«*Maica Domnului*, atinsă şi supărată fiind de cuvintele cele nechibzuite ale *Paingănului*, îi răspunse:

— «Pot!... dar fiind-că tu ai cutezat a mă ispitì prin aşà nişte cuvinte, de aceea începând din ziua de astăzi înainte cine va ucide un *Paingăn* ca tine, aceluia să i se erte ori-şi-ce păcat!

«Şi de atunci au început oamenii a ucide pre toţi paingănii, câţi ii văd, căci se crede că cine ucide un paingăn, aceluia i se eartă şeapte păcate, fiind-că *Paingănul* e duşmanul *Maicii Domnului* (2).

A treia legendă, asemenea din *Bucovina*:

«Zice că *Sântă-Măria* aveà datină de a face singură cămăşile, ce le purtà Domnul nostru Isus Christos, însă ea nu le coseà nici când, cum cos cele-lalte femei cămăşile, ci tot-deauna le ţeseà şi le făceà numai dintr'o singură bucată. De aceea aveà şi da-

(1) Din Câmpulung, com. de I. Piticariu, stud. gimn.

(2) Din Lisaura, sat în distr. Sucevii, dict. de Catrina Socoliuc, şi com. de D. Socoliuc, stud. gimnazial; — cf. şi El. N. Voronca, op. cit. Partea IV şi V, p. 1.067 şi 1.068.

tină de a şi toarce numai ea singură atât *urzeala* cât şi *bătătura* ce-i trebuià spre facerea unei ast-fel de cămăşi.

«Torcând ea iarăşi odată nişte tort pentru o cămaşă de acestea şi văzând-o un *Paingăn* cum toarce, se apropie pe încetul de dânsa şi-i zise:

— «Ce torci aşà de delicat?... sau cugeţi că numai dumnea-ta poţi să torci aşà de frumos şi de subţire şi nime altul?

— «D'apoi cine altul poate să toarcă mai bine şi mai subţire decât mine? — îl întreabă *Maica Domnului.*

— «Ia şi eu pot să torc cu mult mai frumos şi mai subţire decât d-ta! — răspunse *Paingănul* îngâmfat.

— «Dacă-i aşà treaba, cum spuĭ, apoi ian apucă-te şi torci să văd şi eu cât de frumos şi de subţire vei toarce! — zise *Maica Domnului*, atinsă de cuvintele *Paingănului.*

«*Paingănul* se pune şi întru adevăr că toarce cu mult mai subţire decât *Maica Domnului.*

«*Maica Domnului*, văzând că tortul *Paingănului* e întru adevăr mai subţire decât al ei, se apucă şi ea acuma şi toarce mai subţire decât dânsul.

«*Paingănul* însă nu se lăsă cu una cu două învins, ci se pune şi toarce din nou, şi de astă dată aşà de subţire, că numai de abià i se zăriau firele ce le torsese, aşà erau de subţirele. Şi cum a sfârşit de tors, zise plin de mândrie:

— «Ei! spune-mi acuma: poate cine-và să toarcă mai subţire decât mine?

«*Maica Domnului*, văzându-l că-i aşà de sumeţ, îl blestemă zicând:

— «De acuma înainte să nu-ţi mai afli hrana, până ce nu vei toarce!

«Şi din ziua aceea, când l-a blestemat *Maica Domnului* şi până în ziua de astăzi, *Paingănul* numai atunci îşi află hrana trebuincioasă, când toarce şi face reţele în cari se prinde câte o muscă, căreia îi suge apoi sângele». (1)

A patra şi ultima legendă, aşişderea din *Bucovina*, sună aşà:

«Zice că Domnul nostru Is. Chr. aveà datină de a întrà mai adese-ori prin sinagogele jidoveşti şi a predicà cuvântul lui Dumnezeu.

«Jidovilor însă nu le venià nici decum la socoteală învăţătura

(1) Din Suceava, dict. de Veronica Posluşnic.

lui. De aceea nu odată s'au sfătuit ei ca să-l prindă şi să-l omoare.

«Intr'un rând, intrând Is. Chr. iarăşi într'o sinagogă şi începând a învăţà, ca tot-deauna, Jidovii ce fac? ce direg? destul atâta că pun mâna pe dânsul şi vreau numai decât să-l spânzure. Dar cine să le facă funia trebuincioasă spre scopul acesta? Unii spun: «fă-o tu!» alţii: «ba fă-o tu!» Şi tot aşà se îmbie unii pre alţii, dar nici unul nu se prinde s'o facă.

«Un *Paingăn* însă, care se află într'un ungher al sinagogei şi auzià toate cum se ceartă jidovii între olaltă şi nici unul nu vreà să facă funia ce le trebue, hai că va face-o el!

«Jidovii, cum îl aud vorbind, işi îndreaptă cu toţii privirile spre dânsul şi uită ca pământul de Domnul nostru Is. Chr.

«Is. Chr. la rândul său, ii lasă căutând cu gurile căscate la *Paingăn* şi eşind din sinagogă se duce în treabă-şi.

«*Paingănul* însă, care-l văzuse când a eşit şi în cotro a apucat, se iea după dânsul tot torcând.

«Tot atunci, auzind şi *Maica Domnului* că jidovii l-au prins pre fiul său Isus şi vreau să-l spânzure, a început a umblà pe drumuri şi a-l căutà, doară-l află şi-l scapă din mânile jidovilor.

«Iată însă că umblând ea aşà în sus şi în jos, căutându-l pe Is. Chr., se întâlneşte cu *Paingănul*, care s'a fost apucat că va face funia trebuincioasă jidovilor. Şi cum îl întâlneşte, îl întreabă:

— «N'ai văzut unde-và pre fiul meu Is. Chr.?

— «Nu numai că l-am văzut, ci uită-te la mine că-i torc chiar şi funia cu care au să-l spânzure jidovii, pentru că s'a apucat să înveţe o nouă învăţătură! — răspunse *Paingănul*.

— «Da mai subţire n'o poţi toarce? — il întrebă *Maica Domnului*, văzându-l că toarce cam grosuţ.

— «Ba eu pot toarce şi mai subţire, dar cât pentru o funie cred că şi aşà e prea subţire!

«*Maica Domnului*, auzind răspunsul acesta al *Paingănului*, s'a supărat pe dânsul şi l-a blestemat zicând:

Cât vei fi
Şi-i trăì,
Să tot torci,
Să răstorci,

dar numai cel ce din prostie şi din nebăgare de seamă se va încurcà în firele toarse de tine, să moară, altul nimeni!

«Şi de atunci *Paingănul* toarce necontenit, dar numai o seamă

de muşte şi alte vietăţi mai mici se pot prinde în paingănişul său.» (1)

2. — La Românii din *Moldova*:

«Zice că *Maica Domnului* s'a apucat odată la întrecere de tors cu fel de fel de vietăţi din lumea asta, dar nici o vietate nu puteà să o întreacă. Şi dacă ar fi întrecut-o, nici una nu îndrăsnià să zică că a isbutit s'o întreacă în tors.

«Numai singur *Paingănul* a îndrăsnit a se lăudà că el toarce firul cel mai subţire şi nu-i nimeni în stare în toată lumea ca să-l întreacă.

«Atunci zise *Maica Domnului:*

— «Ian toarce, să te văd!

«*Paingănul* se apucă şi toarce un fir, că numai de abià se puteà zărì de subţire ce erà.

«*Maica Domnului* toarce atunci alt fir mai subţire decât al *Paingănului.*

«*Paingănul,* la rândul său, făcù acuma altul şi mai subţire decât al *Maicii Domnului,* şi iarăşi începù a se lăudà şi a se mândrì că nimeni nu e în stare să toarcă aşà de subţire ca dânsul.

«Şi tot aşà se întrecură ei unul pe altul, până ce în urma urmelor *Maica Domnului,* înciudată de atâta cutezare şi obrăznicie din partea *Paingănului,* îndemnă pre oameni să stârpească neamul paingănilor, zicând că cel ce va omorâ un paingăn, aceluia i se vor ertà şeapte păcate.

«Şi de atunci vine că oamenii omoară pre toţi paingănii, câţi îi văd, crezând şi spunând că fie-căruia, care omoară un paingăn, i se eartă câte şeapte păcate.» (2)

3. — La Românii din *Ţara-românească:*

«Şedeà odată *Sânta fecioară,* Maica Domnului, la fereastră şi torceà. Incă de dimineaţă sta nemişcată acolo şi privià într'una cu drag la caerul din furcă şi la fusul ce sfârâià.

«Alăturea în albiuţă dormià micul Isus.

«Şi torceà mult, mult, şi uitându-se necontenit la firul de lână, i se painjeniau ochii. Atuncea se uità pe fereastră.

---

(1) Din Suceava.

(2) Din com. Broşteni, jud. Suceava, com. de d-l S. Ţeodorescu-Chirilean; — cf. *Asachi,* revistă ştiinţifică literară, an. III. Piatra 1884. Nota de la p. 1295; — apoi *Archiva,* organul societăţii ştiinţifice şi literare din Iaşi, an. IV. Iaşi 1893, p. 494.

«Pasările sburau vesele prin aer, trecând chiar pe lângă fereastra *Maicii Domnului.* Unele din ele se loviau în sborul lor de fereastră; iar rândunelele se puneau pe cercevele şi priviau în lăuntru la *Sânta fecioară Maria*, cum toarce.

«Iubirea lor erà nemărginită, de aceea au şi fost binecuvântate de *Maica Domnului* şi de atunci *rândunica* este privită ca pasăre sfântă şi oamenii ieau drept mare păcat pentru acela ce omoară o rândunică.

«Părându-i-se prea mare năduşala în casă, deschise fereastra. Un aer răcoros năvălì în năuntru.

«Intre mulţimea de fiinţe vieţuitoare: fluturi, albine, vrăbii, rândunele... ce se învârtiau pe lângă fereastră, erà şi *Painjenul.*

«Pe furiş şi cu mare greutate se urcă *Painjenul* până de-asupra uşorului ferestrei şi privià la sfânta fecioară cum torceà. Părându-i-se oare cum că *Maica Domnului* toarce prea gros firul, nu-l mai putù răbdà inima şi zise:

— «Mai subţire nu poţi toarce?

«*Maica Domnului* se oprì din tors şi-şi aruncă privirile către *Paianjen*, care se ridicase mai sus, ca să fie văzut, şi răspunse:

— «Ba da!

«Şi toarse prea sfânta mai subţire ce-và.

— «Mai subţire nu poţi?

— «Ba pot!

«Şi toarse *Maica Domnului* cât putù de subţire şi părându-i-se că nu se poate toarce mai fin decât atâta, zise:

— «Mai subţire nu se poate toarce!

«*Paianjenul* îngâmfat răspunse:

— «Eu pot să torc şi mai subţire!

— «Să te vedem!

«Toarse *Păianjenul* nişte fire, că abià se puteau zărì şi se uità obraznic la prea sfânta, care erà mâhnită în suflet.

«Vezi că eu am tors şi mai supţire şi dacă vrei pot să torc şi să ţes tot-odată.

«*Maica Domnului*, supărată peste măsură, il blestemă, ca asta să-i fie ocupaţiunea zilnică şi din ea să se hrănească şi cine-l va vedeà să-l omoare.

«Şi de atunci *Paianjenul* şi toarce şi ţese, şi toarce şi ţese într'una, întinzând pânza din care se hrăneşte; se ascunde prin colţuri, pe după sobă, prin crăpături şi chiar prin pământ, de unde îl scot copiii cu o bucată de ceară, legată cu o aţă şi-l

omoară; şi ori-cine omoară un *Paianjen*, îi eartă Dumnezeu trei păcate.» (1)

4. *Maica Domnului* din legendele reproduse în şirele de mai sus nu numai că substitue pre *Athena*, zâna artelor şi a ştiinţelor din mitul grec, ci ea este tot-odată şi considerată, după credinţa Românilor din *Bucovina*, ca şi *Athena*, de un fel de *zeiţă* şi mai cu seamă a urzitului şi a ţesutului.

Iată ce cred şi spun Românii din *Bucovina* în privinţa aceasta:

«*Lucrul pânzei* e al *Maicii Domnului*, căci *Maica Domnului* le-a dat oamenilor pânza, ca să aibă de crijmă.

«Asemenea şi *toată ţesătura* e a *Maicii Domnului*.

«La furcă se lasă cânepă, că dacă nu se lasă, *Maica Domnului* e cu mânile goale, dar aşà i le acopere.

«Când *urzeşti*, să te apuci de grabă de *legat jirăghiile*, că *Maica Domnului*, până nu le legi, stă pe urzitoare în genunchi şi-i tare greu.

«Când eşti la jumătate cu *urzitul*, să torni apă pe urzitoare, că de nu torni, *Maicii Domnului* asemenea-i greu.

«Apa se toarnă pe tălpigi, pe spată şi pe urzitoare, de aceea, pentru că fiindu-i *Maicii Domnului* sete, ea se bucură şi bea apă.

«Când ţese femeia, *Maica Domnului* stă în genunchi lângă dânsa şi-i ajută, până ce găteşte.

«In fine, cum scoţi din casă stativele (răsboiul), să măsori pânza, căci *Maica Domnului* stă în genunchi, până n'ai măsurat-o.» (2)

---

(1) Din Negoeşti, publ. de Chirilă Răşcanu în *Albina*, revistă enciclopedică populară, an. II. Bucureşti 1899, p. 1.335—1.336.

(2) El. N. Voronca, op. cit. Partea IV şi V, p. 1.067.

VII.

CĂUTAREA DOMNULUI ISUS CHRISTOS.

Cea mai frumoasă şi tot-odată şi cea mai răspândită dintre toate legendele, câte s'au înşirat în capitolele premergătoare şi câte se vor mai înşirà în cele două ce urmează, este fără îndoială legenda despre *Căutarea Domnului nostru Isus Christos*, de către maica sa, preacurata fecioară Maria.

Nu este nici o singură ţară dincoace de Dunăre locuită de Români, după cât îmi este mie până acuma cunoscut, în care să nu se afle această legendă.

Ba, am puteà zice că nu este nici un singur sat locuit de Români, fie acela ori şi cât de mic şi de neînsemnat, în care să nu le fie mai multor inşi cunoscută.

Drept dovadă despre aceasta ne poate servì împrejurarea că numai eu singur şi numai din Bucovina am adunat 23 variante şi anume din fie-care district câte una sau mai multe. Şi dacă numai mi-ar fi fost cu putinţă, nu mă îndoesc nici de cât că în fie-care district aşi mai fi descoperit, dacă nu mai multe, cel puţin încă pe atâtea variante.

Se naşte acuma întrebarea: care să fie oare adevăratul isvor al acestei legende şi cum vine că dintre toate legendele *Maicii Domnului* numai aceasta este cea mai cunoscută şi mai răspândită?

Unul dintre apocrifele cele mai răspândite şi mai căutate de către poporul românesc de pretutindene este *Visul Maicii Domnului,* al cărui cuprins constă din trei puncte principale, şi anume întâiu: Visul preacuratei fecioare Maria, cum

a văzut ea pre fiul său, Domnul nostru Is. Chr. că a fost prins, chinuit şi răstignit de către Jidovi pe cruce; al doilea arătarea Domnului nostru Is. Chr. Maicii sale şi explicarea causei de ce are să fie el chinuit şi răstignit; şi în fine al treilea îndegetarea că cel ce va purtà visul acesta al Maicii Domnului la sine, acela va fi ferit de toate relele, iar când va murì, că va venì îngerul Domnului şi luându-i sufletul îl va duce întru împărăţia cerurilor, unde se va veselì cu toţi drepţii (1).

Comparând legenda din cestiune în privinţa cuprinsului cu *Visul Maicii Domnului*, ori-şi-cine va constatà că în amândouă provin unele şi aceleaşi idei, cu acea deosebire numai că pe când în *Vis* Maica Domnului visează numai ceea ce are să păţească fiul său, pe atunci în legendă i se spune de către alţii, şi anume mai întâiu de către *Sânt-Ion*, apoi de către *Meşterul de lemn* şi în urmă de către *Meşterul de fier*, ceea ce întru adevăr a păţit şi cum a fost răstignit.

Deci eu cred că isvorul legendei acesteia nu poate fi altul. decât *Visul Maicii Domnului* în compilaţiune cu un alt oare-şi-care apocrif creştin sau şi cu o legendă păgână anterioară răstignirii Domnului nostru Is. Chr. (2).

Zic compilaţiune, căci nu-mi pot altmintrelea explicà de unde vine în toate variantele, câte mi-s mie cunoscute până acuma, *broasca*, care face pre *Maica Domnului* ca să râdă, arătându-i pre fiul său *Toma*.

Ce se atinge de cauza răspândirii celei aşà de mari a acestei legende, cred că este de a se căutà, ca şi la *Visul Maicii Domnului*, în partea finală, în care se zice apriat că cel ce va învăţa *Povestea patimei şi răstignirii Domnului nostru Is. Chr.* şi va spune-o:

Sara culcându-se,
Dimineaţa sculându-se
La luna,
La săptămâna,
La un an
Şi jumătate de an,

(1) Cf. B. P. Hasdeu, *Cuvinte din bătrâni*, tom. II. Bucureşti 1879, p. 390.

(2) Cf. Hasdeu, op. cit., p. 393 şi 399.

pe acela îl va luà sau Domnul nostru Is. Christos însuşi sau Maica sa sau îngerii Domnului de mâna dreaptă şi-l va duce pe puntea sau cărarea dreaptă,

La mese întinse,
La făclii aprinse,
La pahare pline
Şi la vorbe bune
Din cea-l-altă lume,

adecă din împărăţia cerurilor. Iar pe cel ce va şti-o şi nu va spune-o, îl va luà de mâna stângă şi-l va duce pe puntea sau pe cărarea strâmbă,

La mese strânse,
La făclii stânse,
La pahare goale
Şi la vorbe goale

din împărăţia întunericului.

Şi acuma, după ce am arătat care este, după părerea noastră, isvorul legendei despre *Căutarea Domnului Is. Chr.*, să trecem de-a dreptul la reproducerea ei precum şi a tuturor variantelor sale, câte le-am putut eu până acuma aflà şi adunà.

1. — Am spus chiar de la început că cea mai răspândită dintre toate legendele *Maicii Domnului* este cea despre *căutarea Domnului nostru Is. Chr.*

Din cauza aceasta voiu reproduce mai întâiu toate variantele adunate în *Bucovina* şi voiu continuà apoi cu reproducerea variantelor din cele-lalte ţări locuite de Români.

Iată acuma şi legenda despre *Căutarea Domnului nostru Is. Chr.*, ast-fel după cum este ea uzitată la Românii din *Bucovina:*

Erà un om mare
C'un topor mare,
S'o dus în pădurea mare
Şi-o tăiat un lemn mare
Şi-o făcut o biserică mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare,
In altariul cel mai mic
Şedeà Sântă-Măria mică,
In altarul cel mai mare
Şedeà Sântă-Măria mare,
Şi citeà
Şi prociteà
Şi cătà în cărţi,
Şi cătà în părţi,
Să vadă pe fiul său,
Pe fiul lui Dumnezeu.

N'o văzut pe fiul său,
Pe fiul lui Dumnezeu,
Da o văzut pe Ion,
Pe *Sânt-Ion*,
Nănaşul lui Dumnezeu
Şi cumătrul său.
Şi văzându-l l-o întrebat
Şi ast-fel i-o cuvântat:
— Ioane,
Sânt-Ioane!
N'ai văzut,
N'ai auzit
De fiul meu,
De fiul lui Dumnezeu
Şi de *cinul* (1) tău?
— Maică! de văzut
Eu nu l-am văzut,
Da de auzit
Eu am auzit
Că Jidovi-l chinuesc
Şi amar îl mai muncesc
Lângă poarta lui Pilat,
Cea albă de brad,
Răstignit pe cruce
De măr dulce.
Cu cămaşă de urzică
L-o îmbrăcat,
Cu cureà de măcieş
L-o încins,
Coroană de spini
Pe cap i-o pus,
Trestie sub unghii
I-o bătut,
Sânge în păhar
I-o sprijinit,
Jidovii la masă
De-a rândul l-o băut!
Maica Domnului,
Auzind răspunsul lui,
De-auna s'a şi pornit
Pe-un deal mare, ascuţit
Ca o muche de cuţit,
Tot plângând şi suspinând,
Faţa albă sgâriind,
Codiţi negre despletind,
Pe fiul său căutând.
Şi pe unde ea mergeà
Dealul că se năruià,
Ca ceara că se topià,
Ca aurul se sleià.
Şi ducându-se aşà,
C'un meşter se întâlnià,
C'un *meşter mare de lemn*
Şi din gură-i zise aşà:
— Bună ziua, meştere!
— Mulţumim dumi-tale,
Maică sfântă, preacurată!
Da de ce eşti supărată,
Ce plângi, ce oftezi,
Ce te văerezi?
— Cum n'oiu plânge şi oftà,
Eu cum nu m'oiu văerà,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe-acela l-am perdut.
Şi acum am auzit
Că Jidovi-l chinuesc
Şi amar îl mai muncesc
Lângă poarta lui Pilat,
Cea albă de brad,
Răstignit pe cruce
De măr dulce.
N'ai văzut,
N'ai auzit,
De fiul meu,
De fiul lui Dumnezeu?
— Ba eu, Maic', am auzit
Şi cu ochii l-am văzut
Lângă poarta lui Pilat,
Cea albă de brad,
Răstignit pe cruce
De măr dulce.
Dar nu numai l-am văzut,

(1) Cinul = finul

Ci eu chiar i-am şi făcut
Crucea pentru răstignit.
Jidovii mă cincăià
Şi tot una îmi ziceà
Ca s'o tai mai mică,
S'o fac mititică
Şi mai subţirică.
Dar ei cu cât îmi ziceà
Ca s'o fac mai mititeà
Şi mai subţireà
Cu atât'o făcui mai mare,
Mai groasă, mai grea şi tare.
Maica Domnului,
Auzind răspunsul lui,
S'o scârbit, s'o supărat,
Şi l-o blestemat:
— Să dai cu barda cu anu
Şi-atunci abià să iei banu!
Şi apoi iară s'o pornit
Pe un deal mare, ascuţit
Ca o muche de cuţit,
Tot plângând şi suspinând,
Faţa albă sgâriind,
Codiţi negre despletind,
Pe fiul său căutând.
Şi ea ast-fel cum mergeà
C'un meşter că se întâlnià,
C'un *meşter de fier* vestit
Şi din gură i-o vorbit:
— Bună ziua, meştere!
— Mulţumesc dumi-tale
Maică sfântă, preacurată?
Ce plângi, ce oftezi,
Ce te văerezi?
— Cum n'oiu plânge şi oftà
Şi cum nu m'oiu văerà,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe-acela l-am perdut
Şi acum am auzit
Că Jidovi-l chinuesc
Şi amar îl mai muncesc
Lângă poarta lui Pilat,
Cea albă de brad,
Răstignit pe cruce
De măr dulce!
N'ai văzut,
N'ai auzit
De fiul meu,
De fiul lui Dumnezeu?
— Ba eu, Maic', am auzit
Şi cu ochii l'am văzut
Lângă poarta lui Pilat,
Cea albă de brad,
Răstignit pe cruce
De măr dulce.
Da nu numai l-am văzut,
Ci şi cuie i-am făcut
Cu cari a fost răstignit.
Jidovii mă cincăia
Şi tot una îmi ziceà
Să le fac să fie mari
Şi cât se poate de tari.
Dar cu cât m'o cincăit,
Cu-atâta eu le-am făcut
Mai mititele
Şi mai subţirele!
Maica Domnului,
Auzind răspunsul lui,
L-o blagoslovit
Şi ast-fel i-o vorbit:
— Odată să dai cu ciocanu
Şi pe loc să şi iei banu!
Şi apoi iară s'o pornit
Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o muche de cuţit,
Tot plângând şi suspinând,
Faţa albă sgâriind,
Codiţi negre despletind,
Pre fiul său căutând.
Şi ast-fel ea cum mergeà
C'o *broască* că se întâlnià
Şi din gură că-i ziceà:
— Bună ziua, broască!
— Mulţumim, Maică!
Da ce plângi şi ce oftezi,
Şi de ce te văerezi,

Faţa albă sgâriind,
Codiţi negre despletind?
— Cum n'oiu plânge şi-oiu oftà
Şi cum nu m'oiu văerà,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut
Şi acum am auzit
Că Jidovi-l chinuesc
Şi amar îl mai muncesc
Lângă poarta lui Pilat,
Cea albă de brad,
Răstignit pe cruce
De măr dulce!
N'ai văzut,
N'ai auzit
De fiul meu,
De fiul lui Dumnezeu?
—Da taci, Maică, nu mai plânge,
Nu vărsà lacrămi de sânge,
Nu te căinà,
Nu te văirà,
Că şi eu înc'am avut
Doi-spre-zece copilaşi
Drăgălaşi,
Tare frumuşei
Şi lăbănăţei,
De-a dragul să caţi la ei,
Şi o venit o roată
Fàrfăcată
Şi i-o luat pe toţi de-o-dată,
Numai unul mi-o rămas
Mititel
Şi şchiopăţel!
— Broască! bine-ai face,
Când l-ai chemà 'n coace,
Ca să-l văd şi eu
Cum îi fiul tău!
Broasca l-o strigat
Şi ast-fel l-o chemat:
— Busuioace,
Tobâltoace,
Ian vină la maica în coace!
Şi cum l-o chemat,
O şi alergat
Un broscoiu hâd, înholbat,
Lăbănat
Şi crăcănat.
Maica Domnului,
Când l-o văzut
Cât îi de slut,
O şi prins a râde.
Şi apoi o blagoslovit
Broasca zicând:
— Broască! când tu vei murì
Să nu te împuţeşti.
Oamenii apă de pe tine să bee,
Isvor fără de tine să nu fie!
După ce o blagoslovit
Broasca, iară s'o pornit
Pe-un deal mare şi-ascuţit
Ca o muche de cuţit,
Tot plângând şi suspinând,
Faţă albă sgâriind,
Codiţi negre despletind,
Pe fiul său căutând.
Şi s'o dus şi s'o tot dus
Până în urmă ce-o ajuns
Lângă poarta lui Pilat,
Cea albă de brad,
Unde erà răstignit,
Fiul ei cel prea iubit
Pe cruce
De măr dulce.
Şi de el ea cum o dat
De-auna l-o şi întrebat:
— Fiul meu,
Iubitul meu!
Da de ce te-ai dat,
De ce te-ai lăsat
Să te chinuească,
Să te răstignească
Cânii de Jidovi spurcaţi
Şi nespălaţi?
— Maica mea
Şi scumpa mea!
Eu cum nu m'oiu da,

Cum nu m'oiu lăsà,
Că până nu m'am dat
Şi nu m'am lăsat,
N'am văzut
Locuşor
De focuşor,
Tăetură de topor,
Fânaţe înoite
Şi flori înflorite.
Copil după mamă
Nu plângeà,
Nici mamă după copil,
Viţel după vacă
Nu răgeà,
Nici vacă după viţel.
Miel după oae
Nu sbierà,
Nici oae după miel.
Puii după cloşcă
Nu ţipà
Şi nici cloşca după pui.
Dar de când m'am dat,
De când m'am lăsat
Jidovii de m'au muncit
Şi m'au răstignit,
Toate acestea s'o împlinit!
Maica Domnului
Răspunsul fiului
Auzind
Şi văzând
Pe nişte Jidovi ce sta
Pe Christos de străjuià,
Mâncând la o masă
Friptură de miel grasă,
De peşte şi de cucoş
Şi bând la vin roş,
Către dânşii s'o înturnat
Şi pe dânşii i-o rugat
Să-i deà pre fiul său,
Pe fiul lui Dumnezeu.
Jidovii o râs
Şi cu toţii o zâs:
— Mielul fript când va sbierà,
Peştele în blid va înotà
Şi cucoşul va cântà,
Atunci Christos a învià,
Şi atunci noi că ţi l-om da!
Insă ei nu apucà
Bine acest răspuns a da
Şi cucoşul a cântat,
Mielul pe mas'a sbierat,
Peştele în blid o înotat,
Isus Christos o înviat
Şi noi toţi ne-am bucurat...
Cine-a şti povestea aceasta
Şi-a spune-o la luna,
La săptămâna,
La un an
Şi jumătate de an,
Pe acela
Il va luà
Maica Precista
De mâna dreaptă
Şi-l va duce
Pe cărarea dreaptă
La mese întinse,
La făclii aprinse,
La bucate bune,
La păhare pline,
Unde se primblă sufletele
Ca albinele!
Dar cine-a şti-o
Şi n'a zice-o
La luna,
La săptămâna,
La un an
Şi la jumătate de an,
Pe acela
Il va luà
Maica Precista
De mâna stângă
Şi-l va duce
Pe cărarea strâmbă
La mese strânse,
La făclii stânse,
La bucate rele

Lă păhare deşerte,
Unde sufletele
Negre ca tăciunele
Sboară ca muştele!... (1)

Prima variantă a acestei legende, din com. Tişeuţ, distr. Sucevei, sună precum urmează:

S'o luat omul mare
Cu toporul mare,
S'o dus în pădurea mare
Să taie lemnul mare,
Să facă biserică mare.
Şi-o tăiat lemnul mare
Şi-o făcut biserică mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare,
Cu nouă *zăbrele*(2) spre sf. soare.
In zăbreaua cea mare
Şeade Sânta-Maria mare,
In zăbreaua cea mică
Şeade Sântă-Maria mică
Şi cată în cărţi,
Şi cată în părţi,
Şi cată în toate cărţile,
Şi cată în toate părţile
Să vadă pre fiul său
Pre fiul lui Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului.
Dar ea pe fiul său
Şi-a lui Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Nu l-o văzut,
Ci-o văzut
Pe Ion
Sânt-Ion,
Nănaşul lui Dumnezeu
Şi a fiului său,
Şi l-o întrebat
Şi i-o cuvântat:
— *Ioane,*
Sânt-Ioane!
N'ai văzut,
N'ai auzit
De finul tău,
De fiul meu
Şi a lui Dumnezeu?
Domnul cerului
Şi al pământului,
Că eu ori cât l-am cătat,
Nicăiri nu l-am aflat?
— De văzut
Nu l-am văzut,
De auzit
Am auzit,
Că jidovii
Păgânii
L-au prins şi l-au chinuit
Şi apoi l-au răstignit
Lângă poarta lui Pilat,
Pe cruce albă de brad!
Maica Domnului,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Cum l-o auzit,
Tare s'o scârbit
Şi s'o luat
Şi-o plecat
Hăulind,
Dăulind,
Mânele frângând,
Faţă albă sgâriind,
Din ochi negri lăcrămând,

(1) Din Lisaura, comună în districtul Sucevei, com. de Petru Sârghi, stud. gimn.

(2) La case mari se află un fel de ferestuici mici, cari se numesc *zăbrele*, sing. *zăbreà*.

De la inimă oftând,
Pe cărare mergând,
Pe Domnul Christos cătând.
Şi mergând s'o întâlnit
C'un *meşter de lemn* vestit.
— Bună calea, meşter de lemn!
— Mulţumesc dumi-tale
Maică Precistă
Şi Doamna mea!
Da ce hăuleşti,
Ce te dăuleşti
Mânele frângând,
Faţă albă sgâriind,
Din ochi negri lăcrămând,
De la inimă oftând?
— Da cum nu m'oiu hăulì
Şi cum nu m'oiu dăulì,
C'un singur fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut,
Şi acuma am auzit
Că s'o lăsat chinuit
De jidovi, şi răstignit
Lângă poarta lui Pilat
Pe cruce albă de brad.
N'ai văzut,
N'ai auzit
De fiul meu
Şi a lui Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului?
— De văzut
Nu l-am văzut,
De auzit
Am auzit,
Ba şi crucea i-am făcut,
Că ei m'au chemat
Şi mulţi bani mi-au dat
Să fac o cruce de brad.
Şi ei strigă s'o fac mică,
Dar eu am făcut-o mare;
Ei strigă s'o fac mai scurtă.
Eu le-am făcut-o mai lungă!
— Meştere, meştere!
Lucrare-ai cu anu,
Câştigau-ai banu!
Şi s'o luat la drum iară
Maica Precistă prin ţară,
Hăulind,
Dăulind,
Mânile frângând,
Faţă albă sgâriind,
Din ochi negri lăcrămând,
De la inimă oftând,
Pe cărare mergând,
Pe Isus Christos cătând.
Şi mergând s'o intâlnit
C'un *meşter de fier* vestit.
— Bună calea, meşter de fier!
— Mulţumesc dumi-tale
Maică Precistă
Şi Doamna mea!
Da ce te hăuleşti,
Ce te dăuleşti,
Mânile frângând,
Faţă albă sgâriind,
Din ochi negri lăcrămând,
De la inimă oftând?
— Da cum nu m'oiu hăulì
Şi cum nu m'oiu dăulì,
C'un singur fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut
Şi acum'am auzit
Că s'o lăsat chinuit
De jidovi, şi răstignit
Lângă poarta lui Pilat
Pe cruce albă de brad!
N'ai văzut,
N'ai auzit
De fiul meu
Şi a lui Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului?
— De văzut
Nu l-am văzut,
De auzit
Am auzit

Şi piroane i-am făcut
Cu care l-au răstignit,
Că jidovii m'au chemat
Şi mulţi bani ei că mi-au dat
Să le fac piroane
Să i le bată în tălpi şi în palme.
Şi ei strigă ne'ntrerupt
Să le fac mai mari.
Dar eu n'am vrut
Şi mai mici i le-am făcut!
— Meştere, meştere!
Dau-ai cu ciocanul,
Câştigau-ai banul,
Dau-ai cu ilăul
Câştigau-ai leul!
Şi de aici s'a luat iară
Maica Precistă prin ţară,
Hăulind,
Dăulind,
Mânile frângând,
Faţă albă sgâriind,
Din ochi negri lăcrămând,
De la inimă oftând,
Pe cărare mergând,
Pe Is. Chr. cătând.
Şi mergând ea cât a mers,
S'o întâlnit c'o broască.
— Bună calea, broască!
— Mulţumesc dumi-tale
Maică Precistă
Şi Doamna mea!
Dar ce te hăuleşti,
Ce te dăuleşti
Mânile frângând,
Faţă albă sgâriind,
Din ochi negri lăcrămând,
De la inimă oftând,
Pe cărare mergând?
— Da cum nu m'oiu hăulì
Şi cum nu m'oiu dăulì,
C'un singur fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut,
Şi acuma am aflat
Că de jidovi s'o lăsat
Chinuit
Şi răstignit
Lângă poarta lui Pilat
Pe cruce albă de brad.
N'ai văzut,
N'ai auzit
De fiul meu
Şi a lui Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului?
— Of! Maică Precistă
Şi Doamna mea!
Ce te mai hăuleşti,
Ce te mai dăuleşti,
C'un singur fiu ai avut
Şi pe acela l-ai perdut,
Da ce să zic eu,
Vai de capul meu,
C'am avut
Doi-spre-zece fii
Şi o venit
O roată
Fărfăroată
Şi pe toţi de-odată
Mi i-o apucat
Şi i-o fărmat,
Şi numai un'o rămas,
Dar şi acela orb
Şi şchiop!
— Ian cheamă-l încoace!
— Toma, Tomoioace!
Ian vină la mama'ncoace!
Şi o venit îndat'a mare
Un broscoiu mare,
Orb şi şchiop.
Maica Precista,
Cum l-o văzut
O şi zimbit,
Broasca a blagoslovit
Şi din gură i-o vorbit:
— Broască! tu să mori,
Dar să nu te împuţeşti

Şi oamenii să bee
Apă de pe tine!
  Şi de aici s'o luat iară
Maica Precistă prin ţară,
Hăulind,
Dăulind,
Mânile frângând,
Faţă albă sgâriind,
Din ochi negri lăcrămând,
De la inimă oftând,
Pe cărare mergând,
Pe Isus Chr. cătând.
Şi s'o dus, şi s'o tot dus,
Până'n urmă ce-o ajuns
Pe dealul Gararăului,
Un deal mare şi ascuţit
Ca o *sângeà* (1) de cuţit
Şi acolo ea a voit
Să se junghie.
Dară dealul ce făceà?
Ca ceara că se topià,
Ca argintul că curgeà,
Ca aurul se sleià.
Şi ea nu puteà
A se junghià...
  De asupra Gararăului
Sus în 'naltul cerului
Este o biserică albă
Cu altar
De mărgăritar
Cu *pafturile* (2) de ceară,
Cu uşile de alămâe,
Cu pragurile de tămâe;
In mijlocul bisericii
Este un scaun de aur
Cu picioarele de argint
Şeade înfipt în pământ.
Dar pe scaun cine şeade?
Şeade sfântul *Nichita*
Cu cămeşă scurtă,
Cu sabia smultă,
In mâna dreaptă
Ţine carte albă,
In mâna stângă
Cu făclii aprinse,
Şeade şi ceteşte
Şi cetind grăeşte:
— Sfinţilor
Şi părinţilor,
Staţi locului, staţi
Şi ascultaţi!
Sfinte Niculai,
Sfinte Arhanghele Mihai,
Sfinte Grigore
Şi sfinte Vasile!
N'aţi văzut,
N'aţi auzit
De fiul Marii,
Maicii Precistii,
Domnul cerului
Şi al pământului?
— De văzut
Nu l-am văzut,
De auzit
Am auzit,
Că jidovii l-au luat
Şi'n *chintae* (3) că l-au dat.
De acolo cum l-o luat,
Cu cămeşă de urzică
L-o îmbrăcat,
Cu ciobote de foc
L-o încălţat,
Cu brâu de măcieş
L-o încins,
Cunună de spini
In cap i-o pus,
Fiere i-o dat
De mâncat,

(1) *Sângeà* = muche, vârf.
(2) *Paftur* = acoperământ.
(3) *Chintae* = boloboc plin de cuie.

Cu oțet l-au adăpat,
In față că l-au stupit,
Peste obraz l-o pălmuit.
Şi apoi pălmuindu-l
Şi batjocurindu-l
L-o dus şi l-o răstignit
Necredincioşii
Şi neomenoşii
Farisei şi cărturari
Intre doi tâlhari.
Cu suiița în coastă
L-o străpuns,
Apă şi sânge i-o curs.
Soarele s'o întunecat,
Luna în roşu s'o schimbat,
Pământul s'o cutremurat,
Intuneric peste tot locul s'o [lăsat.
Căpitanul bisericii,
Asta cum o auzì,
Din cer că se coborâ
In iad pe cruce în jos
Pân' la Domnul Is. Christos.
Şi la iad cum o sosit,
Zăvoarele le-o sdrobit,
Uşile de fier le-o sfărmat
Şi pe Isus Christos
Din iad l-o scos.
Si după ce l-o scăpat,
Sufletul i l-o luat,
La cer că i l-o urcat,
Să şează de-a dreapta Tatălui,
Unde erà să-i fie mai drag...
Si de aici s'a luat iară
Maica Domnului prin ţară,
Hăulind,
Dăulind,
Mânile frângând,
Faţă albă sgâriind,
Din ochi negri lăcrămând,
De la inimă oftând,
Pe cărare mergând,
Pe Is. Chr. cătând.
Şi s'a dus şi s'a tot dus
Până'n urmă ce a ajuns
La poarta lui Pilat
Şi o dat
Cu piciorul stâng
Şi poarta nu s'o deschis,
Şi o dat
Cu piciorul drept
Şi poarta s'o deschis,
Dumnezeu c'un ochiu o râs,
Iar cu cel-lalt o plâns,
Maica Domnului o zis:
-- Of! fiul meu cel iubit,
Ce ai gândit
Ce ai socotit,
De te-ai dat
Şi te-ai lăsat
De jidovi batjocorit,
Chinuit
Şi pălmuit
Şi pe cruce răstignit
Lângă poarta lui Pilat
Pe cruce albă de brad?
— Of! Maica mea mult iubită,
Nu fi aşà de mâhnită,
Că eu nu m'am dat,
Nici nu m'am lăsat
Nici pentru mine,
Nici pentru tine,
De m'au chinuit
Şi m'au răstignit
Jidovii
Păgânii,
Cărturarii
Şi fariseii.
Ci eu m'am dat
Şi m'am lăsat
Pentru Ion
Sânt-Ion,
Nănaşul meu
Şi cumătrul tău,
Şi pentru toată creştinătatea.
Dacă te-ai fi fost suit

In ceruri, ai fi fost văzut
Că în vremile mai de mult
Cine se năşteà
Nu se botezà,
Cine se luà
Nu se cununà,
Cine murià
Nu se prohodià;
Maica după copil
Nu plângeà,
Nici copilul după maică,
Vaca după viţel
Nu răgeà,
Nici viţelul după vacă,
Oaia după miel
Nu sbierà,
Nici mielul după oaie.
Atunci securice
In pădurice
Nu auziai,
Nici hore cu feciori,
Nici fete cu flori
Nu vedeai,
Nici *ciricaluri* (1) de paseri.
Dar acuma când te-i face
Si'napoi te vei întoarce,
Mai mare dragul ţi-a fi
De celea ce-i auzì.
Că de acuma înainte
Cine se va naşte
Se va botezà,
Cine s'a luà
Se va cununà,
Cine-a murì
Se va prohodì.
Maica după copil
Va plânge
Şi copilul după maică,
Vaca după viţel
Va rage
Şi viţelul după vacă.
Oaia după miel
Va sbierà
Şi mielul după oae.
Securice
In pădurice
Vei auzì,
Hore de feciori
Şi fete cu flori
Vei vedeà,
Şi ciricaluri de pasări
Vei auzì . . .
Cuvânt
Pe pământ
S'a dat.
Şi cine o stat
De o ascultat
Şi o învăţat
Aceste cuvinte
Şi le va zice
Sara culcându-se,
Dimineaţa sculându-se,
La săptămâna,
La luna,
La jumătate de an
Şi la un an,
Pe acela
L-oiu luà
De mâna dreaptă
Şi l-oiu duce
Pe cărarea dreaptă
La case
Luminoase,
La mese întinse,
La făclii aprinse,
La pahare pline,
La cuvinte bune
In sânul lui Avram
Unde se odihnesc drepţii.
Da cine le-a ştì

(1) *Ciricaluri* = ciripiri, sing. ciripire.

Şi nu le-a zice
Sara culcându-se,
Dimineaţa sculându-se
Şi pe obraz spălându-se,
La săptămâna,
La luna,
La jumătate de an
Şi la un an,
Pe acela
L-oiu luà
De mâna stângă
Şi l-oiu duce
Pe cărarea strâmbă
La case
Intunecoase,
La mese ne întinse
Şi la făclii stinse,
La pahare deşerte,
La *tartar* de frig,
Unde viermele nu doarme,
Acolo în veci să trăească,
Acolo să vecuească (1).

A doua variantă, tot din Tişeuţ, sună ast-fel:

S'a sculat omul cel mare
Şi a luat un topor mare,
S'a dus la pădurea mare
Să taie lemn mult şi mare
Ca Sântă-Măria mare,
Să facă mânăstire mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare,
Cu nouă raze de sub soare.
S'a sculat omul cel mic
Şi a luat un topor mic
Să taie lemn mult şi mic
Ca Sântă-Măria mică
Să facă mânăstire mică,
Cu nouă uşi, cu nouă altare,
Cu nouă raze de sub soare...
Maica sfântă preacurată
Dimineaţa s'a sculat,
Faţa albă a spălat,
Păr galben a pieptănat,
Lui Dumnezeu s'a închinat,
In mânăstire a intrat,
Carte în mână a luat
Şi a cătat în carte,
Şi a cătat în parte
Să vadă pe fiul său
Pe fiul lui Dumnezeu.
Şi a văzut gujuliile
Şi toate gângăniile,
Dar din omenime
N'a văzut pe nime,
Numai pe Ion,
Pe *Sânt-Ion*,
Nănaşul lui Dumnezeu
Şi cumătrul său.
Şi cum l-a văzut
Şi l-a cunoscut,
L-a şi întrebat
Şi i-a cuvântat:
— Of! Ioane,
Sânt-Ioane!
N'ai văzut,
N'ai auzit
De fiul meu,
De fiul lui Dumnezeu
Şi finuţul tău?
— De văzut
Nu l-am văzut,
De auzit
Am auzit
Că cânii,
Păgânii
De jidovi s'au sfătuit

(1) Un exemplar dictat de Vasile Curcea, şi com. de Victor Sorocean, student gimnazial, iar altul dictat de Andreiu Sologiuc, şi comunicat de Vasile Iftodi, stud. gimnazial.

Şi l-au prins, şi l-au muncit,
Chiroane în tălpi i-au bătut,
Pe cruce l-au răstignit!
  Maica preacurată,
Foarte supărată
De acest răspuns,
S'a luat şi s'a dus
Pe drum văerând,
Plângând şi răcnind,
Faţa albă sgâriind
Şi păr galben *drepănând*,
Pe fiul său căutând.
Şi câţi în drum îi eşia,
Ea pe toţi îi întrebà,
De n'au auzit
Şi de n'au văzut
Pe fiul său dulce
Răstignit pe cruce.
Şi mergând s'a întâlnit
C'un *meşter de lemn* vestit
Şi din gură i-a vorbit:
— Bună ziua, meştere!
— Mulţumesc dumi-tale,
Maică sfântă, preacurată!
Da de ce eşti supărată?
Ce plângi, ce oftezi,
Ce te văerezi?
— Cum n'oiu plânge şi oftà
Şi cum nu m'oiu vàerà,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut
Şi acuma am auzit
Că cânii,
Păgânii
De jidovi s'au sfătuit
Şi l-au prins şi l-au muncit,
Pe cruce l-au răstignit!
N'ai văzut,
N'ai auzit
De fiul meu,
De fiul lui Dumnezeu?
— Nu numai c'am auzit,
Ci şi crucea i-am făcut.
Şi pe cât au zis
Ca să i-o fac mai subţire,
Pe atâta eu i-am făcut-o
Mai groasă
Şi mai nodoroasă,
Şi pe cât au zis
Să i-o fac mai scurtă,
Pe atâta eu i-am făcut-o
Mai lungă
Ca să le ajungă
Pe ce să mi-l ţintuească
Şi să-l răstignească!
  Maica sfântă, preacurată,
Auzind această faptă,
L-a blestemat
Şi a cuvântat:
— Să lucrezi un an
Să câştigi un ban!
  Şi apoi iară s'a luat
Şi mai departe a plecat,
Pe drum văerând,
Plângând şi răcnind,
Faţa albă sgâriind
Şi păr galben drepănând,
Pe fiul său căutând.
Şi câţi în drum îi eşià
Ea pe toţi îi întrebà,
De n'au auzit
Şi de n'au văzut
Pe fiul său dulce
Răstignit pe cruce.
Şi mergând s'a întâlnit
C'un *meşter de fier* vestit
Şi din gură i-a vorbit:
— Bună ziua, meştere!
— Mulţumim dumi-tale,
Maică sfântă, preacurată!
Da de ce eşti supărată?
Ce plângi, ce oftezi,
Ce te văerezi?
— Cum n'oiu plânge şi oftà
Şi cum nu m'oiu văerà,
Că numa-un fiu am avut

Şi pe acela l-am perdut.
Şi acuma am auzit
Că cânii,
Păgânii
De jidovi s'au sfătuit
Şi l-au prins şi l-au muncit,
Pe cruce l-au răstignit!
N'ai văzut,
N'ai auzit
De fiul meu,
De fiul lui Dumnezeu?
— Nu numai c'am auzit,
Ci eu chiar l-am şi văzut
Şi piroane i-am făcut
Cu cari a fost pironit
Şi pe cruce răstignit
Şi cu cât au zis
Să le fac mai groase
Pe atâta eu le-am făcut
Mai subţiri,
Şi pe cât au zis
Să le fac mai lungi
Pe atâta eu le-am făcut
Mai mici şi mai scurte.
Maica sfântă, preacurată,
Auzind această faptă,
Foarte mult s'a bucurat
Şi l-a binecuvântat:
— Să dai un ceas cu ciocanul
Şi să-ţi agoniseşti banul!
Şi apoi iară s'a luat
Şi mai departe a plecat
Pe cărare văerând,
Plângând şi amar oftând,
Faţa albă sgâriind
Şi păr galben drepănând,
Pe fiul său căutând.
Şi mergând ea pe cărare
S'a întâlnit spre apus de soare
C'o *broască râioasă* în cale
Şi cu ea cum s'a întâlnit,
De-auna i-a şi grăit:
— Bună ziua, broască!
— Mulţumescu-ţi, maică!
Da ce mi te căinezi,
De ce mi te văerezi?
— Da cum nu m'oiu căinà
Şi cum nu m'oiu văerà,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut
Şi acuma am auzit
Că cânii,
Păgânii
De jidovi s'au sfătuit
Şi l-au prins şi l-au muncit
Şi apoi l-au şi răstignit!
— Da nu te mai căinà
Şi nu te mai văerà
Pentru un fiu că l-ai perdut,
Că şi eu înc'am avut
Doi-spre-zece, şi a trecut
O roată
Fărfăroată
Şi pe toţi de-odată
Mi i-a stâlcit
Şi omorât.
Numai unul mi-a rămas,
Dar şi acel acuma-i şchiop,
Şi tot nu mai plâng atâta,
Dac'aşà mi-a fost ursita!
Maica Domnului i-a zis:
— Ian strigă-l încoace
Ca să-l văd şi eu,
Cum arată fiul tău!
Broasca l-a strigat:
— Busuioace
Tăbâltoace,
Ian vină la mama în coace!
Şi cum broasca l-a strigat,
Indat'a şi alergat
Un broscoiu mare înholbat.
Maica preacurată
Văzându-l a râs
Şi apoi i-a pus
La piciorul cel stâlcit
O frunză şi i-a trecut,

Iară dup'aceasta
A blagoslovit broasca:
— Broască mare şi râioasă!
Să fii de acum sănătoasă!
Pe pământ să te întinzi
Şi putoare să nu ai.
Unde tu vei fi
Să fie isvor bun
Şi apă bună;
Da unde nu-i fi,
Să nu fie isvor bun
Şi nici apă bună!
Şi ast-fel cum a cuvântat,
Iară s'a luat
Şi iar a plecat
Tot plângând
Şi văicărând,
Faţa albă sgâriind,
Şi păr galben depărând.
Şi s'a dus şi s'a tot dus,
Până în urmă ce a ajuns
La poarta Ierusalimului
Şi a dat cu piciorul stâng
Şi poarta s'a închis,
Şi a dat cu piciorul drept
Şi poarta s'a deschis
Şi în nuntru a intrat
Şi acolo a aflat
Pe fiul său cel iubit
Stând pe cruce răstignit,
Căci cânii,
Păgânii
De jidovi s'au sfătuit
Şi l-au prins şi l-au muncit,
Piroane în tălpi i-au bătut,
Pe cruce l-au răstignit,
Cu cămaşă de urzică
L-au îmbrăcat,
Cunună de spini
Pe cap i-au pus,
Cu brâu de măcieş
L-au încins,
Cu apă de spini
L-au adăpat,
Şi fiere i-au dat
De mâncat.
Şi ea de el cum a dat,
Din gură i-a cuvântat:
— Of! fiul meu,
Iubitul meu!
De ce te-ai dat
Şi te-ai lăsat
Muncilor
Şi truzilor?
— Of! Maica mea
Iubita mea,
Eu nu m'am dat,
Nici nu m'am lăsat
Pentru mine
Ori pentru tine,
Ci pentru toată lumea.
Că pân'a nu mă muncì
Şi a mă răstignì,
Care se năşteà
Nu se botezà,
Care se luà
Nu se cununà,
Care murià
Nu se prohodià,
Mama după copil
Nu plângeà,
Vaca după viţel
Nu răgeà,
Oaia după miel
Nu sbierà,
Cocoş negru nu cântà,
Câne negru nu lătrà.
Dar de acuma
Cari s'or naşte
S'or botezà,
Cari se vor luà
S'or şi cununà,
Cari vor murì
S'or şi prohodì,
Mama după copil
A plânge,

Vaca după viţel
A rage,
Oaia după miel
A sbierà,
Cocoş negru a cântà,
Câne negru a lătrà!...
Şi povestea mea
Cine a auzì-o
Şi n'a spune-o
La luna,
La săptămâna,
La un an,
La jumătate de an
Să-l iee îngerul stâng
Cu mâna stângă
Să-l ducă pe puntea stângă
La mese strânse,
La făclii stinse,
La pahare deşerte.
Da cine a auzì-o
Şi a spune-o
La luna,
La săptămâna,
La un an,
Şi jumătate de an,
Să-l iee îngerul drept
De mâna dreaptă
Să-l ducă pe puntea dreaptă
La mese întinse
La făclii aprinse,
La pahare pline,
Şi la vorbe bune! (1)

A treia variantă, din Rus, distr. Sucevei:

Purceseră omu mare
In pădurea mare
Cu toporu mare
Să taie lemnu mare,
Să facă biserică mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare.
Şi o tăiat lemn mult şi mare,
Şi o făcut biserică mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare.
In altarul cel mare
Şeade Sântă Măria mare,
In altarul cel mic
Şeade Sântă Măria mică.
Cătară Maica Precistă,
Cătară în carte,
Cătară în parte,
Cătară în toate cărţile,
Cătară în toate părţile,
Să vadă pe fiul său,
Pe Dumnezeu.
Nu l-o văzut,
Da o întâlnit
Pe Ion,
Pe *Sânt-Ion*,
Nănaşul lui Dumnezeu
Şi cumătrul său,
Şi-i ziseră:
— Alelei, Ioane,
Sânt-Ioane,
Cumătre mai mare!
N'ai văzut pe fiul meu,
Pe finul tău,
Pe Dumnezeu?
— Alei Maică, Maică!
De văzut
Nu l-am văzut,
Da de nume i-am auzit,
Că l-au prins cei câni de ji-
[dovi,
La grea muncă pusu-l-au,
Pe cruce de chiparos
Intinsu-l-au,
Piroane prin tălpi
Băgatu-i-au,

---

(1) Dictată de Maranda Andrieş, şi com. de Victor Sorocean, stud. gimn.

Trestie pe sub unghii
Vârâtu-i-au,
Cu cămaşă de urzică
Imbrăcatu-l-au,
Cu brâu de schini
Incinsu-l-au,
Şlic de măcieş
In cap pusu-i-au.
Unde şlicu-a fost îndesând,
Sângele mai tare o fost cur-
[gând,
Cânii de jidovi o fost stând
Şi în pahar l-o fost sprijinind
Şi de o duşcă l-o fost bând!
Auziră Maica Precistă
Aceste două, trei cuvinţele
Şi o lepădat
Haine domneşti
Şi o îmbrăcat
Haine călugăreşti,
Şi se porniră să cate
Pe fiul său,
Pe Dumnezeu
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ.
Şi merseră
Cât merseră,
Până ce ajunseră
La un părăuţ
Mic şi linuţ
Şi acolo-i eşiră
O *broscuţă* şi zise:
— Alelei Maică, Maică!
După ce te-ai negrit
Şi te-ai cernit
Şi ai lepădat
Haine domneşti
Şi ai îmbrăcat
Negre călugăreşti,
Te-ai mai şi apucat
Să te tânguești,
Să te glăsueşti,
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ!
— Alelei broscuţă,
Broscuţă!
Dar cum nu m'oiu tânguì
Şi cum nu m'oiu glăsuì
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Că numa-un fiu am avut
Şi am auzit
Că cei câni de jidovi
Prinsu-l-au,
La grea muncă
Pusu-l-au,
Pe cruce de chiparos
Intinsu-l-au,
Piroane prin tălpi
Băgatu-i-au,
Trestie pe sub unghii vârâ-
[tu-i-au,
Cu cămaşă de urzică
Imbrăcatu-l-au,
Cu brâu de spini
Incinsu-l-au,
Şlic de măcieş
In cap pusu-i-au.
Unde şlicu a fost îndesând,
Sângele mai tare-o fost cur-
[gând,
Cânii de jidovi o fost stând
Şi în pahar l-o fost sprijinind
Şi de-o duşcă l-o fost bând!
— Alelei Maică, Maică!
Dumnea-ta te tânguești
Şi te glăsueşti
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ
Numai după unul singur.
Da eu, c'am avut
Doi-spre-zece,
Şi o trecut
O roată
Forforoată
Şi i-o omorât

Pe toţi de odată!
Şi eu n'am putut
Sufletul să mi-l stupesc!
— Alelei broscuţă,
Broscuţă!
Tu să mori în earbă verde
Şi să nu te împuţeşti
Şi să bee oamenii
Apă de pe tine
Şi să nu le fie greaţă!
Şi merseră
Cât merseră
Maica Precista
Multă lume împărăţie,
Ca Dumnezeu să ne ţie,
Şi merseră
Pân' ce ajunseră
La dealul Garaleului.
Şi dealul Garaleului
Erà înalt şi ascuţit
Ca o sâmceà de cuţit
Şi s'o pus cu inima
Să-şi fac'acolo sama.
Iară dealul Garaleului
Ca ceara s'o topit,
Ca aurul s'o sleit
Şi ea n'o putut
Să-şi facă sfârşit.
Şi de-acol'o scoborât,
Şi mai departe s'o pornit
Şi merseră
Cât merseră,
Până ce ajunseră,
La porţile Ierusalimului.
Porţile Ierusalimului
Erau încuiete
Şi lăcătuite.
Isghiră cu picioru stâng,
Porţile mai tare
S'au încuiat
Şi lăcătuit.
Isghiră cu picioru drept,
Porţile s'au deschis
Şi Isus Christos o 'nvis
Şi din gur'o zis:
— Alelei Maică, Maică!
Păsările pe aice
Osul nu şi-l poartă!
— Alelei fiule, fiule!
Da eu cum nu mi-oiu purtà
Osul meu pe aicea,
C'am auzit că te-au prins
Cânii cei de jidovi,
Pe grea muncă
Pusu-te-au,
Pe cruce de chiparos
Intinsu-te-au,
Piroane prin tălpi
Băgatu-ţi-au,
Trestie pe sub unghii
Vârâtu-ţi-au,
Cu cămaşă de urzică
Imbrăcatu-te-au,
Cu brâu de spini
Incinsu-te-au,
Şlic de măcieş
In cap pusu-ţi-au.
Unde şlicul a fost îndesând,
Sângele mai tare o fost cur-[gând,
Cânii de jidovi o fost stând
Şi în pahar l-o fost sprijinind
Şi de duşcă l-o fost bând...
De ce nu te-ai suit
La al doilea cer.
De ce nu te-ai suit
La al treilea cer,
Unde-i tatăl nevăzut
Şi ne-auzit?...
De ce te-ai lăsat,
Şi de ce te-ai dat
Să te chinuească
Şi să mi te răstignească?
— Alelei Maică, Maică!
Eu nu m'am lăsat
Nici m'am dat

Chinuit
Şi răstignit
Pentru mine
Sau pentru tine,
Ci m'am lăsat
Şi m'am dat
Pentru lumea toată.
Că până nu mă da
Şi a mă lăsà
Chinuit
Şi răstignit,
Care se luà
Nu se cununà,
Care se năştea
Nu se botezà,
Care murià
Nu se precestuià.
Cocoş nu cântà,
Glas de voinic nu erà!
Cine le va şti aceste
Două, trei cuvinţele
Şi le-a povestì
Pe acela l-a luà
Avram cu Isac
De mâna dreaptă
Şi l-a duce
Pe cărarea dreaptă
La mese întinse,
La făclii aprinse,
La pahare pline,
La bucate bune.
Iară cine le va şti
Şi nu le va povestì,
Pe acela
L-a luà
Avram cu Isac
De mâna stângă
Şi l-a duce
Pe cărarea strâmbă
La mese strânse,
La făclii stinse,
La pahare deşerte!...
Cruce în casă,
Cruce în masă,
Cruce în tuspatru cornuri de [casă.
Că nu-i casă,
Ci-i cetate
Cu fereştile înziuate,
Cu uşile ferecate.
In mijlocul casei
Şeade *Nechita*
Şi ceteşte,
Proceteşte,
De cu seara
Pân' la miez de noapte,
De la miez de noapte
Pân 'la cântători,
De la cântători
Pân 'la dalbe zori,
De la dalbe zori
Pân' la răsăritul soarelui (1)..

A patra variantă, din Sânt-Ilie, distr. Sucevei:

S'o luat Sântă-Măria mare
Şi o luat un topor mare
Şi o mers în pădurea mare
Şi o tăiat lemn mult şi mare
Şi o făcut biserică mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare,
Cu nouă zăbrele despre soare.
In zăbreaua mică
Despre răsărit
O stat Maica sfântă
Şi o cetit.
Pre toţi fiii
Şi părinţii
I-o cetit

(1) Com. de Gorge Hreniuc, stud. gimn.

Şi adeverit,
Numai pre fiul său,
Pre Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului
Ori şi cât ea o cetit,
Nu l-o mai adeverit.
Şi dac'o văzut
Că ori cât ceteşte
Nu-l adevereşte,
S'o luat ducându-se,
Plângându-se,
Dăulindu-se
Şi jelindu-se
Pe nişte dealuri ascuţite
Ca nişte muchi de cuţite,
Cu glas mare până în cer
Cu lacrămi până în pământ.
Unde lacrima pică,
Viţă de viţă se prindeà
Şi busuioc că creşteà.
Şi ducându-se
Plângându-se,
Dăulindu-se
Şi jelindu-se,
S'o întâlnit
Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o muche de cuţit
C'un *meşter de lemn* [vestit.
Meşterul de lemn
Cum o văzut-o,
O şi întrebat-o:
— Maică sfântă, preacurată,
Ce eşti aşà supărată?
Ce plângi, ce te dăuleşti,
De ce mi te jelueşti
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ?
— Da cum nu m'oiu dăulì,
Şi cum nu m'oiu jeluì,
C'am luat un topor mare
Şi am mers în pădurea mare,
Şi am tăiat lemn mult şi mare
Şi am făcut biserică mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare,
Cu nouă zăbrele despre soare.
Şi în zăbreaua mică
Despre răsărit
Am şezut şi am cetit.
Pre toţi fiii
Şi părinţii
I-am cetit
Şi adeverit,
Numai pre fiul meu,
Pre Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Ori cât am cetit,
Nu l-am adeverit.
N'ai văzut
N'ai auzit
Fiul meu ce s'o făcut?
— Of! Maică sfântă
Şi prea slăvită!
Nu te dăulì,
Nu te jeluì,
Că de văzut
Nu l-am văzut,
Dar de nume i-am auzit,
Că l-au prins
Şi l-au trimis
La Golgofta jidovească
Ca să mi ţi-l răstignească.
Şi pe mine m'au cătat
Şi de ştire că mi-o dat
Să-i fac o cruce de brad.
Şi mi-au spus ca să i-o fac
Cu şeapte părţi mai mică,
Dar eu i-am făcut-o
Cu şeapte părţi mai mare.
— Of! meştere de lemn!
Lucrà-o-ai cu anul
Şi abià să-ţi câştigi banul!
Şi ea ast-fel cum o zis,
Mai departe că s'o dus

Tot plângându-se,
Dăulindu-se
Şi jelindu-se,
Pe nişte dealuri ascuţite
Ca nişte muchi de cuţite.
Unde lacrăma cădeà,
Viţă de viţă se prindeà
Şi busuioc că creşteà.
Şi mergând s'o întâlnit
Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o muche de cuţit
Cu un meşter
De fier.
Meşterul, cum mi-o întâlnì,
Pe loc că se şi oprì
Şi din gură că-i vorbì:
— Of! Maică sfântă
Şi proslăvită!
Ce plângi, ce te dăuleşti,
De ce mi te jelueşti
Cu glas mare până în cer
Cu lacrămi până în pământ?
— Of! meştere de fier!
Da cum nu m'oiu dăulì
Şi cum nu m'oiu jeluì,
C'am luat un topor mare
Şi am mers în pădurea mare
Şi am tăiat lemn mult şi mare
Şi am făcut biserică mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare,
Cu nouă zăbrele despre soare.
In zăbreaua mică
Despre răsărit
Am şezut şi am cetit
Şi pe toţi fiii
Şi părinţii
I-am cetit
Şi adeverit,
Numai pre fiul meu,
Pre Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului
Ori cât am cetit,
Nu l-am adeverit.
N'ai văzut
N'ai auzit,
Fiul meu ce s'o făcut?
— De văzut nu l-am văzut,
Da de nume i-am auzit,
Că l-au prins
Şi l-au trimis
La Golgofta jidovească
Ca să mi ţi-l răstignească,
Ba şi la mine au venit
Jidovii şi mi-au plătit
Să le fac cuie de răstignit.
Şi mi-au spus ca să le fac
Cu şeapte părţi mai mari.
Dar eu m'am făcut
Că nu-i aud
Şi le-am făcut
Cu şeapte părţi mai mici!
— O! meştere de fier!
Da-o-ai odată cu ciocanul
Şi să-ţi şi câştigi banul!
Şi apoi iară s'a luat
Şi mai departe a plecat
Plângându-se,
Dăulindu-se
Şi jelindu-se
Pe nişte dealuri ascuţite
Ca nişte muchi de cuţite
Cu glas mare până în cer
Cu lacrămi până în pământ.
Unde lacrăma cădeà,
Viţă de viţă se prindeà
Şi busuioc că creşteà.
Şi mergând ea tot aşà
C'o *broască* se întâlnì.
Şi broasca, cum o zărì,
Ii şi vorbì:
— Of! Maică sfântă
Şi proslăvită!
Ce plângi, ce te dăuleşti,
De ce mi te jelueşti
Cu glas mare până în cer,

Cu lacrămi până în pământ?
— Da cum nu m'oiu dăulì
Şi cum nu m'oiu jeluì,
C'am luat un topor mare
Şi am mers în pădurea mare
Şi am tăiat lemn mult şi mare
Şi am făcut biserică mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare,
Cu nouă zăbrele spre soare.
In zăbreaua mică
Despre răsărit
Am şezut şi am cetit.
Şi pe toţi fiii
Şi părinţii
I-am cetit
Şi adeverit,
Numai pre fiul meu,
Pre Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Ori cât am cetit,
Nu l-am adeverit,
Dar am auzit
Că l-au prins
Şi l-au trimis
La Golgofta jidovească
Ca să mi-l răstignească!
— Of! Maică sfântă preacu-
[rată!
Nu fi aşà supărată,
Că şi eu odată
Incă am avut
Şeapte feciorei
Ca şi nişte bujorei
Şi o venit
Un car încărcat
Şi înferecat
Şi nici pe unul n'o călcat.
Şi o venit apoi o roată,
Forforoată,
Şi pe toţi mi i-o călcat
De odată,
Numai unul o scăpat!
Maica sfântă o întrebat:
— Da unde-i feciorul tău
Ca să-l pot vedeà şi eu!
Atunci broasca o strigat
Şi din gur'o cuvântat:
— Tomă, Tomă,
Cotoromă!
Calcă în busuioace
Şi fă-mi-te în coace!
Şi cum o încetat
Broasca de strigat,
Iată c'o venit
Un broscoiu urât,
Cu picioarele
Ca răschitoarele,
Cu ochii bulbucăţei...
Atunci Maica preacurată,
Cât erà de supărată,
O râs
Şi o zis:
— Of! broască, posnaşă eşti,
Tu ori unde de-i perì,
Nici când să nu te împuţeşti
Şi tu unde nu vei fi,
Apa să nu fie
Apă bună şi curată.
Iară unde tu vei fi,
Acolo să fie
Apa bună şi curată,
Ca ori când s'o poată
Beà lumea cea însetată!
Şi ast-fel cum o cuvântat,
Iar mai departe o plecat
Plângându-se,
Dăulindu-se
Şi jeluindu-se
Pe nişte dealuri ascuţite
Ca nişte muchi de cuţite
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ.
Unde lacrăma picà,
Viţă de viţă se prindeà
Şi busuioc că creşteà

Şi plecând nu s'o lăsat,
Pân' de fiul său n'o dat...
Şi cel ce va şti
Şi va povestì
Sara
Şi dmineaţa
Culcându-se
Şi sculându-se
Aceste cuvinte,
Alese şi sfinte,
Nu-l va duce Dumnezeu
La judeţul cel din urmă,
Ci-l va duce
In împărăţia cerului
Şi în sânul lui Avram şi Ia-
[cob (1).

A cincea variantă, din Stroeşti, distr. Sucevei:

Cruce în casă,
Cruce în masă,
Cruce în tuspatru cornuri de
[casă.
D'asta nu-i casă
Nici nu-i masă,
Ci o mânăstire aleasă
Şi minunat de frumoasă.
Şi oare cine în ea se vede,
Cine într'ânsa oare şeade?
Şeade Maica Domnului
In mijlocu-altarului
Pe un scaun într'aurit
Cu faţa spre răsărit
Şi cată în cărţi,
Şi cată în părţi.
Pe toţi sfinţii
Şi toţi drepţii
I-o cătat
Şi i-o aflat,
Numai pe fiul său,
Pe Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Ori cât l-o cătat,
Ea nu l-o aflat.
Şi o luat
Carte albă
In mâna dreaptă,
Carte sfântă
In mâna stângă
Şi o cătat
Şi s'o uitat
Pe apele lui Iordan în jos
Şi pe nimeni n'o văzut,
Pe nimeni n'o auzit.
Şi o desbrăcat
Straie albe îngereşti
Şi o luat
Straie negre călugăreşti
Şi cârjă albă
In mâna dreaptă,
Cârjă sfântă
In mâna stângă,
Şi s'o uitat
Şi o cătat
Pe apele lui Iordan în sus
Şi pe nimeni n'o văzut,
Pe nimeni n'o auzit,
Numai pe Ion
Pe *Sânt-Ion*,
Nănaşul lui Dumnezeu.
Şi ea îndată, cum o dat
C'ochii de el, l-o întrebat:
— Auzi Ioane
Sânt-Ioane!
N'ai văzut,
N'ai auzit
De fiul meu,
De finul tău,

(1) Din Sânt-Ilie, dict. de Niculai Sutuhă, băeat orfan şi com. de Flo-ciuc, stud. gimn.

De Dumnezeu,
De Domnul cerului
Şi al pământului
Şi al tuturor
Creştinilor?
— Oh! Maică sfântă!
Cu vederile ochilor
Nu l-am văzut,
Cu auzul urechilor
Am auzit,
Că-i pe mâna jidovească
Şi pe limbă păgânească,
Că s'au strâns
Şi l-au prins
In Joia mare
Jidovii plini de turbare
Şi de ură mare,
Pe *râtu* (1) lui Pilat
L-au fugărit,
Pe cruce de brad
L-au răstignit,
Cunună de spini
In cap i-au pus,
Cu brâu de măcieş
L-au încins,
Cu pâne de cenuşă
L-au hrănit,
Cu cămaşă de urzică
L-au îmbrăcat,
Cu vin
De pelin
L-au adăpat,
Piroane
Prin picioare
Şi prin mânuri i-au bătut,
Cunună de spini
In cap că i-au apăsat
Şi mult sânge s'o vărsat.
Tri topoare au svârlit
Şi tri râuri s'au făcut.
Şi de vrei, Maic', a-l vedeà,
Pleacă în grabă de-acolea
La fântâna lui Pilat,
Unde pasările au stat
Apă o gură de au luat,
Laudă Domnului de au dat.
Şi acolo dacă-i ajunge,
Spală-te pe faţă,
Spală-te pe braţe,
Uită-te spre răsărit
Şi le-i vedeà negreşit,
Ca un luceafăr strălucit!
Maica sfântă l-o ascultat
Şi apoi la drum o plecat,
Cântându-se,
Dăulindu-se
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până' pământ.
Unde lacrăma cădeà,
Mere de aur se făceà,
Ingerii le culegeà
Şi la cer că le suià.
Şi pe unde ea călcà,
Spic roşu de grâu lăsà,
Spicu grâului,
Miru botezului,
Daru Domnului.
Şi o mers Maica Domnului
La fântâna lui Pilat,
Unde pasările au stat,
Apă în gură de au luat,
Laudă Domnului de au dat.
Şi acolo dacă o ajuns,
Maica Domnului s'o pus
Şi s'o spălat
Pe faţă,
Şi s'o spălat
Pe braţe.
Dar ori cât o căutat,
Nicăeri nu l-o văzut.

(1) *Rât* = imaş, fânaţ. Cuvântul acesta se întrebuinţează numai în acele sate din Bucovina, în cari se află Români veniţi din Transilvania.

Şi dacă nu l-o văzut,
Iar s'o luat şi s'o dus,
Cântându-se,
Dăulindu-se
Pân' la munţii Garaleului,
In munţii Ierusalimului
Şi în dealul Egimului
La o piatră
Destrămată
Ca o muche de cuţit,
Ca un vârf de ascuţit,
Şă-şi facă samă de moarte.
Dar ea samă de moarte
Nu şi-o putut face,
Că piatra
Ca ceara
Se topià,
Ca argintu se sleià,
Pe nime în lume n'o văzut,
Pe nime în lume n'o auzit,
Numai pe Anghelina,
Marghelina,
Sora lui Lazar
Şi o zis Maica Domnului:
— Of! Doamne,
Of! Avrame!
Ciuda ce ai văzut,
Ciuda ce ai auzit!
Şi s'o dus iară
La fântâna lui Pilat
Şi s'o spălat
Pe faţă,
Şi s'o spălat
Pe braţe
Şi s'o uitat
Şi o văzut
Pre fiul său cel iubit,
Ca un luceafăr strălucind,
Asupra sfinţiei sale venind.
Şi cum l-o văzut
I-o şi zis aşà:
— Of! of! flori de busuioace,
Fiul meu, ian vină în coace!
Şi-mi spune adevărat:
Cum de te ai dat,
Cum de te ai lăsat
Pe mâna străinilor
In ţara păgânilor?
Cum de n'ai cătat,
Cum de n'ai sburat
Prin cer, pe pământ
Şi sub pământ,
Pe sub streşină de casă,
Prin struţu fetelor,
Prin struţu flăcăilor,
Prin ieslele boilor,
Prin turiştea oilor?...
— Of! Maică sfântă,
Maica mea iubită!
Eu nu m'am dat,
Nici nu m'am lăsat
Pentru mine
Sau pentru tine,
Ci eu m'am dat
Şi m'am lăsat
Pentru lumea toată,
Că până ce nu m'am dat,
Până ce nu m'am lăsat,
Nu se vedeà,
Nici nu s'auzià
Glas de păsăreà,
Cântece de plugărel,
Nici oae cu mieluşel
Şi nici vacă cu viţel,
Nici maicele nu trăgeà
La fii lor, nici se vedeà
Câmp de earbă verde
Şi isvor de apă rece.
Fără care cum murià,
Tot în iad că se duceà.
Da de acuma înainte
Făclii în cer s'or aprinde
Şi nici când nu se vor stinge.
Şi vor trage şi s'or strânge

Pasările la puii lor,
Oile la mieluşeii lor,
Vacile la viţeii lor
Şi maicele la fii lor.
Si s'a vedeà:
Câmp de earbă verde
Şi isvor de apă rece.
Şi care cum vor murì
Ai lui Dumnezeu vor fi!
Cine le va şti
Şi le-a povestì
Aceste dăuă, trei cuvinte
Sfinte
De Isus Christos lăsate
Şi nouă pe pământ date
La lună,
La săptămână,
Sara
Şi demineaţa
Culcându-se
Şi sculându-se,
Nu va vedeà
Nici nu va aveà
Pământul Egipetului
Şi casa robiilor.
Fără va trece
Şi va petrece
Şeapte-zeci şi şeapte
De focuri nestinse,
Şeapte-zeci şi şeapte
De punţi lunicoase
Şi păcătoase,
Şi va trece,
Va petrece
Şeapte-zeci şi şeapte
De vămi neplătite
Până la dreapta tatălui
In împărăţia cerului.
Şi cine le-a şti
Şi nu le-a povestì
La luna,
La săptămâna,
Sara
Şi demineaţa
Culcându-se
Şi sculându-se,
Nici nu-şi aduce aminte
De aceste cuvinte sfinte,
Or venì
Archangelii
Şi cu Eva
Şi l-or luà
De mâna stângă
Şi l-or duce
Pe cărarea strâmbă
Până la faptele lui,
Tocmai în fundul iadu-
[lui! Amin! (1)

A şeasea variantă, din Balaceana, distr. Sucevei:

Şeade Maica preacurată
Intr'o chilie încuiată,
In chilie
De tămâe
Pe un scaun într'āurit
Cu faţa spre răsărit,
Cu carte albă
In mâna stângă.
Cu cruce sfântă
In mâna dreaptă,
Şi ceteşte,
Proceteşte.
Pre toţi viermii
Şi toţi viespii,
Pre toate gujuliile
Şi toate gângăniile
Câte au fost şi câte sunt
Câte s'află pe pământ.

(1) Din Stroeşti, dict. de Vasile al lui Andreiu Boca, agricultor, şi com. de Dorimidont Vlad, stud. gimn.

Toate le ceteşte
Şi le adevereşte,
Numai pre fiul său,
Pre Dumnezeu,
Nu-l poate cetì
Şi adeverì.
Şi văzând ea în sfârşit,
Că nu-i chip de adeverit,
S'a luat şi s'a pornit
Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o dungă de cuţit
In mâna dreaptă
Cu cruce sfântă,
In mâna stângă
Cu carte albă,
Faţă albă sgâriind
Şi păr galben despletind,
Din ochi negri lăcrămând,
Lacrămi ca bobul,
Fierbinţi ca focul,
Unde curgeau
Miruri se făceau.
Şi mergând ea pe acel deal
Sa întâlnit c'un lemnar.
Lemnarul, cum a văzut-o,
A stat în loc şi a întrebat-o:
— Alei! Maică preacurată!
Ce eşti aşà supărată?
Ce te tânguești,
Ce te jeluești?
De ce plângi aşà de tare
De-ţi curg lacrămile vale?
— Of, lemnare,
Meşter mare!
Da cum nu m'oiu tânguì
Şi cum nu m'oiu jeluì,
C'am luat
Carte albă
In mâna stângă,
Cruce sfântă
In mâna dreaptă
Şi am cetit
Şi am procetit,
Pre toţi viermii,
Şi toţi viespii,
Pre toate gujuliile
Şi toate gângăniile
Câte au fost şi câte sunt
Câte s'află pe pământ,
Le-am cetit
Şi adeverit,
Numai pre fiul meu,
Pre Dumnezeu,
Eu ori şi cât am cetit,
Nu l-am mai adeverit.
N'ai văzut,
N'ai auzit,
Nu ştii tu ce s'a făcut?
— Of, of! Maică preacurată,
N'ai cum nu fi supărată.
Eu chiar acum vin
De la Rusalim
Şi nu doar c'am auzit,
Ci cu ochii l-am văzut
Intre doi hoţi răstignit
Lângă poarta lui Pilat
Pe o cruce mare de brad,
Care singur i-am făcut-o.
Şi Jidovi-mi tot ziceà
Să i-o fac mai mititeà,
Dar eu i-am făcut-o mare,
Că erà lemn destul
Şi prea destul!
Maica sfântă preacurată,
Auzind această faptă,
De-auna l-a blestemat
Şi din gur'a cuvântat:
— Să lucrezi cu anul
Şi să-ţi căştigi banul!
Şi apoi iară s'a pornit
Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o dungă de cuţit
In mâna dreaptă
Cu cruce sfântă,
In mâna stângă
Cu carte albă,

Faţă albă sgâriind
Şi păr galben despletind,
Din ochi negri lăcrămând
Lacrămi ca bobul
Fierbinţi ca focul,
Unde curgeau,
Miruri se făceau
Şi mergând ea pe acel deal
S'a întâlnit cu un fierar.
Fierarul că s'a oprit
Şi din gură i-a vorbit:
— Auleo, Maică preacu-
[rată,
Ce eşti aşà supărată?
Ce te tânguești,
Ce te jăluești?
De ce plângi aşà de tare
De-ţi curg lacrămile vale?
— Of! fierare,
Meşter mare!
Da cum nu m'oiu tânguì
Şi cum nu m'oiu jeluì,
C'am luat
Cruce sfântă
In mâna dreaptă,
Carte albă
In mâna stângă
Şi am cetit
Şi procetit,
Pre toţi viermii
Şi toţi viespii,
Pre toate gujuliile
Şi toate gângăniile
Câte au fost şi câte sunt,
Câte s'află pe pământ
Le-am cetit
Şi adeverit,
Numai pe fiul meu,
Pre Dumnezeu,
Eu ori şi cât am cetit,
Nu l-am mai adeverit.
N'ai văzut,
N'ai auzit,
Nu ştii tu ce s'a făcut?
— Of! of! Maică preacurată,
N'ai cum nu fi supărată!
Eu chiar acum vin
De la Rusalim
Şi nu doar c'am auzit,
Ci cu ochii l-am văzut
Intre doi hoţi răstignit
Lângă poarta lui Pilat
Pe o cruce mare de brad.
Şi eu singur i-am făcut
Cuiele de răstignit.
Jidovii mă cincăià
Şi tot una îmiziceà
Să le fac cât pot de mari.
Dară eu, fiind fierar,
Le-am făcut foarte scurtuţe
Şi foarte mititeluţe
Ca fiind bătute în carne,
Să nu-l doar'aşà de tare.
Maica sfântă preacurată
Auzind această faptă,
Foarte mult s'a bucurat
Şi l-a binecuvântat
Şi din gur'a cuvântat:
— Of! fierare,
Meşter mare!
Să baţi odată cu ciocanul
Şi tu să-ţi şi câştigi banul!
Şi apoi iară s'a pornit
Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o dungă de cuţit
In mâna dreaptă
Cu cruce sfântă,
In mâna stângă
Cu carte albă,
Faţă albă sgâriind
Şi păr galben despletind,
Din ochi negri lăcrămând
Lacrămi ca bobul
Fierbinţi ca focul,
Unde curgeau,
Miruri se făceau.

Şi mergând în drumul său
S'a întâlnit lâng'un pârău
C'o roască,
Broască.
Roasca,
Broasca,
Cum a văzut-o,
A şi întrebat-o:
— Alei! Maică preacurată
Ce eşti aşà supărată?
Ce te tângueşti,
Ce te jelueşti?
De ce plângi aşà de tare,
De-ţi curg lacrămile vale?
— Roască,
Broască!
Da cum nu m'oiu tânguì
Şi cum nu m'oiu jeluì,
C'am luat
Cruce sfântă
In mâna dreaptă,
Carte albă
In mâna stângă,
Şi am cetit
Şi am procetit,
Pre toţi viermii
Şi toţi viespii,
Pre toate gujuliile
Şi toate gângăniile
Câte au fost şi câte sunt,
Câte s'află pe pământ,
Le-am cetit
Şi adeverit,
Numai pre fiul meu,
Pre Dumnezeu,
Eu ori şi cât am cetit,
Nu l-am mai adeverit.
N'ai văzut
N'ai auzit,
Nu ştii tu ce s'a făcut?
— Of! of! Maică preacurată,
Taci, nu mai fi supărată!
Că şi eu înc'am avut
Nouă fiişori
Ca nişte bujori
Şi a venit o roată
Forforoată
Şi-i turtì pre toţi de-odată,
Numai unul a rămas,
Toma, Tomoioace,
Care şeade în busuioace!
— Ia cheamă-l încoace
Ca să-l văd şi eu!
Zise Maica preacurată.
Broasc'atunci că l-a strigat
Şi din gur'a cuvântat:
— Toma, Tomoioace!
Ieşi din busuioace
Şi vină la maica'ncoace!
Şi cum a strigat,
S'a şi arătat
Un broscoiu mare,
Lăbănat
Şi crăcănat
Cu ochii cât talgerile
Şi cu picioarele
Ca reşchitoarele.
Maica preacurat'a râs,
Cum l-a văzut şi a zis:
— Cât pe lume am umblat,
Peste aşà ce-và n'am dat.
Am cetit
Şi am procetit,
Pre toţi viermii
Şi toţi viespii,
Toate gujuliile
Şi toate gângăniile
Câte au fost şi câte sunt,
Câte s'află pe pământ
Le-am cetit
Şi adeverit,
Dar nu m'a făcut
Nime ca să râd,
Numai tu singură, broască,
Cu acest fecior al tău.
Deci să fii blagoslovită:

Apa în caretu nu-i fi
Să nu fie curata
Şi bună de băut,
Şi ori unde vei perì,
Nici când să nu te împuţeşti!
Broscoiul s'a bucurat
Şi din gur'a cuvântat:
— Maică preacurată!
Nu fi supărată,
Ci te du îndată
L'apa mândră şi frumoasă
Şi te spală
Pe mâni, pe picioare,
Şi te uit'apoi
In deal şi la vale
Şi te uită în jos şi in sus
Şi vei vedeà pe Isus
Domnul nostru
Şi fiul vostru,
Ca un luceafăr lucind
Şi spre dumnea-ta venind
Intre 50 de îngeri
Şi între 50 de jidovi!
Maica sfânt'a ascultat
Şi mai departe a plecat
Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o dungă de cuţit
In mâna dreaptă
Cu cruce sfântă,
In mâna stânga
Cu carte albă,
Faţa albă sgâriind
Şi păr galben despletind,
Din ochi negri lăcrămând
Lacrămi ca bobul,
Fierbinţi ca focul,
Unde curgeau,
Miruri se făceau.
Şi s'a dus, s'a dus
Până ce a ajuns
L'apa mândră şi frumoasă,
Şi acolo cum a ajuns,
S'a spălat
Pe mâni şi picioare
Şi apoi s'a uitat
La deal şi la vale,
S'a uitat în jos şi în sus
Şi l-a văzut pe Isus
Ca un luceafăr lucind
Şi spre dânsa încet venind,
Intre 50 de îngeri
Şi între 50 de jidovi.
Şi cum l-a văzut îndată,
Ca o maică supărată
La el s'a uitat
Şi l-a întrebat:
— Ah! Fiul meu mult iubit,
Mare putere ai avut,
Cum dar de te-ai dat
Şi cum te-ai lăsat
Pe mână străină
Şi limbă păgână
Ca să mi te chinuească
Şi să mi te răstignească?
Isus însă i-a răspuns
Şi din gur'aşà i-a zis:
— Ah! maica mea mult iubită,
Nu fi aşà de scârbită!
Că eu nu m'am dat,
Nici nu m'am lăsat
Pe mână străină
Şi limbă păgână
Să mă chinuească
Şi să mă răstignească,
Nici pentru mine
Nici pentru tine,
Ci eu m'am dat
Şi m'am lăsat
Chinuit
Şi răstignit
Pentru toată lumea.
Şi cel ce va învăţa
Şi va şti povestea mea
Şi va spune-o la lună,
La săptămâna,
La un an

Şi la jumătate de an,
Acela va merge în raiu
Cu mesele'ntinse,
Cu lumini aprinse,
Cu vămile plătite,
Cu păcatele curăţite!
Iar cine va şti
Şi n'a povestì
Povestea mea
La luna,
La săptămâna,
La un an
Şi la jumătate de an,
Acela va merge în iad
Cu mesele strânse
Cu luminile stinse,
Cu vămile neplătite,
Cu păcatele necurăţite,
La munci nesfârşite! (1)

A şeaptea variantă, din Todireşti, distr. Sucevei:

Erà un om mare
Şi a luat un topor mare
Şi a mers la pădurea mare
Şi a tăiat un lemn mare
Şi a făcut o mânăstire mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare.
In altarul cel mai mic
Şeade Săntă-Măria mică,
In altarul cel mai mare
Şeade Săntă-Măria mare
Şi ceteşte,
Proceteşte,
Pe toţi fii adevereşte,
Numai pe unul, fiul său,
Pe fiul lui Dumnezeu,
Nu-l poate cetì
Şi adeverì.
Văzând ea că nu-l ceteşte
Şi că nu-l adevereşte,
S'a luat şi s'a pornit
Pe un deal mare ascuţit,
Ca o *zimţă* (2) de cuţit,
Tot plângând şi tânguind,
Din ochi negri lăcrămând,
Faţă albă sgâriind
Şi păr galben despletind,
Pe fiul său căutând.
Şi s'a dus şi s'a tot dus
Pân' ce soarele a apus
Şi mergând s'a întâlnit
C'un *meşter de lemn* vestit
Şi din gură i-a grăit:
— Bună calea, meştere!
— Mulţumesc dumitale,
Maică sfântă preacurată!
Da de ce eşti supărată?
Ce plângi, ce te tânguеşti,
Părul ce ţi-l despleteşti?
— Da cum nu m'oiu tânguì,
Părul cum n'oiu despletì,
C'am avut un fiu iubit
Pe faţ'acestui pământ
De tatăl ceresc născut,
De mine făcut,
De Sânt-Ion botezat,
Şi creştinat.
Şi acum am auzit,
Că cânii
Păgânii
De Jidovi s'au sfătuit
Şi l-au prins şi chinuit
Şi pe urmă l-au răstignit.
Dumnea-ta pe unde ai umblat
Şi pe unde ai lucrat
Pe al meu fiu nu l-ai aflat?
N'ai văzut,

(1) Din Balaceana, com. de Ilie Stoleriu, stud. gimn.
(2) *Zimţa* — sâmcea, ascuţişul cuţitului.

N'ai auzit
De fiul meu,
De fiul lui Dumnezeu?
— Ba eu, Maică, l-am văzut,
Chiar şi crucea i-am făcut.
Şi Jidovi-mi tot ziceà
Ca să i-o fac mititeà,
Să nu fie tare grea.
Eu îns'am făcut-o mare,
S'aibă ce duce în spinare
Pân' la locul de pierzare.
Iar când a fi să sosească,
Să poată să-l răstignească!
Maica sfântă preacurată,
Auzind această faptă,
Pe el că s'a supărat
Şi a zis şi l-a blestemat:
— Tu când îi da cu ciocanul
Să nu mai *câşligi* banul
Şi când îi da cu gealăul
Să nu mai *câşligi* leul.
Mult să mi te chinueşti
Şi puţin s'agoniseşti!
După ce l-a blestemat,
Iar s'a luat şi a plecat
Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o *zimţă* de cuţit,
Tot plângând şi tânguind,
Din ochi negri lăcrămând,
Faţă albă sgâriind
Şi păr galben despletind,
Pe fiul său căutând.
Şi s'a dus şi s'a tot dus,
Pân' ce soarele a apus.
Şi mergând s'a întâlnit
C'un *meşter de fier* vestit
Şi aceluia i-a vorbit:
— Bună ḑiua, meştere!
— Mulţumesc dumi-tale,
Maică sfântă preacurată!
Da de ce eşti supărată?
Ce plângi, ce te tângueşti,
Părul ce ţi-l despleteşti?
— Da cum nu m'oiu tânguì,
Părul cum n'oiu despletì,
C'am avut un fiu iubit
Pe faţ'acestui pământ,
De Tatăl ceresc născut,
De mine făcut,
De Sânt-Ion botezat
Şi creştinat,
Şi acum am auzit
Că cânii
Păgânii
De Jidovi s'au sfătuit
Şi l-au prins şi chinuit
Şi apoi l-au şi răstignit!
Dumnea-ta, pe unde ai umblat
Şi pe unde ai lucrat
Pe al meu fiu nu l-ai aflat?
N'ai văzut,
N'ai auzit
De fiul meu,
De fiul lui Dumnezeu?
— Nu numai c'am auzit,
Ci eu chiar l-am şi văzut
Şi piroane i-am făcut
Bune pentru pironit,
Pe cruce de răstignit.
Şi Jidovi-mi tot ziceà
Să le fac cât s'a puteà
De mari şi de zimţuroase
Să pătrund'adânc prin oase
Şi să prindă bine în lemn,
Iar eu le-am făcut
Pe cât s'a putut
De mititele
Şi de subţirele,
Că-mi erà de Domnul jele!
Maica sfântă preacurată,
Auzind această faptă,
Foarte mult s'a bucurat
Şi l-a binecuvântat:
— Tu când îi da cu ciocanul,
Indată să *câşligi* banul
Şi când îi da cu ilăul,

Indată să *câştigi* leul,
Puţin să te osteneşti
Şi mult să agoniseşti!
Şi ast-fel cum a cuvântat,
Iar s'a luat şi a plecat
Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o zimţă de cuţit
Tot plângând şi tânguind,
Din ochi negri lăcrămând,
Faţă albă sgâriind
Şi păr galben despletind,
Pe fiul său căutând.
Şi s'a dus şi iar s'a dus
Pân' ce soarele a apus.
Şi mergând s'a întâlnit
C'o broască şi i-a vorbit:
— Bună calea, broască!
— Mulţumesc, Maică!
Da ce plângi şi ce oftezi
Şi de ce te văerezi
Faţă albă sgâriind,
Din ochi negri lăcrămând
Şi păr galben despletind?
— Da eu cum nu voiu oftà
Şi cum nu m'oiu văerà,
Dac'un biet fiu am avut
Pe faţ'acestui pământ,
De Tatăl ceresc născut,
De mine făcut,
De Sânt-Ion botezat
Şi creştinat,
Şi acuma am aflat
Că Jidovii l-au luat
Şi l-au chinuit
Şi l-au răstignit!
— Da taci, Maică, nu oftà
Şi nu te mai văerà,
Că un biet fiu ai avut
Şi pe acela l-ai perdut,
Că şi eu înc'am avut
Doi-spre-zece, şi o venit
O roată
Forforoată
Şi pe toţi de odată
Mi i-o tilăgit
Şi i-o omorât,
Numai unul mi-a rămas,
Şi tot nu mă mai bocesc,
Nici nu mă mai tânguesc!
Maica Domnului a zis:
— Ian strigă-l să-l văd şi eu
Cum arată fiul tău!
— D'apoi ce ţi-i bun să-l vezi,
Poate ca să-l deochezi?
Că-i la ochi bulbucăţel,
Şi la spate ghiboşel,
La picioare crăcănel,
Nu-i fie diochiţel!
— Da strigă-l, nu mai zi ba,
Că nu l-oiu mai diochià!
Broasc'atuncia l-a strigat
Şi din gur'a cuvântat:
— Toma, Tomiloace,
Fir de busuioace,
Vin la maica'ncoace!
Atunci venì un broscoiu
Liap, liap, liap prin cel noroiu.
Maica sfântă preacurată,
Cât erà de supărată,
Când l-a văzut a şi râs
Şi din gur'apoi a zis:
—Unde n'or fi broaşte în apă,
Să nu fie apa bună,
Iar unde or fi broaşte în apă,
Apa să fie bună.
Iară tu când vei murì,
De-i fi în apă, ori nu-i fi
Să nu mi te împuţeşti,
Ci să rămâi precum eşti!
Şi ast-fel cum a cuvântat,
Iar s'a luat şi a plecat
Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o zimţă de cuţit
Tot plângând şi tânguind,
Din ochi negri lăcrămând,
Faţa albă sgâriind

Şi păr galben despletind,
Pe fiul său căutând.
Şi s'o dus şi s'o tot dus
Până în urmă ce a ajuns
La poarta lui Iordan
Sub poalele lui Avram,
Şi a dat cu piciorul stâng
Şi nu i s'o deschis poarta,
Şi a dat cu piciorul drept
Şi îndată s'o deschis poarta.
Şi ea în nuntru cum a intrat,
De fiul său a şi dat
Chinuit
Şi răstignit.
Şi de dânsul cum a dat,
De-auna l-a şi întrebat:
— O fiule,
Iubitule!
Da cum de te-ai dat,
Cum de te-ai lăsat,
De te-au prins cânii,
Păgânii
De Jidovi şi te-au muncit
Şi te-au chinuit
Şi te-au răstignit?
-- O maica mea,
Iubita mea!
Eu nu m'am dat,
Nu m'am lăsat
Nici pentru mine,
Nici pentru tine,
Ci eu m'am dat
Şi m'am lăsat
Pentru mântuirea
Neamului cel omenesc,
Pentru prea-mărirea
Tatălui ceresc.
Căci eu pân' a nu mă da
Şi pân' a nu mă lăsà
Chinuit
Şi răstignit,
Care se năşteà
Nu se botezà,
Care se însurà
Nu se cununà,
Şi care murià
Nu se prohodià.
Da de acuma înainte,
Să ţii, Maică, bine minte,
Care s'a naşte
S'a şi botezà,
Care s'a însurà
S'a şi cununà,
Şi care a murì
S'a şi prohodì.
Şi care va fi
Om Dumnezeesc
L'oiu luà de mâna dreaptă,
L'oiu duce pe cărarea dreaptă
La masă întinsă,
La făclii aprinse,
La pahare pline,
Şi la vorbe bune.
Care a fi om păcătos
L-oiu luà de mâna stângă,
L-oiu duce pe cărarea strâmbă
La masă strânsă,
La făclii aprinse,
La pahare goale
Şi la vorbe goale! (1)

A opta variantă, din Ilişeşti, distr. Gura-Homorului:

Erà odată un om mare
Şi a avut un topor mare
Şi s'a dus în pădurea mare
Şi a tăiat un lemn mare
Şi a făcut o mânăstire mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare.

(1) Dictată de Maria Râpan şi Ileana Seserman şi comunicată de Ioan Avram, stud. gimn.

In altarul cel mai mare
Stă Sântă-Măria mare
Şi cată în cărţi
Şi cată în părţi
Să vadă pe fiul său,
Pe fiul lui Dumnezeu.
Pe al său fiu nu l-a văzut,
Dar ea cătând, l-a văzut
Pe *Ioan Botezătorul*
Şi înainte mergătorul.
Şi văzându-l l-a 'ntrebat
Şi din gur'a cuvântat:
— Ioane
Sânt-Ioane!
N'ai văzut pe fiul meu,
Pe fiul lui Dumnezeu
Fapt de mine,
Botezat de tine?
— De văzut, nu l-am văzut,
De patimi i-am auzit
Că Jidovi-l chinuesc
Şi pe cruce-l răstignesc
La poarta Rusalimului.
Ţipă straie îngereşti
Şi îmbracă călugăreşti
Şi te du c'o să-l găseşti!
Maica sfântă preacurată
Vestea aceasta neaşteptată
Auzind s'a supărat
Şi de aceea a ţipat
Straie îngereşti
Şi a luat
Negre călugăreşti
Şi a plecat
Tot plângând şi dăulind,
De la inimă oftând,
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Faţă albă sgâriind
Cu păr galben vânt făcând,
Pe fiul său căutând.
Şi s'a dus şi s'a tot dus,
Pân'ce soarele-a apus
Ca cuvântul din poveste,
Că înainte mult mai este
Şi frumos se povesteşte.
Dumnezeu la noi soseşte
Şi se pune jos pe prag
Şi stă şi ascultă cu drag.
Şi mergând s'a întâlnit
C'un *meşter de lemn* vestit.
Meşterul de lemn a stat
Şi pe dânsa o a întrebat:
— Ce plângi, Maică, ce oftezi
Şi de ce te văerezi
Cu glas mare până în cer
Cu lacrămi până în pământ,
Faţă albă sgâriind,
Cu păr galben vânt făcând?
— Cum n'oiu plânge şi oftà
Şi cum nu m'oiu văerà,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut
Şi acum am auzit
Jidovii că l-ar fi prins
Şi pe cruce l-ar fi întins
Şi s'au pus să-l chinuească
Pe cruce să-l răstignească!
Dumnea-ta, pe unde ai trecut,
Pe unde ai fost, nu l-ai văzut?
— Nu numai că l-am văzut,
Ci şi crucea i-am făcut
Pe care-a fost răstignit.
Jidovii mă năcăjià
Şi tot una îmi ziceà
Ca s'o fac mai mititică
Să fie mai uşurică,
Eu am făcut-o mai mare
S'aibă ce duce în spinare.
Maica sfântă preacurată,
Auzindu-i crunta faptă,
S'a pus şi l-a blestemat
Şi din gur'a cuvântat:
— Să dai o zi cu barda
Şi apoi să iei liţcaia,
Să dai un an cu gealăul,

Şi apoi să capeţi leul!
După ce l-a blestemat,
Iar s'a luat şi a plecat
Tot plângând şi dăulind,
De la inimă oftând
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Faţă albă sgâriind,
Cu păr galben vânt făcând,
Pe fiul său căutând.
Şi s'a dus şi s'a tot dus,
Pân'ce soarele a apus
Ca cuvântul din poveste,
Că'nainte mult mai este
Şi frumos se povesteşte.
Dumnezeu la noi soseşte
Şi se pune jos pe prag
Şi stă şi ascultă cu drag.
Şi mergând s'a întâlnit
C'un *meşter de fier* vestit.
Meşteru în loc s'a oprit
Şi din gură i-a vorbit:
— Ce plângi, Maică, ce oftezi
Şi de ce te văerezi
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Faţă albă sgâriind,
Cu păr galben vânt făcând?
— Cum n'oiu plânge şi oftà
Şi cum nu m'oiu văerà,
Cum nu mă voiu dăulì
Şi cum nu m'oiu tânguì,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut
Şi acum'am auzit
Că Jidovii l-ar fi prins
Şi pe cruce l-ar fi întins
Şi acuma-l chinuesc
Şi pe cruce-l răstignesc.
Dumnea-ta, pe unde ai trecut,
Pe unde ai fost, nu l-ai văzut?
— Nu numai că l-am văzut,
Ci şi cuie i-am făcut
Cu cari a fost răstignit.
Jidovii mă necăjià
Şi tot una îmi ziceà
Să le fac groase şi mari
Şi cât se poate de tari.
Eu din fier am mai furat
Ca să mai am de lucrat
Şi la alţi oameni din sat.
Şi le-am făcut mititele,
Scurtuţe şi subţirele!
Maica sfântă preacurată,
Auzind această faptă,
Foarte mult s'a bucurat
Şi l-a binecuvântat:
— Să dai un pic cu ciocanul
Şi îndată să câştigi banul,
Să dai un pic pe ilău
Şi îndată să iei un leu!
Şi ast-fel cum a vorbit,
Iar s'a luat şi a pornit,
Tot plângând şi dăulind,
De la inimă oftând,
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Faţă albă sgâriind,
Cu păr galben vânt făcând,
Pe fiul său căutând
Şi s'a dus şi s'a tot dus
Până soarele a apus
Ca cuvântul din poveste,
Că'nainte mult mai este
Şi frumos se povesteşte.
Dumnezeu la noi soseşte
Şi se pune jos pe prag
Şi stă şi ascultă cu drag.
Şi mergând, cât va fi mers,
A dat de o *broască* pe un drum
Mlăştinos
Şi noroios.
Broasca, văzând-o plângând,
A întrebat-o zicând:
— Ce plângi, Maică, ce oftezi
Şi de ce te văerezi

Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Faţă albă sgâriind,
Cu păr galben vânt făcând?
— Cum n'oiu plânge şi oftà,
Şi cum nu m'oiu văerà,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut
Şi acum am auzit
Că jidovii l-ar fi prins
Şi pe cruce l-ar fi întins
Şi acuma-l chinuesc
Şi pe cruce-l răstignesc!
Tu, pe unde ai trecut,
Pe fiul meu n'ai văzut?
— Da taci, Maică, nu oftà
Şi nu te mai văerà,
Nu mai plânge, nu jelì
Şi nu te mai dăulì,
Că numa-un fiu ai avut
Şi pe acela l-ai perdut,
Că şi eu înc'am avut
Doi-spre-zece, şi o trecut
O roată
Fărfurată
Şi pe toţi de-odată
I-o călcat şi i-o turtit
Şi pe toţi i-o omorât,
Numai unul mi-o rămas,
Numai Toma Tomoioace,
Care şeade în busuioace!
— Ian strigă-l să vie în coace
Ca să-l văd şi eu
Cum îi fiul tău?
Broasca îndată l-a strigat
Şi din gur'a cuvântat:
— Tomă, Tomoioace,
Calcă în busuioace
Şi aruncă-te în coace!
Bine broasca n'a sfârşit
De strigat şi de vorbit
Şi îndat'a şi venit
Un broscoiu mare, urât.
Maica sfântă preacurată,
Cât erà de supărată,
Cum l-o văzut, o şi râs
Şi după aceea o zis:
— Broască, tu unde vei fi,
Apa să nu se împuţească,
Iară unde nu vei fi,
Apa să nu fie curată!
Şi când a fi şi-i murì,
Pe pământ să te lăţeşti,
Dară să nu te împuţeşti!
Şi ast-fel după ce-a vorbit,
Iar s'a luat şi a pornit,
Tot plângând şi dăulind,
De la inimă oftând
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Faţă albă sgâriind,
Cu păr galben vânt făcând,
Pe fiul său căutând,
Şi s'a dus şi iar s'a dus,
Pân' ce soarele a apus
Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o *sângea* de cuţit,
Ca cuvântul din poveste,
Că de acum puţin mai este
Şi frumos se povesteşte.
Dumnezeu la noi soseşte
Şi se pune jos pe prag
Şi stă şi ascultă cu drag.
Şi ducându-se a dat
De un *cioban* şi l-a întrebat:
Unde-i drumul la Rusalim?
Iar ciobanul i-a răspuns
Si din gur'aşă i-a zis:
— Treci dealul ist ascuţit
Ca o sângea de cuţit
Şi leapădă de pe tine
Straiele călugăreşti
Şi îmbracă-te în îngereşti,
Că îndat'o să şi soseşti
La poarta Rusalimului.
Iar când a fi să soseşti

De-odată să şi isbeşti
Cu piciorul stâng
Şi cu mâna stângă
Şi atunci poarta
Mai tare se va închide.
Şi dă cu piciorul drept
Şi cu mâna dreaptă
Şi poarta că s'a deschide
Şi atunci în nuntru-i intrà
Şi acolo că vei aflà
Pe fiul tău chinuit
Şi pe cruce răstignit... (1)

A noua variantă, din Drăgoeşti, distr. Gura-Homorului:

«Auzind *Maica Domnului* că Jidanii au prins pre fiul său, pe Domnul nostru Isus Christos, şi voesc să-l răstignească, dar neştiind în cotro au apucat cu dânsul,

S'a luat şi s'a pornit
Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o muche de cuţit,
Cu păr galben despletit,
Faţa albă sgâriind,
Pe fiul său căutând.

«Şi mergând ea ast-fel, cât va fi mers şi până unde va fi mers, destul atâta că mergând ea aşà, a dat de o broască, care sta pe ţărmul unui părâu şi se sorià.

«*Maica Domnului*, cum a văzut-o, s'a oprit locului şi i-a zis:

Bună ziua, broscuţă!
— Mulţumescu-ţi, Măicuţă!

răspunse broasca. Apoi ridicându-şi privirile în sus şi uitându-se mai bine la dânsa, a întrebat-o zicând:

— Da ce plângi şi ce oftezi
Şi de ce te văerezi
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ?

«*Maica Domnului* îi răspunse:

— Cum n'oiu plânge şi oftà
Şi cum nu m'oiu văerà
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe-acela l-am perdut
Şi Jidani-au ţinut sfat
Şi-au venit şi l-au luat
Pe Domnul Is. Christos
Şi nu ştiu în cotro l-au dus!

«*Broasca*, voind a o mângâià şi a o face ca să nu mai plângă şi ofteze aşà de tare, îi zise:

(1) Dictată de Neculai Botezat.

— Da taci, Maică, nu oftà
Şi nu te mai văerà
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Că şi eu înc'am avut
Pe faţ'acestui pământ
Doi-spre-zece-aluaţei,
Sprintenei şi frumuşei,
De-a dragul să caţi la ei,
Şi a trecut o roată
Forfóroată
Şi pe toţi de-odată
I-a turtit
Şi omorât,
Numai unul mi-a rămas,
Şi tot nu mai plâng atâta,
Dac'aşà mi-a fost ursita!

— «Şi cum îl cheamă pe fiul tău, care a scăpat? — o întreabă *Maica Domnului.*

«*Broasca* răspunse:

— Toma Tominoc,
Strug de busuioc.
Şi-i aşà de sprintenel,
Gingăşel
Şi frumuşel
Dragul mamei băeţel,
Că la soare poţi cătà,
La el nu te poţi uità!

— «Ian strigă-l încoace ca să-l văd şi eu cum arată! — zise *Maica Domnului* mai departe.

«*Broasca* nu s'a lăsat mult rugată, ci pe loc l-a şi strigat zicând:

— Toma Tominoace,
Ian adună-te încoace
De prin cele busuioace!

«Şi cum a strigat broasca,

Pe loc a şi alergat
Un broscoiu hâd, înholbat,
Lăbănat şi crăcănat.

«*Maica Domnului*, când l-a văzut cum arată, cât erà de supărată şi de amărâtă, nu s'a putut stăpânì de a nu râde. Iar după ce râse, se întoarse către broască şi binecuvântând-o zise:

— «Broască! tu când vei murì, să nu te strici, ci numai să te usuci, iar apa în care vei fi tu să fie bună de băut, şi oamenii să nu se îngreţoşeze, ci să beà ori şi când apă de pe tine!

«Şi după ce a rostit ea cuvintele acestea şi şi-a luat rămas bun de la broască şi de la fiul său Toma,

Mai departe s'a pornit
Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o muche de cuţit,
Cu păr galben despletit,
Tot plângând şi suspinând,
Faţa albă sgâriind,
Pe fiul său căutând.

«Şi mergând ea aşà, cât timp va fi mers şi până unde va fi mers, a dat de un *lemnar* şi i-a zis:

— Bună ziua, măestre!

«*Lemnarul* îi răspunse:

— Mulţumesc, dumi-tale,
Maică sfântă, preacurată!
Da de ce eşti supărată?
De ce plângi şi ce oftezi
Şi de ce te văerezi
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ?

Maica Domnului îi zise:

— Cum n'oiu plânge şi oftà,
Şi cum nu m'oiu văerà
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut,
Că Jidani-au ţinut sfat
Şi au venit şi l-au luat
Pe Domnul Is. Christos
Şi nu ştiu în cotro l-au dus!
— Da taci, Maică, nu oftà
Şi nu te mai văerà
Cu glas mare până în cer
Cu lacrămi până în pământ,
Că nu de mult au trecut
Jidanii cu el pe aice
Şi au zis să le fac o cruce,
Cum de cum mai mică
Şi mai uşurică
S'aibă pe ce-l pironì
Şi pe ce a-l răstignì.
Insă eu că le-am făcut-o,
Cum de cum mai mare,
Căci aşà îmi erà lemnul,
N'am putut alt cum s'o fac!

«*Maica Domnului*, auzind acest răspuns neaşteptat al *lemnarului*,

Amar s'a mai supărat
Şi ast-fel că l-a blestemat
Şi i-a zis şi cuvântat:
— Să lucri cu anul
Şi-abià să-ţi câştigi banul.
Iar în casa ta să fie
Tot-deauna sărăcie
Şi în surcele să se ţie!

Şi ast-fel cum a cuvântat
Mai departe c'a plecat
Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o muche de cuţit,
Cu păr galben despletit,
Tot plângând şi suspinând,
Pe fiul său căutând.
Şi a mers, şi a mers, pân' ce a [dat
De un *fierar*, om însemnat.
Şi de dânsul cum a dat,
Bună ziua că i-a dat.
Fieraru 'n loc s'a oprit
Şi frumos i-a mulţumit.
Apoi văzând-o plângând,
Faţă albă sgâriind
Şi păr galben despletind,
A întrebat-o zicând:
— Ce plângi, Maic', aşà cu jale,
De-ţi curg lacrămile vale?
Ce plângi şi de ce oftezi
Şi de ce te văerezi
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ?
Maica Domnului răspunse
Şi din gur'aşà îi zise:
— Cum n'oiu plânge şi oftà
Şi cum nu m'oiu văerà,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l am perdut,
Că Jidani-au ţinut sfat
Şi au venit şi l-au luat
Pe Domnul Is. Christos
Şi nu ştiu unde l-au dus!
— Nu mai plânge, Maică sfântă,
Nu fii aşà de scârbită,
Căci eu singur i-am văzut
Ei pe aici cum au trecut
Cu Domnul Christos legat
Şi înferecat
Şi pe mine m'au chemat
Şi o maja de fier mi-au dat
Şi mi-au spus să le fac cuie,
Cum de cum mai mari să fie
Şi eu cuie le-am făcut,
După cum singur am vrut,
Cum de cum mai mititele
Şi mai subţirele,
Ca să-mi mai rămâe
Puţin fier şi mie!

«*Maica Domnului*, auzind acest răspuns:

Puţin s'a mai mângâiat
Şi l-a binecuvântat:
— Tu, cum îi da cu ciocanul,
Indată să câştigi banul!

«Şi apoi, binecuvântându-l pe *fierar*:

Iar s'a luat şi a pornit
Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o muche de cuţit,
Cu păr galben despletit,
Tot plângând şi suspinând,
Faţa albă sgâriind,
De fiul său întrebând.

«Dar cu toate acestea că ea a mers ast-fel, totuşi nu l-a mai putut ajunge şi aflà pe fiul său, căci Jidanii l-au fost răstignit

acuma pe crucea ce i-a făcut-o *lemnarul*, iar cuiele cele mici, ce i le-a făcut fierarul, i le-a bătut în palme şi picioare.

«Iar în timpul acela, cât a stat Isus Christos pe cruce, Jidanii au făcut un mormânt de piatră, şi când a murit Christos l-au luat de pe cruce şi l-au îmmormântat, şi de-asupra mormântului au pus uşi mari de fier, şi pe uşi mai multe pietre aşà de mari, că nici cu patru boi nu se puteau trage de acolo. Şi au pus Jidanii după aceasta şi vr'o câţi-và ostaşi să păzească noaptea aceea la mormânt ca să vadă ce se va întâmplà.

«Şi acuma, după ce l-au îmmormântat şi au pus şi străjeri ca să-l străjuească, s'au întors cu toţii acasă bucuroşi c'au făcut o ispravă aşà de mare ca aceasta.

«Iar după ce au ajuns acasă, au tăiat un *cocoş*, l-au fript şi s'au pus apoi cu toţii la masă ca să mănânce.

«Iată însă că pe când stau ei la masă şi se veseliau, a ajuns şi *Maica Domnului* acolo, şi cum a dat de dânşii, i-a rugat ca să-i deà pre fiul său Is. Chr.

«Jidanii, când a auzit aceasta, au început cu toţii a bate din palme şi a zice:

— «Când se va sculà *cocoşul* acesta din strachină şi va cântà, atunci va învià şi Năzărineanul tău, şi atunci ţi-l vom da!

«N'a apucat însă bine a rostì cuvintele acestea, şi iată că *cocoşul* cel fript s'a şi sculat şi punându-se pe marginea strachinei în care se aflà, a început a bate din aripi şi a stropì pe toţi Jidanii, câţi stau la masă cu unsoarea în care a fost fript.

«Şi de atunci îs Jidanii *pestriţi pe faţă!*

«Şi se aflà acolo ascunsă sub o covată şi o *jidancă* cu un copil mic

«Şi văzând *Maica Domnului* covata aceea a întrebat pe Jidani:

— «Ce aveţi voi sub covata aceea?

— «O scroafă cu purcei! — răspunseră ei!

— «Scroafă dă Doamne să fie! — zise atunci *Maica Domnului*.

«Şi cum a zis, aşà s'a şi întâmplat. Când au ridicat Jidanii covata, eşì de sub dânsa Jidanca cea cu copil mic prefăcută într'o *scroafă cu un purcel*.

«Şi de atunci nu mănâncă Jidanii carne de porc.

«Iară după ce a cântat *cocoşul* şi după ce s'a prefăcut Jidanca în scroafă, Jidanii, speriindu-se, au alergat cu toţii la mormânt să vadă, ori de nu s'a întâmplat ce-và şi acolo. Dar când au ajuns ei acolo, n'au aflat nemică, ci numai pietrile răsturnate şi mormântul gol, iar pe păzitori stând încremeniţi, căci Domnul nostru Isus Christos a fost înviat şi eşit din mormânt.

«Şi aşà a scăpat *Maica Domnului* cu iubitul ei fiu. Iar Jidanii pocniau de ciudă pe dânsul c'a înviat (1).

A zecea variantă, din Corlata, distr. Gura Homorului:

Colo în jos spre răsărit
Este un pom mândru înflorit.
Da nu-i pom mândru înflorit,
Că-i o sfântă mânăstire
Cu pereţii numai fire
De aur şi de argint
De sus şi până în pământ;
Cu fereşti de alămâe,
Cu uşile de támâe
Şi c'un prea frumos altar
Cu prag de mărgăritar.
Da în altar cine se vede,
Cine într'ânsul oare şede ?
Şede Maica preacurată
In haine albe îmbrăcată
Şi necontenit tot cată,
Doar ar da de fiul său
Şi al Domnului Dumnezeu,
Că numa-un fiu a avut
Şi pe acela l-a perdut,
Şi ori-cât ea l-a cătat,
Nicăiri de el n'a dat.
Şi stând ast-fel supărată
Şi de nimeni mângâiată,
Sânt-Ion i se arată.
Maică sfântă preacurată,
Cum îl vede-i zice îndată:
— Auzi, Ioane,
Sânt-Ioane!
N'ai văzut pe fiul meu
Şi pe iubit finul tău?
Că după cum ştii tu, eu
Numai un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut
Şi nu ştiu ce s'a făcut?
— Maică sfântă, nenuntită,
Şi cumătra mea iubită!
De văzut
Nu l-am văzut,
De auzit
Am auzit
Că jidovii păgânii,
Păgânii şi spurcaţii,
L-au prins şi l-au chinuit
Şi apoi l-au răstignit
Pe cruce albă de brad
Lângă poarta lui Pilat.
Piroane în mâni şi în picioare
I-au bătut fără îndurare.
Cununi de spini au adus
Şi pe capul lui au pus.
Cu cămaşă de urzică
De cea creaţă, mânânţică,
Trupul i l-au îmbrăcat,
Cu oţet l-au adăpat,
Pălmi peste obraz i-au dat.
Cu brâu de rug l-au încins
Şi de el cu toţi au râs!
Maica sfântă, preacurată,
Auzind această faptă,
Tare s'a mai supărat,
Strae albe, îngereşti
A lepădat
Şi negre, călugăreşti
A îmbrăcat
Şi pe gânduri mult n'a stat,
Ci s'a pornit şi a plecat,
Tot plângând şi suspinând,
Din ochi negri lăcrămând,
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ
Către *Piatra isbăvească*

(1) Dict. de Anisia Brădăţan şi com. în 8 Ianuarie 1901 de Sofronie Brădăţan, stud. gimn.

Viaţa să şi-o sfârşească,
Mai mult să nu mai trăească,
Că numa-un fiu a avut
Şi pe acela l-a perdut,
Că Jidovii păgânii,
Păgânii şi spurcaţii,
L-au prins şi l-au chinuit
Şi pe urmă l-au răstignit,
Şi mergând s'a întâlnit
C'un *meşter de lemn* vestit
Şi din gură i-a vorbit:
— Bună ziua, meştere!
— Mulţumesc dumi-tale!
Maică sfântă preacurată!
Da de ce eşti supărată,
Ce plângi, ce te tânguești,
Şi de ce te glăsueşti
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ?
— Da cum n'oiu fi supărată,
Amărâtă şi întristată,
Şi cum nu m'oiu tânguì,
Cum nu mă voiu glăsuì
Cu glas mare până in cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut
Şi acum'am auzit
Că Jidovii păgânii,
Păgânii şi spurcaţii,
S'au pus să mi-l chinuească
Pe cruce să-l răstignească!
De unde vii dumnea-ta,
Despre el nu ştii ce-và!
N'ai văzut pe fiul meu
Şi al Domnului Dumnezeu?
— Ba eu, Maică, l-am văzut,
Chiar şi cruce i-am făcut.
Şi Jidovii păgânii,
Păgânii şi spurcaţii,
Tot mi-au zis s'o fac mai mică,
Să fie mai uşurică.
Eu îns'am făcut-o mare,
Să nu am vr'o supărare,
Să nu creadă şi să zică
Că mă tem de o bucăţică
De lemn, că voiu sărăcì,
Saŭ poate, cine mai ştì,
Că-s sărac şi mă scumpesc
Pentr'o bucăţeà de lemn,
Ci să vadă că-s bogat
Şi am destul lemn de lucrat!
Maica sfântă preacurată,
Cât erà de supărată
Şi mai mult s'a supărat
Şi plângând l-a blestemat:
— Dare-ar bunul Dumnezeu
Să fie pe gândul meu,
Să lucri vecinic cu anul
Şi să nu mai capeţi banul!
Şi ea, cum l-a blestemat,
Mai departe c'a plecat,
Tot plângând şi suspinând,
Din ochi negri lăcrămând,
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Şi mergând s'a întâlnit
C'un *meşter de fier* vestit
Şi din gură i-a vorbit:
— Bună ziua, meştere!
— Mulţumesc dumi-tale
Maică sfântă preacurată.
Da de ce eşti supărată?
Ce plângi, ce te tânguești
Şi de ce te glăsueşti
Cu glas mare până in cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Ce vină vei fi având?
— Da cum n'oiu fi supărată,
Amărâtă şi'ntristată;
Cum nu mă voiu tânguì
Şi cum nu m'oiu glăsuì
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,

Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut.
Şi acum oamenii vorbesc
Că Jidovi-l chinuesc
Şi pe cruce-l răstignesc.
N'ai văzut pe fiul meu
Şi al Domnului Dumnezeu?
— Dreptu-i că l-au dat la chin,
Că eu chiar de acolo vin,
Că Jidovii păgânii,
Păgânii şi spurcaţii,
M-au pus de am făcut piroane
Să-i bată în mâni şi picioare.
Ei ziceau să le fac mari
Şi cât se poate de tari,
Dară eu le-am făcut mici,
C'am voit să-mi mai rămâe
O leacă de fier şi mie!
Maica sfântă preacurată,
Auzind frumoasa-i faptă,
Foarte mult s'a bucurat
Şi l-a binecuvântat:
— Dau-o-ar bunul Dumnezeu
Să fie pe gândul meu,
Să dai odată cu ciocanul
Şi de-auna să iei banul!
Maica preacurată zise
Şi mai departe se duse
Tot plângând şi suspinând,
Din ochi negri lăcrămând,
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ.
Se întâlneşte lâng'o baltă
C'o broască mare, urâtă,
Că n'o puteai vedeà în ochi.
— Bună ziua, broască urâtă!
— Mulţumesc, Maică prea
[sfântă!
Da ce plângi aşà cu jale,
De-ţi curg lacrămile vale?
Ce plângi, ce te tânguești,
Şi de ce te glăsuești
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ?
— Da eu, biata, cum n'oiu
[plânge,
Şi de plâns cum nu m'oiu
[stinge,
Cum nu mă voiu tânguì
Şi cum nu m'oiu glăsuì,
Cu glas mare până în cer
Cu lacrămi până în pământ,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut
Şi eu ori cât l-am cătat
De el nicăiri n'am dat,
Şi acuma am aflat
Că Jidovi-l chinuesc
Şi pe cruce-l răstignesc!
— Da taci, Maică, nu mai
[plânge,
Nu vărsà lacrămi de sânge,
Că şi eu înc'am avut
Nouă copii, şi a venit
O roată
Forforoată
Şi pe toţi nouă de-odată
I-a călcat şi i-a turtit
Şi pe toţi i-a omorât,
Numai unul mi-a rămas,
Numai Toma Tomoiog,
Dar şi acel'acuma-i şchiop!
Şi tot nu mai plâng atâta,
Dac'aşà mi-a fost ursita!
Maica sfântă preacurată
Zise broaştei de la baltă:
— Ian strigă-l, să-l văd şi eu
Cum arată fiul tău!
Broasca îndată l-a strigat
Şi din gur'a cuvântat:
— Tomoioage, Tomoioage,
Ian calcă pe busuioace
Şi vină la mama încoace!
Şi a venit un broscoiu hâd,
Cum nici n'am mai pome-
[nit,

Cu ochi ca talgerele,
Cu mânile
Ca fusele,
Cu picioarele
Ca reşchitoarele.
Maica sfântă preacurată,
Cum mi l-a văzut, îndată
A şi început să râdă
De pocitura cea hâdă.
Dar râzând cum s'a simţit,
Pe loc s'a şi stăpânit
Şi broaştei iar i-a vorbit:
— Bată-mi-te vina, bată,
Broasc'urâtă, lăbănată,
Că tu mult mai eşti ciudată.
De aceea când vei murì,
De loc să nu putrezeşti,
Nici să nu te împuţeşti,
Şi unde tu nu vei fi,
Apa bună să nu fie
De acum şi până în vecie!
Şi după ce a rostit
Aceste cuvinte,
Iar s'a luat şi a pornit
Tot plângând şi suspinând,
Din ochi negri lăcrămând,
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ.
Şi s'a dus şi s'a tot dus
Şi s'a dus până ce a ajuns
La *Piatra isbăvească*,
Viaţa ca să-şi sfârşească,
Mai mult să nu mai trăească.
Iară *Piatra isbăvească*,
Cum a văzut ce voeşte
Şi de ce se pregăteşte,
Pe loc s'a topit ca ceara
Şi mi s'a sleit ca gheaţa,
Că nu-şi putù face sama.
Maica sfântă preacurată,
Acum şi mai supărată,
S'a luat şi iar s'a dus
Şi s'a dus si s'a tot dus
Până la Pilat din Pont.
Acolo când a sosit
N'a mai mers, ci s'a oprit,
Căci acolo a văzut
Pe fiul ei răstignit
Lângă poarta lui Pilat
Pe cruce albă de brad.
Şi ea de el cum a dat,
Din gură i-a cuvântat:
— Of! fiul meu prea iubit!
Ce ai gândit, ce ai socotit,
Că te-ai lăsat răstignit?
Că eu de când te-am născut,
Mare mărire-ai avut.
Sus în naltul cerului
N'ai putut a te urcà,
In fundul pământului
N'ai putut a te bágà?
Nu te-ai putut ori şi unde,
In ori şi ce loc ascunde?
Ca Jidovii păgânii,
Păgânii şi spurcaţii,
Să nu mi te chinuească
Şi să nu te răstignească?
— Of! Maica mea cea prea [dulce,
Două vorbe mi-ai vorbit
Şi cu acelea te-ai greşit!
Jidovii pân'nu m'au prins
Şi la chinuri nu m'au pus,
Până nu m'au chinuit
Şi pân'nu m'au răstignit,
Isvoarele nu isvorià,
Câmpurile nu otăvià,
Hotarele nu se hotărià,
Limbile nu se despărţià,
Mamele de prunci nu grijià,
Vacile de viţei
Nu cătà,
Oile la miei
Nu se uità.
Dar de când m'au chinuit
Şi de când m'au răstignit,

Isvoarele isvorăsc,
Câmpurile otăvesc,
Hotarele se hotărăsc,
Limbile se despărţesc,
Mamele de prunci grijesc,
Vacile caută de viţei
Şi oile caută de miei! (1)

A un-spre-zecea variantă, din Mânăstirea-Homorului, distr. Gura-Homorului:

«Când au prins Jidovii pe Domnul nostru Is. Chr. şi l-au răstignit pe cruce, maica sa *Maria* nu erà de faţă, ci ea a auzit despre aceasta cu mult mai târziu. Iar când a auzit c'a fost prins şi răstignit, atunci a început a plânge, de se cutremurà cămaşa pe dânsa şi apoi despletindu-şi părul, s'a pornit ca să-l caute:

Tot plângând şi dăulind,
De la inimă oftând,
Faţă albă sgâriind
Şi cu părul vânt făcând.

«Şi mergând ea ast-fel, ori pe cine îl întâlnià în cale, fie om sau vietate, îl întrebà de n'a văzut pe fiul său. Şi cel dintâiu, pe care l-a întâlnit şi l-a întrebat a fost *o pasăre.*

«*Impăratul pasărilor*, căci pasărea aceea erà din întâmplare chiar *Impăratul pasărilor*, i-a răspuns că el nu l-a văzut pe Is. Chr., dar poate că cele-lalte pasări vor şti ce-và despre dânsul. Şi dându-i răspunsul acesta foşcăì odată din aripi ast-fel că, cât ai bate din pălmi, se adună un nor de pasări împrejurul lui şi-l întrebară: ce este, ce s'a întâmplat că le-a chemat?

«*Impăratul pasărilor* le întrebă: ori de n'au văzut vre-o una dintre dânsele pre Is. Chr.

«Pasările îi răspunseră că nu l-au văzut.

«In urmă sosì şi un *ciocârlan şchiop.* Şi acela îi spuse că el vine tocmai de la *Ierusalim*, unde a fost de faţă şi a văzut toate câte le a păţit şi cum a fost Domnul nostru Is. Chr. răstignit. Şi de oare-ce îi erà milă de Is. Chr. şi strigà necontenit ca să nu-l răstignească, un Jidov, mâniindu-se pe dânsul, l-a lovit c'o piatră într'un picior şi de aceea e acuma şchiop.

«*Maica Domnului*, auzind răspunsul acesta al *Ciocârlanului*, îl binecuvântă şi apoi se pornì mai departe:

Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o dungă de cuţit,

(1) Com. de Cornelie Velehorschi, stud. gimn., şi de Alexandru Vasilovici, stud. gimn. 8 Ian. 1900.

Tot plângând și dăulind,
De la inimă oftând,
Față albă sgâriind
Și cu părul vânt făcând
Pe fiul său căutând.

«Și mergând ea ast-fel, cât va fi mers, se întâlnì c'o *broască* care sta pe malul unei ape și se sorià. Și cum a văzut-o, a întrebat-o și pe dânsa de nu știe ce-và despre fiul său Is. Chr.

—«*Broasca* răspunse că ea nu știe nimică, dar fiind *Impărăteasa broaștelor*, le va întrebà pe acestea și poate că ele vor ști ce-và. Și cum dete răspunsul acesta, îndată începù a *ocăcăì* odată așà că toate broaștele, câte se aflau în apa aceea, eșiră afară și începură care de care a întrebà ce este. Iar când *Impărăteasa* lor le spuse la ce le-a chemat, nici una nu putù să-i spuie ce-và despre Is. Chr.

— «Ei lasă că dacă nu știți voi nimic, de bună seamă că fiul meu *Toma* va ști ce-và despre dânsul!—ḑise atunci *Impărăteasa broaștelor*. Și cum zise, îndată-l și strigă pre fiul său *Toma* :

Toame, Tomuioace,
Calcă în busuioace
Și fă-mi-te încoace!

«N'a apucat însă bine a-l strigà și a rostì cuvintele acestea, și iată că și vine,

Un broscoiu urât
Verde-mohorât
Cu capu ca nuca,
Cu ochii ca plosca,
Cu mânurile
Ca fusele
Și cu picioarele
Ca rășchitoarele.

«*Maica Domnului*, când îl văzù cât îi de frumușel și de îndămânatic, deșì erà nespus de supărată, nu se putù reținea de a nu râde. Iar după ce *Toma* îi spuse că el tocmai de la Ierusalim vine, unde a fost de față și a văzut cu ochii săi cum l-au prins pe Is. Chr. și l-au răstignit pe cruce, atunci îl binecuvântă atât pre dânsul, cât și pe maica sa, ḑicând :

— «Apa în care veți fi voi să nu fie spurcată, ci curată și bună de băut, iar când veți perì, carnea să nu vi se împuțească, ci numai să se usuce!

«Şi după ce rostì ea cuvintele acestea, cari din ziua aceea se şi împliniră, se pornì iarăşi mai departe,

Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o dungă de cuţit,
Faţă albă sgâriind
De la inimă oftând
Şi cu părul vânt făcând,
Pe fiul său căutând.

«Şi mergând ea ast-fel, cât timp va fi mers, se întâlnì cu un *lemnar*, care făcuse crucea pe care a fost Domnul nostru Is. Chr. răstignit. Şi cum s'a întâlnit cu dânsul, îndată l-a şi întrebat ori de n'a văzut, pe unde a umblat şi a lucrat el, pe Is. Chr.

«*Lemnarul* îi răspunse :

Nu numai că l-am văzut,
Ci şi crucea i-am făcut !

— «Şi cum i-ai făcut tu crucea? mică ori mare, uşoară ori grea ? — îl întrebă *Maica Domnului* mai departe.

Jidovi-mi ziceau
Să i-o fac micuţă,
Eu îns'am făcut-o
Destul de măruţă !

«Răspunse iarăşi *Lemnarul*.

«Auzind *Maica Domnului* răspunsul acesta, nu se putù răbdà de a nu-l blestemà şi a zice :

Să lucri cu anul,
Pân' ce vei căpătà banul !

Şi apoi iar s'a luat şi a plecat :

Tot plângând şi dăuluind,
De la inimă oftând,
Faţă albă sgâriind
Şi cu părul vânt făcând,
Pe fiul său căutând,

până ce s'a întâlnit cu un *fierar*, care făcuse piroanele cu cari a fost Is. Chr. răstignit.

«*Maica Domnului* îl întrebă şi pre acesta, de n'a auzit ori n'a văzut pre fiul său.

«Iar *fierarul* îi răspunse :

Nu numai c'am auzit,
Că el a fost răstignit,
Ci eu chiar l-am şi vădut
Şi piroane i-am făcut
Cu cari a fost răstignit!

— «Şi cum i-ai făcut tu piroanele? mari ori mici, lungi ori scurte? — îl întrebă *Maica Domnului* mai departe.

«Fierarul îi răspunse:

Subţii ca andrelele,
Mici numai ca acele!

«*Maica Domnului*, auzind acest răspuns neaşteptat, s'a bucurat şi l-a binecuvântat zicând:

Când îi da tu cu ciocanul,
Indată să capeţi banul
Şi când îi da pe ilău,
Pe loc să şi iei un leu!

«Şi rostind ea cuvintele acestea, s'a luat iarăşi şi a plecat mai departe:

Tot plângând şi dăulind,
De la inimă oftând,
Faţă albă sgâriind
Şi cu părul vânt făcând.
Şi s'a dus şi s'a tot dus,
Pân' ce soarele a apus.

«Iar când erà pe la apusul soarelui, atunci a ajuns la *Ierusalim*, unde erà Domnul nostru Is. Chr. răstignit.

«*Maica Domnului*, văzându-l pe fiul său pe cruce, spuse Jidovilor, carii se aflau acolo, că ea este *Maica Domnului* şi li se rugă ca ei să-i deà pre fiul său.

«Jidovii însă, voind a o ispitì, ascunseră o *iată de Jidov* sub o covată şi apoi o întrebară zicând:

— «Dacă tu într'adevăr eşti *Maica Domnului*, atunci spune-ne ce-i sub covata aceasta?

— «Ce să fie! ia o *scroafă* cu nouă purcei! — răspunse *Maica Domnului*.

«Jidovii, voind a-i arătà că nu-i adevărat ceea ce spune, ridicară numai decât covata. Insă când colo ce să le vadă ochii?.. O scroafă prinde a grohotì şi a fugì cu nouă purcei după dânsa.

«Erà fata cea de Jidov, care a fost ascunsă sub covată.

«Şi de atunci, de când fata cea de Jidov s'a prefăcut în scroafă, Jidovii nu mănâncă carne de porc!

«Insă Jidovii nu se mulţumiră numai cu atâta, ci ei arătând oasele unei *mrene*, a cărei carne o mâncaseră cu puţin mai înainte de aceasta, ziseră:

— «Când va învià *mreana* aceasta şi va înotà prin apă, după cum a înotat înainte de a o mâncà noi, atunci va învià Is. Chr. şi atunci ţi-l vom da şi noi ţie!

«*Maica Domnului*, auzind aceasta, binecuvântă oasele mrenei şi acestea se prefăcură într'o *mreană foarte frumoasă*.

«Insă Jidovii nu se mulţumiră nici cu atâta, ci ei luară acuma un *cocoş fript în unsoare* şi ziseră că atunci când cocoşul acesta va învià şi punându-se pe marginea strachinei, în care se află, va bate din aripi şi va cântà *cucurigu*, atunci va învià şi Is. Chr. şi tot atunci îl vor da şi ei.

«Dar iată că *Maica Domnului* numai se uită spre cocoş, şi acesta îndată şi învie, şi apoi punându-se pe marginea strachinei începù a bate din aripi şi a cântà cucurigu.

«Când începù însă cocoşul a bate din aripi, stropì cu unsoare de cea fierbinte pe toţi Jidovii în faţă, şi de atunci sunt Jidovii pestriţi pe obraz.

«Şi cum a cântat cocoşul, îndată a înviat şi Domnul nostru Is. Chr. spre cea mai mare bucurie nu numai a Maicei sale, ci şi a tuturor creştinilor.» (1)

A două-spre-zecea variantă, tot din Mânăstirea-Homorului:

S'a luat Maica Domnului
Pe faţa pământului
Pe un câmp mândru înverzit,
Cu păr galben despletit,
Toiag în mâni sprijinit,
Să cate pe fiul său,
Pe fiul lui Dumnezeu,
Că numa-un fiu a avut
Pe faţ' acestui pământ
Şi pe acela l-a perdut,
Şi acum ea a auzit
Jidovii că l-au muncit
Şi apoi l-au şi răstignit.
Şi pe câmp ea cum mergeà,
Toiag în mâni sprijinià,
Fânaţele înverzià,
Pasările glăsuià,
Lacrămile-o năpădià,
Şiroiu pe jos că curgeà
Mere de aur se făceà.
Ingerii că le vedeà,
Din cer că se coborà,
Jos la mere că venià,
De pe pământ le strângeà,
Sus în cer că le suià,
Lui Dumnezeu le duceà,
Dumnezeu, cum le vedeà,
Foarte bine că-i păreà.

(1) Dict. de Toader Vedean şi com. de George Vedean, stud. gimn.

Maica Domnului mergeà,
Şi c'un *zugrav* se întâlnià
C'un zugrav ce zugrăvià
O biserică mititeà.
Şi cu el cum se întâlnià,
Bună ziua că-i dedeà.
Zugravul că-i mulţumià
Şi din gură că-iziceà:
— Mulţumesc, Măicuţa mea!
Da de ce te văerezi
Şi de ce te căinezi?
— Da cum nu m'oiu văerà
Şi cum nu m'oiu căinà,
Că numa-un fiu am avut
Pe faţ'acestui pământ
De mine fapt,
De Sânt-Ion creştinat.
Şi acum am auzit,
Lucru ne mai pomenit.
Că cânii,
Păgânii
De Jidovi s'au strâns
Şi pe el l-au prins
Şi l-au chinuit
Şi l-au răstignit,
N'ai văzut,
N'ai auzit
De fiuţul meu
Şi al lui Dumnezeu?
— De văzut
Nu l-am văzut,
De auzit
Am auzit
Că Jidovii s'ar fi strâns
Şi pe dânsul l-ar fi prins
Şi după ce l-au muncit,
Pe cruce l-au răstignit!
Maica Domnului,
Auzind răspunsul lui,
Iarăşi s'a pornit
Pe un câmp mândru înverzit,
Cu păr galben despletit,
Toiag în mâni sprijinit,
Şi pe unde ea mergeà,
Fânaţele înverzià,
Paserile glăsuià,
Lacrămile-o năpădià,
Şiroiu pe jos că cădeà,
Mir din ele se făceà.
Ingerii că mi-l vedeà,
Din cer că se scoborià,
Jos la mir că se duceà,
De pe pământ că-l strângeà,
Sus în cer că mi-l suià,
La Dumnezeu îl duceà.
Dumnezeu, cum îl vedeà,
Foarte tare că-i plăceà.
Maica Domnului treceà
Şi mai departe mergeà
Şi c'un *cioban* se întâlnià,
Ce o turmă de oi păsceà,
Bună ziua că-i dedeà.
Ciobanul îi mulţumià
Şi din gură că-i ziceà:
— Mulţănesc, Măicuţa mea!
Maică sfântă preacurată,
Da de ce eşti supărată?
Ce te căinezi,
Ce te văirezi?
— Da cum nu m'oiu căinà,
Şi cum nu m'oiu văirà,
Că numa-un fiu am avut
Pe faţ'acestui pământ
De mine fapt,
De Sânt-Ion creştinat.
Şi acum'am auzit,
Lucru ne mai pomenit,
Că cânii,
Păgânii
De Jidovi s'au strâns
Şi pe el l-au prins
Şi l-au chinuit
Şi l-au răstignit.
N'ai văzut,
N'ai auzit
De fiuţul meu

Şi a lui Dumnezeu?
— De văzut
Nu l-am văzut,
De auzit
Am auzit
Că cânii,
Păgânii
De Jidovi l-au chinuit
Şi pe urmă l-au răstignit!
Maica Domnului,
Auzind răspunsul lui,
Iarăşi s'a luat
Şi iar a plecat
Pe un câmp mândru înverzit,
Cu păr galben despletit,
Toiag în mâni sprijinit,
De la inimă oftând
Şi pe fiul ei cătând
Şi pe unde ea trecea,
Fânaţele înverzià,
Paserile glăsuià,
Lacrămile-o năpădià,
Şiroiu pe jos că cădeà,
Busuioc că se făceà.
Ingerii că mi-l vedeà,
Din cer că se scoborià,
Jos la dânsul se duceà,
De pe jos îl culegeà,
Sus în cer că mi-l suià,
Lui Dumnezeu îl duceà,
Dumnezeu, cum îl vedeà,
Il luà şi-l miroşià,
Foarte bine că-i păreà.
Maica Domnului mergeà,
La împàratul c'ajungeà,
La poarta împăratului
Din târgul Salimului.
Şi acolo, cum ajungeà,
Pe fiul ei că-l vedeà.
Şi pe fiu cum l-a văzut,
Inima că i-a scăzut,
Puterile i-au crescut
Şi crescându-i ea a dat
Cu piciorul stâng în pórtă,
Dar poarta nu s'a deschis.
Şi a dat apoi cu cel drept.
Şi atunci poarta s'a deschis.
La fiul ei a întrat
Şi pe loc l-a şi întrebat:
— Of, fiul meu cel iubit!
Ce ai gândit, ce ai socotit,
De te-ai dat
Şi te-ai lăsat
Ca cânii,
Păgânii
De Jidovi, să mi te prindă,
Să te pue la osândă,
Ca să mi te chinuească
Şi să mi te răstignească?
— Of, Măicuţa mea!
Eu cum nu m'oiu da
Şi nu m'oiu lăsà
Cânii,
Păgânii
De Jidovi, ca să mă prindă,
Să mă pue la osândă,
Să mă chinuească,
Să mă răstignească!
Că ei pân'a nu mă prinde
Şi a mă chinuì
Şi a mă răstignì,
Cine s'a născut
Nu s'a botezat,
Cine s'a însurat
Nu s'a cununat,
Cine a murit
Nu s'a prohodit.
Da de acuma înainte
Cine s'a naşte
S'a şi botezà,
Cine s'a însurà
S'a şi cununà,
Şi cine-a murì
S'a şi prohodì! (1)

(1) Dict. de Ileana Netea, com. de G. Micuţariu, stud. gimn.

A trei-spre-zecea variantă, din Câmpulung:

Zice c'a fost un om mare
Şi a luat un topor mare
Şi a mers în pădurea mare
Şi a tăiat lemn mult şi mare
Şi a făcut biserica mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare.
Da'n biserică cine erà?
Erà Maica Precista!
In dreapta
Cu o carte îngerească,
In stânga
C'o cârjă călugărească,
Şi se uità
Şi căutà
Pe fiul său,
Pe Dumnezeu.
Dar ea ori cât s'a uitat
Şi ori cât a căutat,
Pre al său fiu nu l-a aflat.
Şi de aceea s'a luat
Şi s'a dus plângându-se
Şi văicărându-se
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Lacrămi mari ca bobul
Şi ferbinţi ca focul,
Unde lacrăma picà,
Pământu în patru crăpà.
Şi s'a dus,
S'a tot dus
Câtă lume împărăţie,
Ca Dumnezeu să ne ţie,
Ca cuvântul din poveste,
Că înainte mult mai este
Şi frumos se povesteşte,
Dumnezeu la noi soseşte
Şi se pune jos pe prag
Şi stă şi ascultă cu drag.
Şi mergând s'a întâlnit
C'un meşter de lemn vestit.
Meşteru în drum s'a oprit
Şi din gură i-a vorbit:
— Bună ziua, Maică sfântă!
Unde mergi aşà scârbită,
Tot plângând
Şi bocind
Cu lacrămi până în pământ,
Că pe unde lacrămi pică,
Pământu în patru-l despică?
— Da eu cum nu m'oiu bocì
Şi cum nu m'oiu tânguì,
Că numa-un fiu am avut,
Doi-spre-ce ani nu l-am văzut
Şi nu ştiu ce s'a făcut!
De dânsul n'ai auzit,
Nu cum-và tu l-ai văzut?
— De văzut
Nu l-am văzut,
De auzit
Am auzit
Că Jidovii s'au sfătuit
Şi l-au prins, l-au răstignit,
Şi la mine au venit
Mi-au dat bani şi m'au poftit
Şi eu crucea le-am făcut!
— Dar crucea cum i-ai făcut?
— I-am făcut-o foarte mare,
Că lemn erà în belşugare!
Atunci Maica preacurată
De astă veste neaşteptată
S'a supărat
Şi l-a blestemat:
— Da-o-ar Domnul Dumnezeu
Să fie pe gândul meu,
Să lucri mereu cu anul
Şi abià atunci să capeţi banul!
Şi iar a mers Maica sfântă
Supărată şi amărâtă,
Tot plângând
Şi bocind
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,

Lacrămi mari ca bobul
Şi ferbinţi ca focul,
Unde lacrăma picà,
Pământu în patru crăpà.
Şi mergând s'a întâlnit
C'un meşter de fier vestit.
Meşteru în drum s'a oprit
Şi din gură i-a vorbit:
— Bună ziua, Maică sfântă,
Unde mergi aşa scârbită,
Tot bocindu-te
Şi văicărându-te
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Că pe unde lacărmi picà,
Pământu în patru-l despică?
— Da eu cum nu m'oiu cântà,
Cum nu m'oiu văicărà,
Că numa-un fiu am avut,
Doi-spre-ce ani nu l-am văzut.
De dânsul n'ai auzit,
Nu cum-và tu l-ai văzut?
— De văzut
Nu l-am văzut,
De auzit
Am auzit
Că Jidovii s'au sfătuit
Şi l-au prins, l-au răstignit,
Şi la mine au venit,
Mi-au dat bani şi m'au poftit
Şi eu cuie le-am făcut
Să aibă de răstignit!
— Şi tu cum i le-ai făcut
Mici ori mari? Ian spune-mi [drept!
— Minciună nu-mi place a [spune,
Că mi-i ruşine,
Eu le-am făcut
Tare mici,
Căci am avut
Oţel puţin,
Şi apoi am voit
Să-mi mai rămâie
Ce-và şi mie!
Atunci Maica preacurată
De astă veste neaşteptată
L-a blagoslovit
Şi ast-fel a vorbit:
— De-ar da Domnul Dumnezeu
Să fie pe gândul meu,
Să dai odată cu ciocanul
Şi îndată să capeţi banul!
Şi iar a mers Maica sfântă
Supărată şi amărâtă,
Tot plângând
Şi bocind
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Lacrămi mari ca bobul
Şi ferbinţi ca focul,
Unde lacrăma picà,
Pământu în patru crăpà.
Şi mergând ea supărată
S'a întâlnit lângă o baltă
C'o broască râioasă
Şi urâcioasă.
— Bună ziua, broască!
— Mulţumescu-ţi, Maică!
Da unde te duci
Tot plângând
Şi bocind
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Lacrămi mari ca bobul
Şi ferbinţi ca focul,
Că pe unde lacrămi pică,
Pământu în patru-l despică?
— Da eu cum nu m'oiu bocì
Şi cum nu m'oiu tânguì,
Căci numa-un fiu am avut,
Doi-spre-ce ani nu l-am văzut.
De dânsul n'ai auzit,
Nu cum-và tu l-ai văzut?
— De văzut
Nu l-am văzut,

Dar de auzit
Am auzit
Că Jidovii mi l-au prins
Şi la archierei l-au dus,
Cunună de spini i-au pus,
Mânile i le-au luat,
La spate i le-au legat,
Pălmi peste obraz i-au dat,
Cu trestie l-au bătut,
In faţă că l-au stupit,
Sângele lui sfânt a curs,
In pahare ei l-au strâns
Şi l-au închinat
Ca şi nişte fraţi iubiţi.
Toţi s'au săturat,
Şi apoi ca nişte îndrăciţi
Iarăşi l-au luat
Şi pe Golgota l-au dus,
Pe cruce de brad l-au pus!
Dar de asta, Maică sfântă,
Nu fii aşà de scârbită,
Că şi eu înc'am avut
Nu tocmai tare de mult
Doi-spre-zece fiişori
Mândri ca nişte bujori
Şi a trimis Ion
Sfânt-Ion
O roată
Forforoată
Şi mi i-o călcat de odată
Pe toţi doi-spre-zece,
Numai unul mi-o rămas
Cu ochii ca talgerele,
Cu picioarele
Ca răşchitoarele,
Cu urechile
Tocma'n vârfu capului,
Cu gura până la urechi.
Şi l-a chemat
Tomă Tomninoc
Şi a călcat
Mintă şi busuioc.
Dar nu ştiu ce o fi greşit,
Că şi pe acest fiu iubit
Incă mi l-am prăpădit,
Atunci Maica preacurată,
Cât erà de supărată,
A râde s'a simţit
Şi pe broască
A blagoslovit:
— Sfânt locu-ţi va fi
Ori unde-i trăì,
Urma nepătată
Şi apa curată.
Şi când vei murì
Tu nu-i putrezì,
Nici nu ti'mpuţì,
Căci numai tu te-ai aflat,
Ori pe unde am umblat,
Care m'ai făcut să râd,
Când eram eu mai scârbită
Şi amărâtă!
Şi iar s'a dus Maica sfântă
Tânguindu-se
Şi bocindu-se
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Lacrămi mari ca bobul
Şi ferbinţi ca focul,
Unde lacrăma picà,
Pământu în patru crăpà.
Şi s'o dus,
S'o tot dus,
Câtă lume împărăţie
Ca Dumnezeu să ne ţie,
Ca cuvântul din poveste,
Că înainte mult nu este,
Dar frumos se povesteşte,
Dumnezeu la noi soseşte
Şi se pune jos pe prag
Şi stă şi ascultă cu drag.
Şi Maica sfânt'auzit
Că este un munte ascuţit
Şi într'acolo s'a pornit
Cu gândul seamă să-şi facă.
Dar când ea aproape

De el a sosit,
Muntele în ceară
S'a şi prefăcut.
Maica sfânt'aceasta
Dacă a văzut,
Indată înapoi s'a întors
La muntele Măslinului,
S'a dus
La poarta oraşului,
Dac'a ajuns,
Cu picioru în poart'a dat,
Poarta în patru a crăpat,
Pământul s'a cutremurat...
Pe munte când a ajuns,
Pe Domnul nostru Isus
Pe cruce l-a văzut pus,
După cum broasca i-a spus (1).

A patru-spre-zecea variantă, din Fundul-Moldovei, distr. Câmpulungului:

A fost un om mare
Cu secure mare,
S'a dus în pădurea mare
Să taie un copaciu mare
Să facă biserică mare.
Şi a tăiat copaciul mare
Şi a făcut biserică mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare,
Cu nouă zăbrele spre soare.
In altarul cel mai mare
Şede Sântă-Măria mare,
In altarul cel mai mic
Şede Sântă-Măria mică.
In altar
Mărgăritar
Şede Maica preacurată,
Maica din cer luminată
Şi necontenit tot cată,
Cată în cărţi,
Cată în părţi,
Cată în toate cărţile,
Cată în toate părţile
Să vadă pe fiul său,
Pe fiul lui Dumnezeu,
Care ţine cerul
Şi pământul
Şi toate câte-s într'însul.
Dar ea ori cât a cătat
Şi ori cât că s'a uitat
N'a văzut,
N'a auzit
De fiul său
Şi a lui Dumnezeu,
Care ţine cerul
Şi pământul
Şi toate câte-s într'însul.
Ci a văzut
Şi cunoscut
Pe *Luca-Luculciu.*
De loc ea, cum l-a văzut,
Inainte i-a eşit
Şi din gură i-a vorbit:
-- Bună ziua, *Lucă Luculciu!*
— Mulţumesc dumi-tale,
Maică din cer luminată,
Maică sfântă preacurată!
— Auzi, *Lucă Luculciu*!
N'ai văzut pe fiul meu,
Pe fiul lui Dumnezeu,
Care ţine cerul
Şi pământul
Şi toate câte-s într'însul,
Că eu ori cât l-am cătat,
Nicăeri nu l-am aflat?
— N'am văzut,
N'am auzit!
Dară ţine minte
Şi mergi mai 'nainte,

(1) Com. de Vasile Gheorghiu, stud. gimn.

Că mult nu-i călătorì
Şi îndată te-i întâlnì
Cu *Ion*,
Sânt-Ion,
Nănaşul fiului tău
Şi a lui Dumnezeu,
Care ţine cerul
Şi pământul
Şi toate câte-s într'însul,
Şi el ţie că ţi-a spune!...
Atunci Maica preacurată,
Maica sfântă, luminată,
Inainte s'a pornit
Şi mult n'a călătorit
Cu *Sânt-Ion* s'a întâlnit
Şi din gură i-a vorbit:
— Auzi Ioane,
Sânt Ioane!
N'ai văzut,
N'ai auzit
De finul tău,
De fiul meu
Şi a lui Dumnezeu,
Care ţine cerul
Şi pământul
Şi toate câte-s într'însul,
Că eu ori cât l-am cătat,
Nicăeri nu l-am aflat?
— De văzut, nu l-am văzut,
De auzit, am auzit
Că-i de Jidovi răstignit
La porţile lui *Pilat*
Pe cruce albă de brad!
Maica sfântă preacurată,
Maica din cer luminată
Auzind aceasta 'ndată
S'a luat
Şi a plecat
Tânguindu-se
Şi văicărându-se,
Faţă albă sgâriind,
Cu păr galben *depărând*,
Cu ochi negri lăcrămând,
Cu lacrămi până în pământ.
In mâna dreaptă
Carte mare,
In mâna stângă
Lumânare.
Cu mânurile
De nimic nu se ţineà,
Cu picioarele
De pământ nu atingeà.
Şi a mers pe un munte ascuţit
Ca o *sânceà* de cuţit,
Ca să-şi facă seam'acolo.
Dar când a ajuns la munte,
Muntele că s'a topit
Şi ca ceara s'a sleit
Şi seama nu şi-a făcut,
Pentru că nu s'a putut.
Şi de acolo s'a luat
Şi mai departe a plecat
Şi a mers la un *halaşteu*
Mare şi fără de fund
Şi ea acolo c'a vrut
Iarăşi ca să-şi facă seama.
Halaşteul făr' de fund
S'a prefăcut într'un prund
Şi ea iarăşi n'a putut
Seam'a-şi face, cum a vrut.
Şi de aceea s'a luat
Şi mai departe a plecat
Tânguindu-se
Şi văicărându-se,
Faţă albă sgâriind,
Cu păr galben depărând,
Cu ochi negri lăcrămând,
Cu lacrămi până în pământ.
In mâna dreaptă
Carte mare,
In mâna stângă
Lumânare.
Cu mânurile
De nimic nu se ţineà,
Cu picioarele
De pământ nu ajungeà.

Şi a mers şi a călătorit,
Până ce s'a întâlnit
C'un *meşter de lemn* vestit,
Şi ea cum l-a întâlnit,
Bună ziua că i-a dat:
— Bună ziua, meşter de lemn!
— Mulţumesc dumi-tale,
Maică din cer luminată,
Maică sfântă preacurată!
Da ce te văicărezi
Şi de ce te căinezi,
Faţă albă sgâriind,
Cu păr galben depărând,
Cu ochi negri lăcrămând,
Cu lacrămi până în pământ?
— Da cum nu m'oiu căinà,
Cum nu m'oiu văicărà,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut,
Şi eu ori cât l-am cătat,
Nicăeri nu l-am aflat!
N'ai văzut,
N'ai auzit
De fiul meu
Şi a lui Dumnezeu,
Care ţine cerul
Şi pământul
Şi toate câte-s înt'însul?
— Nu numai c'am auzit,
Ci eu chiar l-am şi văzut,
Căci cânii,
Păgânii
De Jidovi s'au strâns
Şi pe el l-au prins
Şi l-au chinuit
Şi l-au răstignit
La porţile lui Pilat
Pe cruce albă de brad.
Şi ei că mi-au poruncit
Şi bani mulţi că mi-au plătit
Să-i fac crucea cea de brad.
Şi de ce ei m'o îndemnat
Şi mi-o zis s'o fac mai mică,
De aceea o făcui mai mare!..
Maica din cer luminată,
Maica sfântă, preacurată,
Auḑindu-l ce i-a spus,
L-a blestemat şi i-a zis:
— Să lucrezi cu anul
Şi să capeţi banul!
Şi apoi iară s'a luat
Şi mai departe a plecat
Tânguindu-se
Şi văicărându-se,
Faţă albă sgâriind,
Cu păr galben depărând,
Cu ochi negri lăcrămând,
Cu lacrămi până in pământ.
In mâna dreaptă
Carte mare,
In mâna stângă
Lumânare.
Cu mânurile
De nimic nu se ţineà,
Cu picioarele
De pământ nu ajungeà.
Şi mergând ea cât a mers
S'a întâlnit
C'un *meşter de fer*
Şi i-a zis:
— Bună ziua, meştere de fer!
— Mulţumesc dumi-tale,
Maică din cer luminată,
Maică sfântă preacurată!
Da ce te văicărezi
Şi de ce te căinezi,
Faţă albă sgâriind,
Cu păr galben depărând,
Cu ochi negri lăcrămând,
Cu lacrămi până în pământ?
— Da cum nu m'oiu căinà,
Cum nu m'oiu văicărà,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut,
Şi eu ori-cât l-am cătat,
Nicăiri nu l-am aflat!

N'ai văzut,
N'ai auzit,
De fiul meu
Şi a lui Dumnezeu,
Care ţine cerul
Şi pământul
Şi toate câte-s într'însul?
— Nu numai c'am auzit,
Ci eu chiar l-am şi văzut,
Căci cânii,
Păgânii
De Jidovi s'au strâns
Şi pe el l-au prins
Şi l-au chinuit
Şi l-au răstignit
La porţile lui Pilat
Pe cruce albă de brad.
Şi ei că mi-au poruncit
Şi mulţi bani că mi-au plătit
Să-i fac piroane de fier
Ca să i le bată în cap,
In talpe
Şi în palme.
Şi ei ori-cât m'au silit
Ca să le fac mai mari
Şi mai tari,
Cu atâta eu le-am făcut
Mai mici şi mai subţirele,
Că-mi erà de Domnul jele!
Maică din cer luminată,
Maică sfântă preacurată,
Auzindu-l ce a făcut,
Foarte bine i-a părut
Şi apoi l-a blagoslovit
Şi din gură i-a vorbit:
— Dare-ar bunul Dumnezeu
Şi prea scump fiuţul meu
Să dai cu ciocanul
Şi să capeţi banul!
Meşterul s'a bucurat
Şi din gur'a cuvântat:
— Azi e Sâmbătă,
Mâni Duminecă,
Te scoală
Şi te spală
Şi te şterge
Cu earbă verde
Şi cată unde răsare
Sfântul soare
Şi-i vedeà de muncă
Şi de trudă!...
Maica din cer luminată,
Maica sfântă preacurată,
De aici iară s'a luat,
Mai departe c'a plecat
Tânguindu-se
Şi văicărându-se,
Faţa albă sgâriind,
Cu păr galben depărând,
Cu ochi negri lăcrămând,
Cu lacrămi până în pământ.
In mâna dreaptă
Carte mare,
In mâna stângă
Lumânare,
Cu mânurile
De nimic nu se ţineà,
Cu picioarele
De pământ nu ajungeà.
Şi a mers şi a călătorit,
Până ce s'a întâlnit
C'o oacă *broască*.
— Bună ziua, oacă broască!
— Mulţumesc dumi-tale,
Maică din cer luminată,
Maică sfântă preacurată!
Da ce mi te căinezi,
Ce mi te váicărezi,
Faţă albă sgâriind,
Cu păr galben depărând,
Cu ochi negri lăcrămând,
Cu lacrămi până în pământ?
— Da cum nu m'oiu căinà,
Cum nu m'oiu văicărà,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut,

Şi eu ori-cât l-am cătat,
Nicăiri nu l-am aflat.
N'ai văzut,
N'ai auzit
De fiul meu
Şi a lui Dumnezeu,
Care ţine cerul
Şi pământul
Şi toate câte-s într'însul?
— N'am văzut,
D'am auzit
C'au mers cânii
Şi păgânii
De Jidovi să-i bată cuie
In palme
Şi în talpe.
Dar în cap
Bătutu-le-o,
Pe cruce de brad
Răstignitu-l-o,
Pe sub unghii trestie
Vârâtu-i-o,
Cu cămaşă de urzică
Imbrăcatu-l-o,
Trei rane
Făcutu-i-o,
Trei picuruşuri de sânge
Picuratu-i-o,
In trei pahare galbene
De duşcă băutu-le-o...
Da tu nu te căină,
Nu te mai văicără
Pentr'un singur fiişor
Că eu, biata, am avut
Doi-spre-zece fiişori
Mândri ca şi nişte flori,
Din picioare crăcănăţei
Şi din ochi înholbăţei,
Şi din grumaz *sgrumaţei*,
Şi a venit o roată
Forforoată
Şi pe toţi de-odată
Mi i-a omorât,
Numai unul mi-o scăpat.
Maica sfânt'a cuvântat:
— «Ian cheamă-l să vie încoace
Să-l văd şi eu cum arată!
Atunci broasca strig'odată:
— Auzi, Tomă Tomoioace,
Ian vină la mama încoace!
Şi ea cum mi l-a strigat,
Pe loc s'a şi arătat
Un broscoiu mare înholbat,
De picioare lăbănat,
Lăbănat şi crăcănat.
Maica din cer luminată,
Maica sfântă preacurată,
Cum l-a văzut, n'a mai plâns,
Ci pe loc s'a umplut de râs
Şi din gur'apoi a zis:
— Tu oacă broască!
Să mori să nu te împuţi
Şi să fii de vânat
Şearpelui înveninat!
Apoi luând-o
Cu piciorul drept
A svârlit-o
In porţile raiului.
Porţile că s'au deschis,
Domnul sfânt a învis
Şi înviind a râs.
Maica sfânt'a zis:
— Doamne, fiişorul meu
Şi fiul lui Dumnezeu
Cel prea dulce şi prea bun,
Cum te-ai îndurat,
Cum de te-ai lăsat
De te-au chinuit
Şi te-au răstignit
Cânii,
Păgânii
De Jidovi
In fel şi chip ca acesta
La porţile lui Pilat
Pe cruce albă de brad?
— Of! Maica mea preacurată,

Maică din cer luminată,
Pân'a nu mă da
Şi a nu mă lăsà
Să mă chinuească,
Să mă răstignească
Cânii,
Păgânii
De Jidovi
In fel şi chip ca acesta,
Cine se năşteà
Nu se botezà,
Care se luà
Nu se cununà
Mama de prunc nu cătà,
Nici pruncu de mamă,
Vaca de viţel
Şi oaia de miel!...
Şi mă luai prin pădure,
Dar nu aflai urmă de secure,
Nici glas de pasăre,
Nici sgomot de om.
Şi mă luai
Pe lângă ape
Şi aflai
Apele ne începute,
Ierburile nepăscute.
Da de când m'am dat,
De când m'am lăsat
Să mă chinuească,
Să mă răstignească
Cânii,
Păgânii
De Jidovi
In fel şi chip ca acesta,
Care se naşte
Se botează,
Care se iea se cunună.
Maica de prunc cată
Şi pruncul de maică,
Vaca de viţel,
Viţelul de vacă,
Oaia de miel
Şi mielul de oaie.
Şi mă luai prin pădure
Şi aflai
Urmă de secure,
Glas de pasăre
Şi sgomot de om.
Şi mă luai
Pe ape
Şi aflai
Apele începute,
Ierburile păscute...
Şi cine va zice
Aceste cuvinţele
Ale mele
La săptămâna,
La luna,
La anul şi la doi ani,
L-oiu luà de mâna dreaptă
Şi l-oiu duce pe puntea dreaptă
In raiul cel mare
La mesele întinse,
La luminele aprinse,
La paharele pline,
Şi la cuvintele bune.
Da cine le va şti
Şi nu le va zice
La săptămâna,
La luna,
La anul şi la doi ani,
Pe acela
Il voiu luà
De mâna stângă
Şi-l voiu duce
Pe puntea strâmbă
In iadul cel mare
La mesele strânse,
La făcliile stinse,
La paharele deşerte,
Unde sunt broaştele
Cât vacile,
Şerpii
Cât copacii,
Viermii neadormiţi...
Maică! nu lăsà

Din sudoarea mea
Sfântul grâu,
Bucuria copiilor,
Prasnicul creştinilor!
Maică! nu lăsà
Din sudoarea mea
Sfântul busuioc.
Aghiazma preoţilor,
Mirosna creştinilor!
Maică! nu lăsà
Din sudoarea mea
Sfântul vin,
Băutura boerilor,
Cuminicătura creştinilor (1).

A cinci-spre-zecea variantă, tot din Fundul-Moldovei:

O fost un om mare
Cu secure mare,
S'o dus în pădurea mare,
Să taie un copaciu mare,
Să fac'o mânăstire mare.
Şi o tăiat copaciul mare
Şi o făcut mânăstire mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare,
Asupra sfântului soare.
In altarul cel mai mare
Şeade Sântă-Măria mare,
In altarul cel mai mic
Şeade Sântă-Măria mică
Şi ceteşte
Şi slujeşte
Pe toţi fii-adevereşte,
Numai pe fiul său
Şi a lui Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Nu-l poate cetì
Şi adeverì.
Şi s'au adunat
Toţi orbii
Şi toţi schiopii.
Maica Domnului
Din uş'altarului,
Cum i-a zărit,
S'a şi pornit
A-i cercà
Şi a-i întrebà:
— N'aţi văzut,
N'aţi auzit
De fiul meu
Şi a lui Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut,
Şi eu ori-cât l-am cătat,
Nicăiri nu l-am aflat?
— De văzut, nu l-am văzut,
De auzit, am auzit,
Că-i de Jidovi răstignit
La porţile lui *Pilat*
Pe cruce albă de brad.
Atâta c'am auzit
Şi atât'am adeverit!
Maica Domnului
Din uş'altarului,
Cum o auzit
Ce o adeverit
Orbii
Şi şchiopii,
S'a supărat
Şi s'a luat
Tânguindu-se
Şi plângându-se
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Unde lacrăma picà,
Pământu 'n patru crăpà.
Şi a mers, şi a călătorit
Până ce s'a întâlnit

(1) Dict. de Irina Gliga, com. de Gavriil Gliga, stud. gimn.

C'un *meşter de lemn* vestit.
Şi cu el cum s'o întâlnit,
Din gur'ast-fel i-o grăit:
— Bună ziua, meştere de lemn!
— Mulţumesc dumi-tale,
Maică sfântă preacurată,
Maică din cer luminată!
De ce mi te *plângueşti*,
De ce mi te tângueşti
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ?
— Da cum nu m'oiu plânguì
Şi cum nu m'oiu tânguì,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut,
Şi eu ori-cât l-am cătat,
Nicăiri nu l-am aflat.
N'ai văzut,
N'ai auzit,
De fiul meu
Şi a lui Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului?
— Nu numai c'am auzit,
Ci eu chiar l-am şi văzut,
Că Jidovii
Păgânii
La un loc s'a adunat
Şi pe mine m'o luat
Şi eu cruce i-am făcut,
Pe care o fost răstignit.
Şi de ce ei m'o silit
Ca s'o fac mai mică,
Eu m'am îndărăpnicit
Şi am făcut-o mare,
Că am avut lemn destul!
Maica Domnului,
Domnul cerului,
Şi al pământului,
Cum l-o auzit
El ce i-o vorbit,
L-o şi blestemat
Şi i-o cuvântat:
— Să lucri cu anul
Şi să capeţi banul!
Apoi iară s'o luat
Şi mai departe-o plecat
Tânguindu-se
Şi plângându-se
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Unde lacrăma picà,
Pământu 'n patru crăpà.
Şi o mers, şi o călătorit,
Până ce s'o întâlnit
C'un *meşter de fier.*
Şi cum s'o întâlnit cu el,
I-o dat bună ziua:
— Bună ziua, meşter de fier!
— Mulţumesc dumi-tale
Maică sfântă preacurată,
Maică din cer luminată!
Da ce te tângueşti,
Ce te plângueşti
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ?
— Da cum nu m'oiu tânguì
Şi cum nu m'oiu plânguì,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut,
Şi eu ori-cât l-am cătat,
Nicăiri nu l-am aflat!
N'ai văzut,
N'ai auzit,
De fiul meu
Şi a lui Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului!
— Nu numai c'am auzit,
Ci eu chiar am şi văzut
Cum s'o strâns
Şi l-o prins
Jidovii
Păgânii
Şi l-o chinuit,
Şi l-o răstignit

La porţile lui Pilat
Pe cruce albă de brad.
Şi pe mine m'o luat
Şi ei buni bani că mi-au dat
Să fac cuie şi piroane
Să i le bată în picioare.
Şi eu i-am făcut piroane,
De le-o bătut în picioare.
Şi ei de ce m'o îndemnat
Ca să le fac mai mari
Şi cât se poate de tari,
De aceea eu le-am făcut
Mai mici şi mai subţirele,
Că-mi erà de Domnul jele.
Şi pe unul l-am furat
Ca să-mi mai rămâie
Puţin fier şi mie!
Maica Domnului,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Pe loc, cum l-o ascultat,
L-o şi binecuvântat:
— Să dai cu ciocanul
Şi să capeţi banul!
Şi apoi iară s'o luat
Şi mai departe o plecat
Tânguindu-se
Şi plângându-se
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Unde lacrăma picà,
Pământu'n patru crăpà.
Şi o mers ne încetat,
Până ce o dat
Lâng'o baltă
De o *broască.*
Acolo o stat
Şi broaştei i-o cuvântat:
— Bună ziua, broască!
— Mulţumesc dumi-tale,
Maică sfântă preacurată,
Maică din cer luminată!
Da ce te tângueşti,
Ce te plângueşti
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ?
— Da cum nu m'oiu tânguì
Şi cum nu m'oiu plânguì,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut.
Şi acuma am auzit
Că Jidovii
Păgânii
L-au prins şi l-o chinuit
Şi apoi l-au răstignit
La porţile lui Pilat
Pe cruce albă de brad!
— Maică sfântă preacurată,
Maică din cer luminată!
Nu te mai tânguì,
Nu te mai plânguì,
Că numai un fiu ai avut
Şi pe acela l-ai perdut.
Da ce să zic eu,
Vai de capul meu,
C'am avut doi-spre-zece fii
Şi o venit o roată
Forforoată
Şi pe toţi mi i-o fărmat odată.
Numai unul mi-o rămas
Vârtoşel
Şi frumuşel,
Cu picioarele
Ca reşchitoarele,
Cu mânuţele
Ca fusele,
Cu ochii ca talgerele!
Maica Domnului,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Atunci că i-a zis:
— Ian strigă-l încoace
Ca să-l văd şi eu!
Broasca o ascultă
Şi prinse a strigà:
— Toma, Tominoace,

Vină pân' la maica'n coace!
Şi cum a strigat, îndată
O şi eşit din baltă
Un broscoiu mare, urât,
Cu picioarele
Ca reşchitoarele,
Cu mânuţele
Ca fusele,
Cu ochii ca talgerele.
Maica Domnului,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Cum l-o văzut,
S'o şi simţit
A râde
Şi râzând a zis:
— Tu broască
Răpănoasă!
Când vei perì
Să nu te împuţeşti
Şi unde nu vei fi,
Apa nici odată
Să nu fie curată!
Şi apoi iară s'o luat
Şi mai departe o plecat
Tânguindu-se
Şi plângându-se
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ.
Unde lacrăma picà,
Pământu'n patru crăpà.
Şi o mers, şi o călătorit
Până ce s'o întâlnit
C'un *călugăr* şi i-o zis:
— Bună ziua, călugăre!
— Mulţumesc dumi-tale,
Maică sfântă preacurată,
Maică din cer luminată!
Da ce te tânguești,
Ce te plânguești
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ!
— Da cum nu m'oiu tânguì,
Şi cum nu m'oiu plânguì,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut,
Şi eu ori cât l-am cătat,
Nicăiri nu l-am aflat.
N'ai văzut,
N'ai auzit
De fiul meu
Şi a lui Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului?
— Nu numai c'am auzit,
Ci eu chiar l-am şi văzut,
Căci cânii,
Păgânii
De Jidovi s'au strâns
Şi pe el l-au prins
Şi l-au chinuit
Şi l-au răstignit
La porţile lui Pilat
Pe cruce albă de brad!
— Cinstite duhovnice mânăstiresc,
Invaţă-mă cum să-l nimeresc?
— Ţipă haină îngerească,
Şi-ţi iea haină călugărească.
Ţipă cârjă îngerească
Şi-ţi iea cârjă călugărească,
Şi nu cătà,
Nici cuvântà,
Ci te du
De-a dreptu
La porţile lui Pilat
Şi dă cu piciorul drept
In poarta stângă
Şi cu piciorul stâng
In poarta dreaptă.
Porţile se vor deschide,
Jidovii îndat'or prinde
A strigà
Şi a întrebà:
— Ce caţi tu, călugăriţă,
Pe aici făr' de adeverinţă

De unde eşti
Şi ce voeşti...
Maica Domnului,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Haină îngerească
A ţipat,
Haină călugărească
A îmbrăcat,
Cârjă îngerească
A ţipat,
Cârjă călugărească
A luat
Şi de acoalea a plecat
La porţile lui Pilat
Şi acolo cum o ajuns,
O făcut cum i s'o spus.
Şi ea bine n'o gătit
Şi cu fiul s'o'ntâlnit,
Cu fiul său
Şi a lui Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului.
Domnul că s'o bucurat
Şi din gur'o cuvântat:
— Maica mea prea sfântă,
Scumpă şi iubită!
Cine a şti *povestea ta*
Şi o-a cuvântà
La săptămâna,
La luna,
La jumătate de an
Şi la un an,
Pe acela
L-or luà
Îngerii de mâna dreaptă
Şi l-or duce pe puntea dreaptă,
Unde-s mese întinse
Şi lumini aprinse,
Păhare pline
Şi cuvinte bune,
Acolo ca să trăească
Şi acolo să vecinicească.
Cine a şti-o
Şi n'a spune-o
La săptămâna,
La luna,
La jumătate de an
Şi la un an,
Pe acela
L-or luà
Diavolii de mâna stângă
Şi l-or duce pe puntea strâmbă,
Unde-s broaştele
Ca vacile
Şi *gândacii* (1)
Ca copacii
Şi acolo că l-or ţipà,
Şi acolo că l-or lăsà,
Acolo ca să trăească,
Acolo să vecinicească,
Căci eu ast'o pătimesc
Pentru neamul creştinesc! (2)

A şease-spre-zecea variantă, din Ciocăneşti, distr. Dornei:

S'a luat Sântă-Maria mare
Şi a luat secure mare
Şi a mers în pădurea mare
Să taie lemn mult şi mare
Să facă biserică mare.
Şi a tăiat lemn mult şi mare

(1) Sub cuv. *gândaci* se înţeleg aicea *şerpii*. Atât de pe cuvântul acesta cât şi de pe vrb. *a ţipà* = a aruncà, se vede că legenda aceasta e de origine transilvăneană sau de la un român, care se trage din Transilvania.

(2) Dict. de Pinteleiu Rogoz, şi com. de Ioan Tonigariu, stud. gimn.

Şi a făcut biserică mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare
Spre răsărit de soare
Şi tot pe atâtea zăbrele
Spre cerul plin de stele.
Şi a luat
Carte sfântă
In mâna dreaptă
Şi a intrat
In zăbreaua cea mai mică
Din mâna stângă
Şi a cătat
In cărţi
Şi s'a uitat
In părţi,
Să vadă pre fiul său
Şi a lui Dumnezeu,
Pe Domnul Isus Christos,
Lumii mare de folos.
Dar nu l-a văzut,
Ci a văzut
Pe Ion
Sânt-Ion,
Nănaşul lui Dumnezeu
Şi cumătrul său.
Şi cum l-a văzut
Şi l-a cunoscut,
L-a şi întrebat
Şi i-a cuvântat:
— Cumetre Ioane,
Sânt-Ioane,
Nănaşul lui Dumnezeu!
N'ai văzut pe fiul meu
Şi pe finul tău?
— De văzut
Nu l-am văzut,
De auzit
Am auzit
Că-l muncesc cânii de Jidovi!
Maica sfântă preacurată
Vestea aceasta neaşteptată
Auzind s'a supărat
Şi de grabă a ţipat
Haine îngereşti
Şi pe loc a şi luat
Negre călugăreşti,
Şi a ţipat
Toiag alb îngeresc
Şi a luat
Negru călugăresc,
Şi a luat
Carte sfântă
In mâna dreaptă
Şi a intrat
In zăbreaua dreaptă
Din mâna dreaptă
Şi a cătat
In cărţi
Şi s'a uitat
In părţi
Şi a văzut
Pe toţi viermii neadormiţi,
Numai pe al ei fiu Christos,
Lumii de mare folos,
Ori şi cât a căutat,
Nicăiri de el n'a dat.
Şi de aceea s'a luat
Păru-şi galben despletind,
Lacrămi pe faţă vărsând,
Şi s'a dus şi s'a suit
Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o *sânceà* de cuţit
Şi de acolo a voit
Intr'o râpă să se deà,
Zilele să şi le iea,
Dar Dumnezeu n'a voit
Aşà cum ea a dorit,
Dealul l-a blagoslovit,
Dealu'n ceară s'a topit,
Ca aurul s'a sleit
Şi ea mai mult n'a putut
Sam'a-şi face, cum a vrut,
Şi de aceea s'a luat
Şi mai departe a plecat,
Păru-şi galben despletind,
Lacrămi pe faţă vărsând,

Şi a mers şi a călătorit,
Până ce s'a întâlnit
Cu nişte meşteri de lemn:
— Bună calea, meşteri de lemn!
— Mulţumim, Maică curată!
Da de ce eşti supărată?
Ce plângi, ce te tânguești,
Părul ce ţi-l despleteşti?
— Da cum nu m'oiu tânguì
Şi cum nu m'oiu jeluì,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut
Şi doi-spre-zece ani au trecut,
De când nu l-am mai văzut.
De dânsul n'aţi auzit,
Nu cum-và voi l-aţi văzut?
— Nu numai c'am auzit,
Ci noi chiar l-am şi văzut
Jidovii cum l-au muncit,
Şi ei cum l-au răstignit,
Căci noi crucea i-am făcut!
— Şi cum i-aţi făcut-o voi?
— Ei ne-au poruncit
Ca s'o facem mică,
Dar noi ne-am greşit
Şi am făcut-o mare!
— Meşterilor mari,
Voi meşteri lemnari,
Să lucraţi cu anul
Şi să luaţi banul
Şi la casa voastră
Spor să nu aveţi,
Ci numai surcele
Pe lângă păreţi!
  Şi ast-fel cum a cuvântat,
Iar s'a luat şi a plecat,
Păru-şi galben despletind,
Lacrămi pe faţă vărsând
Şi s'a dus şi s'a suit
Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o *sânceà* de cuţit.
Şi acolo cum a sosit,
De-auna s'a şi pornit
Intr'o râpă să se dee,
Zilele să şi le iee.
Dar Dumnezeu n'a voit
Aşà cum ea a dorit,
Dealul l-a blagoslovit,
Dealu în ceară s'a topit,
Ca aurul s'a sleit,
Şi ea mai mult n'a putut
Seam'a-şi face cum a vrut.
Şi de aceea s'a luat
Şi mai departe a plecat
Şi a mers, şi a călătorit,
Până ce s'a întâlnit
Cu nişte *meşteri de fier*.
— Bună calea, meşteri de fier!
— Mulţumim, Maică prea
[sfântă!
Da ce eşti aşà scârbită?
Ce plângi, ce te tânguești,
Părul ce ţi-l despleteşti?
— Da cum nu m'oiu tânguì,
Părul cum n'oiu despletì
Şi cum nu m'oiu jeluì,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut
Şi doi-spre-zece-ani au trecut,
De când nu l-am mai văzut.
Şi acum am auzit
Că Jidovii
Păgânii
S'au pus şi l-au chinuit
Şi apoi mi l-au răstignit!
De dânsul n'aţi auzit,
Nu cum-và voi l-aţi văzut?
— Nu numai c'am auzit,
Ci noi chiar l-am şi văzut
Cum l-au prins şi chinuit
Şi cum mi l-au răstignit
Pe cruce albă de brad
Lângă poarta lui Pilat
Şi cum i-au bătut piroane
Şi prin mâni şi prin picioare
Şi piroanele acelea

Noi singuri i le-am făcut!
— Da voi cum i le-aţi făcut?
— Ei tot au strigat
Să le facem mari,
Dar noi ne-am scăpat
Şi le-am făcut mici!
— Voi meşteri de fier,
De fier şi oţel!
Să daţi cu ciocanul
Şi să luaţi banul!
Dar voi sătui să nu fiţi,
Până ce nu veţi umblà
La creştini a căpătà!
Şi de aici iar s'a luat
Şi mai departe a plecat,
Păru-şi galben despletind,
Lacrămi pe faţă vărsând.
Şi a mers, şi a călătorit,
Până ce s'a întâlnit
C'o broască râioasă,
Hâdă, răpănoasă:
— Bună calea, broască!
— Mulţumescu-ţi, Maică!
Da de ce eşti supărată,
Maică sfântă preacurată?
Ce te tângueşti,
Ce te jelueşti,
Părul ce ţi-l despleteşti?
— Da cum nu m'oiu tângui
Şi cum nu m'oiu jeluì,
Părul cum n'oiu despletì,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut
Şi doi-spre-ce ani au trecut,
De când nu l-am mai văzut.
Şi acum am auzit
Că Jidovii
Păgânii
S'au pus şi l-au chinuit
Şi în urmă l-au răstignit
Pe cruce albă de brad
Lângă poarta lui Pilat.
De dânsul n'ai auzit,
Nu cum-và tu l'ai văzut?
— O! Maică curată,
Maică preacurată!
Da ce să zic eu,
Vai de capul meu,
C'am avut
Doi-spre-zece fiişori,
Tocmai ca nişte bujori
Şi viind o roată
Forforoată
Pe toţi 12 de-odată
I-a măturat din baltă.
Numai unul mi-a rămas,
Cel mai mititel
Şi mai crăcoşel
Şi încă-mi pare frumuşel,
Că-i cu picioarele
Ca reşchitoarele,
Cu mânuţele
Ca fusele
Şi cu ochii ca talgerele!
— Strigă-l în coace
Ca să văd ce face!
Broasca îl strigă:
— Tomi Tomoioage,
Calcă în busuioace
Şi fă-mi-te mai încoace!
Toma, cum a fost strigat,
Pe loc a şi alergat.
Maica preacurată,
Cum îl văzu, îndată
A zâmbit a râde.
Şi din gură a-i zice:
— Broască râioasă
Şi răpănoasă!
Unde vei fi tu,
Apa să nu se împuţească,
Nici să nu se otrăvească,
Ci s'o bea creştinii,
Şi când vei murì,
Să nu te împuţeşti!
Şi ast-fel cum a cuvîntat,
Iar s'a luat şi a plecat,

Păru-şi galben despletind
Lacrămi pe faţă vărsând,
Şi s'a dus şi s'a tot dus,
Până în urmă ce a ajuns
La poarta lui Pilat,
Făcută din lemn de brad.
Şi acolo ea a găsit
Pe fiul ei răstignit.
Şi a dat cu stânga,
Poarta nu s'a deschis,
Şi a dat cu dreapta,
Poarta s'a deschis.
Domnul Christos a învis
Şi înviind a râs.
Maica sfântă a zis:
— Ah! fiul meu cel iubit,
Tu râzi, şi eu am auzit
Că Jidovii
Păgânii
Te-au prins şi te-au chinuit
Şi apoi te-au răstignit!
— Ah! Maica mea cea iubită,
Da eu cum n'oiu fi voios
Şi de râs eu cum n'oiu râde,
Dacă pasere măeastră,
Pe aici nici când n'a sburat,
Da de cum om pământean
Ca tine să fi intrat,
Şi văzând c'ai auzit,
Dar nu ştii tot ce am păţit.
Jidovii
Păgânii
Cu cămeşă de urzică
Pe mine m'au îmbrăcat
Şi cu brâu de măcieş
Peste mijloc m'au încins.
Cunună de spini au adus
Şi pe capul meu au pus.
Când cunun'au aşezat,
Sângele s'a revărsat.
Cu oţet m'au adăpat
Şi fiere
In loc de miere
De băut mi-au dat.
In faţă că mi-au stupit,
Cu trestie m'au bătut,
Piroane
In mâni şi în picioare
Mi-au bătut,
Cu suliţa în coasta stângă
M'au împuns,
Pân' la inim'a pătruns,
Sânge şi apă mi-a curs.
Groapă de piatr'au săpat
Şi într'însa m'au îngropat,
Groapă de un stânjen de-a-
[dâncă
Şi de trei stânjeni de lungă.
După ce m'au îngropat,
S'au pus să mă străjuească,
Nimene să nu îndrăsnească
Mormântul să-mi înflorească.
Şi stând ei şi străjuind
Şi flămânzi acum fiind,
Au prins un cucoş şi un peşte
Şi i-au pus la foc să fearbă
Şi au fert trei nopţi şi trei zile.
Iar după ce au fert de-ajuns,
Intr'un blid mare i-au pus
Şi cu blidu-apoi pe masă
Şi s'au pus şi ei la masă.
Şi la masă cum s'au pus,
Unul dintre dânşii-a zis:
— Când aceştia-or învià,
Când cucoşul a cântà
Şi când peştele a înotà,
Atunci va învià
Şi Isus Năzărineanul!
Dumnezeu aşà a vrut
C'amândoi au înviat
Şi cucoşul a cântat,
Iar peştele a înotat,
Şi la masă câţi au stat
Şi au mâncat,
Toţi au crăpat,
Şi pe câţi mi i-a stropit

Cucoşul, când a bătut
Din aripi, toţi au orbit.
Şi eu, Maică, am făcut
Lacrămile tale
Albină de pământ,
Albina să facă ceară,
Din ceară
Să facă
Creştinu lumini,
Să le ducă
Pe la mânăstiri.
Şi să pomenească
Numele meu
Şi numele tău.
Şi eu, Maică, am lăsat
Sudorile mele
Afinic (busuioc) pe acest pă-
[mânt,
Să-l samene tineretul,
Să miroasă *bătrânetul.*
Şi eu, Maică, am lăsat
Cosiţa ta pe pământ
Să se facă grâu,
Din grâu să se facă
Pomene şi prescuri,
Să se ducă pe la mânăstiri
Şi să pomenească
Numele meu
Şi numele tău.
Iar sângele meu
L-am lăsat creştinilor
Cuminicătură . . .
Şi eu, Maică, am mai lăsat
Povestea mea pe pământ
Cine a şti-o
Şi a spune-o
La săptămâna,
La luna,
La jumàtate de an
Şi la un an
Seara culcându-se,
Dimineaţa sculându-se,
Pe acela
L-oiu luà
De mâna dreaptă
Şi l-oiu duce
Pe puntea dreaptă
Şi l-oiu pune
La mese întinse,
La făclii aprinse,
La pahare pline,
La hodină bună.
Iar cel ce a şti-o
Şi n'a spune-o
La săptămâna,
La luna,
La jumătate de an
Şi la un an
Seara culcându-se,
Pe acela
L-oiu luà
De mâna stângă
Şi l-oiu duce
Pe puntea strâmbă
La mese strânse,
La făclii stinse,
La pahare goale
Şi cuvinte goale
Şi acela va da
Peste toate cele rele
Şi n'a mai scăpà de ele! (1)

A şeapte-spre-zecea variantă, din Căndreni, distr. Dornei :

Fie stroh Măriei sale,
Luai securea cea mare,
Mersei în pădurea mare
Şi tăiai lemn mult şi mare
Şi făcui biserică mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare,

(1) Com. de Burcutean, stud. gimn., în 4/5, 1888.

Cu nouă zăbrele în spre soare.
In zăbreaua cea mai mică
Şede Sântă-Măria mică,
In zăbreaua cea mai mare
Şede Sântă-Măria mare,
Maica Domnului,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Şi caută
Prin toate cărţile
Şi se uită
In toate părţile
Şi vede pre toţi bunii
Şi pre toţi răii,
Numai pre fiul său
Cel mult iubit
Nu l-a găsit.
Da l-a găsit
Pre Ion
Sânt-Ion,
Nănaşul lui Dumnezeu,
Şi cum îl găsì
Ea aşà-i grăì:
— O! Ioane,
Sânt-Ioane!
N'ai văzut,
N'ai auzit
De fiul meu
De finul tău,
Că eu l-am perdut
Şi nu ştiu ce s'a făcut,
Şi mult mi l-am căutat
Şi *nicăiuri* nu l-am aflat?
— O! Maică sfântă
Şi preamărită!
De văzut
Nu l-am văzut,
Da de auzit
Am auzit
Că la Golgofta jidovească
Il căsnesc cânii de Jidovi!
Atunci Maica Domnului,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Foarte tare s'a scârbit,
Cosiţa şi-a despletit,
Hainele şi-a premenit,
A lăsat
Haine domneşti
Şi a luat
Haine călugăreşti
Şi de acolo s'a pornit,
Cu glas mare s'a bocit,
Cu lacrămi până în pământ,
Faţă albă sgâriind
Şi a mers pe un deal ascuţit
Ca o sânceà de cuţit,
Nicăiuri nu s'a oprit
Pân' la fântâna Mariei,
Mariei Magdalinei.
Acolo dac'a sosit,
Puţin că s'a odihnit,
Dar tot plângând
Şi bocind
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ.
O *broască*
Auzind-o bocind,
A eşit din apă
Şi la ea venind,
Ii zise oacacaind:
— Bună ziua, Maică sfântă!
— Mulţumesc dumi-tale broa-
[scă!
— Da ce te boceşti,
Da ce te *glăseşti*
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Cosiţă galbenă
Despletindu-ţi
Şi faţă albă
Sgâriindu-ţi?
— Da eu cum nu m'oiu bocì
Şi eu cum nu m'oiu *glăsì,*
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut

Şi acum am auzit
Că la Golgofta jidovească
Il căsnesc cânii de Jidovi!
— O! Maică sfântă şi iubită,
Nu fii aşà de scârbită,
Că şi eu înc'am avut
Doi-spre-ce fii, şi a venit
O roată
Forforoată
Şi pre toţi i-a omorât
Odată,
Numai pe unul singur
Mi l-am putut scoate
Şi acum nu-l mai las prin ape,
Ca nu cum-và să mai treacă
Iar vr'o roată
Forforoată
Şi pe acesta să-l omoare,
Că mi-l ţin prin *busuioace*
Şi mi-l cheamă *Toma Tomo-*
[*ioace*,
Care şade'n busuioace!
—Ian chiamă-l să vie'n coace,
Zise Maica Domnului,
Domnul cerului
Şi al pământului.
— Bucuroasă l-aşi chemà,
Dar mi-i că le-i diochià,
Că-i făcut
Cam urât,
Cu picioarele
Ca reşchitoarele,
Cu ochii ca talgerele,
Cu grumazul
Ca parul,
Cu capul
Ca ciubărul!
— Cheamă-l, nu te mai codì,
Că nemică nu i-a fi,
Cheamă-l ca să-l văd şi eu
Cum arată fiul tău!
— Măi Tomă, măi Tomuioace,
Care şezi în busuioace,
Ia vină la mama'n coace!
Atunci iată că eşì
Şi spre broască că venì
Din straturile cele de busuioc
Ale Mariei
Magdalinei
Un broscoiu mare şi verde,
Crăcănat
Şi lăbănat,
Cu picioarele
Ca reşchitoarele,
Cu ochii ca talgerele,
Cu grumazul
Ca parul,
Cu capul
Ca ciubărul.
Maica Domnului,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Văzându-l venind
Tot oacăcăind
A zimbit de râs
Şi din gur'a zis:
— Fiind-că tu broască
Cu acest fiu *posnat*
M'ai făcut
De am zimbit,
Când sunt eu mai supărată
Şi nemângâiată,
In ori şi ce apă-i fi,
Ap'aceea să fie bună
Şi sănătoasă,
Iară unde nu vei fi,
Să nu fie aşà de bună,
Şi dacă vei perì,
Să nu te împuţeşti.
Şi de atunci ori şi care
Broască, dacă moare,
Nu se împuţeşte.
Şi apoi Maica Domnului,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Iară se pornì

Pe dealul Galileului,
Un deal mare şi ascuţit
Ca o sâncea de cuţit,
Bocindu-se
Şi glăsindu-se
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Cosiţă galbenă
Depărându-şi
Şi faţă albă
Sgâriindu-şi,
Şi se duse
Cât se duse,
Până ce se întâlnì
Cu un maestru de lemn.
— Bună ziua, maestru de [lemn!
— Mulţumim dumi-tale,
Maică sfântă preacurată!
Da ce eşti aşà întristată,
Ce te boceşti,
Ce te glăseşti
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ?
— Da eu cum nu m'oiu bocì,
Şi eu cum nu m'oiu glăsì,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut
Şi acum-am auzit
Că la Golgofta jidovească
Il căsnesc cânii de Jidovi!
— O! Maică sfântă preacurată,
E adevărat aşà,
Că şi eu de acolo viu
Şi atât ştiu
Că m'au pus cânii de Jidovi
Să fac crucea lui Christos
Şi strigà şi tot ziceà
Să o fac cam mititeà,
Dar eu tot de ce ziceà
Am făcut-o mai mare,
Că am avut lemn destul!
— O! tu maestru de lemn,
Să lucri cu anul
Şi de abià să capeţi banul
Şi din surcele să nu mai eşi!
Şi dintr'acel fel de lemn,
Din care ai făcut tu crucea,
Să fie foarte puţin
Şi ori unde să nu se facă!
Şi ast-fel după ce a vorbit,
Mai departe s'a pornit
Maica Domnului
Pe dealul Galileului,
Un deal mare şi ascuţit
Ca o sâmceà de cuţit,
Bocindu-se
Şi jelindu-se,
Şi mergând se întâlnì
Cu un măestru de fier.
— Bună ziua, măestru de fier!
— Mulţumim dumi-tale,
Sfântă Maică preacurată!
Da ce te glăsueşti,
Ce te jelueşti
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ?
— Da eu cum nu m'oiu glăsì
Şi cum nu m'oiu jeluì
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut
Şi acum am auzit
Că la Golgofta jidovească
Il căsnesc cânii de Jidovi!
—E drept, Maică, precum spui,
Că şi eu de acolo vin
Şi m'au pus cânii de Jidovi
Să fac cuie mari de fier
Şi piroane de oţel
Şi strigà şi tot ziceà
Să le fac de ce de ce
Mai mari
Şi mai tari,
Dar eu le-am făcut

După cum am vrut,
Tot de ce de ce mai mici,
Că mi-a fost milă de Christos.
Şi ziceam
Că n'am fier
Şi oţel!
— O! tu măestru de fier!
Să dai cu ciocanul
Şi îndată să capeţi banul,
Dară fier
Şi oţel
Tot-deauna s'ai puţin!
Apoi ajungând
La crucea pe care
Erà răstignit
Fiul ei cel sfânt,
Zise plângând:
— Ah! fiul meu cel prea dulce!
Da de ce te-ai dat,
De ce te-ai lăsat
Pre mână tare,
Pre mână mare,
Pre mâna cea jidovească
Să te răstignească?
— Ah! sfântă Maică preacu-
[rată!
Eu nu m'am dat
Nici m'am lăsat
Pentru mine,
Nici pentru tine,
Că m'am dat
Şi lăsat
Pentru toată creştinătatea,
Că venise vremea
Că nu-şi cătà maica de prunc
Nici pruncul nu cătà
Pre mumă-sa,
Şi dobitoacele asemenea
Nu-şi cătà de puii săi,
Nici nu auziai
Flueraş
De păstoraş
Şi nici viers de feciorită.

Dară dacă eu m'am dat,
Toate acestea s'a întâmplat
Şi or fi în bună rânduealǎ.
— Da ei, dacă vor aveà
Toate în bună rânduealǎ,
Oare n'or uità
De Domnul lor
Şi făcătorul lor?
— Ba! nu vor uità,
Că eu le voiu da
Vremi grele
Şi rele
Şi s'or spăimântà
Şi tot nouă s'or rugà;
Şi le-oiu da
Foamete grea
Şi s'or spăimântà
Şi tot nouă s'or rugà;
Şi le-oiu da
Oaste grea
Şi s'or spăimântà
Şi tot nouă s'or rugà.
Şi eu, deşi mor pe cruce
Chinuit
Şi ocărât,
Voiu învià iară
Şi nu răcoreşte a mea pară,
Care inima-mi doboară!...
O! sfântă Maică preacu-
[rată,
Nu fi supărată,
Că din lacrămile,
Cari le-ai vărsat pentru mine,
Au să se fac' albine
Să culeagă de pe flori
Miere şi ceară,
Să ducă în sărbători
Creştinii sorocăuste
Şi lumânări
La sfintele biserici
Ca să pomenească
Numele meu
Şi al tău!

Iar Maica Domnului zise:
— Şi din trupul tău
Cel chinuit
Şi pe cruce răstignit
Să se facă viţă de vie.
Şi din sângele tău
Cel nevinovat
Care s'a vărsat
Să se facă poamă în viţă,
Şi din poamă vin,
Să ducă creştinii
Paus la sfintele biserici
Şi să pomenească
Numele tău
Şi pe al meu!
Şi din faţa ta
Albă şi mâhnită,
Şi din barba ta
Cea batjocorită
Să se facă grâul,
Să facă creştinii prescuri
Să ducă întru pomenirea
Trupului tău
Pe la sfintele biserici
Şi să pomenească
Numele meu
Şi al tău.
Şi din sudoarea feţii tale
Să se facă trandafirii
Cei cu bun miros
Să pomenească creştinii
Numele meu
Şi al tău.
Apoi a mai zis
Maica Domnului:
— Cine va şti
Aceste trei cuvinţele
Ale mele
Şi le va spune
La câţi va ajunge
Il voiu luà
De mâna dreaptă
Şi-l voiu duce
Pe cărarea dreaptă,
Unde trăesc drepţii,
Acolo să trăească
Şi să se veselească.
Iar cel ce va şti
Aceste trei cuvinţele
Ale mele
Şi nu le va spune
Şi altora
Il voiu luà
De mâna stângă
Şi-l voiu duce
Peste puntea strâmbă
Şi-l voiu pune,
Unde trăesc cei nedrepţi,
C'acolo să se muncească! (1)

A opt-spre-zecea variantă, tot din Cândreni:

După ce l-au prins
Pe Isus Christos
Jidovii, păgânii,
Cei răi ca şi cânii,
Şi l-au chinuit
Şi l-au răstignit,
S'a luat
Şi a plecat
Maica preacurată
Foarte supărată,
Bocindu-se
Şi dăulindu-se
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ
Şi cu părul despletit
Umblând

(1) Dict. de Maria Ometiţă (Puiul), născută Ursul, şi com. de frate-său Petrea Ursul, cant. bis., în 27/1, 1878.

Şi întrebând:
Cine a ştiut,
Cine a văzut
Pe fiul său
Şi a lui Dumnezeu
C'a auzit
Că Jidovii
Păgânii,
L-au prins şi l-au chinuit
Şi l-au răstignit.
După multă umblare
Şi căutare
S'a întâlnit
C'un *meşter de lemn* vestit.
Şi plângeà
Şi dăuleà
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ
Şi cu părul despletit.
Şi cum l-a întâlnit,
Pe loc a şi stat
Şi l-a 'ntrebat
Despre fiul său
Şi a lui Dumnezeu.
Meşterul i-a răspuns:
— Cu adevăr că l-au prins
Jidovii
Păgânii,
Şi l-au chinuit
Şi l-au răstignit.
Ba şi pe mine m'au luat
Şi mi-au dat
Să-i fac crucea!
Maica Domnului
L'o întrebat!
— Da cum i-ai făcut tu crucea?
— De ce au zis s'o fac mai [mică,
De aceea am făcut-o mai mare!
Auzind Maica Domnului
L-a blestemat
Şi ast-fel i-a cuvântat:
— Să lucrezi cu anul,
Până ce-i căpătà banul!
Şi iară s'a luat
Şi a plecat
Maica preacurată
Foarte supărată,
Tot plângând
Şi dăulind
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ.
Şi s'a dus
Şi s'a tot dus,
Până ce s'a întâlnit
C'un *meşter de fier vestit.*
Şi pe acesta l-a întrebat
Ca şi pre celă-lalt:
De n'a văzut
De n'a auzit
De fiul său
Şi a lui Dumnezeu.
Iar el i-a răspuns
Şi ast-fel i-a zis:
— E adevărat
Şi prea adevărat
Că Jidovii s'au pus
Şi l-au prins,
Şi cum l-au prins,
L-au şi chinuit,
Şi l-au răstignit.
Ba şi pe mine m'au pus
Ca să-i fac piroanele!...
— Da tu cum i le-ai făcut?
— Ia şi eu... cum am putut,
De ce m'au silit
Ca să le fac mai mari,
De aceea le-am făcut
Mai mititele
Şi mai subţirele!
Auzind Maica Domnului
Răspunsul lui
L-a binecuvântat:
— Când vei da odată cu cio- [canul
Să şi câştigi banul!

Dup'aceasta s'a luat
Şi iarăşi a plecat
Maica preacurată
Foarte supărată,
Bocindu-se
Şi dăulindu-se
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ.
Şi a ajuns
Dup'o cale lungă şi ostinicioasă
Pe o câmpie băhnoasă,
Şi acolo a întâlnit
O *broască* mare şi râioasă.
Şi pe broasc'aceasta
Incă a întrebat-o
De fiul său
Şi a lui Dumnezeu
Ca şi pe cei doi meşteri.
Iar broasca aşà a zis
Că ea nu ştie nemică,
Dar are-un fiu frumuşel,
De-a dragul să caţi la el,
Şi acela
Trebue să ştie ce-và
Despre Is. Christos.
Atunci Maica preacurată
A zis: Cheamă-mi-l îndată
Ca să-l văd şi eu
Cum e fiul tău?
Broasca l-a chemat:
— Busuioace, Tomoioage,
Ian adună-te în coace!
Atunci venì un broscoiu
Râios şi urât
Şi aşà de hâd,
Că Maica preacurată,
Cât erà de supărată,
Nu şi-a putut ţineà râsul.
Dar fiind-că fiul broaştei
A făcut-o ca să râdă,
De aceea s'a bucurat
Şi l-a binecuvântat:
— Unde tu nu te-i aflà,
Apa să nu se mai beà!... (1)

A noua-spre-zecea variantă, din Putna, distr. Rădăuţului

S'a sculat omul cel mare
Şi a luat un topor mare
Şi s'a dus la un deal mare
Şi a tăiat un copaciu mare
Şi a făcut o biserică mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare.
In altarul cel mai mare
Se făceà slujba cea mare
La Sântă-Măria mare.
In altarul cel mai mic
Se făceà slujba cea mică
La Sântă-Măria mică.
Da'n altar cine slujià,
Cine slujba mi-o făceà?
Maica Precistă
Ea sta singură
Şi slujià
Şi cetià;
Cată în carte,
Cată în parte
Să vadă pe fiul său,
Pe fiul lui Dumnezeu.
Da ea ori şi cât slujià
Şi ori şi cât ea cetià,
Pe altul nime nu vedeà
Decât numai pe Ion,
Pe Ion pe *Sânt-Ion*,
Nănaşul lui Dumnezeu
Şi iubit cumătrul său.
Şi cum mi-l vedeà
Din gură-i ziceà:
— Ioane
Sânt-Ioane!
N'ai văzut pe fiul meu

(1) Dict. de Marfta Poenariu şi com. de Leon Poenariu, stud. gimn.

Şi pe finul tău?
— De văzut nu l-am văzut,
De nume i-am auzit,
Că cânii,
Păgânii
De Jidovi l-au prins,
Pe tipar de cruci l-au pus,
Cu cămeşă de urzică
L-au îmbrăcat,
Cu curmeiu de măcieş
L-au încins,
Cunună de spini
In cap i-au pus,
Piroane
In picioare
Şi în tălpi i-au bătut,
Pe cruce l-au răstignit,
Cu suliţă în coasta stângă
L-au străpuns,
Sânge amestecat cu apă
Din rană i-a curs!
Maica Precistă
Mult se supără
De acest răspuns neaşteptat
Şi de aceea s'a luat
Şi a plecat
Tot plângând
Şi oftând,
Faţă albă sgâriind,
Mâneci albe suflecând
Şi păr galben despletind
Până în pământ atârnând,
Pe fiul său căutând.
Şi mergând ea supărată
Şi de nime mângâiată
S'a întâlnit cu *omul mare*
Venind de la dealul mare
Şi l-a întrebat
Şi i-a cuvântat:
— N'ai văzut,
N'ai auzit
De fiuţul meu
Şi a lui Dumnezeu,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut,
Şi mainte-am auzit,
Că cânii,
Păgânii
De Jidovi l-au prins,
Pe tipar de cruci l-au pus,
Cu cămeşă de urzică
L-au îmbrăcat,
Cu curmeiu de măcieş
L-au încins,
Cunună de spini
In cap i-au pus,
Piroane
In picioare
Şi în tălpi i-au bătut,
Cu suliţa în coasta stângă
L-au străpuns,
Sânge amestecat cu apă
Din rană i-a curs.
— Nu numai c'am auzit,
Ci eu chiar l-am şi văzut,
Ba şi crucea i-am făcut.
Crucea în spate că i-au pus
Şi pe dânsul că l-au dus
Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o muche de cuţit
Şi acolo l-au răstignit!
— Da i-ai făcut crucea mare
Ca să-i pară lui grea tare,
Ori i-ai făcut-o uşoară,
Ca şelele să nu-l doară?
— Eu n'am făcut-o uşoară,
Şelele ca să nu-l doară,
Că n'am avut când ciopli,
Căci Jidovii păgânii
Au prins a mă tot sili!
Maica Precistă
Mult se supără
De acest răspuns
Şi de aceea că i-a zis:
— Să dai cu bărdiţa
Şi să nu câştigi groşiţa!

Şi apoi iară s'a luat
Şi mai departe a plecat
Tot plângând
Şi suspinând,
Faţă albă sgâriind,
Mâneci albe suflecând,
Şi păr galben despletind,
Până în pământ atârnând,
Pe fiul său căutând.
Şi mergând ea supărată
Şi de nime mângâiată
S'a întâlnit c'un *fierar mare*
Venind de la dealul mare.
Şi cu el cum s'a întâlnit,
L-a întrebat şi i-a grăit:
— N'ai văzut,
N'ai auzit
De fiuţul meu
Şi a lui Dumnezeu,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut,
Şi acum'am auzit
Că cânii,
Păgânii
De Jidovi l-au prins,
Pe tipar de cruci l-au pus,
Cu piroane
In picioare
Şi în tălpi i-au bătut.
Cu cămaşe de urzică
L-au îmbrăcat,
Cu curmeiu de măcieş
L-au încins,
Cunună de spini
In cap i-au pus,
Cu suliţa'n coasta stângă
L-au străpuns,
Sânge amestecat cu apă
Din rană i-a curs!
— Nu numai c'am auzit,
Ci eu chiar l-am şi văzut
Şi chiroane i-am făcut
Cu care l-au răstignit!
— I-ai făcut piroane mari
Să fie destul de tari?
— Nu i le-am făcut prea mari,
Nici până într'atât de tari,
Că din fier eu am furat,
Să câştig ce-và şi în sat!
— Da'n cotro cu el s'au dus
Şi'n ce loc oare l-au pus?
— L-au dus unde fată mare
Cosiţă nu despleteşte,
Unde viţel nu rage,
Copil mic nu plânge
Şi mieluţ nu sbiară!
Maica Precistă
Mult se bucură
De acest răspuns,
De aceea i-a zis:
— Să dai cu ciocănaşu
Şi să-ţi câştigi griţăraşu!
Şi apoi iară s'a luat
Şi mai departe a plecat,
Tot plângând
Şi suspinând,
Faţă albă sgâriind,
Mâneci albe suflecând
Şi păr galben despletind,
Până în pământ atârnând,
Pe fiul său căutând.
Şi mergând ea supărată
Şi de nime mângâiată
Se întâlneşte c'o broscuţă
C'un puiuţ micuţ în spate.
Broasca, cum o vede, stă
Şi din gură-i dă:
— Maică Precistă,
Ce te tânguești,
Ce *te-oviduești?*
— Da cum nu m'oiu tânguì,
Cum nu m'oiu *oviduì*,
Că numa-un fiu am avut
Şi pe acela l-am perdut
Şi acum'am auzit
Că cânii,

Păgânii
De Jidovi l-au prins
Pe tipar de cruci l-au pus,
Cu cămaşe de urzică
L-au îmbrăcat,
Cu curmeiu de măcieş
L-au încins,
Cunună de spini
In cap i-au pus,
Piroane
In picioare
Şi în tălpi i-au bătut,
Cu suliţa în coasta stângă
L-au străpuns,
Sânge amestecat cu apă
Din rană i-a curs.
N'ai văzut,
N'ai auzit
De fiuţul meu
Şi a lui Dumnezeu?
— Tu te tânguești
Şi te oviduești,
Că numa-un fiu ai avut,
Şi pe acela l-ai perdut,
Da ce să zic eu,
Vai de capul meu!
C'am avut vr'o doi-spre-zece
Şi a venit un car mare
C'o majă de sare
Cu doi-spre-zece boi la dânsu
Şi pe *tăţi* mi i-o sdrobit
Şi pe *tăţi* i-a omorât
Şi pe *tăţi* mi i-o farâmat
Şi în pământ mi i-o băgat,
Numai unul mi-o scăpat,
Dar şi acela-i orb şi şchiop
Şi cum vezi în spate-l port.
— Broscuţă! tu unde-i fi,
Apa să fie curată,
Şi a perì, când vei perì,
Tu să pierĭ pe iarbă verde
Şi a împuţì
Nici când să nu te împuţeşti!
Şi ast-fel cum a cuvântat,
Mai departe c'a plecat,
Tot plângând
Şi suspinând,
Faţă albă sgâriind,
Mâneci albe suflecând
Şi păr galben despletind,
Până în pământ atârnând,
Pe fiul său căutând.
Şi mergând ea supărată
Şi de nime mângâiată
Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o muche de cuţit,
Unde călcà,
Dealul se sleià,
Ca argintul se topià
Şi ea în urmă ajungeà
La curţile împăratului
Din târgul Rusalimului.
Dă cu mâna stângă,
Uşa nu i s'a deschis,
Dă cu mâna dreaptă,
Uşa s'a deschis,
Is. Christos o'nvis.
Maica Precistă o râs,
Braţele şi le-o întins,
Pe noi pe toţi ne-o cuprins,
Is. Christos o zis:
— Of! Maica mea cea iubită!
Pasăre măeastră
Pe aici nu e harnică
Cu penele ei s'ajungă
Şi tu cu trupu-ai ajuns
Şi aicea ai pătruns!
— «Of! fiuţul meu
Şi iubitul meu,
Da cum n'oiu ajunge eu,
Dac'am auzit,
Că cânii,
Păgânii
De Jidovi te-au prins
Pe tipar de cruce te-au pus,
Cu cămaşe de urzică

Te-au îmbrăcat,
Cu curmeiu de măcieş
Te-au încins,
Cunună de spini
In cap ţi-au pus,
Piroane
In picioare
Şi în tălpi ţi-au bătut,
Cu suliţa în coasta stângă
Te-au străpuns,
Sânge amestecat cu apă
Din rană ţi-a curs!
— Of! Maica mea,
Iubita mea!
Pân'a nu mă munci aşà,
Câţi se năşteà
Nu se botezà,
Câţi se adunà
Nu se cununà,
Şi câţi murià
Nu se prohodià.
Dar de când cânii,
Păgânii
De Jidovi m'au prins,
Pe cruce m'au pus
Şi m'au chinuit
Şi m'au răstignit,
Câţi se nasc
Se botează,
Câţi s'adună
Se cunună.
Şi câţi se sfârşesc
Toţi se prohodesc!

Şi cel ce a ştì şi le-a zice
Aceste cuvinţele
Puţintele
Ale mele
Seara culcându-se,
Dimineaţa sculându-se,
Pe acela
L-oiu luà
De mâna dreaptă
Şi l-oiu duce
Pe cărările
Cele drepte
La mesele
Cele întinse,
La făcliile
Cele aprinse!
Cel ce le va şti
Şi nu le va zice
Seara culcându-se,
Dimineaţa sculându-se,
Pe acela
L-oiu luà
De mâna stângă
Şi l-oiu duce
Pe cărările
Cele strâmbe
La mesele
Cele strânse,
La făcliile
Cele stinse...
Dumnezeu
Pe noi să ne erte! (1)

A două-zecea variantă, din Igeşti, distr. Storojineţului.

S'o dus omul mare
Cu securea mare
In pădurea mare
Să taie lemn mare
Să facă biserică mare.
Şi o tăiat lemn mare,
Şi o făcut biserică mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare
Despre sfântul soare
Şi cu nouă zăbrele
Despre stele.
In zăbreaua cea mai mică

(1) Dict. de Irina Pujdrea.

Stă Sântă-Măria mică,
In zăbreaua cea mai mare
Stă Sântă-Măria mare.
Ţine în mâna stângă
Lumânare,
Iară în mâna dreaptă
Carte mare,
Şi cată în carte
Şi cată în parte,
Şi cată în toate cărţile,
Şi cată în toate părţile,
Şi în toate laturile,
Doară ar puteà
Unde-và vedeà
Pe fiul său,
Pe Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului.
Dar ea ori cât l-a cătat,
Nicăiri nu l-a aflat
Pe fiul său,
Pe Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului.
Ci ea a văzut
Şi adeverit
Pe *Simion stâlpnicul*,
Care ţine cerul
Şi pământul.
Şi cum l-o văzut
Şi l-o cunoscut,
Mânile o întins,
Calea i-o cuprins
Şi'nainte i-o eşit
Şi din gură i-o vorbit:
— Simioane
Stâlpnice!
N'ai văzut,
N'ai auzit
De fiul meu,
De Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Că eu ori cât l-am cătat,
Nicăiri de el n'am dat!
— De văzut
Nu l-am văzut,
De auzit
Am auzit,
Şi ar fi un păcat
Mare, neertat,
Să tăgăduesc
Şi să tăinuesc,
Că el s'ar fi dat
Şi s'ar fi lăsat
Jidovilor
Păgânilor
Ca să-l necăjească
Şi să-l chinuească,
Să-l batjocurească
Şi să-l răstignească.
Necăjitu-l-o,
Chinuitu-l-o
Şi batjocoritu-l-o,
Cu brâu de spini
Incinsu-l-o,
Cuie prin tălpi şi prin palme
Bătutu-i-o,
Cuşmă de măcieş
In cap pusu-i-o,
Pe cruce de chipăros
Răstignitu-l-o,
Sânge sfânt
In pahar de argint
Sprijinitu-i-o,
Pe masă pusu-l-o,
Ca vinul băutu-l-o,
Dar pe mine ascultă-mă
Şi'napoi întoarce-te,
Că o să vie Ion
Sânt-Ion,
Care l-o botezat
Şi l-o încreştinat
Şi el ţi-a spune
Şi mai bine
Decât mine!

Maica Domnului,
Domnul cerului
Şi al pământului,
De la inim'a oftat,
Din ochi negri a lăcrămat
Şi'napoi s'a înturnat,
Faţă albă sgâriind,
Cosiţă galbenă depărând
Şi mâni grase frângând.
Şi iarăşi s'o dat
Şi iar o cătat
In carte
Şi în parte,
In toate cărţile,
In toate părţile
Şi în toate laturile,
Doară va puteà,
Doară şi-a vedeà
Pe fiul său
Pe Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului.
Dar de geaba s'o muncit,
Că ea n'o văzut
Pe fiul său,
Pe Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Ci o văzut
Pe *Ioan Botezătorul*
Şi'nainte mergătorul,
Care-o botezat
Şi l-o încreştinat
Pe Isus Christos,
Lumii de folos.
Şi cum l-o văzut îndată
Sfânta Maică preacurată
Mânile o întins
Calea i-o cuprins
Şi'nainte i-o eşit
Şi din gură i-o vorbit:
— Cumetre Ioane
Sânt-Ioane!
N'ai văzut,
N'ai auzit,
De fiul meu,
De finul tău,
De Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Că eu ori cât l-am cătat,
Nicăiri nu l-am aflat?
— De văzut
Nu l-am văzut,
De auzit
Am auzit
Şi ar fi un păcat
Mare, neertat,
Să tăgăduesc
Şi să tăinuesc,
Că el s'ar fi dat
Şi s'ar fi lăsat
Jidovilor
Păgânilor
Ca să-l necăjească
Şi să-l chinuească,
Să-l batjocurească
Şi să-l răstignească.
Necăjitu-l-o,
Chinuitu-l-o
Şi batjocuritu-l-o.
Cu cămaşe de urzică
Imbrăcatu-l-o,
Cu brâu de spini
Incinsu-l-o,
Cuie prin tălpi şi prin palme
Bătutu-i-o,
Cuşmă de măcieş
In cap pusu-i-o,
Pe cruce de chiparos
Răstignitu-l-o,
Sânge sfânt
In pahar de argint
Sprijinitu-i-o,
Pe masă pusu-l-o,
Ca vinul băutu-l-o,

Dar înapoi mi te îndreaptă
Şi mai stăi puţin şi aşteaptă,
Ca să treacă Sâmbăta,
Să vie Dumineca,
Că Sâmbăta-i jidovească,
Dumineca-i creştinească.
Când cocoşul a cântà
Şi când cânii vor lătrà,
Apele când s'or pornì
Şi de ziuă s'a zărì,
Atunci să lepezi
Straie bune împărăteşti,
Să iei scule negre călugăreşti
Şi opinci ţărăneşti
Şi toiag îngeresc
Şi apoi să te porneşti,
Să mergi, să călătoreşti
Prin codrii Haginului,
Pe calea Rusalimului
Şi poate că l-ei găsì!
Maica Domnului,
Domnul cerului
Şi al pământului,
De la inimă a oftat,
Din ochi negri a lăcrămat
Şi înapoi că s'a înturnat
Şi s'o pus şi o aşteptat
Până o trecut Sâmbăta
Şi o venit Dumineca,
Că Sâmbăta-i jidovească,
Dumineca-i creştinească.
Când cucoşul a cântat
Şi când cânii au lătrat,
Apele când s'o pornit
Şi de ziuă s'a zărit,
Atunci ea a lepădat
Straie bune împărăteşti,
Şi o luat
Scule negre călugăreşti,
Opinci ţărăneşti
Şi toiag îngeresc
Şi apoi s'o pornito
Şi o călătorit
Prin codri Haginului,
Pe calea Rusalimului
Şi s'o dus pe la Tagda
Şi pe la Magda
Până ce-o sosit
Pe un munte înalt şi-ascuţit
Ca o *simceà* (1) de cuţit,
Şi acolo, cum o sosit,
La pământ că s'o trântit,
Cu inima s'o lipit
De acel munte ascuţit,
Voind să-şi facă sfârşit.
Muntele cum o simţit,
Ca ceara că s'o topit,
Ca argintul s'o sleit
Şi ea sfârşit n'o putut
Ca să-şi facă, cum o vrut.
De aceea iar s'o pornit
Şi o mers, şi o călătorit,
Pân'ce o ajuns la o mare.
Iar când a dat mare a trece,
A voit ca să se înece.
Marea că s'a despărţit,
Ea la uscat a eşit
Şi acolo că s'a întâlnit
C'o broască şi i-o vorbit:
— Nai văzut,
N'ai auzit
De fiul meu,
De Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Că un singur fiu am avut
Şi pe acela l-am pierdut
Şi eu ori cât l-am cătat,
Nicăiri de el n'am dat,
Dar atâta am aflat
Că s'o dat
Şi s'o lăsat

(1) *Simceà* = ascuţit.

Jidovilor,
Păgânilor
Ca să-l necăjească
Şi să-l chinuească,
Să-l batjocurească
Şi să-l răstignească!
— Sfântă Maică preacurată,
Nu fii aşà supărată,
Că eu, biata, am avut
Doi-spre-ce feciori
Frumuşei
Şi ochişei
De-a dragul să caţi la ei
Şi un car c'o venit
Şi peste ei o trecut
Şi pe toţi că i-o turtit
Şi pe toţi i-o omorît,
Numai unul mi-o rămas
Şi tot nu mai plâng atâta,
Dac'aşà mi-a fost ursita!
Atunci Maica preacurată
I-o zis broaştei:
— Ian strigă-l încoace
Să-l văd cât e de frumos!
Broasca îndată l-o chemat
Şi din gur'o cuvântat:
— Măi Tomă, măi *Tomiltoc*,
Stebluţă de busuioc,
Ian vin la mama încoace!
Şi cum l-o strigat,
Indat'o şi alergat
Un broscoiu mare, urît,
De picioare lăbănăţel
Şi crăcănăţel
Şi de ochi bolditel.
— Acesta ţi-i feciorul?
— Acesta!
Maica Domnului o râs
Şi din gură apoi i-o zis:
— Broască, în apă vei perì,
Dar nu te vei împuţì,
Peri-veì şi te-i uscà,
Ori şi unde te-i aflà,
Şi în ce apă vei şedeà
Oamenii din ea vor bea!
Şi de aici iar s'o luat
Şi mai departe o plecat
Şi o mers, şi o călătorit,
Până ce s'o întâlnit
C'un *meşter de lemn* vestit.
Şi cu el cum s'o întâlnit,
Din gură că i-o vorbit:
— Meştere de lemn vestit,
Nai văzut, n'ai auzit
De fiul meu,
De Dumnezeu,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Că un singur fiu am avut
Şi pe acela l-am pierdut,
Şi eu ori cât l-am cătat,
Nicăiri de el n'am dat.
Iar acuma am aflat
Că s'ar fi dat
Şi s'ar fi lăsat
Jidovilor,
Păgânilor
Ca să-l năcăjească
Şi să-l chinuească,
Să-l batjocurească
Şi să-l răstignească!
— De văzut
Nu l-am văzut,
De auzit
Am auzit,
Ba şi crucea i-am facut,
Căci Jidovii m'o silit.
Şi ei ziceau s'o fac mică,
Iar eu mare i-am făcut,
C'am avut lemn de întrecut!
Maica Domnului,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Pe el că s'a supărat
Şi ast-fel l-a blestemat:
— Să lucri cu anul

Ca să capeţi banul!
Şi apoi iară s'a luat
Şi mai departe a plecat,
Faţă albă sgâriind,
Cosiţă galbenă depărând,
Din ochi negri lăcrămând,
Pe fiul ei căutând;
Şi a mers şi a călătorit.
Până ce s'a întâlnit
C'un ţigan, *fierar vestit*,
Şi din gură i-a vorbit:
— Măi ţigane,
Măi fierare!
N'ai văzut,
N'ai auzit
De fiul meu,
De Dumnezeu,
De Domnul cerului
Şi al pământului,
Că un singur fiu am avut
Şi pe acela l-am pierdut
Şi eu ori cât l-am cătat,
Nicăiri de el n'am dat,
Iar acuma am aflat
Că s'ar fi dat
Şi s'ar fi lăsat
Jidovilor,
Păgânilor
Ca să-l necăjească
Şi să-l chinuească,
Să-l batjocurească
Şi să-l răstignească!
— Păcat mare ar fi
A tăgăduì.
Nu numai c'am auzit,
Ci eu chiar l-am şi văzut,
Că piroane i-am făcut.
Şi când o fost răstignit
Singur i-am bătut piroane
In mâni şi în picioare!
— Măi ţigane,
Măi fierare!
Să baţi un an cu ciocanul
Până-i agonisì banul!
Şi ast-fel cum a cuvântat,
Mai departe c'a plecat,
Faţă albă sgâriind,
Cosiţă galbenă depărând,
Din ochi negri lăcrămând,
Pe fiul ei căutând
Şi s'a dus, şi s'a tot dus,
Până în urmă ce a ajuns
La poarta lui *Avram*.
Şi o dat cu piciorul stâng
Şi poarta nu s'o deschis
Şi o dat cu piciorul drept
Şi poarta că s'o deschis.
Domnul Christos a învis,
Maica preacurată o râs.
Iar Isus Christos o zis:
— Pasere măeastră
Pe aici n'o ajuns,
Nici suflet de om pământean
Aici n'o pătruns,
Dar tu, Maica mea iubită,
Văd că singură ai venit,
Singură văd c'ai sosit,
Cu sufletul tău
Şi tot trupul tău,
Cu tot sufletul
Şi cu tot trupul!
Dară ce vânt te-o adus
Pe aici de ai ajuns?
Maica sfântă-i zice:
— Cum n'oiu ajunge,
Dacă eu te-am avut
Numai pe tine în lume
Şi te-am fost pierdut,
De nu-ţi mai ştiam de nume
Şi pe urmă am aflat
Că te-ai dat
Şi te-ai lăsat
Jidovilor
Păgânilor
Să te necăjească,
Să te chinuească

Şi batjocurească
Şi să mi te răstignească!
— Maica mea iubită,
Nu fii tu scârbită,
Că eu nu m'am dat
Nici nu m'am lăsat
Necăjit
Şi chinuit,
Batjocurit
Şi răstignit
Nici pentru mine,
Nici pentru tine,
Ci pentru legea cea nouă,
Căci până acuma
Toţi câţi se năşteà
Nu se botezà,
Câţi se însurà
Nu se cununà,
Şi cei ce murià
Nu se prohodià.
Dar de acuma înainte
Câţi or crede în sfânta cruce,
Viaţa le-a fi mai dulce,
Câţi s'or naşte
S'or botezà,
Câţi s'or însurà
S'or şi cununà,
Şi câţi or murì
S'or şi prohodì.
Şi aceste cuvinte
Cine le-a învăţà
Şi le va spune
Seara când se va culcà,
Dimineaţa când s'a sculà,
La săptămâna,
La luna,
La jumătate de an
Şi la un an,
Pe acela
L'oiu luà
De mâna dreaptă,
Şi l-oiu duce
Pe puntea dreaptă,
Pe la mese întinse
Şi făclii aprinse
Şi l-oiu slobozì în raiu.
Dar cin' le-a învăţà
Şi nu le va spune
Sara când se va culcà,
Dimineaţa când s'a sculà,
La săptămână,
La lună,
La jumătate de an
Şi la un an,
Pe acela
L-oiu luà
De mâna stângă
Şi l-oiu duce
Pe puntea strâmbă
Pe la mese strânse,
Pe la făclii stinse
Şi l-oiu slobozì în iad! (1)

A două-zeci şi una variantă, din oraşul Siret:

Supre răsărit de soare
Este o mânăstire mare
Cu două uşi, cu două altare:
Unul mic şi altul mare.
In altarul cel mai mic
Stă Sântă-Măria mică,
In altarul cel maĭ mare
Stă Sântă-Măria mare
Şi ceteşte
Proceteşte,
Pe toţi învăţăceii
Şi apostolii
Domnului adevereşte.
Şi dă în dreapta,

(1) Dict. de Ilie al lui Onufreiu Frunză, rezeş.

Şi dá în stânga
Câtu-mi-i lumea de mare
Pe sub razele de soare,
Să cetească
Şi adeverească
Şi pe fiul său,
Pe Dumnezeu.
Dar ea ori cât s'o muncit
Şio cetit
Şi o procetit,
Pe fiul său,
Pe Dumnezeu,
N'o putut ca să-l cetească
Şi adeverească,
Ci o cetit
Şi adeverit
Pe Ion
Sânt-Ion,
Nănaşul lui Dumnezeu
Şi cumătrul său.
Şi ea cum l-o cetit
Şi l-o adeverit,
Din gură i-o şi grăit:
— Dragul meu,
Cumătrul meu!
N'ai văzut,
N'ai auzit
De fiul meu,
De finul tău,
De Dumnezeu,
Care ţine cerul
Şi pământul
Şi toate câte-s într'însul?
— De văzut
Nu l-am văzut,
De auzit
Am auzit,
Că-i în câmpii
Lui Pilat
Impărat,
Unde Jidovii
S'au adunat
Şi grea muncă că i-au dat.
Cu cămeşă de urzică
Imbrăcatu-l-au,
Cunună de măcieş
In cap pusu-i-au,
Cu brâu de *rugă*
Incinsu-l-au,
Pe crucea de chiparos
Răstignitu-l-au,
Cu suliţă
In ţâţă
Lovitu-l-au.
Şi cum îl lovià
Sfântul botez că *cureà....*
Dar tu nu te *mişerà,*
Nici te văerà,
Ci te culcă Sâmbătă
Spre Duminecă,
Şi te scoală
Şi te spală
Duminică de dimineaţă
Pe faţă
Şi purcede
Călcând
Din poruncă
In poruncă
Pe cărarea lui Adam,
La fântăna lui Iordan,
Şi te pleacă
Şi te spală
Şi te şterge
De mâniştergură
Văргură,
Că apoi l-ei aflà
Iar după ce l-ei aflà,
Zi din gură aşà:
— Cine şi-aduce aminte
De aceste cuvinte
Şi de munca lui Christos,
Ce a fost lumii de folos,
Sara culcându-se,
Dimineaţa sculându-se,
Şi le va rostì,
La acela va venì

Maria
Magdalena
Şi i-a luà
Sufletul în poale
Şi i l-a duce pe la isvoare
Curgătoare,
Pe la mese întinse
Şi făclii aprinse,
Pe la pahare direse
Şi pe la pomete
Mândru înflorite.
Iară cine nu-şi aduce aminte
De aceste cuvinte
Şi de munca lui Christos,
Ce a fost lumii de folos,
Sara culcându-se,
Dimineaţa sculându-se,
Şi nu le-a rostì,
La acela va venì
Archanghelul Michail
Şi i-a luà
Sufletul în suliţă
Şi i l-a duce
Pe la isvoare
Necurgătoare,
Pe la mese neîntinse,
Pe la făclii neaprinse,
Pe la pahare deşerte
Şi pe la pomete
Neînflorite!
Cruce în casă,
Cruce în masă,
Cruce în toate unghiurile
Şi în toate cornurile
De casă.
Da nu-i casă,
Ci cetate
Cu uşile ferecate
Şi înziuate.
Da în mijlocul casei cine şede?
Şede Ion
Sânt-Ion (1)
Cu haine scurte
Cu sabia scoasă,
Şede de cu sară
Până în *zinioară*
Şi din zinioară
Până în cântători;
Şi din cântători
Până în dalbe zori,
Iară din dalbe zori
Până în *răsărita* soarelui,
Din răsărita soarelui
In vecii vecilor. Amin! (2)

A două-zeci şi doua şi tot-odată ultima variantă din *Bucovina*, com. Tereblecea, distr. Siretului:

Povestea poveştilor
Şede în calea strâgelor
Cu măsele
De oţele
Cu dinţii de *ciişele*.
Este o casă
Prea frumoasă,
Dară nu-i casă,
Că-i cetate
Cu fereştile ziuate,
Cu uşele ferecate.
Da în cetate cine şede?
Maica sfântă
Cu carte albă
In mâna dreaptă
Şi ceteşte,
Preceteşte.
Pre toţi fiii cerului
Şi ai pământului
I-o cetit

(1) Aicia cred că a fost la început *St. Nichita* în loc de *Sânt Ion*.
(2) Com. de Eleuterie Popovici, stud. la şcoala reală inferioară.

Şi precetit,
Pre toţi i-o adeverit,
Numai pre fiul său,
Singur Dumnezeu,
L-o cetit
Şi precetit
Şi nicăiri nu l-o adeverit.
Şi dac'o văzut
Că l-o cetit
Şi precetit
Şi nicăiri nu l-o adeverit,
S'o luat şi s'o pornit
Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o muche de cuţit.
Şi pe unde ea mergeà
Lacrămile-o năpădià
Şi pe pământ că picà,
Pământul se beşicà,
Mere de aur se făceà,
Ingerii că le strângeà,
După dânsa le duceà.
Şi s'o dus Maica sfântă
Pe un munte ascuţit
Ca o muche de cuţit
Şi acolo s'o întâlnit
Cu meşterul de lemn.
— Bună ziua,
Meştere de lemn!
— Sănătate bună,
Maică sfântă!
Da ce te cânţi,
Ce te dăuleşti?
— Da eu cum nu m'oiu cântà,
Şi cum nu m'oiu dăulì,
Că pe toţi fiii cerului
Şi ai pământului
I-am cetit
Şi precetit,
Pe toţi i-am adeverit,
Numai pe fiul meu,
Singur Dumnezeu,
L-am cetit
Şi precetit
Şi nicăiri nu l-am adeverit
De văzut
Nu l-ai văzut?
De auzit
N'ai auzit?
— De văzut
Nu l-am văzut,
Da de auzit
Am auzit,
Că-i răstignit
Pe cruce de brad
In poartă la Pilat,
Dat pe mâna păgânească
Şi pe limba jidovească.
Şi mie că mi-o lăsat
Să fac crucea.
Şi de ce o zis ca s'o fac
Mai mică,
De aceea am făcut-o
Mai mare,
Că am avut lemn de ajuns.
Maica Domnului o zis:
— Da-o-ar bunul Dumnezeu
Să lucri cu anul
Şi abià să capeţi banul;
Gasdă bună să nu fii,
Casa să nu ţi se vadă
Din lemne, atâtea să ţii,
Şi în veci tot sărac să fii!
Şi iarăşi că s'o pornit
Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o muche de cuţit.
Şi pe unde ea mergeà,
Lacrămile-o năpădià,
Şi pe pământ că picà,
Pământul se beşicà,
Mere de aur se făceà,
Ingerii că le strângeà,
După dânsa le duceà.
Şi acolo s'o întâlnit
Cu meşterul de fier.
— Bună ziua,
Meştere de fier!

— Iţi mulţumesc, Maică sfântă!
Da ce cânţi,
Ce te dăuleşti?
— Da eu cum nu m'oiu cântà
Şi cum nu m'oiu dăulì,
Că pe toţi fiii cerului
Şi ai pământului
I-am cetit
Şi precetit,
Pe toţi i-am adeverit,
Numai pe fiul meu,
Singur Dumnezeu,
L-am cetit
Şi l-am precetit
Şi nicăiri nu l-am adeverit.
De văzut
Nu l-ai văzut,
De auzit
N'ai auzit?
— De văzut
Nu l-am văzut,
De auzit
Am auzit,
Că-i răstignit
Pe cruce de brad
In poartă la Pilat,
Dat pe mâna jidovească
Şi pe limba păgânească.
Şi mie că mi-o lăsat
Să fac cuie şi piroane
Să le bată prin mâni şi picioare.
Şi de ce mi-o zis
Să le fac mai mari,
De aceea eu le-am făcut
Mai mici, că n'am avut
Fier de ajuns!
Maica sfântă atunci a zis:
— Blagoslovit să fii de Dum-
[nezeu,
Să dai cu ciocanul
Şi să capeţi banul!
Şi apoi iară s'a pornit
Pe un deal mare şi ascuţit
Ca o muche de cuţit
Şi pe unde ea mergeà,
Lacrămile o năpădià
Şi pe pământ că picà,
Pământul se băşicà,
Mere de aur se făceà,
Ingerii că le strângeà,
După dânsa le duceà.
Şi s'o întâlnit Maica sfântă
C'o *roască*
Broască.
Şi o întrebat-o broasca:
— Maică sfântă preacurată,
Ce eşti aşà supărată?
Maica Domnului i-o zis:
— Da cum n'oiu fi supărată,
C'am avut şi eu un fiu
Şi nu-l găsesc nicăiri!
— «Da nu mai fii supărată
Că şi eu încă am avut
Doi-spre-zece fiuşori
La picioare crăcoşei,
La ochi înholbăţei,
La pântec burduhoşei,
Cum îs puii mai frumuşei.
Şi o venit o roată
Forforoată
Şi pe toţi mi i-o omorît de
[odată,
Numai unul mi-o rămas:
Toma Tomoioc,
Fir de busuioc,
De un piciorut şchiop.
Şi atâta-i de frumuşel
De-a dragul să caţi la el:
Ochii ca talgerile,
Picioarele
Ca răşchitoarele,
Pântecuţul
Ca fidelecuţul!
Şi o zis Maica Domnului:
— Ia chiamă-l să-l văd şi eu!
Şi atunci broasca l-o strigat

Şi din gur'o cuvântat:
— Tomă, Tomoioace,
Fir de busuioace!
Ian lungeşte-mi-te în coace!
Maica sfântă, preacurată,
Când l-o văzut,
O râs, de s'o prăpădit.
Şi de atunci încoace
Râde toată lumea.
Şi o zis Maica Domnului:
— Da-o-ar bunul Dumnezeu
Ca tu, broască, în toată apa
Să fii;
Şi în care apă nu-i fi tu,
Apa aceea să nu fie bună de
[băut,
Şi oamenii greaţă de tine
Nici odată să nu aibă!
Şi tu-i murì
Şi nu te-i împuţì,
Numai te-i uscà!
Şi apoĭ iarăşi s'a pornit
Pe un munte ascuţit
Ça o *sâmcheà* (1) de cuţit
Şi acolo s'o întâlnit
Maica sfântă c'o *jidancă*.
Jidanca smulgeà
Un *cucoş*
Şi tăià
O *mreană*.
Şi o zis Maica sfântă:
— Bună ziua, jidancă!
— Sănătate bună,
Maică sfântă!
Da ce te cânţi,
Ce te dăuleşti?
— Da eu cum nu m'oi cântà
Şi cum nu m'oiu dăulì,
Că pe toţi fiii cerului
Şi ai pământului
I-am cetit
Şi i-am precetit,
Pe toţi i-am adeverit,
Numai pe fiul meu,
Singur Dumnezeu,
L-am citit
Şi l-am precetit
Şi nicăieri nu l-am adeverit.
De văzut
Nu l-ai văzut?
De auzit
N'ai auzit?
— De văzut
Nu l-am văzut,
De auzit
Am auzit,
Că-i răstignit
Pe cruce de brad
In poartă la Pilat,
Dat pe mână păgânească
Şi pe limbă jidovească
Din partea noastră.
Şi atunci că se va sculà
Domnu vostru Is. Christos,
Când cucoşul acesta
Va sărì din blid afară
Şi va sta
Pe *gardina* (2) blidului
Şi va bate din aripi
Şi a cântà.
Şi când mreana aceasta
In apă s'a aruncà
Şi a începe a înotà!
Atuncĭ cucoşul îndată
A sărit
Pe gardina blidului
Şi a bătut
Din aripi şi a cântat.
Şi mreana a început
A se sbate în apă

(1) *Sâmcheà* = tăişul (ascuţişul) cuţitului.
(2) *Gardină* = marginea blidului.

Şi pre toţi Jidanii
I-a stropit.
De atunci faţa la Jidani
Ii plină de alunele....
Şi Isus Cristos o învis,
Maica în braţe l-o cuprins
Şi din gur'aşà i-o zis:
— Ah! fiul meu prea iubite,
Prea frumoase şi prea dulce!
De ce te-ai lăsat
Şi de ce te-ai dat
Pe mâna păgânească
Şi pe limbă jidovească,
De mi te-au *înfăimântat?* (1)
— Of! Maica mea iubită!
Cu cât vorbeşti,
Cu atâta greseşti,
Că eu nu m'am dat,
Nici nu m'am lăsat
Numai pentru mine
Ori numai pentru tine
Năcazului
Şi chinului.
Da m'am dat
Şi m'am lăsat
Pentru toată lumea asta,
Că eu până nu mă dam
Şi până nu mă lăsam
Chinului
Şi năcazului,
Nu umblà mama după copil,
Nici copilul după mamă,
Nici vaca după viţel,
Nici viţelul după vacă,
Nici oaia după miel,
Nici mielul după oaie.
Da de când m'am dat
Şi m'am lăsat
Chinului
Şi năcazului
Umblă copilul după mamă
Şi mama după copil
Şi viţelul după vacă
Şi vaca după viţel,
Şi mielul după oaie
Şi oaia după miel.
Până atunci nu s'auzià
Glas de fată mare
Şi glas de fecior holteiu,
Cucul cântând
Pasări *sâţârând*, (2)
Pluguri arând,
Neveste de prânz ducând,
Pe Dumnezeu lăudând.
Cruce în casă,
Cruce în masă,
Cruce în tuspatru cornuri de [casă,
Da în casă cine şede?
— Şede Ion
Sânt-Ion
Cu cămaşă scurtă,
Cu sabie smultă,
Şede din sară
Până în sănioară (3),
Şi din sănioară
Până în cântători,
Şi din cântători
Până în zori.
Soarele o răsărit,
Domnul nostru Isus Christos [o învis
Şi Ion
Sânt-Ion
In braţe că l-o cuprins
Şi l-o botezat.
Şi de atuncia se botează
Toată lumea.

(1) *A înfăimântà* = a muncì, a chinuì.
(2) *Sâţârând* = cântând.
(3) *Sănioară* = când e întuneric.

Şi aşà Dumnezeu prea sfânt
O lăsat pe acest pământ.
Cine o şti povestea asta
Şi a spune-o la lună,
La săptămână,
La un an
Şi la jumătate de an,
Or venì
Ingerii
Şi l-or luà
De mâna dreaptă,
Şi l-or duce
Pe calea dreaptă,
Unde-s mesele întinse
Şi făcliile aprinse
Şi s'a veselì
Cu toţi drepţii.

Iar cine a şti-o
Şi n'a spune-o
La lună,
La săptămână,
La un an
Şi la jumătate de an,
Or venì
Diavoli
Şi l-or luà
De mâna stângă
Şi l-or duce
Pe calea strâmbă,
Unde-s mesele strânse,
Şi făcliile stinse
Şi s'a înfăimântà
Cu toţi diavolii, Amin! (1)

3.—Prima variantă a legendei despre *Căutarea Domnului nostru Is. Chr.*, uzitată la Românii din *Moldova* şi cunoscută acestora sub numirea de «*Povestea Maicii Domnului*», sună precum urmează:

A fost odată un om mare
Cu toporu mare
Şi s'o dus în pădurea mare,
Ca să facă lemn mare,
Şi l-o scos în câmpu mare
Şi o făcut biserică mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare,
Cu ferestrele spre sf. soare (2).
In altarul cel mare.
Şedeà Sfânta-Maria mare,
In altarul cel mic
Şedeà Sfânta-Maria mică;
In altarul de mărgăritar
Şedeà Maica Domnului,
De cetià şi slujià
Cătà în cărţi,
Cătà în toate părţile,
Ca să vadă pe fiul său,
Pe Dumnezeu.
Pe fiu-său Dumnezeu nu l-o [văzut,
Ci o văzut pe Ion,
Sânt-Ion,
Nănaşu lui Dumnezeu.
De cât loc l-o văzut,
Inainte i-o eşit,
Cu păr galben până în pământ.
Năfrămi înainte i-o întins,
Calea i-o cuprins:
— Hei Ioane,
St. Ioane!
N'ai văzut,

(1) Dict. de Irina Bulbuc, şi com. de Pavel Scripcariu, stud. gimn.; — comp. şi «*Povestea Maicii Domnului*», publ. de El. N. Voronca, op. cit. Partea IV şi V, p. 972.

(2) Unii zic «cu trei zebrele despre soare».

N'ai întâlnit
Pe fiul meu,
Pe finul tău,
Pe Dumnezeu?
— De văzut
Nu l-am văzut,
De patimă am auzit,
Că îl chinuiră
Cânii păgânii de Jidani,
Spurcaţi,
Nebotezaţi;
Coroană de spini pe cap pu-
[su-i-o,
Cu brâu de ciulini încinsu-l-o
In sus svârlitu-l-o,
Trei răni făcutu-i-o,
Trei pahare de sânge cursu-i-o,
Cânii,
Păgânii
De mare bucurie băutu-l-o,
Cât băut,
Băut,
Cât mai mult irosit!
Maica Domnului, când a auzit,
O ştiut un mare munte ascuţit,
Ca o *simceà* (1) de cuţit
Şi s'o dus acolo ca să-şi puie
[inima
Să-şi facă singură sama (2).
Când o ajuns acolo,
Muntele ca ceara s'o topit
Şi ca auru s'o sleit.
O ştiut un bulătău (3) mare
[fără fund;
Când o ajuns o fost prund,
A fost rămas numai o leacă
[de bălţiţă,
Din care o eşit o *broscuţă*.
— Of! maică!
Ce te văicăreşti,
Ce te tânguești aşà tare?
— Cum nu m'oiu văicărà
Şi cum nu m'oiu tânguì
După fiul meu,
După Dumnezeu?
— Maică! nu băgà sama,
Nu te văicărà aşà tare,
Că şi eu am avut 12 puişori
Şi o venit o roată forforoată
Şi i-o călcat pe toţi odată,
Şi numai unul o scăpat,
Care o fost mai mititel
Şi de drag ce mi-o fost,
I-am pus numele *Busuioc*.
— Ia să-l văd şi eu, broscuţă!
— Busuioace,
Vin' la mama încoace!
Tare erà supărată Maica Dom-
[nului,
Dar când l-o văzut
Cu nişte picioare băscărăţele,
Cu nişte mâni lăboşele,
Cu nişte ochi bolditei,
O zâmbit a râde,
Şi o luat Maica Domnului pe
[broască
Şi o svârlit-o cu picioru,
Şi o zis: Broască unde n'a fi,
Apa să nu fie bună de băut.
Şi s'o luat Maica Domnului

«Şi s'o dus înainte; s'o întâlnit pe drum cu *meşteru de lemn* şi l-o întrebat Maica Domnului:

— «De unde vii, meştere de lemn?

(1) *Simceà* = sau ascuţişul cuţitului.
(2) A-şi face cine-và seama = a se omorî, a se sinucide.
(3) *Bulătău* — iaz glodos cu broaşte multe.

— «Da vin că m'o chemat Jidanii să le fac o cruce de răstignit, ei o zis s'o fac uşoară ca s'o putem purtà, da eu am făcut-o mare, că este lemn destul!

«Maica Domnului l-o blestemat aşà:

— Să lucri cu anu
Şi să capeţi banu!

«S'o pornit tot înainte Maica Domnului şi s'o întâlnit cu un *ţigan*, ţiganu de departe o zis:

— Bună calea, Maică!
— De unde vii, meştere de fier?

— «Da vin că m'o pus Jidanii să fac piroane, mi-o dat fier puţintel şi încă am mai furat din el, ca să nu fie piroanele groase să-l doară pe fiul tău!

— Să dai odată cu ciocanu
Şi să capeţi banu!

«Şi s'o dus tot înainte *Maica Domnului*, şi o ajuns la Jidani, unde s'o chinuit Domnul Christos, şi o intrat în casă la Jidani. Jidanii tocmai atunci se puneau la masă. Atunci au strigat Jidovii:

— Ce cauţi pe fiul tău,
Pe Dumnezeu?

«El este al şeaptelea părete; cât sânge i-am băut, cât i-am irosit, atunci va învià el, de unde este de la al 7-lea părete. Când a cântà *cocoşu* ista că-i fript, şi a bate din aripi, şi a cântà, şi când a mişcà *păstrăvul* ista, că este fiert, şi a eşì din blid afară!

«Atunci ei uitându-se la Maica Domnului, cocoşu o înviat şi o eşit din blid (strachină) afară şi au cântat, şi păstrăvul iarăşi au ieşit din blid afară şi au înviat, ei uitându-se în blid, păstrăvul au dat din coadă şi i-o stropit; şi cocoşu o bătut din aripi ca să cânte şi iar i-o stropit pe obraz, şi de atunci pestriţi au rămas şi ei pe obraz.

«Domnul sfânt au eşit de unde o fost şi s'o luat pe drum. Jidanii după Maica Domnului, de da cu fuga şi svârlià cu bolohani.

«Maica Domnului luà bolohanii şi-i svârlià înapoi şi din bolohani se făceau *oauă roşii.*

«Şi o întrebat Jidanii ce sunt acelea?

«*Maica Domnului* au zis că:

«Sunt oauă roşi, căci astăzi e ziua de Paşti şi va fi cât va fi lumea.

«Cine știe povestea asta și n'a spune-o, îl va luà Maica Domnului de mâna stângă și-l va duce pe puntea strâmbă la mese strânse, la făclii stinse. Da cine o ști-o și o va spune la anu, la luna, la săptămâna, îl va luà de mâna dreaptă și-l va duce pe o punte lată, unde se judecă drepții cu înțelepții pe la mese întinse, cu pahare pline și cu făclii aprinse (1).

A doua variantă din *Moldova*, cunoscută sub numirea de «*Povestea lui Christos*», e aceasta:

O purces omul mare
Cu toporul mare
La pădurea mare,
Indurat,
In patru dischicat,
Să facă mânăstire mare,
Cu nouă altare,
Cu nouă raze de soare.
In strana cea mare
Ședeà Sfânta-Maria mare,
In strana cea mică
Ședeà Sfânta-Maria mică,
In poarta cerului
Ședeà Maica Precistă.
Pe cărticică cetià,
Din guriță procetià,
Pe toți oamenii lui Dumnezeu
îi găsià,
Numai pe fiul ei
Din trupul ei
Nu-l găsià.
O purces pe cărarea lui Adam
La fântâna lui Iordan
Ca să-l găsească
Pe fiul ei,
Din trupul ei.
S'o întâlnit cu Ion,
Sfântu Ion.
— Ioane,
Sfinte Ioane!
N'ai văzut,
N'ai auzit,
De fiul meu
Din trupul meu?
— Măicuță... de văzut...
Nu l-am văzut,
Dar de nume i-am auzit...
Că l-o prins
Cânii
Păgânii,
Spurcații de Jidovi,
Și i o dat chin nespus
Neauzit,
De nime nevăzut.
Cunună de schini în cap i-o pus,
Trestie pe sub unghii i-o vârât,
Cuie de cer în tălpi i-o bătut,
Sângele i-o curs,
Din sânge giță,
Din giță, poamă,
Din poamă gin,
Din gin precistania creștinilor!
Și o purces Maica Domnului
Văicărându-se
Și-o ajuns la fântâna lui Iordan
Și-i ese *broscuța* înainte.
— Bună dimineața, broscuță!
— Mulțumesc, Măicuță!
— Măicuță, da ce ești așà
[mâhnită și supărată?
— Broscuță... cum n'oiu fi
[mâhnită

---

(1) Publ. de M. Lupescu în *Șezătoarea*. An. I. Fălticeni 1892, pag. 177.

Şi supărată,
Că am avut un fiu a meu,
Din trupul meu,
Şi acù am auzit că l-o prins
Cânii
Păgânii,
Spurcaţii de Jidovi.
Şi i-o dat chin nespus
Neauzit,
De nime nevăzut.
Cunună de schini în cap i-o pus,
Trestii pe sub unghii i-o vârât,
Cuie de cer în tălchi i-o bătut,
Sângele i l-o scurs,
Din sânge giţă,
Din giţă poamă,
Din poamă gin.
Di gin preşistania creştinilor.
— Măicuţă...! nici nu te în-
[tristà,
Nici te supărà,
Că eu am avut doi-spre-zece
Şi o venit o roată
Forforoată
Şi mi-o luat un-spre-zece odată
Şi am rămas numai cu unul
Şi acela-i din ochi holbăţel
Şi din chicioare băscăcărăţel.
— Ia cheamă-l să-l văd şi eu!
— Săminoace,
Ia vin tu la maica încoace!
El, hup, hup, hup!
Maica Domnului zâmbe a râde:
— Blagoslovită să fii tu, bros-
[cuţă!
In fântână să trăeşti,
In fântână să putrezeşti,
Creştinii de pe tine apă să beà,
Tu spurcată de Jidovi să nu fii!
Şi-o purces Maica Domnului
Şi s'o întâlnit c'un *meşter de
[lemn:*
— Meşter de lemn!
N'aţi văzut,
N'aţi auzit
De fiul meu
Din trupul meu?
— Măicuţă... de văzut
Nu l-am văzut,
Da de nume i-am auzit,
C'o venit la noi
Cânii
Păgânii,
Spurcaţii de Jidovi
Şi o zis să facem cuie de lemn
Din ce în ce mai mici,
Da noi facem
Din ce în ce mai mari,
C'avem de ajuns!
— Blagosloviţi să fiţi voi,
Meşteri de lemn!
Să lucraţi cu anul
Şi apoi să câştigaţi banul!
Şi o purces Maica Domnului
Văicărându-se
Şi s'o întâlnit c'un *meşter de cer.*
— Meşter de cer!
N'aţi văzut,
N'aţi auzit
De fiul meu?
— Măicuţă, de văzut...
Nu l-am văzut,
Da de nume i-am auzit,
C'o venit la noi
Cânii
Păgânii,
Spurcaţii de Jidovi
Şi o zis să facem cuie de cer
Din ce în ce mai mari,
Da noi facem
Din ce în ce mai mici,
Să ni se rămâe şi nouă
O leacă din cer!...
— Blagosloviţi să fiţi voi,
Meşteri de cer,
Să daţi odată cu ciocanul

Şi să câştigaţi banul!
Şi o purces Maica Domnului
Şi o ajuns la dèalul Garaleului,
Ascuţit
Ca o muche de cuţit,
De ce-l suià
De ce se topià
Şi mai frumos se făceà!
Şi o ajuns la poarta Raiului.
Dă cu chiciorul stâng,
Nu se deschide,
Dă cu chiciorul drept,
Se deschide.
— Cine este?
Intreabă Isus.
— Eu sunt, fiul meu!
— Màicuţă!
Pasăre mäeastră
N'a umblat pe aici.
Da d-ta că eşti om pământean?
— Tu eşti fiul meu
Din trupul meu
Şi am auzit
Că te-o prins
Cânii
Păgânii,
Spurcaţii de Jidovi.
Şi ţi-o dat chin
Nespus,
Neauzit,
De nime nevăzut.
Cunună de schini în cap ţi-o pus,
Trestii pe sub unchii ţi-o vârât,
Cuie de cer în tălchi ţi-o bătut.
Sângele ţi-o curs,
Din sânge giţă,
Din giţă poamă,
Din poamă gin,
Din gin preşistenia creştinilor!
— Măicuţă.. până nu mă da
[de chin
La cânii
Păgânii,
Spurcaţii de Iidovi,
Cine se năşteà
Nu se botezà,
Cine se împreunà
Nu se cununà,
Peştele în apă nu se sbăteà,
Cucoşii nu cântà.
Da de când m'am dat de chin
La cânii
Păgânii,
Spurcaţii de Jidovi,
Cine se naşte
Se botează.
Cine se împreună
Se cunună.
Peştele în apă se sbate,
Cucoşii cântă.
Cine a şti-o
Şi a spune-o
Astă poveste
La lună,
La săptămână,
Maica Domnului
L-a luà de mâna dreaptă,
L-a duce pe cărarea dreaptă,
La masă întinsă,
La făclie aprinsă,
La pahare pline,
La cuvinte bune.
Dar cine a şti-o
Şi n'a spune-o
Astă poveste
La lună,
La săptămână,
L-a luà Maica Domnului de
[mâna stângă,
L-a duce pe cărarea strâmbă.
La ochi bolditi,
La dinţi rânjiţi (1)

(1) Publ. de N. Trofin în *Şezătoarea*. Vol. VI, p. 161.

A treia variantă din *Moldova*, şi anume din jud. Suceava, com. Broşteni:

S'o luat un om mare
Cu securea mare,
S'o dus în pădurea mare,
O tăiat lemn mare,
O făcut biserică mare
Cu 9 uşi, 9 altare,
Cu 9 *zebrele* (1) despre soare.
In zebreaua cea mai mare
Şedeà Maica Precista,
In zebreaua cea mai mică
Şedeà Sântă-Măria mică.
Maica Precista aveà
Numai un fiu
Din trupu-i
Şi acela l-a pierdut,
L-au furat
Cânii de Jidovi spurcaţi
Nebotezaţi.
S'o luat Maica Precista
Cu păr galben despletit,
Cu lacrămi până în pământ
Să-l cate în lume,
In împărăţie,
Ca Dumnezeu să ne ţie,
Că cuvântul din poveste
Mult mai înainte este,
Dumnezeu la noi sosesce,
Cu mult dar ne dăruesce.
O ajuns la Ion
Sânt-Ion.
— Ioane
Sânt-Ioane!
N'ai văzut pe fiu meu,
Pe finu tău,
Pe Dumnezeu?
— De văzut, nu l-am văzut,
De auzit am auzit
Că-i în poarta Raiului,
Il muncesc cânii de Jidovi
Spurcaţi,
Nebotezaţi!
S'o dus Maica Precista,
Tălpile înghimpându-şi,
Mânile frângându-şi
Şi-o ajuns la *meşterul de lemn.*
— Bună ziua, meştere de lemn!
— Mulţumesc, Maică Precistă!
Da ce te dăuleşti,
De ce te *mişeleşti?* (2)
— Da cum nu m'oiu dăulà
Şi cum nu m'oiu mişelà,
Că numai un fiu am avut
Din trup
Şi acela mi l-am pierdut,
Mi l-au furat
Cânii de Jidovi
Spurcaţi,
Nebotezaţi!
— De văzut, nu l-am văzut,
De auzit am auzit
Că-i sus în poarta Raiului,
Il muncesc cânii de Jidovi
Spurcaţi,
Nebotezaţi.
Cu cămeşă de urzică
Imbrăcatu-l-o,
Cu brâu de măcieş
Incinsu-l-o,
Cunună de spini
In cap pusu-i-o,
Cuie şi piroane
Prin tălpi şi prin palme

(1) Zebrele = strane.
(2) A *dăulì* şi a *mişelì* în sensul zicerii poporului înseamnă: a văerà, a bocì

Bătutu-i-o.
Au venit la mine,
De le-am făcut cuie şi piroane.
Da ei au zis să le fac mai mici,
Eu le-am făcut mai mari!
L-a blagoslovit Maica Dom-
[nului
Să lucre cu anul
Să câştige banul.
S'o dus iar Maica Domnului,
Păr galben despletind,
Tălpile înghimpându-şi,
Mânele frângându-şi.
Şi a ajuns la *meşteru de fier.*
— Bună ziua, meştere de fier!
— Mulţumesc, Maică Precistă!
Ce te plângi, ce te dăuleşti?
— Cum n'oiu plânge,
Cum nu m'oiu dăulà,
Că numai un fiu am avut
Şi acela l-am pierdut,
N'ai auzit,
Nu l-ai văzut?
— De văzut, nu l-am văzut,
Da am auzit,
Că-i sus la Ierusalim
In poarta Raiului,
Il muncesc cânii de Jidovi
Spurcaţi,
Nebotezaţi.
Cu cămeşă de urzică
Imbrăcatu-l-o,
Cunună de spini
Pe cap pusu-i-o,
Cu brâu de măcieş încinsu-l-o,
In sfântul obraz scuipatu-l-o.
Şi au zis să le fac cuie şi pi-
[roane,
De ce au zis să le fac mai mari,
Eu le-am făcut mai mici
Şi mai subţirele,
Ca să nu aibă dureri grele.
L-a blagoslovit Maica Domnu-
[lui:
— Să dai odată cu ciocanu
Şi să câştigi banu!
S'a luat iar Maica Domnului,
Cu păr galben despletit,
Cu lucrămi până în pământ
Şi a ajuns la o *broască.*
— Bună ziua, broască!
— Mulţumesc, Maică!
Ce te plângi, ce te dăuleşti?
— Cum n'oiu plânge, cum nu
[m'oiu dăulà,
Că numai un fiu
Din trupul meu am avut
Şi acela l-am pierdut!
— Maică! eu am avut 9 fii
Şi o venit o roată
Forforoată
Şi o omorît 8 odată,
Numai unu mi-o rămas!
— Ia cheamă-l încoace!
— Tomo, Tomoloace,
Ieşi din busuioace,
Vino la maica încoace!
Când l-a văzut,
A zâmbit de râs
Şi l-a blagoslovit:
— Să fii blagoslovită, broască,
Să mori, să nu te împuţeşti,
Să bee oamenii apă de pe tine,
Să nu se spurce.
Şi a plecat Maica Dom-
[nului
A mers până ce a ajuns la Jidovi
Şi au întrebat-o ce caută?
Maica Domnului le-o răs-
[puns:
— Pe Isus Christos!
Ei au răspuns: El este mort
Şi atunci a învià
Când a bate *cucoşul* ista

Şi a cântà,
Care este fiert de 3 zile şi 3 [nopţi!
Maica Domnului s'a rugat
Şi cucoşul a înviat
Şi a bătut din aripi şi a cântat.
De atunci sunt Jidovii [pestriţi pe obraz.
Şi a zis Maica Domnului:
— Cine a şti această poveste
Şi n'a spune-o,
L-oiu luà de mâna stângă
L-oiu duce pe calea strâmbă
La mese strânse,
La cuvinte rele,
La pahare goale.
Şi care a şti-o
Şi a spune-o,
L-oiu luà de mâna dreaptă,
L-oiu duce pe calea dreaptă
La mese întinse,
La pahare pline,
La cuvinte bune. (1)

A patra variantă din *Moldova*, jud. Iaşi, com. Bucium:

Poveste, poveste,
Inainte mult mai este,
Bas (2) în cer, bas în pământ,
Curge aur, mărgărint.
S'o sculat un om mare
Din satu mare
Cu un car mare,
Cu boi mari,
Şi s'o dus în pădurea mare
Cu toporu mare,
Ca să taie un lemn mare,
Să facă o biserică mare,
Cu nouă uşi şi nouă altare,
Cu nouă *zăbrele* (3)
După sfintele stele.
In zăbreaua mică
Şedeà Sântă-Maria mică,
In zăbreaua mare
Şedeà Sântă-Maria mare.
In zăbreaua despre răsărit
Şedeà sfântă Maica Maria
Şi cetià.
Di trii zile, di trii nopţi,
Di când căutà la cărţi.
Tăte păsările
Şi *angheliile*
Se găsise,
Numai pe Is. Chr. nu-l găsise.
S'o uitat în sus,
S'o uitat în jos
Şi n'o văzut nimica.
S'o uitat în spre răsărit
Şi o văzut
Pe Ion
Sânt-Ion,
Nănaşul lui Dumnezeu
Şi l-o întrebat:
— Ioane
Sânt-Ioane!
Nănaşul lui Dumnezeu,
Nai văzut pe finul tău
Şi pe fiul meu?
— Nu l-am văzut, Maică Ma- [rie!
Ii răspunse.
Şi o purces Maica Maria,

(1) Dict de Ioana Dumitru Chiorbia, în etate de 70 de ani, şi com. de d-l M. Lupescu.

(2) Poate *basm* sau *glas*.

(3) In loc de *parmaclâc*.

Cosiţi negre despletind,
Mărgăritari înşirând,
Din ochi negri lăcrămând.
Unde lacrima (chică) cădeà,
Două merişoare de aur se făceà,
Ingerii că le strângeà
Şi în sân i le puneà.
Şi s'o întâlnit
Cu *meşteri de lemn.*
— Bună calea, meşteri de lemn!
— Mulţumim d-tale, Maică Pre-
[cistă,
Ce plângi, ce te văicăreşti?
— O! cum n'oiu plânge
Şi nu m'oiu văicărà,
Că un singur fiu am avut
Din coşul meu
Şi nici de acela n'avui parte.
Ticăloşii de Jidovi mi l-au prins
Şi nu ştiu unde-a fi acù,
Nu cum-và aţi auzit de dânsul?
— Of! Doamne, sf. Maică Ma-
[rie,
Şi noi ne-am tâmplat pe acolo
Şi ni-au zis să facem
O cruce mai mică.
Fiind cam soare
Şi având lene mare,
Le-am făcut-o cam mare!
Maica Domnului o oftat
Şi o şi plecat
Şi din gur'o cuvântat:
— Voi, meşteri de lemn,
Să lucraţi cu anul
Şi apoi să vedeţi banul!
Mergând înainte
S'o întâlnit
Cu meşteri de fier:
— Bună calea, meşteri de fier,
— Mulţumim d-tale, Maică
Precistă!
— Ce plângi, ce te văicăreşti?
— O! cum n'oiu plânge,
Cum nu m'oiu văicărà,
Că un singur fiu am avut
Din coşul meu
Şi nici de acela n'avui parte.
Ticăloşii de Jidovi mi l-au prins
Şi nu ştiu unde a fi acù.
Nu cum-và aţi auzit
De el, pe unde aţi umblat!
— Ba cum nu.
Că şi noi ne-am întâmplat,
Când Jidovi-l răstigniră
Şi ei bani că ne plătiră,
Să le facem cuie cât mai mari,
Iar noi le-am făcut mai mici!
Maica Domnului o oftat
Şi din gur'a cuvântat:
— Voi, meşteri de fier!
Să daţi cu ciocanul
Şi să câştigaţi banul!
Şi unde munciţi,
Aur să găsiţi!
Şi plecând mai voioasă
S'o întâlnit la o fântână
Cu o *broască.*
— Bună calea, broască!
—Mulţumesc d-tale, Maică Ma-
[rie!
Ce plângi, ce oftezi,
De ce te văicărezi?
Cum n'oiu plânge şi oiu oftà,
Cum nu m'oiu văicărà,
Că un singur fiu am avut
Din coşul meu
Şi nici de acela n'avui parte.
Ticăloşii de Jidovi mi l-au prins
Şi nu ştiu unde a fi acù!
— Alei, Maică Precistă,
Pentru un singur fiu
Atâta plâns şi oftat
Şi atâta văicărat,
Da ce să zic eu, c'am avut
Doi-spre-zece, şi o trecut
O roată

Forforoată
Cu obada lată
Şi mi i-o lăţit de odată
Şi numai unu mi-o remas:
Toma Tumurug,
Cu picioarele
Ca răşchitoarele,
Cu mânuţele
Ca secerele,
Iar capul lui
Struţ de busuioc.
De ochi bulbucăţel,
De chicioare ciocăniţel,
In cap cât oborocul!
Maica Domnului
I-o zis să-l cheme.
Broasca începù a strigà:
--Tomo, Tomoroage!
Ieşi din busuioace,
Vin' la mama încoace!
De odată eşì un broscoiu [mare
Şi boldit.
Maica Domnului,
Zimbind de râs,
A blagoslovit-o şi o zis:
—Broască, broască!
In care apă nu-i fie,
Bună să nu fie.
Cine te-a ucide
Să se împuţească,
Iar tu să te usuci
Şi să nu te împuţeşti.
Tu, broască, n'ai văzut,
N'ai auzit
Despre singurul meu fiu,
Unde l-au dus
Şi ce au făcut Jidovi cu el?
—Of! Doamne!
Sfântă Maică Marie!
Du-te la poarta curţii lui Pilat,
Bate cu piciorul stâng în poartă,
Porţile s'or deschide,
Cucoşul a cântà
Şi peştele s'a bate
Şi Christos a învià.
Ei Jidovii
De trei zile şi trei nopţi,
De când fierb un cucoş
Şi un peşte,
Zicând că când cucoşul a învià
Şi a cântà
Şi peştele s'a bate,
Atunci a învià şi Christos.
Maica Domnului purcese
Şi se duse
La Pilat
Şi bătù cu piciorul stâng
Şi porţile nu s'au deschis,
Şi o bătut cu piciorul drept
Şi porţile s'o deschis.
Cucoşul o cântat,
Peştele s'o bătut
Şí Christos o înviat
Şi Maica Domnului o întrebat
Pre Christos:
— Of! Doamne!
Ce te lăsarăşi
La cânii de Jidovi,
De te-au răstignit
Şi te-au batjocorit?
— O! Maica mea prea sfântă
Nu m'am lăsat pentru mine
Sau pentru tine,
Da eu m'am lăsat
Pentru lumea toată,
Că cine se luà
Nu se cununà,
Cine se năşteà
Nu se botezà,
Nu cătà
Copchilul de mamă
Şi mama de copchil,
Purcelul de scroafă
Şi scroafa de purcel,
Oaia de miel

Şi mielul de oaie,
Vaca de jiţel
Şi jiţelul de vacă.
Da acù toate
După calea lor se cată,
Şi acù cine va şti
Aceste trei cuvinţele
Şi mi le-a spune
La lună
La săptămână,
L-oiu luà de mâna dreaptă
Şi l-oiu duce pe cărarea dreaptă
La mese'ntinse,
Făclii aprinse
Şi pǎhare pline.
Da cine le-o şti
Şi nu mi le-a spune,
L-oiu luà de mâna stângă,
L-oiu duce pe cărarea strâmbă
La mese strânse,
Făclii stinse
Şi pahare goale (1).

A cincea variantă, din *Moldova*, jud. Suceava, satul Holda, com. Broşteni, sună precum urmează:

S'o făcut odată
Un om mare,
Cu toporul mare,
S'o dus în pădurea mare
Şi o făcut lemn mare
Şi l-o scos în câmpul mare
Ca să fac'o biserică mare.
Şi o făcut o biserică mare
Cu 9 uşi, cu 9 altare,
Cu 9 ferestre în spre soare.
In altarul mare
Şedeà Sântă-Măria mare
In altarul mic
Şedeà Sântă-Maria mică,
In altarul de mărgăritar
Şedeà Maica Domnului
Şi cetià
Şi slujià
Cătà în cărţi,
Cătà în toate părţile,
Ca să vadă pe fiu său,
Pe Dumnezeu.
Pe fiu său, Dumnezeu,
Nu l-o văzut,
Da o văzut
Pe Ion
Sânt-Ion,
Nănaşu lui Dumnezeu.
De cât loc l-o văzut,
Inainte i-o ieşit,
Cu păr galben despletit,
Lacrămi verzi până în pământ.
Năfrămi înainte i-o intins,
Calea i-o cuprins
Şi din gură că i-o zis:
—Ei, Ioane,
Sânt-Ioane!
N'ai văzut pe fiul meu,
Pe finul tău,
Pe Dumnezeu?
—De văzut nu l-am văzut,
De patimă i-am auzit,
Că-l chinuesc cânii
Păgânii
De Jidovi spurcaţi
Şi nebotezaţi.
Coroană de spini
In cap pusu-i-o,
Cu brâu de ciulini
Incinsu-l-o,

(1) Dict. de Toader Ionescu, rândaş, şi com. de d-l G. Teodorescu prin d-l M. Lupescu.

In sus svârlitu-l-o,
In suliţi sprijinitu-l-o,
Trei răni făcutu-i-o,
Trei pahare de sânge cursu-i-o.
Cânii
Păgânii,
De mare bucurie, băutu-l-o.
Cât băut, băut,
Cât nu, mai mult istrăvit!
Maica Domnului.
Când o auzit,
A strâns un munte mare
Şi ascuţit
Ca o simceà de cuţit,
S'o dus acolo ca să-şi puie inima
Să-şi facă singură sama.
Când acolo a ajuns
Ca ceara s'o topit,
Ca auru s'o sleit.
O ştiut un *bulătău* (iaz, lac mic),
Mare fără de fund,
Când a ajuns acolo,
A fost prund.
A fost rămas o leacă de bălţiţă
Şi a eşit o *broscuţă*.
—Of Maică! ce te văereşti,
Ce te tânguești
Aşà tare?
—Cum nu m'oiu văerà
Şi cum nu m'oiu tânguì
După fiul meu,
După Dumnezeu!
—Maică! nu băgà seamă,
Nu te văerà aşà tare,
Că şi eu am avut
Doi-spre-zece puişori
Şi o venit o roată
Forforoată (hodorogită)
Şi i-o călcat pe toţi odată
Şi unu o scăpat,
Care a fost mai mititel.
Şi de drag ce mi-o fost,
I-am pus numele Busuioc.
—Ia să-l văd şi eu, broscuţă!
—Busuioace!
Arată-te încoace!
Tare o fost supărată
Maica Domnului
Şi când l-o văzut,
O *zimzit* (zimbit) a râde.
Şi o luat Maica Domnului pe [broască
Şi o svârlit-o cu picioru şi zise:
—Broască, unde n'a fi în apă,
Să nu fie bună de băut!
S'o luat Maica Domnului
Şi s'o dus mai nainte,
S'o întâlnit cu un *meşter de lemn*
Şi l-o întrebat Maica Domnului:
— De unde vii, meştere?
— Da viu, că m'o chemat Ji- [danii
Să le fac o cruce de răstignit,
Da să o fac uşoară,
Ca să o poată purtà,
Am făcut-o însă mare,
Că este lemn destul!
— Să lucri cu anu
Şi să capeţi banu!
Zise Maica Domnului.
S'o întâlnit cu un *ţigan*,
Ţiganul de departe o zis:
— Bună calea! Maică!
— De unde vii, meştere de fier?
—M'o pus Jidanii să fac piroane,
Mi-o dat fier puţinel
Şi încà am mai furat din el,
Ca să nu fie piroanele groase
Să-l *doae* de tot!
— Să dai o dată cu ciocanu
Şi să *câştigi* banu!
Maica Domnului
Inainte că s'o dus
Şi la Jidani o ajuns,
Unde s'o chinuit Domnul Chri- [stos

Şi l-o necăjit
Şi o intrat la Jidani în casă,
Jidanii se puneau la masă.
Atunci au strigat Jidanii:
—Ce cauţi pe fiul tău,
Pe Dumnezeu!
El este al şeaptelea părete,
Cât sânge i-am băut,
Cât am istrovit.
Atunci o învie el de unde este
Al şeaptelea părete,
Când a cântà cucoşul aista,
Că-i fiert, şi a bate din aripi
[şi a cântà,
Şi când a mişcà
Păstravul aista coada,
Că este fiert, şi a eşì din blid
[afară!
Atunci ei uitându-se
La Maica Domnului,
Cocoşul a înviat
Şi a eşit din blid afară
Şi a cântat.
Şi păstravul iarăşi a eşit
Din blid afară şi a înviat,
Cocoşul bătând din aripi
A stropit pe Jidani pe obraz
Şi ei stergându-se au rămas
[pistrui.
Şi Domnul sfânt a eşit de
[unde a fost
Şi s'o luat Jidanii după Maica
[Domnului
Şi svârliau cu bolohani.
Maica Domnului luà bolohanii
Şi-i svârlià înapoi
Şi se făceau *oauă roşi.*
Şi o întrebat Jidanii: ce sunt
[acelea?
Maica Domnului le-o spus
Că sunt oauă roşi,
Căci azi e ziua de Paşti
Şi va fi cât va fi lumea.
Şi a zis Maica Domnului:
—Cine a şti povestea aceasta
Şi n'a spune-o,
Il va luà de mâna stângă,
Şi-l và duce pe puntea îngustă,
Pe calea strâmbă
La lumânări stinse,
La mese strânse,
La pahare goale,
La cuvinte rele.
Da cine-a şti-o
Şi va spune-o,
Il va luà de mâna dreaptă,
Il va duce pe calea dreaptă
Pe puntea dreaptă,
La făclii aprinse,
La mese întinse,
La pahare pline,
La cuvinte bune
Amin! aşà să fie! (1)

A şeasea şi ultima variantă din *Moldova*, jud. Suceava, com Mălini, sună ast-fel:

S'a sculat omul cel mare
Şi o luat toporu mare,
Şi o mers la pădurea mare
Să taie lemn mult şi mare,
Să facă biserică mare.
Şi o tăiat lemn mult şi mare
Şi o făcut biserică mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare,
Cu nouă zăbrele despre soare.
In zăbreaua cea mai mare

(1) Dict. de Mariuca a lui Iacob, de 60 de ani, şi com. de d-l M. Lupescu.

Şeade Sântă-Măria mare,
In zăbreaua cea mai mică
Şeade Sântă-Măria mică,
In zăbreaua despre soare
Şeade Maica Domnului
Şi cată într'o carte mare
    Şi ceteşte
    Proceteşte.
    Pre toţi sfinţii
    Şi părinţii
    I-o cetit
    Şi adeverit,
    Numai pre finl său,
    Pre Dumnezeu,
    Domnul cerului
    Şi al pământului
Ea ori şi cât o cetit,
Nu l-o mai adeverit.
    Şi dac'o văzut
Că nu l-o adeverit,
S'o luat şi s'o pornit
    Pe cale
    Pe cărare,
    Plângând
    Şi văicărând,
    Faţă albă sgâriind
Şi păr galben despletind,
Pre Isus Christos cătând.
Şi mergând, cât va fi mers,
S'o întâlnit într'un târziu
    Cu Ion
    Sânt-Ion,
Nănaşul lui Dumnezeu.
— Bună calea, Maică!
Sânt Ioan îi dă.
— Mulţumesc, cumetre!
Ii răspunde ea.
— Da ce plângi, ce te boceşti,
De ce mi te tânguești?
    — Ah! Ioane,
    Sânt-Ioane!
Da eu cum nu m'oiu bocì
Şi cum nu m'oiu tânguì,
C'am stat în zăbreaua mare
Şi am cătat în cartea mare
    Pre toţi sfinţii
    Şi părinţii.
Şi pre toţi că i-am cetit,
Pre toţi i-am adeverit,
    Numai pre fiul meu,
    Pre finul tău,
    Pre Dumnezeu,
    Domnul cerului
    Şi al pământului,
Eu ori şi cât am cetit
Nu l-am mai adeverit.
    N'ai văzut,
    N'ai auzit,
Nu ştii tu ce s'a făcut?
    — De văzut
    Nu l-am văzut,
    De auzit
    Am auzit
Că cânii de Jidovi
    Prinsu-l-o,
Cu cămaşă de urzică
    Imbrăcatu-l-o,
Cu brâu de măcieş
    Incinsu-l-o,
Cunună de spini
    In cap pusu-i-o,
Piroane pe sub unghii
    Bătutu-i-o,
De un stâlp nalt şi gros
    Legatu-l-o,
Cu bicele bătutu-l-o,
In faţă stupitu-l-o,
Pe cruce răstignitu-l-o!
    Maica Domnului,
    Cum o auzit
    Cuvintele acestea,
    Iarăşi s'o pornit
    Pe cale,
    Pe cărare,
    Plângând
    Şi văicărând,

Faţă albă sgâriind,
Şi păr galben despletind,
Pre Isus Christos câtând.
Şi s'o întâlnit
Cu *meşteru de lemn.*
— Bună calea, Maică!
— Mulţumesc, meştere!
— Unde te duci, Maică,
Plângând
Şi văicărând,
Faţă albă sgâriind
Şi păr galben despletind?
— Ia mă duc şi eu
După fiul meu,
C'am auzit
Că mi l-au prins
Cânii de Jidovi,
Şi în cămeşă de urzică
Imbrăcatu-l-o,
Cu brâu de măcieş
Incinsu-l-o,
Cunună de spini
In cap pusu-i-o,
Piroane pe sub unghii
Bătutu-i-o,
De un stâlp nalt şi gros
Legatu-l-o,
Cu bicele bătutu-l-o,
In faţă stupitu-l-o,
Pe cruce răstignitu-l-o!
— Aşa-i, Maică, precum spui,
Şi alt-fel să ştii că nu-i!
Că de acolo viu şi eu
Şi am văzut pe fiul tău,
Pre Domnul Isus Christos,
Pre cruce de chiparos
Intre doi hoţi răstignit,
Şi eu singur i-am făcut
Crucea cea de răstignit,
Şi de ce o zis să i-o fac
Mai mică şi mai boticoasă,
De aceea eu i-am făcut-o
Mai mare şi mai *tânchinoasă*(1).
Maica Domnului,
Când a auzit
Ce i-o povestit,
S'o supărat
Şi l-o blestemat:
— Meştere,
Meştere!
Să lucri cu anu
Şi să capeţi banu!
Şi apoi iară s'o luat
Şi mai departe o plecat
Pe cale,
Pe cărare,
Plângând
Şi văicărind,
Faţă albă sgâriind,
Şi păr galben despletind,
Şi s'o întâlnit
Cu *meşteru de fier.*
— Bună calea, Maică!
— Mulţumesc, meştere!
— Unde te duci, Maică,
Plângând
Şi văicărând,
Faţă albă sgâriind
Şi păr galben despletind?
— Ia mă duc şi eu
După fiul meu,
C'am auzit
Că mi l-au prins
Cânii de Jidovi
Şi în cămeşă de urzică
Imbrăcatu-l-o,
Cu brâu de măcieş
Incinsu-l-o,
Cunună de spini
In cap pusu-i-o,
Piroane pe sub unghii
Bătutu-i-o,

(1) *Tânchinoasă* ascuţită.

De un stâlp nalt şi gros
Legatu-l-o,
Cu bicele bătutu-l-o,
In faţă stupitu-l-o,
Pe cruce răstignitu-l-o!
— Aşa-i, Maică, precum spui
Şi alt-fel să ştii că nu-i.
Că de acolo vin şi eu
Şi am văzut pe fiul tău,
Pre domnul Isus Christos,
Pe cruce de chiparos
Intre doi hoţi răstignit
Şi eu singur i-am făcut
Cuiele de răstignit
Şi de ce o zis să le fac
Mai mari şi mai tânchinoase,
De aceea eu le-am făcut
Mai mici şi mai boticoase,
Ca să-mi mai rămâie
Puţin fier şi mie!
Maica Domnului,
Când l-o auzit
Ce i-o povestit,
S'o bucurat
Şi l-o binecuvântat:
— Să dai cu ciocanu
Şi să-ţi capeţi banu!
Şi apoi iară s'o luat
Şi mai departe o plecat
Pe cale,
Pe cărare,
Plângând
Şi văicărind,
Faţă albă sgâriind
Şi păr galben despletind,
Şi s'o dus, s'o dus,
Până ce o ajuns
La un munte ascuţit
Ca o sânceă de cuţit
Şi acolo s'o pus
Ca să se taie
Şi să se omoare.
Dar de ce da să se taie,
Muntele se tot topià
Şi din ce în ce scădeà.
Şi dac'o văzut,
Că nu-i chip de omorît
De acolo s'o coborît
Şi mai departe o pornit,
Tot plângând
Şi văicărând,
Faţă albă sgâriind
Şi păr galben despletind.
Şi s'o întâlnit c'o *broască.*
— Bună calea, Maică!
— Mulţumesc, broască!
— Da de ce plângi, Maică?
Ce te tânguești
Şi văicărești?
— Da eu cum n'oiu plânge [aşà,
Cum nu m'oiu văicărà,
C'am avut un fiişor
Şi am auzit că l-au prins
Cânii de Jidovi
Şi în cămaşă de urzică
Imbrăcatu-l-o,
Şi cu brâu de măcieş
Incinsu-l-o,
Cunună de spini
In cap pusu-i-o,
Piroane pe sub unghii
Bătutu-i-o,
De un stâlp nalt şi gros
Legatu-l-o,
Cu bice bătutu-l-o,
In faţă stupitu-l-o,
Pe cruce răstignitu-l-o!
— Nu mai plânge, Maică, aşà,
Nu te mai văicărà,
Că şi eu încă am avut
Doi-spre-zece fiişori
De picioare crăcăţei
Şi de ochi cam bolditei
Şi o venit o roată
Forfocată

Şi pre toţi de odată
Mi i-o turtit
Şi omorît.
Numai unul o scăpat
Şi acela-i cam deşelat.
Dar eu despre aceea ciudă
Tot mă duc în stuf
Ca să mă mărit!
Zise Maica Domnului:
— Ian cheamă-ţi feciorul tău
Ca să-l văd şi eu!
Atunci broasca a strigat
Şi din gur'a cuvântat:
— Auzi, Tomă, Tomoioace,
Ian vină la Maica încoace!
Atunci iată c'a venit
Un broscoiu mare, boldit.
Maica Domnului,
Când l-o văzut,
A buhnit de râs
Şi din gur'a zis:
— Broască,
Broască!
Unde nu-i fi tu,
Să nu fie apa bună
Şi dacă-i murì,
Să nu te împuţeşti!
Şi apoi iară s'o luat
Şi mai departe o plecat
Pe cale,
Pe cărare,
Tot plângând
Şi văicărând,
Faţă albă sgâriind
Şi păr galben despletind,
Şi s'o dus, s'o dus,
Până ce o ajuns
La poarta Ierusalimului
Şi a dat în ea cu piciorul
Şi nu s'o deschis,
Şi o dat a doua oară
Şi nu s'o deschis,
Şi o dat a treia oară
Şi s'o deschis.
Şi după ce s'o deschis,
A intrat în năuntru.
Jidanii cum au văzut-o,
Indată au şi oprit-o
Şi au întrebat-o:
— Da tu cine eşti,
Şi aici ce caţi, ce voeşti?
— Eu sânt Maica Dom-
[nului,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Şi am auzit
Că voi mi l-aţi răstignit
Şi acum am venit
Să văd de-i adevărat!
Şi aveau Jidani aceia
O Jidancă cu doi copii
Şi au ascuns-o sub covată
Cu copii, cu toţi de odată,
Şi au zis Maicii Domnului:
— Dacă eşti tu, precum spui,
Maica Domnului,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Gâci sub covata aceasta ce-i?
— O scroafă cu doi-spre-zece
purcei!
Maica Domnului răspunse.
Iar Jidovii atunci îi zise:
— Nu eşti Maica Domnului,
Domnul cerului
Şi al pământului,
Că dacă ai fi, precum spui,
Maica Domnului,
Atunci tu ai fi gâcit
Ce e sub covata aceasta!
— Dacă credeţi că nu-i drept,
N'aveţi decât să căutaţi
Şi să vă încredinţaţi!
Jidanii înfuriaţi
Au şi ridicat covata.
Şi iată că de sub dânsa

A ieşit o scroafă
Cu doi-spre-zece purcei...
Şi de atuncia nu mă-
[nâncă
Jidanii carne de porc!...
Şi au fiert Jidanii un pesce
Şi l-au pus în strachină
Şi au zis Maicii Domnului:
— Când a învià peştele
Şi a bate din coadă,
Atunci să ştii c'a învià
Şi Isus Nazarineanul!
Şi peştele a înviat
Şi din coadă a bătut,
Şi de atuncia nu mănâncă
Jidanii peşti făr'de solzi.
Şi au fiert Jidanii un
[cocoş
Şi au făcut dintr'însul borş
Şi l-au pus în strachină
Şi au zis Maicii Domnului:
— Când a învià
Cocoşul acesta
Şi se va suì
Pe marginea strachinii
Şi va bate din aripi
Şi a cântà,
Atunci a învià
Şi Isus Nazarineanul!
Şi cocoşul a înviat
Şi a cântat
Pe marginea strachinii,
Şi din aripi a bătut
Şi pe Jidani i-a stropit
Şi pe toţi i-a opărit,
Şi de atunci îs Jidanii pestriţi.
Şi o zis Isus Christos:
— Cine a şti povestea mea
Şi a spune-o
La vremea de judecată,
L-oiu luà de mâna dreaptă
Şi l-oiu duce pe puntea dreaptă
In împărăţia cerului.
Da cine a şti-o
Şi n'a spune-o,
L-oiu luà de mâna stângă
Şi l-oiu duce pe puntea strâmbă
Tocma în fundul iadului! (1)

3. — Variantele cunoscute Românilor din *Ţara-românească* sunt următoarele.

Prima:

«Trecut-au trei-zeci şi trei de ani la mijloc, în care vreme Mântuitorul făcut-a multe minuni în lume.

Apa în vin a schimbat
In Cana Galilia

(1) Dict. de Măriuca Nistor; — comp. şi «*Povestea lui Dumnezeu*,» publ de El. Sevastos în ale sale *Poveşti*, Iaşi 1892, p. 80; — apoi «*Povestea lui Dumnezeu*», «*Povestea Maicii Domnului*», «*Maica Domnului găsind pe Domnul Christos*», «*Lacrămile Maicii Domnului*», şi o «*Altă variantă a povestei din Botoşani*,» publ. de El. N. Voronca, op. cit. Partea I şi II. pag 333 şi 335, Partea IV şi V, p. 975, 979 şi 983; — precum şi o altă variantă mai scurtă din jud. Suceava, com. Dolhasca, publ. de S. Mihăilescu sub titlul de «*Povestea Maicii Domnului*» în *Şezătoarea*, an. I, p. 179—180.

Şi pe morţi c'a înviat,
Pe Lazăr din Vitania!
Draci din oameni c'a gonit,
Pe şchiopi c'a tămăduit,
Pe orbi cu ochi i-a făcut!

«Fariseii şi cărturarii strânsu-s'au la sfat pe sub ascuns, şi s'au pogodit fel şi chipuri cum să puie mâna pe el.

«Au cumpărat cu trei-zeci de arginţi pe unul din cei doi-sprezece ucenici ai lui, pe Iuda Iscarioteanul, care i-a dus în grădina Ghetsimania, unde l-au aflat pe Isus stând de priveghiu, rugându-se părintelui său ceresc, îngenunchiat cu faţa la pământ, cu ochii îmmuiaţi în lacrămi.

Părinte prea sfinte,
Rogu-mă fierbinte,
Iată fiul tău
Şi aşteaptă ceasul său,
Ceasul de pierzare,
A lui Iuda trădare.

«Sărutatu-l-a Iuda cu sărutarea vicleană pe învăţătorul său şi l-a dat pe mâna Jidovilor, dar cât ai clipì din ochi el s'a căit amarnic de ceea ce a făcut, că a vândut sânge nevinovat, sângele Domnului.

«Sângele nevinovat al Domnului a strigat răsbunare la ceruri. Iuda, ca să-şi ispăşească greşeala sa, mers-a îndărăt la sinagoga jidovească, a asvârlit cei trei-zeci de arginţi, şi s'a dus de s'a spânzurat, îndeplinindu-se ast-fel cuvintele sfintei Scripturi: «cu ce măsură vei măsurà, ţi se va măsurà.»

«Şi astăzi se zice că el e tot în Iad în sânul tartorului Luţifer, ţinând în mâna dreaptă punga cu cei trei-zeci de arginţi, preţul nepreţuitului sânge al Mântuitorului!

Jidovii, când au văzut
Că Isus e Domnul sfânt,
După el au alergat,
Cu lanţuri că l-au legat
Şi l-au dus şi la Pilat.
Sus pe cruce l-au suit
Şi pe el l-au răstignit:
Cu piroane de oţel
Ca să moară uşurel.
Cu fiere l-au adăpat
Pe Christos cel însetat,
Pe Dumnezeu împărat.
Pământul s'a tremurat,
Soarele s'a întunecat,
Luna faţa şi-a schimbat,
Jidovii s'au spăimântat
Şi cu glas tare-au strigat:
Că Isus cu adevărat
Fost-al lumii împărat,
Impăratul cerurilor,
Bucuria oamenilor,
Prăpădul Jidovilor!

«*Maica Domnului*, când a auzit că pe fiul ei l-au răstignit Jidovii pe cruce, amarnic a plâns, şi-a sgâriat faţa, şi-a bătut pieptul, şi-a smuls părul din cap.

«A încălţat opinci de fier, a luat în mână un toiag de oţel şi nebună de durere a pornit în căutarea lui Isus.

«Ajunse la locul de răstignire, Jidovii au luat-o la goană, sburăturind-o cu pietre.

«Sfânta fecioară, în bunătatea ei cea mare, a cules în poală pietroaiele şi aruncându-le îndărăt după Jidovi, s'au prefăcut în *ouă roşii*. Ei le-au aruncat şi le-au făcut morman la picioarele crucii Mântuitorului.

«De atunci se zice că a rămas obiceiul, în amintirea acelei minuni, să se roşească de Paşti ouăle şi să se ducă înroşite la sfânta biserică.

«Intorsu-s'a îndărăt prea sfânta Maică, bocindu-se şi văitându-se de prea dulcele şi prea scumpul său fiu. In cale s'a întâlnit cu o *broască*, care a întrebat-o de ce plânge?

«*Maica Domnului* a spus că a avut un prea iubit fiu, cu numele de Isus, şi i l-au răstignit Jidovii pe cruce!

«*Broasca*, ca să-i mai ţie curajul, i-a răspuns:

Maică prea curată,
Intru toate lăudată,
Eu c'am avut
Şi mie mi-au perit
Nouă broscoi mititei
Cu ochii boboşiţei,
Câte nouă răscăcărăţei
Şi a trecut carul peste ei
Şi nu-i mai bocesc aşà,
Cum jeleşti sfinţia ta
Pe fiul tău cel iubit
Ce-i pe cruce răstignit!

«*Maica Precista*, care până atunci nu râsese de loc, ci plânsese mereu, zâmbì de râs la vorbele zavistioase ale broaştei şi o binecuvântă, ca murind trupul ei să nu putrezească nici odată.

«De atunci a rămas credinţa în popor, că *broasca*, când moare, nu-i putrezeşte trupul şi nu miroase, ci se usucă ca o poamă, ca stafidă, că aşà a blagoslovit-o sfânta Fecioară.

«Dar Jidovii scoborîseră de pe cruce corpul Mântuitorului şi-l puseră într'un mormânt nou săpat în piatră şi pecetluiseră piatra cu sigil domnesc de-asupra mormântului, ca nu cum-và noaptea, înşelându-i somnul, să vie ucenicii lui să-l fure şi să bată doba în lume că a înviat Christos.

«Sâmbătă noaptea, spre Duminecă, pe la al treilea cântat de cocoşi, Mântuitorul a înviat din morţi.

«Iată cum s'a întâmplat scularea lui din morţi!

«In acea noapte de Sâmbătă spre Duminecă Jidovii străjuiseră

cu soldaţi mormântul lui Christos şi ei chiar întinseră masă pe piatra pecetluită de-asupra gropii, ca să-şi petreacă în mai mare linişte Paştele lor.

«Pe când ei chefuiau şi ciocniau unul cu altul din pahare ziceau:

— «Când acest vin se va face acì în pahar strugure copt, când astă azimă după masă se va face grâu verde şi când ăst cocoş fiert din strachină va învià şi va cântà *cucuriguu*, atunci să învieze Christos, atunci şi nici atunci!

«N'apucară să sfârşească vorba şi cocoşul înălţându-se pe buzele strachinii începù să pâlpâe din aripi, stropindu-i pe toţi şi cântând: cucuriguu, cucuriguu, cucuriguu, de trei ori.

«Jidovii, ca marmoriţi, căzură cu feţele la pământ.

«Soldaţii străjari, văzând pe Christos cum din groapă ca o lumină dumnezeească ese şi se înalţă ca un fulger către cer, au început să strige:

Christos a înviat,
La ceruri s'a înălţat!

«La strigătele soldaţilor străjari de: «Christos a înviat,» Jidovii se desmeticesc din zăpăceală în care căzuseră, şi de teamă ca soldaţii să nu svonească adevărul despre învierea Mântuitorului, îi cumpărară cu mari sume de bani, şi-i silesc să spună în cetatea Ierusalimului că Isus Christos n'a înviat.

«Cu bani au cumpărat Jidovii pentru răstignire pe ziditorul lumii şi tot cu bani au cumpărat adevărul despre învierea dumnezeescului fiu, l-au dat lumii ca neadevăr, că Christos n'a înviat!

«Noi adevăraţii creştini să nu ne rătăcim de la adevărata credinţă, cum au făcut Jidovii, ci cu inima curată şi fruntea senină, cu mâna pe sfânta Evanghelie, cartea cea plină de adevăruri curate, să strigăm cu bucurie şi să cântăm cu toţii:

Christos a înviat din morţi
Cu moartea pe moarte călcând
Şi celor din mormânturi viaţă le-a dăruit.

«Şi tot pământul de la o margine la alta a strigat, strigă şi va strigà cât va fi lumea că:

Christos se naşte,
Intâmpinaţi-l;
Christos s'a răstignit,
Popoare plângeţi-l;

Christos a înviat,
Popoare slăviţi-l!...
Christos în iesle s'a născut
Şi noroade-a înveselit,

Pe cruce s'a răstignit
Şi noroadele-a mâhnit!
La ceruri că s'a suit
Pe noroade-a 'nveselit.
Din morţi Christos a 'nviat
Şi noroadele-au săltat! (1)

A doua variantă, din *Ţara-Românească*, cunoscută sub numirea de «*Basmul lui Dumnezeu*», e aceasta:

A fost odată un om mare
Şi şi-a luat un topor mare
Şi s'a dus într'o pădure mare,
Şi a tăiat un copaciu mare
Şi a făcut o biserică mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare,
Cu nouă jeţioare.
In jeţul mare şeade Maica Pre-
[cista
Şi ceteşte carte mare,
Carte mică,
Carte milostivnică.
Pe toată lumea o cetià
Şi o adeverià,
Numai pe fiul său,
Bunul Dumnezeu,
Nu-l puteà cetì,
Nici adeverì.
In uşă că-mi eşià
In sus, în jos că mi se uità,
Lacrămile că-i curgeà,
Cu năframa le ştergeà,
Mai frumoasă se făceà,
Pe *Sfântu Gheorghe* vedeà
Venind tare
In fuga mare
Pe un cal alb călare,
Nu e alb din fire,
Ci e alb de spume.
Şi din gură îi grăià
Buna Maica Precista:
— Ei Gheorghe,
Sfinte Gheorghe!
Pe fiul meu n'ai văzut
Pe unde ai trecut,
Pe fiul meu,
Bunul Dumnezeu,
Şi al vostru al tuturor?
— Ei Maică, Maică!
Fire-ar să nu grăesc,
Cu dreptul s'adeveresc,
Departe gândii,
Aproape grăii.
Să nu mă întrebi pe mine,
Să întrebi pe fratele Ion,
Că e mai călător
Şi mai umblător!
Aşà dacă auzià
Indărăt se întorceà
Carte în mână şi-o luà
Şi pe toată lumea că cetià
Şi o adeverià,
Numai pe fiul său,
Bunul Dumnezeu
Şi al nostru al tuturor,
Nu-l puteà cetì,
Nici adeverì.
In uşă iar eşià,
In sus, în jos că se uità,
Lacrămile că-i curgeà,
Cu năframa le ştergeà
Şi mai frumoasă se făceà,
Şi pe sfântu Ion vedeà
Venind tare
In fuga mare
Pe un cal alb călare,

(1) Publ. de Christea N. Ţapu în *Albina*, an. III. Bucuresci 1900, p. 819—822.

Nu e alb din fire,
Şi e alb de spume,
Şi din gur'aşà grăià:
—Ei *Ioane*,
Sânt-Ioane!
N'ai văzut
Pe unde ai trecut
Pe fiul meu,
Bunul Dumnezeu
Şi al vostru al tuturor ?
—Ei, Maică, Maică!
Fire-ar să nu grăesc,
Cu dreptul s'adeveresc,
Departe gândii,
Aproape grăii';
Să nu mă întrebi pe mine,
Să întrebi pe frate-meu *Ilie*,
Că e mai călător
Şi mai umblător!
Ea dac'auzià,
Indărăt că se întorceà,
Cartea în mână c'o luà,
Pe toată lumea c'o cetià
Şi o adeverià,
Numai pe fiul său,
Bunul Dumnezeu
Şi al nostru al tuturor,
Nu-l puteà cetì
Nici adeverì.
Şi afară că-mi eşià,
In sus, în jos că mi se uità,
Lacrămile că-i curgeà,
Pe *Sânt Ilie* că vedeà
Venind tare
In fuga mare
Pe un cal alb călare
Nu e alb din fire
Şi e alb de spume,
Şi îndată ce sosià,
Maica Domnului grăià:
— Ei *Ilie*,
Sânt Ilie!
N'ai văzut pe fiul meu,
Bunul Dumnezeu
Şi al nostru al tuturor?
—Ei Maică, Maică!
Fire-ar să nu grăesc,
Cu dreptul s'adeveresc,
Departe gândii,
Aproape grăii,
De văzut nu l-am văzut,
Da de nume i-am auzit,
Că-i la poarta lui Pilat
Impărat,
Il căsnesc cânii de Jidovi!
Ea dac'auzià,
Indărăt că se'ntorceà,
Cârji în mâni că-mi luà,
Opinci de fier că încălţà
Şi pe drum că îmi plecà
Tot plângând
Şi olecăind.

«In drumul său se întâlnì cu o *broască*, care îi zise:

—«Ce te plângĭ, Maică, aşà şi te olecăeşti pentru un fiuleţ, că eu am avut nouă brotăcei şi a venit o roată ferecată şi mi-a călcat pe câte nouă şi nu mai mă plâng şi nu mai mă olecăesc ca Dumnia-ta pentru un fiuleţ!

«*Maica Domnului* a luat atunci cârja şi i-a dat una în cap şi i-a zis:

—«Tu *broască*, *broască* să fii, în postul Sâm-Petrului să mori şi tot să nu te împuţi!

«Şi se duse, şi se duse, şi găsì o piatră ascuţită ca vârvul cuţitului, ca singeaua acului, şi dete să-şi facă seama singură, şi

seama singură nu putù să-şi facă, că piatra se topì şi se făcù uleiu de ceară.

«Şi se mai duse, se duse şi găsì o gârlă şi sărì într'însa să se înece, dar gârla secă şi pietrele se svântară.

«Şi se duse apoi şi ajunse la râul lui Iordan. Acolo nu avù pe ce trece şi se duse la un *plop* şi îi zise:

—«Plop, plop, pune-te punte peste râul lui Iordan, să trec pe tine!

«Plopul însă nu se întinse. Şi ea îl blestemă ast-fel:

—«Tu de plop, plop să fii, foaia ta ori de-o bate vântul, ori de n'o bate, tot să-ţi sune!

«Şi se duse la *Curpen* şi-i zise:

— «Curpene, Curpene, pune-te punte peste râul lui Iordan, să trec pe tine!

«Curpenul nu se întinse, şi îl blestemă zicând:

— «Tu de curpen, curpen să fii, dar până nu vei creşte în spinarea unui alt pom, în sus să nu te ridici!

«Şi se duse apoi la *Salcie* şi îi zise:

— «Salcie, Salcie, pune-te punte peste râul lui Iordan, să trec pe tine:

«*Salcia* se făcù punte şi *Maica Domnului* trecù pe ea, iar din gură aşà-mi grăià:

— «Tu de salcie, salcie să fii, preotul prin sfintele liturgii, pe la zile mari, să nu poată face slujba fără tine!

«Se duse şi se tot duse şi se întâlnì cu un *meşter de lemn* şi-l întrebă:

— «De unde vii, meşter de lemn?

— «De la poarta lui *Ponţiu Pilat;* am fost să fac o cruce de măr dulce ca să răstignească pe Christos. Cu ceea ce-mi ziceà s'o fac mai mică, cu a treia parte o făceam mai mare!

— «Meştere de lemn! — îi zise *Maica Domnului,* — du-te acasă şi munceşte cu anu, până ce vei luà banu!

«Se duse *Maica Domnului* şi tot se mai duse şi se întâlnì cu un *meşter de fier* şi-l întrebă:

— «De unde vii, *meşter de fier?*

— «Viu de la poarta lui *Ponţiu Pilat*; am fost să fac ţinte de oţel ca să răstignească pe Christos. Cu ceea ce-mi ziceà să le fac mai mari, cu a treia parte le făceam mai mici!

— «Ei! meştere de fier, du-te acasă şi dă cu ciocanu şi iea banu!

«Plecă şi de acì, şi se duse şi se duse, şi ajunse la poarta lui *Ponţiu Pilat* şi dete cu piciorul stâng, dar poarta nu se deschise, dete cu piciorul drept şi poarta se deschise şi Dumnezeu învise.

«Şi din gură ea că-mi grăì:

— «Ei! fiuleţul meu, bunul Dumnezeu şi al nostru al tuturor, nu ţi-am lăsat eu atâta putere, de te-ai lăsat la cânii de Jidovi?

— Ei! Maică, Maică!
Fire-ar să nu grăesc,
Cu dreptul să-ţi adeveresc,
Departe gândii,
Aproape grăii.

«Nu m'am lăsat pentru tine ori pentru mine, şi m'am lăsat pentru lumea toată. Până nu mă lăsasem eu la cânii de Jidovi, nu mai auziai dorind mamă de copil şi copilul de mamă; vaca de viţel şi viţelul de vacă; oaia de miel şi mielul de oaie, iapa de mânz şi mânzul de iapă; fluer fluerând şi bucium buciumând, cânii lătrând şi cocoşii cântând. De când eu m'am lăsat la cânii de Jidovi, astea eu le-am auzit în lumea toată.

«Atunci au pus cânii de Jidovi un *cocoş* şi l-au fiert trei zile şi trei nopţi, şi au pus masa, şi au pus pe masă o turtă şi o ploscă cu vin şi au zis aşà:

— «Când se va strânge cocoşul ăsta oscior la oscior şi peniţă la peniţă, şi când pânea se va da de-a rostogolul şi se va face holdă de grâu verde şi plosca asta se va vărsà şi se va face viţă verde, atunci să învieze Christos!

«N'apucară să isprăvească vorba şi cocoşul se sculă pe buzele strachinei şi bătù din aripi şi orbì pe cânii de Jidovi, — şi de atunci au rămas ei pistrui pe ochi. Pânea şi ea se dede de-a rostogolul şi se făcù holdă de grâu verde şi plosca se vărsă şi ea, se făcù viţă verde (1).

A treia variantă, din *Ţara-Românească*, intitulată «*Maica Domnului la răstignirea lui Christos*», sună precum urmează:

A fost odată un om mare
Şi a luat un topor mare,
Şi s'a dus la pădurea mare
Şi a tăiat un lemn mare,
Şi a făcut o biserică mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare
Şi nouă zăbrele.
In altarul cel mai mare
A pus pe Sântă-Măria mare,
In altarul cel mai mic
A pus pe Sântă Măria mică.
Şi a purces Maica Domnului
Cu opinci de fier
Şi cu cârjă de oţel
Ca să caute pe fiul său
Prin spini,

(1) Publ. de Dobre Ştefănescu în *Ţara Nouă*, t. III. Bucuresci 1887, p. 698—703.

Prin mărăcini,
Plângând
Şi suspinând
Faţa-i albă sgâriind,
Păr galben despletind,
Lacrămile ca bobul,
Unde pică,
Piatra în două se despică.
Şi mergând tot înainte
Ajunse la un lemnar.

— «Ce ai, Maică Preacurată, de plângi şi te sbuciumi?
— «Cum n'oiu plânge, dacă nu ştiu unde-i fiul meu şi al lui Dumnezeu!

Căci raiul l-a răsărit
Şi pământul deosebit
Şi fiul meu
Şi al lui Dumnezeu
Nu se ştie
Pe ce parte de pământ să fie!

— «Ba l-am văzut, şi am auzit şi veste ne-a venit de la cânii de Jidovi ca să-i facem o cruce mare de lemn, dar noi fiind-că avem lemn mult şi ni-i drag a lucrà, am făcut-o de două ori mai mare!
— «Hei meştere! cu anul să-ţi câştigi banul!
Şi merse *Maica Domnului* :

Prin spini,
Prin mărăcini,
Plângând
Şi suspinând,
Faţa albă sgâriind,
Păr galben despletind,
Lacrămile ca bobul,
Unde picà,
Piatra în patru se despicà
Şi ajunse la un *fierar*.

— «Ce ai, Maică Preacurată, de plângi şi te sbuciumi?
— «Cum n'oiu plânge, dacă nu ştiu unde e fiul meu şi al lui Dumnezeu,

Căci raiul l-a răsărit
Şi pământul deosebit
Şi fiul meu
Şi al lui Dumnezeu
Nu se ştie
Pe ce parte de pământ să fie!

— «L-am văzut, şi am auzit, şi veste ne-a venit de la cânii de Jidovi, să-i facem nişte piroane de jumătate de oca, ca să i le bată prin mâni şi prin picioare, dar noi am mai dat fierul prin spuză şi le-am făcut mult mai mici!

— «Hei! meştere, meştere! — făcù *Maica Domnului,* — să dai odată cu ciocanul ca să-ţi căştigi banul!

— «Şi ce vrei să faci, Maică Preacurată, de nu-l vei găsì?

— «Am să mă duc să-mi fac seama, pentru seama fiului meu şi al lui Dumnezeu, la munţii Garaleului!

«Pe urmă merse *Maica Domnului*

Prin spini,
Prin mărăcini
Plângând
Şi suspinând,
Faţa-i albă sgâriind,
Păr galben despletind,
Lacrămile ca bobul,
Unde picà,
Piatra în patru se despicà.
Şi se întâlnì c'o *broască.*

— «Bună ziua, broască!

— «Mulţumesc dumi-tale, Maică Preacurată, dar ce ai de plângi şi te sbuciumi?

— «Cum n'oiu plânge, dacă nu ştiu unde-i fiul meu şi al lui Dumnezeu,

Căci raiul l-a răsărit
Şi pământul deosebit
Şi fiul meu
Şi al lui Dumnezeu
Nu se ştie
Pe ce parte de pământ să fie!

— «Ce mai plângi, Maică Preacurată, pentru un fiu, căci eu am avut doi-spre-zece şi a trecut o roată forforată şi mi i-a omorît pe toţi de odată şi mi-a rămas numai unul!

— «Adu-l să-l văd şi eu ca să mă mai mângâi!

— «Atunci *broasca* strigà:

— O Tomă,
Forfotomă!
Sai prin busuioace,
Vin' la neiculiţa încoace!

«Când îl văzu *Maica Domnului*

Cu ochii cât talgerele,
Cu picioarele
Cât reşchitoarele,
A jinghit a râde.

— «O! broască, ori unde-i murì tu, apa să nu se mai împuţească şi creştinii să nu se mai îngreţoşeze ca să bee de pe urma ta!

«Apoi se duse *Maica Domnului* iarăşi

Prin spini,
Prin mărăcini,
Plângând
Şi suspinând,
Faţa-i albă sgâriind,
Păr galben despletind,
Lacrămile ca bobul,
Unde picà,
Piatra în patru despicà.
Şi se duse,
După cum spuse,
La munţii Garaleului.

«Acolo erà un vârf de munte ascuţit, şi când s'a dus să se dee cu inima, muntele se topià ca ceara.

«In sfârşit, văzând că nu poate să-şi facă seama pentru seama fiului său şi al lui Dumnezeu se duse înainte.

«Mergând *Maica Domnului* înainte plângând şi suspinând, ajunse la locul unde erà răstignit fiul ei şi al lui Dumnezeu şi dădù cu piciorul drept în poartă şi se deschise, de intră înăuntru.

— «Hei! fiul meu, pentru ce te-ai lăsat în mâna cânilor de Jidovi să te chinuească; putere n'ai avut?

— «O Doamne! Maica mea, putere am avut, dar dacă nu mă lăsam, cocoşii n'auziai cântând, nici cânii lătrând, şi nici oamenii se îmmulţiau!

«Apoi *Maica Domnului* şi Christos au sburat la cer şi pe urmă s'a dus de a prădat iadul; după ce a eşit din iad, *Maica Domnului* întrebă pre Christos despre sufletele ce se chinuiau acolo.

— «O Doamne, fiul meu! noi toate sufletele le-am scos din iad, iar pre *Freminte Solomon* l-am lăsat să se chinuească.

— «O Doamne! Maica mea, pe dânsul l-am lăsat, că are să vie cu mult înaintea noastră!

«După ce s'a dus Isus şi cu Maica Domnului, *Preminte Solomon*, văzând că pe dânsul nu l-au scos din iad, a început a umblà şi a prubului unde să facă biserică.

«*Dracii*, când au văzut, au început a se văicărà şi a ţipà de se răsunà pământul, numai ce venì şi *Scaraoţchi*.

— «Da ce vrei să faci aci, *Preminte Solomoane?*

— «Mi-a poruncit Christos să fac biserică!

«Atunci *Scaraoţschi*, când auzì că vrea să facă biserică, se repezì odată şi când îl înşfăcă pre *Preminte Solomon*, îl asvârlì pe astă lume cu multe mile înaintea lui Christos...

«Şi se zice că, când a înviat Christos, Jidovii mâncau borş cu *cocoş*.

— «De giaba mai şedeţi voi aici, Christos a înviat!

— «Atunci are să învie Christos, când s'o sculà cocoşul ista şi a strigà *cucurigu!* — ziseră Jidanii.

«Insă cocoşul pare că a făcut în ciudă, numai se sculă în picioare strigând *cucurigu* şi bătând din aripi le umplù faţa de stropituri de borş, şi de atunci au Jidanii pistrui (1).

A treia variantă din *Ţara-Românească* nu e alta decât prourmarea şi sfârşitul *legendei despre naşterea Domnului*, al cărei început şi mijloc au fost reproduse mai sus (p. 26—27 şi 52—54); ea sună ast-fel:

«... De acì *Maica Precistă* a plecat plângând să-şi caute copilul şi l-a căutat vreme îndelungată, ani după ani. In drum iată că întâlneşte o *broască* şi o întreabă dacă n'a văzut nişte oameni cu copilul ei, că de mult îl mai caută.

— «Doamne, Maică! — îi zise *broasca* — ce te jeleşti aşà, că şi eu am avut doi-spre-zece copii şi a venit o roată tortoroată şi mi i-a omorît pe toţi de odată; numai un broscoiu taraboiu a scăpat nevătămat!

«*Maica Domnului*, auzind pe *broasca* aşà, a ursit-o ca vara să locuească în apă şi apa să nu miroasă, ci să fie bună de băut; când o murì, să se usuce, dar să nu se împută; şi de o murì cu faţa în jos, să se întoarcă cu faţa în sus.

«Şi aşà este până în ziua de astăzi.

«A plecat Maica Precistă mai departe, tot jelindu-se şi tânguindu-se, când iată că se întâlneşte cu *Ion Sânt-Ion* şi-i zice:

— «*Ioane, Sânt-Ioane!* n'ai văzut pe fiul meu, pe finul tău?

(1) Publ. de Ed. Deoghenide în *Familia*, an. XXIV. Oradea-mare 1888, p. 183—184.

— «Ba, l-am văzut de Jidovi răstignit, cu piroane pironit, în palme, în picioare și în inimă rănit! — i-a răspuns el.

«Și s'a dus înainte *Maica Domnului* și a ajuns la locul unde Jidovii răstigniseră pe Christos. L-a luat de pe cruce și l-a dat jos, împreună cu un om. Iar Jidovii puseră păzitori să păzească mormântul ca să nu fure cine-và pe Christos și puseră și patru pietri de moară de-asupra mormântului, apoi se așezară să petreacă, și unul dintre ei, mâncând și bând a zis:

— «Dacă *cocoșul* acesta, pe care îl mâncăm, va mai învià, și când vinul acesta, pe care îl bem, se va preface în struguri, atunci va învià și el din mormânt!

«Și iată că de odată *cocoșul* s'a ridicat și a cântat și vinul s'a făcut struguri; iar cocoșul, dând din aripi, a stropit cu zeamă pre toți, și pestriți au rămas Jidovii până astăzi.

«Mergând după aceea Jidovii la mormânt au găsit pe păzitori ca trăsniți și pe Christos nicăiri, că se spune că Christos cu pietre de moară s'a suit la cer. Și cine nu dă dracului vede aceste pietre în cer (1).

A patra și ultima variantă din *Țara-Românească* e aceasta:

«Mergeà rătăcitoare pe poteca cea fără capăt *Fecioara Maria*, Maica lui Isus, căci în vis i se arătase Îngerul Domnului și cu glas puternic îi zisese:

— «Scoală Mario, scoală fecioară ce ai născut făr' de păcat, căci pe fiul tău l-au vândut lui Pilat Iuda cel cu inimă vicleană, și în curata lui inimă va împunge sulița de oțel și pe cruce îl vor răstignì ca pe un păcătos. Iar Isus cel făr' de moarte va murì acum ca un muritor spre mântuirea neamului omenesc!

«Și s'a sculat *Fecioara Maria* din somn smulgându-și părul și plângând cu lacrimi de moarte. Iar vaetele ei s'au ridicat la cer și auzindu-le îngerii au plâns cu lacrimi amare, acoperindu-și trupul cu aripele.

«Și plângând a plecat spre cinstita casă a lui *Lazăr*, cel înviat din morți, ca să i se jeluească. Iar sora lui Lazăr, *Magdalena* cea cu părul de aur, auzind de vinderea lui Isus din gura maicii lui, a plâns cu foc smulgându-și părul ei frumos și a zis:

— «O cel fără de preț pe bani cum s'a lăsat să fie vândut de Iuda cel vânzător, pe trei-zeci de arginți?... Să mergem, Maică preaslăvită, acolo unde se va osândì pe nedrept Isus, cel cu chip

(1) *Jiul*, cit., p. 28--29.

dumnezeesc, căci împungându-l cu suliţa, el va murì, neavând sân părinţesc unde să-şi plece capul!

«Şi ast-fel porniră amândouă pe poteca cea lungă de prin pădurile dese, păzite nevăzut de Ingerul Domnului, cel ce se arătase în vis. Iar *Maica Precista* aveà toiag de oţel şi opinci de fier.

«Şi întâlnindu-se cu o *broască*, Ingerul vrând să cerce puterea dumnezeească, făcù pe Maria să zică:

«O *broască!* făptura lui Dumnezeu, poţi tu să-mi arăţĭ calea ce duce la locul unde chinueşte pe Isus?

«Iar broasca cu glas omenesc i-a zis.

«O Maică Fecioară! eu de acolo viu şi am văzut cum pe dumnezeescul Isus îl chinuiau pe cruce, scuipându-l în obraz şi batjocurindu-l!

«Auzind Maica a început să plângă şi să se vaete.

«Iar broasca cu glas blând i-a zis:

— «Nu mai plânge, Mario, şi nu te mai văetà, ci iea drumul în spre soare răsare şi vei gasì pe Isus!

«Atunci Fecioara i-a zis:

— «Dacă drumul ce-mi arăţi nu cum-và duce la fiul meu, te ursesc ca după moarte să nu te împuţeşti, soarele în loc să te hămuşească, să te usuce; iar ploaia de va cădeà peste tine, te va muià şi te va spălà de praf!

«Şi Maica Fecioară, mergând înainte, dete de un isvor limpede ca lacrima, ce curgeà printre iarbă verde, iar la marginea lui un *Sânger* stufos îl umbrià pe jumătate.

«Şi Maica, vrând să treacă râul, a zis:

— Apleacă-ţi o creangă, *Sânger*, de-asupra isvorului ca să pot trece pe ea dincolo, căci mă aşteaptă Isus, fiul meu, ce-l chinuesc Jidovii rătăciţi!

«Iar Sângerul i-a răspuns:

— «Ba creanga nu-mi aplec, căci călcând tu pe ea îi rupe-o şi eu rămâneà ciumpav şi urât pe lângă pomii ceilalţi!

«Şi *Maica Domnului* l-a blestemat zicând:

— O Sânger, Sânger, tu nu ştii durerea unei maici, şi de aceea nu te pleci! Dar tu nu ştii ce poate o maică în durere! Deci te blestem ca ori cine ţi-o rupe o mlădiţă să curgă sânge din tine ca din om şi tu să simţi ori cât de mică ar fi durerea! Iar din ramurile tale să nu se facă frigare!

«Şi fecioara Maria cu Magdalena, cea cu părul de aur, purceseră înainte şi trecură isvorul prin dumnezeeasca putere a ingerului păzitor.

«Şi au tot mers, au mers mereu!

«Noaptea îşi lăsà valurile ei pe pământ, iar luna îşi resfrângeà razele în părul cel de aur al Magdalenei.

«Şi iar au sosit la un isvor, în care se oglindă un *Maslin* mare şi frumos.

«Iar *Maica Domnului* a zis:

— «Întinde-ţi o creangă de-asupra isvorului, *Masline*, ca să pot trece din colo, căci m'aşteaptă Christos, fiul meu, pe cruce răstignit şi de Jidovi batjocurit!

«Iar *Maslinul* şi-a întins creanga peste apă, lăsându-le să treacă. Şi Maria a zis:

— «O *Masline!* tu, care vezi pe o maică în durere, te binecuvintez ca lemnul tău să fie sfânt şi din fructul tău să se stoarcă uleiul ce va arde în candele pentru ruga şi mântuirea păcatelor omeneşti!

«Şi au pornit mergând mereu!

«Şi au dat de un *Teiu* bătrân cu frunza lată şi încărcat cu flori, ce sta aplecat cu ramurile în spre un isvor. Iar Fecioara Maria a zis:

— O *Teiu* mare şi înflorit, fie-ţi milă de o maică în durere şi pleacă-ţi o creangă peste isvor să pot trece din colo, căci mă aşteaptă fiul meu cel atât de chinuit de Jidovii rătăciţi!

« Iar *Teiul* şi-a aplecat o ramură şi a lăsat pe *Maica Domnului* să treacă. Iar Fecioara a zis:

— O *Teiu!* tu care ai văzut pe o maică în durere, fii binecuvântat de Domnul: să fii într'un an odată în biserică, iar florile tale să împodobească icoanele!

«Şi au pornit mai departe. Şi iar au dat de un isvor peste care se întindeà cu umbră mare şi adâncă un *Nuc* stufos.

«*Maica Domnului,* vrând să treacă isvorul, i-a zis:

— «O *Nuc!* apleacă-ţi o ramură peste apă, să trec din colo, căci m'aşteaptă fiul meu chinuit de Jidovi!

«Şi *Nucul* şi-a aplecat o ramură şi a trecut Maria zicându-i:

— «Fii binecuvântat, *Nucule*, din lemnul tău să se facă icoane!

«Şi au pornit înainte.

«După atâta cale au ajuns dând de groapa lui Isus, care erà de nouă stânjeni de adâncă şi de nouă de largă şi pe gura ei o stană de piatră. Iar în năuntru se odihnià morţii cel ce pentru a lumii mântuire suferit-a cuie în picioare şi în mâni şi suliţa în coaste; cel ce a îndurat înjurături şi palme de la răi şi blestemaţi; cel ce pe fruntea lui de gânduri luminată, de suferinţe arsă, coroana de spini purtat-a, cel ce pe buze, de unde cuvântul lui Dumnezeu eşit-a, cu oţet a fost adăpat!

«Văzù Maria cea sfârşită de durere, cum pe stana de piatră a

mormântului nepreţuitului ei fiu stăteau la masă Jidovii cei omorîtori.

«Înaintea lor erà întinsă o azimă, vin şi într'o strachină un *cocoş fript*.

«Iar Jidovii ziseră:

— «Când s'o face azima holdă de grâu, atunci să-şi vadă fiul Maria, atunci şi nici atunci! Când s'o face vinul struguri în deal, atunci să-şi vadă fiul Maria, atunci şi nici atunci! Când o cântà *cocoşul* ăsta pe buzele străchinei, atunci să-şi vadă fiul Maria, atunci şi nici atunci! Şi tăcură!

«Atunci s'a cutremurat văzduhul de o vrajă sfântă; un vânt s'a iscodit din zare, iar *Maica Domnului* se închinà, pe când Jidovii rămaseră încremeniţi de spaimă. Cuvântul Domnului prin vraja sfântă s'a împlinit, căci de odată azima se prefăcù într'o mare holdă de grâu, întinzându-se spre miază-zi; vinul, în struguri agăţaţi de coardele verzi frunzoase, pe coastele dealurilor spre miază-noapte; iar *cocoşul* învià şi, sărind pe marginele străchinei, începù a cântà cu glas tare deşteptarea lui Isus, bătând din aripi şi stropind pe ochi şi mâni pe înspăimântaţii Jidovi, cari se dădură la o parte tremurând de frica mâniei lui Dumnezeu.

«Iar *Maica Domnului*, căpătând putere dumnezeească mai mare ca tot-deauna, dete cu toiagul în semnul crucii peste stana de piatră a mormântului.

«Şi atunci un sgomot surd s'a auzit în fundul pământului, piatra s'a cutremurat dându-se în lături; mormântul s'a fost deschis! Iar Isus pe cer s'a fost făcut o lumină mare ce te orbià.

«În spre acea lumină, spre Dumnezeul a-tot-puternic s'a înălţat uşor cel ce pe pământ pentru lume a pătimit, cel ce în ceruri pentru lume se va rugà. Iar *Maica Domnului*, întorcându-se cu faţa la lume, a fost zis cu glas puternic:

— «Cine o şti basmul patimelor lui Christos şi nu l-o spune, să aibă a-l purtà pe cărările strâmbe, cu paharele seci şi cu făcliile stinse; iar cine l-o spune, să aibă a-l purtà pe cărările drepte, cu paharele pline şi cu făcliile aprinse! (1)

4. — Variantele, aflătoare la Românii din *Transilvania*, câte mi-s mie până acuma cunoscute, sunt cele ce urmează. Prima:

---

(1) Alexandrina Mihăescu, *Flori de zăpadă*. R. Vâlcea 1898, p. 49.

Luai securea mare,
Mă dusei în pădurea mare,
Tăiai lemn mare,
Făceai biserica mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare,
Către celea mare
Cele mai mici,
Către sfinţii apostolici.
În mijloc de biserică
Sta sfânta Maica Precistă,
În mâna dreaptă
Cu o carte albă,
În mâna stângă
Cu făclia aprinsă;
Cetià şi lăcrămà,
Pe apa Iordanului se uità;
Vedeà holdele răsărind,
Păsările pciuind,
Oile fătând,
Fiuţu nu l-a văzut viind.
Da ea, păr galben despletià,
Lacrămi din ochi îi curgeà,
Mere de aur se făceà,
Îngerii şi sfinţii le culegeà,
După dânsa le duceà.
S'o întâlnit cu Ion
Sânt-Ion
Şi i-o zis:
— Maică! ce eşti scârbită şi
[supărată,
Pe cum nu te-am văzut nici
[odată?
— O! Ioane,
Sânt-Ioane!
Cum n'oiu fi eu scârbită şi su-
[părată,
Precum nu m'ai văzut nici o-
[dată,
Că eu numai un fiuţ am avut
Şi nu ştiu în care parte de
[lume s'o dus!
Iar Ion o zis:
— Du-te la apa Iordanului,
Te uità pe apă în jos
Şi-i vedeà holdele răsărind,
Pasările pciuind,
Oile fătând.
Fiuţu le-i vedeà viind!
S'o luat, păr galben desple-
[tià,
Lacrămi din ochi îi curgeà,
Mere de aur se făceà,
Ingerii şi sfinţii le culegeà,
După dânsa le duceà.
Şi se uità pe apă în sus,
Şi se uità pe apă în jos,
Şi-o văzut holdele răsărind,
Pasările pciuind,
Oile fătând,
Fiuţu nu l-o văzut viind.
Da ea păr galben despletià,
Lacrămi din ochi îi curgeà,
Mere de aur se făceà,
Ingerii şi sfinţii le culegeà,
După dânsa le duceà.
S'o întâlnit cu *meşter de lemn.*
El o zis:
— Maică! ce eşti scârbită şi
[supărată,
Precum nu te-am văzut nici
[odată?
— Da cum n'oiu fi scârbită
[şi supărată,
Precum nu m'ai văzut nici
[odată,
Că numai un fiuţ am avut
Şi nu ştiu în care parte de
[lume s'o dus!
Iar el o zis:
— O! Maică! păgânii de Ji-
[dovi prinsu-l-o,
Pe crucea lui Pilat întinsu-l-o,
Piroane în mâni şi picioare
[bătutu-i-o,
Cu securi tăiatu-l-o,
Cu suliţele împunsu-l-o,

Cununi de spini în cap pusu-i-o,
Cu curea de rug încinsu-l-o,
Unul din ostaşi cu suliţa în
[coastă împunsu-l-o,
Şi o eşit sânge şi apă,
Şi o venit la mine să-i fac crucea
Cu o parte şi două mai lungă,
Iar eu i-am făcut-o
Cu o parte şi două mai mică!
— O! lucra-u-ai cu anu,
De abià să-ţi capeţi banu!
S'o luat, păr galben des-
[pletià,
Lacrămi din ochi îi curgeà,
Mere de aur se făceà,
Ingerii şi sfinţii le culegeà,
După dânsa le duceà.
S'o întâlnit cu *meşter de fier*.
El o zis:
— O Maică! ce eşti scârbită
[şi supărată,
Precum nu te-am văzut nici
[odată?
— Da cum n'oiu fi scârbită
[şi supărată,
Precum nu m'ai văzut nici
[odată,
Că eu numai un fiuţ am avut
Şi nu ştiu în care parte de
[lume s'o dus!
— O Maică! păgânii de Ji-
[dovi prinsu-l-o,
Pe crucea lui Pilat întinsu-l-o,
Piroane în mâni şi picioare
bătutu-i-o,
Cu securi tăiatu-l-o,
Cu suliţele împunsu-l-o,
Şi o eşit sânge şi apă.
Şi o venit la mine să-i fac cu-
[iele
Cu o parte şi două mai mari
Şi le-am făcut
Cu o parte şi două mai mici!
— O dau-ai cu ciocanu,
De abià să-ţi capeţi banu!
S'o luat, păr galben des-
[pletià,
Lacrămi din ochi îi curgeà,
Mere de aur se făceà,
Ingerii şi sfinţii le culegeà,
După dânsa le duceà
Pe munţi de glajă (sticlă),
Pe munţi ca ascuţitul cuţitului
Până la o fântână.
S'o plecat să bee apă.
O *broscuţă* o zis:
— Maică! ce eşti scârbită şi
supărată,
Precum nu te-am văzut nici
[odată?
— O broscuţă! muriu-ai şi nu
[te-ai împuţì
Şi unde nu-i fi tu,
Să nu fie apa bună de băut!
Da cum n'oiu fi eu scârbită şi
supărată,
Precum nu m'ai văzut nici
odată,
Că eu numai un fiuţ am avut
Şi nu ştiu în care parte de
lume s'o dus!
— O Maică! că eu am avut
doi-spre-zece
Şi o venit o roată
Forforoată
Şi mi-o omorît un-spre-zece
odată.
Unu mi-o mai rămas:
Toma Tominoace,
Struţ de busuioace,
Hai la mama'n coace!
Şi o venit un broscoiu
Cu picioarele
Ca răşchitoarele,
Ochii ca talgerile,
O venit la mă-sa.

Maica Precista o început
a râde.
De acolo s'o luat,
Păr galben despletià,
Lacrămi din ochi îi curgeà,
Mere de aur se făceà,
Ingerii şi sfinţii le culegeà,
După dânsa le duceà.
S'o întâlnit cu Ion
Sânt-Ion
Şi o zis:
— Maică! ce eşti scârbită şi
[supărată,
Pe cum nu te-am văzut nici
[odată?
— Da cum n'oiu fi scârbită
[şi supărată,
Pe cum nu m'ai văzut nici
[odată,
Că eu numa un fiuţ am avut
Şi nu ştiu în care parte de
[lume s'a dus!
Dar el o zis:
— O Maică!
Ţipă hainele negre călugăreşti,
Şi iea haine albe îngereşti
Şi te du la *raiu*
Şi dă un picior în uşa raiului,
Că s'a deschide şi fiuţu li ve-
[deà viind!
S'o luat, păr galben des-
[pletià,
Lacrămi din ochi îi curgeà,
Mere de aur se făceà,
Ingerii şi sfinţii le culegeà,
După dânsa le duceà.
Şi o ţipat haine negre călu-
[găreşti,
Şi o luat haine albe îngereşti
Şi s'o dus la raiu,
Şi o dat cu piciorù în uşa raiului;
Raiu s'o deschis,
Pe fiuţ l-o văzut viind
Şi Maica o zis:
— O Isuse! cum te-ai lăsat
La păgânii de Jidovi să te
[chinuească,
Să te răstignească?
Iar Isus o zis:
— O Maică! până nu mă răs-
[tignii eu
N'auzii secure
In pădure,
N'auzii glas
De voinicaş,
Nu lăsà oaia mielul său
Nici vaca viţelul său,
Iapa mânzul său,
Nici scroafa purcelul său,
Nici femeia pruncul său.
Iar de când m'am răstignit eu,
Auz glas
De voinicaş,
Secure
In pădure,
Lasă oaia mielul său
Şi vaca viţelul său,
Iapa mânzul său
Şi femeia pruncul său.
Şi cine a şti asta
Şi o va spune
La lume
La săptămână,
La lună,
La anu,
La jumătate de an,
Il va luà Isus de mâna dreaptă
Şi-l va duce tocma'n raiu;
Iar cine o şti şi nu o va spune,
Il va luà de mâna stângă
Şi pe ulicioara cea strâmbă
Il va aruncà tocma'n iad! (1)

(1) Publ. de I. Moisil în *Şezătoarea*, an. II. Fălticeni 1893, p. 143—148.

A doua variantă din *Transilvania*, comuna Reteag, sună precum urmează:

S'a luat omul mare
Cu securea mare
In pădurea mare
Să facă biserică mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare,
Cu nouă zăbrele
De către sfântul soare.
In zăbreaua de'nainte
Cine cătà ?
Maica sfântă,
In mâna dreaptă
Carte albă,
In mâna stângă
Carte sfântă,
Tot cetià
Şi procetià
Şi pe fiul său nu-l găsià.
Ea de acoalea s'a luat
Pe cel munte ascuţit
Ca o dungă de cuţit.
Pe unde cu piciorul păşià
Ca ceara *scâlpià,*
Mere de aur se făceà
Câţi îngeri,
Câţi apostoli,
In braţe le strângeà,
La sfânta biserică le duceà.
S'o întâlnit cu *meşteru de lemn.*
— Ce te plângi, Maică sfântă,
Ce te dăuleşti?
— Cum nu m'oiu cântà,
Cum nu m'oiu dăulì,
Că numai un fiu mi-am avut
Şi pe acela l-am pierdut,
De urmă nu i-am mai dat,
Ori şi cât l-am căutat!
— Hei, Maică sfântă!
Nu te cântà, nu te dăulì,
Că fiu ţi l-am văzut
In poartă la Pilat
Răstignit pe cruce de brad.
Jidovii mi se siliră,
Cum mă întâlniră,
Să-i fac crucea.
De ce ziceà s'o fac mai mică,
Să fie mai uşurică,
De aceea o făceam mai mare
Să nu mă obosesc aşà tare!
Maica sfântă-l ascultă
Şi-l blestemà:
— Dare-ar bunul Dumnezeu
Să lucri cu anul
Şi să nu mai capeţi banul!
Apoi iară se luà
Pe un deal ascuţit
Ca o dungă de cuţit.
Unde călcà
Ca ceara *scâlpià,*
Mere de aur se făceà.
Câţi îngeri,
Câţi apostoli,
In braţe le strângeà,
Pe la sfinte biserici
Le împărţià.
Şi s'o întâlnit
Cu *meşterul de fier.*
— Bună ziua, meşter de fier!
—Sănătate bună, Maică sfântă,
Da ce te cânţi, ce te dauleşti?
— Da cum nu m'oiu cântà,
Şi cum nu m'oiu daulì,
Că numa un fiu am avut
Şi pe acela l-am pierdut,
Şi ori cât l-am *cotat,*
Nu l-am aflat!
— Nu te cântà,
Nu te văetà!
Du-te în poarta lui Pilat,
Că acolo li aflà
Răstignit pe cruce de brad.

Şi pe mine mă siliră Jidovii
Să-i fac cuiele.
Şi de ce ziceà
Să le fac mai mari,
De aceea le făceam mai mici
Ca să nu mi se treacă fierul
Şi se gat iute lucrul!
Maica sfântă-l ascultà
Şi apoi îi cuvântà:
— Dare-ar bunul Dumnezeu,
Cum îi da cu ciocanul,
Să şi capeţi banul!
Şi se luà Maica sfântă
Pe un deal ascuţit
Ca o dungă de cuţit
Tot plângând
Şi daolind,
Pe fiul sfânt căutând
Şi s'o întâlnit c'o roască
Broască.
— Bună ziua, roască-broască!
— Sănătate bună, Maică sfântă!
Dar ce te cânţi, ce te dăoleşti?
— Dar cum nu m'oiu cântà
Şi cum nu m'oiu dăolì,
Că numa un fiu am avut
Şi pe acela l-am pierdut!
— Nu fi supărată, Maică sfântă,
Că şi eu înc'am avut
Nouă fii,
Şi o venit
O roată
folforoată
Şi mi-o omorît opt odată,
Numai unul mi-o rămas!
Şi o zis Maica sfântă:
— Ian chiamă-l încoace!
Şi începu broasca a strigà
Şi din gură cuvântà:
— Tomi Tominoace!
Calcă în busuioace,
Hai la mama'ncoace!
Şi o venit un broscoiu mare
Cu picioarele
Ca răşchitoarele,
Cu ochii ca talgerile.
Maica sfântă, cum l-o văzut,
O zâmbit a râde şi o zis:
— Doare-ar bunul Dumnezeu,
Unde-i murì
Să nu te împuţeşti,
Şi unde n'a fi
Broască în apă,
Să nu fie bună apa!
Apoi iară s'o luat
Pe un deal ascuţit
Ca o dungă de cuţit,
Tot plângând
Şi dăolind,
Pe fiul sfânt întrebând.
Şi l-a aflat
La poartă la Pilat
Pe cruce de brad
Cu cuie pironit,
Pe cruce răstignit,
Cu cununi de spini încununat
Şi către Maica sa a strigat:
— Nu te cântà, nu te dăolì,
Că până amù nu trăgeà
Copil după mamă
Şi mamă după copil,
Nici puiu după cloca,
Nici clocă după puiu,
Nici viţel după vacă,
Nici vacă după viţel,
Nici mielul după oaie,
Nici oaia după miel.
Da de acuma în colo
Ştiu că fie-care mamă
Şi-avèà grijă de fiul ei! (1)

(1) Din Ms. d-lui I. Pop. Reteganul, aflător la *Academia Română*.

A treia variantă din *Transilvania* e aceasta:

S'a luat omul mare,
Cu securea mare,
Şi o tăiat lemnul mare,
A făcut biserică mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare,
Cu zăbrele în cărare.
In zăbreaua mică
Şede sântă Maria mică,
In zăbreaua mare
Şede Sântă Maria mare.
Sântă Măria mare
Demineaţa s'a sculat,
In scaun de aur s'a înălţat.
Pe obraz s'a spălat,
Pe obraz cu vin-ars
Şi pe mâni cu-vin bun.
Şi o băgat mâna stângă
Şi o scos carte sfântă,
Şi o băgat mâna dreaptă
Şi o scos carte albă
Şi o cetit de la prânz
Până la amiaz.
Toţi orbii
Şi toţi şchiopii
S'au aflat
Şi s'au adevărat!
Numai Domnul cerului
Şi al pământului,
Fiul ei şi al lui Dumnezeu
Nu s'a aflat,
Nu s'a adevărat,
Doamne! rău s'o supărat.
S'o luat Maica sântă
P'un deal ascuţit
Ca o sânceà de cuţit,
Păr galben despletind,
Faţă albă sgâriind,
Lacrămi din ochi-i picând,
Cari cum picau
Mere de aur se făceau,
Ingerii veniau
Şi le culegeau
Şi în cer le duceau,
La suflete le împărţiau.
S'a întâlnit Maica sântă
Cu *meşter de lemn*.
— Bună ziua, meşter de lemn!
— Sănătate bună,
Maică de milă
Şi de putere!
Ce plângi, ce te dăuleşti?
— Oh! meşter de lemn,
Cum n'oiu plânge,
Cum n'oiu dăulì,
Că Vineri dimineaţa m'am [sculat,
In scaun de aur m'am înălţat,
Pe obraz m'am spălat,
Pe obraz
Cu vin-ars
Şi pre mâni
Cu vin bun.
Şi am băgat mâna stângă
Şi am scos carte sântá,
Şi am băgat mâna dreaptă
Şi am scos carte albă
Şi am cetit de la prânz
Pân' la amiaz.
Toţi orbii
Şi toţi şchiopii
I-am aflat,
I-am adevărat,
Numai pre fiul cerului
Şi al pământului,
Pre fiul meu
Şi al lui Dumnezeu
Nu l-am aflat,
Nu l-am adevărat,
Doamne! reu m'am supărat.
N'ai văzut,
N'ai auzit?
—De auzit n'am auzit,

De văzut am văzut,
Că l-au *interit* (1)
Cânii de Jidovi
Trei zile de vară
Şi l-au prins Joi de către sară,
Şi l-au dus la curţile lui Pilat
Şi l-au resticnit pe cruce de [brad.
Cu burete hrănitu-l-au,
Cu oţet adăpatu-l-au,
Cunună de spini
In cap pusu-i-aŭ,
Cu brâu de măcieş
Incinsu-l-au.
Când îl încingeau,
Picuri de sânge curgeau,
Jidovii în pahare îl sprijineau
Ca nişte păgâni îl beau.
Picurul întâiu s'a făcut spicul [grâului
Cu care fac sânta slujbă
La biserici şi la morţi,
Picurul al doilea
S'a făcut sfântul vin
Cu care fac sfânta slujbă
La biserici şi la morţi.
Tocmai eu i-am făcut crucea.
De ce au zis s'o fac mai mică
Şi mai subţirică,
De aceea am făcut-o
Mai mare şi mai groasă,
C'am avut destul lemn
Şi m'am urît a cioplì în el!
— O meştere, dare-ai cu anul
Şi apoi să capeţi banul!...
De acolo în cotro Maica sântă [mergeà
Holdele mândre înverzià,
In cotro Maica sântă plecà,
Holdele mândru înspicà.
Şi s'o luat Maica sântă
P'un deal ascuţit
Ca o sânceà de cuţit,
Păr galben despletind,
Faţă albă sgâriind,
Lacrămi din ochi picând.
Cari cum picau
Mere de aur se făceau,
Ingerii veniau
Şi le culegeau
Şi în cer le duceau,
La suflete le împărţiau.
S'a întâlnit c'un *meşter de fier*.
— Bună ziua, meşter de fier!
— Sănătate bună,
Maică de milă
Şi de putere!
Ce plângi, ce te dăuleşti?
— Oh! meşter de fier!
Cum n'oiu plânge,
Cum nu m'oiu dăulì!
Că Vineri dimineaţă m'am [sculat,
In scaun de aur m'am înălţat,
Pe obraz m'am spălat,
Pe obraz
Cu vin-ars
Şi pe mâni
Cu vin bun.
Şi am băgat mâna stângă
Şi am scos carte sântă,
Şi am băgat mâna dreaptă
Şi am scos carte albă,
Şi am cetit de la prânz
Pân' la amiaz.
Toţi orbii
Şi toţi şchiopii
I-am aflat,
I-am adevărat,
Doamne! rău m'am supărat.
N'ai văzut,
N'ai auzit?

(1) Luat la goană.

— De auzit
N'am auzit,
De văzut
Am văzut,
Că l-au întărit
Cânii de Jidovi,
Trei zile de vară
Şi l-a prins Joi de către sară.
Şi l-au dus
La curţile lui Pilat
Şi l-au resticnit
Pe cruce de brad,
Cu burete hrănitu-l-au,
Cu oţet adăpatu-l-au,
Cunună de spini
In cap pusu-i-au,
Cu brâu de măcieş
Incinsu-l-au.
Când îl încingeau,
Picuri de sânge curgeau,
Jidovii în pahare il sprijineau,
Ca nişte păgâni îl beau.
Picurul întâiu
S'a făcut spicul grâului
Cu care fac sfânta slujbă
La biserici şi la morţi,
Picurul al doilea
S'a făcut sfântul vin
Cu care fac sfânta slujbă
La biserici şi la morţi.
Tocmai eu i-am făcut cuiele.
De ce au zis
Să le fac mai groase
Şi mai *hodrâmboase*,
Ca să treacă prin oase,
De aceea le-am făcut mai mici
Şi mai subţirele,
C'am avut puţinel fier
Şi am să mă hrănesc şi eu cu el!
— O meştere! dare-ai cu cio-
[canul
Şi să-ţi capeţi banul!...
De a colo
Incotro
Maica sfântă mergeà
Holdele mândru înverzià,
In cotro Maica sfântă plecà
Holdele mândru înspicà.
Şi s'o luat Maica sfântă
P'un deal ascuţit
Ca o sânceà de cuţit,
Păr galben despletind,
Faţă albă sgâriind,
Lacrămi din ochii picând.
Care cum picau
Mere de aur se făceau.
Ingerii veniau
Şi le culegeau
Şi în cer le duceau,
La suflete le împărţiau.
S'a întâlnit cu o *broască*.
— Bună ziua, broască.
— Sănătate bună,
Maică de milă
Şi de putere!
Ce plângi, ce te dăuleşti?
— O broască, broască!
Cum n'oiu plânge,
Cum nu m'oiu dăolì?
Că Vineri dimineaţa m'am scu-
[lat,
In scaun de aur m'am înălţat,
Pe obraz m'am spălat,
Pe obraz
Cu vin-ars
Şi pe mânì
Cu vin bun.
Şi am băgat mâna stângă
Şi am scos carte sfântă,
Şi am băgat mâna dreaptă
Şi am scos carte albă
Şi am cetit de la prânz
Pân' la amiaz.
Toţi orbii
Şi toţi şchiopii
I-am aflat,

I-am adevărat,
Numai pre fiul cerului
Şi al pământului,
Pre fiul meu
Şi al lui Dumnezeu
Nu l-am aflat,
Nu l-am adevărat,
Doamne! reu m'am supărat!
N'ai văzut,
N'ai auzit?
— Oh! Maică, nu te supără,
Nu te dăulì,
Că şi eu am avut
Nouă puişori în un ogaş
Şi a venit
O roată
Forforoată
Şi mi i-o omorît
Opt odată,
Numai unul mi-a rămas.
Toma, Tominoace!
Calcă în busuioace,
Vin' la mama'ncoace!
Şi o venit un broscoiu
Cu ochii ca talgerile,
Picioarele
Ca răşchitoarele,
Mânile
Ca fusele.
Cât o fost Maica sfântă de [supărată,
Totuşi a zâmbit a râde odată.
— O broască murì-o-ai
Şi nu te-ai împuţì,
Unde tu n'ai fi,
Apă bună n'ar mai fi,
Căci cât am umblat,
Nici atâta voie n'am aflat!
De acolea
In cotro Maica sfântă mergeà
Holdele mândru înverzià,
In cotro Maica sfântă plecà,
Holdele mândru înspicà
Şi s'a luat Maica sfântă
P'un deal ascuţit
Ca o sânceà de cuţit,
Păr galben despletind,
Faţă albă sgâriind,
Lacrămi din ochi-i picând,
Care cum curgeau
Mere de aur se făceau,
Ingerii veniau
Şi le culegeau
Şi în cer le duceau,
La suflete le împărţiau.
S'a întâlnit cu *Maria Magda-* [*lena*,
Sora lui Lazăr.
— Bună ziua, Marie!
— Sănătate, Maică de milă
Şi de putere!
Ce plângi, ce te dăuleşti?
— Oh! Marie, Marie!
Cum n'oiu plânge,
Cum nu m'oiu dăulì!
Că Vineri dimineaţă m'am scu- [lat,
In scaun de aur m'am înălţat,
Pe obraz m'am spălat,
Pe obraz
Cu vin-ars,
Şi pre mâni
Cu vin bun,
Şi am băgat mâna stângă
Şi am scos carte sfântă,
Şi am băgat mâna dreaptă
Şi am scos carte albă,
Şi am cetit de la prânz
Pân' la amiaz,
Toţi orbii
Şi toţi şchiopii
I-am aflat,
I-am adevărat,
Numai pre fiul cerului
Şi al pământului,
Fiul meu

Şi al lui Dumnezeu
Nu l-am aflat,
Nu l-am adevărat,
Doamne! rău m'am supărat!
N'ai văzut,
N'ai auzit?
— Oh! Maică sfântă, nu plânge,
Nu te dăolì,
Ci du-te la curţile tale cele [mândre,
Desbracă haine negre călugă- [reşti
Şi îmbracă haine mândre dom- neşti,
Te du la râul Iordanului
Desculţă pe brumă,
Pe piatra măruntă,
Ie trei picuri de apă
Şi aruncă în faţa ta cea albă,
Te uită spre raiu spre răsărit,
Că-i vedeà trei cete venind,
Fiul tău aducând!
De acolea
In cotro Maica sfântă mergeà
Holdele mândru înverzià,
In cotro Maica sfântă plecà
Holdele mândru înspicà.
S'a dus la curţile ei cele mân- [dre
Şi a desbrăcat
Haine negre călugăreşti
Şi a îmbrăcat
Haine mândre domneşti.
S'a dus la râul Iordanului
Desculţă pe brumă,
Pe piatră măruntă,
A luat trei picuri de apă
Şi o aruncat în faţa ei cea albă,
S'a uitat spre raiu spre răsă- [rit
Şi o văzut trei cete de îngeri [venind,
Pre fiul ei aducând.

— Oh! fiul meu
Şi al lui Dumnezeu!
Mare putere ţi-am dat
Şi la cânii de Jidovi te-ai lă- [sat!
— Oh! Maică, nu m'am lăsat
Pentru mine
Ori pentru tine,
Ci m'am lăsat
Pentru lumea toată.
Că până la Jidovi nu mă lăsam,
N'auziam glas de fată mare,
N'auziam fluer de fecior,
N'auziam troscotă de secure
In pădure,
Nu trăgeà copil după mamă
Şi mamă după copil,
Nu trăgeà viţel după vacă,
Vacă după viţel,
Nu trăgeà miel după oaie
Şi oaie după miel,
Nu trăgeà purcel după scroafă,
Scroafă după purcel.
Dar de când la Jidovi m'am [lăsat,
Aud glas de fată mare,
Aud fluer de fecior,
Aud troscotă de secure
In pădure,
Trage copil după mamă,
Mamă după copil,
Trage viţel după vacă,
Vacă după viţel,
Trage miel după oaie,
Oaie după miel,
Trage purcel după scroafă,
Scroafă după purcel.
Cine mi-a şti povestea
Şi o va zice la anul,
La jumătate,
La lună,
La săptămână,
L-oiu luà de mâna dreaptă,

L-oiu duce pe cărarea dreaptă,
Unde-s mese întinse
Şi făclii aprinse.
Cine mi-a şti povestea
Şi nu o va zice
La anul,
La jumătate,
La lună,
La săptămână,
L-oiu luà de mâna stângă,
L-oiu duce pe cărarea strâmbă,
Unde-s şerpii
Ca brazii,
Râmele
Ca bârnele,
Broaştele
Ca jirezile,
Şopârlele
Ca vacile! (1)

A patra variantă, din *Transilvania:*

Omul mare
Cu securea mare
Merge în pădurea mare,
Face biserică mare:
Cu nouă uşi, cu nouă altare,
Cu nouă zăbrele din st. Soare.
In zăbreaua mică
Şede sântă-Maria cea mică,
In zăbreaua mare
Şede sântă-Maria cea mare.
Şi a luat Maica sfântă
Carte albă
In mâna dreaptă,
Cruce sfântă
In mâna stângă
Şi toţi fiii îi cetià
Şi-i adeverià,
Numai fiul cerului
Şi al pământului
Şi acela îl cetià
Şi-l adeverià,
Da la o lume de loc,
Dar nu ştiu unde.
S'a luat Maica sfântă
Pe un deal ascuţit
C'o sânceà de cuţit,
Cu păr galben despletind,
Cu faţa dalbă ţipând;
Pe unde Maica sfântă mergeà,
Mândre făclii s'aprindeà
Şi mândră iarbă creşteà.
Se întâlneşte Maica sfântă
C'un *meşter de lemn.*
—Bună ziua, Maică sfântă!
Ce te cânţi ce te dăuleşti?
— Cum nu m'oiu cântà,
Cum nu m'oiu dăulì,
Că toţi fiii îi cetesc
Şi-i adeveresc,
Numai fiul cerului
Şi al pământului
Şi acela îl cetesc
Şi-l adeveresc,
Da la o lume de loc,
Dar nu ştiu unde!
— Maică sfântă, nu te cântà,
Nu te dăulì,
Că de văzut
Nu l-am văzut,
Dar de nume i-am auzit,
C'au venit
Balele de Jidovi la mine
Să le fac crucea.

(1) *Minerva,* an. IV. Bistriţa 1894, p. 208, 218—219, 229—230 şi 236—237.

Din ce-au zis să le-o fac mai
[subţireà
Şi mai cinăşeà,
Eu de aia o am lăsat mai
[groasă
Şi mai borturoasă,
Ca să-l resticnească
Mai tare din oase!
Prinsă Maica sfântă
A plânge şi a blestemà :
— O meşter de lemn!
Lucrare-ai tu cu anul
Şi apoi să capeţi banul!
Şi s'a luat Maica sfântă
Şi s'a dus:
Pe un deal ascuţit
C'o sânceà de cuţit,
Cu păr galben despletind,
Cu faţa dalbă ţipând:
Pe unde Maica sfântă mergeà,
Mândre făclii s'aprindeà
Şi mândră iarbă creşteà.
Lacrămile Maicii sfinte jos
[picau,
Mere de aur se făceau,
Sfinţii apostoli le strângeau,
La Dumnezeu în cer le du-
[ceau,
Dumnezeu cu ele leturghii
[făceà.
Se întâlneşte c'un *meşter de fier:*
— Bună ziua, Maică sfântă!
Ce te cânţi, ce te dăuleşti?
— Cum să nu mă cânt,
Cum să nu mă dăulesc,
Că toţi fiii îi cetesc
Şi-i adeveresc,
Numai fiul cerului
Şi al pământului
Şi acela îl cetesc
Şi-l adeveresc,
Da la o lume de loc,
Dar nu ştiu unde!
— Nu te cântà nimic,
Maică sfântă, nu te dăulì,
Că drept de văzut
Nu l-am văzut,
Dar de nume i-am auzit,
C'au venit
Balele de Jidovi la mine
Să le fac cuiele.
Din ce au zis să le fac mai
[groase
Şi mai bortoroase,
Eu de aia le-am făcut
Mai subţirele
Şi mai frumuşele
Ca să nu-i cază
Domnului sfânt greu de ele,
C'am, Maică sfântă, mulţi fii,
Să-mĭ mai rămân'o ţir' de fier
Ca să mai capăt ce-và!
Atunci i-a zis Maica sfântă:
— O meşter de fier,
Când îi da tu cu ciocanul,
Atunci să şi capeţi banul!
De acolo a plecat Maica sfântă
Şi s'a dus iară:
Pe un deal ascuţit
C'o sânceà de cuţit,
Cu păr galben despletind,
Cu faţa dalbă ţipând;
Pe unde Maica sfântă mergeà,
Mândre făclii s'aprindeà
Şi mândră iarbă creşteà.
Lacrămile Maicii sfinte jos picà,
Mere de aur se făceà,
Sfinţii apostoli le strângeà,
La Dumnezeu în cer le duceà,
Dumnezeu cu ele leturghii
[făceà.
Se întâlneşte cu o roască
[broască.
— O! Maică sfântă!
De ce te cânţi, de ce te dăuleşti?
— O dragul maichii,

Cum să nu mă cânt şi dăulesc,
Că toţi fiii îi cetesc
Şi-i adeveresc,
Numai fiiul cerului
Şi al pământului
Şi acela-l cetesc
Şi-l adeveresc,
Da la o lume de loc,
Dar nu ştiu unde!
— Dacă şi eu, Maică sfântă,
Am avut nouă fii
Şi a venit o roată
Forforoată
Şi mi-a călcat pe opt de-odată
Şi tot nu-s supărată
Şi mi-a rămas numai unul,
Numai Tomi Tominoace,
Calcă busuioace,
Vin' la maica'ncoace
Cu nişte piciorele
Ca răstitorele,
Cu nişte ochişorei
Ca nişte tălgerei
Şi nişte mânuţe
Ca nişte fusuţe!
De loc cum îl vede
Maica sfântă prinde a râde
Şi zise:
— Pfui, roască broască,
Că de la biserica mare,
De când port carte albă
In mâna dreaptă
Şi cruce sfântă
In mâna stângă,
Nici atâta voie n'am avut
Şi acum m'ai făcut
Incă de am râs!
Şi a mai adaus:
—Pfui, roască broască,
De vei fi vie,
De vei fi moartă,
Unde vei fi tu,
Să fie apa bună!

«De aici s'a dus Sf. Fecioară până la curtea lui Pilat. Acolo aşà erau de pironite porţile, în cât nimeni nu puteà socotì să intre prin dânsele. Şi a dat Maica Fecioară de două ori cu piciorul cel stâng în ele şi nu s'au deschis; şi a dat odată cu cel drept şi îndată s'au deschis în lături. Balele de Jidovi mâncau chiar atunci de amiazi la masă. De loc cât o zăresc, prinde o balā de Jidov a o întrebà:

—«Tu eşti Maria Dumnezeoaia?

Maica sfântă i-a respuns:

—«Eu!

—«Atunci vei fi tu Maria Dumnezeoaia, când vor învià ştiucele astea din blid şi va cântà cocoşul pe dunga blidului!

Nici vorba nu o gătà
Şi ştiucele în blid umblà,
Cocoşul pe dungă-i cântà.

«Prinde altă bală de Jidov a o batjocorì din nou:

—«Atunci vei fi tu Maria Dumnezeoaia, când vei şti ce este sub covată în tindă?

— «O scroafă cu trei purcei!

— «Minţi ! — atunci se repezì la ea şi-i dete o palmă peste obrazul cel stâng şi una peste cel drept.

«Şi a început Maica sfântă a plânge şi a vorbì :

— «Haideţi, haideţi, să vă arăt!

«A ridicat Maica sfântă covata şi a eşit de sub ea o scroafă cu trei purcei.

«Scroafa, cât ce a eşit de sub ea, s'a frecat de cruce; de atunci nu mănâncă Jidovii slănină.

«Apoi s'a dus Maica sfântă la Domnul Christos şi i-a zis :

— «O fiul meu prea dulce, prea frumos, putere ai avut să nu te laşi să te răstignească balele de Jidovi !

— «O Maică sfântă ! nu m'am lăsat pentru mine şi pentru tine, ci pentru lumea toată, că să nu mă fi lăsat eu răstignit, n'auziai :

Cocoş cântând,
Nici pasări ciripind,
Nici feciori fluerând,
Nici fete mari horind,
Nici troască de secure
Pe cel mijloc de pădure,
Nici flueraş de vânt
Pe cel mijlocuţ de câmp.

«Şi atunci a zis Maica sfântă :

— «Cine va şti povestea mea şi o va zice la lună, la săptămână, la an şi la jumătate, acela ca şi cum ar face un sărindar.

M'am suit pe o şea
Şi v'am spus-o aşà ! (1)

A cincea variantă din *Transilvania*, şi anume din comuna Feneş de lângă Ampoiu:

Merge omul mare
Cu securea mare
In pădurea mare,
Taie lemnul mare,
Face biserică mare
Cu nouă altare
Către sântul soare,
Cu nouă zăbrele
Spre sfintele stele.

In zăbreaua mică
Şi mai frumuşică
Cine că-mi şedeà,
La ce se gândià ?
Şede Maica Domnului,
Ea tot ceteşte
Şi adevereşte
Şi tot fii de maică găseşte,
Numai pe fiul său,

(1) Publ. de Ironim Dănilă sub titlul : *Povestea Sfintei Mării*, în *Gazeta Transilvaniei*, an. LI. Braşov 1888. No. 79.

Fiul lui Dumnezeu,
Fiu nouă,
Fiu tuturora,
Nu-l poate găsì
Unde-a puteà fi,
Şi se ie
Pe cale,
Pe cărare
Se întâlneşte c'un meşter mare.
Ea în cale-l opreşte
Şi ast-fel îi- grăeşte :
— N'ai văzut,
N'ai cunoscut
Pe fiul meu,
Fiul lui Dumnezeu,
Fiu nouă,
Fiu tuturora?
— Ba eu l-am văzut
Şi l-am cunoscut
In curtea lui Pilat
Pe cruce de brad,
Ce i-am făcut-o înaltă şi groasă,
Ca să fie la ochi vederoasă!
Şi Maica Domnului blestemà
Şi ast-fel cuvântà:
— Tu meşter de lemn mare,
Ce n'ai soţ sub soare,
Să umbli din sate în sate
Cu lemne uscate,
Să capeţi bucate!
Şi Maica Domnului se iea
Pe cale,
Pe cărare
Şi întâlneşte
Un alt meşter mare.
Ea în cale-l opreşte
Şi ast-fel îi grăeşte:
— N'ai văzut,
N'ai cunoscut
Pe fiul meu,
Fiu nouă,
Fiu tuturora?
— Ba eu l-am văzut
Şi l-am cunoscut
In curtea lui Pilat
Pe o cruce de brad,
Cuiele-s de mine făcute,
Subţiri şi scurte,
Ca să iasă multe,
Multe şi mărunte.
Din fierul ce mi-a dat în samă
Putem face piroane de o palmă.
Şi Maica Domnului s'apucă
Şi-l binecuvântă:
— Tu să dai cu ciocanul
Şi să-ţi pice banul,
Când îi intrà în casă,
S'ai prânzul pe masă!
Şi Maica Domnului se iea
Pe cale,
Pe cărare
Şi întâlneşte pe Ion,
Sânt-Ion,
Nânaş la Dumnezeu
Şi la fiul său.
Ea în cale-l opreşte
Şi ast-fel ii grăeşte:
— Bun întâlnitul Ioane,
Sânt-Ioane!
N'ai văzut,
N'ai cunoscut
Pe fiul meu,
Fiul lui Dumnezeu,
Fiu nouă,
Fiu tuturora?
— O! Maică curată
Şi nevinovată,
Că eu l-am văzut
Şi l-am cunoscut
In curtea lui Pilat
Pe o cruce de brad.
In trup de drumerei
Saltă doi luceferei,
In faţă-i luce soarele
Cu razele,
In dos luna

Cu lumina,
In tălpi îi bătea
Cuie de fier
Cu maie de oțel,
In pàlmi îi bătea
Cuie de oțel
Cu maie de fier.
Din picioare
Cum sângele țâșnià,
Viță de vin creștea.
Din pălmi
Cum sângele țâșnià,
Spic de grâu creștea.
O! Maică curată
Și nevinovată,
De vrei să-l zărești,
Leapădă haine muerești
Și iea alte îngerești,
Lasă calea bătută
Și iea alta mai scurtă:
Pe *râul lui Roauă*
Râul lui Iordan,
Și apoi pe un deal ascuțit
Ca pe niște tinde de cuțit;
Și-i întâlnì pe fiul tău,
Fiul lui Dumnezeu,
Fiu nouă,
Fiu tuturora.
Și Maica sfântă se luà
Pe râul lui Roauă,
Pe râul lui Iordan,
Leapădă haine muerești
Și iea albe îngerești
Și apucă pe un deal ascuțit
Ca niște tinde de cuțit,
Și cum pe deal mergeà,
Pe fiul său întâlnește
Și ast-fel îi grăește:
— O! tu fiul meu,
Fiul lui Dumnezeu,
Fiu nouă,
Fiu tuturora,
Cum de ai suferit
De te-au răstignit,
De te-au chinuit
Cânii de Jidovi?
— O! Maică curată
Și nevinovată,
Cu cât grăiși
Incă te smintiși!
Dac'am suferit
De m'au răstignit
Și m'au chinuit
Cânii de Jidovi,
Nu e pentru mine,
Nici pentru tine,
Nu e pentru noi
Pentru amândoi,
Ci că lumea toată
Erà prea stricată,
De nu se uità
Și nu căutà:
Fecior de tată,
Maică de fată,
Părinții de fii,
Soții de soții,
Prietin de prietin,
Vecin de vecin,
Vițel de vacă,
Vacă de vițel,
Scroafă de purcel,
Miel de oae,
Oae de miel! (1)

A șeasea variantă din *Transilvania*, și anume din comuna Făgărău:

(1) Publ. de Gr. Sima al lui Ioan sub titlul: *Legenda Maicii Domnului*, în *Familia*, an. XXV. Oradea-mare 1889. No. 14, p. 162.

Maica sfântă Preacurată,
Năcăjită, supărată,
Luatu-s'a şi s'a dus
C'o secure mare
La un lemn mare
Ca şi care
Nu-i în lumea mare,
Şi a tăiat lemnul cel mare
Şi o făcut o biserică mare
Cu nouă altare,
Cu uşi în cărare,
Cu nouă fereşti,
Cu mândre zebrele.
In uşa mică
Şede Sântă-Măria mică,
In uşa mare
Sântă-Măria mare.
Sântă-Măria mare
S'o supărat,
Pe *îngerul Mihaiu,*
De soţ l-o luat
Şi în lume o plecat.
Mai întâiu s'o spălat
Pe mâni
Cu vin bun,
Pe obraz
Cu vin-ars,
Pe păr
Cu mir,
Şi o luat în mâna dreaptă
Carte albă,
In mâna stângă
Carte sfântă,
Şi o cetit
Şi o procetit
Pân' la prânz
Tot cu plâns,
Pân' l'amiaz
Cu sufletu ars,
Cu lacrămi pe obraz.
Şi o cetit
Şi o procetit,
Pe toţi sfinţii
Şi toţi drepţii
I-o pomenit,
Toţi sfinţii
Şi toţi drepţii
Lui Dumnezeu i-o găsit,
Numai pe fiul său
Şi a lui Dumnezeu
Nu l-o găsit,
Ori cât o cetit,
Nu l-o aflat,
Ori cât o cercat.
Maica rău s'o supărat,
Tare s'o mai întristat,
De aceea s'o luat,
Drum lung o călcat
Pe un munte ascuţit
Ca o dungă de cuţit,
Faţă albă sgâriind,
Păr galben despletind,
Lacrămi din ochi vărsând,
Cari unde picau
Piatră despicau,
Cari unde cădeà
Ca focu ardeà,
Ca dorul topià.
Ingerii Domnului venià,
Pe toate le culegeà,
Mere de aur le făceà,
In cer le duceà
Şi acolo le împărţià
La toţi sfinţii,
La toţi părinţii,
La tot sufletu,
La tot credinciosu
Şi nepăcătosu.
Şi cum mergeà,
Spice de aur împărţia,
Feţe roşii făceà,
Pe toţi blagoslovià,
La toţi se jeluià,
Cu câţi se întâlnià.
Maica sfântă s'o întâlnit
C'un meşter mare, vestit,

C'un meşter mare
De lemn tare,
Şi l-o întrebat
Şi l-o rugat
Să-i spue adevărat,
De l-o văzut
Pe fiul său
Şi a lui Dumnezeu.
Maica Domnului
Când vorbià
Lacrămile-i curgeà
Mari ca bobu,
Ce ardeau ca focu.
— O! Maică, de ce plângi
Şi de ce-l strigi?
— Da cum n'oiu plânge,
Cum nu m'oiu frânge,
Când pe îngerul Mihaiu
De soţie l-am luat
Şi în lume am plecat,
Pe mâni m'am spălat,
Pe mâni
Cu vin bun,
Pe obraz
Cu vinars,
Pe păr
Cu mir.
Şi am luat
In mâna dreaptă
Carte albă,
In mâna stângă
Carte sfântă,
Şi am cetit
Şi am procetit
Pân' la prânz
Tot cu plâns,
Până la amiaz
Cu sufletu ars,
Cu lacrămi pe obraz
Şi cu năcaz.
Şi am cetit
Şi am procetit,
Pe toţi sfinţii
Şi toţi drepţii
I-am pomenit,
Toţi sfinţii
Şi toţi drepţii
Lui Dumnezeu i-am găsit,
Numai pe fiul meu
Şi a lui Dumnezeu
Nu l-am găsit,
Ori cât l-am cetit,
Nu l-am aflat,
Ori cât l-am cercat,
Rău m'am supărat,
Tare m'am întristat,
De aia m'am luat,
Lung drum am călcat
Pe un munte ascuţit
Ca o dungă de cuţit,
Faţă albă sgâriind,
Păr galben despletind,
Lacrămi din ochi vărsând.
Nu l'ai văzut,
N'ai auzit
De el ce-và vorbind?
— De auzit,
N'am auzit,
Făr' de văz't
L-am văz't
De Jidovi gonit,
Trei zile fugărit
Până Joi seara,
Când apoi l-o prins
Şi l-o dus legat
La casele lui Pilat,
Unde apoi l-o răstignit
Pe un lemn încrucit.
Cu burete hrănitu-l-au,
Cu oţet adăpatu-l-au,
Cunună de spini pusu-i-au,
Cu suliţa străpunsu-l-au,
Cu gura suduitu-l-au
Şi în faţă scuipatu-l-au,
De râs la neamu lor făcutu-l-au.
Crucea pe care l-o răstignit.

Io o am cioplit.
Şi de ce o zis s'o fac mai mică
Şi subţirică,
S'o fac mai uşureà
Şi mai subţireà,
Să poată mere uşor cu ea,
Io de aceea am făcut-o
Mai mare şi mai grea,
Să aibă ce duce la ea.
C'am gândit
C'ar duce-o ei şi-or ostenì
Şi pe el nu l-or răstignì.
Ei crucea nu i-o dus,
Făr' la el în spate i-o pus
Şi l-au împins
Şi l-au trudit
Şi mult l-au căsnit,
De sânge o asudat,
Sub cruce o picat.
Io reu m'am supărat
Că n'am ascultat
Porunca ce mi-o dat!
— O! meşter de lemn,
Lucrare-ai cu anul
Şi abià să capeţi banul!
Să-ţi fie plata mică,
Să nu câştigi mai nimică!
Ea de acolo s'o luat
Şi tare s'o supărat
Şi mult s'o trudit
In lung călătorit,
De aia s'o lăsat,
Lung drum o călcat
Pe un munte ascuţit
Ca o dungă de cuţit,
Faţă albă sgâriind,
Păr galben despletind,
Lacrămi din ochi vărsând,
Cari unde picau,
Piatra despicau,
Cari unde cădeà
Ca focul ardeà,
Ca dorul topià.
Ingerii Domnului venià
Pe toate le culegeà,
Mere de aur le făceà,
In cer le duceà,
Acolo le împărţià
La toţi sfinţii,
La toţi părinţii,
La tot sufletu,
La tot creştinu.
Şi cum mergeà
Spice de aur împărţià,
Feţe roşii făceà,
Pe toţi blagoslovià,
La toţi se jeluià
Cu câţi se întâlnià.
Maica sfântă s'o întâlnit
Şi cu un meşter mare
De fier tare,
Şi l-o întrebat
Şi l-o rugat
Să-i spună dac'a auzit,
Ori o văzut
Pe fiul său
Şi a lui Dumnezeu.
Maica Domnului
Când vorbià
Lacrămile-i curgeà
Mari ca bobu,
Ce ardeà ca focu.
— O! Maică, de ce plângi,
De obrazu-ţi frigi?
— Da cum n'oiu plânge,
Cum nu m'oiu frige,
Când pe îngerul Mihai
De soţ mi-am luat
Şi în lume am plecat,
Pe mâni m'am spălat,
Pe mâni
Cu vin bun,
Pe obraz
Cu vin-ars,
Pe păr
Cu mir.

Şi am luat în mâna dreaptă
Carte albă,
In mâna stângă
Carte sfântă,
Şi am cetit
Şi am procetit
Pân' la prânz
Tot cu plâns,
Pân' la amiaz
Cu sufletu ars
Şi cu necaz.
Şi am cetit
Şi am procetit
Pe toţi sfinţii
Şi toţi drepţii
I-am pomenit,
Toţi sfinţii
Şi toţi drepţii
Lui Dumnezeu i-am găsit,
Numai pe fiul meu
Şi a lui Dumnezeu
Nu l-am găsit,
Ori cât am cetit,
Nu l-am aflat
Ori cât am umblat,
Ori cât am cercat;
Rău m'am supărat,
Tare m'am întristat,
De aia m'am luat,
Lung drum am călcat
Pe un munte ascuţit
Ca o dungă de cuţit,
Faţă albă sgâriind,
Păr galben despletind,
Lacrămi din ochi vărsând.
Nu l-ai văzut,
N'ai auzit
De el ce-vă vorbind?
— De auzit
N'am auzit,
Dar de văz't
L-am văz't
De Jidovi gonit,
Trei zile fugărit
Pân' Joi sara,
Când l-o prins
Şi l-o dus legat
La casele lui Pilat,
Unde apoi l-o chinuit
Şi l-o răstignit.
Cu burete hrănitu-l-au,
Cu oţet adăpatu-l-au,
Cunună de spini pusu-i-au,
Cu suliţa străpunsu-l-au,
Cu gura suduitu-l-au,
In faţă scuipatu-l-au,
De râs la neamul lor făcutu-l-au.
Io cuie de fier i-am făcut,
Ei pe cruce l-o bătut
Cu cuiele în mâni
Şi în picioare l-au împuns
Pân' sângele a curs.
Ei au zis
Să fac cuiele mari
Şi cât de tari,
Şi cât mai groase
Să intre prin oase.
Io i-am făcut cuiele
Cât mai mititele
Şi mai subţirele
Să mi-l poată răstignì cu ele,
C'am pus fierul puţinel
Şi am să trăesc cu el!
— Dare-ai odată cu ciocanul
Şi să capeţi gologanul!
Fi-ţi-ar lucru mic şi plata mare
Să ajuţi şi pe cin' n'are!
De acolo Maica s'o luat,
Lung drum o călcat
Pe un munte ascuţit
Ca o dungă de cuţit,
Faţă albă sgâriind,
Păr galben despletind,
Lacrămi din ochi vărsând,
Cari unde picau

Piatra despicau,
Cari unde cădeau
Ca focul ardeau,
Ca dorul topiau.
Ingerii Domnului veniau,
Pe toate le culegeau,
Mere le făceau,
In cer le duceau,
Acolo le 'mpărţiau
La toţi sfinţii,
La toţi părinţii,
La tot sufletu,
La tot creştinu.
Şi cum Maica mergeà,
Spice de aur împărţià,
Feţe roşii făceà,
Pe toţi blagoslovià,
La toţi se jeluià
Cu câţi se întâlnià.
Maica sfântă s'o 'ntâlnit
Şi c'o broască mare
Ca un fund de căldare
Şi o a întrebat
Şi o a rugat
Să-i spună dac'a văzut
Pe fiul său
Şi a lui Dumnezeu.
Maica Domnului
Când vorbià,
Lacrămile-i curgeà
Mari ca bobu,
Ce ardeau ca focu.
— O! Maică, de ce plângi
Şi inima-ţi frigi?
— Da cum n'oiu plânge,
Cum nu m'oiu frige,
Când pe îngerul Mihaiu
De soţ mi-am luat,
In lume am plecat,
Iar când am plecat,
Pe mâni m'am spălat,
Pe mâni
Cu vin bun,
Pe obraz
Cu vin-ars,
Pe păr cu mir.
Şi am luat în mâna dreaptă
Carte albă,
In mâna stângă
Carte sfântă,
Şi am cetit
Şi am procetit
Pân' la prânz
Tot cu plâns,
Pân' l'amiaz
Cu sufletu ars
Şi cu năcaz
Şi am cetit
Şi am procetit.
Pe toţi sfinţii
Şi toţi drepţii
I-am pomenit.
Pe toţi sfinţii
Şi toţi drepţii
Lui Dumnezeu i-am găsit,
Numai pe fiul meu
Şi a lui Dumnezeu
Nu l-am găsit,
Ori cât am cetit,
Nu l-am aflat
Ori cât am cercat,
Rău m'am supărat,
Tare m'am întristat,
De aia m'am luat,
Drum lung am călcat.
Nu cum-và l-ai văzut,
Ori ai auzit
Pe cine-và de el vorbind?
— O! Maică, nu te supără
Şi nu te întristă,
Că dacă ti'ntristă,
Viaţa ţi mâncà,
Că şi io am avut
Nouă fiuţei într'o baltă
Şi o venit o roată
Forforoată

Şi mi i-o călcat opt odată.
Numai unu mi-o rămas
Cu care mă mângâi de necaz,
Il chiamă Toma Tominoace,
Calcă în busuioace,
Vino mai în coace!
Toma Tominoc
A şi venit pe loc
Cu capu cât mierţile,
Cu ochii ca talgerele,
Cu picioarele
Ca răşchitoarele,
Cu mânile
Ca ruzile.
Maica sfântă, cum l-o văzut,
Să râdă a început,
Când o văzut
Aşà broscoiu urît.
După ce s'a liniştit
Către broască a grăit:
— Murire-ai şi nu te-ai împuţì,
Oamenilor de tine
Scârbă nu le-ar fi.
Trăire-ai în isvoare,
Oamenii rar să te omoare,
Iar unde tu nu-i fi,
Apă bună n'ar mai fi,
Că mult am umblat
Şi numai tu m'ai mângâiat
Şi numai la tine
Voie mi-am aflat!
De acolo Maica s'o luat,
Lung drum o călcat
Pe un munte ascuţit
Ca o dungă de cuţit,
Faţă albă sgâriind,
Păr galben despletind,
Lacrămi din ochi vărsând,
Cari unde picau
Piatra despicau,
Cari unde cădeà
Ca focu ardeà,
Ca dorul topià.
Ingerii venià
Pe toate le culegeà
Mere le făceà,
In cer le duceà,
Acol' le'mpărţià
La toţi sfinţii,
La toţi părinţii,
La tot sufletu,
La tot creştinu.
Şi cum Maica mergeà,
Spice de aur împărţià,
Feţe roşii făceà
Pe toţi blagoslovià
La toţi se jeluià
Cu câţi se întâlnià.
Maica sfântă s'o întâlnit
Şi cu *Maria Magdalena*,
Sora lui Lazăr,
Şi o a întrebat
Şi o a rugat
Să-i spună adevărat
Dacă o văzut
Pe fiul său
Şi a lui Dumnezeu.
Maica Domnului
Când vorbià,
Lacrămile-i curgeà
Mari ca bobu,
Ce ardeau ca focu.
— O! Maică de ce plângi
Şi inima-ţi frigi?
De ce plângi şi te dăuleşti?
— O! Marie, Marie,
Da cum n'oiu plânge,
Cum nu m'oiu frige,
Cum nu m'oiu dăulì?
Când pe îngerul Mihaiu
De soţ mi-am luat,
In lume am plecat,
Pe mâni spălându-mă
Cu vin bun,
Pe obraz
Cu vin-ars,

Pe păr
Cu mir.
Şi am luat
In mâna dreaptă
Carte albă,
In mâna stângă
Carte sfântă,
Şi am cetit
Şi am procetit
Pân' la prânz
Tot cu plâns,
Pân' la amiaz
Cu sufletu ars
Şi cu năcaz
Şi am cetit
Şi am procetit
Pe toţi sfinţii
Şi toţi drepţii
I-am pomenit,
Pe toţi sfinţii
Şi toţi drepţii
Lui Dumnezeu i-am găsit,
Numai pe fiul meu
Şi a lui Dumnezeu
Nu l-am găsit
Ori cât am cetit,
Nu l-am aflat
Ori cât am cercat,
Rău m'am supărat,
Tare m'am întristat,
De aia m'am luat,
Drum lung am călcat
Ca să-l aflu
Nu cum-va l-ai văzut,
Ori ai auzit
Pe cine-và de el vorbind?
— O! Maică nu te supără,
Nu te întristà,
Că dacă ti'ntristà
Viaţa ţi scurtà.
Ci du-te
Sus pe munte
Lângă Rusalim,
Acolo li găsì
Pe cruce răstignit,
De Jidovi pironit,
In faţă scuipit,
De păgâni batjocurit,
De apostoli părăsit.
Maica sfântă, când l-o zărit,
Şi mai tare s'o năcăjit
Şi mai tare s'o tânguit
Cătră fiul său
Şi a lui Dumnezeu
O grăit,
Când l-o văzut răstignit:
— O fiul meu
Şi a lui Dumnezeu!
Mare putere ţi-am dat
Şi de batjocură te-ai lăsat,
In faţă scuipat,
Cu spini încununat!
Isus o grăit
Cu graiu liniştit:
— Eu nu m'am dat,
Nici nu m'am lăsat
Pentru mine
Ori pentru tine,
Ci pentru neamul omenesc
Pe care-l mântuesc,
După cum tatăl a poruncit,
Ca să fie împlinit!
Apoi capu şi-o plecat
Şi sufletu şi-o dat.
Iar după ce-o însărat,
De pe cruce l-o luat,
In piatră l-o îngropat.
De cătane străjuit,
Pân' tri zile s'o împlinit.
Când din groapă s'o sculat
Să spue că a scăpat
Lumea cu adevărat
Din răutate şi păcat,
Maica sfântă s'o bucurat
Şi pe toţi că i-o ertat.
La oameni ştire le-a dat

Şi aşà li-o cuvântat,
Că cine va învăţà
Povestea asta
De mâna dreaptă-l va luà,
Pe cărări bune îl va purtà,
Pe la mese întinse
Cu făclii aprinse.

Iar cine nu o va şti
Povestea asta
De mâna stângă-l va luà,
Pe cărări rele l-a îndreptà
Şi c'o vorbă dulce
În iad îl va duce (1).

A şeaptea şi tot-odată ultima variantă din *Transilvania*, comuna Seulia-română, comitatul Târnava-mică, sună ast-fel:

«Cruce în casă,
Cruce în masă,
Cruce în tuspatru cornuri de casă.

«Nu-i casă, că-i biserică îngerească, şeade Maica sântă, tot şeade pe un scaun de aramă şi şeteşte (ceteşte) şi adevereşte pre toţi şiişorii (fiişorii) îi găseşte, numai pre Şiul Maicii nu-l găseşte.

«Se iea Maica sântă pe un deal ascuţit ca o muche de cuţit, precum Maica mergeà, lacrămile mere de aur străluşià, sânţi îngeri de culegeà... S'o întâlnit c'un *meşter de lemn*.

— «Bună ziua, meşter de lemn!

— «Sănătate bună, Maică sântă!... şe plângi, şe te tânguești?

— «Cum să nu plâng, cum să nu mă tânguesc, că pe toţi şiişorii îi găsesc, numai pe Şiul Maicii nu-l găsesc. N'ai văzt, n'ai auzit?

— «De văzt n'am văzt, dar de auzit am auzit; Joi seara, când cocoşii cântà, cânii de Jidovi îl alergà, la poarta lui Pilat, pe cruce de brad; crucea chiar eu i-am făcut-o, de şe o zis s'o fac mai mititeà, de aşeea i-am făcut-o mai mare, ca să-l poată răstignì mai tare!

— «O meştere de lemn, lucrare-ai cu anul şi să nu capeţi banul!

— «Da s'a luat Maica sântă iar pe un deal ascuţit ca muchia de cuţit, cum Maica mereà, dealul ca şeara se tochià, lacrămile din ochi mere de aur străluşià, sânţi îngeri le culegeà. S'a întâlnit c'un *meşter de şier*.

— «Bună ziua, meşter de şier!

— «Sănătate bună, Maică sântă! — i-a răspuns meşterul de şier, — de şe plângi, de şe te tânguești?

— «Cum să nu plâng, cum să nu mă tânguesc, că de (-a) anul

(1) Com. de d-l Th. A. Bogdan, învăţător în Bistriţa, iar d-sa a auzit-o de la tatăl d-sale, anume Ioan Bogdan, proprietar în Fărăgău.

de jumătate, de lună, de săptămână tot şetesc şi adeveresc şi pe toţi şiişorii îi găsesc, numai pe Şiul Maicii nu-l găsesc. N'ai văzt, n'ai auzit?

— «De văzt, n'am văzt, dar de auzit, am auzit; Joi seara, când cocoşii cântà, cânii de Jidovi îl alergà, la poarta lui Pilat, pre cruce de brad, cuiele chiar eu le-am făcut, deşì o zis să le fac mai mari, de aşeea le am făcut mai mititele, să nu-l doară pălmile de ele!

«Şi o zis Maica sântă către meşterul de şier:

— «Pe cum dai cu ciocanul, aşà să şi capeţi banul! — şi asta aşà şi este.

«Iar s'a luat Maica sântă pe un munte, ascuţit ca şi o muche de cuţit, precum Maica mereà, dealul ca şeara se tochià, lacrămile din ochi mere de aur străluşià, sânţi îngeri le culegeà. S'a întâlnit c'o *roască-broască.*

— «Bună ziua, roască-broască!

— «Sănătate bună, Maică sântă, de se plângi, de şe te tânguești?

— «Cum să nu plâng, cum să nu mă tânguesc, că tot şetesc şi adeveresc, şi pe toţi şiişorii îi găsesc, numai pre Şiul Maicii nu-l găsesc!

«Zis-a roasca-broasca către Maica sântă:

— «Şi eu am avut vre-o nouă puişori, şi a venit o roată forforoată şi mi-a călcat vre-opt odată, şi a rămas cel mai mititel şi mai frumuşel!

«Zis-a Maica sântă către roască-broască:

— «Unde ţi-e puişorul, să-l vadă Maica sântă!

«Şi a zis roasca-broasca:

— «Puişorul mamii dintre busuioace, hai la mama în coace, să te vadă şi Maica sântă!

«Şi cât a fost Maica sântă de supărată, tot a ajuns a râde odată.

— O! tu roască-broască, deşì cu nişte ochi ca tierele, cu nişte picioare ca râşchitoarele, cu nişte mâni ca tânjelile, unde-i şi (fi) tu roască-broască, să-ţi şie apa bună, şi dacă-i murì să nu te (împuţeşti) putrezeşti, ci să te usuci ca pomul!

«S'a luat Maica sântă pe un munte ascuţit ca o muche de cuţit, precum Maica mereà, dealul ca şeara se tochià, lacrămile din ochi mere de aur străluşià, sânţi îngeri le culegeà. S'a dus până la fântână la Iordan, şi o dat cu chişorul (piciorul) într'o chiatră şi a sărit *Maria Magdalena* şi în braţe s'au îmbrăţoşat, şi în faţă s'au sărutat, la porţile lui Pilat s'au cărat. Porţile lui Pilat

au fost de șier și a dat Maica sântă cu pișorul, și s'au deschis în două lături și o zis Maica sântă catră Șiul Maichii:

— «Pentru cine te-ai dat tu chinului?

— «Zis-a Șiul Maicii către Maica sântă:

— «Nu m'am dat nici pentru mine nici pentru tine, ci pentru lumea toată. Că pân' nu mă dam eu chinului, n'auziai copil după mamă, mamă după copil plângând, vițel după vacă, vacă după vițel mugind, și nici oaie după miel, nici miel după oaie sbierând; — acum toate sunt frumoase și veseloase.

«După aceea s'a dus la Jidovi să-i sloboadă pre Șiul; Jidovii or (au) zis:

— «Dacă ești tu Maică sântă, să ne ghicești ce-i în troaca de sub pat?

«Maica sântă a zis:

— «Acolo e o scroafă cu șeapte purșei!

«Jidovii or zis că nu-i drept, că acolo-i mama noastră ascunsă.

«Iar Maica sântă le-a zis:

— «Mergeți și vedeți!

«S'or dus Jidovii și au scos troaca (covata) de sub pat și au fost o scroafă cu șeapte purșei în loc de mama lor; — și de atunci or zis Jidovii că nu mâncă carne și slănină de porc, ca să nu mânce mama lor.

— «Dar dintr'o ghicitură nu om slobozì pre Șiul tău, Maică Sântă.

«Taie Jidovii un cocoș și-l pun într'un blid pe masă.

— «Dacă ești tu Maică sântă, să fași ca cocoșul să cânte în marginea blidului.

«Maica sântă a făcut un semn cu mâna și cocoșul a început a cântà și a bate din arichi (aripi) în marginea blidului pre masă, de așà că a stropit pre toți Jidovii din jur cu sânge.

«Și de atunci sunt Jidovii chistrui! (1)

5. — Variantele, cunoscute Românilor din *Banat*, sunt cele ce urmează:

Prima:

La al noulea cer
Norii toți îmi per
Și pe al noulea pământ
E o biserică de argint

(1) Publ. de N. I. Platon în *Luceafărul*, revistă literară. an. II. Budapesta 1903, p 249 și 252. — Pe lângă variantele acestea să se mai compare încă *Resticnirea lui Christos*, variantă din Ludușu-mare, publ. în *Materialurĭ folkloristice* de Gr. G. Tocilescu, vol. I, partea II. Bucuresci 1900, p. 1.072.

Cu nouă uşi şi nouă altare,
Cu altar de mărgăritare
Şi cu nouă zăbrelioare
Şi-s întoarse către soare.
Şi în zăbreaua mai mare
Şeade Sântă-Măria cea mare
Şi în zăbreaua cea mică
Şeade Sântă-Maria cea mică
La măsuţele de ceară
Intr'o zi de dulce vară.
Maica sântă carte-apucă,
Carte albă în mâna dreaptă,
Carte sântă în mâna stângă
Şi a cetit şi a adeverit
Câţi fii în lume au venit,
Câţi fii de taică, de maică,
Ca şi p'al ei să-l petreacă,
Cu cetirea, adeverirea,
Cu sfinţirea şi mărirea.
A cetit şi a adeverit
Şi d'al ei n'a nimerit
De al ei, de sântul Domn,
De finul lui sântul Ion,
De Domnul cerurilor
Şi d'al nostru tuturor.
Şi ea mult se necăjì,
Că nu ştie unde ar fi,
Nu ştie în ce chip va fi?
Se luase Maica sântă,
Că de grijă se frământă,
Pe un munte ascuţit
Ca o sânceà de cuţit
Cu păr galben despletind,
Cu ochi negri lăcrămând,
Unde lacrămile cădeau,
Mere d'aur se făceau,
Merele în sân le strângeà
La biserici le duceà,
Poame mândre le făceà.
Dară Maica s'a întâlnit
Pe un drum neşindilit
Cu o *roască-broască*,
Groasă ca o flosică:

— Bună ziua, roască-broască!
— Sănătate, Maică sântă!
Ce te cânţi, ce te doieşti
Şi aşà te jelueşti?
— Da cum eu nu m'oiu doì
Şi cântà, şi necăjì,
C'am şezut în zi de vară
La măsuţa cea de ceară,
Am luat o carte albă,
Carte albă în mâna dreaptă,
Carte sântă în mâna stângă
Şi am cetit şi adeverit
Câţi fii în lume au venit,
Câţi fii de taică, de maică,
Ca şi pe al meu să-l petrec
Cu cetirea, adeverirea,
Cu sfinţirea şi mărirea, —
Am cetit şi adeverit
Şi d'al meu n'am nemerit,
De al meu, de sântul Domn,
De finul lui sântul Ion,
De Domnul cerurilor
Şi d'al nostru tuturor,
Şi eu mult mă necăjii,
Că nu ştiu unde ar fi,
Nu ştiu în ce chip va fi!
Roasca-broasca îi grăià:
— Maică! nu te mai cântà
După fiu pân' vei trăì;
Şi eu avui vr'o nouă fii;
Se puseră în drum de car,
Dar vai deci, vai şi amar,
Că o roată forforoată
I-a călcat pe toţi de-odată,
Unul numai mi-a rămas,
Carele a fost mai viteaz,
Toma, Tominoc,
Calcă în busuioc!
Şi vru Maria-a-l vedeà,
Căci d'ai crede nu-i păreà.
Iară broasca l-a strigat
Şi din graiu i-a cuvântat:
— Toma, Tominoace!

Calcă în busuioace,
Vin la mama 'ncoace!
Şi a venit un broscoiu
Mai urât ca un strigoiu,
Cu nişte picioare
Ca şi răşchitoare
Şi cu mânurele
Ca şi fusurele
Şi cu faţa în turtitură,
Schimosită spărietură,
Dar mărimea ochilor
In forma talgerelor!
Maica sântă atunci a râs
Şi cu blestem că i-a zis:
— Roască-broască, d'ai murì,
Şi nu te-ai mai împuţì,
Unde tu vei fi
Apa s'a îndulcì,
Unde nu vei fi
Apa s'amărî!
Maica sânt'atunci s'a dus
Tot pe munte mai în sus,
Tot pe munte ascuţit
Ca o sânceà de cuţit,
Şi ea, Doamne, s'a întâlnit
C'un măestru bun de lemn
Şi să stee i-a dat semn:
— Bună ziua, măestru de lemn!
— Sănătos sunt, Maică sântă!
P'urmă măestru-i cuvântă:
— Ce mai plângi şi te doieşti
Şi aşà te necăjeşti?
— Dar cum eu nu m'oiu doì
Şi cântà şi necăjì?
C'am şezut în zi de vară
La măsuţa cea de ceară,
Am luat o carte albă,
Carte albă în mâna dreaptă,
Carte sântă în mâna stângă
Şi am cetit şi adeverit
Câţi fii în lume au venit,
Câţi fii de taică, de maică,
Ca şi p'al meu să-l petrec
Cu cetirea, adeverirea,
Cu sfinţirea şi mărirea.
Am cetit şi adeverit
Şi d'al meu n'am nemerit,
De al meu de sântul Domn,
De finul lui sântul Ion,
De Domnul cerurilor
Şi d'al nostru tuturor,
Şi eu mult mă necăjii
Că nu-l ştiu unde ar fi,
Nu ştiu în ce chip va fi!
Spune-mi tu n'ai auzit
De fiuţul meu iubit?
Măestru de lemn a grăit:
— L-am văzut şi am auzit
C'a căzut pe mâni străine
La ochi şi inimi păgâne,
La tâlharii cei mai rei,
La zăvozii de Evrei
Şi e răstignit pe un brad
Lângă poarta lui Pilat.
Crucea însumi i-am făcut-o
Şi pe samă-i am vândut-o.
Când strigà s'o fac mai mică,
O făceam mai măricică!
Şi vai! în pălmi,
Şi vai! în tălpi
Cuie de fier băteau,
Prin os, carne străbăteau,
Cătră cruce îl strângeau,
Sângele pe jos curgeà,
Viţa viei se făceà,
Strugur dulce se coceà,
Mulţi creştini la el mergeau
Şi în vase îl strângeau,
La biserică îl duceau,
Nume «*Paos*» ii puneau!
Cu brâu aspru-l încingeau,
Măcieşul îl strângeà,
Peliţa lui jos cădeà,
Pe pământ se prăpădià,
Viţa pânei se făceà,
Grâul galben se coceà.

Mulţi creştini la el mergeau
Şi în saci ei îl strângeau,
La biserică il duceau
Şi «*prescură*» o numiau.
Cu cunună-l cununau,
Mărăcinul inspină
Sudorile-i se scurgeau,
Pe pământ se prăpădiau,
Viţa florii se făceà,
Trandafirul se coceà,
La Rusalim îl duceau,
Prin biserici îl purtau,
Nume «*mir sânt*» îi puneau.
Creştinii călătoriau
Şi cu bani îl cumpărau.
Maica sânt' atunci a plâns
Şi cu blestem că i-a zis:
— Maestre de lemn, n'ai făcut
După cum fiul meu a vrut,
Să-i faci crucea cât mai mică,
Ci o făcuşi mai mărăcică,
Să cioplești din ani în ani
Şi să n'ai tu nici când bani!
Maica sânt' atunci s'a dus
Tot pe munte mai în sus
Şi ea, Doamne, a întâlnit
Şi în cale a oprit
P'un maestru bun de fier:
— Bună ziua, maestre de fier!
— Sănătos sunt, Maică sântă!
Pe urmă măestru-i cuvântă:
— Ce te cânţi, ce te doieşti,
Şi aşà te năcăjeşti?
— Dar cum eu nu m'oiu doì
Şi cântă şi năcăjì?
C'am şezut în zi de vară
La măsuţa cea de ceară,
Am luat o carte albă,
Carte albă în mâna dreaptă,
Carte sântă în mâna stângă
Şi am cetit şi adeverit
Câţi fii în lume au venit,
Câţi fii de taică, de maică,
Ca şi p'al meu să-l petrec
Cu cetirea, adeverirea,
Cu sfinţirea şi mărirea.
Am cetit şi adeverit
Şi d'al meu n'am nimerit,
De al meu, de sântul Domn,
De finul lui sântul Ion,
De Domnul cerurilor
Şi d'al nostru tuturor.
Şi eu mult mă năcăjii,
Că nu ştiu unde ar fi,
Nu ştiu in ce chip va fi!
Spune-mi tu n'ai auzit
De fiuţul meu iubit?
Măestru de fier a grăit:
— L-am văzut şi am auzit,
C'a căzut pe mâni străine,
Pe ochi şi inimi păgâne,
La tâlharii cei mai rei,
La zăvozii de Ovrei,
Şi-i răstignit pe un brad
Sus la poarta lui Pilat,
Cuiele însumi le-am făcut
Şi pe samă-i le-am vândut.
El poftià cam mărişele,
Eu făceam cam micutele.
Şi vai! în pălmi
Şi vai! în tălpi
Cuie de fier băteau,
Prin os, carne străbăteau,
Către cruce îl strângeau,
Sângele pe jos curgeà
Viţa viei se făceà,
Strugur dulce se coceà,
Mulţi creştini la el mergeau
Şi în vase îl strângeau,
La biserică îl duceau,
Nume «*Paos*» îi puneau!
Cu brâu aspru-l încingeau,
Măcieşul îl strângeà,
Peliţa lui jos cădeà,
Pe pământ se prăpădià,
Viţa pânei se făceà,

Grâul galben se coceà,
Mulţi creştini la el mergeau
Şi în saci ei îl strângeau,
La biserică îl duceau
Şi «*prescură*» o numiau.
Cu cunună îl cununau,
Mărăcinul înspinà,
Sudorile-i se scurgeà,
Pe pământ se pràpădià,
Viţa florii se făceà,
Trandafirul se coceà,
La Rusalim îl duceà,
Prin biserici îl purtau,
Nume «*mir sânt*» îi puneau,
Creştinii călătoriau
Şi cu bani îl cumpărau.
Maica sântă se bucurà
Şi din graiu aşà grăià:
— Măestru de fier ai făcut,
Pe cum singur aşi fi vrut,
Să ciocăneşti din ani în ani
Şi să ai tu ori când bani!
Maica sânt' atunci s'a dus
Tot pe munte mai în sus,
La culmea Tavorului
Şi la poala cerului,
Şi ea icea a găsit
Adamant bine ascuţit
Ca o sânceà de cuţit.
De suspine ostinià,
Pieptul pe ea îl lăsà
Şi adamantul s'a topit,
Ca aurul s'a sleit.
Nime în lume n'a văzut-o,
Nici pe Maic'a cunoscut-o,
Fără *Maria Magdalina*,
Că-i sunt ochii ca lumina.
Şi ea la frate a alergat
Şi aşà i-a cuvântat:
— Ah! frate
Lazare!
Văzui pe mama Domnului
In Munţii Tavorului,
Ea cu pieptul s'a lăsat
Pe piatră de adamant,
Adamantul s'a topit,
Ca aurul s'a sleit.
Şi ea din graiu aşà a grăit:
— Se v'aprindeţi munţi şi văi
Şi voi codri în văpăi,
Fiul meu că a perit
Şi eu nu l-am mai găsit!
Lazar tuncea i-a grăit:
— Mergi la Maica Domnului
In munţii Tavorului
Şi de mân'o vei luà,
La patul său vei alergà
Şi când se va întunecà,
In cel pat o vei culcà,
Când cel soare în dimineaţă
Imi răsare pintre ceaţă,
Să porniţi şi vă veţi duce
Pân' la apa cea mai dulce,
La râul Iordanului,
La boteaza Domnului
Şi vă spălaţi pe faţă
Şi pe dalbele de braţe,
Pe alba de peliţă,
Pe rumăna guriţă,
Şi căutaţi spre răsărit,
Veţi vedeà fiul iubit,
De departe-l cuvântaţi,
De aproape-l aşteptaţi!
Şi Magdalina că s'a dus
Tot pe munte mai în sus
Pân' la Maica Domnului
In munţii Tavorului
Şi de mână o a luat
Şi din gur'a cuvântat:
— Soră, ce te jelueşti,
Ce te cânţi şi năcăjeşti?
Aid'la mine a mânecà,
Că de sar'a 'ntunecà!
Şi s'au luat şi s'au dus
Până acas'a ajuns.
Când soarele'n demineaţă

Răsăria prin nori şi ceaţă,
Se sculà şi se duceà
Şi curând îmi ajungeà
La râul Iordanului,
La boteaza Domnului
Şi se spălà pe faţă
Şi pe dalbele de braţe
Şi cătând spre răsărit
A văzut pre fiu ivit,
De departe l-a cuvântat,
D'aproape l-a aşteptat:
— Tu scump fiul meu
Şi a lui Dumnezeu,
Finul lui Sânt-Ion
Şi a lumii Domn,
Cum de te-ai îndurat,
De tu te-ai lăsat
La inimi păgâne,
Şi pe mâni străine,
La cânii cei răi,
Neamul de Evrei,
De te-au răstignit
Şi batjocurit
Pe cruce de brad
L'uşa lui Pilat!?
Fiul sânt îi cuvântà:
— Maica sântă, maica mea!
Astea de-mi grăeşti,
Mă învinovăţeşti, —
Eu nu m'am dat pentru mine,
Nici suferii pentru tine,
Pentru lume eu m'am dat,
Căci de nu m'aşi fi lăsat,
N'ar fi cântec de fetiţă
Impletind la cununiţă,
Nici fluer de plugăraş
Trecând vara prin oraş.
N'ar fi biserici înalte
Cu osane prelăudate,
N'ar fi crucea sus pe culme
Şi n'ar fi semn sfânt în lume (1).

A doua variantă din *Banat*, şi anume din comuna Păuceneşti, sună ast-fel:

Plecà omul mare
La un arbore mare
Cu o secure mare
Şi-mi cioplià
Şi-mi bărduià,
Făceà aşchii mici şi mari
Şi-mi făceà nouă altari
Cu nouă uşi şi nouă fereşti.
Şi în ele cine-mi şedeà?
Numai Maica Precista.
Şi nu-mi şedeà,
Imi cetià
In cărţi mici şi în cărţi mari
Şi în cărţi
Din toate părţi.
Şi toţi îngerii îmi venià
Şi pentru toată lumea
Se *devără*
Si se *decasà*,
Numai pentru fiul Maicii
Nu se devără nime,
Nu se decasà nime.
O luà
Maica Precista
Pe cale, pe cărare,
Pe razele de soare,
Se întâlnì
Cu maestru de lemn în cale.
— *Maestore* de lemn!
Cât ai îmblat
Şi cât ai încunjurat,
Ştiu că de drag fiuţul meu

(1) Publ. de At. M. Marienescu în *Aurora Română*, foae beletristică, an. II. Pesta 1864. No. 9 şi 10.

N'ai dat?
— Ba eu am dat,
Că Jidovii mi-au poruncit
Să-i fac cruce de brad mare.
Cum au zis să o fac mare,
Am făcut-o şi mai mare!
— Blestemat să fii
De min' şi de fiul meu
Să lucri mult şi să mânci pu-
[ţin!
O luà Maica Precista
Pre cale, pre cărare,
Pre razele de soare,
Se întâlnì
Cu *măestru de fier* în cale.
— Maistore de fier!
Cât ai umblat
Şi ai încunjurat,
Ştiu că de drag fiuţul meu
N'ai dat?
— Ba eu am dat,
Că el e spânzurat
In munţii lui Pilat,
Că Jidovii mi-au poruncit
Să-i fac mari piroane
Prin mâni şi prin picioare
Şi chiar prin inimioară.
Şi când am vrut să bat
Pironiu prin inimioară,
Am fugit şi l-am săltat
Şi prin inimioară n'am dat!
— Să fii binecuvântat
De mini şi de fiul meu,
Când îi da cu ciocanu,
Să faci banu,
Să lucri puţin
Şi să mânci mult!
O luă Maica Precista
Pre cale, pre cărare,
Pre razele de soare
Se întâlnì în cale
Cu Ion,
Cu Sânt-Ion.
— Ioane,
Sânt-Ioane!
Cât ai îmblat
Şi cât ai încunjurat
Ştiu că de drag fiuţul meu
N'ai dat?
— Dragă Maica mea!
De l-oiu fi văzut,
Nu l-am cunoscut!
— Lesne de a-l cunoaşte
In piept e cu soarele,
In frunte cu luna,
Iar în umerei
Sunt doi luceferei!
— Dragă Maica mea!
Dacă e aşà
Intoarce-te iară
Pe cale, pre cărare,
Pe razele de soare
Prin colţi verzi, prin clombele
Şi apoi prin smincele,
Schimbă haine călugăreşti
Şi iea alte îngereşti,
Când vei fi la apa Iordanului,
Să te speli pe mână şi pe o-
[braz
Şi pe dalba de peliţă.
Să te uiţi la răsărit,
Să vezi noor slobozit.
Şi nu-i noor slobozit,
Ci-i fiul tău chinuit.
O luà Maica Precista
Pre cale, pre cărare,
Pre razele de soare,
Prin colţi verzi, prin clombele
Şi apoi prin smincele.
Când fu la apa Iordanului,
Se spălà pe mâni şi pre d'o-
[braz
Şi pre dalba de peliţă.
Se uità la răsărit,
Văzù noor slobozit.
Nu fu noor slobozit,

Ci fiul său chinuit . . .
— Drag fiuţul meu!
Pentru cin' te-au chinuit
Pre tine aşà de rău?
— Dragă Maica mea!
Puţin grăişi
Şi mult păcătuişi,
Că nu pentru mine
Ori pentru tine,
Ci pentru lumea toată
M'am dat la chin şi la moarte.
Că s'au luat
Doi cu doi necununaţi
Şi au murit necuminicaţi
Şi au crescut
Fii mari nebotezaţi.
Dară de acum înainte
S'or luà doi cu doi cununaţi,
Vor murì cuminicaţi
Şi or creşte fii botezaţi . . .
Cine-o şti să zică rugă-
[ciunea
Maicii Preciste
Şi va zice-o
Măcar într'un an,
Măcar într'o lună,
Măcar într'o săptămână,
Il voiu luà de mâna dreaptă
Şi-l voiu duce la ierburi verzi,
La isvoare reci,
La mese întinse,
La făclii aprinse.
Cine-o şti-o şi n'o zice-o
Măcar într'un an,
Măcar într'o lună,
Măcar într'o săptămână,
L-oiu luà de mâna stângă,
L-oiu duce la ierburi uscate,
La fântâni calde,
La lacuri negre,
La şopârle cât bârnele,
La şerpi cât bulovanii,
In veci de vecie
Acolo să fie! (1)

A treia variantă din *Banat*, cunoscută sub numirea de *Numărătura cea mare*, sună precum urmează:

De la tatăl de sus
In cer sus,
S'a înălţat sus
Un nour mare.
Din nourul mare
S'a făcut un om mare
Cu o secure mare,
Şi din omul mare
S'a făcut o pădure mare
Cu un lemn mare,
Din lemnul mare
S'a tăiat o aşchie mare
Şi s'a făcut o biserică mare
Cu 9 altare,
Cu 9 altărele,
Cu 9 uşi, cu 9 uşiţe,
Cu 9 fereşti, cu 9 ferestriţe,
Cu 9 praguri, cu 9 prăgurele,
Cu 9 scaune, cu 9 scăunele.
Şi în scaunul cel mare,
Cu 9 picături de soare.
Maica Preacurată şedeà
Şi din o carte cetià;
Cetià carte mare, carte mică,
Carte cu slove de aur,
Cu slove de argint,
Şi cum cetià,
Aşchia suspinà
Lacrămile îi picà
De dorul lui Christos,

(1) Com. de d-l Ştefan Ţarină.

Nume prea frumos;
Că pe toţi fiii i-a văzut,
In cea parte de pământ
Dar pre fiul ei,
Pre fiul Mariei
Şi al lui Dumnezeu,
In care cred şi eu,
Nu l-a văzut!
Deci nici n'a mai şezut,
Ci s'a luat pe cărare,
Pre ţermure de mare,
Pre munţi ascuţiţi,
Ca *sâmcelele* de cuţit;
Unde sara i se făceà
Peliţă albă trăgeà,
Părul galben îşi smulgeà,
Nime în lume n'o vedeà,
Fără numai *Ioan Botezătorul*,
Care a botezat pre Mântuito-
[rul.
Când o vedeà,
La ea mergeà,
In genunchi i se puneà,
Poale albe sărutà
Şi din graiu aşà grăià:
— Prea sfântă Maică,
Marie Doamnă!
La ce ai venit pe aceşti munţi
[ascuţiţi
Ca sâmcelele de cuţit?
Doamna Maică-i răspundeà
Cuvântându-i aşà:
— Ioane,
Sânt-Ioane!
Ce ai vorbit,
Bine ai nemerit.
Ceteam carte mare şi carte
[mică
Cu slove de aur, cu slove de
[argint,
Şi pre toţi fiii i-am văzut
In cea parte de pământ,
Dar pre fiul meu,
Pre fiul lui Dumnezeu
Şi pre fiul tău
Şi al nostru tuturor
Şi al celor următori
Nu l-am văzut,
Ori în cotro privirea mi-a că-
[zut!
Nu l-ai văzut cum-và tu Ioane?
Ion răspundeà,
Cătră Maica Maria ziceà:
— Chiar să-l fi văzut,
Nu l-aşi fi cunoscut!
Atuncea Maica iar ziceà
Şi cătră Ion grăià:
— Nu-i greu de a-l cunoa-
[şte,
Că faţa şi obrazul lui
E floarea crinului;
Gura lui
Mura câmpului;
Ochii şi sprincenele lui
Pana corbului;
Săbioara lui
Tunetul de sară;
Puşculiţa lui
Tunetul de vară!
Atunci Ion grăià
Şi ast-fel cuvântà:
— Prea sfântă Maică,
Marie Doamnă!
In loc rău l-am văzut,
La cânii de Jidovi şi de pă-
[gâni,
La curtea lui Pilat,
Răstignit pe lemn de brad.
Cu piroane l-au pironit,
Cu suliţa în coastă l-au rănit,
Fiere i-au dat de a mâncat,
Cu oţet l-au adăpat,
Cunună de spini i-au pus pe
[cap,
De haine l-au desbrăcat,
Spre ruşinea lumii l-au dat.

Trei stropuri de sânge au pi-
[cat,
Grâu verde s'a rădicat,
Viilor de mâncare,
Morților de comândare!
Atunci Maica prea sfântă se
[supără
Şi blestemà:
— Uscați-vă câmpurilor,
Pârjoliţi-vă codrilor,
Secaţi văilor,
Periți Jidovilor!
Iară sfântul Ioan grăià:
— Sfântă Maică nu blestemà,
Numai te iea
Pe cale,
Pe cărare,
Pe ţărmure de mare
Până la isvorul lui Iordan
Şi al lui Prodan,
Şi te spală pe faţă
Şi pe braţe
Şi te uită în nălţimea cerului,
Că-l vei vedeà venind
Cu 44 de sfinţi cântând!
Atunci Maica se luà,
Acolo se duceà,
La cer se uità,
Din graiu grăià aşà:
— Fiul meu
Şi al lui Dumnezeu!
De ce te-ai lăsat
La câni
De păgâni,
Au n'ai avut putere
Să sbori din un cer în al doi-
[lea,
Din al doilea
In al treilea
Şi aşà până la 12 ceruri?!
Atunci fiul grăià:
— Doamnă mare
Şi tare!
La ce ai plecat în lume tângu-
[itoare?
Dar dânsa îi răspundeà:
— Cum de-mi zici tu doamnă
[mare şi tare?
Iar dânsul ziceà:
— De aceea ca să fie în lume
[răbdare,
Că acest pahar a fost să-l pă-
[timesc
Pentru neamul ominesc;
Căci de ţi-aşi fi zis mamă,
Ar fi murit mama
După fiu,
Fiul după mamă,
Oaia după miel,
Mielul după oae!
Şi atunci Christos perià,
In iad ajungeà,
Porţile se deschideà,
Zidurile se răsturnà,
Iadul tare se văetà,
Dar crucea îi ziceà:
— Taci, Iadule, taci,
Nimic tu să nu faci,
Că crucea te goleşte,
Crucea te umple!
Iar Christos lui Adam ziceà:
— Scoală şi eşi, Moş Adame,
[îndată,
Cu toată a ta gloată,
Aidaţi cu mine în raiu,
Unde vi se croeşte mai bun
[traiu.

Cuvintele acestei variante se rostesc de către unul, care le ştie de-a rostul, la patul unui morbos de moarte.

Dacă recitătorul se împedică ori greşeşte, atunci se crede că bolnavul moare, iar dacă recitează curgător, atunci se crede că se va însănătoşà (1).

A patra şi ultima variantă din *Banat* e aceasta:

A fost un om mare,
Aveà o secure mare;
S'o dus în o pădure mare,
Să taie un lemn mare,
Să facă o biserică mare
Cu nouă uşi, cu nouă altare,
Cu nouă jeţuri,
Cu nouă jeţurele,
Mai vârtos
Jeţul lui Christos.
Dar în jeţ cine-mi şedeà?
Maica Domnului şedeà
Şi suspinà
Cine în biserică intrà
Pe toţi îi întrebà:
O n'o văzut
Pe fiul ei iubit?...
Maica Domnului plecà
Pe cale,
Pe cărare,
Prin cuţite
Ascuţite,
Prin topoare
Bontoroage,
Să caute pre fiul ei iubit,
Se întâlnì cu *broasca* în cale:
— Ce ţi-e, Maică, de suspini?
— Dar cum n'oiu suspinà,
C'am perdut
Pe fiul meu iubit!
— Dar eu, că nouă pui am [d'avut,
Toţi frumuşei
Şi bulbucăţei,
O trecut o roată peste ei,
Şi numai cu unul am rămas
Şi cu ăla am năcaz.
Ala-i *Toma Bontorogul*,
Prăpăditul şi nărodul!

La aceste cuvinte, Maica Domnului începù a surâde şi binecuvântă pe *broască* zicând:

Trupul tău molcuţ
Să nu mai facă viermuţi!

Apoi pleacă mai departe, se întâlnì cu *maestru lemnar* şi-l întrebă:

N'ai văzut
Pe fiul meu iubit?

Acesta spune că nu l-a văzut, dar poruncă a primit să-i facă o cruce de lemn tare şi el a făcut-o cu nişte ţoli mai mare.

---

(1) Publ. de George Catană în *Tribuna Poporului*, an. V. Arad. 1901. No. 161, p. 3.

Maica Domnului l-a blestemat zicând:

— Mult să lucri, puţin să câştigi!

Mai departe s'a întâlnit Maica Domnului cu *maestru fierar* şi l-a întrebat n'a văzut pe fiul ei?

Acesta răspunse că nu, dar poruncă a primit să-i facă nişte cuie de fier mari şi tari. El le-a făcut mai mici.

Maica Domnului îl binecuvântă zicând:

Când dai cu ciocanul
Să capeţi banul! (1)

6. — Variantele usitate la Românii din *Biharia*.

Prima variantă, şi anume din Betfia, sună precum urmează:

Se luà meşterul mare
Cu securea mare,
Făcù biserică mare
Cu nouă altare.
In *altarea* cea mai mare
Şeade Maica sfântă.
Luà Maica sfântă
Cartea sfântă în mâna stângă,
Cartea albă în mâna dreaptă
Şi scrise
Câte scrise,
Câţi fii de tată
Şi de maică,
Toţi îi poate scrie şi adeverì
In care margine de lume ar fi,
Numai pre fiul ei,
Pe Domnul cerului
Şi a pământului,
Nu-l mai poate scrie şi adeverì
In care margine de lume ar fi.
Maica sfântă se luà
Pe un deal ascuţit
Ca o *tinglie* de cuţit,
Faţă albă *sdăriind*,
Păr galben despletind;
Pe paş ce păşià,
Lacrămile vale-i mergeà,
Ingerii le culegeà,
In raiu le duceà,
Mândră slujbă pe ele-şi făceà.
Maica sfântă se întâlneşte
C'un meşter de lemn:
— Bună ziua, meşter de lemn!
— Sănătoasă, Maică sfântă!
Ce plângi, ce te *durguleşti?*
— O! da cum nu m'oiu plânge,
Cum nu m'oiu durgulì,
C'am luat carte sfântă
In mâna stângă,
Carte albă în mâna dreaptă
Şi am scris cât am scris;
Câţi fii de tată şi de maică
Toţi îi pot scrie şi adeverì
In care margine de lume ar fi,

(1) Publ. de Emilian Novacovici în *Tribuna Poporului*, an. V. No. 161, p. 3—4.

Numai pe fiul meu,
Pe Domnul cerului
Şi a pământului,
Nu-l pot scrie şi adeverì
In care margine de lume ar fi!
— O! Maică sfântă,
Nu fii supărată,
Că-i în curtea lui Pilat,
Restignit pe cruce de brad,
Chiar eu i-am cioplit lemnul.
Din ce a strigat să-l fac mai mic,
Din ce l-am făcut mai mare,
Că mi-a fost lene a cioplì!
— Aha! zice Maica sfântă,
Dare-ai cu barda
Să capeţi groşiţa,
Când îi căpătă groşiţa,
Să se facă plumb în mână la [tine!
Maica sfântă iară se iea
Pe un deal ascuţit
Ca o tinglie de cuţit,
Faţă albă sdăriind,
Păr galben despletind;
Pe paş ce păşià,
Lacrămile vale-i mergeà,
Ingerii le culegeà,
In raiu le duceà,
Mândra slujbă pe ele-şi făceà,
Maica sfântă se tâlneşte
C'un meşter de fier:
— Bună ziua, meşter de fier!
— Sănătoasă, Maică sfântă!
Ce plângi, ce te durguleşti?
— O! da cum n'oiu plânge,
Cum nu m'oiu durgulì,
C'am luat carte sfântă
In mâna stângă,
Carte albă
In mâna dreaptă,
Şi am scris
Cât am scris;
Câţi prunci de tată
Şi de maică,
Pe toţi îi pot scrie şi adeverì,
In care margine de lume ar fi;
Numa pe fiul meu,
Pe Domnul cerului
Şi a pământului,
Nu-l pot scrie şi adeverì,
In care margine de lume ar fi!
— O! Maică sfântă,
Nu fii supărată,
Că-i în curtea lui Pilat,
Răstignit pe cruce de brad,
Chiar eu i-am făcut cuiele;
Din ce au strigat
Să le fac mai mari,
De ce le-am făcut tot mai mici
Şi am ascuns fierul
Pe tureacul cismei,
Iata-l-ai, Maică sfântă,
Dacă nu mă crezi!
— Aha! zice Maica sfântă,
Dare-ai cu ciocanul,
Minteni să capeţi banul!
Iară se iea Maica sfântă
Pe un deal ascuţit
Ca o tinglie de cuţit,
Faţă albă sdăriind,
Păr galben despletind;
Pe paş ce păşià,
Lacrămile vale-i curgeà,
Ingerii le culegeà,
In raiu le duceà,
Mândră slujbă pe ele-şi făceà.
Maica sfântă se tâlneşte c'o [*broască.*
— Bună ziua, roască-broască!
— Sănătoasă, Maică sfântă!
Ce plângi, ce te durguleşti?
— O! roască-broască!
Cum n'oiu plânge,
Cum nu m'oiu durgulì,
C'am luat carte sfântă
In mâna stângă,

Carte albă
In mâna dreaptă,
Şi am scris
Cât am scris;
Câţi fii de tată
Şi de maică,
Toţi îi pot scrie şi adeverì
In care margine de lume ar fi;
Numa pe fiul meu,
Pe Domnul cerului
Şi a pământului,
Nu-l pot scrie şi adeverì
In care margine de lume ar fi!
— Nu fii supărată,
Maică sfântă,
Că-i în curtea lui Pilat,
Răstignit pe cruce de brad,
Dară eu, c'am avut nouă fii,
Şi a venit o roată-forforoată
Şi mi-a călcat opt odată
Şi mi-a remas
Numai *Toma Tomoroace*,
De ochi bulbucăţel,
De picioare crăcăeţel;
Ian vino la maică 'ncoace
Printre busuioace!
Maica sfântă,
Cât erà de supărată,
Prinde a se mângâià,
Văzând şi năcazul altuia.
— Ah! zice, roască-broască,
Unde-i fi, fie apa bună,
Unde nu-i fi tu, nu fie apă bună,
Murire-ai, broască, nu te-ai [împuţì!
Cum e şi în ziua de astăzi
Că moare broasca,
Dar nu se împuţeşte.
Se iea Maica sfântă
Pe un deal ascuţit
Ca o tinglie de cuţit,
Faţă albă sdăriind,
Păr galben despletind;
Pe pas ce păşià,
Lacrămile vale-i mergeà,
Ingerii le culegeà,
In raiu le duceà,
Mândră slujbă pe ele-şi făceà.
Vede Maica sfântă
In curtea lui Pilat
Pe Domnul cerului
Şi-al pământului
Răstignit pe cruce de brad.
Maica sfântă se puse în coate
Şi în genunche:
— Fiul meu! — zice —
Pentru ce te-ai dat
Su limbă păgânească
Şi su mână jidovească?
— O! Maica mea
Şi draga mea!
De aproape nu mi te îmbră- (ţoşà,
Că până nu m'am dat
Su limbă păgânească
Şi su mână jidovească,
Nici a tras mamă după prunc,
Nici pruncul după mamă,
Nici vacă după viţel,
Nici viţelul după vacă,
Nici scroafă după purcei,
Nici purcei după scroafă,
Nici oaia după miel,
Nici mielul după oaie,
Nici cloşca după pui,
Nici puii după cloşcă.
Dar de când m'am dat
Su limbă păgânească
Şi su mână jidovească,
Toate trag unele
Către altele.
Dar, zice, Maica mea,
Mai departe
Nu mi te îndepărtà,
Dar de aproape
Nu mi te îmbrăţoşà,

Ci te du acasă
Şi te spală pe faţă,
Şi te spală pe braţe
Şi te scoală în zori
Pe la cântători,
Că cine a şti povestea mea
Şi nu o a da
La luna,
La săptămâna,
L-oiu duce pe la mese întinse
Pe la lumine stinse,
Pe la şerpii
Cât boii,
Pe la broaştele
Cât vacile.
Cine o a şti şi o a da
La luna,
La săptămâna,
L-oiu aduce către mine
Şi l-oiu duce pe la mese întinse,
Pe la lumini aprinse,
Pe la talgere pline,
Pe la pahare pline.
Cine o şti mai lungă
Meargă s'o ajungă! (1)

A doua şi tot odată şi cea de pe urmă variantă din *Biharia*, care însă seamănă mai mult a *rugăciune* sau a *colindă* decât a *legendă*, asemenea celor ce s'au înşirat până aicea, sună ast-fel:

Mă luai pe o călicea
Şi aflai o floricea,
Floarea se făcù albină,
Iar din albină stupină,
Ceară din stupină,
Din ceară lumină.
Lumina s'aprinse,
Raiul se deschise.
Maica sfântă aşà zise:
— Cruce în casă,
Cruce în masă.
Nici în casă,
Nici în masă,
Numai de pristol în casă,
Pentru Dumnezeu aleasă!
Maica pe scaun şedeà,
Din o carte tot cetià,
Lacrămi din ochi îi curgeau,
Mere de aur se făceau,
Ingeri din cer coborau,
Merele şi le prindeau
Toate în cer că le duceau.
Maica sfântă tot cetià,
In cărticică privià,
Privia în carte,
Privià în parte,
La apus, la răsărit,
Pân' *Sânt-Ion* a venit.
Maica mânele-şi întinse,
Iar' din graiu grăì şi zise:
— N'aţi văzut pe fiul meu
Şi fiul lui Dumnezeu?
— De văzut nu l-am văzut,
Dară eu am auzit,
Că în Joi-mari Jidovii l-au [prins
Şi pe cruce l-au întins,
Cunună de spini i-au pus,
Cu brâu roşu l-au încins,
Cu suliţa l-au împuns,
Şi din sângele curat
Trei picături au picat,
Dumnezeu nu le-a lăsat,
La un loc le-a adunat

(1) *Gazeta Transilvaniei*, an. LIV. Braşov 1891. No. 26.

Şi din ele a gătat:
Spicul sfânt al grâului,
Ce-i hrana creştinului
Şi *isvorul mirului,*
Pecetea creştinului;
Şi o sfântă bucătură
Zisă: *cuminicătură!*
Maica sfântă desbrăcà
Haine negre ce aveà,
Haine albe îmbrăcà
Lui Dumneḑeu mulţumià
Pentru mare mila sa!
Iar *Marta Magdalena*
Lui Lazar soră erà.
Lazar afară eşià,
Picioru în scară puneà
Şi pe fiul sfânt vedeà
De oameni batjocurit,
De Jidovi rău chinuit.
Maica sfântă se jelià
Şi din graiu aşà grăià:
— Fiul meu şi dragul meu
Şi fiul lui Dumnezeu,
De ce te-ai dat chinuit,
De oameni batjocurit,
De Jidovi rău chinuit?
— Maica mea şi draga mea,
Nu m'am dat eu chinuit,
De oameni batjocurit
Pentru mine, pentru tine,
M'am dat pentru lumea toată,
Că în păcate-i îngropată! (1)

7. — In fine ultima şi, după cât îmi e mie până acum cunoscut, tot odată unica variantă a legendei despre *Căutarea Domnului nostru Isus Christos* aflătoare la Românii din *Maramureş*, e aceasta:

Se luà Maica Preacurată,
Scârbită şi supărată,
Cu Arhanghelul Mihail,
Şi pătrunşi de supărare
Au luat o secure mare
Şi s'au dus prin lumea mare,
Şi prin pădurea mare
Şi au tăiat lemn mare
Şi au făcut o mânăstire mare
Cu 9 uşi, cu 9 altare,
Cu ferestrele spre soare.
Şi au luat carte albă
In mâna dreaptă,
Carte sfântă
In mâna stângă,
Şi au cetit
Şi au procetit,
Toţi sfinţii i-au pomenit.
Pre toţi sfinţii lui Dumnezeu
I-au găsit,
Numai pre fiul ei şi a lui Dum- [nezeu
Nu l-au găsit.
Ea de acolea s'a luat,
Feţe albe dăruind,
Cosiţe galbene despletind,
Şi s'a dus
Până în muntele Tavorului
Şi a şezut acolo
Trei zile şi trei nopţi,
Mult s'a tânguit,
Mult s'a năcăjit.
Mult a plâns, mult a cetit.
La trei zile a văzut
Un nuor gros,
Un nuor mânios,

(1) Publ. de Vas. P. Sala în *Gazeta Poporului*, an. II. Timişoara 1886. No. 15, p. 2—3.

Un nuor ca de bolovan,
In care venià *sfântul Ioan.*
Maica sfântă a strigat odată
Cu inima sfâşiată:
— Doară tu eşti acolo,
Fiul meu
Şi fiul lui Dumnezeu?
— Ba eu nu sunt el,
Că-s cu mult mai mititel.
Eu sunt Ion
Sânt-Ion,
Merg pre nuor de bolovan
Până la Ierusalim
Tot în plânsuri şi suspin!
Maica Domnului
Incă se luà,
Se duse cătră Ierusalim,
Cătră locul de suspin,
Tot prin holde de pelin,
Pe un dâmbuţ ascuţit
Cât o dungă de cuţit,
Feţe albe dăruind,
Cosiţe galbene despletind,
Lacrămi ca bobul vărsând,
De mâşcate ca bobul,
De înfocate ca focul.
Ea în cale s'a întâlnit
C'un *meşter de fier vestit*
Şi pre el l-a întrebat
Cu jale şi cu bănat:
— Tu, meşter de fier vestit,
Pe unde ai călătorit,
Cu fiul meu nu te-ai întâlnit,
N'ai văzut pe fiul meu,
Pe fiul lui Dumnezeu,
Pe isbăvitorul tău?
—Sfântă Maică! eu l-am văzut,
La duşmanii lui a căzut
Şi ei tare l-au bătut,
Eu cuie de fier i-am făcut,
Ei pe cruce l-au bătut,
Cu cuiele l-au împuns,
Până sângele i-a curs.
Ei au zis să-i fac cuie mari
Cât de tari.
Eu am făcut cuiele
Cât de mititele,
Cât de subţirele,
Să nu-l poată răstignì cu ele.
— Fie-ţi lucrul mic şi plata
[mare,
Să dai odată cu ciocanul
Şi să capeţi banul!
Ea iară s'a luat,
Cu mare jale, cu mare bănat,
Mult a călătorit,
Mult s'a năcăjit,
Mult a alergat,
Multe lacrămi a vărsat,
Până ce s'a întâlnit
C'un *meşter de lemn vestit*,
Cătră el aşà a grăit:
— Bună ziua, meşter de lemn,
— Milă să aflu la Maica Prea-
curată,
Ce plângi Maică Preacurată,
Pentru ce eşti supărată?
— Luat-am carte albă
In mâna dreaptă,
Carte sfântă
In mâna stângă
Şi am cetit
Şi am procetit,
Toţi sfinţii lui Dumnezeu i-am
[găsit,
Numai pe fiul meu,
Pe fiul lui Dumnezeu,
Nicăieri nu-l aflu eu!
Meşterul de lemnărit
Suspinând aşà a grăit:
— Eu tocma de la el am ve-
[nit,
Că acolo am măestrit,
Cruce de brad i-am cioplit,
Jidovii
Şi păgânii

Pre ea l-au răstignit.
El a încăput
Pe mână păgână
Şi l-au bătut
Fără de vină.
A încăput
Pe mânuri jidoveşti,
Pe mânuri păgâneşti.
Mie mi-au poruncit
Păgânii cu greu cuvânt
Să-i fac cruce uşoreà,
Cruce mititeà,
Să poată eşì
In sus la deal cu ea.
Eu de aceea o am făcut
Mai mare şi mai grea,
C'am gândit
Şi am socotit
Că vor duce-o ei
Şi s'or ostenì
Şi pe el nu l-or răstignì.
Ei crucea nu i-au dus,
Ci pe spatele lui o au pus
Şi l-au scos cu crucea la deal [în sus
Şi mult l-au căsnit,
Şi mult l-au trudit,
Şi sânge a asudat,
De 7 ori sub cruce a picat,
Şi eu rău m'am supărat,
Pentru ce n'am ascultat
Porunca păgânilor, ce mi-au [dat!
— Fi-ţi-ar lucru mare şi plata [mică,
Să nu câştigi mai nemică,
Să lucri cu anul,
Să nu capeţi banul!
Ea de acolo s'a luat
Şi tare s'a supărat
Şi mult s'a trudit,
Mult drum a călătorit,
Şi pe alt deal ascuţit
Ca o dungă de cuţit,
Cu o *broască* s'a întâlnit,
Cu jele către ea a grăit:
— Bună ziua, *broască ţes-* [*toasă!*
— Mângâiere, Maică sfântă
Şi cea mai miloasă!
Sfântă Maică Preacurată,
Pentru ce eşti supărată?
Ce plângi, ce te tânguești,
De ce pricină te grăbeşti?
—Cum n'oiu plânge,
Cum nu m'oiu tânguì,
C'am luat carte albă
In mâna dreaptă,
Carte sfântă
In mâna stângă
Şi am cetit
Şi am procetit,
Toţi sfinţii lui Dumnezeu
I-am găsit,
In cărţi toţi s'au pomenit,
Numai fiul meu,
Fiul lui Dumnezeu
Nicăiri nu-i pomenit,
Nicăiri nu l-am găsit,
Ori şi cât am procetit,
Ori şi cât m'am năcăjit.
M'am întâlnit
Cu sfântul Ioan
Pe un nor de bolovan,
Şi acela către mine a zis
Că Jidovii pre fiul meu l-au [prins,
Tare chinuitu-l-au
Şi tare batjocoritu-l-au,
Cunună de spini
Pe cap pusu-i-au,
Cu funii groase bătutu-l-au,
Pe cruce răstignitu-l-au.
Eu tare m'am supărat

Pentru fiul luminat,
Către Ierusalim am plecat
Şi acum tare mă *păzesc* (1)
Cu fiul meu să vorbesc,
Pe el tare să-l jelesc,
Că-l căsneşte neamul jidovesc!
— Nu plânge, Maică sfântă,
[Precurată,
Nu fii tare supărată,
Că şi eu am avut
Şeapte fiuţei într'o baltă
Şi a venit
O roată
Forforoată,
Şi pe toţi i-a călcat odată,
Numai unul mi-a rămas
Din cei şeapte fii
Şi cu acel unul mă mângâi,
Am un *Toma Tominoc,*
Calcă în busuioc!
Maica sfânt'a stat în loc
Şi a zis către broască
Să cheme pre *Tominoc.*
— Tomă, Tominoace!
Vino până încoace,
Dar calcă în busuioace,
La ochi eşti ca talgerele,
La cap ca *felderele* (2)
Şi ţi-s picioarele
Ca răşchitoarele,
Şi ai urechi
Ca nişte frunze de curechiu.
Tomo Tominoace,
Calcă în busuioace
Şi vino mai încoace!
Toma Tominoc
Calcă în busuioc,
Maica sfântă să nu mi te
[*deoată* (3),
Să mori ca fraţii tăi sub roată!
Maica sfântă l-a zărit
Pe acel broscoiu mare şi urât,
Ce venià prin iarbă
Către dânsa cărăind,
Şi cum a auzit
Pe biata broască descântând,
A râde a zimbit
Şi o leacă s'a mai liniştit,
Către broască a grăit:
—Perì-o-ai în isvoare
Şi nu te-ai împuţì,
Oamenilor de tine
Scârbă nu le-ar fi!
Trăì-o-ai în fântână
Şi pentru aceea
Apa să fie tot bună!
Trăì-o-ai în isvoare
Şi oamenii rar să te omoare!
Că pentru fiul tău
M'am mângâiat şi eu
In necazul meu!
Maica sfântă iară s'a luat
Şi de acolo a plecat,
Feţe albe dăruind,
Cosiţe galbene despletind,
Lacrămi ca bobul vărsând,
După fiul suspinând.
Nu mult a călătorit,
La *Calvaria* (4) a sosit,
Pe fiul său l-a găsit
Cu doi tâlhari răstignit,
De Jidovi hulit,
De păgâni batjocorit,
De prietinii lui părăsit,
Şi ea mai tare s'a necăjit,

(1) *Păzesc* = grăbesc.
(2) *Feldere* = merţă.
(3) *Deoată* = deoachie.
(4) *Calvaria* se pare a fi corectură de cărturar, nefiind îndătinat poporul românesc cu acest cuvânt.

Mai tare s'a tânguit.
Cătră fiul a grăit,
Cum l-a văzut răstignit:
— O! fiul meu
Şi fiul lui Dumnezeu!
Mă ciudesc, cum de te-ai lăsat
Fără leacă de păcat,
Şi Jidovii te-au batjocorit,
Păgânii te-au răstignit,
Pre tine fiul cel adevărat
Cu tâlharii te-au asemănat!
Isus de pe cruce a grăit
Cu graiu tare liniştit:
— Eu aicea pătimesc,
Lumea să o mântuesc.
Nu pătimesc pentru mine,
Nici pătimesc pentru tine,
Ci pentru că tatăl cel sfânt
Aşà a voit,
Şi eu voia lui am împlinit.
El pe mine m'a întărit
Şi toate relele uşor le-am su-
[ferit.
Nu fii dară, Maică, supărată,
Că necazurile mele
Amuşi mi se gată!
Atunci capul şi l-a plecat
Şi sufletul tatălui său l-a dat.
Maria cu Iosif
De pe cruce l-au luat,
In giolgiu curat
L-au înfăşurat,
Cu mândre vorbe l-au cântat,
In groapă nouă l-au aşezat
Cu un om din Ierusalim,
Ce l-a chemat Nicodim,
Mare piatră pe mormânt
Au răsturnat.
Trei zile în mormânt
A stat
Fiul cel sfânt
Şi luminat
Pentru al oamenilor păcat.
Jizii cătane la groapă
Au aşezat
Cu porunca dela împărat.
Cătanele tare l-au străjuit,
Până trei zile s'au plinit.
Şi atuncea fiul cel luminat
Din groapă iară s'a sculat
Şi a mântuit lumea de păcat.
Maica sfântă s'a bucurat,
Toate durerile le-a uitat,
Oamenilor un sfat le-a dat,
Că cine a zice povestea ei,
Mai ales dintre femei,
Cu mult bine le-a răsplătì,
De multe rele le-a mântuì,
Şi pruncii lor cu noroc vor fi,
Pe Maica sfântă de o vor po-
[menì:
Sara culcându-se,
Demineaţa sculându-se.
De mâna dreaptă îi va luà,
La mândre mese îi va purtà,
Pe la mândre mese întinse,
Cu mândre făclii aprinse
Şi pe la înflorite burete,
Ca Dumnezeu să ne ierte.
Dar cine nu o va pomenì,
Povestea ei nu o va şti,
De mâna stângă îl va luà,
Pe slabe locuri îl va purtà,
Pe la mese neaşternute,
Pe la pahare neumplute,
Pe la mesele neîntinse,
Pe la făcliile neaprinse
Şi pe la neînflorite burete,
Ca Dumnezeu să nu-l ierte.

Poporul român din *Maramureş*, la care se află legenda aceasta, crede şi spune că păcurarul, care va zice această

poveste în toată seara şi dimineaţa, de când se mârlesc oile şi până ce fată, între mieluşei va aveà unul năsdrăvan, care va umblà tot în fruntea oilor.

E de însemnat însă că pe mielul năsdrăvan îl va cunoaşte singur numai păcurarul, care a zis *rugăciunea*, adecă *Povestea Maicii Precista.*

Mielul acela spune păcurarului câte primejdii vor trece în acel an preste oi şi alte lucruri mari îi mai spune, dar numai la cântători în noaptea de *Crăciun* şi în noaptea de *Paşti*, când e deschis cerul.

Asemenea va aveà şi acea muere fiu năsdrăvan, care va zice povestea aceasta cu toată inima, ca să fie primită.

Povestea aceasta însă e primită numai de la acei inşi, cari au fost holtei curaţi şi fete curate (1).

8. — Fiind legenda despre *Căutarea Domnului nostru Isus Christos* cea mai răspândită şi mai bine cunoscută dintre toate *legendele Maicii Domnului*, de aceea a dat ea în decursul timpului naştere la o mulţime de *colinde* şi de *cântece*, cari se află asemenea răspândite pretutindeni, în toate ţările locuite de Români.

Iată şi vre-o câtevà dintre *colindele*, al căror isvor, după părerea mea, e legenda despre care ne-a fost vorba în şirele de mai sus.

Prima *colindă* formează reţeaua ce îmbină *legenda* cu *colindele* născute dintr'însa şi ne arată tot odată şi cine a fost *Omul cel mare* ce a făcut *biserica* sau *mânăstirea cea mare* în care a străbătut şi s'a rugat *Maica Domnului* înainte de a pleca ca să-l caute pre fiul său; aceasta este:

Sfântul Petru a zidit
In pădurea ce a târşit
Cu securea tare,
Cu securea mare,
O biserică frumoasă
Cu altare luminoase.
Şi când toate le-a gătat,
Sfântul Petru a îngenunchiat,
Lui Dumnezeu s'a rugat,
Lacrămi calde a vărsat.
Şi cum el lacrămi vărsà,
Vine *Maica Precista*
Şi începe a-l întrebà:
— La pământ ce te-ai lăsat,
De ce lacrămi ai vărsat?
— Maica, nu mă întrebà,

(1) Publ. de Tit. Budiu in *Transilvania*, foaia Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român. An. XXIV. Sibiiu 1893, p. 44.

Maică, nu mă judecà,
Că în mâni carte am luat
Şi în ea pe toţi i-am aflat
Unde şed şi locuesc,
Numai fiul cel ceresc
N'am aflat că unde este
Şi că unde locueşte!
Maica sfântă s'aplecà
La pământ şi ea cădeà
Şi din ochi lacrămi vărsà.
Atunci *Petru* îi ziceà:
— Se te iai la râul mare
Tot pe razele de soare, —
De acolo trei stropi de apă
Să iai în mâna cea dreaptă
S'arunci pe faţă curată.
Atunci vei vedeà un fiu
Ieşind repede din râu
Şi venind din ce putând,
Dar pe nimene cătând.
Maica s'a îmbucurat
Şi spre drum că a plecat,
A făcut cum i s'a spus
Ca să vadă pe Isus.
Dar pe Isus n'a văzut,
Căci în cale i-a eşit
Simeon, omul cel bun.
Maica sfântă întreab'acum:
— N'ai văzut pre fiul meu,
Pre fiul lui Dumnezeu?
— Nu eu, nu, nu l-am văzut!
Ştiu că trei zile de vară
Jidovii încă-l cătară,
Dară Joi de către sară
In grădină îl aflară, —
In o curte îl băgară
La *Pilat*, la împărat,
Făcură *cruce de brad*
Şi pe ea l-au răstignit
Şi chiar l-au batjocurit.
Că el când a cerut vin,
Jidovii i-au dat venin.
Când el iară cerù miere
Jidovi-i deteră fiere.
Christos toate le-a răbdat,
Capul în jos şi-a plecat,
Cu glas tare a strigat:
— Impărate cel ceresc,
Sufletul ţi-l dăruesc!
Christos duhul când şi-a dat,
Soarele s'a întunecat,
Luna s'a schimbat în sânge,
Ingeri'ncepur'a plânge,
Biserica s'a stricat,
Pietrele s'au despicat,
Isvoarele au secat,
Iarba verde s'a uscat,
Iar cerescul tatăl său,
Mare Domnul Dumnezeu,
Mâna dreaptă că i-a dat,
Când Christos a răposat. (1)

A doua *colindă*, din *Transilvania*, comuna Sâncel, sună precum urmează:

Umblă maica după fiu,
  Raza soarelui.
— N'aţi văzut pe fiul sfânt?
  Raza soarelui.
— Poate că noi l-am văzut,
Dară nu l-am cunoscut!
— Dacă voi l-aţi fi văzut,
Uşor l-aţi fi cunoscut,
Că pe faţa fiului
Scrisă-i raza soarelui

(1) Publ. de Simeon Dandea în *Gazeta Poporului*, an. II. Timişoara 1886. No. 22 şi 23, p. 10.

Şi pe frunte luna plină,
Luna plină cu lumină,
Pe umeri îi strălucesc
Luceferi din raiu ceresc!
— Maică! dacă e aşà,
Nu umblà, nu-l căutà,
Că noi zău că l-am văzut,
Dară nu l-am cunoscut,
Sus în curtea lui *Pilat*
Răstignit pe un *lemn de brad*;
Iar îngeri'n ceată mare
Sus la cer îl ridicară!
Maica sfântă greu oftà
Şi începeà a se rugà:
— Domnul meu şi fiul meu!
Mă rog ca la Dumnezeu
Celor buni să răsplăteşti
In lăcaşele cereşti!
Celor răi osânda mare,
Unde viermele cel mare
Umblă fără încetare! (1)

O variantă a acestei colinde, tot din *Transilvania*, şi anume din comuna Brad, comitatul Zarandului, sună ast-fel:

Umblă Maica după fiu,
  Raza soarelui,
  Sora soarelui.
Tot plângând şi întrebând,
  Raza soarelui,
Sora soarelui.
— N'aţi văzut pre fiul sfânt?
— Poate că noi l-am văzut,
Dar noi nu l-am cunoscut!
— Dacă cumvà l-aţi văzut,
A-l cunoaşte l-aţi putut,
Căci pe faţa fiului
Scrisă-i raza soarelui
Şi pe frunte lună plină,
Lună plină cu lumină,
Iar pe a lui umerei
Strălucesc luceferei!
— Maică, dacă e aşà,
Noi îţi dăm o veste rea,
Că-i la curtea lui Pilat,
Răstignit pe un lemn de brad.
  Maica plânge şi se înfrânge,
Inima-i înoată în sânge.
  Ingeri albi, o ceată mare,
Sboară la ea de întristare
Şi la ceruri o ridică.
Iară ea că le cuvântă:
— Fiul meu tot domn va fi
Şi cei buni fii îi vor fi,
Celor răi va răsplătì,
Că în veci îi va osândì.
  O închinăm cu sănătate
La gazde la toate! (2)

A treia colindă, din *Munţii apuseni ai Transilvaniei*, sună aşà:

Umblă maica după fiu
Tot plângând şi întrebând:
— N'aţi văzut pe fiul sfânt?
— Nu, noi că nu l-am văzut,
Că tocmai să-l *fim* văzut
Şi nu l-am fi cunoscut!

---

(1) Publ. de I. Pop-Reteganul în *Gazeta Poporului*, an. I. Timişoara 1885—86. Suplement la No. 36, p. 2; şi în *Gazeta Transilvaniei*, an. LIX. Braşov 1896. No. 270.

(2) *Telegraful Român*, an. XXXVII. Sibiiu 1889. No. 140.

— De a-l cunoaşte aţi putut,
Pe semne e cunoscut,
Că în faţa fiului
Scrisă-i raza soarelui,
Iar în sânu-i luna plină,
Luna plină cu lumină;
Iar în cei doi umerei
Strălucesc luceferei!
— Maică, dacă e aşà,
Noi îţi dăm o veste rea:
Că-i în curtea lui Pilat
Răstignit pe lemn de brad,
Cu Jidovi încunjurat,
Cunună ghimpoasă tare
Pe capul sfinţiei sale.
Pe cruce de brad l-a *puns* (1),
Cu suliţa l-a împuns,
Sânge şi apă a curs!

Maica, cum prinse de veste,
Cum că lucru aşà este,
Incepù tare a plânge,
Inima-i băteà în sânge.
Ingerii, o ceată mare,
Sboară la ea cu întristare
Şi pe aripi o luà,
Sus la cer o ridicà.
Maica sfântă cuvântă
Şi către îngeri ziceà:
— Fiul meu tot domn va fi
Şi lumea va mântuì,
Pe cei răi va pedepsì,
Pe cei buni va miluì.
Şi te întoarce cruce în measă
Şi fii, gazdă, sănătoasă,
De la noi cu o colindă
Dela Domnul cu *premândă*! (2)

A patra colindă, tot din *Munţii apuseni ai Transilvaniei*, e cea următoare:

Colo jos, Doamne, mai jos,
Jos pe lângă mare,
Pe drumul cel mare,
Trec şi se *pestrec*
Stuluri de voinici
Cu cai povarnici.
In cale le ieşià
O maică bătrână
Cu furcuţa în brâu,
Cu caiere de grâu.
Firul firuià,
Drumul cuprindeà
Şi ne d'întrebà:
— Nu ne-aţi voi văzut,
Tot pe fiul sfânt?

— Nu, noi n'am văzut,
De l-am şi văzut,
Nu l-am cunoscut!
— Ba că-i cunoscut,
Că căluţul lui,
Negru, pintenog,
Luciu ca şi un corb.
Ba chivăra lui
Tăiată în săgeată,
Pe ochi cam plecată.
Ba ochiţii lui
Două mure negre
Coapte sub răzoare,
Ne ajunse de soare.
Da puşcuţa lui

(1) *Puns* = pus.
(2) Teofil Frâncu şi George Candrea, *Românii din Munţii apuseni (Moţii)*. Scriere etnografică cu 10 ilustraţiuni în fotografie. Bucureşti 1888, p. 193.

Duratul (1) de vară,
Fulgerul de sară.
Şi om fiţi veseloşi,
Şi om fiţi sănătoşi! (2)

A cincea colindă, tot din *Transilvania*, sună precum urmează:

Inainte, înainte de curte,
Domnului şi Doamne!
Născut-a,
Crescut-a
Verde un vişinior,
Galben păltinior,
Sus frunza-i măruntă,
Jos umbra-i rotundă.
Da sub umbra lui
Şi sub umbra lui
Cine se umbreşte
Şi se odihneşte?
— Ia, *sântă Maria*,
Maica Domnului!
— Lucru ce lucrare?
— La fir înfirare,
Fir de drumenior,
Viţă de d'aur.
Ochi-şi aruncà
Sus pe drumul mare,
Jos pe lângă cale.
Şi ea că vedeà
Cete de feciori,
Juni colindători.
Ia, Sântă Maria,
Maica Domnului
In cale le iesià,
Calea cuprindeà,
Masa le-o întindeà
C'un ţipău
De grâu,
Ţipăul li-l da,
Cupa le-oînchinà
Şi mi-i întrebà:
— Cete de feciori,
Juni colindători!
Pe unde aţi umblat
De aţi colindat,
Nu mi-aţi voi văzut
Fiuşorul meu,
Dumnezeul vostru?
Cete de feciori
Din gură grăià:
— O! Sântă Mărie,
Mama Domnului!
De-l vom fi văzut,
Nu l-am cunoscut!
Dar Sântă Maria,
Mama Domnului,
Din gură grăià:
— Cete de feciori,
Juni colindători!
Lesne de a-l cunoaşte:
Obrăjorii lui
Spuma laptelui;
Dragi mânele lui
Bulzul caşului;
Ochişorii lui
Două mure negre
Coapte la răcoare,
Ne-atinse de soare,
Coapte la pământ,
Neatinse de vânt;
Mustăcioara lui
Spicul grâului!
Cete de feciori,
Juni colindători,
Din gură grăià:

(1) *Duratul* = tunetul.
(2) T. Frâncu, op. cit., p. 192.

— O! Sântă Mărie,
Mama Domnului!
Dacă-i lucru aşà,
Că noi l-am văzut
In Ierusalim
Oameni învăţând,
Cu ei petrecând!
Şi te veseleşte,
Gazdă, cest domn bun! (1)

A şeasea colindă, asemenea din *Transilvania:*

Maică cam bătrână,
I! Doamne!
Maică cam bătrână,
Dai corindemi, Doamne,
Maică cam bătrână!
Cu furcuţa în brâu,
I! Doamne, etc.
Cu colac de grâu,
Cu cupa de vin.
Cu cupa închinară,
Cu gura întrebară:
— *Stuluri* de voinici!
Cu armele mici,
N'aţi văzut, văzut
Pre fiuţul meu?
— Poate că l-am şi văzut,
Bine nu l-am cunoscut!
— Fiul meu e cunoscut,
Că puşcuţa lui
Fulgerul pe cer,
Săbiuţa lui
Trăsneţel pe cer,
Viiţele lui
Coapte-s,
Răscoapte-s,
Vinu-şi porumbaşi,
Ducu-şi strugurași.
Vine o cioară neagră,
Duce viţa întreagă.
Holdiţele lui
Coapte-s,
Răscoapte-s.
Vinu-şi păserele,
Ducu-şi spicurele,
Vine o cioară neagră,
Duce o clae întreagă.
— Dacă el e fiul tău,
Apoi noi, zău, l-am văzut
La fântâna mneilor,
Sub umbrele teilor,
La fântâna nucului
Tăind capul Turcului.
Dar venit-au, da venit
Stuluri de Tătari
Cu cuţite mari,
Doisprezece l-au tăiat,
Subt un frasin l-au culcat!
— Unde-i frăsinelul?
Să mă culc sub el
Lângă fiul meu!... (2)

A şeaptea colindă, iarăşi din *Transilvania*, care se colindă mai ales la casele ce au feciori duşi în cătănie, sună astfel:

Plecat-au, plecat
Mici colindători
Tot din casă în casă,
Pân' a treia casă,
In cale le iasă
O maică bătrână

(1) *Gazeta Transilvaniei*, an. LV. Braşov 1892. No. 270, p. 1—2.
(2) *Foaia Familiei*, an. I. Iaşi 1875. No. 6, p. 48.

C'un colac de grâu,
C'o ploscă de vin.
Colacul li-l dară,
Cu plosca închinară,
Cu gura întrebară:
— Feţişorii mei!
Doar voi aţi văzut
Drag ficuţul meu?
— Şi de l-am văzut,
Nu l-am cunoscut!
— Lesne-i a-l cunoaşte:
Chivàraua (1) lui
Tăiată săgeată,
Cam pe ochi plecată.
Pelicioara lui
Spuma laptelui.
Ochişorii lui
Mura câmpului.
Sprâncenele lui
Pana corbului.
Musteţele lui
Spicul grâului.
Puşculiţa lui
Trăsnetul de vară,
Cam pe lângă sară.
Săbioara lui
Fulgerul de vară,
Cam pe lângă sară! (2)

A opta colindă, din ţinutul *Zarandului*, sună precum urmează:

Cea *Sântă Marie*
Ea şi-a mânecat
La râuţ de roauă,
Mijloc de isvor,
Tufă de bujor,
La faţă să-şi iea.
Până în faţă-şi luà
Pre fiu şi lăsà
Şi se cam uità
Cam în sus spre mare,
Spre razim de soare.
Ea de mi-şi vedeà
Dragi colindători,
Cum îi aşteptà,
Cu jele-i întrebà:
— Dragi colindători,
Pe unde aţi umblat
Ştiu c'aţi colindat,
Ştiu că n'aţi văzut
Drag fiuţ de a meu!
— Nu, noi n'am văzut,
Că să-l fi văzut,
Nu l-am fi cunoscut!
— Cum să nu-l cunoaşteţi,
Că fiu'i cunoscut
Din lume din toată
Şi din voi din toţi,
Că căluţul lui
Negru *panteler*
Şi şeuţa lui
Gura leului,
Şi frâuţul lui
Gura cerbului,
Chinguliţa lui
Para focului,
Corbăcelul lui

(1) *Chivără* sau *Chivăraua*, termin azi neobişnuit în înţeles de pălărie. Se vede că mai de mult ciacăul sau chipiul militar se numià cu acest nume. Vezi N. Densuşianu, *Istoria revoluţiunii lui Horia*: «Cu Horia erà un om străin cu chivără cătănească».

(2) *Din seara de Crăciun*, publ. de S. Albini în *Tribuna*, an. IV. Sibiiu 1887. No. 33.

Şerpe veninos,
Căciuliţa lui
Roşă de *rontac*,
Puşculiţa lui
Fulgerul de vară,
Săbiuţa lui
Fulgerul de sară.
In degetul cel mare
Un inel de sare,
In degetul cel mic
Un inel de argint.
— C'aşà l-am văzut
Colo sus mai sus,
Sus la Rusalim,
Greu răsboiu ţiind
Cu cânii de Jidovi.
Jidovi'n mânie
Iar domnu'n pustie,
Unde cucul cântă
Nime nu-l ascultă,
Unde lemnul creşte
Nime nu-l ciopleşte,
Pică, putrezeşte.
Asta-i mândra de colindă,
Sus la ceruri s'o'nălţăm
Şi cu dalba-i sănătate
Pe la gazde pe la toate.
Şi te, gazdă, veseleşte,
Coată colaci bărbăteşte,
Pe colac
Şi un godinac! (1)

O variantă a acestei colinde, tot din ţinutul *Zarandului*, e aceasta:

De-asară-mi de-asară,
Când sfinţi-mi plecară
Toţi de a colindà
Poarta cerului,
Poala raiului,
Joi *Sântă Măria*
In cale le ieşià,
Braţele'ntindeà,
Din graiu îmi grăià:
— Juni colindători!
Ce v'aş întrebà:
Nu voi m'aţi *văit* (2)
Drag fiuţul meu?
— Nu, noi n'am *văit*,
Că să-l fi văzut,
L-am fi cunoscut!
— Fiu-i cunoscut
Din lumea din toată
Şi din voi din toţi,
Că căluţu lui
Roşu-i *roitat*,
Negru-i pintenog,
Şaua-i de *d'aor*,
Frâu-i de argint,
Corbăcelul lui
Para focului,
Cuşmuliţa lui
Tunetul de vară,
Cam de primăvară!
— Ba, dacă-i aşà,
Noi că l-am văzut
Colo'n sus mai în sus,
Sus la Rusalim
Intr'un joc *jucân* (3),
Greu răsboiu *ţinân* (4),
Pă'n sânge *notân* (5).

(1) *Din literatura populară a Zarandului*, publ. în *Telegraful Român*, an. XXXIX, Sibiiu 1891. No 130.
(2) *Văit* = văzut.
(3) *Jucân* = jucând.
(4) *Ţinân* = ţinând.
(5) *Notân* = notând.

Giur de giur de el
Cete-mi de boeri,
Stur de călărași,
Mii de pedestrași.
Noi s'o veselim
Dalba-i sănătate
La gazde la toate! (1)

A noua colindă, din M.-Ludoș în *Transilvania,* sună în următorul chip:

Primblă-se, primblă,
Doamne și-oiu Ler,
Flori d'albe de măr!
Primblă-se *Maica sfântă*
Prin țări albe jidovești,
Se'ntâlnì cu cete fete:
— Bună ziua, cete fete!
— Sănătate, Maică sfântă!
— N'ați văzut voi fiul meu?
— Ba noi poate l-am văzut,
Dar noi nu l-am cunoscut!
— Lesne-i fiul de a-l cunoaște,
Că în fețișoara lui
Scrisă-i raza soarelui,
In dosuțul Dumnia-lui
Srisă-i luna cu lumina,
Jur împrejur pe la mâneci
Scrise-s sfintele Dumineci,
Jur împrejur pe chiători
Scrise-s sfinte sărbători.
— Dacă-i, maică, fiu așà,
Văzutu-l-am Joi sara
Spre Vineri dimineața
Sus în poarta lui Pilat
Chinuindu-l Jidovii,
Cuie în mâni bătându-i,
Cuie în mâni, cuie în picioare,
Pe cruce de brad l-au pus,
Cu sulița l-au străpuns,
Sânge și apă a curs;
De ciudă și de bănat
Soarele s'a'ntunecat,
Luna s'a'mbrăcat în sânge,
Ingeri'ncepur'a plânge,
Cele stele mărunțele,
Ele îl plâng mai cu jele (2).

A zecea colindă, din Valea Almașului în *Transilvania,* sună astfel:

Cruce'n cer, cruce'n pământ,
Cruce'n altarul cel sfânt,
Unde îngerii tot cântă,
Unde șede *Maica sfântă*
Pe scaunul cel de aur
Și cetește catastihul,
Tot cetește, adeverește,
Pe toți fiii mi-i găsește
Și din cer și din pământ,
Numai pe fiul cel sfânt
Nu-l găsià, nu îl cetià,
Și amar se supărà.
Se uità spre răsărit
Și acolo de o zărit
Pe *sfântu Ion* viind,
Tot viind și tot plângând.
Maica sfântă poala-o'ntins
Către sfânt Ion o zis:

(1) *Din literatura populară a Zarandului,* publ. în *Telegraful Român,* an. XXXVIII, Sibiiu 1890.
(2) *Gazeta Transilvaniei,* an. LVI. Brașov 1893. No. 270.

— N'ai văzut, n'ai auzit,
Unde este fiul sfânt?
— Că pe el l-o răstignit
Jidovii cei de ocară,
Cu oțet îl adăpară,
Cu sulița când l-o'mpus,
Sânge și apă i-o curs,
L-o bătut cu trei toiege,
Maică sfântă, fă-le lege!
Maica sfântă le-o făcut
Și pe toți de i-o bătut
Draci'n iad când i-o mânat
Și'n foc de i-o aruncat.
Fiuț sfânt o înviat,
In mânăstire-o intrat
Și se uită și tot cântă
Și tot zice și cuvântă:
— Gazdă, s'ai mare noroc,
Să ne dai coaste de porc
Și vin bun din via ta
Să bem, după ce-om mâncà!

A unsprezecea colindă, din părțile Vașcăului în *Biharia*, sună astfel:

Colo sus, colo mai sus,
Colo sus la răsărit,
Raza soarelui!
Răsărit-a răsărit
Două stele *lucafere* (?);
Dar nu-s stele lucafere,
Ci-s *surori de a soarelui.*
Maica sfântă le grăià:
— Voi surori de a soarelui!
Intrebà-v'aș întrebà:
Mi-ați văzut fiul ori ba?
Surorile iar grăià:
— Maică! noi nu l-am văzut,
Că de l-am și fi văzut,
Noi nu l-am fi cunoscut!
Maica sfântă iar grăià:
— Voi surori de a soarelui!
Cum pe fiu nu l-ați cunoaște?
Că la fiu este croit
Vestmânt alb până'n pământ,
Tot cu aur și de argint,
La fiul pe bolticele
Scrise-s stele mărunțele,
Și la fiul pe mâneci
Scrise-s sfinte Dumineci,
Iar la fiul pe chiotori
Scrise-s sfinte sărbători,
La fiul pe după poale
Scrise-s stele icoane,
Și la fiul în picioare
Mândre cisme mohorîte
Cu d'aur d'argint vopsite;
La fiul meu clopu'n cap
Mândru-i, Doamne, mohorît
Tot cu d'aur și d'argint;
Imprejur pe după clop
Scrisu-i sfântul busuioc,
Și în dosul fiului
Sunt razele soarelui.
Surorile soarelui
Din graiu acuma grăià:
— Maică, sfântă Maică!
Dacă spui așà...
Noi că l-am văzut
Spre dalbul răsărit
Mare divan ținând
Și tare răsboind
Cu cânii de Jidovi;
Pe câți cu calu-i călcà
Și scorbaciu de foc le da,

(1) *Colinde de pe Valea Almașului*, publ. în *Telegraful Român*, an. XXXIX. Sibiiu 1891. No. 132.

Câţi numa-l vedeà
Orbià şi bolnăvià.
Dacă spui, Maică, aşà,
Cată sus la răsărit,
Că-i vedeà fiul venind,
Că fiul pe und's'a dus,
Isvoare mari a secat
Şi câmpuri verzi a uscat
Şi codri verzi a secat...
Şi te uită, Maică, uită!
Colo sus la răsărit
Şi vezi fiul tău venind
Cu toiagul străpungând,
Multe stele mărunţele
Printre stele lucafere...
La capete de dealuri
Lasă loc d'oraşuri...
Şi toarnă, Maică, toarnă
Colo sus spre răsărit
In pârâu de rouă...
Ia-ţi apă cu mâna dreaptă
Şi-ţi spală faţa curată;
Ia-ţi apă cu mâna stângă,
Spală-ţi faţa ta cea sfântă.
Raza soarelui! (1)

A douăsprezecea şi tot odată şi ultima colindă, din *Ţara-Românească*, comuna Grindu, plasa Câmpu, jud. Ialomiţa, sună aşà:

Leroi leo,
Pe drumul cel mare
Mai pe lângă mare,
Leroi leo,
Trec, mi se petrec
Voinici călători,
Greci neguţitori,
Mama lui N.
Cu iea de sârmă,
Cu rochia de lână,
De lână seină,
De păr de cămilă,
Din drugă'ndrugând,
Din gură'ntrebând:
— Maică, măiculiţă!
N'aţi văzut p'aici
D'un drag fiu al meu?
— Noi că l-am văzut,
Nu l-am cunoscut!
— Maică, măiculiţă!
Feţişoara lui
Spuma laptelui,
Mustecioara lui
Spicul orzului,
Sprâncenele lui
Pana corbului,
Ochişorii lui
Două mure coapte,
Coapte la pământ
Neajunse de vânt,
Coapte la răcoare
Neajunse de soare,
Căluşelul lui
Puiul leului,
Şeuliţa lui
Falca smeului,
Frâuleţul lui
Doi bălăuraşi
De coade nodaţi,
De guri încleştaţi.
Pofilaşii lui
Doi bălăuraşi.
— Maică, măiculiţă!
Noi că l-am văzut

(1) Publ. de Corneliu Lazar în *Familia*, an. XXII. Oradea-mare 1886. No. 52, p. 622.

In vadu Diului
La un colţ de masă
Bea şi ospetează,
Oşti îmi înşuruează,
Oşti Moldoveneşti,
Multe Munteneşti.
N. ăl voinic
Fie sănătos
In gazda lui Hristos! (1)

9. — Una din cele mai frumoase *balade poporane*, câte mi-s cunoscute din cele ce s'au publicat până acuma atâta în colecţiunile de *Poezii poporane*, cât şi prin ziare, e fără îndoială *Mioriţa*, scoasă prima oară la lumină sub această numire de V. Alecsandri (2).

Ei bine, isvorul acestei minunate balade, după părerea mea, e asemenea legenda despre *Căutarea Domnului nostru Isus Hristos* în combinaţiune cu unele dintre colindele de soiul celor ce le-am înşirat în şirele de mai sus.

Precum mai marii Jidovilor din legendă s'au sfătuit ca să-l prindă şi să-l răstignească pre Isus Hristos, din cauză că acesta erà în toată privinţa mai superior decât dânşii, tot aşà face şi ciobanul Ungurean dimpreună cu cel Vrâncean din baladă, aceştia încă:

Mări, se vorbiră
Şi se sfătuiră
Pe l'apus de soare
Ca să mi-l omoare
Pe cel Moldovan,
Că-i mai ortoman!
Şi are oi mai multe,
Multe şi cornute
Şi cai învăţaţi
Şi câni mai bărbaţi!

Şi precum Jidovii l-au muncit şi l-au răstignit pe Is. Hr., tot aşà a făcut şi ciobanul Ungurean şi cel Vrâncean, după cum rezultă aceasta din textul baladei.

Mai departe, precum ne-arată legenda că umblă *Maica Domnului* căutând şi întrebând de toţi, câţi îi întâlnià, de fiul său, până ce în urmă ajunge la Jidovii, cari l-au răstignit, şi-i întreabă şi pre aceştia, tot aşà ne-arată şi balada că umblă şi mama ciobanului Moldovean, până ce ajunge la ciobanii ce l-au omorît, şi-i întreabă şi pre dânşii de n'au văzut pe fiul său.

---

(1) Publ. de Dobre Ştefănescu în «Ţara-Nouă», revistă ştiinţifică, etc. An. IV. Bucureşti 1888. No. 11, p. 684.

(2) *Poezii poporale. Balade* (Cântece bătrâneşti). Partea I. Iaşi 1852, p. 1. — Idem, *Poezii poporale ale Românilor*. Bucureşti 1866, p. 1.

Şi în urmă, precum dă *Maica Domnului* de fiul său, care învie, tot aşà dă şi mama ciobanului Moldovean de fiul său care, după unele variante ale baladei, asemenea învie (1).

Mai pe scurt aceleaşi trăsături principale, cari provin în legendă, le întâmpinăm şi în baladă. Toate celelalte amănunte sunt numai înfrumuseţări cari, după cum am văzut, provin şi în unele colinde.

Dar, spre mai bună încredinţare cum că cele zise de noi sunt adevărate, reproducem în şirele ce urmează o variantă a baladei *Mioriţa* sau *Miorica*, după cum o mai intitulează unii.

Iat-o:

In poiana mare,
Cea gură de vale,
Trei cârduri de mnei
Cu trei ciobănei,
Doi sunt tinerei
Şi mai sprintenei,
Unul mai bătrân
Şi e mai străin.
Când la munţi suià,
Doi mi se vorbià
Şi se socotià,
Findcă ei sunt veri
Şi juni în puteri,
Pe străin s'omoară,
Căci are comoară,
Are oi mai grase,
Cu miţe frumoase,
Şi cai mai dedaţi,
Şi câni mai turbaţi,
Bani încomendaţi!
Cel străin păzià,
Apoi că grăià:
— Mică miorică,
Dragă, ochişică!
Coarne răsucite,
Unghii poleite
Late, de argint
Târîi pe pământ,
Una dintr'o mie
Ce poate să fie?
De trei zile'ncoace
Gura nu-ţi mai tace,
Ce-i de capul tău
Sau ce e d'al meu?
Miorica grăià:
— De m'ai ascultà,
Nu-i de capul meu,
Ce-i de capul tău,
Că am auzit
Până s'a vorbit
Ai tăi ortăcei,
Ce-s mai tinerei,
Ca să mi te-omoară
Pentru a ta comoară,
Oiţe mai grase
Cu miţe frumoase
Şi cai mai dedaţi
Şi câni mai turbaţi,
Bani încomendaţi!
Străin se mirà
Şi se supărà,
Apoi le grăià:
— Voi ortacii mei!
Ciobani tinerei

(1) El. N. Voronca, op cit. Partea III, p. 566.

Voi că vă vorbiţi
Să mă omorîţi,
Gând de nu lăsaţi,
Voi să mă'ngropaţi
In strunga oilor,
In jocul mneilor,
Bucinaşul meu,
Drag sufletul meu,
Voi să mi-l duceţi
Şi sà mi-l puneţi
Pe vârful de stână,
Stână la fântână,
Flueraşul meu,
Drag sufletul meu,
Voi să mi-l luaţi
Şi să mi-l legaţi
La cea stânişoară
La încheietoară,
Vântul când s'a'nflà,
Ele vor suflà,
Oile s'or strânge,
Ele mă vor plânge,
Cele mai mărunte
M'or plânge pe munte,
Cele mărişoare
Mai prin văişoare,
Iară cele şchioape
Prin râturi şi groape,
Şi apoi cei cârlani
Tot prin bolovani!
Vinerea mare venià,
Ciobanii coborà
De pe vârf de munte
Pe plaiu înainte,
Trei numai erà,
Doi se ortăcià!
O babă bătrână
Cu rochii de lână,
Cu brâu de cămilă,
Cu zache de miţe
Ţesută'n trei iţe,
De grăbit grăbià,
De suit suià
Din drugă'ndrugând
De fiu întrebând:
— Ciobăneii mei,
Dragi-mi nepoţei!
Pe unde aţi muncit,
Pe unde aţi văit,
Doară aţi văzut
Pe fiu-mi pierdut?
— Că nu l-am văzut,
Nu l-am cunoscut!
— Ochişorii lui
Raza soarelui,
Sprâncenele lui
Pana corbului,
Şi cam nălticel
Ca un brădicel
Şi cam frumuşel
Ca un crinişel!
— El că e la stână,
Stână la fântână!
Mama că grăià:
— De n'a fi aşà,
Atunci mă rog eu,
Să dea Dumnezeu
O ploae cu vânt,
Trăsnet pe pământ
Şi să vă trăsnească,
Să vă prăpădească
Cârdu jumătate
Pe voi într'altă parte! (1)

In fine cum că isvorul baladei *Mioriţa* nu poate să fie altul, fără numai legenda despre care ni-i vorba, ne mai pu-

(1) *Albina*, an. II. Viena 1867. No. 2—109; — cf. şi *Maica bătrână* din *O călătorie în Dobrogea* de T. T. Burada. Iaşi 1880, pag. 113—119.

tem încredinţà încă şi din următoarea *colindă* din *Munţii apuseni ai Transilvaniei:*

Sub dumbrava muntelui,
    Demineaţa lui Crăciun.
Sunt nouă păcurăraşi,
    Demineaţa lui Crăciun.
Cel mai mare jos pe mare,
Cel mai mic îi străinel,
Străinel ca şi un inel.
Şi tot pe el îl mânară
Să întoarcă oile-re.
Când oile le'ntorceà-re
Lui grea lege că-i făceà-re,
Că pe el ca să-l omoare.
Da şi el din graiu grăià-re:
— Pe mine dacă m'omorîţi,
Pe mine mă îngropaţi
In strunguţa oilor,
Colo'n jocul mieilor!
    Da pe el cine să-l cânte,
Da zo-a lui oi cele multe,
Da zo cele bălălai,
Da şi cele ochişelele,
Să-l cânte pe el de jele! (1)

10. — *Cântecele,* despre cari am amintit mai sus că s'ar fi născut din legenda *Căutarea Domnului nostru Isus Hristos,* sunt numai nişte mici fragmente.

Cu toate acestea însă merită a fi reproduse aici măcar vre-o câtevà şi dintre aceste cântece, anume ca să se vadă cum s'au putut dintr'o singură legendă în decursul timpului naşte o mulţime de alte specii de literatură poporală, dintre cari unele mai lungi şi cu mult mai frumoase decât chiar originalul din cari s'au născut, iar altele mai scurte, însă toate, fără deosebire, foarte interesante şi instructive în felul lor.

Iată deci unul şi dintre aceste mici producte ale fantesiei poporului român din *Moldova:*

Dunăre, Dunăre!
Drum fără pulbere,
Nu cumv-ai văzut
Pe aici trecând
Pre fiuţul meu?
— Ba eu l-am văzut
Pe aici trecând,
Nu ştiu de-i al tău:
Feţişoara lui
Spuma laptelui,
Ochişorii lui
Mura câmpului,
Sprâncenele lui
Pana corbului.
Când pe aici treceà,
Din gură ziceà:
— Spune, de a'ntrebà,
Măiculiţa mea,
Că robia — amară,
Ce o păţim în ţară,

(1) *Colinde din Munţii apuseni ai Transilvaniei,* publ. de Eliseu M. Câmpeanu în *Foaia Poporului,* an VI. Sibiu 1899. No. 52, p. 614.

M'aruncă în lume,
Ca să-mi câştig nume.
Şi nu m'oiu întoarce,
Până nu voiu stoarce
Din mână de leu
Pre tot neamul meu,
Şi nu voiu venì
Pân' n'oiu dobândì
Libertatea în ţară,
Să scap de ocară!
— S'ajungă la scop,
Să aibă noroc!
Dee Dumnezeu,
El e fiul meu! (1)

Un alt *cântec* sau *doină*, din *Bucovina*, comuna Ciahor, districtul Cernăuţului, în care nu figurează mai mult *mama întristată*, care-şi caută fiul, ci o *nevastă*, care-şi caută bărbatul, sună aşà:

Apă curgătoare,
De-ai fi grăitoare,
Eu te-aş întrebà:
N'ai vĕzut cumvà
Bărbăţelul meu
Trecênd vadul tău?
— Deşì l-am văzut,
Nu l-am cunoscut!
— Ţi l-oiu spune anume,
Că nu-i altu în lume:
Un voinic înalt,
Nalt şi sprâncenat:
Sprâncenele lui
Pana corbului,
Ochişorii lui
Mura câmpului,
Feţişoara lui
Spuma laptelui,
Mustecioara lui
Spicul grâului.... (2)

Al treilea *cântec* sau *Doină din Maramureş*, în care, în locul mamei sau a nevestei, figurează o *mândră copiliţă*, care-şi caută pre iubitul său, ce e dus la oaste, sună ast-fel:

Pe ţărmuri de Dunăriţă
Merge o mândră copiliţă
Tot horînd şi chiuind,
Din Dunăre apă bând
Şi pe târgari întrebând:
— Voi târgari, târgarilor!
Nu mi-aţi văzut bădiuţul,
Din trei baremi pe unul?
— Poate şi de l-am văzut,
Insă nu l-am cunoscut!
— L-aţi putut cunoaşte bine,
Ca el nu e voinic nime,
In fruntea şireagului
Sub cruciţa steagului,
Cu cloputu înşinorat,
Cu bumbuşti încungiurat,
Cu bumbuşte de argint,
Ca el nu-i în regimânt! (3)

---

(1) Cules de V. Alecsandri şi publ. în *Lepturariu românesc* de *Arune Pumnul* T. II. Partea 2. Viena 1863. p. 17.

(2) Com. de At. Pridie.

(3) *Doine pop. din Maramureş*, culese de T. Mihnea şi publ. în *Familia*, an. X. Budapesta 1874. No. 13, p. 151.

In fine al patrulea şi ultimul *cântec*, din părţile ungurene, probabil că din *Biharia*, în care rolurile din doinele de mai sus sunt cu totul schimbate, şi anume căutând de astădată un fecior pre *mândruţa sa*, sună precum urmează:

Crişule, Crişule,
Apă limpegioară
De pe lespegioară,
De-ai şti cuvântà,
Eu te-aş întrebà:
Văzut-ai ori ba
Pe *alvia* ta
Pe mândruţa mea?
— Şi de o am văzut,
Nu o am cunoscut!
— Lesne-i de a o cunoaşte;
Obrăziorul ei
Spuma laptelui,
Sprâncenele ei
Pana corbului,
Ochişorii ei
Două mure coapte,
Coapte la pământ,
Neatinse de vânt,
Coapte la răcoare,
Ne-atinse de soare!
— Eu că o am văzut
La umbra de pine
Cu gândul la tine,
La flori culegând,
La lacrămi ştergând,
De neica întrebând! (1)

11. — Am spus din capul locului că isvorul legendei *Căutarea Domnului nostru Isus Hristos* este *Visul Maicii Domnului* în combinaţiune cu alte elemente cu totul străine visului.

Elementele străine visului şi prin urmare şi legendei sunt *broasca*, care a făcut pre Maica Domnului să râdă, prefacerea în *scroafă* a Jidancei, care s'a ascuns sub covată, şi în urmă *învierea cocoşului*, care a stropit pe Jidovi cu unsoare fierbinte în faţă, din care cauză apoi Jidovii s'au făcut şi au rămas până în ziua de astăzi pestriţi pe obraz.

Şi cum că întru adevăr aceste trei elemente nu se ţin de legendă, ci trebue să fie mai pe urmă intercalate într'însa, ne putem convinge dintru aceea că pentru fie-care dintre dânsele se află în sânul poporului nostru câte una sau mai multe legende de sine stătătoare.

Aşà ce se atinge de *broască* şi de binecuvântarea ei ca, după ce va murì, să nu se împuţească, există la Românii din *Macedonia* următoarea legendă de sine stătătoare:

---

(1) *Poezii pop.*, publ. în *Cărţile săteannlui*, an. 1881. Cartea I. Gherla 1881. p. 6.

«Nă ḑuă Stâ-Mâria éara multu cârtită, nu sciŭ de ţe dor, şi ca cum şidea ningă uşa sculĭoluĭ, ĭu noita şi luţitlu a lĭeĭ Hristo, treaţi nă broască şi u vəadi. Stâ-Mâria ţinea n mână un culac, ţe-l avea adusă tră hĭilĭu-su. Cât auḑîrî, că vĭini broasca, ţe mântuì nîsă?

«Ia, z-videm, ştie vĭaţa tută că hĭilĭu-nĭu Hristolu ĭasti cama bunlu ficĭor dipri lumi?

«Ahît nîsă, şi-l da colaclu a broascâlĭeĭ şi-lĭ ḑîţi s-intră tu sculĭo şi si-l da a cama muşatluĭ ficĭor ţe va z-veadă. Aclo nviţa şi hĭilĭu a broascălĭeĭ.

«Cum întră nîsă năuntru după ţe mutri nă oară divarligaluĭ la tuţĭ fecĭorlĭi, lĭ-am-pâru, că nu-ĭ vîră ma muşat di brusconĭlu a lĭeĭ şi trîgîndaluĭ-si, trîgînda, agĭumsi pîna la nîs şi-lĭ lu deadi.

«Stâ-Mâria cum viḑu aestă faptă, ş-agîrsì dorlu şi cu arîslu pri buză ḑisi:

— «Nu maşĭ că nu-nĭ ampari arăŭ, că nu-l deadi a hĭilĭ-nĭuĭ ma nĭ-ampari ghĭinì dì ţe ved,... că, cât urît s-hĭibă un ficĭor, tră mîsă ţe ş-lo-ari ĭasti soari.

«Atumţea Stâ-Mâria s-turnă di u vluisi şi-lĭ ḑisi: Earba ţea cama muşata ş-ma curata s-hĭibă pîşunea ta şi oslu putea s-nu-ţi putriḑască, că feaţişĭ Stă-Mâria se-arîdă si-ş agârşască.»

Daco-româneşte:

«Intr'o zi Sântă-Măria erà foarte întristată, nu ştiu de ce durere, şi cum şedeà lângă uşa şcoaleĭ, unde învăţà şi strălucitul său Hristos, trece o *broască* şi o vede. Sântă Maria ţineà în mână un colac, pe care îl adusese pentru fiul său. Indată ce zărì, că vine broasca, ce gândì dânsa?

«Ian să vedem, ştie toată fiinţa că fiul meu Hristos este cel mai bun copil din lume?

«Atât se gândeşte dânsa şi dă colacul broaştei, şi-i zice să între în şcoală şi să-l dea celui mai frumos copil, ce va vedeà. Acolo învăţà şi fiul *broaştei ţestoase.*

«Indată ce intră dânsa înănuntru, după ce se uită odată împrejur la toţi copii, i se părù că nu este nici unul mai frumos decât broscoiul său, şi târîndu-se, târîndu-se, ajunse până la dânsul şi i-l dede.

«Sântă Mària, cum (îndată) ce văzù acest fapt, şi-a uitat durerea şi cu râsul pe buze zise:

— «Nu numai că nu-mi pare reu, de ce nu l-ai dat fiului meu, dară îmi pare bine de ce văd, căci ori cât de urît să fie un copil, pentru mama care îl are este soare.

«Atunci Sântă-Măria se întoarse de o binecuvântă şi îi zise:

— «Earba cea mai frumoasă şi mai curată să fie păşunea ta şi osul tău să nu-ţi putrezească niciodată, fiindcă făcuşi pe Sântă-Maria să râză şi durerea să-şi uite!» (1)

Ce se atinge de *prefacerea Jidancei în scroafă*, atât în Bucovina, cât şi în alte părţi locuite de Români, există asemenea mai multe legende de sine stătătoare.

Iată, spre exemplu, una din *Transilvania* :

«Ci-că Domnul Hristos, pe când umblà pe pământ să vestească la toate neamurile cuvântul dumnezeesc, a ajuns odată în un sat jidovesc. Iară Jidovii aveau mânie pe el şi căutau în tot chipul să-l facă de minciună şi să-l omoare.

«Auzind Jidovii că Domnul Hristos intră în sat, pusu-s'au la sfat, că ce să facă să-l prindă cu minciuna. După multă vorbă s'au înţeles să pună sub covată o Jidovoaică. Şi au făcut aşà, şi au chiemat pe Domnul Hristos şi i-au zis lui:

— «Spune-ne nouă, de eşti fiul lui Dumnezeu, ce este ascuns sub covată?

«Şi Jidovii se uitau la el, bucurându-se în inima lor, că nu va şti.

— «Sub covată aţi ascuns o *scroafă!* — le zise Hristos.

«Unul dintre Jidovi, plin de bucurie, se grăbì să ridice covata, ca să vadă că Domnul Hristos nu a spus adevărul. Dar ce să vezi, toţi Jidovii înlemniră; de sub covată, în loc de femee, eşì o scroafă.

«Domnul Hristos, ca să pedepsească pe Jidovi pentru necredinţa lor şi pentru gândurile lor păcătoase, făcù pe femeia de sub covată în scroafă.

«Şi de atunci Jidovii nu vreau să mânânce carne de porc, căci porcul e făcut din jidov.» (2)

In fine cum că şi pătărania Jidovilor cu cocoşul încă e un element străin legendei şi numai mai pe urmă s'a intercalat într'însa, ne putem convinge atât din unele legende de sine stătătoare din *Bucovina*, cât şi dintr'o colindă din *Transilvania*.

Iată o legendă de sine stătătoare din *Bucovina* :

«In noaptea despre ziua de Paşti, când erà Isus în mormânt,

---

(1) Per. Papahagi, *Din literatura poporană a Aromânilor*. Bucureşti 1900, p. 769—770.

(2) *Foaia poporului*, an IX. Sibiiu 1901. No. 4, p. 42.

Jidanii se bucurau foarte. Au tăiat un *cucoş*, l-au fript, l-au pus pe masă şi un peşte l-au făcut cu borş şi au zis:

—«Când va cântà cucoşul ista şi când và înotà peştele în borş, atunci va învià Hristos!

«De odată cucoşul a început a bate din aripi, iar peştele, cum erà bucăţi, s'a împreunat şi a început a înotà şi a stropì pe Jidani cu zamă de aceea.

«De atunci au Jidanii pistrui.

«Iar copiii s'au trezit câte cu un ou roş in mână şi au strigat: *Hristos a înviat!*» (1)

Iată acuma şi colinda, despre care am amintit mai sus:

Colo jos mai din jos
Vine *Pilat* c'un *polat*
Şi în polat pe cine aduce?
Aduce pe Hiristos,
Nu-l duce să-l omenească,
Că-l duce să-l chinuească!
Intâiu chin ce chin îi dară?
Dar un păhar de amar!
Al doilea chin ce-i dară?
Pe cruce mi-l reştignià!
Al treilea chin ce-i dară?
Cu trestie îl bătea,
Cu suliţa îl străpungeà,
Până când îl omorà!
Şi dacă îl omorà,
De pe cruce-l scoborà
Şi în copârşeu îl puneà
Şi la groapă îl duceà,
Şi un *cocoş roşu* prindeà
Şi de pene-l ciupelià
Şi în tipsie îl frigeà
Şi pe masă îl puneà
Şi din graiu aşà grăià:
Când va învià cest cocoş,
Atunci să învie Hristos!
Nici vorba nu isprăvià,
Cocoşul din blid sărià,
La toţi faţa le stropià.

Şi de când i-a stropit cocoşul acesta, de atunci sunt toţi Jidanii *pestriţi*, adică ciupiţi, pătaţi în faţă (2).

---

(1) El. N. Voronca, op. cit., p. 41; — cf. şi S. Fl. Marian, *Sărbătorile la Români*. Vol. III. p. 15 şi 56.

(2) *Din seara de Crăciun*, publ. de S. Albini in *Tribuna*, an. IV. Siibiu 1887. No. 39.

VIII.

ADORMIREA MAICII DOMNULUI.

Când a binevoit Domnul nostru Isus Hristos a luà pre Maica sa la sine, a trimis cu trei zile mai nainte de aceasta pre *Arhanghelul Gavril* la dânsa ca să-i facă cunoscută mutarea sa de pe pământ.

Maica Domnului, care dorià de mult acuma ca să se mute la fiul său, cum i s'a adus ştirea aceasta, s'a umplut de bucurie şi apoi s'a suit ca să se roage pe *Muntele Măslinilor,* unde aveà ea mai adeseori datină de a se suì şi a se rugà.

Când a ajuns şi a prins a se suì pe munte, toţi pomii, câţi se aflau pe dânsul, văzând-o că vine pentru cea de pe urmă oară spre a se rugà la umbra lor, au început a i se plecà şi a i se închinà, ca şi când ar fi fost nişte slugi însufleţite ce se închină stăpânilor lor.

Sfârşindu-şi rugăciunea şi întorcându-se înapoi acasă, aprinse o mulţime de lumini şi apoi, grijind casa precum şi toate cele trebuincioase pentru îmmormântare, a chemat pre toate rudele şi vecinii săi la sine şi le spuse cele ce i le-a vestit îngerul Domnului despre mutarea sa la cer.

Auzind muerile chemate această veste neaşteptată, au început a plânge şi a se tânguì rugând-o ca să nu uite de dânsele.

Maica Domnului, văzând jalea şi tânguirea cea mare din partea lor, le-a promis că, suindu-se la ceruri, nu numai pre dânsele, ci pre toată lumea va cercetà-o şi va umbrì-o.

Şi cum a rostit ea cuvintele acestea, îndată s'a auzit răsunetul unui tunet, ce venià dintr'un pâlc de nori mari, cari aduceau de pe la marginile lumii pre apostolii Domnului no-

stru Isus Hristos, anume ca să iea parte la îmmormântarea Maicii sale.

Iar după ce au sosit învăţăceii lui Isus Hristos şi s'au scoborît din nori, pe aripele cărora au fost aduşi, zise unul dintre dânşii:

— Noi, stăpână, văzându-te în lume, ne mângâiam ca şi cu stăpânul şi învăţătorul nostru. Dar de acuma înainte cum vom puteà suferì greul vieţii acesteia? Insă de vreme ce cu voinţa fiului şi Dumnezeului tău te muţi spre cele ce sunt mai pre sus de lume, pentru aceasta plângem, precum ne vezi, şi lăcrămăm, cu toate că într'alt chip ne bucurăm, de cele ce sunt asupra ta rânduite!

La auzul acestor cuvinte *Maica Domnului* răspunse zicând:

— Prietenii mei! şi învăţăceii fiului şi Dumnezeului meu! nu faceţi bucuria mea plângere, ci grijiţi-mi mai bine trupul, după cum îl voiu închipuì eu pe pat!

Şi cum rostì ea cuvintele acestea, luându-şi rămas bun şi iertăciune dela toţi cei de faţă, s'a culcat pe pat şi apoi, rugându-se pentru întărirea lumii şi paşnica ei petrecere, îşi dete sufletul în mânile fiului şi Dumnezeului său.

Apostolul Petru, văzând că a repausat, îndată a şi început a cântà cântarea cea de eşire. Unii dintre ceilalţi apostoli însă ridicară preacuratul corp şi se porniră cu dânsul spre satul *Getsimani*, unde aveà să fie îmmormântat, iară ceilalţi mergeau înaintea lui cu făclii aprinse şi asemenea cântând.

Tot atunci se auziră şi cetele îngereşti cântând, ast-fel că întreg văzduhul răsunà de glasurile lor.

Mai marii Iudeilor însă, văzând petrecerea *Maicii Domnului* la locul de veşnică odihnă şi nevenindu-le la socoteală, îndemnară pre unii oameni din popor să surpe *patul*, adecă năsălia, pe care se aflà corpul *Maicii Domnului* şi să-l arunce la pământ.

N'au apucat însă bine îndrăsneţii şi obrasnicii oameni a se apropià de patul pe care se aflà corpul *Maicii Domnului*, şi iată că pedeapsa lui Dumnezeu i-a şi ajuns, căci toţi orbiră.

Iar unul dintre dânşii, care erà mai îndrăsneţ şi care apu-

case a se atinge de pat, nu numai că orbì, ci i s'a tăiat tot odată şi mânile şi ast-fel tăiate şi spânzurând dela pat în jos rămase ele apoi până ce cutezătorul, crezând din tot sufletul în Domnul nostru Isus Hristos şi în preacurata Maica sa, a aflat vindecare şi s'a făcut sănătos ca şi mai nainte.

Tot aşà se întâmplă şi cu ceilalţi inşi cari, crezând şi puind asupra lor o parte din poala patului, asemenea se vindecară.

După această întâmplare, ajungând apostolii cu corpul *Maicii Domnului* la satul *Getsimani*, îl aşezară acolo în mormânt.

Insă apostolii, după ce au îmmormântat pe *Maica Domnului*, nu s'au întors îndată înapoi, ci ei steteră trei zile lângă mormântul acesteia, ascultând cântările cele îngereşti, cari răsunau neîncetat deasupra şi împrejurul mormântului.

După trei zile, sosind şi apostolul *Toma*, care din rânduială dumnezeească nu putù să fie de faţă la îmmormântarea *Maicii Domnului*, şi aflând că aceasta e acuma îmmromântată, s'a întristat foarte mult că nu s'a putut învrednicì şi el, ca şi ceilalţi apostoli, să vadă prea sfântul şi prea curatul corp al Născătoarei de Dumnezeu. De aceea s'a rugat el să i se deschidă mormântul să-l vadă măcar acuma.

Implinindu-i-se dorinţa şi deschizându-i-se mormântul, vede, spre cea mai mare mirare a sa cât şi a celorlalţi apostoli, că acesta e deşert, şi numai giulgiul, în care erà înfăşurat corpul *Maicii Domnului*, se află într'însul.

Ce se întâmplase?

Maica Domnului se înălţase nu numai cu sufletul, ci şi cu corpul la fiul şi Dumnezeul său, Domnul nostru Isus Hristos (1).

Aceasta e pe scurt *tradiţiunea*, cuprinsă în *Mineiul de pe luna lui August*, despre *Adormirea şi Immormântarea Maicii Domnului.*

Din această tradiţiune s'au născut cu timpul mai multe legende despre *Adormirea Maicii Domnului*, cari sunt tot aşà de răspândite, şi mai ales la Românii din *Bucovina*, ca şi

(1) Vezi: *Mineiul de pe luna lui August*, tipărit în tipografia sf. Mânăstiri Neamţul în anul 1847, fila 72 şi 73.

celelalte, despre cari ne-a fost vorba în capitolele premergătoare.

Iar legendele, câte le-am putut eu adunà până acuma în privința aceasta, sunt cele ce urmează:

1. — Prima legendă:

«După ce a fost Domnul nostru Isus Hristos prins de Jidovi și răstignit, Maica sa petrecù un timp mai îndelungat dimpreună cu Apostolii săi.

«După ce s'au împrăştiat însă Apostolii în cele patru părți ale pământului ca să propovăduească evanghelia la toți oamenii de pe atunci, rămânând *Maica Domnului* singură și începând acuma a slăbì, s'a dus într'un munte ca să se roage acolo și ea după cum s'a rugat și fiul ei înainte de ce a fost prins de Jidovi și răstignit.

«Rugându-se ea, cât a avut să se roage, se întoarse înapoi acasă. Pe urmă însă se bolnăvì foarte rău și cum ajunse acasă căzù la pat, și nu se sculă mai mult până ce-și dete sufletul.

«Inainte însă de a-și da ea sufletul, toți Apostolii, afară de *Toma*, fură aduși de Duhul sfânt pe nori până la casa în care zăceà ea.

«Sosind și văzând Apostolii că *Maica Domnului* e atât de slabă și că nu mai e chip de scăpare, începură a i se rugà, ca să nu-i lese zicând:

— Noi am avut la început pre fiul tău, care ne-a învățat foarte multe. Insă el n'a voit să mai stee cu noi. Acuma voești și tu să ne lași neînvățați și nemângâiați?

«*Maica Domnului* le zise atunci:

— «Ascultați-mă ce voesc să vă spun!... Erà odată într'o țară oareșicare un boer foarte avut, și pe timpul lui se făcù un oraș nou, în care se aflà tot felul de lucruri nouă. Boerul acela trimise în orașul cel nou pe trei slugi de ale sale, anume ca fiecare să-i aducă câte un lucru nou. Unul dintre cei trimiși, ducându-se, cumpără un munte și acolo își vârâ dobitoacele și nu se întoarse acasă. Al doilea luă pământ și munți și nu se mai întoarse acasă de la lucrul pământului. Iar al treilea și cel din urmă luă aur, smirnă și tămâe și se întoarse la stăpânul său acasă. Care dintre toate slugile acestea a făcut mai bine?

— «Cea de pe urmă! — răspunseră Apostolii.

— «Așà să faceți și voi! — zise mai departe *Maica Domnului*.

— «Să ascultaţi de învăţăturile Domnului nostru Isus Hristos şi bine veţi găsì. Iar de nu veţi ascultà, rău veţi aflà!...

«După aceste vorbe *Maica Domnului* închise ochii şi adormì.

«Apostolii, văzând că a adormit, începură a jelì şi a zice:

— «Tu candelă ai fost, că în tine a stat lumina cea mai aleasă din lume. Tu uşă ai fost, că prin tine a umblat Duhul sfânt. Tu masă ai fost, că de la tine s'au săturat!

«Sosind apoi timpul de îmmormântare, au luat-o şi au pus-o pe năsălie şi aşà s'au pornit cu dânsa la mormânt.

«Şi iată că pe drum, când mergeau ei cu trupul *Maicii Domnului*, se auzì din văzduh un cântec foarte frumos, care-l cântau îngerii cei nevăzuţi.

«Auzind cântecul acesta *Jidovii păgâni* începură a se întrebà şi a zice:

— «Cine să fie oare femeia aceasta că şi la moartea ei se tem Apostolii de dânsa?

«Iar un Jidov cu numele de *Iuda,* un urmaş de a lui *Iuda Iscarioteanul,* care a vândut pe Isus Hristos zise:

— «Eu mă duc să o nărui de pe năsălie!

«Şi cum rostì cuvintele acestea, se şi pornì să facă aşà după cum zise. Insă când se apropie de năsălie şi voì să pue mâna pe dânsa, încremenì ast-fel că nu se putù mai mult mişcà din loc. Iară cei ce vorbiră amuţiră şi cei ce se uitară orbiră.

«Văzând Jidovii minunea aceasta se înspăimântară şi se întrebară:

— «Oare cine să fie femeia aceasta că şi moartă face minuni?

— «Aceasta e Maica celui ce voi Jidovii l-aţi prins şi l-aţi răstignit, şi care a treia zi a înviat din morţi! — răspunseră Apostolii.

«La aceste vorbe începură *Jidovii creştini* a zice:

— «Ce să facem noi ca prietenii noştri să scape de ceea ce au păţit?

— «Ce să faceţi! — răspunseră Apostolii — îndemnaţi-i ca să se creştineze cu toţii, adecă să creadă în Isus Hristos şi în Maica lui, şi atunci vor scăpà!

«Atunci toţi Jidovii păgâni începură a zice:

— «Noi credem că ea este *Maica Domnului*!

— Nu-i destul numai cu atâta! — ziseră iarăş Apostolii, — ci trebue să vă şi botezaţi şi învăţătura Domnului nostru Isus Hristos să îmbrăţişaţi!

«Jidovii păgâni începură atunci unul după altul a se botezà. Şi care cum se botezà scăpà de boala de care erà cuprins. Şi aşà in

ziua aceea s'au botezat şi încreştinat mai multe mii de Jidovi păgâni.

«După toate acestea *Maica Domnului* fu îmmormântată. Şi Apostolii se înturnară plângând dela mormânt, că nu aveau acuma pe nime, care să-i înveţe ca mai înainte.

«Scurt timp după aceasta venì şi *Toma*, Apostolul lui Isus Hristos, care nu fusese de faţă la *Immormântarea Maicii Domnului.*

«Apostolii ceilalţi, când îl văzură că a venit şi el, începură a-i istorisì toate cum a murit *Maica Domnului*, cum au îmmormântat-o şi ce s'a întâmplat în decursul îmmormântării sale.

«*Toma* începù atunci a suspinà şi a zice cu lacrămi în ochi:

— Aşà! eu n'am fost nici la răstignirea lui Isus Hristos, nici acuma la Adormirea şi îmmormântarea *Maicii Domnului.* Haideţi deci cu mine şi-mi arătaţi măcar locul unde aţi îmmormântat-o, că eu nu cred că a adormit!

«Apostolii merseră atunci cu dânsul la mormântul *Maicii Domnului* să-l încredinţeze cumcă întru adevăr a repausat.

«Sosind ei la mormânt aflară mormântul deschis şi dintr'însul ieşià un miros ca de crin.

«Şi erà acuma a treia zi de la îmmormântare, când s'a întâmplat aceasta. Şi uitându-se cu toţii în sus văzură pe *Maica Domnului* înălţându-se către cer.

«*Maica Domnului,* văzându-l pe *Toma,* întinse brâul ei şi-i zise:

— «*Tomă!* vezi şi crezi! şi fii credincios şi nu necredincios!

«Şi de atunci Brâul *Maicii Domnului,* care l-a arătat lui *Toma,* se arată şi acum pe cer ca un *curcubeu.*» (1)

2. — A doua legendă despre *Adormirea Maicii Domnului* sună precum urmează:

«Simţind *Maica Domnului* că i-a sosit timpul ca să moară şi că nu mai este mult până ce-şi va da sufletul, a vestit pre toţi *Apostolii Domnului nostru Isus Hristos* cu cari petrecuse ea mai înainte de-aceasta prin un timp mai îndelungat, ca să se adune cu toţii la un loc şi, după ce va fi repausat, să-i îmmormânteze trupul în satul *Getsimani.*

«*Apostolii,* cari erau împrăştiaţi pe la marginile pământului unde propăvăduiau cuvântul lui Dumnezeu şi cărora li s'a arătat îngerul Domnului în vis şi le-au spus dorinţa *Maicii Dom-*

(1) Din Botuşana, dict. de Dumitru Cucu, agricultor, şi com. de Ştefan Boca, stud gimn.

nului, îndată s'au şi adunat cu toţii din toate părţile la locuinţa acesteia.

«*Maica Domnului,* văzând că s'au adunat acuma cu toţii, a început a lăudà pre Dumnezeu, şi nu mult după aceasta apoi repausă.

«*Apostolii,* cum văzură că a repausat, îi luară trupul şi se porniră cu dânsul spre ţinterim ca să-l immormânteze. In acelaş timp începură ei cu toţii a cântà fel de fel de cântări întru lauda şi preamărirea *Maicii preacurate,* zicând că nu pot să putrezească ţâţele ce le-a supt Isus Hristos şi pântecele care l-a purtat pe dânsul.

«Şi afară de cântările lor, încă şi o altă cântare mai frumoasă şi cu mult mai minunată se auzì sunând pe deasupra lor, când o duceau ei pe *Maica Domnului* la mormânt.

«Tot atunci o ceată de *păgâni,* care mergeà înapoia lor, grăià între olaltă zicând:

— «Multă ceartă şi multă vrajbă s'a făcut în mijlocul nostru din pricina acestei mueri. Deci n'ar strică, când ne-am răsbună măcar acuma asupra ei!

«Şi cum rostiră cuvintele acestea, unul care erà mai îndrăsneţ între ei, s'a prins să meargă şi să dee jos pre *Maica Domnului* de pe umerii Apostolilor, cari o duceau cu năsălia.

«*Ingerul Domnului* însă, cum a văzut că se apropie de năsălie, i-a tăiat mânurile, pentru că s'a încumetat şi a încercat să răstoarne pre *Maica Domnului* jos. Şi mânurile lui au rămas lipite de *lacră.* Iară unei părţi a cetei păgâne, ce venià mai în urmă, i s'a luat auzul şi celeilalte părţi vederea. Şi întreaga ceată păgânească a rămas fără auz şi fără vederi. Şi cu toţii plângeau acuma amar.

«Văzând Apostolii minunea aceasta ziseră către păgâni:

— «Neomenească şi necuviincioăsă erà fapta ce voi aţi voit să faceţi şi de aceea Dumnezeu v'a pedepsit astfel! Dar dacă veţi crede în *Maica Domnului* şi vă veţi boteză în numele fiului său Isus Hristos, atunci voi veţi căpătă vederile şi auzul vostru iarăş înapoi. Iar de nu veţi crede şi nu vă veţi boteză, orbi şi surzi veţi rămâneà câte zile veţi mai aveà!

«*Păgânii* au zis atunci că vor crede şi se vor boteză, numai să-şi capete iarăş auzul şi vederile înapoi. Şi cum au zis, aşà au şi făcut.

«Şi iată că nemijlocit după aceasta, celui ce i-au rămas mânurile lipite de *lacră* i s'au pus iarăş la loc şi s'au vindecat, iară ceilalţi au început a vedeà şi a auzì ca şi mai nainte.

«Şi aşà au immormântat *Apostolii* pre *Maica Domnului.*

«Iară a treia zi după îmmormântarea ei au venit îngerii Domnului şi i-au luat trupul şi i l-au înălţat la cer» (1).

3. — A treia legendă sună astfel:

«Apropiindu-se sfârşitul vieţii *Maicii Domnului*, se arată Domnul nostru Isus Hristos Apostolilor săi şi le zise:

— «Iată că s'a apropiat timpul voinţei lui Dumnezeu de a luà pre preacurata şi scumpa mea maică *Maria* în cer, adunaţi-vă deci cu toţii la un loc spre a o petrece împreună la locaşul ei cel veşnic!

«*Apostolii*, cari se aflau pe timpul acela răspândiţi în toate părţile lumii spre a propoveduì noua credinţă, cum auziră că *Maica Domnului* se află pe patul morţii, îndată se şi porniră de pe unde erau şi se adunară cu toţii la Ierusalim unde se aflà *Maica Domnului*.

«*Maica Domnului*, ale cărei zile erau acuma numărate, cum a văzut că au sosit Apostolii la dânsa, s'a bucurat şi le zise:

— «Dragilor şi scumpilor Apostoli ai prea iubitului meu fiu Isus! Iată că mi s'a apropiat şi mie timpul ca şi fie-cărui om pământean, să părăsesc lumea aceasta, unde multe am avut de văzut şi de suferit, şi să merg la Dumnezeul cel prea înalt, prea drept şi atotputernic. Rogu-vă deci să nu-mi lăsaţi trupul aici de râsul şi batjocura duşmanilor noştri, ci să mi-l luaţi şi să mi-l duceţi la locul cel de odihnă!

«Şi cum rostì ea cuvintele acestea, îndată îşi şi dete sufletul în mânile îngerului ei păzitor care, luându-l, îl duse la Dumnezeu în cer.

«*Apostolii* însă, vărsând lacrămi de durere pentru pierderea cea mare a preacuratei Maice Maria, rămaseră lângă trupul ei veghind, şi căutând de dânsul, după cum erà obiceiul pe acea vreme. Iară după ce s'a sfârşit timpul vegherii, îi luară trupul şi se porniră cu dânsul spre *Getsimani* ca să-l îmmormânteze.

«Iată însă că pe când treceau ei cu secriul, în care se aflà trupul *Maicii Domnului*, prin oraş cântând împreună cu îngerii cântări de laudă şi de preamărire lui Dumnezeu, se apropiară o mulţime de Jidovi obraznici, cari urau grozav de tare pre Isus Hristos şi învăţăturile sale, precum şi pre toţi urmaşii săi, şi voiră să facă batjocură de trupul *Maicii Domnului*, adecă să-l dee jos de pe umeri Apostolilor, cari îl duceau.

«Nu apucară însă bine Jidovii a se apropià de Apostoli şi iată că de odată orbiră cu toţii.

(1) Din Mânăstirea Homorului, dict. de Const. Macoveiu şi com. de George Croitoriu, stud. gimn.

«Unul dintre dânşii însă, care erà mai aproape de Apostoli şi mai îndrăsneţ, chiar şi în starea sa de orbire încă a voit să facă rău, şi anume, întinzându-şi mânile şi căutând ca numai decât să dee trupul jos. Dar de geaba i-a fost toată încercarea, căci puterea cea nevăzută a lui Dumnezeu îi tăiă ca cu briciul amândouă mânurile de pe la închieturi şi i le aruncă ca pe nişte bucăţele de lemn la pământ.

«Văzând şi alţi oameni, cari asemenea s'au fost adunat şi se aflau aproape de Apostolii, cari duceau trupul *Maicii Domnului*, dar cari nu avură gânduri rele, această straşnică minune, nu se puteau destul mirà de dânsa. Iar Apostolii, ştiind că toate cele ce s'au întâmplat cu ştirea şi cu puterea celui prea înalt s'au întâmplat, deteră să plece cu sicriul *Maicii Domnului* mai departe.

«Jidovii cei orbiţi însă, văzând unde au ajuns din pricina răutăţii lor, începură a plânge şi a se rugà Apostolilor ca să-i mântuească. Şi cu deosebire cel cu mânile tăiate a început mai tare a plânge, a se văetà şi a se rugà, zicând că ce va face el, dacă toată viaţa lui va rămâneà ast-fel orb şi ciunt.

«Atunci Apostolul *Petru*, apropiindu-se de dînşii, le zise:

— «Credeţi cu stăruinţă în atotputernicul şi adevăratul Dumnezeu, care a făcut cerul şi pământul şi în unul născut fiul său şi al acesteia, al cărei trup îl ducem acuma la veşnicul locaş, adecă în Domnul nostru Isus Hristos, mântuitorul lumii, şi atunci credinţa voastră vă va mântuì!

«Auzind mulţimea adunată cuvintele acestea ale Apostolului Petru şi voind să vadă ce se va mai întâmpla, zise celor orbiţi, precum şi celui cu mânile tăiate, să se roage de iertare şi să juruească *Maicii preacurate* că vor fi de acuma înainte credincioşi învăţăturii celei nouă a lui Hristos, dacă vor dobândì vederile şi cel fără de mâni şi mânile sale.

«Atunci cu toţii începură a plânge, a se căì pentru ceea ce au făcut şi a se rugà fierbinte ca să li se ierte fapta cea nelegiuită ce au avut de gând s'o facă. Şi iată că nemijlocit după ce au început ei a se căì pentru fapta lor cea nelegiuită şi a juruì că vor crede în învăţătura Domnului nostru Isus Hristos, li se şi deschiseră tuturor ochii şi văzură chiar mai bine decât mai nainte, iară celui ce i se tăiară mânile, i se lipiră iarăşi la loc.

«Şi acuma, după ce se văzură ei iarăşi cum au fost mai nainte, au început a lăudà şi a preamărì pre Dumnezeu, şi ast-fel petrecură apoi şi ei dimpreună cu Apostolii trupul *Maicii Domnului* la mormânt, unde fu cu cea mai mare cinste înmormântat. Iar după ce se întoarseră de la mormânt înapoi, atât cei ce-şi recă-

pătară vederile, cât şi mulţi alţii, cari nu erau încă botezaţi, se botezară.

«Iar la trei zile după îmmormântarea *Maicii Domnului*, se coborîră îngerii şi cu cântări îi luară trupul din mormânt şi-l duseră în cer.

«Şi de atunci *Maica preacurată* şeade de-adreapta fiului său în cer şi se roagă necontenit pentru mântuirea oamenilor.» (1)

4. — A patra şi ultima legendă, din *Bucovina*, despre *Adormirea şi Immormântarea Maicii Domnului*, sună aşà:

«Nu ştiu dacă a mai fost cândvà vre-o femee pe lumea aceasta atât de asuprită, de năcăjită şi de amărîtă, cum a fost *Maica Domnului*? Abià a născut ea pe Isus, Mântuitorul lumii, şi iată că împăratul *Irod*, temându-se că acesta îi va luà tronul împărătesc, dete poruncă ostaşilor săi ca să taie pre toţi pruncii de la doi ani în jos mai mici, cugetând că-l vor aflà şi pre Isus pintre ei şi-l vor tăià şi pre dânsul. Din pricina aceasta apoi, ameninţată fiind atât ea cât şi fiul său cu moartea, a trebuit să fugă cu dânsul şi cu logodnicul ei *Iosif* din Vifleem călare pe măgari într'o pustietate, unde petrecură tustrei într'o cetate până după moartea lui *Irod*.

«N'a apucat însă bine a scăpà de prigonirea lui *Irod*, şi iată că acuma se răsculară asupra fiului său Is. mai marii şi bătrânii Jidovilor, cari nu erau înţeleşi cu învăţătura lui cea nouă, căutând şi aceştia toate chipurile şi mijloacele cum ar puteà pune mâna pe dânsul ca să-i curme firul vieţii. Şi în răutatea inimii lor atâta ce-l urmăriră şi prigoniră, până ce în urma urmelor, puind mâna pe dânsul, îl batjocoriră şi chinuiră în tot felul, iar după aceea, ca paharul amărăciunii Maicii sale să fie cu vârf, îl răstigniră pe cruce între doi lotri.

«Văzând acestea *Maica Domnului*, o mai duse cât o mai duse şi a mai răbdat cât a mai răbdat durerile şi amărăciunile ce i s'au căşunat, iar mai pe urmă, părăsind această lume plină de răutate şi de păcate, îşi dete sufletul, care se urcă la cer spre a se rugà acolo pentru noi oamenii.

«Şi jelea şi durerea, când a adormit *Maica Domnului*, a fost pretutindene aşà de mare şi de pătrunzătoare, că până şi pomii cu poamele cele mai frumoase şi mai alese s'au adunat la un loc şi s'au format dintr'înşii un pom mare care s'a pus în fruntea procesiei, cu care a fost petrecută *Maica Domnului* la mormânt.

(1) Din Udeşti, com. de Nicolae Găitan, stud. gimn., şi din Costişa, dict. de Maria Cojocariu, şi com. de Sofronie Cernoschi, stud. gimn.

«Şi de atunci este datină în cele mai multe părţi de a se duce, când se îmmormintează vre-un mort, un pom încărcat cu tot felul de poame înaintea acestuia.

«Dar nu numai atâta, ci jelea şi întristarea, ce a cuprins lumea după *Adormirea Maicii Domnului*, a fost aşà de mare, că până chiar şi frunzele tuturor pomilor şi ale pânilor s'au îngălbenit de durere şi mâhnire.

«Iar *bostanul, păpuşoiul* şi *haldanul* au făcut un struţ mare şi frumos din *Floarea soarelui* şi le-au pus în chip de cunună pe sicriul *Maicii Domnului*, şi astfel fu ea apoi dusă la locaşul ei cel veşnic. Şi de atunci vine apoi că în tot anul pe timpul acela, când se serbează *Adormirea Maicii Domnului*, perii, merii, păpuşoii, bostanii şi haldanii se coc şi îngălbinesc.

«Iar în urma acestora vine apoi jelea cea mare, adecă *iarna.*» (1)

---

(1) Din Volcineţ, dict. de Veronica Jijie, com. de Vasile Jijie, stud. gimn.

IX.

MAICA DOMNULUI, SCĂPAREA OAMENILOR.

Maica Domnului, după credința și spusa Românilor din *Bucovina*, a fost cea dintâi și tot ea va fi și cea de pe urmă scăpare a oamenilor.

Și iată cum!

Domnul nostru Isus Hristos, Mântuitorul neamului omenesc de sub jugul păcatului strămoșesc, când a venit pe lume, s'a născut din *preacurata fecioara Maria*. Prin urmare printr'însa ne-a venit întâiu și întâiu scăparea.

Iar acuma, când ea nu se mai află pe pământ, ci în cer, stă îngenunchiată la picioarele lui Dumnezeu și se roagă necontenit, ziua și noaptea, pentru păcatele și fărădelegile oamenilor.

Dumnezeu, deși e îndelung răbdător, adeseori văzând fărădelegile oamenilor, cari nu mai au sfârșit, își pierde toată răbdarea și voește să nimicească cu totul pre păcătoșii oameni, și numai pentru rugăciunile cele necontenite și din adâncul inimii isvorîte ale Maicii sale n'o face aceasta. Rugăciunile și lacrămile ei lungesc sfârșitul lumii.

Și la urma urmelor, după *a doua venire*, când se va fi ținut *județul cel de pe urmă* și judecata va fi acuma gata, când drepții vor fi în raiu, iar păcătoșii în iad, *Maica Domnului* și atunci pre mulți îi va scăpà din întunericul cel de veci.

Și iată cum!

In cele mai multe părți locuite de Români este obiceiu ca preoții să umble pe la *Bobotează* cu crucea pe la casele oamenilor creștini și să le stropească cu apă sfințită cântând: «*In Iordan botezându-te, tu Doamne!*»

Atunci fiecare femee creştină pune pe după crucea din mâna preotului un fuior de in sau de cânepă frumos răgilat şi periat.

Din toate fuioarele acestea, câte s'au strâns până acuma şi câte se vor mai strânge şi de acuma înainte până la sfârşitul lumii, *Maica Domnului* va face o *mrejă* nemăsurat de lungă şi de lată. După ce va gătì ea mreja aceasta de făcut, va rugà pre Dumnezeu pentru cea din urmă oară să o lase ca să tragă cu dânsa de vre-o câtevà ori prin iad.

Şi Dumnezeu, care totdeauna i-a ascultat rugămintea, şi de astă dată va ascultà-o şi-i va da voie să facă cum va şti ea că e mai bine.

Şi atunci *Maica Domnului* va trage de trei ori cu mreja prin iad, şi acele suflete, cari se vor puteà prinde şi ţineà în mrejă, vor fi scăpate, iar cele-lalte ce vor rămâneà, rămase vor fi pentru totdeauna.

Nu mult însă, după ce va fi tras *Maica Domnului* cu mrejea prin iad şi va fi scos cea mai mare parte de suflete dintr'însul, *Diavolii*, de ciudă, vor începe a mâncà toate sufletele rămase. Iar când vor vedeà că n'a mai rămas nici un singur suflet omenesc nemâncat de dânşii, atunci se vor mâncà ei unul pe altul, până ce va rămâneà numai singur *Scaraoţchi* care, legat fiind de stâlpul cel din mijlocul iadului, va pierì de foame.

Astfel vor rămâneà apoi numai drepţii cu Dumnezeu şi cu îngerii şi vor duce o viaţă cerească (1).

Aceeaşi credinţă, care se află la Românii din *Bucovina* despre facerea şi întrebuinţarea *mrejei* de către *Maica preacurată* după a *doua venire* a Domnului nostru Isus Hr., se află şi la Românii din *Moldova*.

Iată ce ne spune în privinţa aceasta El. Sevastos:

«De când s'a făcut legea noastră şi până la *a doua venire*, femeile creştine au dat şi vor da un fuior la cruce din care se lucrează în raiu o *mrejă*, ca la a doua venire,

(1) Cred. Rom. din Straja, distr. Rădăuţului, com. de N. Cotos, stud. gimn.; — cf. S. Fl. Marian, *Sărbătorile la Români*. Vol. I, p. 173; — El. N. Voronca, op. cit. Partea IV şi V, p. 938 : «*Maica Domnului*, de când lumea, tot împleteşte la un *sac* din fuioarele ce le dau de Bobotează la cruce, cu care să scoată sufletele din iad.»

după ce Hristos va judecà noroadele şi va trimite pre păcătoşi la muncile iadului, Maica să se ducă la iad şi să arunce o mreją de trei ori, şi câte suflete s'ar puteà prinde în mreją, are să le dea într'un loc de odihnă, nu de mare fericire ca la raiu, dar nici la veşnică muncă.

«Şi pentru aceasta dau femeile fuior la cruce, că doar s'a milostivì *Maica Domnului* asupră-le, să se prindă şi ele în mreją.» (1)

Iar d-l Const. D. Gheorghiu scrie:

«După slujba — din ajunul Bobotezei — preoteasa iese înaintea preotului, sărută crucea şi apoi mâna popei şi, luând un fuior periat frumos şi într'adins lucrat pentru acest scop, îl leagă la cruce, pentru că ele au credinţă că din acest fuior se va lucrà în raiu un *voloc* (mreją) cu care *Maica Precista*, la *a doua înviere*, va venì *să le pescuească din iad.*

«Există adecă credinţa că *Maica Domnului*, când va venì la iad, va aruncà volocul de trei ori şi cine se va prinde în el va fi scos de la munci şi dus într'un loc mai fericit.

«Tot pentru acest scop fie-care femee apoi, când îi vine preotul în casă în acea zi — adecă în Ajunul Bobotezei, — îi leagă la cruce o bucată dintr'un caier, sau în lipsă o jirghiuţă de aţă.» (2)

Şi cum că întru adevăr *Maica Domnului* nu numai c'a fost şi va fi în viitor, ci că ea este şi acuma ajutătoarea şi scăparea oamenilor, ne putem încredinţà şi din următoarea legendă din *Bucovina*:

1. —

**«A fost odată
Ca niciodată,
Pe când se făceà
Sara dimineaţa
Şi se coceà
Oauăle 'n ghiaţă.**

---

(1) *Sărbătorile poporului*, publ. în *Gazeta săteanului*, an. VIII. R.-Sărat 1891, p. 149.

(2) *Calendarul femeilor superstiţioase.* Piatra-N. 1892, p. 23; — El. N. Voronca, op. cit, p. 938: «In Botoşani, cari n'au cânepă, dau la cruce *jerbii* de bumbac cumpărat. Aicea se spune că *Maica Domnului* se duce în toată ziua de înviere cu fuiorul şi scoate sufletele din iad, câte se pot prinde.»

«A fost odată un bărbat şi o femee, cari erau atât de săraci, că nici chiar focul în vatră nu le ardeà.

«Toată averea lor erà o căsuţă, dar şi aceea plină de copii, unul mai gol, mai flămând şi mai amărît decât altul.

«Bărbatul, pe lângă toată sărăcia ce o aveà acasă, mai erà încă şi foarte beţiv şi la beţie foarte arţăgos şi rău. De câte ori mergeà el în sat, totdeauna se întorceà bat ca lemnul, şi dacă nu găsià mâncare pe masă, erà vai şi amar de capul bietei femei.

«Femeia însă erà cu frica Domnului sfânt şi grijià totdeauna de copii şi de bărbatul ei. Totdeauna se purtà aşà ca să aibă cevà de rândul mâncării, pe când ştià ea că va• venì bărbatul său dela cârşmă. Ea nu-l certà niciodată, deşì el mai totdeauna se purtà foarte neomeneşte cu dânsa.

«Intr'o zi ce-i plesneşte bărbatului acestuia prin cap ? să plece în pădurea învecinată după lemne. Deci mergând şi ajungând el în pădure, începe a se învârtì în colo şi în coace şi a căutà lemne de cele mai bune, până ce ajunge drept în mijlocul pădurii. Acolo întâlneşte el pre un om necunoscut, care de asemenea cătà lemne şi cum îl întâlneşte, îi dă «bună ziua».

«Mulţămim dumitale !— îi răspunde necunoscutul.

«Şi după aceasta se aşezară amândoi pe un butuc la vorbă. Şi din cuvânt în cuvânt, din vorbă în vorbă, istorisì omul nostru celui necunoscut toată starea sa de acasă.

«Necunoscutul, care nu erà altul decât însuş *Dracul* îmbrăcat în straie omeneşti, după ce auzì cum trăeşte acesta, îi zise că el îi va sta întru ajutor, dacă-i va juruì lucrul ce-i va cere.

«Omul cel băutor, ştiind că n'are nimica acasă după ce să-i pară rău, îi juruì că-i va da.

«Atunci se înfăţişă *Dracul* în starea lui cea drăcească: cu corniţe în cap şi codiţă dinapoi.

«Omul, văzându-l atât de urît, se sperie de dânsul, căci el nu mai văzuse în toată viaţa lui o făptură atât de slută şi de hâdă ca aceasta.

«Insă *Dracul* îl încurăjă, zicându-i să-i dee femeia sa şi el îi va da pentru aceasta o căldare de galbeni şi-l va face putred de bogat.

«Omul, gândind puţin, şi fiindcă nu-şi iubià femeia nici de cum, măcar că aceasta îi erà credincioasă şi priincioasă, se învoì să o vândă *Dracului*, şi înainte de miezul nopţii să fie cu dânsa la locuinţa drăcească.

«După aceea se despărţiră şi fiecare plecă la treaba sa.

«Bărbatul plecă spre casă, iar *Dracul* spre locuinţa lui, unde

făcù o mare bucurie celorlalţi draci, cărora le spuse că a câştigat un suflet pentru o căldare de galbeni.

«Omul, ajungând acasă şi dându-i femeia de mâncat, a mâncat bine, până ce s'a săturat. Iar după ce s'a săturat, zise femeii să facă cevà bun de mâncat şi pe de sară, căci au să meargă amândoi la târg.

«Femeia erà însă foarte supărată, fiindcă visase în noaptea trecută că a venit *Maica Domnului* la dânsa şi i-a spus cum are s'o vândă bărbatul său *Dracului* pentru o căldare de galbeni, şi cum trebue să meargă ei încă înainte de miezul nopţii la locuinţa *Dracului*. Mai departe îi spuse *Maica Domnului* ca, mergând prin pădure, să se abată numai decât pe la biserica cea părăsită din mijlocul pădurii, şi să se roage acolo fiului său, Domnului nostru Isus Hristos, că ea îi va sta apoi întru ajutor. Dar cu toate acestea că femeia erà aşà de supărată, totuş pregătì, cum putù, mâncarea cerută de bărbatul său.

«Fiind mâncarea acuma gata şi apropiindu-se seara, plecară amândoi spre locuinţa cea blestemată a *Diavolilor*, care se aflà într'o scorbură de fag.

«După ce au ajuns şi au intrat in pădure, şi după ce a înoptat acuma hăt bine, a început a plouà ca din cofă, încât că numai cu mare nevoie putură merge, şi ajungând în mijlocul pădurii se văzură nevoiţi a poposì puţin acolo. Se abătură deci la biserica cea părăsită, unde spusese *Maica Domnului* femeii în vis ca să meargă, şi se aşezară pe pragul bisericii aceleia.

«Bărbatul, după ce se aşezară amândoi pe prag, se puse cu capul în braţele femeii sale, şi astfel adormì. Femeia însă vărsà şiroae de lacrămi ştiind că merge la pierzare. Nu întrelăsă tot odată de a se rugà *Maicii Domnului* ca să-i vină întru ajutor.

«Adormind bărbatul cum se cade şi plângând femeia atât de puternic, încât că se cutremurà cămaşa pe dânsa şi răsunà biserica de hohotele ei de descurajare, iată că se iveşte de odată dinaintea ei o femee, care aveà foarte mare asemănare cu dânsa.

«Şi cine socotiţi c'a fost femeia aceea?

«Insăş *Maica Domnului*, care auzind bocetele şi rugăciunile femeii celei desnădăjduite, i se făcù milă de dânsa şi-i venì întru ajutor.

«Şi cum sosì *Maica Domnului* se aşeză în locul femeii, puse capul nefericitului om în braţele sale cele sfinte, iar femeia, sculându-se, se vârî în biserică şi începù acolo a se rugà mai departe pentru ajutorarea ei.

«Trezindu-se mai după aceea bărbatul şi temându-se ca să nu treacă miezul nopţii şi astfel să peardă o căldare de galbeni,

purcese mai departe la drum, nebăgând de seamă că în locul femeii sale merge cu dânsul o persoană dumnezeească.

«Apropiindu-se de scorbora *Dracilor*, aceştia ieşiră cu toţii afară ca să vadă pre femeia cea vândută. Văzând însă că în locul femeii celei vândute vine însăşi *Maica Domnului*, se speriară aşà de tare că începură a tremurà ca varga de frică şi numai de abià se puteau ţineà pe picioare, prea bine ştiind că de se apropie *Maica Domnului* de locuinţa lor, e vai şi amar de dânşii, toţi se vor preface în pietre. De aceea, fără a mai sta mult pe gânduri, luară căldarea cea de galbeni, care o juruise omului pentru femeia sa, şi i-o aruncară acestuia la picioare, zicându-i să se întoarcă înapoi că lor nu le trebueşte femeia aceasta.

«Abià acuma văzù şi bărbatul, că femeia ce e cu dânsul nu e femeia lui, ci o faţă dumnezeească, şi văzând-o începù şi el a tremurà de frică.

«*Maica Domnului* însă îi zise să iee căldarea cu galbeni şi să se întoarcă cu dânsa îndărăt la biserica cea din mijlocul pădurii.

«Bărbatul nu se puse de pricină, luă căldarea şi se întoarse cu *Maica Domnului* până la biserica cea părăsită.

«Ajungând acolo *Maica Domnului*, îi aduse pre femeia sa de faţă, i-o dete în seamă şi apoi, mustrându-l pentru fapta lui cea fărădelege, îi zise că daca va mai face vre-odată aşà cum a făcut mai înainte, nu-l va mai ţineà pământul, ci-l va înghiţì de viu.

«Şi cum rostì cuvintele acestea, intră în biserică şi se prefăcù iarăş în *duh sfânt* şi fără de prihană.

«Omul însă, luând pre femeia sa de mână, se întoarse cu dânsa acasă şi, îmbogăţindu-se cu galbenii cei luaţi prin puterea *Maicii Domnului* dela *Draci*, trăiră dimpreună cu copiii lor fericiţi şi nu se mai certară în veci.» (1)

O variantă a acestei legende, tot din *Bucovina*, sună precum urmează:

«Ḑice că erà odată un om, care-şi cheltuise toată averea moştenită dela părinţi în petreceri şi desfătări, astfel că în urma urmelor ajunsese la sapă de lemn.

«Ce să facă el acuma ca să se poată susţineà atât pre sine cât şi soţia sa? căci el nu erà numai singur, ci, fiind însurat, aveà şi soţie. Işi frământă cât îşi frământă creierii: ce şi cum ar face,

(1) Din Vama, com. în 4/16 Aprilie 1857 de George Toma, stud. gimn.

doară poate ieşi mai bine la capăt, dar în zadar! In urmă, văzând că nu e nici un chip de scăpare, zice:

— «Ştiu că mă voiu face iarăş cum am fost, cu avere şi bine văzut de oameni, când mă voiu da celui ce nu se cade!

«N'a apucat însă bine a rostì cuvintele acestea, şi iată că i se şi arată *Dracul*, duce-s'ar pė pustii, în chip de neamţ c'o cepiţă roşă în cap şi cu picioare ca de ţap.

«Omul nostru, când îl vede pe *Necuratul* că a răsărit de odată ca din pământ dinaintea lui, fără să-l fi chemat, a boldit nişte ochi mari, şi astfel, cu gura căscată şi cu ochii bolditi spre dânsul, rămase ca încremenit locului.

— «Da ce te uiţi aşà de galiş la mine? — îl întreabă *diavolul* hlizîndu-se, — au poate acuma nu mai vrei să fii iarăşi bogat cum ai fost mai nainte, după cum doriai mai adinoară?

— «Ba da!... Dar cine eşti tu, şi de unde ştii că eu aş voì iarăş să mă îmbogăţesc? — zise omul, după ce-şi mai venì puţin în ori.

— «Eu sunt, nici mai mult nici mai puţin decât cel ce mă vezi, un *drac* ca toţi *dracii* de seama mea! Şi dacă-mi vei da tu pe soţia ta şi-mi vei aduce-o într'o zi anumită în cutare loc din cutare pădure, unde mi-i locuinţa, atunci am să-ţi dăruesc o comoară de bani, care se află îngropată în cornul dela vale al casei tale, şi cu comoara aceea ai să te faci apoi cu mult mai bogat de cum ai fost mai nainte!

«Omul nostru, ajungând prin nestatornicia şi destrăbălarea sa a fi aşà de sărac, că nici cânii n'aveau acuma de ce să-l tragă, şi pe deasupra mai fiind încă şi foarte lacom, cum auzì de comoară, nu stete mult pe gânduri, ci răspunse *Cornuratului* că-i dă soţia, numai dacă şi el îşi va ţineà cuvântul.

— «Ce?... încă mai stai la îndoială? — zise *Michiduţă*, dându-şi fesul pe ceafă şi arătându-şi corniţele. Ceea ce odată ţi-am juruit e ca şi dat! Şi cum rostì cuvintele acestea, se făcù de odată nevăzut, ca şi când ar fi intrat în pământ.

«A doua zi după întâmplarea aceasta, zise omul către soţia sa:

— «Măi femee! hai cu mine până în cutare pădure!

«Femeia, căreia o presimţire îi spuneà că bărbatul ei nu se poartă cu gânduri bune faţă de dânsa, îl întrebă zicând:

— «Da bine, omule, unde voeşti să mă duci şi ce ai de gând să faci cu mine?

— «Haida numai cu mine şi vei vedeà! — răspunse bărbatul scurt şi apăsat.

«Femeia, care nici cu spatele nu ştià ce are bărbatul ei de-

gând să facă cu dânsa, nu se puse de pricină, ci se supuse şi se porniră apoi amândoi la drum.

«Mergând ei aşà, cât timp vor fi mers, femeia rugându-se în taină *Maicii Domnului* ca să-i stea întru ajutor, iar bărbatul ei dus pe gânduri ca omul ce e pornit spre o faptă rea, iată că ajung la pădurea în care spusese *Dracul* ca să-i ducă pe soţia sa.

«N'a apucat însă bine a intrà în pădure şi unde nu dă Dumnezeu o ploae ca aceea de ţi se păreà că toarnă cu cofa.

«Văzând ei aceasta, se abat la o biserică, care se aflà din întâmplare lângă calea pe unde treceau, şi acolo apoi se opresc adăpostindu-se sub streşina bisericii aceleia, până ce va mai trece ploaia.

«Femeia, fiind foarte ostenită de drum şi udă până la piele, nu mult după ce se puse jos sub streşină şi se încălḑì puţin, începù a aţipì şi apoi adormì dusă.

«Bărbatul însă, pe care se vede că-l mustrà cugetul pentru ceea ce şi-a pus în gând să facă cu soţia sa, umblà în colo şi încoace împrejurul bisericii.

«Iată însă că pe când umblà el astfel dus pe gânduri, i se arată de odată *Maica Domnului* în chipul soţiei sale, care dormià, şi-i zise:

— «Haidem acuma mai departe, căci ploaia a încetat!

«Omul, nebăgând de seamă cine e lângă dânsul, ci cugetând că e soţia sa, se pornì mai departe cu *Maica Domnului*, şi merseră amândoi, până ce ajunseră la locul, unde zise *Dracul* omului ca să-i aducă pre soţia sa.

«Ajungând acolo, zise omul către *Necuratul*, care-i ieşise plin de bucurie înainte:

— «Na! aici ţi-am adus pre femeia mea! Acuma vino şi tu de-mi dă în seamă comoara, care mi-ai juruit-o!

— «Ce femee, măi omule! — zise *Diavolul* uitându-se rău la *Maica Domnului*. Aceasta nu e femeia ta, care mi-ai juruit-o, ci cu totul altă femee!

«*Maica Domnului*, auzind cuvintele acestea ale nespălatului *Diavol* şi văzându-l cât de rău se uită el la dânsa, se înverşună aşà de tare asupra lui, că deauna îl şi alungă dinaintea feţei sale, zicându-i:

— «Piei dinaintea mea, *Satană*, ce ai voit să iei sufletul acestui om rătăcit şi prăpădit şi al soţiei sale celei cu totul nevinovate, şi mai mult să nu mi te mai apropii de dânşii!

«*Satana*, cum auzì cuvintele acestea ale *Maicii Domnului*, începù a crâşcà din dinţi şi a stupì foc din gură de mânie, şi apoi pierì ca o nălucă dinaintea ei şi a omului ce a venit cu dânsa

«Iar *Maica Domnului* se întoarse după aceasta cu faţa spre omul ce sta ca înlemnit locului, când văzù cele ce s'au întâmplat, şi începù a-l mustrà şi pre acesta şi a-i zice:

— «Nevinovăţia şi bunătatea soţiei tale, care necontenit mi s'a rugat ca să-i viu întru ajutor şi să te abat de pe calea cea rătăcită pe care ai apucat, până ce ţi-ai bătut la tălpi toată averea, m'a înduplecat să te scap din ghiarele Diavolului, în cari ai fost intrat!... Intoarce-te deci înapoi până la biserica lângă care v'aţi fost oprit din pricina ploii, ce o trimise fiul meu Is. Hr. înaintea voastră, căci acolo vei aflà pre femeia ta dormind şi acuma sub streşina bisericii!... Trezeşte-o şi roag-o de iertare pentru toate neajunsurile şi nedreptăţile ce i le-ai făcut, de când ai luat-o de soţie şi până în momentul când ai voit s'o dai pe mâna *Diavolului!...* Şi de acuma înainte fereşte-te ca de para focului, să nu mai faci ceea ce ai făcut până acuma, că de vei mai face, pierdut eşti în veci!... Iar de comoara, ce ţi-a juruit-o *Diavolul,* să nu te atingi, că nu-i curată! Ci să te apuci de lucru, după cum lucrai pe când erai mai tânăr, şi atunci iarăş vei fi tot aşà de avut, cum ai fost şi mai nainte!

«Şi cum rostì *Maica Domnului* cuvintele acestea, se făcù de odată nevăzută.

«Omul nostru însă, ca şi când s'ar fi deşteptat dintr'un somn greu, se întoarse plin de căinţă înapoi până la biserică, unde rămăsese soţia sa.

«Ajungând la soţia sa şi deşteptând-o din somn, începù a-i povestì din fir în păr toate cele ce a avut de gând să facă el cu dânsa, cum i s'a arătat *Maica Domnului* şi cum, prin mijlocirea acesteia, au scăpat amândoi din ghiarele *Necuratului.*

«Femeia, auzind cele ce i le povestì bărbatul său, i se urcară perii în vârful capului de înfiorare, apoi începù a plânge de bucurie şi a preamărì pre *Maica Domnului* c'a scăpat-o atât pe dânsa, cât şi pre bărbatul ei de pierzare.

«In urmă, dând laudă lui Dumnezeu c'a fost aşà şi nu mai rău, se întoarseră amândoi acasă, şi apucându-se bărbatul cu toată inima de lucru ca şi mai înainte, s'a făcut iarăş bogat şi fără de comoara Diavolului. Şi de acolo înainte a trăit în cea mai bună înţelegere, ticnă şi îndestulare cu soţia, cât timp le-a fost prescris dela Dumnezeu ca să mai trăească». (1)

2. — O altă legendă, asemenea din *Bucovina,* care ne-arată

(1) Din Mânăstirea Homorului, dict. de Simeon Moldovan, agricultor, şi com. de George Croitoriu, stud. gimn.

cum a scăpat *Maica Domnului* pre un băeţel, ce erà în pericol să piară de foame, sună ast-fel:

«Zice că s'a aflat odată un băiat lepădat sau pierdut, care nu se ştià de unde-i şi al cui este.

«Şi fiindcă băiatul acela erà foarte curăţel şi frumuşel, şi pe deasupra încă foarte isteţ, de aceea l-a luat un boer de suflet şi l-a dus la curtea sa ca să-l crească.

«Nu departe de curtea boerului aceluia erà biserica satului, iar la portiţa bisericii se aflà o cruce şi pe crucea aceea erà zugrăvit chipul *Maicii Domnului* cu Domnul nostru Is. Hr. în braţe.

«Băiatul aflat, trecând odată pe lângă biserică şi dând cu ochii de chipul Domnului nostru Is. Hr., a cugetat că acela nu e chip, ci un băeţel viu ca şi dânsul. De aceea mai pe urmă, ori de câte ori căpătà el demâncare, şi mai ales pâne, n'o mâncà singur, ci îndată fugià cu dânsa până la portiţa bisericii şi o împărţià cu Domnul nostru Is. Hr. zicând:

— «Na, mititelule, mănâncă şi tu, că ştiu că vei fi flămând!

«Şi Is. Hr. întindeà mâna şi luà pânea.

«Şi aşà s'a întâmplat aceasta de mai multe ori, în mai multe zile şi săptămâni după olaltă.

«Dela un timp însă, băgând boerul de seamă, că băeţelul aflat, cum capătă pâne, îndată şi fuge cu dânsa, i-a venit cam bătător la ochi şi de aceea l-a întrebat într'o zi: unde se duce şi ce face el cu pânea că o găteşte aşà de iute.

— «Ce să fac!—răspunse nevinovatul şi neprefăcutul băiat,—ia o împărţesc cu mititelul cel dela portiţa bisericii!

«Boerul, neştiind cine e mititelul dela portiţa bisericii, ci cugetând că e vre-un atare băiat din sat, care-l smomeşte ca să împărţească pânea cu dânsul, s'a supărat şi i-a zis:

— «Dacă e aşà treaba, apoi du-te la mititelul acela ca să-ţi dea el de acuma înainte de mâncare, că eu nu-ţi dau mai mult nimica!

«Băiatul, văzând că boerul s'a supărat pe dânsul şi că nu vrea să-i dea mai mult de mâncare, a început a plânge şi, ducându-se la portiţa bisericii, zise către Domnul nostru Is. Hr.:

— «Eu n'am căpătat astăzi nimica de mâncare şi-s flămând că numai de abià mă ţin pe picioare!... Dă-mi deci acuma şi tu, mititelule, cevà să mănânc, că eu când aveam încă-ţi dam!

«Abià a rostit el cuvintele acestea şi iată că *Maica Domnului*, din chip cum erà zugrăvită pe cruciţă, s'a prefăcut de odată într'o femee vie, a scos o pâne de grâu, albă şi mare cât o rotiţă de plug şi întinzând-o băiatului îi zise:

— «Na, puiule! că cine dă lui işi dă!... Tu ai dat fiului meu, şi eu îţi întorc acuma darul înapoi ca să ai pe un timp mai îndelungat ce mâncà!

«Şi cum rostì *Maica Domnului* cuvintele acestea, pânea începù a se duce de-adura înaintea băiatului.

«Iar băiatul, bucuria lui, pornindu-se tot într'o fugă în urma pânei, şi ajungând-o, a luat-o şi s'a dus cu dânsa la curtea boerească. Şi şeapte ani de-arândul a mâncat el din pânea aceea şi n'a mai sfârşit-o,

Că de unde tăià,
Nu se mai sfârşià,
Ci iarăş creşteà
Şi mi se făceà
Cu mult mai frumoasă,
Albă şi gustoasă!» (1)

3. — Cumcă *Maica Domnului*, după credinţa Românilor, e ajutătoarea şi scăparea oamenilor din toate nevoile şi necazurile, se poate mai departe vedeà încă şi dintr'o mulţime de *farmece* şi *descântece* uzitate în cele mai multe părţi locuite de Români.

Iată şi un astfel de *farmec* din *Bucovina:*

N. N. Duminecă
Dimineaţa s'a sculat,
Pe obraz că s'a spălat,
Lui Dumnezeu s'a rugat,
Cu straie s'a însăilat.
Duşmani'n casă i-o intrat,
De cămaşe de dragoste
Au desbrăcat-o,
Cu cămaşe de ură
Au îmbrăcat-o,
De fuştă de dragoste
Au descins-o,
Cu fuştă de ură
Au încins-o,
De papuci de dragoste
Au descălţat-o,
Cu papuci de ură
Au încălţat-o.
De mâni au legat-o,
De picioare au împiedicat-o,
De gur'au muţit-o,
De ochi au orbit-o,
De urechi au asurzit-o.
De mân'apoi au luat-o,
Pe cărări de ur'au dat-o,
Şi acol'apoi au lăsat-o.
N. pe încet în sat s'a dus
Şi acolo cum a ajuns,
Toţi câţi o vedeau,
Toţi o ocărau
Şi toţi o stupiau.
Ori şi cine o vedeà
Cu ea nimic nu grăià.
N. a prins atunci a plânge,
Mânurile a şi le frânge,
Şi a prins a se jeluì

(1) Din Pârhăuţ, distr. Sucevei, com. de Anton Ott, stud. gimn.

Şi amar a se tânguì:
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ.
Dar nime n'o auzià,
Nime n'o vedeà,
Numai *Maica Domnului*
Sus din poarta cerului,
Ea o audià,
Ea o vedeà,
Ea o întrebà
Şi ea-i cuvântà:
— N., fată aleasă,
Mândră şi frumoasă!
Ce te tânguești,
Ce te jeluești
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ?
— Da cum nu m'oiu jeluì
Şi cum nu m'oiu tânguì
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Că eu Dumineca
Dimineaţa m'am sculat,
Pe obraz că m'am spălat,
Lui Dumnezeu m'am rugat,
In straie m'am însăilat.
Duşmani'n casă mi-o intrat,
De cămaşe de dragoste
M'au desbrăcat,
Cu cămaşă de ură
M'au îmbrăcat,
De fustă de dragoste
M'au descins,
Cu fuştă de ură
M'au încins,
De papuci de dragoste
M'au descultat,
Cu papuci de ură
M'au încălţat.
De mânuri că m'au legat,
De picioare m'au împiedicat,
De ochi m'au chiorît,
De gură m'au muţit,
De urechi m'au asurzit.
De mân'apoi m'au luat,
Pe cărare de ură m'au dat
Şi acolo că m'au lăsat.
Cărarea erà călcată,
Roua erà scuturată,
Dragostea toată luată.
Eu atunci am prins a plânge
Şi încet în sat a mă duce.
Dar în sat eu cum m'am dus
Şi acolo cum am ajuns,
Toţi câţi mă vedeau
Toţi mă ocărau
Şi toţi mă stupiau.
Şi oricine mă vedeà
Cu mine nimic nu vorbià!
Maica Domnului ziceà:
— Taci N., nu mai plânge,
Mânurile nu le frânge!
Nu te tânguì,
Nu te jeluì,
Nu te căinà,
Nu te văicărà,
Că de mână te-oiu luà,
Pe cărare te-oiu purtà,
Pe cărare necălcată,
Pe rouă nescuturată,
La dragoste neluată.
Pe acolo că te-oiu purtà,
De ură te voiu spălà
Şi dragoste îţi voiu dà!
Şi astfel cum îi cuvântà,
De mână că mi-o luà,
Pe cărare mi-o purtà,
Pe cărare necălcată,
Pe rouă nescuturată,
La dragoste neluată.
La Iordan o duceà
Şi la Iordan erà
O fântână
Şi în fântână
Erà un *balaur*
C'un pahar de aur.

Balaurul turnà,
Maica sfântă o spălà
De ură,
De *hură*
Şi de aruncătură.
De cămaşe de urà
O desbrăcà
Cu cămaşe de aur
O îmbrăcà,
De fuştă de ură
O descingeà,
Cu fuştă de aur
O încingeà,
De papuci de ură
O descălţà,
In papuci de aur
O încălţà,
Tulpan de aur
In cap îi puneà,
Pe *calul Duminicei*
O încălicà,
In dreapta suliţă-i da,
In stânga trâmbiţă-i băgà.
Pe cal o încălicà,
Prin tot satul o purtà.
Cu suliţa însuliţà,
Cu trâmbiţa trâmbiţà,
Pe toţi sătenii,
Pe toţi miezenii
Şi pe toţi läturenii
La un loc că-i adunà.
Fumei (1) fără de moliftă
Copii 'n casă lăsà,
După dânsa alergà,
Şi toţi se mirà,
Toţi se minunà
Şi toţi întrebà:
— Oare cine-i aceasta?
Ce crăiasă,
Ce împărătească?
Că nu-i crăiasă
Nici împărătească,
Că-i N. cea frumoasă
Pe *calul sfintei Duminecі*
Incălicată,
Toată în aur îmbrăcată
Şi de dragoste încărcată.
In dreapta cu suliţă
Şi în gură cu trâmbiţă!...
Doamnă Maică Precistă,
Trimite-mi ursitul meu
Ce mi-i dela Dumnezeu
Şi de ursitori lăsat,
De buni oameni îndreptat,
Cu el să mă întâlnesc,
Cu el să mă sfătuesc!...

Fata, care-şi *face pe dragoste*, înainte de a rostì cuvintele farmecului acestuia, se descinge de brâu şi de fuştă sau catrinţă şi le pune jos lângă pat. Iar după ce rosteşte cuvintele acestea, bate vre-o câtevà metane atât pe fuştă cât şi pe brâu şi apoi, luându-le şi punându-le sub perina capului, se culcă (2).

4. — Iată acuma şi vre-o câtevà *descântece*, şi anume toate din *Bucovina*:

(1) *Fumee* = femee.
(2) Dat. Rom. din Şcheia, distr. Sucevei, dict. de Catrina Creangă şi com. de George Beraru, stud. gimn.; — cf. şi S. Fl. Marian. *Vrăji, farmece şi desfaceri.* Bucureşti 1893, p. 65 şi urm.

Primul descântec de *Răul copiilor* sau de *Samcă* sună precum urmează:

N. pe cărare albă mergeà
Şi acolo se întâlnià
Leul cu leoaica,
Moroiul cu Moroaica,
Samcoiul cu Samcoaica.
Samca de jos l-o luat
Şi în sus l-o ridicat
Şi de pământ l-o trântit,
Sângele că i l-o supt,
Puterea că i-o luat
Şi în marginea drumului
L-o aruncat
Şi acolo că l-o lăsat.
N. o prins a se jeluì
Şi a se tânguì.
Dar nime nu-l vedeà,
Nime nu-l auzià,
Numai *Maica Domnului*
Sus din poarta cerului,
Numai ea l-o văzut,
Numai ea l-o auzit
Şi la el s'o scoborît
Şi din gură l-o întrebat
Şi aşà i-o cuvântat:
— Ce plângi N., ce te jeleşti,
Şi de ce te tângueşti?
— Da eu cum nu m'oiu jelì
Şi cum nu m'oiu tânguì,
Că eu am ieşit,
Pe cărare albă m'am pornit
Şi acolo că s'o întâlnit
Leul cu leoaica,
Moroiul cu Moroaica,
Samcoiul cu Samcoaica.
Samca de jos m'o luat
Şi în sus m'o ridicat
Şi de pământ m'o trântit,
Sângele că mi l-o supt,
Puterea că mi-o luat,
In marginea drumului
M'o aruncat
Şi acolo că m'o lăsat!
— Taci N., nu te jeluì,
Nu te tânguì,
Nu te văetà,
Că eu ţi-oiu ajutà
Şi de rău te voiu scăpà!
Ieşi Samcă românească,
Samcă ţigănească,
Samcă ghivezie,
Samcă naramgie,
Samcă cu cias rău,
Samcă cu speriat,
Samcă cu săgetat!
Nu tuşì,
Nu năduşì,
Nu junghià,
Nu săgetà;
Nu ţi-i casa,
Nu ţi-i masa,
Nici voia,
Nici nevoia.
Ieşi din creierii capului,
Din sprânceana ochiului,
Din fluerul nasului,
Din faţa obrazului,
Din 99 de încheieturele,
Din 99 de ciolănele.
Să nu rămâi
Cât un fir de mac
In patru despicat,
In pulbere aruncat.
Mergi la Marea neagră,
C'acolo-i o şopârlă neagră
Cu nouă pui negri,
Aceleia
Iei puterea
Şi sângele!
N. să rămâie curat,
Cum *Maica Domnului*

L-o lăsat.
Ieşi şi pieri
Şi răspieri
Ca spuma de mare,
Ca roua de soare,
Ca stupitul în cărare.
Du-te unde cânii nu latră,
Unde cocoşii nu cântă,
Unde oamenii nu umblă,
Mergi prin păduri
Şi prin huciuri!
N. să rămâie curat,
Cum Dumnezeu l-o lăsat!

Femeile descântătoare, cari voesc să scape pre copiii cei ce sunt cuprinşi de *Răul copiilor* sau de *Samcă*, pun pe cinevà ca să le facă copiilor respectivi o *Carte de Samcă*, pre care aceştia o poartă apoi la sine, sau îi descântă în următorul chip:

Iau un pahar şi punând într'însul *unt* şi un *fir de usturoiu*, apoi luând un *ac* şi străpungând cu dânsul firul de usturoiu în cruciş, rostesc cuvintele reproduse mai sus ale descântecului de treĭ ori după olaltă.

Iar după ce au descântat în chipul acesta, ung cu untul şi cu usturoiul din pahar pre copilul bolnav.

Inainte însă de a începe descântecul acesta de descântat, descântătoarea vâră un cuţit sub brâu, iar toţi cei de casă se ung pe piept cu usturoiu, anume ca să nu se anine *Samca* de dânşii, pe când descântătoarea va descântà pre cel bolnav de *Răul copiilor* (1).

Al doilea *descântec*, şi anume *de orbalţ*, sună astfel:

Sinecat-a,
Mânecat-a
N. Luni dimineaţă
Pe cale,
Pe cărare
După treburile sale.
Dar când a fost
La jumătate de cale,
De cărare,
Orbalţul l-a întâlnit,
La pământ că l-a trântit,
Carnea i-a mâncat,
Sângele i l-a băut,
Faţa i-a îngălbenit
Şi l-a umflat ca cu ţevile
Şi l-a învineţit ca perjele.
N. a prins a se mişelà
Şi a se văerà
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ.
Nime în lume nu-l vedeà,
Nime în lume nu-l auzià,

(1) Dat. Rom. din Tereblecea, distr. Siretului, dict. de Catrina Epure şi com. de Pavel Scripcariu, stud. gimn.

Numai *Maica Maria,*
Numai ea îl auzià
Şi-l vedeà
Din poarta cerului,
Din uşa raiului.
Şi ea cum l-a auzit,
Milă de el i s'a făcut,
Pe scară
De ceară
S'a scoborît,
Inainte i-a ieşit,
Poale albe a întins,
In braţe că l-a cuprins
Şi din gur'aşà i-a zis:
— N., ce te mişelezi,
Ce te văerezi
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ?
— Da cum nu m'oiu mişelà
Şi cum nu m'oiu văerà,
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Că eu m'am sinecat
Şi am mânecat
Luni de dimineaţă
Pe cale,
Pe cărare
După treburile mele
Cele multe şi grele,
Şi când am fost
La jumătate de cale
Şi de cărare,
Orbalţul că m'o întâlnit,
La pământ că m'o trântit
Cu pocnete şi săgeţi,
Carnea mi-o mâncat,
Sângele mi l-o băut,
Faţa mi-o îngălbenit,
Ca cu ţevile m'o umflat,
Ca perjele m'o învineţit;
Nime în lume nu mă vedeà,
Nime în lume nu mă auzià,
Numai *Maica Maria*
Din poarta cerului,
Din uşa raiului!
— Taci N., nu te mişelà,
Nu te văerà
Cu glas mare până în cer,
Cu lacrămi până în pământ,
Că eu poale albe oiu întinde,
Pe tine că te-oiu cuprinde,
Orbalţul ţi l-oiu luà
Din sfârcul nasului,
Din faţa obrazului,
Din auzul urechilor,
Din văzutul ochilor;
Din toate căutăturile,
Din toate călcăturile
Eu cu grebla l-oiu greblà
Şi cu furca l-oiu luà,
In Marea neagră l-oiu turnà,
Acolo să vieţuească,
Acolo să benchetuească,
C'acolo sunt mese întinse
Şi făclii aprinse.
Iar tu-i rămâneà curat
Şi luminat
Ca argintul strecurat,
Ca aurul cel curat! (1)

Al treilea descântec, de *lungoare,* e acesta:

Au sinecat,
Au mânecat
Dobriţa roşă
Poroşă

(1) Din Poieni, distr. Siretului, com. de Dumitru Furtună, stud. gimn.

La mărul roş
Poroş.
Mere roşi
Poroşi
N'au cules,
Nici în traistă
Nu le-au băgat,
Nici cu aţă
Nu le-au legat,
Nici în sân
Nu le-au pus,
Nici acasă
Nu le-au adus.
Şi a prins Dobriţa roşă
Poroşă
A se tânguì
Şi a se glăsuì
Cu glas mare
Până în cer,
Cu lacrămi lungi
Până în pământ.
Nime n'a văzut-o,
Nici n'a auzit-o,
Numai *Sântă Măria*,
Numai ea a auzit-o
Şi pe nume a strigat-o:
— Dobriţă roşă
Poroşă!
Ce te tânguești,
Ce te glăsuești
Cu glas mare
Până în cer,
Cu lacrămi lungi
Până în pământ?
— Da cum nu m'oiu tânguì
Şi cum nu m'oiu glăsuì,
Că am 99 de copii
Cu dinţii de fier,
Cu măsele de oţel
Şi plâng şi s'obeduesc
Şi se tânguesc
Că n'au ce bea
Şi n'au ce mâncà.
— Taci, Dobriţă roşă,
Poroşă!
Nu te tânguì,
Nu te glăsuì
Cu glas mare
Până în cer,
Cu lacrămi lungi
Până în pământ,
Ci du-te la N.,
Scoate *lungoare* mută,
Lungoare surdă,
Lungoare adormită,
Lungoare buiguită,
Lungoare cu ameţeală,
Lungoare cu nebuneală,
Lungoare de 99 feluri,
Lungoare de 99 chipuri.
Cat-o'n cleştele capului,
In astupuşul urechilor,
In feţele obrazului,
In vinele grumazului,
In piept
Sub piept,
In inimă
Sub inimă,
In rărunchi
Sub rărunchi,
Intr'o sută de încheieturele
Intr'o mie de nodurele,
Şi o alege
Şi o culege,
In traist'o bagă,
Cu aţa o leagă,
La copii o du,
Că copiii tăi
Bine-or mâncà
Şi s'or săturà
Şi apoi s'or culcà
Şi or adormì
Şi or buiguì.
N. să rămâe curat
Şi luminat
Ca argintul strecurat,

Ca Dumnezeu ce l-o dat,
Ca maica sa ce l-o făcut,
Ca tatăl său ce l-o crescut,
Ca soarele în senin
In vecii vecilor. Amin! (1)

Al patrulea descântec, de *cel perit*, sună așà:

Au sinecat
Și au mânecat
99 de urși,
99 de lupi,
99 de vulpi,
99 de smei
Din 99 de munți,
Din 99 de văi,
Din 99 de câmpi,
Cu labele sgâriind,
Cu dinții rumpând,
Cu buzele sugând,
Cu limbile lingând,
Cu cozile măturând.
Nime nu i-a văzut,
Nime nu i-a auzit,
Numai *Sântă Măria mare*,
Numai ea i-a văzut,
Numai ea i-a auzit,
Și i-a întrebat
Și le-a cuvântat:
— Unde v'ați pornit,
Unde mergeți voi
99 de urși,
99 de lupi,
99 de vulpi,
99 de smei
Din 99 de munți
Din 99 de văi,
Din 99 de câmpi,
Cu labele sgâriind,
Cu dinții rumpând,
Cu buzele sugând,
Cu limbile lingând,
Cu cozile măturând?
— Noi, *Sântă Mărie mare*,
Mergem la apă
Năstrapă
Să sugem măr
De *alămăr*!
— Nu mergeți voi
La apă
Năstrapă
Să sugeți măr
De *alămăr*,
Da mergeți la N.
Și sugeți *cel perit*
Din creștetul capului,
Din luminile ochilor,
Din fețele obrazului,
Din spârcul nasului,
Din *apărătușul limbii*.
Cel perit prin foame,
Cel perit prin sete,
Cel perit prin osteneală,
Cel perit
Prin cățelit,
Cel perit prin scrofle,
Cel perit prin uscat,
Cel perit de 99 de feluri,
Cel perit de 99 de chipuri,
Curând,
Mai curând
Cu labele-l sgârieți,
Cu dinți-l rumpeți,
Cu buzele-l sugeți,
Cu limbile-l lingeți,
Cu cozile-l măturați
Și afară-l aruncați.
N. să rămâe curat,

(1) Dict. de M. Popescu, Româncă din orășelul Ciudeiu, distr. Storojinețului.

Luminat
Ca argintul strecurat,
Ca Dumnezeu ce l-o dat,
Ca maica sa ce l-o făcut,
Ca tatăl său ce l-o crescut,
Ca soarele în senin
In vecii vecilor. Amin! (1)

Al cincilea şi ultimul descântec, *de Dânsele*, adunat, ca şi cele premergătoare, tot din *Bucovina*, sună precum urmează:

N. s'a sinecat,
S'a mânecat
Pe cale,
Pe cărare
Gras şi frumos,
Rumăn şi voios.
Când o fost
La mijloc de cale,
De cărare
L-o văzut *Jihoroasele* (2),
Vântoasele,
Frumoasele,
Codri fărămând,
Câmpii sucind.
Decât loc l-o văzut,
Bucium negru l-o făcut,
In chingă de drum l-o aruncat,
Bun de nimic l-o lăsat.
Şi a prins N. a plânge
Cu lacrămi de sânge
Şi a se tânguì,
Şi a se glăsuì
Cu glas mare
Până în cer,
Cu lacrămi lungi
Până în pământ.
Nime nu l-o văzut,
Nime nu l-o auzit,
Numai *Maica Domnului*
Sus din naltul cerului,
Numai ea l-o văzut,
Numai ea l-o auzit,
Şi pe nume l-o strigat
Şi aşà i-a cuvântat:
— De ce plângi tu, Calistrat?
Ce te tânguești,
Ce te glăsuești
Cu glas mare
Până în cer
Cu lacrămi lungi
Până în pământ?
— Cum nu m'oiu plânge,
Maica Domnului,
Că m'am sinecat
Şi m'am mânecat
Şi de acasă
Dela masă
M'am pornit
Grijit,
Hrănit,
Sănătos,
Gras, frumos.
Când am fost
La mijloc de cale,
De cărare,
M'au văzut
Jihoroasele,
Vântoasele,
Frumoasele,
Codri fărămând,
Câmpii sucind.
Decât loc m'au văzut,
Bucium negru m'au făcut,

(1) Dat. Rom. din Ciudeiu, dict. de M. Popescu.
(2) *Jihoroasele* = Viforoasele = Vihorniţele, sing. *vihorniţă* = viforniţă

In chingă de drùm m'au a-
[runcat,
Bun de nemică m'au lăsat.
— Taci N., nu te glăsuì,
Nu te tânguì,
Că-s vrednică
Şi puternică
Să te lecuesc
Şi să-ţi folosesc!
Maica Domnului
Scară de aur a slobozit,
Pe dânsa s'a scoborît
Şi naintea lui N. a ieşit.
De mâna dreaptă l-a luat,
Dipe soare l-a înturnat
Şi a pornit pe drumul lui Adam
La fântâna lui Iordan.
Cu o mână l-o spălat,
Cu una l-o adăpat
Şi de grabă a strigat:
— Voi *Jihoroaselor*,
Voi *Vântoaselor*,
Voi *Frumoaselor*,
Să aduceţi
Sănătatea lui N.
In cap,
In inimă,
In mâni,
In picioare.
Că neaducându-i
Sănătatea lui,
Eu cu *cercare* (1) roşie
Legà-v'oiu,
Cu trei vergi de măr dulce
Bate-v'oiu
Şi cu inel de argint
Arde-v'oiu.
Dar, voi *Jihoroaselor*,
Voi *Vântoaselor*,
Voi *Frumoaselor*,
Vă duceţi acolo,
Unde cucoş negru nu cântă,
Unde glas de om nu s'a auzit
Unde câne negru n'a lătrat,
Acolo să trăiţi,
Acolo să locuiţi
Cu cetina bradului,
Cu vârful molidului.
N. să rămâe curat,
Luminat
Ca argintul strecurat,
Ca Dumnezeu ce l-a dat,
Ca maica sa ce l-a făcut,
Ca tatăl său ce l-a crescut,
Ca soarele în sănin,
In vecii vecilor. Amin! (2)

5. — *Maica Domnului*, după credinţa şi spusa Românilor de pretutindene, ajută şi apără nu numai pre oameni, după cum s'a văzut atât din *legendele* cât şi din *farmecele* şi *descântecele* înşirate mai sus, ci ea foarte adeseori ajută chiar şi animalelor şi cu deosebire celor de casă.

Drept dovadă despre aceasta ne poate servì următorul descântec din *Bucovina* despre *Intoarcerea laptelui la vaci*:

Dimineaţa m'am sculat,
Pe *Florica* (3) am luat,
De funie o-am purtat
Pe cărarea necălcată,

(1) Sub cuv. *cercare* se înţelege o jirebie de tort cu care se cearcă coloarea cea roşie, ca să se vadă dacă aceasta se prinde bine ori nu.

(2) Dat. Rom. din Ciudeiu, dict. de M. Popescu.

(3) *Florica*: nume de vacă.

Pe roua nescuturată
Şi pe mana neluată.
Dar noi abià ne-am pornit
Şi am găsit
Cărarea călcată,
Roua scuturată
Şi mana luată.
Florica, cum o văzut
Cărarea călcată,
Roua scuturată
Şi mana luată,
O prins a rage
Şi a muge.
Nime n'o auzià,
Nime n'o vedeà,
Numai *Maica Domnului*
Sus din naltul cerului.
Şi ea cum a văzut-o
Şi a auzit-o
Din cer s'a scoborît,
La dânsa a venit
Şi a întrebat
Şi i a cuvântat:
— *Florică* frumoasă,
Mândră şi lăptoasă!
Ce ragi,
Ce mugi?
— Da eu cum n'oiu rage,
Cum n'oiu muge,
C'au venit *Strigoaicele*
Şi toate duşmancele
In zi'ntâiu de primăvară,
Pe când eram dus'afară,
Trei paie din aşternut
Mi-au luat,
Laptele şi mana
Mi-au scurtat,
Bună de nemică
M'au lăsat.
Şi acum n'au viţeii
Cu ce se hrănì
Şi stăpânii
Cu ce se'ndulcì!
— Taci, Florică
Frumuşică,
Nu rage,
Nu muge,
Că eu te-oiu luà
Şi te-oiu purtà
Pe la livezi
Cu ierbi verzi
Şi te-oiu trece
Pe la fântâni cu apă rece.
Iarbă verde-i paşte,
Apă rece-i bea,
Mana'napoi îi vedeà.
Că ţie mana ţi-au luat-o
Şi ţi-au dăpărtat-o
Din furnică
In furnică,
Să nu s'aleagă din ea nemică.
Şi din molid
In molid
Prin codru ţi s'a rătăcit.
Dar tu nu te tânguì,
Că mana'napoi ţi-a venì
De prin fântâni
Cu smântâni,
De prin vaduri
Cu unturi,
De prin dumbrăvi şi lunci
Şi din văi adânci,
De prin codri, de prin munţi
Şi de prin toate câte sunt
Pe acest pământ
Mana'napoi ţi-oiu aduce-o
Şi în tărâţe că ţi-oiu pune-o,
Din tărâţe
In ţâţe,
Din ţâţe
In doniţă,
Să curgă laptele
Ca isvoarele
Şi smântâna
Ca fântâna,
Dulce ca mierea,

Galbenă ca ceara!...
A altuia mie
Nu-mi trebue
Cât un fir de mac curat
In patru părţi despicat,
Numai trupul ei curat,
Care *Maica Domnului*
Mi l-a dat! (1)

Un alt dăscântec, tot despre *întoarcerea laptelui la vaci*, sună precum urmează:

S'a sculat
Şi a mânat
Lelea Ana
Pe *Rujana* (2)
La fântâna
Cu smântâna,
La isvorul
Cu sporul,
Ca să bee, să mănânce,
Multă mană doară-şi strânge.
Şi a băut, şi a mâncat
Şi mană că şi-a luat.
Şi'napoi s'au înturnat.
Şi înturnându-se'napoi
S'au întâlnit
C'o femee blestemată
Cu strecătoarea
De un picior legată.
Cu ochii a diochiat-o
Şi mana că i-a luat-o.
Ea a prins a răncăluì
Şi a se dăulì.
Nime n'o văzù,
Nime n'o auzì,
Numai *Maica Domnului*
Sus din poarta cerului.
Şi ea cum a auzit,
Din cer că s'a scoborît
Pe scară
De ceară
Şi pe Rujana a'ntrebat
Şi astfel i-a cuvântat:
— Ce răncălueşti,
Ce te dăuleşti?
— Da cum n'oiu răncăluì
Şi cum nu m'oiu dăulì,
C'o femee blestemată
Cu strecătoarea
De picior legată
In drum că m'o'ntâmpinat,
Când m'am înturnat
Dela fântâna
Cu smântâna
Şi dela isvorul
Cu sporul,
Şi'n drum m'a oprit,
Părul mi-a sborşit,
Coarnele că mi-a ciuntit
Şi mana că mi-a luat!...
Maica Domnului i-a spus
Şi din gur'aşà i-a zis:
— Nu răncăluì,
Nu te dăulì,
Că stăpâna ta
Iară s'a sculà
Şi iar te-a luà
Şi mi te-a mânà
La fântâna
Cu smântâna
Şi la isvorul
Cu sporul
Şi-i bea şi-i mâncà

(1) Dat. Rom. din Şcheia, dict. de Catrina Creangă, şi com. de George Berariu, stud. gimn.

(2) *Rujana*, nume de vacă.

Până te-i sătură
Şi mana iar ţi-i luà.
Ţâţele ţi s'or umpleà,
Ţâţele
Ca cimpoaiele,
Pulpa ca găleţile.
Părul ţi s'a netezì,
Coarnele ţi s'or ascuţì
Şi tu iară la loc vei fi! (1)

Al treilea şi ultimul descântec despre *întoarcerea laptelui la vaci* sună astfel:

S'a sculat
Şi s'a luat
N. Sâmbătă pe la zori
Cu vacile în *preor*
Pe cărarea neumblată,
Pe roua nescuturată,
Pe iarba nepăscută,
Pe la apa ne începută.
Şi cum s'a pornit
S'a şi întâlnit
Cu *Strigoii*
Cu *Strigoaele*,
Cu fermecătorii
Şi fermecătoarele,
Cu boşorcăii
Şi cu boşorcăele.
Şi de loc cum s'a întâlnit,
In drum că l-au şi oprit,
Coarnele la vaci au retezat,
Cozile le-au ciontat,
Mana le-au luat,
Părul le-au sborşit,
Laptele le-au albăstrit.
N., când a văzut
Ce s'a petrecut,
S'a luat
Şi s'a depărtat
Tânguindu-se
Glăsuindu-se
Cu glas mare până'n cer,
Cu lacrămi până'n pământ.
Nime nu l-a auzit,
Nime nu l-a văzut,
Numai *Maica Domnului*
Sus din poarta cerului.
Numai ea l-a auzit
Şi l-a văzut.
Şi cum l-a văzut
Pe scară de argint
S'a scoborît,
Pe scaun de aur
A şezut
Şi l-a întrebat
Şi i-a cuvântat:
— Ce te tânguești,
Ce te glăsueşti
Cu glas mare până'n cer,
Cu lacrămi până'n pământ?
— Da cum nu m'oiu tânguì
Şi cum nu m'oiu glăsuì,
Că eu m'am sculat
Şi m'am luat
Sâmbătă în zori
Cu vacile în *preor*
Pe cărarea neumblată,
Pe rouă nescuturată,
Pe iarbă nepăscută
Pe la apa ne începută.
Şi cum m'am pornit,
M'am şi întâlnit
Cu strigoii
Şi cu strigoaele,

(1). Dat. Rom. din Stupca, distr. Gura-Homorului, com. de d-l Nicu Donisă, conducătorul şcoalei pop. din loc.

Cu fermecătorii
Şi cu fermecătoarele,
Cu boşorcăii
Şi cu boşorcăele,
De cât loc m'am întâlnit,
Ei pe loc m'au şi oprit,
Coarnele la vaci au retezat,
Cozile le-au ciontat,
Mana le-au luat,
Părul le-au sborşit,
Laptele le-au albăstrit!
Maicii Domnului
Milă că i s'a făcut,
Coarnele la vaci le-au între-
[git,
Cozile le-au lungit,
Mana le-a venit,
Părul le-a netezit
Şi laptele l-a tocmit.
Lunaia şi Morţolea,
Miereana şi Joiana,
Vireana şi Priana,
Cudalba şi Rujana,
Florica şi Dumana (1),
De astăzi înainte
Să fie sănătoase,
Mănoase şi lăptoase
Şi să rămâe curate
Şi nevătămate
Ca aurul cel curat,
Ca argintul strecurat,
Ca viţa de vie
Ca poala *Sântei Mărie*!
Dar mana de unde le-a fi
Şi de unde le-a venì?
Din cer
De sub cer,
Din nori
De sub nori,
Din vânt
De sub vânt,
Din pământ
De sub pământ,
Să vie lui N. în tărâţe
Şi la vaci în ţâţe! (2)

6. — Fiind *Maica Domnului* ajutătoarea şi apărătoarea nu numai a oamenilor, ci până chiar şi a vitelor cu cari se susţin oamenii, de aceea unii Români au compus în decursul timpului şi un fel de *rugăciuni în versuri*, pe cari i le adresează la diferite ocaziuni şi prin cari i se roagă ca să le vie întru ajutor.

Iată, spre exemplu, cum i se roagă o fată mare, care doreşte a se mărità cât mai de grabă după alesul inimii sale:

O tu, *Maică sfântă*,
Maică preacurată!
Fii îndurată
Şi fă
Şi desfă
Ca N. să vie
Pe sară la mine,
Să vie pe sară
Şi pe mâne sară
Şi pe poimâne sără,
Ca pe mine să mă ceară.
Maică sfântă
Preacurată!
Fi-mi îndurată

(1) Nume de vaci.
(2) Din Câmpulung, com. de Ioan Grămadă, stud. gimn.

Şi-mi ajută,
Că tu eşti mama fetelor
Şi a nevestelor.
Tu eşti şi a mea
Şi de aceea mă rog
Ca să mă învredniceşti
Şi pe N. să mi-l *chevleşti*
Pe N., că mi-i drag
Ca lumina ochilor,
Ca otava boilor!

Fata, care voeşte să se mărite, rosteşte cuvintele acestea de trei ori în fie-care zi, când e lună plină (1).

O altă fată, care voeşte să se mărite după cine doreşte ea, nu numai că trebue să postească *Postul Maicii Preciste*, ci totdeodată să şi zică tot a treia zi şi următoarele cuvinte:

Maică sfântă, preacurată,
Ajută-mi şi astă dată
Să mă văd după N. măritată! (2)

Iar o fată, căreia îi pică părul, voind ca să nu-i mai pice, trebue să zică la *lună nouă* în nouă seri câte de nouă ori după olaltă următoarele cuvinte:

Maică sfântă
Preacurată!
De ţi-am greşit vre-odată,
Iartă,
Şi fă şi-mi ajută
In necazul meu,
Că-mi pică părul rău!
De-mi pică din blestem,
Ori din spălat,
Ori din diochiat,
Ori din descântat,
Ori din jurat,
Ori din ţipat,
Ajută-mi Maică sfântă
Precistă,
Ca să scap de ruşine
Şi să-mi fie şi mie bine! (3)

Maica Preacurată, după credinţa şi spusa Românilor din unele părţi ale Transilvaniei, e *protectoarea drumarilor*, căci ea necontenit se roagă pentru dânşii ziua şi noaptea. De aceea tot omul, când se porneşte la drum, e bine să zică:

Maică Preacurată,
Ajută-mi şi de astă dată,
Ca'n drumu ce pornesc

(1) Dat. Rom. din Transilvania, com. Breţc, com. de d-l Th. A. Bogdan.

(2) Dat. Rom. din Transilvania, com. Mureş-Ludoş, com. de d-l Th. A. Bogdan.

(3) Dat. Rom. din Transilvania, com. Fărăgău, de d-l Th. A. Bogdan.

Cu bine să sosesc.
Darul tău să fie cu mine
Şi cu tot omul de omenie
De acum până în vecie.
Amin! (1)

Sau:

Cum, Maică sfântă
Preacurată!
Ai pornit
La lung drumărit
Cu fiul tău
Şi a lui Dumnezeu,
Şi cu Iosif cel sfânt
Şi aţi drumărit
Prin vreme bună,
Prin vreme rea
Şi aţi sosit
Sănătoşi
Şi voioşi,
Aşà fă, Maică sfântă
Preacurată,
Ca şi eu să drumăresc
Şi să sosesc
Sănătos
Şi voios.. Amin!

Sau:

Ca şi N. să drumărească
Şi să sosească
Sănătos
Şi voios. Amin!

Aceste cuvinte se rostesc mai cu seamă de către feciorii, cari merg în cătănie, sau de către părinţi, fraţii ori neamurile acestora. (2)

Dacă cinevà are vre-un *morb lipicios*, e bine să zică:

Maică sfântă,
Maica creştinilor,
Ajutătoarea străinilor,
Fereşte de rău,
De necazul greu,
Pe tot creştinul,
Pe toţi voitorii de bine!
Scapi, Maică preacurată,
Pe N. de necazu'n care-a tras!
Maică preacurată,
Fii spre N. îndurată
Şi-l scapă îndată! (3)

Când o femee nu poate să nască, să zică de trei ori următoarele cuvinte:

---

(1) Dat. Rom. din Transilvania, com. Fărăgău, comit. Cluj., com. de d-l Th. A. Bogdan.

(2) Dat. Rom. din Transilvania, com. Onuca-Moişd, com. de d-l Th. A. Bogdan.

(3) Dat. Rom. din Transilvania, com. Socol, com. de d-l Th. A. Bogdan.

Maică sfântă preacurată,
Ajută-mi mie astă dată,
Că ce Dumnezeu mi-a da
Ţie ţi l-oiu închină.
Maică preacurată,
Ajută-mi astă dată!

şi apoi va naşte uşor (1).

Când se naşte o copilă, e bine ca moaşa, care o ridică, să zică:

Maică preacurată,
Mama lui Dumnezeu!
Ascultă cuvântul meu
Şi dă-i băeţelei,
Mititelei,
Toate bunătăţile
Şi o apără
Şi o fereşte,
Şi o scuteşte
De toate răutăţile
Şi de toate greutăţile!

Făcând-o aceasta moaşa, se crede că *băeţica* nou născută va fi norocoasă! (2)

Dacă cinevà are *durere de ochi* şi, ţinând nouă zile de ale Maicii Domnului, va face în toată ziua de nouă ori câte nouă mătanii şi se va rugà mereu zicând:

Maică preacurată,
Vindecă m'odată
Şimi dă, Maică, lumină
Şi sănătate deplină!

Atunci trebue numai decât să-i treacă durerea (3).

Dacă cinevà boleşte de un morb mare şi îndelungat, atunci Româncele din *Maramureş* au datină de a rostì pentru dânsul următoarea rugăciune:

Eu mă rog ţie *Sfânta lumii*,
Zi de post,
Cădelniţa lui Hristos,
Cum se roagă 99 de robi
In 99 de temniţi
Cu gurile căscate

(1) Dat. şi cred. Românilor din Bistriţa, com de d-l Th. A. Bogdan.

(2) Dat. şi cred. Rom. din Transilvania, com. Blaşfalău, com de d-l Th. A. Bogdan.

(3) Dat. şi cred. Rom. din Transilvania, com. Felfalău, com. de d-l Th. A. Bogdan.

Cu inimile plecate
Cătră *Sântă Maica preacurată,*
Du şi rugăciunea mea
La *Maica Domnului,*
Că nu-i alt' ajutătoare,
Nici altă mângâetoare,
Fără singură Maica lui Dum-
[nezeu.
Eu mă rog,
Cum se roagă 99 de *dieci* (1)
In 99 de biserici
Ca 99 de *itroase*
Din 99 de ciasloave;
Cum primeşti ruga acelora
Şi pentru ruga acelora
Primeşte, Doamne, şi ale mele
Aceste puţinele!
Eu iarăş mă rog,
Cum se roagă 99 de preoţi
In 99 de Duminici
La 99 de *slujbe* (2),
Cu 99 de evanghelii deschise,
Cu 99 de lumini aprinse,
Cum primeşti, Doamne, ruga
[acelora
Şi pentru ruga acelora
Primeşte şi ale mele
Ieste puţinele,
Şi spre ce mă rog îmi ajută!
Şi iarăş mă rog,
Cum se roagă 99 de călugări
In 99 de mânăstiri
La 99 de altare,
In 99 de Duminici,
Cu 99 de făclii aprinse,
Cu inimile plecate,
Cu gurile căscate,
Din cărţile deschise,
Cu luminile aprinse,
Cu slovele într'aurite,
Cu sufletele umilite.
Cum primeşti, Doamne, ruga
[acelora,
Primeşte-mi, Doamne, şi ale
[mele
Ieste puţinele,
Şi spre ce mă rog ajută-mi,
Şi Maica Preacurată
Să se roage la fiul său,
Şi fiul său
La Domnul Dumnezeu,
Să-mi audă graiul meu!
Eu iarăş mă rog,
Ca 99 de călugăriţe
In 99 de chiliuţe,
Cu cărţile deschise,
Cu luminile aprinse,
Cu gurile căscate,
Cu inimile plecate,
Cu sufletele înălţate
Către tine Sântă Maică prea-
[curată,
Cum primeşti ruga acelora,
Şi pentru ruga acelora
Primeşte-mi, Doamne,
Şi sfântă Maică preacurată,
Şi pe ale mele
Ieste puţinele,
Că mă rog
La sfânta Maică preacurată
Şi ea să se roage la fiul său
Şi fiul său
La Domnul Dumnezeu
Să-mi audă graiul meu.
Iarăş mă rog,
Cum se roagă rugătorii în lume
Peste lume,
In tuspatru cornuri de lume.
Cu ruga acelora
Şi pentru ruga acelora

(1) *Diac* = cantor bisericesc.
(2) *Slujbă* — liturghie.

Primeşte, Doamne, şi ale mele
Ieste puţinele.
Eu mă rog,
Cum se roagă 99 de sihaştri
In mijlocul Iorusalimului
La cununa soarelui.
Pentru ruga acelora
Şi cu ruga acelora,
Ajută-mi şi mie
Spre ce mă rog ţie!
Şi iarăş mă rog
Cum se roagă 99 de sihastriţe
In 99 de sihastrii
Cu inimile plecate,
Cu gurile căscate,
Cu sufletele înălţate
Cătră tine, sfântă
Maică preacurată,
Ajută-mi mie
Spre ce mă rog ţie,
Că n'am altă ajutătoare de [grabă,
Nici altă mângâiere bună,
Ci numai pre tine,
Maica Domnului.
Pentru ruga celor buni
Ajută-mi şi mie
Spre ce mă rog ţie! Amin!

Această rugăciune o zic 7 babe bătrâne câte de 70 ani, cari sunt curate şi trecute din cele lumeşti.

Cele 7 bătrâne se adună în casa pacientului Duminică seara, când cinează cu toate la olaltă, apoi după cină zic rugăciunea toate de odată în genunchi.

După sfârşirea rugăciunii dorm în acea casă până dimineaţa, când din nou zic rugăciunea la olaltă fără a mâncà cevà.

Luni toată ziua, fără a lucrà altcevà, zic iarăşi această rugăciune în genunchi.

Asemenea fac şi Marţi dimineaţa înainte de prânz.

De cumvà bătrânele sunt în putere, merg Marţia la sfânta liturghie ce se serveşte întru mângâere celui ce sufere.

Cuvintele dela începutul rugăciunii se recitează despre toate zilele săptămânei, cu acel adaus că despre Miercuri se zice:

Sfântă Miercurea
Cronica pământului,

despre Joi:

Sfânta Joie
Sobornica lui Hristos,

despre Vineri:

Sfântă Vinerea îngerească,

despre Sâmbătă:

Sâmbăta îngerească
Şi dumnezeească,

despre Duminică:

Sfânta Duminică
Doamna zilelor,
Incepelnica săptămânelor.

Babele, care ţin acest ajun, numit *Postul Precestei*, sunt puse sub controlă foarte aspră, ca să ţină ceremonia regulat. Tradiţiunea acestei rugăciuni şi post spune că le-au inventat robii cei din temniţe, cărora le-a părut rău de cele făcute şi au dorit adevărata iertare a păcatelor.

Iar poporul istoriseşte că mulţi oameni, cari au ţinut acest post sau au plătit să li se ţină, au fost mântuiţi de suferinţe (1).

La Românii din *Bucovina* se află asemenea o *rugăciune către preacurata fecioară Maria*, în care figurează mai întâiu toate zilele săptămânii, şi care se rosteşte de către toţi cei ce o ştiu la ori-şi-ce ocaziune, dar mai cu seamă seara când se culcă.

Iată şi rugăciunea respectivă.

Sântă Luni!
Cu rugă rugată,
Cu inimă plecată,
De Dumnezeu lăsată
Spre Maica preacurată,
Mă închin ţie
Ajută-mi mie,
Doamne, nu mă lăsà,
Că eu ţi-s zidirea ta!
Sântă Marţi!
Cu rugă rugată,
Cu inimă plecată,
De Dumnezeu lăsată
Spre Maica preacurată,
Mă închin ţie
Ajută-mi mie.
Doamne, nu mă lăsà,
Că şi eu îs zidirea ta!
Sântă Miercuri!
Zi mare de post
Cu cădelniţa lui Hristos,
Cu rugă rugată,
Cu inimă plecată,
De Dumnezeu lăsată
Spre Maica preacurată,
Mă închin ţie
Ajută-mi mie.
Doamne, nu mă lăsà,
Că şi eu îs zidirea ta!
Sântă Joi sobornică!
Cu rugă rugată,
Cu inimă plecată,
De Dumnezeu lăsată
Spre Maica preacurată,
Inchinu-mă ţie
Ajută-mi mie.
Doamne nu mă lăsà,
Că şi eu îs zidirea ta!
Sântă Vineri!
Zi mare de post

(1) Publ. de Tit Budiu, în *Transilvania*, p. 41—43.

Cu cădelniţa lui Hristos,
Cu rugà rugată,
Cu inimă plecată,
De Dumnezeu lăsată
Spre Maica preacurată,
Inchinu-mă ţie
Ajută-mi mie.
Doamne, nu mă lăsà,
Că şi eu îs zidirea ta!
Sântă Sâmbătă!
Zi sobornică
Cu rugă rugată,
Cu inimă plecată,
De Dumnezeu lăsată
Spre Maica preacurată,
Inchinu-mă ţie
Ajută-mi mie.
Doamne, nu mă lăsà,
Că şi eu îs zidirea ta!
Sântă Duminică
Mare sobornică!
Cu rugă rugată,
Cu inimă plecată,
De Dumnezeu lăsată
Spre Maica preacurată,
Inchinu-mă ţie
Ajută-mi mie!
Precum ai ascultat
Şi ai ajutat
La 40 de mucenici
Şi la patruzeci şi cinci
De mânăstiri.
Inchinu-mă ţie
Ajută-mi mie!
Doamne, nu mă lăsà,
Că şi eu îs zidirea ta!
Şi mă închin şi ţie
Ajută-mi mie,
Maică sfântă preacurată
Şi îndurată,
A zice aceste cuvinte
Cu luarea-aminte
Seara culcându-mă,
Demineaţa sculându-mă! (1)

E de observat că rugăciunea aceastǎ, după cât îmi este mie până acum cunoscut, provine numai în acele comune din *Bucovina*, în cari se află Români din Transilvania şi din Maramureş trecuţi şi aşezaţi aici abià după încorporarea Bucovinei la Austria.

O altă *rugăciune către Maica Domnului*, uzitată la Românii din Bucovina, sună precum urmează:

In spre răsărit de soare
Este o biserică mare
Cu nouă sfinte altare,
Toate din mărgăritare,
Cu uşele înferecate,
Cu fereştile înziuate;
Şi în a ei împrejurime
Sunt şi nouă ţinterime
Cu sârmă încunjurate,
Cu tămâe presurate.
Da în biserică cine şede?
Şede Maica preacurată!
Da acolo ea ce cată?
Şede locului şi cântă
Dintr'o carte mare, sfântă,
Cântarea Cheruvimilor

(1) Dat. Rom. din Reuseni, distr. Sucevei, com de Vasile Pop, stud. gimn.;—cf. S. Fl. Marian, *Naşterea la Români*, p. 189.

Şi a Apostolilor.
Şi de cântat cum sfârşeşte,
Ea din gură aşà vorbeşte:
— Cruntii Jidovi, când l-au
[prins
Pe scumpul meu fiu Iisus,
Cunună de spini i-au pus,
Spini în cap că i-au pătruns,
Mulţi picuri de sânge-au curs.
Sângele s'a închegat,
Soarele s'a întunecat,
Pământul s'a cutremurat,
Catapiteasma bisericii
In două s'a despicat
Şi de prin ţinterime
O mulţime
De morţi au înviat
Şi s'au sculat,
Pre Dommul l-au lăudat.
Şi ferice
De acela ce a puteà zice
Aceste două, trei cuvinte
Seara şi demineaţa,
Peste zi totdeauna,
Seara culcându-se,
Demineaţa sculându-se,
Că-l va iertà Dumnezeu
De trei vămi şi focul rău?
Maică sfântă, preacurată
Şi îndurată,
Rogu-mă ţie
Ajută-mi mie
Şi te roagă fiului tău
Şi lui Dumnezeu,
Ca să scap şi eu
De vămi şi de ori-ce rău!

Iar după ce au rostit aceste două rugăciuni sau şi numai una dintre dânsele, încheie zicând:

Cruce în casă,
Cruce în masă,
Cruce în tuspatru cornuri de
[casă.
Cruce în cer, cruce în pământ
Şi într'al meu aşternut sfânt.
Lângă sălăşelul meu
Şede singur Dumnezeu
Cu trei îngeri lângă mine:
Unul mă adoarme bine,
Unul din somn mă trezeşte,
Unul veşnic mă păzeşte
Şi de rele mă fereşte.
Inger, îngeraşul meu,
Sluguţa lui Dumnezeu!
Roagă-te lui Dumnezeu
Pentru sufleţelul meu
De cu zi şi până în noapte
Pân' la ciasul cel de moarte,
Şi atunci iea sufletul meu
Şi du-mi-l la Dumnezeu!
Ingerel, adoarme-mă,
Ingerel, deşteaptă-mă,
De păcate iartă-mă,
De rele fereşte-mă,
Doamne milueşte-mă! (1)

(1) Dat. Rom. din Reuseni, com. de d-l V. Pop.

CUPRINSUL.

		Pag.
Prefaţa.		
I.	Naşterea Maicii Domnului.	1
II.	Maica Domnului în stare binecuvântată.	15
III.	Maica Domnului şi Crăciun	28
IV.	Maica Domnului şi Trif-cel-Nebun	73
V.	Fuga Maicii Domnului la Egipt	81
VI.	Maica Domnului şi Paingànul	98
VII.	Căutarea Domnului Isus Hristos	106
VIII.	Adormirea Maicii Domnului.	302
IX.	Maica Domnului, scăparea oamenilor	313

DIN PUBLICAŢIUNILE ACADEMIEI ROMÂNE

Etymologicum Magnum Romaniae. *Dicționarul limbei istorice și poporane a Românilor*, lucrat după dorința și cu cheltuiala M. S. Regelui Carol I, de *B. P. Hasdeŭ*.
Tom. I.— A. — Amurțesc. Bucureşti 1886 . . . . Vol. 8º. 12.—
Tom. II. — Amuş — Au. Bucureşti 1892. . . . . » » 12 —
Tom. III.— B.— Bărbat. Bucureşti 1896 . . . . » » 12.—
Tom. IV — Introducerea. Negru-Vodă. Un secol şi jumătate din începuturile statului Ţerii-Româneşti (1230—1380). Bucureşti 1888. . . . . Vol. 8º. 5.—

Doine şi strigături din Ardeal, date la iveală de *Dr. . U. Jarník* şi *A. Bârsan*, cu un glosariu complet de Dr. I. U. Jarník.Bucureşti 1885 . . . . Vol. 8º. *(Sfirşit)*

Glossaire des chansons populaires de Transylvanie (Collection Bârsan-Jarník) par *J. U. Jarník.* Bucarest 1885. . . . . Vol. 8º. 2.—

Texte macedo-române, basme şi poesii poporane de la Cruşova, culese de *Dr. M. Gh. Obedenaru*, publicate cu un glosariu complet, de Prof. *I. Bianu.* Bucureşti 1891. . . . . . Vol. 8º. 4.—

Nunta la Români. Studiu istorico-etnografic comparativ, de *S. Fl. Marian*. Bucureşti 1890 . . . . Vol. 8º. 5.—

Naşterea la Români. Studiu etnografic, de *S. Fl. Marian*. Bucureşti 1891 . . . . Vol. 8º. 5.—

Immormîntarea la Români. Studiu etnografic de *S. Fl. Marian*. Bucureşti 1892 . . . . Vol 8º. 5.—

Vrăji, Farmace şi desfaceri, adunate de *S. Fl. Marian*. Bucureşti 1893 . . . . Vol. 8º.

Sărbătorile la Români. Studiu etnografic de *S. Fl. Marian*. Bucureşti 1898, 1899 1901. Vol. I. Cârnilegile, Lei 3; Vol. II. Păresimile, Lei 3; Vol. III Cinci-zecimea, Lei 4 . . . . 10.—

Cultul păgân şi creştin de *Dr. Ath M. Marienescu*. Tom. I — Sărbătorile şi datinile romane vechi. Bucureşti 1884 . . Vol. 8º. —.—

Nunta la Români. Studiu istorico-etnografic comparativ de *Elena Sevastos*. Bucureşti 1889 . . . . Vol. 8º. —.—

Basmele române în comparaţiune cu legendele antice clasice şi în legătură cu basmele popoarelor invecinate şi ale tuturor popoarelor romanice. Studiu comparativ de *Lazăr Şeinénu*. Bucureşti 1895 . . . . Vol. 8º. 10—

Cimiliturile Românilor, de *Artur Gorovei*, Bucureşti 1898. Vol. 8º. 3.—

Igiena ţăranului român. Locuinţa, încălţămintea, îmbrăcămintea, alimentaţiunea, de *Dr. N. Crăiniceanu.* Bucureşti 1855. Vol. 8º. 5.—

Igiena ţăranului. Locuinţa, iluminatul şi încălḑitul ei; Imbrăcămintea, încălţămintea; Alimentaţiunea; de *Dr. N. Manolescu.* Bucureşti 1895 . . . . Vol. 8º. 5.—

Insectele în limba, credinţele şi obiceiurile Românilor. Studiu folkloristic de *Sim. Fl. Marian.* Bucureşti 1904 . . . . 6.—